ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU NARODA JUGOSLAVIJE

TOM
V

KNJIGA 39

REDAKTOR
Ante Mihovilović, potpukovnik u penziji

ODGOVORNI UREDNIK
Dragoslav Džinić, pukovnik

IZDAJE
VOJNOISTORIJSKI INSTITUT

VOJNOISTORIJSKI INSTITUT

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU NARODA JUGOSLAVIJE

TOM
V
KNJIGA 39

BORBE U HRVATSKOJ 1945. GODINE

BEOGRAD
1979.

BORBE U HRVATSKOJ 1945. GODINE

— Mart—Maj —

I

DOKUMENTI
JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

BR. 1

NAREĐENJE ŠTABA 10. KORPUSA JA OD 1. MARTA 1945. ŠTABOVIMA POTČINJENIH JEDINICA O NAREDNIM ZADACIMA KOMANDNOG KADRA NAKON ISKUSTAVA STEČENIH U DVOMJESEČNIM BORBAMA U PODRAVINI[1]

ŠTAB X. KORPUSA
ZAGREBAČKOG
Narodno-oslobodilačke vojske
JUGOSLAVIJE[2]
Broj: 117
Dana: 1/III. 1945. U sati

Štabu Kopija[3]

Dvomjesečne borbe u Podravini (odbrana mostobrana kod Virovitice[4]) učinile su prekretnicu u vojničkom razvoju jedinica našeg korpusa. Borbe su bile teške i krvave, sa daleko nadmoćnijim i bolje opremljenim neprijateljem. Zato je i naš uspjeh postignut u tim borbama u toliko veći i značajniji.

---

[1] Kopija originala (pisanog na mašini, latinicom) u Arhivu Vojnoistorijskog instituta (dalje AVII), reg. br. 32—2/5, k. 558.

[2] Odlukom Povjereništva narodne odbrane Demokratske Federativne Jugoslavije od 1. marta 1945, Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije dobila je naziv Jugoslovenska armija, Mornarica NOVJ dobila je naziv Jugoslovenska mornarica, a Vrhovni štab Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije reorganiziran je u Generalštab JA, kao neposredni organ Povjereništva narodne odbrane za svu oružanu silu. Vidi Hronologiju oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije 1941—1945, Vojnoistorijski institut, Beograd, 1964 (dalje: Hronologija), str. 1079.

[3] Dopisano mastilom.

[4] Detaljnije o borbama na virovitičkom mostobranu vidi knj. 38, dok. br. 5, 39 i 57.

Iskustva stečena u tim borbama prekalila su naše mlade rukovodioce. Borbenost, odlučnost, upornost i velika sposobnost manevra naših brigada u tim borbama ukazuju nam na visoki moralni kvalitet naše mlade Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Ta činjenica daje nam samopouzdanje i sigurnost u komandovanju. Na njoj ćemo u novim borbama nizati uspjehe, slaviti pobjede i uništavati neprijatelja.

U tim borbama naučili smo da frontalni rat nameće našim štabovima, komandantima i komandirima slijedeće nove zadatke:

1.) *Izučiti vojnu vještinu,* Taktiku pješadije, artiljerije, inžinjerije, oklopnih i brzih jedinica i avijacije. Nama nije više dovoljno samo iskustvo koje stičemo u borbi. Mi naše iskustvo moramo nadopuniti izučavanjem taktičkih načela rodova vojske. Objedinivši i jedno i drugo, moći ćemo lako i vješto komandovati, a postignuti rezultati u borbi biće mnogo veći.

2.) *Izgraditi disciplinu trupe do najvećeg stepena,* a da pri tome ostane zdravi duh u odnosu starijih prema mlađima i obratno.

3.) *Bezuslovno izvršavanje svih naređenja i zapovjedi predpostavljenih štabova.* Samo tako moći će se osigurati višem štabu sprovođenje ideje manevra i rukovođenje podčinjenim jedinicama.

Svako povlačenje ili napuštanje položaja bez naređenja mora se iz naše vojske odstraniti kao štetno, jer isto dovodi komandovanje u nepovoljnu situaciju i time dovodi do neizvršenja zadatka.

4.) *Osigurati udarnu snagu jedinica u napadu.* Da bi to postigli moramo naše borce naučiti u rukovanju oružjem, da postanu majstori svog oružja i izučiti vještinu u prebacivanju i korišćenju zemljišta, a jedinice da budu manevarski pokretne. Manevar vatre i pokreta objediniti do savršenstva (sinhronizirati).

5.) *Krajnju upornost u odbrani.* Ovo ćemo postići dvojako:

a) Da svaki rukovodilac bude uvijek upoznat sa zadatkom svoje više jedinice i da uoči važnost uporne odbrane svog položaja;

b) Da položaj za odbranu fortifikacijski uredimo po frontu i po dubini tako, da je u stanju da se samostalno održi i bori, dok snage iz rezerve ne pređu u protivnapad ili se naredi povlačenje.

6.) *Do maksimuma razvijati inicijativu rukovodioca.* To znači u okviru dobivenog zadatka potpomoći mlađe koman-

Štabu

Dvomjesečne borbe u Podravini/odbrana mostobrana kod Virovitice/uštinile su prekretnica u vojničkom razvoju jedinica našeg korpusa. Borbe su bile teške i krvave, sa daleko nadmoćnijim i bolje opremljenim neprijateljem, zato je i naš uspjeh postignut u tim borbama u toliko veći i značajniji.

Junaštvo stečeni u tim borbama prekalilo nu naše mlade ratovodioce. Hrabrost, odlučnost, upornost i velika sposobnost manevra naših boraca u tim borbama, ukazuju nam na visoki moralni kvalitet naše mlade narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije. U njoj osjećamo svoju snagu i sigurnost u pobjedu. U njoj ćemo u novim borbama nizati uspjehe, stvoriti pobjede i uništavati neprijatelja.

U tim borbama naučili smo frontalni rat naučili smo biti brzi, komandirima i komandirima, slijedeće nove zadatke:

1./ Imati veliku vjeru u taktiku pješadije, artilerije, inžinjerije, a i ostalih i borbi jedinica i vojničke. Ona nije više dovoljno samo ta ustvo koje stičemo u borbi. Mi moramo naučiti ustvo vanjem taktičkih radova rukovodioca. Naše snage i jedinice i oruđa, moramo znati i vještu komandovati, a postignuti rezultati u borbi biće mnogo veći.

2./ Izgraditi disciplinu borbe do najvećeg stepena, a da pri tome ostane zavisi ona u odnosu starijih prema mlađima i obratno.

3./ Samoinicijativno izvršavanje svih naređenja i zadataka i predostavljenih stepena. Samo tako može se obezbjediti visoki stepen manevra i rukovođenje podređenim jedinicama.

Svako povlačenje ili napuštanje položaja bez naređenja mora se iz naše vojske odstraniti kao štetno, jer isto dovodi komandovanje u nepovoljnu situaciju i time dovodi do neizvršenja zadataka.

4./ Obezbjediti odbrani uvijek jedinice u pozadini. Da bi to postigli moramo naše borce naučiti u rukovanju oruđem, da postanu majstori svog oruđa i izučiti vještinu u prebacivanju i korišćenju zemljišta, a jedinice da budu manevarski pokretne, manevar vatre i pokret objedinjeti do savršenstva/sinhronizirati/.

5./ Pojam uporne odbrane. Ovo ćemo postići ovako:

a/ U svakoj rukovodi o bude uvijek upoznat sa zadatkom svoje jedinice i da uoči važnost uporne odbrane svog položaja,

b/ Da položaji za odbranu fortifikacijski uredimo po frontu i po dubini tako, da je u stanju da se samostalno održi i poriv, dok snage iz rezerve ne pređu u protivnapad ili se nare i povlačenje.

6./ Da mobilišemo i razvijati inicijativu rukovodioca. To znači u okviru dobivenog zadatka potpuno slobodu komandante i komandire da iskoriste svaku povoljne situacije na frontu u cilju zadavanje udarca neprijatelju u povoljnoj situaciji za nas, ne očekujući naređenje za napad od svog višeg starešine.

Ovo naređenje razraditi na sastancima štabova i komandi četa i izvještaite o izvršenju. Prijem naređenja potvrdite.

Smrt fašizmu - sloboda narodu!

Politički komesar-pukovnik: [illegible] Komandant-general, major: Vlado Matković

Fotokopija dokumenta br. 1

dante i komandire da iskorištavaju povoljne situacije na frontu u cilju zadavanja udaraca neprijatelju u povoljnoj situaciji za nas, ne očekujući naređenje za napad od svog višeg štaba.

Ovo naređenje razraditi na sastancima štabova i komandi četa i izvijestiti o izvršenju. Prijem naređenja potvrdite.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar—pukovnik
Ivan Šibl

Komandant—general-major
Vlado Matetić

M. P.

BR. 2

IZVJEŠTAJ ŠTABA 26. UDARNE DIVIZIJE OD 1. MARTA 1945. ŠTABU 8. UDARNOG KORPUSA JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI, ORGANIZACIONOJ STRUKTURI I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

Š T A B
XXVI UDARNE DIVIZIJE NOVJ[2]

Br. 192/45.

1. III. 1945.

ŠTABU VIII. UDARNOG KORPUSA N.O.V.J.

POLOŽAJ

Predmet: Opći izvještaj
za mjesec februar.

a) Operativna situacija u glavnim crtama:

Operativna situacija od poslednjeg općeg izvještaja, dostavljenog tome Štabu pod br. 165/45. od 19. I. 1945[3], pa do danas bila je slijedeća:

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 2/4, k. 1103.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Taj izvještaj nalazi se u AVII, reg. br. 1/4, k. 1103.

Do 30. I. 1945. Divizija je bila smještena na prostoriji: Šibenik — Split — Sinj.

30. I. Divizija je otpočela sa pokretom, a u vezi naređenja toga Štaba[4], pravcem Split — Omiš — Imotski — Široki Brijeg [danas: Ličtica].

2. II. jedinice ove Divizije vrše koncentraciju i zauzimaju polazne položaje za opći napad na Široki Brijeg i to:

I. Dalmatinska Proleterska Brigada na sektoru Bračanac[5] — Rujan;

XII. Dalmatinska Udarna Brigada sektor Posušje;

III. Prekomorska Udarna Brigada sektor Rastovača — Širića Breg[6].

XI. Dalmatinska Udarna Brigada sektor Vitina — Klobuk.

4. II. Štab Divizije primio je zapovijest od Štaba VIII. Ud. Korpusa[7] za opći napad na neprijateljski garnizon Široki Brijeg. Do 5. II. sve jedinice izvršile su prikupljanje na polaznim položajima za napad na Široki Brijeg, koji je otpočeo 6. II. 1945. u 6.45 sati, a završen je sa zauzećem Širokog Brijega 7. II. na večer[8].

Po likvidaciji Širokog Brijega odmah je otpočeo pokret u pravcu Mostara u cilju pripremanja napada na isti. 10. II. 1945. Štab Divizije dobio je naređenje od Štaba VIII. Ud. Korpusa[9] da sa svojim jedinicama zaposjedne položaj: Goranci — Odalj[10] — Jastrebinka k. [trig.] 1139 — Vasina Kosa — Gradina — Lukovača[11], a u cilju spriječavanja neprijateljskog nadiranja iz Mostara kao i pripreme napada na neprijateljski garnizon u Mostaru. Do 11. II. izvršeno je posjedanje određenih položaja. 12. II. izdata je zapovijest[12] za opći napad na Mostar, koji je otpočeo 13. II. u 7 sati. Tok borbe, neprijateljski i naši gubitci vide se iz operativnog izvještaja dostavljenog tom Štabu 18. II. 1945.[13]

Nakon likvidacije Mostara naređena je od strane tog Štaba koncentracija Divizije na sektoru Obrovac u cilju izvršenja novih zadataka.[14]

---

[4] Pokret je izvršen na osnovu direktive br. 1, od 30. januara 1945, Štaba 8. korpusa NOVJ. Opširnije o tome vidi knj. 37, dok. br. 118.

[5] Vjerovatno: Brođanac.

[6] Treba: Širića Brijeg.

[7] Zapovijest Štaba 8. korpusa NOVJ od 4. februara 1945. objavljena je u tomu IV, knj. 33, kao dok. br. 25.

[8] Opširnije o tome vidi tom IV, knj. 33, dok. br. 93.

[9] Redakcija to naređenje nije pronašla.

[10] Treba: Odolj.

[11] Treba: Lukavača.

[12] Vidi tom IV, knj. 33, dok. br. 69 i 71.

[13] Vidi tom IV, knj. 33, dok. br. 136.

b) Organizacija Štabova:

Štab Divizije je popunjen. Dosadašnji operativni oficir major Grubić Lavoslav određen je za načelnika XIX Udarne Divizije, a na njegovo mjesto postavljen je major Ivan Pavičić. Za pomoćnika komesara Divizije postavljen je drug Veljko Kadijević, dosadašnji pomoćnik komesara I. Dalm. Proleterske Brigade.

Komesar i pomoćnik komesara XII. Dalm. Ud. Brigade određeni su na nove dužnosti, a na njihova mjesta postavljeni su i to: za komesara drug Vidan Kažimir, a za pomoćnika komesara drug Drezga Božidar.

U posljednjim borbama izbačen je iz stroja dosta veliki broj nižih rukovodilaca, ali su mjesta popunjena.

c) Formacijsko stanje jedinica i njihova popuna:

Formacija predviđena po novom planu, izvedena je, osim konjičkog eskadrona i tenkovske čete koje još nisu formirane.

P.K. baterija 47 mm rasformirana je, s tim što je jedan vod P.K. oruđa ušao u sastav čete pratećih oruđa XI. Dalm. Ud. Brigade, a jedan vod u sastav XII. Dalm. Ud. Brigade.

Brdski motorizovani divizion ušao je u sastav ove Divizije.

Formiranje jedinica u Brigadama prema novom planu, izvršeno je, dok popuna ljudstva nije usljed nedostatka boraca.

d) Brojno stanje:

Pregled brojnog stanja i naoružanja dostavljen je[15]. U borbama oko Širokog Brijega i Mostara izbačeno je iz stroja 1.062 borca, te je brojno stanje Divizije znatno opalo, a novomobilisanog ljudstva nema.

---

[14] i [17] Vidi dok. br. 23.

[15] i [16] Pregled brojnog stanja i naoružanja, te socijalnog i nacionalnog sastava divizije za mjesec januar objavljen je u knj. 37, kao dok. br. 75 i 77, a za mjesec februar 1945. u zbirnom pregledu 8. korpusa (vidi knj. 38, dok. br. 73 i 74).

Pregled brojnog stanja ljudstva i naoružanja, te socijalnog i nacionalnog sastava za mjesec mart objavljen je u zbirnom pregledu 4. armije JA u tomu XI, knj. 4, kao dok. br. 12.

e) Socijalni i nacionalni sastav

Dostavljen je pregled skupa sa pregledom brojnog stanja i naoružanja.[16]

f) Nastava u jedinicama, školama i kursevima:

Usljed pokreta svi su kursevi prekinuli sa radom, iz razloga što je u istima bio veliki broj rukovodilaca, a koje je trebalo povući u jedinice radi operacije.

g) Specijalne jedinice:

Sve specijalne jedinice predviđene novim planom, formirane su. Intendantske jedinice, kao i sanitetske jedinice funkcionišu vrlo dobro.

h) Borbenost, moral, ishrana i zdravstveno stanje.

U operacijama izvedenim u toku ovoga mjeseca borbenost je kod starih boraca, kao i kod novomobilisanog ljudstva, bila na dostojnoj visini. Vrlo su rijetki slučajevi bili slabosti i to samo kod novomobilisanog ljudstva.

Zdravstveno stanje — u II. bataljonu XI. Dalm. Ud. Brigade pojavila se epidemija trbušnog tifusa. Do sada je zapaženo 14 slučajeva. Preduzete su mjere spriječavanja daljnjeg širenja. O ovome je odmah izvješteno Sanitetsko Odjeljenje Štaba Korpusa.

i) Daljnje namjere:

Nakon likvidacije Mostara, a, shodno naređenju Štaba VIII. Udarnog Korpusa, Divizija vrši koncentraciju na prostoriji Obrovac, a u cilju izvršenja novih zadataka.[17]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik:
D.[18] Korać

Komandant, pukovnik:
B.[19] Božović

M. P.

---

[18] Dušan
[19] Božo

BR. 3

IZVJEŠTAJ ŠTABA GRUPE DIVERZANTSKIH ODREDA OD 1. MARTA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O OPERATIVNOJ SITUACIJI, ORGANIZACIONOJ STRUKTURI I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB GRUPE
Diverzantskih odreda NOVJ.[2]
Broj: Op. 9.
Dana: 1. III. 1945. g.

PREDMET: Opće vojno-organizacioni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU NOV i PO Hrvatske

1) OPERATIVNA SITUACIJA

Diverzantski odredi djeluju kao i prije i to ponajviše samostalno na prostoru VI., X. i IV. Korpusa i to na slijedećim komunikacijskim vezama:

Na prostoru VI. Korpusa djeluje I. Diverzantski Odred, ali pošto je kod njih operativna situacija jako otežana sa reakcijom bande, koja je nadirala na slobodnu teritoriju[3], osobito u ovo poslijednje vrijeme rad se diverzantske jedinice tog Odreda snosio [odnosio] poglavito na ceste, a na pruge mnogo manje.

Kako smo gore spomenuli, rad na glavnoj pruzi Banova Jaruga — Brod[4] — Vinkovci, bio je jako otežan zbog gore nastale situacije.

Na prostoru IV. i X. Korpusa djeluje II. Diverzantski Odred i to na slijedećim komunikacijama:

Glavna pruga Zagreb — Ivanić[5] — Banova Jaruga, radi, dok je naš rad na njoj bio otežan čisto prirodnim preprekama izljevima vode, tako da je na nekim mjestima radi vode prilaz k pruzi bio nemoguć.

Pruga Zagreb — Sisak radi samo od Velike Gorice do Zagreba i stanje na toj pruzi nije se promijenilo, jer taj mali dio pruge banda jako čuva.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 6/3, k. 121.
[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.
[3] i [11] U pitanju je neprijateljski napad na virovitički mostobran i Slavoniju. Opširnije o tome vidi dok. br. 5 i 18 i knj. 38, dok. br. 12.
[4] Misli se na Slavonski Brod.
[5] Odnosi se na Ivanić-Grad.

Na pruzi Sisak — Sunja — Caprag — Petrinja, te Sunja — Kostajnica, izvršeno je u dva navrata diverzioni radovi većeg obima, tako da su te pruge momentalno bile izbačene iz saobraćaja.

Pruga i cesta Bosanski Novi — Bihać rade ali su naše operacije otežane zbog same rijeke Une i neprijatelja koji je zasjeo i zasjeda prilaze i prelaze sa jačim zasjedama. Ta ista pruga je osigurana bunkerima i jačim patrolama. Stoga je prebačena 2. četa I. Bataljona II. Diverzantskog Odreda na Grmeč i Kozaru, te da bi otuda bolje i uspješnije djelovala na gore spomenute komunikacije.

Pruga i cesta Karlovac — Generalski Stol radi i usprkos svih neprijateljskih osiguranja kao što su: izbacivanje jakih patrola, miniranjem raznih naših prelaza preko rijeke Mrežnice i prilaza oko pruge, ipak se uspjelo izvršiti zadatak.

Pruga Zagreb — Karlovac radi od Zagreba do Leskovca dosta slabo i osiguranje nije naročito bilo, te su se izvršavali postavljeni zadaci bez naročitih poteškoća.

III. Diverzantski Odred djeluje na slijedećim komunikacijama i to pruge: Zagreb — Banova Jaruga, Dugo Selo — Bjelovar, Varaždin — Koprivnica, Čakovec — Kotoriba i Zaprešić — Varaždin.

Ceste: Zagreb — Banova Jaruga, Dugo Selo — Bjelovar, Zagreb — Varaždin i Varaždin — Koprivnica.

Pruga Zagreb — Banova Jaruga je čuvana naročito od neprijatelja, te je osim starih metoda čuvanja, patrole, ponegdje i minska polja, banda osnovala tz. „Lovačke vodove" koji imaju zadatak da puste diverzantske grupe na prugu, potom da im presjeku odstupnicu. I pored svih tih napora neprijatelja, rad se uspješno odvijao.

Na pruzi Dugo Selo — Bjelovar je promet podpuno zaustavljen, iako se neprijatelj trsio da bi istu prugu stavio u život. On je tu prugu sektorski popravljao, a mi smo isto tako rušili. Preko te pruge on je počeo izvažati ranjenike iz Bjelovara za Križevce.

Prugu Varaždin — Koprivnica, neprijatelj je popravio i to mu je glavna veza preko koje se povlači. Osiguravanje vrši pomoću trupa koje se povlače, ali se ipak unatoč njegovom naprezanju rad odvija.

Pruga Čakovec — Kotoriba radi. Neprijatelj se utvrdio u selima Međumurja i grupisao, a naročito je utvrdio rijeku Dravu sa rovovima, bodljikavom žicom i kontroliše prelaz civilnih lica u Međumurje.

Ipak se pojedinim diverzantskim grupama uspjelo probiti pored svih tih opasnosti i izvršiti diverzione radove.

Na pruzi Zaprešić — Varaždin rad je otežan, naročito s toga što se banda utvrdila [na] Zagrebačkoj gori, Ivančici[6], sa jakim snagama, te kontroliše čitav sektor.

Što se tiče cesta gore navedenih, rad se njima poradi prolaza neprijateljskih kolona odvija bolje nego prije, kada je bio snijeg.

Popravljanjem operativne situacije na samome Kalniku i u Posavini, vraćeni su u Posavinu 2. četa I. Bataljona II. Diverzantskog Odreda, sa zadatkom da djeluje na pruzi Zagreb — Dugo Selo — Banova Jaruga, te u Kalnik i Zagorje upućen je II. Bataljon III. Diverzantskog Odreda, koji bi djelovao u Međumurju i na vezama Zagreb — Varaždin — Koprivnica, Zagreb — Zidani Most itd. Osjeća se da neprijatelj najžilavije drži glavnu prugu, osobito Slavoniju. Osim toga i u najnovije vrijeme Podravinu. (Konkretan i tačan operativni izvještaj o Slavoniji, dobiti će te naknadno.)[7]

2) ORGANIZACIJA ŠTABOVA.

Štabovi diverzantskih jedinica organizirani su podpunoma, te funkcionišu kao cjelina dobro. Svaki štab je popunjen tj. od komandanta, intendanta i referenta saniteta.

3) FORMACIJSKO STANJE JEDINICA I NJIHOVA POPUNA.

Formacijsko stanje diverzantskih jedinica je nepromijenjeno, a što se tiče popune tu nam je VI. Korpus izišao u susret u pogledu našeg I. Diverzantskog Odreda, tako da smo mogli popuniti taj Odred.

4) BROJNO STANJE I NAORUŽANJE.[8]

Brojno stanje je priraslo odnosno povećalo se tj. I. Diverzantski Odred, dok smo u II. Odredu morali neke drugove dati divizijama tj. njihovim starim jedinicama. Naoružanje,

---

[6] Treba: Ivanščica.

[7] Taj izvještaj redakcija nije pronašla.

[8] Pregled brojnog stanja i naoružanja na dan 28. februara 1945. nalazi se u knj. 38, kao dok. br. 83. Na dan 31. marta 1945. štab grupe odreda, 1. i 3. diverzantski odred imali su slijedeće brojno stanje:

a) Štab grupe odreda: oficira 4, političkih rukovodilaca 2, podoficira 3 i boraca 25;

b) 1. diverzantski odred: oficira 22, političkih rukovodilaca 21, podoficira 37 i boraca 234;

c) 3. diverzantski odred: oficira 18, političkih rukovodilaca 30, podoficira 18 i boraca 230 (AVII, reg. br. 10/3, k. 121).

običnog, kao i automatskog osjeća se manjak. Tu osobito dolazi II. kao i I. Diverzantski Odred.

Čisto stručnog našeg materijala u zadnje vrijeme počelo je dolaziti od Saveznika, eksploziv, a i poslati su šrapnel mina, koje smo toliko već željno očekivali.

Od strane Crvene Armije inžinjerskog Odsjeka očekivali smo da ćemo dobiti eksplozivni materijal i ostali nama potreban pribor, ali, pošto je banda došla u Viroviticu, presjekla veze tako da se ta pošiljka zaledila.

5) SOCIJAL-NACIONALNI SASTAV.

U diverzantskim jedinicama po socijalnom sastavu prvo su seljaci, radnici, dok drugih profesija ima malo.

Nacionalni sastav je u glavnom nepromijenjen. Brojno najjači su Hrvati, pa Srbi, dok drugih nacija ima malo.

6) NASTAVA U JEDINICAMA, ŠKOLAMA, KURSEVIMA.

Prilaskom novih drugova organizirani su odmah kursevi s kojima rukovodi oficir Štaba Odreda, zadužen po stručnoj naobrazbi. Osim toga upućujemo naše vojne rukovodioce na oficirske i podoficirske kurseve, da bi stekli što više vojnog znanja.

U saglasnosti sa komandantom Divizije Narodne Odbrane održavaju se specijalni kursevi za borce njihovih brigada. Predviđena nastava 15—20 dana. Nastava obuhvata diverzantski rad u glavnim crtama, eksplozivi, sredstva za paljenje, razne aparate, rušenje, sabotaže, po unapred izišloj knjižici. Osim toga ovaj štab je izradio specijalnu 1. knjižicu po kojoj se naročito učilo, a koja sadrži razne trikove neprijatelja, kojima se bavi i služi. Miniranje zgrada, odjeće, obuće itd. Ista knjižica je dostavljena Glavnom Štabu.[9]

7) SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBE.

U Štabu Grupe Diverzantskih Odreda, kao i u Odredima u toku je organiziranje „služba veze", dok je u samim Odredima organizirana sanitetska, informativna, pa OZN-a.[10]

Na dan 31. marta 1945, 2. diverzantski odred imao je: oficira 15, političkih rukovodilaca 25, podoficira 26 i boraca 235 (AVII, reg. br. 14 — 1/4, k. 121 A).

[9] Hrvatske

[10] Odjeljenje zaštite naroda

Što se tiče same veze, to je pomoću radio-stanica uspostavljena veza po predviđenom planu.

8) MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA, ZDRAVSTVENO STANJE JEDINICA I RAD I PROBLEMI KOJI SE POSTAVLJAJU.

Što se tiče morala i borbenosti kod naših diverzantskih jedinica je na visini.

Ishrana zadovoljavajuća prema sektorima rada. Što se tiče odjeće i obuće kod samih Odreda najslabije je stajao III. Diverzantski Odred, tako da se to stanje nije popravilo sve do sada. Ali nadamo se da ćemo dobiti obećanu robu preko intendanture Glavnog Štaba, te ćemo sa tim moći da pokrpimo najnužnije.

Zdravstveno stanje naših jedinica je slijedeće: Najviše imade oboljelih od raznih prehlada, što je pomanjkanje dobre odjeće i obuće. Inače nekih epidemnih pojava zaraznih bolesti, tifusa pjegavca, nije bilo, kao ni drugih ostalih.

Jedino kako smo već i prije javili da imademo bolesnih drugova „od ratne živčane bolesti". Mi te drugove nismo mogli da liječimo, jer nemamo takovih bolnica, te tako oni nama uvijek ostaju. Mi smo liječenje tih drugova već prije naveli pod ovom tačkom i što da se radi, ali nismo dobili nikakovo uputstvo po tome pitanju.

Naročiti problem jeste taj što pojedini Korpusi ne izlaze u susret našim jedinicama u davanju samoga materijala, a da u to ne ubrajamo odjeću i obuću, jer su naši borci proveli zimu bez šinjela i džempera i to naročito na prostoru X. Korpusa, gdje je cijeli Odred oko svojih 300 ljudi imao svega 20 šinjela (sa Štabovima). Jedino i važno je za nas eksploziv, a tu Korpusi ne prave pravilnu razdiobu, već svoje direktno podčinjene jedinice snabdijevaju u većem omjeru, tako da našima ono što ostane. To naročito je slučaj IV. Korpusa. Što se tiče X. Korpusa tu stvar nije ni malo drugačija, jer i tu se isto tako postavlja stvar, te dolazi do nepotrebnih dokazivanja, kao na pr. Što će diverzantima šrapnel. mine, detektori (specijalni aparati za traženje mina) itd. Takovi slučajevi doveli su do nepravilnog odnosa Štaba Korpusa prema Štabu Grupe, te omalovažavanje Štaba Grupe kao Štaba i direktno podčinjavanje njima, jer prema njihovim tvrdnjama ako je Štab Grupe i ravan Diviziji kada oni imaju pravo naređivati Diviziji, onda imaju pravo i Štabu Grupe Diverz. Odreda.[11]

[11] Riječi »Diverz. Odreda« u originalu dopisane mastilom.

Ova njihova zloupotreba starešinstva je nepravilna u odnosu pretpostavljenih i potčinjenih u prvom redu što naša sva tri Odreda nisu na sektoru X Korpusa da bi se to moglo shvatiti a sa druge strane smo i drugi rod oružja te kao takvim bi bilo nepravilno ulaziti u struku, nego jedino suradnja i savjetovanje za izvođenje uspješnih zajedničkih operacija koje mi i tražimo. Molimo Vas da bi Vi sa Vaše strane raščistili i postavili na pravilno odnose X Korpusa prema Štabu Grupe Diverzantskih Odreda, te da ne bi toga potcjenjivanja u buduće bilo i da bi se zajednički problemi operacija saglasnije rješavali tj. kao dva različita roda vojske.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Milan A. Bulat

Zamj. komandanta—major
Borivoj S. Milićević

M. P.

BR. 4

IZVJEŠTAJ ŠTABA GRUPE DIVERZANTSKIH ODREDA OD 1. MARTA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O IZVEDENIM DIVERZIJAMA 2. I 3. DIVERZANTSKOG ODREDA[1]

ŠTAB
Grupe diverzantskih odreda
N.O.V.[2] JUGOSLAVIJE
Opr. broj: 10/45.
Dne 1. III./1945.

PREDMET: operativni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

P o l o ž a j.—

Dostavljamo Vam mjesečni izvještaj o izvršenim diverzantskim akcijama Grupe Diverzantskih Odreda NOV, od

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 7 — 1/3, k. 121. U knj. 38, dok. br. 82, objavljen je izvod iz operacijskog dnevnika Štaba Grupe diverzantskih odreda o izvedenim diverzijama u februaru 1945. U tom dokumentu, izvedene diverzije prikazane su u skraćenom obimu, pa je redakcija odlučila da objavi ovaj izvještaj u cjelini, iako se neke akcije ponavljaju jer se u njemu detaljnije govori o svim izvedenim diverzijama u to vrijeme.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

10. II. 1945. do 25. II. 1945. g.; ujedno Vam šaljemo izvještaj o akcijama do 10. II. 1945. g. koje nismo uvrstili u prošli izvještaj[3] jer nismo imali o istima podataka:

Akcije II. diverzantskog odreda, koji operiše na prostoru IV. Korpusa.

28. I. 945. U Velikoj Gorici bačen je u vazduh njemački kino. Zgrada je onesposobljena za dalnju upotrebu.

3. II. 945. Na pruzi Zagreb — Karlovac između Horvata i [Hrvatskog] Leskovca bačen je u vazduh most duljine 15 metara. Akciju je izvršilo 10 drugova pod rukovodstvom zastavnika.

Istog dana na cesti Zagreb — Karlovac, između Stupnika i Leskovca postavljeno je 6 nagaznih mina. O učinku istih nema podataka. Akciju je izvršilo 9 drugova pod rukovodstvom delegata.

Na pruzi Zagreb — Beograd, između Ostrna i Dugog Sela, bačen je u vazduh vlak. Uništena je lokomotiva i 7 vagona. Broj žrtava nije nam poznat. Akciju je izvršilo 12 drugova pod rukovodstvom desetara.

Istog dana na cesti Zagreb — Karlovac, između Rakovog Potoka i Stupnika, postavljeno je 6 nagaznih mina. Iste su stupile u dejstvo, o učinku nemamo podataka. Akciju je izvršilo 15 drugova pod rukovodstvom pom. politkomesara čete.

6. II. 945. Na pruzi Zagreb — Beograd, između Ostrna i Prečeca presječena je pruga na 58 mjesta t.j. uništeno je 116 šinja. Akciju je izvršilo 34 druga pod rukovodstvom zamjenika komandira.

7. II. 945. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Vel. Gorice i Odre, postavljeno je 12 pješadijskih mina. O učinku nemamo podataka. Akciju je izvršilo 15 drugova pod rukovodstvom zamj. kdanta I. bataljona. —

Istog dana pruga Sunja — Dubica kod Staze presječena je na 14 mjesta t.j. uništeno

[3] Vidi knj. 37, dok. br. 37, 106, 111 i 135.

je 28 šinja. Akciju je izvršilo 6 drugova pod rukovodstvom vodnika.

Istog dana na pruzi Zagreb — Sisak, između Vel. Gorice i Mraclina, srušena je jedna stražara i bačen u vazduh jedan arm. betonski bunker. Akciju je izvršilo 15 drugova pod rukovodstvom zamj. K-danta I. bataljona. —

9. II. 945. Pruga Zagreb — Sisak, između Vel. Gorice i Odre, presječena je na 32 mjesta, t.j. uništeno je 64 šinje. Akciju je izvršilo 30 drugova pod rukovodstvom politkomesara čete. —

13. II. 945. Išlo se je na prugu Zagreb — Beograd, ali neprijateljska zasjeda je omela izvršenje akcije. U akciju je pošla jedna desetina.

14. II. 945. Na cesti Zagreb — Sisak, između Hrašća i Vel. Gorice, postavljeno je 6 nagaznih mina, na koje su naišla dvoja civilna kola i ista su bačena u vazduh. Ostale mine pokušali su vaditi Nijemci te su iste detonirale i ubile 5 a ranile 3 Nijemca. — Akciju je izvršilo 13 drugova pod rukovodstvom zamj. Komandira. —

12. II. 945. Na cesti Kostajnica — Petrinja, kod Banjana[4] postavljena je parola[5] koja je ubila 3 a ranila 2 ustaša. —

13. II. 945. Pruga Sunja — Kostajnica, kod Šaša, presječena je na 40 mjesta t.j. uništeno je 80 šinja, i bačen je u vazduh jedan željezni most dug 8 metara. —

15. II. 945. Išlo se je na prugu Zagreb — Beograd, ali je neprijateljska zasjeda omela akciju. U akciju je pošlo 14 drugova sa vodnikom. —

Istog dana išlo se je u akciju na prugu Zagreb — Beograd između Sesveta i Kraljevca, ali zbog velike vode akcija nije izvršena. U akciju je pošlo 12 drugova sa jednim vodnikom. —

16. II. 945. Na cesti Turanj — Popović Brdo, kod Karlovca, postavljene su 4 tenkovske, 4 pješadijske mine i jedna parola. Od jedne mine ubijena su 6 a ranjena 3 ustaša, ostale mine su detonirale ali o učinku nemamo podataka. —

[4] Vjerovatno se odnosi na selo Panjani kod Kostajnice.
[5] Riječ je o antifašističkoj paroli pod koju je bila stavljena mina.

17. II. 945. Na pruzi Zagreb — Sisak, između Sv. Klare i Vel. Gorice, bačen je u vazduh vojnički vlak. Uništena je lokomotiva i 3 vagona a više vagona oštećeno. Broj žrtava nije poznat.

Istoga dana na pruzi Zagreb — Sisak, između Sv. Klare i Vel. Gorice, postavljena je parola koja je ubila 3 a ranila 2 ustaša. —

Istoga dana, pruga Zagreb — Beograd, između Horvata i Kraljevca presječena je na 52 mjesta t.j. uništeno je 104 šinje. Akciju je izvršila 2. č. pod rukovodstvom k-danta I. bataljona. Akcija je izvršena pod teškim terenskim prilikama jer je na tom dijelu voda do pojasa. —

Istoga dana, na pruzi Sunja — Dubica, kod Kostreša bačena su u vazduh dva vojnička vlaka, i jedan propust dug 2 metra, detaljnih podataka nema. —

18. II. 945. Na cesti Kostajnica — Dubica, kod Strane bačen je u vazduh ustaški kamion. Tom prilikom je ubijeno 10 a ranjeno 8 ustaša. —

19. II. 945. Pruga Sunja — Kostajnica presječena je na 40 mjesta, tj. uništeno je 80 šinja.

Istoga dana, na sektoru Kostajničkog Sreza izvršeno je miniranje staza, puteva i cesta kojima se provlači neprijatelj. O učinku nema podataka. —

20. II. 945. U Zagrebu, u Medulićevoj ulici, postavljena je tempirana mina u »Švabskoj Kavani«. Tom prilikom ubita su 3 Švabe, a 14 ih je ranjeno. Također kavana razorena.

23. II. 945. Na pruzi Zagreb — Sisak između Odre i Vel. Gorice dignut je u vazduh oklopni vlak. Uništena su 2 vagona, a 2 su oštećena. Mrtvih i ranjenih je bilo, ali je broj nepoznat.

Akcije III. diverzantskog odreda,
koji operiše na prostoru X. Korpusa

30. I. 1945. Na pruzi Varaždin — Koprivnica, postavljena je mina za vlak, koju je neprijatelj pronašao i demontirao. Akciju su izvršila 4 druga pod rukovodstvom jednog vodnika. — Utroše-

no je 20 kg eksploziva, 1 engl. aparat,[6] 1 štap. kapsla. — Akcija je izvršena pod teškim okolnostima zbog velikog snijega, te jakog osiguranja pruge. —

31. I. 1945. Na pruzi Varaždin — Koprivnica, kod mjesta Poljnjec,[7] uništeno je 36 šinja. Ovu akciju izvršilo je 9 drugova pod rukovodstvom vodnika. Ista je izvršena pod teškim okolnostima radi velikog snijega i neprijateljskih zasjeda koje se nalaze kraj pruge. Utrošeno je 40 kg exploziva, 18 štap. kapsla, 15 met. brzogor. štapina, 4 met. sporogorećeg štapina. —

2. II. 945. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga, kod Božjakovine, postavljene su antitenk. mine, koje je neprijatelj pronašao i demontirao. Akciju je izvršilo 3 druga sa pom. politkomes. čete. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima radi kretanja neprijatelja u većim grupama cestom. Utrošeno: 3 antitenk. mine. —

Istog dana, kod sela Brcko,[8] kotar Dugo Selo, uhvaćena su 2 milicionera, koji su bili praćena u Štab[9]. Kad je neprijateljska zasjeda zapucala na nas isti su pokušali bježati te smo ih ubili i povukli se. Akciju je izvršilo 3 druga i pom. politkomesara čete. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima pošto se neprijatelj nalazi u svim selima jer priprema obrambenu liniju za obranu Zagreba, a zasjeda koja nas je dočekala bila je dosta jaka. Utrošeno je 25 kom. šmajser metaka. —

5. II. 945. Na cesti Zagreb — Banova Jaruga, bačen je u vazduh jedan kamion. Bilo je 4 mrtvih neprijateljskih vojnika i 4 ranjena. — Akciju su izvršila 2 druga sa pom. politkome. čete. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima, jer neprijatelj tu cestu jako osigurava. Utrošeno: 2 antitenk. mine i 2 šrapnel mine. —

Istoga dana, pruga Dugo Selo — Bjelovar, između Crkvene[10] i Rovišta[11] presječena je

---

[6] Engleska tempirna mina

[7] Treba: Poljanec.

[8] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno su u pitanju Brckovljani.

[9] Tako piše u originalu. Taj dio rečenice treba da glasi: koji su bili sprovedeni u Štab.

pruga na 30 mjesta t.j. uništeno je 60 šinja. Akciju je izvršilo 15 drugova pod rukovodstvom zamj. K-danta II. bataljona. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima od velike vode i jakog neprijateljskog osiguranja kod pruge. Prilikom palenja mina i povlačenja sa pruge neprijatelj je otvorio jaku vatru na nas iz bliza gdje se je nalazio u zasjedi. Utrošeno je: 120 kg exploziva, 16 štapinskih kapsli, 17 m brzogorećeg i 5 sporogorećeg štapina. —

6. II. 945. Na pruzi Varaždin — Koprivnica, postavljena je mina koja je bila namijenjena za vlak ili za uporište. Istog dana neprijatelj je minu pronašao i odnio u Varaždin na kolodvor gdje je imao više takovih mina. Istoga dana poslije podne ta mina je detonirala kao i ostale mine. Uništen je jedan dio kolodvora a ubijeno je 42 a ranjeno 54 njem. vojnika, ustaša i civila. U toj akciji sudjelovalo je 6 boraca pod rukovodstvom kom.[12] politkomes. čete. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima pošto je bio snijeg i težak prilaz pruzi zbog jakog neprijateljskog osiguranja. Utrošeno je 20 kg exploziva, 1 temp. olovka, jedan nagaz. aparat i 2 štapinske kapsle. Podatke o žrtvama dobili smo od Ob.[13] Centra X. Korpusa.

Istoga dana, na aerodromu PLES[14] kod Vel. Gorice uništeno je 6 aviona tipa »Dornier«. Akciju je izvršio zastavnik 2. čete sa jednim vodičem. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima radi samog prebacivanja do cilja. Utrošeno je 12 kg exploziva, 6 temp. olovaka i 6 štapinskih kapsla.

7. II. 945. Pruga Dugo Selo — Bjelovar, između Vrbovca i Gradeca, presječena je na 32 mjesta, tj. uništeno je 64 šinje. Akciju su izvršila 24 druga pod rukovodstvom politkomesara II. bataljona. Utrošeno je 94 kg exploziva, 40 m brzogorećeg i 6 m sporogorećeg štapinskih kapsli.

---

[10] Na karti 1:100.000 piše: Cirkvena.
[11] Na karti 1:100.000 piše: Rovišće.
[12] Treba: pom. (pomoćnika).
[13] Obavještajnog
[14] Treba: Pleso.

8. II. 945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, između stanica Zagreb i Zagreb 66,[15] uništena je lokomotiva i 4 vagona. Daljnih podataka nema. Akciju su izvršili 2 borca pod teškim okolnostima radi samog dolaska u Zagreb te jake neprijateljske kontrole u Zagrebu. Utrošeno je 13 kg eksploziva, 2 štapinske kapsle, jedan aparat za maglu.[16]

9. II. 945. U Zagrebu uništena je tvornica akumulatora »Kontakt« i sav uređaj. Bilo je 6 mrtvih njemačkih vojnika. Akciju su izvršila 2 borca, pod teškim okolnostima radi jake kontrole neprijatelja u Zagrebu. Utrošeno: 14 kg eksploziva, 3 tempirane olovke i 3 štapinske kapsle.

Istog dana, na pruzi Dugo Selo — Bjelovar, između Sv. Ivan Žabno i Brezovljana uništeno je 120 šinja i jedan podvožnjak, dug 6 m. Akciju je izvršilo 27 boraca, a rukovodio je zam. komandanta II. bataljona. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima zbog jake vatre iz topova, bacača i pušaka. Utrošeno: 230 kg eksploziva, 70 m brzogorećeg štapina 15 m sporogorećeg štapina i 30 rudarskih kapsli.

10. II. 945. Na pruzi Dugo Selo — Bjelovar, između Crkvene i Rovišta, bačen je u vazduh domobranski vlak. Uništena je lokomotiva i 3 vagona, a daljnjih podataka nema. Akciju su izvršila 4 borca pod rukovodstvom delegata. Ista je izvršena pod teškim okolnostima, jer neprijatelj postavlja zasjede. Utrošeno je 18 kg eksploziva, 3 rudarske kapsle, jedan nagazni aparat i 2 pješadijske mine.

Istog dana na pruzi Varaždin — Koprivnica, kod sela Poljanec, išlo se je u akciju i naišlo na zasjedu sa kojom smo stupili u borbu i imali smo jednog teško ranjenog koji je umro i jednog lakše ranjenog druga. U akciji je sudjelovalo 6 boraca pod rukovodstvom vodnika.

11. II. 1945. Na pruzi Dugo Selo — Bjelovar, između Gradeca i Vrbovca, postavljene su mine za

[15] Tako je u originalu.
[16] Misli se na dimnu minu.

vlak i pješadijske. O učinku istih nema podataka. Akciju su izvršila 4 druga pod rukovodstvom delegata. Utrošeno je 18 kg exploziva, 3 rudarske kapsle, jedan nagazni aparat i 3 pješadijska nagazna aparata.

12. II. 1945. Na pruzi Dugo Selo — Bjelovar uništeno je 120 šinja. Akciju su izvršila 31 druga pod rukovodstvom pom. politkomesara II. bataljona. Akcija je izvršena pod vrlo teškim okolnostima, zbog jakog osiguranja kao i vatre iz zasjede. Utrošeno je 100 kg exploziva, 60 m brzogorećeg i 10 metara sporogorećeg štapina i 30 rudarskih kapsla.

Istog dana, kod uporišta Ludbreg, od mina ubijeno je 5 žena koje su pošle u Ludbreg. Akciju su izvršila 4 druga pod lakim okolnostima. Utrošene su 2 špranel[17] mine.

Istog dana na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, između Deanovca i Širinca, uništeno je 60 šinja. U akciji su sudjelovala 31 druga pod rukovodstvom pom. politkomesara I. bataljona. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima pošto neprijatelj jako osigurava prugu. Utrošeno je 80 kg exploziva, 15 tempiranih olovaka, 47 rudarskih kapsli. Akcija je izvršena u suradnji II. Bat. Moslavačkog P. Odreda.[18]

13. II. 1945. Na putevima: Mala Ludina, Kumpator[19] i Ludina — Selište[20] postavljene su pešadijske mine. O učinku istih nemamo podataka. U akciji je sudjelovalo 5 drugova pod rukovodstvom delegata. Akcija je izvršena u suradnji III. čete I. bataljona Moslavačkog P. Odreda. Utrošeno je 8 šrapnel mina.

Istog dana na cesti Sesvete — Šašinovac[21] ubijeno je 6 milicionera koje smo dočekali u zasjedi. Akciju su izvršila 2 druga pod rukovodstvom pom. politkomesara I. čete, ista je izvršena pod teškim okolnostima radi kretanja

---

[17] Treba: šrapnel.

[18] O Moslavačkom NO partizanskom odredu vidi dok. br. 34, napomenu 4.

[19] Na karti 1:100.000 piše: Kompator.

[20] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se odnosi na Kat. Selišće.

[21] Na karti 1:100.000 piše: Šašinovec.

neprijatelja u većim snagama. Utrošeno je 50 komada šmajserskih metaka.

Istog dana, na pruzi i na cesti Dugo Selo — Križevci, između Vrbovca i Božjakovine dignuta su u vazduh 3 mosta, i ubijeno je 25 neprijateljskih vojnika. Akciju je izvršilo 26 drugova pod rukovodstvom zam. komandanta II. bataljona i u suradnji jednog bataljona OZNa[22] brigade. Utrošeno je 220 kg exploziva, 20 rudarskih kapsla, 20 m brzogorećeg i 2 metra sporogorećeg štapina, 3 šrapnel mine i 4 nagazna aparata.

Istog dana, na pruzi Koprivnica — Varaždin, kod sela Cvetkovca postavljena je nagazna mina, koju je neprijatelj pronašao i odnesao u Koprivnicu u školu gdje je bilo skladište ratnog materijala. Ista mina je detonirala 14. II. i uništila školu i oštetila nekoliko okolnih kuća. Bilo je 203 mrtva prema podatcima Ob. centra X. Korpusa. Akciju je izvršilo 5 drugova pod rukovodstvom delegata. Utrošeno je 20 kg exsploziva, jedan engleski aparat i tempirna olovka.

14. II. 1945. Na pruzi Koprivnica — Varaždin kod sela Cvetkovca postavljena je mina. O učinku iste nemamo podataka. Akciju je izvršilo 4 druga pod rukovodstvom desetara. Utrošeno je 4 pešadijske mine i jedna šrapnel mina.

Istog dana, na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, između Deanovca i Ivanić-Grada dignut je u vazduh osobni vlak. Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Promet je stajao 16 sati. Akciju je izvršilo 9 drugova pod rukovodstvom delegata. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima jer neprijatelj osigurava prugu sa jakim snagama. Utrošeno je 12 kg exploziva, jedan nagazni aparat i 3 rudarske kapsle.

Istog dana, na cesti Dugo Selo — Križevci, kod sela Luka bačen je u vazduh drveni most dug 12 metara. Akciju su izvršila 2 druga pod rukovodstvom Pom. politkomesara čete. Utrošeno je 30 kg exploziva, jedna rudarska kapsla, jedna tempirna olovka.

14. II. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kad stanice Borongaj, uništeno je 12 šinja. Akciju

[22] Odjeljenje zaštite naroda

su izvršila 2 borca pod rukovodstvom delegata, ista je izvršena pod teškim okolnostima radi jakog neprijateljskog kontrolisanja pruge i obližnjih sela. Utrošen je jedan metar sporogorećeg i 5 m brzogorećeg štapina i 9 rudarskih kapsla.

15. II. 1945. Na aerodromu »Ples« kod Vel. Gorice bačeno je u vazduh 24 tone zapaljivih avionskih bombi. Akciju je izvršio zastavnik II. čete I bataljona sa jednim vodičem. Ista je izvršena pod teškim okolnostima, jer je prilaz na određeno mjesto bio težak. Utrošeno je 6 kg eksploziva, 6 tempirnih olovaka i 6 štapinskih kapsla.

Istoga dana na pruzi Zagreb — Banova Jaruga između Dijanovca[23] i Širinca uništeno je 176 šinja. U akciji je sudjelovalo 55 drugova pod rukovodstvom zam. komandanta I. bataljona. Akcija je izvršena u suradnji II. bataljona Moslavačkog P. Odreda. Utrošeno 300 kg eksploziva, 100 rudarskih kapsla, 50 m brzogorećeg i 25 sporogorećeg štapina.

16. II. 1945. Na pruzi Dugo Selo — Bjelovar, između Rovišta i Crkvene, dignut je u vazduh domobranski vlak. Detaljnijih podataka nema. Akciju je izvršilo 7 drugova pod rukovodstvom pom. politkomesara I. čete. Utrošeno je 16 kg eksploziva, jesan[24] aparat, i jedna rudarska kapsla.

Istoga dana na pruzi Dugo Selo — Bjelovar između Sv. Ivana Žabno i Brezovljana postavljene su mine. Od jedne je nesretnim slučajem poginuo komandir čete. U akciji je sudjelovalo 6 drugova. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima i pod jakom neprijateljskom vatrom.

17. II. 1945. Na cesti Križevci — Bjelovar između Hrsova i Crkvene postavljene su pješadijske mine. O učinku istih nema podataka. Akciju je izvršilo 4 druga pod rukovodstvom jednog vodnika. Utrošeno je 5 pješadijskih nagaznih mina.

---

[23] Na karti 1:100.000 piše: Deanovec.

[24] Treba: jedan.

Istog dana, na pruzi Varaždin — Koprivnica, kod Cvetkovca uništeno je 150 šinja. Akciju je izvršilo 18 drugova pod rukovodstvom pom. politkomesara čete, u suradnji Kalničkog P. Odreda.[25] Utrošeno je 200 kg exploziva, 40 m brzogorećeg i 20 m sporogorećeg štapina i 80 rudarskih kapsli.

Istoga dana, na pruzi Dugo Selo — Bjelovar, kod Božjakovine dignut je u vazduh betonski most dug 12 metara. Akciju su izvršila dva borca pod rukovodstvom pom. politkomesara čete, ista je izvršena pod teškim okolnostima, jer je neprijatelj zaposjeo okolna sela i vrši nad njima kontrolu. Utrošeno je 30 kg exploziva, 4 tempirane olovke, 4 rudarske kapsle i 2 šrapnel mine.

Istog dana, između Dugog Sela i Lupoglava — Vrbovca prekinuta je telefonska linija na više mjesta i kabl je uništen. Akciju su izvršila dva druga pod rukovodstvom pom. politkomesara čete.

18. II. 1945. Na cesti Koprivnica — Križevci dignut je u vazduh betonski most dug 6 metara. Akciju su izvršili 5 drugova pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno je 90 kg exploziva, 5 m brzogorećeg i jedan metar sporogorećeg štapina i 7 rudarskih kapsla.

19. II. 1945. Na pruzi Dugo Selo — Bjelovar, kod Klokočevca, dignut je u vazduh domobranski vlak. Uništena je lokomotiva i 4 vagona, a 3 vagona su oštećena. Bio je mrtav jedan strojovođa. U akciji je sudjelovalo 18 drugova pod rukovodstvom komandanta II. Bat. Ista je izvršena pod teškim okolnostima, jer se u neposrednoj blizini nalazi jako neprijateljsko uporište Bjelovar. Utrošeno je 20 kg exploziva, jedan nagazni aparat i 2 rudarske kapsle.

Istog dana, na cesti Zagreb — Banova Jaruga, kod Ivanić-Kloštra bačen je u vazduh kamion o kojem nema podataka. U akciji je sudjelovalo 13 drugova pod rukovodstvom vodnika. Utrošene su 2 anti-tenk. mine. —

---

[25] O Kalničkom NO partizanskom odredu vidi dok. br. 34, napomenu 4.

19. II. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, između Ivanić-Grada i Prečeca bačen je u vazduh vlak o kojem nema podataka. U akciji je sudjelovalo 13 boraca pod rukovodstvom vodnika. Ista je izvršena pod teškim okolnostima pošto neprijatelj postavlja zasjede i mrtve straže po pruzi. Utrošeno je 24 kg exploziva, 30 m brzogorećeg štapina, 5 kapsla rudarskih i jedan nagazni aparat.

Istog dana, u Zagrebu uništena je tvornica i ljevaonica željeza »SILA« sa svim tvorničkim postrojenjem. Ubijeno je 30 njemačkih vojnika i 10 radnika, a broj ranjenih nije nam poznat. Akciju je izvršio jedan borac II. čete I. bataljona, ista je izvršena pod teškim okolnostima. Utrošeno je 12 kg exploziva, 4 tempirane olovke i 4 rudarske kapsle.

Istoga dana, na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, između Ostrne i Dugog Sela dignut je u vazduh transportni vlak. Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Ubijen je strojovođa i ložač, a daljnjih podataka nema. U akciji je sudjelovalo 4 druga pod rukovodstvom desetara, ista je izvršena pod teškim okolnostima, jer je neprijatelj zaposjeo okolna sela te ih strogo kontroliše. Utrošeno je 15 kg exploziva, 2 rudarske kapsle, 20 m brzogorećeg i 4 m sporogorećeg štapina.

20. II. 1945. Na pruzi Zagreb — Borongaj bačen je u vazduh transportni vlak. Detaljnijih podataka nema. U akciji je sudjelovalo 4 druga pod rukovodstvom komesara I. bataljona. Ista je izvršena pod vrlo teškim okolnostima, jer neprijatelj daje jako osiguranje, jer je to predgrađe Zagreba. Utrošeno je 20 kg exploziva, 3 rudarske kapsle i jedan nagazni aparat.

21 II. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, između Lonjskog polja i Prečeca, dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništena je lokomotiva i 8 vagona, detaljnijih podataka nema. U akciji su sudjelovala 4 druga pod rukovodstvom komesara čete. Utrošeno je 20 kg exploziva, jedan aparat za maglu i 3 rudarske kapsle.

22. II. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod Kutine, uništeno je 80 šinja. U akciji je sudjelovalo 25 drugova pod rukovodstvom pom. politkomesara I. bataljona u suradnji jednog bataljona Moslavačkog Odreda. Utrošeno je 80 kg exploziva, 40 m brzogorećeg i 15 m sporogorećeg štapina i 40 rudarskih kapsla.

23. II. 1945. Na pruzi Dugo Selo — Bjelovar kod Rovišta bačen je u vazduh oklopni vlak. Izbačena je iz kolosjeka cijela kompozicija. Poginuo je jedan ustaša i jedna žena koji su se nalazili pored pruge. Ostalih podataka nemamo.

Akcije I. Diverzantskog odreda[26] vam ne dostavljamo s obzirom da smo izgubili vezu sa istim zbog neprijateljske ofanzive na sektoru Slavonija,[27] te ćemo iste poslati naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

Politkomesar:
Milan A. Bulat

Zam. komandanta, major:
Borivoj S. Milićević

[26] Prvi diverzantski odred Grupe diverzantskih odreda vršio je diverzije na operativnom području 6. korpusa JA, O izvršenim diverzijama u februaru 1945. vidi knj. 38, dok. br. 82.

[27] Opširnije o neprijateljskoj ofanzivi u to vrijeme u području Slavonije vidi dok. br. 5 i 18.

BR. 5.

IZVJEŠTAJ ŠTABA 6. UDARNOG KORPUSA OD 2. MARTA 1945. ŠTABU 3. ARMIJE JA O DEJSTVIMA PODREĐENIH JEDINICA OD 10. FEBRUARA DO 2. MARTA U PODRAVINI I SLAVONIJI[1]

ŠTAB
VI. UD. KORPUSA
N.O.V.J.[2]

2. III. 945[3]

Koncept[4]

Operativni izvještaj
o akcijama u vremenu od
10. II. do 2 III. 1945. god.

ŠTABU _____

Prešavši rijeku Dravu kod Virovitice, Crvena Armija stvorila je na tom mjestu mostobran.[5] Time je, osim ostalog, spriječila neprijatelju svaki saobraćaj i nesmetano spajanje snaga na sremskom frontu[6] sa snagama na liniji Koprivnica — Bjelovar, kao i dovlačenje pojačanja komunikacijom Banova Jaruga — Daruvar — Virovitica — Slatina.[7] Također je sprečen svaki manevar neprijatelja da udari trupama Crvene Armije u bok, koje su bile angažovane u Budimpešti i operisale između Blatnog Jezera i Drave. U početku Crvena Armija obrazovala je uži Mostobran s obzirom na raspoložive snage i oslobođeni teritorij, po našim jedinicama. Neprijatelj uvidjevši važnost ovog Mostobrana počeo je koncentrisati svoje sna-

---

[1] Kopija originala (pisanog na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 9—2, k. 486. Dokument nije potpisan.

[2] Riječi »Štab VI. ud. korpusa N.O.V.J.« na dokumentu dopisane mastilom.

[3] i [4] Dopisano mastilom.

[5] Jedinice 6. i 10. korpusa NOVJ, do početka decembra 1944. godine, oslobodile su veći dio Podravine, Moslavine i Slavonije, stvorivši u rejonu Virovitice slobodni teritorij koji je poslužio kao mostobran našim i sovjetskim snagama koje su se nalazile na lijevoj obali rijeke Drave. Tako je oslobođeni teritorij u širem području Virovitice dobio vrlo važan operativni značaj. U cilju sadejstva sa 6. i 10. korpusom i radi obezbjeđenja lijevog krila 3. ukrajinskog fronta, 8. decembra 1944. godine prebačen je s lijeve obale Drave u Viroviticu jedan puk 233. divizije Crvene armije. Opširnije o tome vidi knj. 37, dok. br. 17 i Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941—1945, knj. II, drugo izdanje, Vojnoistorijski institut, Beograd, 1965 (dalje: Oslobodilački rat). str. 499.

[6] i [23] Detaljnije o situaciji na sremskom frontu vidi tom XI, knj. 1, dok. br. 1, napomenu 1.

[7] Riječ je o Podravskoj Slatini.

ge na liniji: Pitomača — Veliki Grđevac — Garešnica — Banova Jaruga, kao i na linji Našice — Donji Miholjac koje je snage prebacio sa Sremskog fronta a jedan dio iz Bosne preko Broda i Đakova.[8] Zbog ovakve situacije naše jedinice preduzele su odmah širu odbranu Mostobrana, na liniji Drava — Pitomača — Bilogora koju su stvorile borbom gdje su se vezale sa jedinicama X. korpusa,[9] kao i na liniji Feričanci — Bokšić vežući se sa desnim krilom XVI. Vojvođanske divizije.[10] Radi sprečavanja upada neprijatelja na oslobođeni teritorij, zatvoreni su pravci [Nova] Kapela-Batrina — [Slavonska] Požega, Brod — Čaglin, Banova Jaruga — Pakrac — Daruvar. Od ovog momenta počimlju teške i krvave borbe sa nadmoćnijim neprijateljem, naročito na sektoru Pitomača, gdje je neprijatelj neprestano dovlačio pojačanja, pokušavajući u skoro svakodnevnim napadima i jurišima da probije našu odbranbenu liniju i da ugrozi Virovitica. Svi pokušaji neprijatelja ostali su bez uspjeha. Na sektoru Pitomača neprijatelj je ubacio I. Kozačku diviziju,[11] I. Hrvatsku udar. diviziju,[12] nekoliko samostalnih bataljona Gestapoa, jedan puk P.T.S.,[13] dijelove I. Gorskog Zdruga[14] i druge.

Naše jedinice ne samo da su branile određeni sektor u vidu odbrane za dobitak u vremenu nego uvijek u pogodnim momentima djelovale nanoseći neprijatelju osjetne gubitke u ljudstvu i materijalu.

Odbrana ovog mostobrana bila je značajna za naše jedinice jer su se ovdje prvi puta sastale sa jedinicama Crvene

---

[8] Nijemcima je smetao virovitički mostobran, naročito zbog planirane protivofanzive na prostoru Blatnog jezera, pa su odlučili da što prije očiste područje Virovitica—Donji Miholjac—Valpovo i njegovo zaleđe. Opširnije o neprijateljskom napadu i borbama na virovitičkom mostobranu vidi knj. 37, dok. br. 103, knj. 38, dok. br. 12 i 39 i Oslobodilački rat, str. 504—508.

[9] Opširnije o dejstvima jedinica 10. korpusa vidi knj. 37, dok. br. 17 i 18 i knj. 38, dok. br. 5.

[10] Detaljnije o dejstvima jedinica 16. divizije vidi knj. 37, dok. br. 52 i knj. 38, dok. br. 12.

[11] Krajem marta 1945 (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 61), 1. kozačka konjička divizija preformirana je u 15. SS-kozački konjički korpus, koji je u svojem sastavu imao 1. i 2. kozačku konjičku diviziju i jednu streljačku brigadu od koje je krajem aprila formirana i 3. divizija.

Kozačke konjičke jedinice je formirala njemačka Vrhovna komanda od zarobljenih pripadnika Crvene armije koji su u njemačkom zarobljeništvu pristupili izdajniku Vlasovu, bivšem generalu Crvene armije. Nijemci su te jedinice upotrebili u Jugoslaviji za gušenje narodnooslobodilačke borbe, a pripadnici tih jedinica često su nazivani Čerkezi.

[12] To je ustaško-domobranska 1. hrvatska udarna divizija.

[13] Pavelićev tjelesni sdrug.

[14] Taj zdrug je bio u sastavu 7. ustaško-domobranske divizije.

Armije boreći se rame uz rame sa Ruskom braćom, što su prvi puta vodile frontalni rat. Odmah se vidjelo da naše jedinice nisu dorasle za ovakovi način ratovanja s obzirom na prijašnje partizansko ratovanje, nedovoljno vojnički i tehnički spremljene i nenaviknute držati jedan sektor tako dugo do sada. Naročito se ispoljavale greške u pogledu utvrđivanja i uzajamnog potpomaganja raznih rodova oružja.

Odmah se težilo odklanjanju navedenih grešaka na licu mjesta. Starješine a i sami vojnici, vidjevši od Crvenoarmejaca kako se vodi moderni rat, postepeno su poprimali znanje i vidjeli sve ono što ranije nisu primjenjivali, t.j. utvrđivanje jednog odbranbenog pojasa, te od tog momenta počeli cijeniti važnost fortifikacije, u potpunosti iskorišćavanje svoga oružja i uzajamno podpomaganje pojedinih rodova vojske.

Boraveći na tom sektoru naše su se jedinice sastale sa vojvođanskim jedinicama, koje su pojačale naše položaje i povremeno na sektoru Pitomača smjenjivale naše jedinice radi odmora ili angažovanja na drugim sektorima kad je to situacija iziskivala. U to doba stvaraju se armije u našoj vojsci i naš korpus ulazi u sastav i pod komandu III. Armije[15].

Susret sa Sovjetskim vojnicima, Vojvođanima kao i stvaranje III. Armije veoma je imalo odraza kod naših boraca i svakome dalo uvjerenje da smo regularna vojska, koja stoji pod jedinstvenom komandom organizovano, boreći se u saradnji sa ostalim našim jedinicama van sastava našeg korpusa.

U vezi sa situacijom na fronti u Mađarskoj, Ruske jedinice 23. I 1945. godine napuštaju Virovitički mostobran[16] i prelaze Dravu, a odbranu mostobrana uzimaju na sebe jedinice III. Armije. Od ovog momenta borbe se nastavljaju nesmanjenom žestinom na svim sektorima fronta. Neprijatelj trpi ogromne gubitke, ali neprekidno dovlači nova pojačanja. Naše jedinice odoljevaju neprijatelju i uspjevaju ga potisnuti sa Bilogore u pravcu Bjelovara — Hercegovca i Garešnice.

---

[15] Naredbom Vrhovnog komandanta NOV i POJ od 1. januara 1945. godine formirana je 3. armija NOVJ, pod komandom general-potpukovnika Koste Nađa. U operativnom smislu, 6. korpus (12. i 40. divizija) ušao je u sastav Armije, dok je njegova Vojna oblast i dalje ostala pod neposrednom komandom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

Pod neposrednom komandom Štaba 3. armije bile su 16, 36. i 51. divizija sa svim svojim dijelovima, kao organske jedinice armije. Opširnije o tome vidi knj. 37, dok. br. 4 i tom XI, knj. 3, dok. br. 1.

[16] Dvadesetog januara 1945, virovitički mostobran napustile su jedinice 233. divizije Crvene armije, koje su od 8. decembra 1944. do tada samo defanzivno držale položaje zapadno od Virovitice (vidi knj. 37, dok. br. 103).

Za cijelo vrijeme neprijatelj je bio aktivniji na zapadnom sektoru t.j. na liniji Pitomača — Bilogora nego na liniji Feričanci — Čađavica.

Neprijatelj se ponovo prikuplja na liniji V. Pisanica — V. Grđevac — Hercegovac — Banova Jaruga i na liniji Feričanci — Zdenci dovlači pojačanja gdje potiskuju našu XII. Ud. diviziju, specijalno Osječku brigadu, koja se herojski držala pored gubitaka koje je pretrpjela, te brzim manevrom uz pomoć motorizacije, ugrožava Vojvođanske divizije[17]. Ovim manevrom uspjelo im je razdvojiti naše snage na ovom sektoru i zauzeti Orahovicu, Sl. Drenovac i istoga dana doći u Voćin koristeći se planinskim masivom izbjegavajući komunikacije, u cilju iznenađenja i razdvajanja naših snaga. Ovdje je upotrebio 7. (Princ Eugen) diviziju[18].

Jednovremeno neprijateljske snage na Bilogori prelaze u napad i u ogorčenim borbama potiskuju naše jedinice kao i jedinice X. korpusa na liniji Končanica — Ivanovo Selo — Bastaji.

Zbog velike nadmoćnosti neprijateljskih snaga i njegove težnje da pod svaku cijenu ovlada mostobranom, što se je vidilo i ranije dovlačenjem velikih pojačanja u Podravini, Štab III. Armije naredio je da se jedinice XII. korpusa prebace na lijevu obalu r. Drave. Našim jedinicama dato je u zadatak da osiguraju nesmetano prebacivanje ovih jedinica, koji zadatak je u potpunosti izvršen, a prebacivanje izvršeno blagovremeno[19].

9. II. 1945. godine završeno je prebacivanje kako vojske tako i velikog broja naroda. Osječka brigada[20] također se prebacila u sastavu XII. korpusa jer je i situacija nalagala ovoj brigadi, poslije ogorčenih borbi na desnom krilu XVI. Vojvođanske divizije.

Prelaskom naših snaga preko Drave i povlačenjem VI. i X. korpusa prema Papuku, neprijatelj je potpuno ovladao komunikacijom i mjestima Slatina — Virovitica — Pitomača i izbio na r. Dravu.

---

[17] Detaljnije o borbama jedinica 12. korpusa vidi knj. 38, dok. br. 12 i 39.

[18] Poslije borbi na virovitičkom mostobranu, 7. SS »Princ Eugen« divizija dobila je zadatak da u sadejstvu sa 7. ustaško-domobranskom divizijom »pročešlja« planinu Papuk i Požešku kotlinu. Više o tome vidi knj. 38, dok. br. 39, napomenu 25.

[19] Opširnije o tome vidi knj. 38, dok. br 39.

[20] Prilikom napuštanja virovitičkog mostobrana, Osječka brigada 12. divizije bila je prisiljena da se prebaci na lijevu obalu Drave u rejonu Barča sa jedinicama 16. divizije, pa je od 20. februara privremeno ušla u sastav 36. divizije (vidi knj. 38, dok. br. 66, napomenu 10), a zatim je od 4. aprila pod komandom 51. divizije. Više o tome vidi dok. br. 59, napomenu 1.

Poslije dvomjesečnih teških i napornih borbi, marševanja, slabe odjeće i na prilično jakoj zimi, naše jedinice bile su izmorene i potrebne odmora i sređivanja jer se je predviđalo da će neprijatelj i dalje reagirati u cilju da nas potisne sa svih komunikacija u Slavoniji, koje su mu potrebne, u ovoj situaciji. Neprijatelj, videći naše jedinice u povlačenju, nastoji da ne dozvoli da se prikupe i srede, nego odmah prelazi u ofanzivu na čitavu Slavoniju i upada u centar oslobođenog teritorija.

Naše jedinice na dvodnevnom odmoru bile su prisiljene da se prebacuju na nove sektore te su i odmah preduzele pokrete u tome cilju.

10. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija preduzimlje pokret sa XII. Proleterskom i IV. brigadom preko Pakraca za Kamensko[21] vozom, odakle produžava pokret na sektor: Velika — Kaptol — Vetovo. Čehoslovačka brigada[22] se nalazi u Velikoj na prikupljanju.

XL. Udarna divizija također preduzimlje pokret na sektor: Daruvar — Badljevina, radi sređivanja i odmora.

U to vrijeme neprijatelj pojačava svoj front u Sremu[23], dočim iz Bosne povlači svoje jedinice prema Austriji. Da bi ti pokreti bili nesmetani od naših jedinica, neprijatelj počimlje ofanzivu na Slavoniju zauzevši Dilj već ranije. Svakako da mu je bio cilj ne samo odbaciti naše jedinice na masive Papuka i nametnuti im borbu nego i uništiti pozadinu[24], a glavni cilj bio mu je pljačka naših sela i slagališta, a osobito hrana sa kojom neprijatelj ne raspolaže. Neprijatelj je izvršio ofanzivu na Dilj Goru i drži sva sela na njoj. U ovoj ofanzivi karakteristično je to: što neprijatelj prvo osvaja grebene Dilja i Papuka i te Grebene drži znatnim snagama a tek potom silazi na naše gradove.

---

[21] To je Kamenska kod Bučja.

[22] »Jan Žiška«

[24] O tome Erich Schmidt-Richberg, u svojoj knjizi Das Ende auf dem Balkan, Kurt Vowinckel, Neidelberg, 1955 (Erih Šmit-Rihberg, Kraj na Balkanu, dalje: n. d.), na str. 108 i 109, između ostalog, kaže: »... Logori [skloništa] su bili vrlo brojni, ali većim delom odlično sakriveni i mogli su se pronaći samo sistematskim istraživanjem koje je oduzimalo mnogo vremena ... U svakom slučaju ostala je planina Papuk žarište opasnosti na kojoj su se sakrivale još jake partizanske snage ...«

11. II. 1945. godine:

Ovoga dana divizije se nalaze na odmoru i sređivanju.

U svome pokretu iz Kamenske[25], 3 bataljona XII. proleterske brigade vodila su borbu u susretu sa četiri bojne 1. gorskog zdruga, južno od Bratulja[26] (Sekcija Požega).

Neprijatelj je imao namjeru da ovlada cestom Toranj — Lučinci — Milivojevci — Orljavac. Borba se je vodila na prostoriji Bratulji — Milivojevci. Poslije kraće i po neprijatelja iznenadne borbe, neprijatelj je odbijen i pretrpio je slijedeće gubitke:

29 ubijenih i 9 ranjenih, plijen 9 pušaka. Naši gubitci 3 ranjena.

12. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. proleterska brigada produžila marš iz Lučinaca — Milivojevaca — Bratulja za Kaptol i Vetovo, radi odmora.

IV. brigada produžila marš za Boškupce[27] — Dragu i Stražeman.

Istoga dana Čehoslovačka brigada sukobila se kod Trenkova sa neprijateljem iz Požege (I. gorski Zdrug). Poslije dvosatne borbe neprijatelj je imao 11 mrtvih i 20 ranjenih. Naši gubitci 1 poginuo i 2 ranjena.

XL. Udarna divizija: Štab divizije sa XVIII. i Virovitičkom brigadom u D. Vrijeski i Podborskim Batinjanima. Omladinska brigada[28] Podborski Doljani.

Ovo radi pojačanja desnog krila jedinica X. korpusa.

13. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: na sektoru: Biškupci — Velika — Kaptol — Vetovo.

XL. Udarna divizija: XVIII. Udarna brigada u pokretu prema Zvečevu u cilju zatvaranja pravca Voćin — Zvečevo.

Omladinska Udarna brigada na putu za Obrije̊ž,[29] a Virovitička na putu za Badljevinu.

Čehoslovačka brigada [i] IV. brigada vodile borbu sa 1000 neprijateljskih vojnika iz sastava I. gorskog Zdruga kod sela Bankovci — Krivaj (Sekcija Požega).

---

[25] Odnosi se na Kamensku kod Bučja.
[26] Vjerovatno se odnosi na Bratuljevce.
[27] Treba: Biškupci.
[28] »Joža Vlahović«
[29] Treba: Obrież (G. i D.)

Namjera neprijatelja bila je probiti se cestom preko Tornja— Stražemana za Vučjak[30]. Neprijatelj odbijen na polazne položaje uz gubitke:

Oko 120 izbačenih iz stroja a od toga je ostavio na bojnom polju 10 leševa. Zarobljena 2 šarca, 2 pmitraljeza i 20 pušaka, kao i nekoliko sanduka municije i 1 top 75 mm neispravan.

U vezi dolaska neprijatelja u Zvečevo, kao i posjedanja Visa Kapavac[31] jedan bataljon IV. brigade posjeo je Vrh Papuka a jedan bataljon krenuo u susret neprijatelju prema Kapavcu, da mu spriječi daljnje nadiranje.

Istoga dana XVIII. Udarna brigada sukobila se sa dijelovima Princ Eugen divizije koji su preko Točka i Duboke Rijeke izbili u Zvečevo i Vučjak. Neprijatelj produžava pod borbom pokret prema Kamenskoj.

14. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija. IV. brigada sa dva bataljona na sektoru Drenovac[32], a dva bataljona Biškupci — Toranj.

Čehoslovačka brigada M. Velika.

XII. Proleterska brigada Kaptol — Vetovo, 1 bataljon u Kuzmi, a 1 Petrov Vrh — Kapavac.

XL. Udarna divizija: XVIII. Udarna brigada na sektoru Zvečevo.

Virovitička brigada Badljevina.

Omladinska Udarna brigada Obrižež.

IV. brigada XII. Udarne divizije, krenula je istoga dana na Uvačku Glavu — Papuk k. 953. Jedan bataljon koji je stigao u 6 sati u jutro sukobio se sa neprijateljem na samom vrhu Papuka. Neprijatelj je nastupao iz Drenovca preko Mihaljevog Brega[33] nakon čega je brigada zauzela položaje od Slatinskog Drenovca — Kneževe Vode — Vrhovca kontrolišući pravce od Drenovca i Vučjaka. U sukobu sa našim bataljonom neprijatelj je razbijen uz gubitke 20 mrtvih i 5 ranjenih i 1 nestao.

Jačina neprijatelja je bila oko 250 vojnika iz sastava divizije Princ Eugen.

15. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. Proleterska brigada: Komarevo[34] — Vetovo.

---

[30] Kamenski Vučjak
[31] Vjerovatno se odnosi na Kapovac.
[32] Odnosi se na Slat. Drenovac.
[33] Odnosi se na Mihaljevo brdo.
[34] Treba: Komarovac.

IV. Brigada Uvačka Glava — Ponori — k. 953.

Čehoslovačka brigada M. Velika i Velika.

Toga dana 2 bataljona XII. Proleterske brigade vodili su borbu na liniji Vetovo — Lukač. Neprijatelj je u prvom naletu uspio da se probije u selo ali je protunapadom odbačen.

Iste noći 15/16. dva bataljona IV. brigade izvršili su napad na neprijatelja u Drenovcu. Borba je trajala 2 sata. Jačina neprijatelja u uporištu bila je oko 400 vojnika iz sastava Princ Eugen divizije.

U ovim borbama neprijatelj je imao slijedeće gubitke: 60 mrtvih, 50 ranjenih. Uništena 2 kamiona i zaplijenjeno: nišanske sprave za t. bacač i 2000 metaka, naši gubici 7 mrtvih, 11 ranjenih, 20 nestalih.

Izgubljeno 3 pmitraljeza, 5 pušaka. — Borba je bila vrlo žestoka a i neprijatelj je bio mnogo jači nego se je pretpostavljalo te uspjeh nije postignut u potpunosti.

U isto vrijeme izvršen je napad na uporište Kamenski Šušnjari sa 1 bataljonom Čehoslovačke brigade i sa 1 bataljonom IV. brigade na s. Kruševo. Pošto se je neprijatelj iz s. Kruševa povukao bataljoni su držali položaje k. 596—598.

U selu Šušnjarima neprijatelj je bio dosta jak, jedinice su dobile naređenje za povlačenje nakon žestoke borbe.

U ovim borbama neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i 42 ranjena.

Naši gubitci 5 ranjenih.

Izvršen je također demonstrativni napad na neprijatelja u s. Kutjevu sa dva bataljona XII. Proleterske brigade.

XL. Udarna divizija: na sektoru zapadno od komunikacije Kamenska — Zvečevo. Na liniji: Omladinska brigada Zabrdski Tisovac — Ravna Gora.

XVIII. Udarna brigada Staro Zvečevo — Ljutoč.

Virovitička brigada Bučje.

16. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. proleterska brigada Kapavac — Vetovo — Kaptol.

IV. brigada Vrh Papuka — Uvačka Glava.

Čehoslovačka brigada na sektoru Šušnjari.

XL. Udarna divizija: Omladinska Udarna brigada: Trojaci — Glavica k. 506, 502, 531,

Virovitička brigada k. 754—856—787—

XVIII. Udarna brigada: Balačko brdo — k. 608 — Sovjak k. 605 —

Neprijatelj pali ustanove u Zvečevu, Vučjaku, Dubokoj Rijeci i pretražuje mjesta bunkera iz kojih odnosi hranu i ostali materijal.

IV. brigada sa jednim bataljonom vodila borbu na putu koji preko Dubrave vodi za Vrhovce. Neprijatelj je uspio da se probije do k. 953. U isto vrijeme ostala dva bataljona u svom povlačenju iz s. Drenovca ka Kneževoj Vodi, zadržali su se na istoj. Dok je jedan bataljon bacio se preko kosa na Uvačku Glavu i tukao se u povlačenju sve do Bazove Glave. Drugi bataljon iste brigade još u pokretu za Uvačku Glavu preko k. 710 dočekan je od nadmoćnijeg neprijatelja i odbijen. Nakon čega se je povukao sa južne padine Koca[35] prema Češljakovcu.

XII. Proleterska brigada dobila je zadatak da se sa svim svojim snagama prebaci na položaj Kapavac — Tromeđa i da drži cestu Petrovo Brdo — Kapavac.

IV. bataljon iste brigade nepotpun sa nepotpunim drugim bataljonom IV. brigade te sa raznim pomoćnim jedinicama i bataljonima Vojvođanske IV. brigade[36] u sumrak prebacili se preko Velike i Radovanaca na Ponore.

U toku dana neprijatelj se nalazio: u Velikoj — Stražemanu — Bazovoj Glavi — Vetovu i Drenovcu.

Borba je vođena na Petrovom vrhu, prevoj ceste Orahovica — Kutjevo i to: I. bataljon XII. proleterske brigade sa jačom kolonom »Princ Eugen« divizije, kao na Kocu sa neprijateljem koji je nastupao prema Bazovoj Glavi u cilju zadržavanja neprijatelja dok se ostale jedinice divizije srede za borbu i protjerivanje neprijatelja sa Papuka.

Čehoslovačka brigada u toku dana nalazila se u prikupljanju i prebacivanju na južne padine Cipelovca k. 817.

Stupljeno je također u vezu sa dva bataljona XVIII. udarne brigade koji su se nalazili na Kneževoj Vodi.

17. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. Proleterska brigada na sektoru Kapavac a ostale jedinice na liniji: Uvačka Glava — Papuk — Vrhovci.

XL. Udarna divizija: Na istim položajima kao i 16. o.m

---

[35] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se odnosi na Jovac.

[36] Za vrijeme borbi na virovitičkom mostobranu, na prostoru Lisičine—Hum—Budim—trig. 289, ojačani 4. bataljon 4. vojvođanske brigade 16. divizije bio je 8. februara 1945. odsječen od svoje brigade, pa je bio prisiljen da se povuče prema Daruvaru, gdje je ušao u sastav 12. divizije. Više o tome vidi knj. 38, dok. br. 31.

XII. Udarna divizija: XII. Proleterska brigada sa sektora Kapavac dobila zadatak da se probije preko Bazove Glave u sastav jedinica divizije a koje su se nalazile na sektoru južno od padine Kolca i Uvačke Glave. Za to vrijeme neprijatelj se nalazio na Bazovoj Glavi i Jankovcu. Nakon žestoke borbe XII. Proleterska brigada nije uspjela zbaciti neprijatelja sa Bazove Glave ali mu je nanijela osjetne gubitke, tako da se je neprijatelj nakon 2 sata morao povući u pravcu Kaptola. Nakon povlačenja neprijatelja sa Bazove Glave ušla je u sastav divizije i Čehoslovačka brigada koja se je nalazila iznad Češljakovca. XII. Proleterska brigada prebacila se je na Cipelovac i Bazovu Glavu sa zadatkom da drži položaj na dotičnim sektorima. Pošto se neprijatelj nalazio na Jankovcu te time razdvajao naše snage, preduzelo se izviđanje i prikupljanje podataka da ga se napadne, ali do istoga nije došlo jer se neprijatelj povukao u pravcu Velike. Toga dana neprijatelj je iz Drenovca nastupao za Kneževu Vodu na jedinice IV. bataljona XII. proleterske brigade. II. bataljon XII. proleterske brigade nalazio se na sektoru Đulovac[37] i vodio borbu kod Potočana. U ovim borbama koje su vođene ovoga dana ubijeno je 52 neprijateljska vojnika [i] jedan oficir, zarobljeno 2 vojnika [i] 2 oficira, ranjeno 79 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno: 4 pmitraljeza, 1 šarac i 15 pušaka, 1 šmajser, 1 pištolj, 1200 metaka.

Naši gubitci: 43 mrtva, 39 ranjenih, 15 nestalih. Izgubljeno 2 pmitraljeza i 12 pušaka.

Jedinice XL. Udarne divizije: — Omladinska brigada odbila jake neprijateljske napade iz s. Mijača prema Trojancu te iz s. Sažija prema s. Grđevici. Također je odbijen neprijateljski pokušaj zbacivanja njenih jedinica sa k. 506 Glavica.

Virovitička brigada vršila pritisak na s. Mrkoplje. Daljnje izviđačke patrole ustanovile da se nalazi neprijatelj u dovoljnoj jačini na sektoru Vučjak — Zvečevo i da izvozi materijal koji je upljačkao pronašavši neke bunkere[38].

18. II. 1945. godine:

XII. udarna divizija: Kolac — Bazova Glava — Jankovac — Uvačka Glava — Kneževa Voda.

XL. Udarna divizija[39]: Virovitička brigada Psunj.

---

[37] Treba: Đulavec, sada: Miokovićevo.

[38] Opširnije o tome vidi dok. br. 18.

[39] Štab 40. divizije odlučio je da za vrijeme trajanja neprijateljske ofanzive jedinice divizije ne vrše operacije kao cjelina, već svaka brigada da djelstvuje odvojeno na svom određenom sektoru, U vezi s tim

XVIII. Udarna brigada sektor Zvečevo.

Omladinska udarna brigada u pokretu prema Bijeloj i Borcima[40].

Neprijatelj je zaposjeo sela: Velika — Kaptol — Češljakovac — Doljanovac — Vetovo — Kutjevo i sela sjeverno od Papuka. Jedna kolona jačine oko 400 neprijateljskih vojnika iz sastava Princ Eugen divizije preko Kapavca[41] napadne jedan bataljon XII. proleterske brigade, zbaci ga sa položaja na Bazovoj glavi i istu zaposjedne.

XII. Proleterska brigada sa pridatim III. bataljonom Čehoslovačke brigade napala istoga neprijatelja. Izviđajući kose nad Drenovcem došlo do sukoba patrola. U toj kraćoj borbi ubijeno 5 neprijateljskih vojnika. Neprijatelj jačine 100 vojnika odbačen u pravcu Drenovca uz gubitke od 20 mrtvih, 16 ranjenih. Naši gubici 3 mrtva i 4 ranjena.

Virovitička brigada vodila borbu pre polaska na Psunj i imala znatne gubitke u ljudstvu i oružju i bila odbačena sa njenih položaja.

Veliki broj ranjenika krenuo je navečer sa jedinicama XL. udarne divizije.

Neprijatelj sa jačim snagama unišao u Daruvar.

---

izdao je zapovijest 18. februara 1945 (AVII, reg. br. 15 — 1/1, k. 1293) kojom je regulisao rad i zadatke jedinicama:

— Omladinska brigada trebalo je da dejstvuje na prostoru Daruvar—Đulavec (Miokovićevo)—Bilo-gora;

— 18. brigada dobila je zadatak da dejstvuje na sektoru Voćin—Zvečevo—Slat. Drenovac i Podr. Slatina, a

— Virovitička brigada u području Psunja sa posebnim zadatkom zbrinjavanja oko 400 ranjenika u Kraguju i Brusniku.

Svim jedinicama naređeno je da se odmah rasterete nepotrebne i suvišne opreme a da sva kola i karete ostave na sigurno mjesto i maskiraju.

Vezu je trebalo održavati sa Štabom divizije radio-stanicama i to četiri puta dnevno i oficirima za vezu ukoliko radio-stanice budu u kvaru.

Sanitetsku službu trebalo je da organizuje referent saniteta na najbolji mogući način po jedinicama, a sve teže ranjenike da preda najbližim bolnicama u sigurna skloništa.

Ishranu je trebalo da svaka jedinica organizuje za sebe, a popunu municijom da vrši iz komande područja na svom sektoru djelovanja, ali glavnu popunu da vrši iz svoje bojne komore koja će se nositi na konjima.

Također je naređeno da cjelokupno ljudstvo, a osobito iz pozadinskih jedinica, bude uključeno u borbene jedinice i da se na svom području dejstva povežu sa vojnim i civilnim ustanovama u cilju jedinstvenog djelovanja.

Početak pokreta na određenim pravcima bio je predviđen 18. februara u 18 sati.

[40] i [46] Na karti 1:100.000: Borki (G., D. i Srd.).

[41] Vjerovatno se odnosi na Kapovac.

19. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: Jankovac — Kolac.

XL. Udarna divizija: Javorovica — Brezovo Polje — Cikote Virovitička brigada.

Omladinska brigada Bijela — Pakrani.

XVIII. Udarna brigada Ljutoč[42].

Izvršen je napad sa dva bataljona XII. proleterske brigade i jednim bataljonom Čehoslovačke brigade na neprijatelja koji je 18. II. posjeo Bazovu Glavu. Nakon dvosatne žestoke borbe i izvršenog žestokog juriša, neprijatelj se uspio zadržati na samome vrhu Bazove Glave a jedinice koje su napadale dobile su naređenje da se povuku zbog većih gubitaka, koje su pretrpile za vrijeme napada sela Doljanovac. Toga dana bilo Papuka i Krndije bilo je u potpunosti čisto i nastavilo se sa sređivanjem i prikupljanjem jedinica. Gubitci neprijatelja 30 mrtvih, 44 ranjena. Zaplijenjena 1 puška. Naši gubitci 12 mrtvih i 12 ranjenih. Izgubljene 4 puške.

Jedan bataljon vodio borbu sa neprijateljem (IV. brigade) iz Princ Eugen divizije koji je krenuo iz Drenovca za Vrhovce i uslijed nadmoćnosti neprijatelja povukao se na Kupino Brdo[43] — Jankovac. Gubitci neprijatelja 5 mrtvih i 5 ranjenih. Zaplijenjena 1 puška.

Naši gubitci 1 mrtav i 2 ranjena. Izgubljen 1 teški bacač, 1 tmitraljez, 1 šmajser i 12 pušaka.

Neprijatelj iz Daruvara krenuo za Bjelu[44] i Pakrane i jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom potisnuo Omladinsku brigadu prema G. Borcima.

20. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. Proleterska brigada na sektoru Kolac — Bazova Glava — Kapavac. IV. bragada Uvačka Glava — Koprivno Brdo[45].

Čehoslovačka brigada na Jankovcu.

XL. Udarna divizija: Omladinska brigada na sektoru G. Borci[46].

XVIII. Udarna brigada na liniji Točak — Lom — Kneževa Voda a dva bataljona na Ljutoču.

Virovitička brigada na istom položaju kao i jučer.

Istoga dana u 19 časova neprijatelj jačine oko 500 vojnika iz Velike krenuo je preko Jankovca za Drenovac. Glavnini

---

[42] Treba: Lutoč.

[43] i [45] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se odnosi na Koprivnato br.

[44] Treba: Bijela.

snaga uspjelo se probiti preko Jankovca obišavši bataljon Čehoslovačke brigade i dijelova Osječkog područja i tako iznenadio Čehoslovačku brigadu na samom Jankovcu. I uspio razbiti jedinice Čehoslovačke brigade i kretao naprijed sve dotle dok IV. bataljon XII. proleterske brigade nije stigao i stupio u kontakt sa začeljem neprijateljske kolone koju je presjekao i vratio natrag za Veliku. Borba je trajala do 20 i 30 časova kada je jedan dio neprijateljskih snaga uspio proći za Drenovac a jedan dio odbijen za Veliku. Gubitci neprijatelja 10 mrtvih, 15 ranjenih. Plijen 5 pušaka. Naši gubitci 1 ubijen i 2 nestala.

Virovitička brigada odbacila neprijatelja koji je kretao u pravcu Javorovice iz Kamenske.

XVIII. Udarna brigada prebacila 400 ranjenika sa Ljutoča na Lom i prinuđena je da se zadrži na tom mjestu u cilju sačuvanja istih.

Omladinska udarna brigada odbacila neprijatelja na liniju Pakrani iz G. Boraka i Petrovog Vrha.

21. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. Proleterska brigada: Kolac — Bazova Glava — Češljakovačko brdo.

IV. brigada Koprivnato Brdo — Uvačka Glava.

Čehoslovačka brigada na Jankovcu.

XL. Udarna divizija: Omladinska brigada Vrani Kamen[47].

XVIII. i Virovitička [brigada] na istom sektoru.

Neprijatelj jačine oko 200 vojnika—Nijemci i ustaše—izbijajući na Jankovac sukobio se sa jedinicama Čehoslovačke brigade. Nakon dvosatne borbe neprijatelj je odbijen za Veliku. Gubitci neprijatelja 29 mrtvih i 35 ranjenih. Naši gubitci 1 ranjen.

Bataljon XII. proleterske brigade koji je ulazio u sastav svojih jedinica a ostao još od 9-II- na sektoru sjevernih obronaka Vranog Kamena, na svom putu prebacio se preko ceste Voćin—Zvečevo, sukobio se na Točku sa neprijateljem iz »Princ Eugen«. U borbi nanio neprijatelju gubitke od 10 ubijenih i 7 ranjenih. Vlastiti gubitci 2 mrtva.

U noći 20/21. II. o. god. neprijatelj napao na štab XII. udar. divizije na Jankovcu. Poslije kraće borbe neprijatelj je odbijen.

Svi pomoćni dijelovi korpusa i dijelovi [divizija] raspoređeni po brigadama radi lakše pokretljivosti i ishrane.

---

[47] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

22. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. proleterska i IV. brigada u pokretu prema Krndiji.

Čehoslovačka brigada na Jankovcu.

XL. Udarna divizija: Omladinska brigada sektor Kuzma — Lisičine. XVIII. i Virovitička na istim položajima.

Naređeno je XII. Udarnoj diviziji da krene za Krndiju sa zadatkom da se jedan dio snaga prebaci na Dilj radi uznemiravanja neprijatelja na tom sektoru. U toku noći izvršila je XII. Proleterska brigada prelaz na Krndiju preko ceste Orahovica — Kutjevo, i rasporedila se: jedan bataljon na Dobroj Vodi, jedan od Lončarskog Visa prema Starom Gracu, a sa ostalima Lončarski Vis. Stignuvši na ove položaje oko 4 sata u jutro 23. II.

IV. brigada dobivši zadatak da zaposjedne cestu Orahovica — Kutjevo na Petrovom Vrhu i desno od samog prevoja a sa jednim dijelom snaga žičaru prema Dobroj Vodi.

Jače neprijateljske snage u Pakracu i Lipiku.

Neprijatelj napustio Kaptol i Vetovo, tako da ga nema od Kaptola do Kutjeva.

23. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. proleterska brigada: Dobra Voda — Lončarski Vis — Gradac.

IV. brigada: Petrov Vrh — Žičara.

Čehoslovačka brigada na istim položajima.

XL. Udarna divizija: Na istim položajima kao i jučer.

IV. bataljon XII. proleterske brigade koji je bio u zasjedi na cesti Bekteš[48] — Našice, vodio kratku borbu sa malim neprijateljskim snagama koje su išle od Hruševa[49] preko Bekteša za Našice. Zarobljena su 2 neprijateljska vojnika, zaplijenjen 1 motor-cikl i jedna kola.

Sopstvenih gubitaka nije bilo.

Neprijatelj popravlja prugu Našice — Čaglin.

Neprijatelj se naglo povukao sa linije Voćin — Pivnice.

24. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: Na istom sektoru.

XL. udarna divizija: Omladinska brigada sektor Đulovac. Virovitička i XVIII. udarna brigada na istim položajima.

---

[48] Treba: Bekteže.
[49] Treba:Ruševo.

Na osnovu prikupljenih podataka o rasporedu neprijateljskih snaga na sektoru Dilja i njihovih zadataka među kojima prvenstveno osiguranje cesta Našice — Bekteš — Hruševo — Pleternica, opravka pruge Našice — Čaglin i svakodnevno krstarenje po selima unutar Dilja. Štab XII. Udarne divizije donio odluku da se ponovno prebaci na sektor Papuka jer je zapažena i koncentracija neprijatelja kod Našica, Gradišta, Kutjeva i Orahovice. Jo[š] k tome gubitci koje su pretrpile naše jedinice.

XII. Proleterska brigada toga dana vodila je žestoku borbu sa neprijateljem iz Gradišta i Našica koji je namjeravao pod svaku cijenu ovladati Lončarskim Visom, izbaciti naše jedinice sa toga položaja da bi imao kontrolu nad bližnjim komunikacijama a ujedno spriječiti nam prebacivanje na Dilj. Jačina ovog neprijatelja bila je 2 bataljona gestapovaca koji su poslije duže vođene borbe odbačeni u svoje polazne Baze. U isto vrijeme neprijatelj je držao i Gradac sa manjim snagama koje su oko 16 časova istoga dana bile odbačene sa dvije čete XII. proleterske brigade na cestu vidjevši da im jače snage koje su napadale Lončarski Vis nisu uspjele istim ovladati. Borba na sektoru Lončarskog Visa završena je oko 14 časova. Gubitci neprijatelja u ovim borbama iznose: 10 mrtvih, 20 ranjenih. Naši gubitci 6 mrtvih, 5 ranjenih i 3 nestala.

Poslije vođene borbe na Lončarskom Visu XII. proleterska brigada kao predhodnica i bočno osiguranje za povratak na Papuk preko ceste Orahovica — Kutjevo, a pošto je neprijatelj ovladao Petrovim Vrhom nakon dugo vođene borbe sa IV. brigadom, prebacila se preko ceste od žičare k. 565, sa k. 385—675 i dalje za Tromeđu. U svom prebacivanju bataljon koji je bio u predhodnici pri samom izlasku na cestu stupio je u borbu sa neprijateljskim motorciklistima i biciklistima —predhodnicom motorizovane kolone. Ovom prilikom u susretu neprijatelj je imao 40 mrtvih i veći broj ranjenih. Uništena 4 motorcikla i jedan automobil. Zaplijenjene 4 puške i dva pištolja. Naši gubitci 10 mrtvih, 15 ranjenih, 15 nestalih. Izgubljeno 16 pušaka.

Ovom prilikom naročito se istakao komesar XII. proleterske brigade Jovo Kokot, načelnik štaba Stock Rudolf, operativni oficir Borozan Marijan i komandant IV. bataljona Nagari, koji su prvu grupu neprijatelja sami potukli i dalje organizirali jedinice za sprečavanje neprijateljskog nadiranja. Istom prilikom jedan dio snaga IV. brigade se prebacio dok ostali dio snaga zbog svoje udaljenosti i držanja položaja na Petrovom Vrhu nije se prebacio.

Neprijatelj oko 10 časova nastupao je od Kutjeva, Orahovice. Imao je cilj spriječiti prelaz ostalim jedinicama na Papuk i ovladati potpuno komunikacijom Orahovica — Kutjevo. Ovo mu je konačno uspjelo nakon petsatne žestoke borbe sa IV. brigadom. Neprijatelj je bio iz sastava Princ Eugen divizije pomiješan sa samostalnim bataljonima i ustaškim snagama. U ovim borbama ubijeno je: 70 neprijateljskih vojnika i ranjeno oko 50. Uništen jedan automobil, zaplijenjeno 4 puške, 8 lakih mina, 5 ručnih bombi.

Naši gubitci 10 mrtvih i 15 ranjenih.

Jedan bataljon Čehoslovačke brigade pritekao je u pomoć IV. brigadi i iz teškog bacača pobijeno je 9 neprijateljskih vojnika i 15 ranjeno.

Vlastiti gubitci 1 poginuo.

Neprijatelja nije bilo na cesti Daruvar—Suhopolje. U Lipiku drži manje snage.

25. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. proleterska brigada na Tromeđi.

IV. brigada Klokočevac[50] — Kolac. Jedan bataljon ostao na Krndiji.

Čehoslovačka brigada duž ceste Orahovica — Kutjevo od Petrovog Vrha levo i desno u cilju sprečavanja saobraćaja cestom, vršeći sabotažu: miniranje i rušenje drveća.

U toku ovoga dana XII. Udarna divizija nije imala borbi.

Pakrac i Daruvar je ponovno u našim rukama. U Voćinu nema neprijatelja. 100 Čerkeza[51] je pokušalo upad u s. Pivnicu ali su odbijeni. Diljski odred poslat na sektor Dilja.

XL. Udarna divizija: Omladinska brigada Hum — Klisa — Daruvar.

XVIII. Udarna brigada Točak — Lom — Zvečevo — Voćin. —

Virovitička brigada na starim položajima.

26. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. proleterska brigada Tromeđa.

IV. brigada Klokočevac — Kolac.

Čehoslovačka brigada Kapavac.

XL. Udarna divizija: Omladinska brigada Ravna Gora.

XVIII. Udarna brigada: Točak — Kometnik.

Virovitička brigada: U pokretu sa Psunja na Ravnu Goru.

---

[50] Na karti 1:100.000: Klokočica.

[51] Vidi napomenu 11.

Povlačenjem Čehoslovačke brigade iznad Duzluka pod jakim pritiskom neprijatelja, neprijatelj je obvladao potpuno komunikacijom Orahovica — Kutjevo. Jedna četa iste brigade koja je bila na Ružici Gradu ubila je 5 neprijateljskih vojnika. Toga dana prebacili su se i ostaci IV. brigade preko Gazija i Duzluka za Radulovac u bolnicu. U toku dana izdano naređenje[52] XII. udarnoj diviziji da krene i pripremi se za napad na neprijatelja u Vučjaku — Šušnjarima i Mrkoplju i ostalim selima prema Kamenskoj u cilju uništenja neprijatelja i ovladivanjem komunikacijom Vučjak — Kamensko, dok jedinice XL. udarne divizije istovremeno bi napadale neprijatelja na liniji Vučjak — Zvečevo, sa istim zadatkom. Izvršene su pripreme za pokret i jedinice su krenule u pomenutom pravcu. Za vrijeme pokreta nije se nigdje naišlo na neprijatelja. Neprijatelj je napuštao Drenovac.

Jedinice XL. Udarne divizije takođe su se koncentrisale toga dana i približavale pomenutom cilju.

27. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. proleterska Papuk.

IV. brigada Ponori,

Čehoslovačka brigada Uvačka Glava.

XL. Udarna divizija: Omladinska brigada na Starom Zvečevu — Lipovoj Kosi[53] — k. 571.

Virovitička brigada na liniji: Popovci — Koturići — Striježevica.

XVIII. Udarna brigada na starim položajima.

Istoga dana uslijedio je napad t.j. izdana zapovijest[54] za napad posade u Vučjaku — Mrkoplju — Šušnjarima — Zvečevu.

---

[52] Nije pronađeno pismeno naređenje, ali je sačuvana zapovijest Štaba 12. divizije od 26. februara (AVII, reg. br. 20/1, k. 901) kojom je regulisan redosljed pokreta i rad brigada. Prema toj zapovijesti, 4. bataljon 4. brigade bio je određen za osiguranje i evakuaciju ranjenika. Početak pokreta 26. februara u 18 sati.

[53] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno je u pitanju Lipov vrh.

[54] Ta zapovijest Štaba 6. korpusa nije pronađena, ali je sačuvana zapovijest 40. divizije od 27. februara 1945 (AVII, reg. br. 48 — 1/1, k. 1304) iz koje se vidi da je divizija dobila zadatak da uništi neprijatelja u Zvečevu, Kamenskom Vučjaku i Mrkoplju. Prema toj zapovijesti jedinice su dobile slijedeći zadatak:

— 18. brigada da sa jednim bataljonom zatvori pravac Voćin — Zvečevo, sa dva bataljona da likvidira neprijatelja u Zvečevu, a sa četvrtim bataljonom da drži: Točak (k. 887), Bilo (k. 830), Lom (k.883), sa upućivanjem patrola u pravcu Kometnika, Sekulinaca i Slat. Drenovca;

Napad na Vučjak počeo je u 22.15 sati a izvršile su ga jedinice IV. brigade 2 bataljona (1 bataljon Čehoslovačke brigade). XII. proleterska brigada nalazila se u zasjedi prema Stražemanu na liniji: Humac[55] — 577 — Poljakovci — Klisa k. 412. U Vučjaku nalazila se neprijateljska posada jačine oko 200 neprijateljskih vojnika iz sastava Šestog samostalnog bataljona policije.[56] Napad uslijedio organizovano i neprijatelj u prvom naletu bio je većim dijelom uništen i razbijen tako, da borba nije trajala dulje od jednog sata. Likvidacija posade u Vučjaku završena je oko 23 sata a potom pristupili su bataljoni IV. brigade likvidaciji posade na Leštatu,[57] pošto do toga vremena likvidaciji nisu pristupile jedinice XL. udarne divizije, po dobivenom zadatku. Neprijatelj u paničnom bijegu ostavivši dobar dio komora u Vučjaku napustio je i Laštat s kojim su dijelovi IV. brigade vodili borbu i povukli se u pravcu Zvečeva.

XII. Proleterska brigada dok se nalazila u zasjedi vodila je borbu vrlo kratko vrijeme na sektoru jugoistočno od Poljanske.

Gubitci neprijatelja u Vučjaku kao i onoga iz Stražemana 49 ubijenih, 37 ranjenih i 3 zarobljena. Uništena 2 topa 37 mm. Zaplijenjeno: 5 tmitraljeza, 3 laka mitraljeza, 3 pmitraljeza, 3 puške, 2 šmajsera, 3 lbacača, 1 tromblon, 1 p. t. puška, 50 noževa za karabine, 1 radio-stanica, 54.700 metaka, 16.000 šmajserskih metaka, 84 mina za teški bacač, 410 mina za laki bacač, 930 tromblonskih bombi, 460 ručnih bombi, 7 mina za **Džon bul**,[58] 30 kola sa raznim materijalom.

Naši gubici: 2 mrtva, 8 ranjenih i 2 nestala.

— Omladinska brigada da likvidira neprijatelja na liniji: k. 571—Lipov vrh (k.540)—Korlati, pri čemu da održava vezu sa jedinicama 18. brigade, a desno sa jedinicama Virovitičke brigade;

— Virovitička brigada da sa dva bataljona likvidira neprijatelja na k. 511, Kamenski Vučjak (k. 303), a sa jednim bataljonom da očisti s. Mrkoplje, a potom da posjedne sve visove istočno od sela. Četvrti bataljon da postavi na trig. 856 kao brigadnu rezervu. Lijevo da održava vezu sa Omladinskom brigadom, a desno sa jedinicama 12. divizije u s. Kruševu, Kamenskim Šušnjarima i Vrhovcima.

Zapovješću je regulisan i rad službe veza, saniteta, ishrane i popune municijom.

Početak napada: 27. februara u 22 sata.

O izvršenju te zapovijesti vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 2.

[55] Treba: Umac.

[56] i [63] U pitanju je njemački 6. dobrovoljački policijski bataljon. Opširnije o neprijateljskim snagama na tom području vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 2.

[57] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno je u pitanju Košted (k. 665).

[58] Ručni reaktivni bacač američke proizvodnje.

XL. udarna divizija nije odpočela na vrijeme napad na liniji Korlati — Zvečevo, nego je tek sutradan odpočela napad. Borbe su nastavljene i dalje kod Zvečeva, dok je od Zvečeva do Kamenske komunikacija u našim rukama.

28. II. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: XII. proleterska brigada Orljavac— Potsrećje [Podsreće] — Smoljanovci.

IV. brigada: Vučjak — Šušnjari — Kruševo,

Čehoslovačka brigada Kantrovci[59] — Umac — Poljanska.[60]

Rokiranje izvršeno 28. II. u 15 časova.

XL. Udarna divizija: U napadu na Zvečevo. — Borbe traju cijeli dan za Zvečevo. Neprijatelj je dosta jak i u toku noći uspjeva da potisne Omladinsku udarnu brigadu i probije se do Voćina. Ovo probijanje izvršio je uslijed slabe aktivnosti jedinica XVIII. udarne brigade koje su trebale da stvore prepreku i istoga sačekaju.

1. III. 1945. godine:

XII. Udarna divizija: bez promjene.

XL. Udarna divizija u borbi za Voćin.

Istoga dana neprijatelj je nastupio iz Stražemana i Biškupaca u pravcu Poljanske sa zadatkom: da se probije preko Vrhovaca za Vučjak misleći pomoći posadi u Zvečevu i u Voćinu, koja je već protjerana. U prvom momentu neprijatelj je uspio ovladati Humcem ali aktivnošću bataljona Čehoslovačke brigade bio je potisnut u polazne baze, pretrpivši osjetne gubitke.

Gubitci neprijatelja 76 mrtvih, 110 ranjenih i 1 zarobljen. Plijen: 4 puške, 1 šmajser, 1 pištolj. Sopstveni gubitci 4 mrtva, 26 ranjenih. Uništen 1 pmitraljez. Ovime je završena faza borbi na komunikaciji Kamensko — Voćin.

Istoga dana jedinice XL. udarne divizije istjerale su neprijatelja iz Voćina a ostatak se povukao u Ćeralije. Neprijatelj je napustio Pakrac i Lipik i otišao u pravcu Banove Jaruge.

Čerkezi koji su jučer došli u Daruvar kreću prema Suhopolju.

Neprijatelj u svome nadiranju kroz neke krajeve palio je i ubijao. Tako je ponovo palio i ubijao u Bijeloj i Borcima. (Ustaše pod komandom generala Šolca.[61]) U Bijeloj je ubije-

[59] Treba: Kantarovci.
[60] Vjerovatno: Poljakovci.
[61] Zapovjednik 1. ustaško-domobranske udarne divizije.

no oko 20 ljudi, uglavnom žene, djeca i starci. U Daruvaru i Pakracu nije palio.

U ovim dvodnevnim borbama za ovladivanje komunikacijom Voćin — Kamenska, koje su vođene od 27. II. do 1. III. o. god. jedinice XII. i XL. udarne divizije razbile su 5. regimentu Hilc [Hilfs] policije[62] i 6.-sti samostalni Gestapovački bataljon[63] i ovladale u cijelosti pomenutom komunikacijom. U tim borbama oslobođena su mjesta: Mrkoplje, Šušnjari, Vučjak, Zvečevo, Voćin i neprijatelj je natjeran u pravcu Slatine.

U toj borbi naše jedinice ubile su oko 300 neprijateljskih vojnika, među njima dva kapetana komandanta bataljona, ranile preko 350 i zarobile 13 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeno 14 mitraljeza, 1 tbacač, 7 lbacača, 91 puška, 340 mina za tbacače, 560 mina za lbacače, 14 kola municije i oko 50 kola raznog materijala. Uništena su dva topa i dva auta.

Naši gubitci 24 mrtva i 35 ranjenih.

Sam uspjeh je tim značajniji što je postignut poslije dvadesetpetdnevnih žestokih borbi u kojima je neprijatelj bio ovladao svim komunikacijama i selima. Obje su se divizije u vrlo teškim borbama, pod naročitim okolnostima, dobro držale i zadale neprijatelju osjetne gubitke.[64]

ISHOD BORBI:

Rezultati postignuti u toku ovih borbi vide se iz pregleda I. i II. koji se prilažu.

Rezultati su u nekoliko postignuti ali zbog nadmoćnosti neprijateljskih snaga nije se neprijatelj mogao spriječiti u nje-

[62] To je bio njemački 5. SS policijski puk.

[64] U depeši Štaba 6. korpusa JA od 4. marta 1945 (AVII, reg. br. 3 — 3, k. 488 A) Glavnom štabu Hrvatske o borbama za ovladivanje komunikacijom Voćin—Bučko Kamensko, kaže se slijedeće:

»Nakon razbijanja neprijatelja na komunikaciji Voćin — Kamensko i njegovog napuštanja Daruvarske kotline dobili smo konačno mogućnost da koliko toliko sredimo jedinice. Za cijelo vrijeme neprijateljske ofanzive nisu se ispoljile veće slabosti i greške operativnih jedinica i mi smo ocijenili držanje naših jedinica kao dobro i dostojno naše vojske. Uočene slabosti i nedostatke otklanjamo. Pristupit ćemo smjenjivanju i kažnjavanju te uzdizanju i pohvaljivanju. Ocijenili smo situaciju u Slavoniji kao situaciju u kojoj neće više biti izvjesne stabilizacije oslobođenog teritorija do spajanja sa ostalim snagama. Osnovni vojni i politički zadatci: 1) Pripremiti jedinice, organe i K.V.O. [Korpusnu vojnu oblast] na ofanzivne operacije; 2) Radikalno čišćenje pozadine; 3) Pripremiti jedinice, organe i K. V. O. na permanentne borbe i pokretnost. Uprkos stalnih borbi kroz dva mjeseca i uprkos izbačenih iz stroja oko 1000 boraca u zadnjih dvadeset i osam dana naše su jedinice izašle čvršće i jače i čak nešto brojnije i mi smo sa stanjem zadovoljni.«

govim namjerama. Pretrpio je osjetne gubitke i s obzirom na njihov zadatak, po izjavama zarobljenika, u mnogome smo ih omeli uz napore i teškoće koje su vladale u našim jedinicama. Brojčano se vidi šta su sve naše jedinice učinile i nanijele neprijatelju. Tako isto gubitci u vremenu trajanja ovih borbi potvrđuju ovo.

Nakon razbijanja neprijatelja na komunikaciji Voćin — Kamensko i njegovo napuštanje Daruvarske kotline dobili smo mogućnosti da donekle sredimo jedinice. Ocijenili smo situaciju u Slavoniji takovu, u kojoj neće biti više stabilizacije oslobođenog teritorija do spajanja sa ostalim snagama.[65]

Odmah se pristupilo sređivanju jedinica i spremanje za ofenzivne operacije.

IMENA JEDINICA KOJE SU SE ISTAKLE—SLABO DRŽALE:

Priličan broj boraca bez oružja, oko 1000 novomobilisanih koji su došli u naše redove baš pred samu ofanzivu — povlačenje u planinske predjele, a s obzirom da su iz onih krajeva gdje su se jedinice kretale, težili su da se izvuku svojim kućama da ne bi trpili teškoće, koje su predosjećali, znajući od ranije, kako se proživljuje u ofenzivi. Ovakvih je dosta otišlo kućama naoružanih u sela koja nisu bila pod stalnom kontrolom neprijatelja. Bilo je u pojedinim borbama gdje su se neke jedinice bataljoni pa i brigade slabo držale, neke zbog neopreze te ih je neprijatelj uspio iznenaditi i rastrojiti. Borci kao nepoznavaoci terena težili su da se prebace svome kraju a neki i zbog toga što su izbjegavali borbu te time došlo je do smanjenja pojedinih jedinica.

...

Za cijelo vrijeme neprijateljske ofenzive nisu se ispoljile veće slabosti i greške i mi smo ocijenili držanje naših jedinica kao dobro i dostojno naše vojske. Uz prkos stalnih borbi kroz ova dva mjeseca i izbačenih iz stroja oko 1000 boraca zadnjih 28 dana naše su jedinice izišle još čvršće, jače a i brojnije.

SANITET:

Za vrijeme trajanja svih ovih borbi sanitet je u glavnom izvršavao svoje zadatke tačno, sa brigom i staranjem u granicama mogućnosti, s obzirom na broj ranjenika i broj slobodnih bolnica u koje bi mogao ranjenike spremiti. Ranjenici su previjani i pružana im je pomoć koliko se je više moglo. Kirurške ekipe nisu uvijek radile jer su instrumenti bili zakonspirisani a osoblje podijeljeno po jedinicama. Transport ra-

[65] Misli se na spajanje sa jedinicama 1. i 3. armije.

njenika bio je otežan jer od vremena kad su se jedinice povukle u planinski predio ranjenike se je moralo nositi na nosilima. Dok s kolima nije bio moguć im prevoz zbog neprohodnih puteva, konspiracije, opterećenosti i drugog. No i pored toga svi ranjenici za koje se je znalo ili pronašlo bili su smješteni u bolnice gdje im se je pružala bolja pomoć i smještalo ih se je u bunkere što je mnogima i škodilo a također mnogi su i ozdravili u samim bunkerima. Ni jedan ranjenik nije pronađen od strane neprijatelja.

VEZA:

Veza se je neprestano održavala radio-stanicom između štabova divizije i korpusa, koja je bila zadovoljavajuća, dok između nižih štabova morala se više vremena održavati kuririma. Za vrijeme duljih odmora i predanaka kojih je bilo malo uspostavljala se je telefonska veza, na teritoriju na koga nije neprijatelj momentalno dospio koristeći glavne linije koje su već ranije bile uspostavljene. Veza sa štabom Armije također je funkcionisala t.j. izvještavalo se svaki dan o promjenama i situaciji kod nas. Veza između bataljona i brigada nekada se nije mogla uspostaviti za duže vrijeme iz razloga što su pojedini bataljoni pa čak i brigade bile odsječene vežući se za jedan sektor bilo iz razloga što je neprijatelj uslijed nadmoćnosti i stalnog uznemiravanja razdvojio naše snage ili što su pak morale naše jedinice da budu na istom mjestu naročito radi čuvanja ranjenika, i sprovođenja istih na sigurnija mjesta.

ISHRANA:

Ishrana jedinica vršena je u glavnom iz slagališta područja na čijem sektoru su se jedinice nalazile. Jedno vrijeme bila je vrlo otežana ishrana jer je neprijatelj zaposjeo sva područja[66] osim Novogradiškog. Čim bi se neprijatelj protjerao ili napustio pojedini sektor gdje su bila naša slagališta odmah se je pristupalo prvenstveno pečenju hleba kao i doturivanje ostalih artikala. Naročito se istaklo Slatinsko Područje koje je odmah po napuštanju Drenovca od strane neprijatelja organizovalo ishranu za jedinice na Papuku — Uvačkoj Glavi — Jankovcu i Kolcu. Jelo se je kad su to prilike dozvoljavale a što se tiče hleba jedinice su skoro čitavo vrijeme morale oskudjevati. Raspolagalo se je sa dovoljnim količinama artikala ali s obzirom da jedinice nisu imale dovoljan

[66] Vojna oblast 6. korpusa JA bila je tada podijeljena na slijedeća područja: Novogradiško, Slatinsko, Brodsko, Virovitičko, Osječko i Požeško. Detaljnije o radu pozadine vidi dok. br. 18.

broj suđa iz razloga što se uvrstilo mnogo ljudstva iz pozadine a i sam transport otežan, nije se ishrana mogla odvijati u redu. Nedostajalo je soli i pribora za jelo. Ishrana stoke bila je otežana jer se nije moglo dobiti furaži što je neprijatelj posjeo većinu sela i zadržavao se u njima duže vremena. Zrnaste hrane bilo je u prilično dovoljnoj količini. Također se izlazilo u susret i narodu koji je bio privremeno sa jedinicama koliko se je moglo u pojedinim momentima.

RAD I POSTUPAK SA NARODOM:

Za cijelo vrijeme t.j. od povlačenja u planinske predjele nalazio se uz naše jedinice veći dio naroda iz okolnih sela kao i civilne i pozadinske vlasti o kojima se također moralo voditi računa i davati jedinice za prebacivanje i zaštitu. Zbog velikog broja naroda bili smo na koncu prinuđeni predati ga na staranje civilnim pozadinskim vlastima. Pojedini funkcioneri odgovorni za ovo nisu se dovoljno starali o narodu iz bojazni da je previše naroda i da postoji mogućnost da se narod pofata te ih na osnovu toga uputili u neka sela da se sklone dok je drugi dio bio osamljen zbog čega se moralo formirati od raznih ustanova jedinica za zaštitu ovog naroda. Naročito se istaklo Slatinsko Područje kao i Diljsko formirajući pojedine bataljone i bdijući nad svojim ljudstvom i narodom. Manje pažnje posvetilo je Požeško područje. Najteže je bilo sa narodom na sektoru Papuka, dok je narod na sektoru Daruvar, kako seljaci tako i građani, bio prebačen na Bilogoru i pružena mu pomoć prema mogućnosti na sredstva i udaljenost neprijatelja.

PREGLED I.

PREGLED

SOPSTVENIH GUBITAKA I IZGUBLJENOG RATNOG MATERIJALA U VREMENU OD 10. II DO 2. III. 1945. GODINE.

1. — GUBITCI U LJUDSTVU

Poginulo	125
Ranjeno	151
Nestalo	58

2. — GUBITCI U MATERIJALU:

Izgubljeno u borbama puškomitraljeza	6
Teških bacača	1
Teških mitraljeza	1
Šmajsera	1
Pušaka	49

PREGLED II.

NEPRIJATELJSKIH GUBITAKA I ZAPLIJENJENOG RATNOG MATERIJALA U VREMENU OD 10. II. DO 2. III. 1945. GODINE.

1. — NEPRIJATELJSKI GUBITCI U LJUDSTVU:

Ubijeno	852
Ranjeno	952
Zarobljeno	20

2. — ZAROBLJENO ORUŽJA, MUNICIJE I OSTALOG MATERIJALA:

Šaraca	9	
Puškomitraljeza	9	
Teških mitraljeza	5	
Lakih mitraljeza	3	
Teških bacača	1	
Lakih bacača	7	
Ručnih bombi	460	
Metaka za šmajser	16000	
Metaka za pušku	54700	
Radio-stanica	1	
Topova 75 mm (neispravnih)	1	
Pušaka	154	
Nišanskih sprava za t. bacač	1	
Šmajsera	4	
Pištolja	4	
Kola dvoosovnih	51	
Raznog materijala, opreme i hrane	50	kola,
Motorcikla	1	
Tromblona	1	
P. T. pušaka	1	
Noževa za puške	50	
Mina za t. bacač	340	
Mina za laki bacač	560	
Tromblonskih bombi	930	
Mina za Džon-Bul	7	

3. — UNIŠTENO:

Topova 35 mm	2
Motorcikla	4
Automobila	6

BR. 6

ZAPOVIJEST ŠTABA 34. UDARNE DIVIZIJE JA OD 3. MARTA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA REČICU[1]

ŠTAB
XXXIV. UDARNE DIVIZIJE
IV. UD. KORPUSA N.O.V.J.[2]
Op. br. 32
Dne 3. III. 1945. g.
u 11, 45 sati

ZAPOVIJEST

(Sekcija Samobor — Karlovac — Zagreb 1 : 100.000)

PODATCI O NEPRIJATELJU: U **Rečici** se nalazi III. Bojna III. Stajaćeg Sdruga[3], koja ima 3 satnije sa oko 450 vojnika. Raspored bojne je slijedeći: jedna satnija smještena je kao pretstraža na raskrsnici puteva Luka — Rečica — Karlovac. Jedna satnija smještena je u sjeverozapadnom dijelu sela Rečice kod raskrsnice puteva Karlovac — Rečica. Jedna satnija nalazi se u južnom dijelu sela Rečica oko popovog stana i mlina. Štab bojne nalazi se u popovom stanu. Naoružanje bojne pješadijsko, imaju 1 teški bacač. Utvrđeni su rovovima koji se protežu od s. Luke (gostiona Jakopina) istočnom stranom glavne ceste, te istočno od mlina preko južnog dijela sela, zatim zapadnim rubom sela, te na cesti koja vodi za Karlovac. Ograđeni su jednim redom bodljikave žice. Na rubu sjeverozapadnog dijela s. Luke prema Lučkom polju imaju jedan bunker sa jednim puškomitraljezom. Pat-

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 5 — 1/1, k. 1225.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] To je bio 3. ustaški zdrug iz sastava 13. ustaško-domobranske divizije. Prema obavještajnom izvještaju Glavnog štaba Hrvatske od 1. marta 1945 (AVII, reg. br. 2—1/3, k. 119), pored toga zdruga, divizija je imala: 17. ustaški i 12. pješački zdrug, topnički sklop (artiljerijski divizion) i pomoćne jedinice. Divizija je tada imala oko 6.500 ljudi. Stožer divizije bio je u Karlovcu, a snage su joj bile raspoređene na širem prostoru Karlovca, ali je glavno operativno područje bilo Pokuplje.

roliraju kroz s. Luka, te južno preko ž. st. do mosta na r. Kupi. Jedan vod ove bojne nalazi se na željezničkom mostu na r. Kupi. Sa Karlovcem su vezani telefonskom linijom, a vjerovatno imaju i radio-vezu. Moral ove posade nije na naročitoj visini s obzirom na to da je ta bojna gotovo vazda bila posadna i nije se kretala kao operativna jedinica. U susjednim garnizonima nalaze se slijedeće neprijateljske snage: u Karlovcu nepoznate jačine po prilici oko 2500 vojnika. U Draganiću jedna kompanija jegerovaca[4] i jedna ustaška satnija. U Jaski [Jastrebarsko] jedan bataljon jegerovaca i bojna milicionera, u Zdenčini jedna satnija jegerovaca, u Pavučnjaku jedna satnija jegerovaca, u Brezovici jedna bojna gestapovaca.

NAŠE SNAGE: Ud. Karlovačka Brigada, Žumberačka Brigada, brigada »Franje Ogulinca-Selje«, III. Ud. brigada VII. Ud. Divizije[5] i artiljerijski divizion.

ZADATAK: Napasti i likvidirati neprijateljsko uporište **Rečica.** Osigurati izvođenje ove operacije iz pravca Karlovca, Draganića, Zdenčine i Brezovice.

Za izvršenje ovoga zadatka,

NAREĐUJEMO:

UDARNA KARLOVAČKA BRIGADA: sa 5 teških bacača 3 p.k. topa i brdskim topom 65 mm

Zadatak: Sa tri bataljona napasti neprijateljsko uporište Rečicu i to sa jednim bataljonom iz sjevernog pravca duž ceste Luka — Rečica. Sa jednim bataljonom iz sjeverozapadnog pravca duž sela, a sa jednim bataljonom iz zapadnog pravca. Jedan bataljon držati u rezervi na sjevernom pravcu, koji će biti glavni pravac napada. Predstražarski položaj t.j. satniju

[4] Iz sastava njemačkog 1. lovačkog dopunskog puka. Puk je bio formiran u tri bataljona (»A«, »B« i »C«), svaki oko 600 ljudi, a bili su raspoređeni u području Karlovca (Karlovac, Jastrebarsko i Generalski Stol). Gotovo u svim akcijama na prostoru Pokuplja, Korduna, Žumberka i sjeverne Like pojavljivali su se ti bataljoni ostajući duže i kraće vrijeme u pojedinim mjestima, ali su se uvijek vraćali u svoje stalne garnizone (AVII, reg. br. 2 — 1/3, k. 119).

[5] i [7] Treća brigada 7. divizije JA u toj operaciji sadejstvovala je jedinicama 34. divizije (vidi dok. br. 16).

ove bojne smještenu kod raskrsnice puta Luka — Rečica — Karlovac sa rezervnim bataljonom i bataljonom koji napada sjevernim pravcem likvidirati angažujući rezervni bataljon iz sjeverozapadnog pravca. Po likvidaciji ove pretstraže rezervni bataljon ostaviti na tom mjestu, a sa drugim bataljonom produžiti napad duž ceste nastojeći da on što prije izbije do crkve, te tako spriječi neprijatelju da upotrebi crkvu za odbranu.

Pri izbijanju do crkve ovaj bataljon će razvijati svoje lijevo krilo u istočnom pravcu, a desnim krilom se naslanjati na bataljon koji bude napadao sjeverozapadnim pravcem. U isto vrijeme ostali bataljoni odmah će preduzeti energičan napad, tako da se iskoristi prva zabuna kod neprijatelja. Teške bacače u prvom času postaviti u s. Luka, te sa njima potpomoći napad na pretstražu, a zatim prenijeti vatru na prostoriju oko crkve. Baterija topova 75 m/m obasuće odmah u početku napada prostoriju oko crkve ispalivši 50 granata, te zatim prekinuti vatru do daljnjeg naređenja. Ovu artiljerijsku i minobacačku vatru iskoristiti i koordinirati rad pješadije sa njom, tako da se što prije izbije do crkve. Protukolske topove dodijeliti bataljonima, koji napadaju sa sjevernog i sjeverozapadnog pravca, isto tako dodijeliti i top 65 m/m. Pripremiti 300 kgr eksploziva za eventualno miniranje crkve i popove zgrade. Prekinuti telefonsku liniju Rečica — Karlovac.

ŽUMBERAČKA BRIGADA:

Zadatak: Sa dva bataljona postaviti zasjedu na liniji kota 112 (južno od Rečice) — lijeva obala r. Kupe, sa zadatkom da spriječi neprijatelju bježanje iz Rečice prema Kupskom mostu. Naročito voditi računa da se dobro kontroliše obala r. Kupe, jer je neprijatelj kod zadnjeg napada[6] pobjegao tim pravcem. Osigurati si leđa prema Kupskom mostu. Ispred sebe prema s. Rečici izbaciti patrole, sa zadatkom osmatranja, a u lijevo održavati vezu sa

[6] Jedinice 34. divizije su napadale na Rečicu i Luku 15. januara 1945. Opširnije o tom napadu vidi knj. 37, dok. br. 46 i 78.

Ud. Karlovačkom brigadom. Dva bataljona obrazovati će divizijsku rezervu i nalaziti se kod štaba divizije.

UD. BRIGADA »FRANJE OGULINCA-SELJE«:

Zadatak: Izvršiti osiguranje ove operacije iz pravca Karlovca i sa tri bataljona postaviti osiguranje na liniji zapadna ivica šume Plantaža i to jedan bataljon sjeverno od ceste Karlovac — Rečica, a dva bataljona južno od ceste i preko pruge naslanjajući lijevo krilo na s. Orlicu, jedan bataljon držati u rezervi kod glavne ceste. Kontrolisati patrolama lijevo obalu r. Kupe. Prugu Karlovac — Rečica prekinuti, a cestu prema Karlovcu minirati. Prekinuti telefonsku i električnu vezu Karlovac — Rečica. Osigurati desno krilo izbacivanjem patrola prema Draganiću. Protukolska oruđa postaviti pored ceste, jer se može očekivati intervencija iz Karlovca motorizacijom. Bataljone na položaju ukopati.

III. UD. BRIGADA VII. UD. DIVIZIJE:[7]

Zadatak: Osigurati izvođenje operacije na Rečicu iz pravca Zdenčine i Brezovice, te tako osigurati izvlačenje snaga sa sektora Rečice. Brigadu postaviti na položaj Juriša — Žunci — Hasan Breg, svagdje po jedan bataljon, a jedan bataljon držati u rezervi Šantorić — Žeravica. Izviđački vod izbacivati do Starjaka. Za vrijeme napada na Rečiću sa jednim bataljonom vršiti pritisak na Zdenčinu i to bataljonom koji bude na položaju u s. Žuncima. Patrolama kontrolisati s. Peneziće i tu stalno imati svoju objavnicu. Položaje utvrditi i maskirati. Osnovni zadatak brigade jeste zatvoriti pravac Bratina — Gradac[8] i tako stvoriti prostor i vrijeme glavnini naših snaga za izvlačenje sa sektora Rečice. Ceste prema Zdenčini i Brezovici minirati nagaznim minama. Kod mina držati stražu.

ARTILJERIJSKI DIVIZION:

Zadatak: Sa brdskom baterijom 75 m/m potpomoći napad na Rečicu. Bateriju plasirati zapadno od zaselka koji se nalazi između s. Luke i Zamršja. U početku napada sa 50 granata tući prostoriju oko crkve, a zatim pre-

[8] Treba: Gradec.

kinuti vatru dok se ponovo ne naredi cilj koji će se tući. Top 65 m/m dodijeliti Ud. Karlovačkoj brigadi.

VEZA: Četa za vezu Divizije uspostaviti će telefonsku vezu između štaba divizije i štabova Ud. Seljine, Žumberačke i Ud. Karlovačke brigade, te sa artiljerijskim divizionom. Vezu sa Žumberačkom brigadom uspostavljati duž lijeve obale r. Kupe uz osiguranje jednog pješadijskog voda. Vezu sa Ud. Seljinom brigadom postavljati sjevernim dijelom s. Luke a zatim glavnom cestom. Veza sa III. Brigadom VII Ud. Divizije održavati će se radiotelegrafskim putem i to permanentno. Radiotelegrafsku vezu održati sa ostalim brigadama. Artiljerijski divizion uspostaviti će telefonsku vezu sa štabom Ud. Karlovačke brigade i sa svojom osmatračnicom. Brigade će uspostaviti telefonske veze sa svojim bataljonima, a u napadu koristiti radiotelefonsku vezu. Sve jedinice između sebe održavati vezu sa patrolama.

INTENDANTURA: Za 4. ov. mj. pripremiti dva obroka suhe hrane, a komore ostaviti i to Ud. Karlovačka i Ud. Seljina u sadašnjim bazama, a Žumberačka brigada će smijestiti svoje komore u s. Topolovec, III. Brigada VII. Ud. divizije držati će svoje komore kod sebe. U ovim bazama pripremati hranu za 5. ov. mj.

SANITET: Divizijsko previjalište nalaziti će se u s. Zamršju, a kirurška ekipa u Gradcu.

ZNACI RASPOZNAVANJA: Za noć između 4/5. ov. mj. **Kundak — Kupčina,** a ugovoreni **Ilija — Luka.** Za dan 5. ov. mj. mahanje kapom u ruci iznad glave dva puta u krug, a odgovor, izbacivanje puške u desnoj ruci dva puta u stranu.

MJESTO ŠTABOVA: Štab Ud. Karlovačke brigade nalaziti će se u istočnom dijelu s. Luka, štab Ud. Seljine brigade nalaziti će se na cesti Rečica — Karlovac kod k. 111, štab Žumberačke brigade nalaziti će se južno od Rečice na cesti kod k. 112, štab III. brigade VII Ud. Divizije nalaziti će se

u s. Jamnici. Štab Divizije nalaziti će se u zapadnom dijelu s. Luke.

POČETAK NAPADA: Napad će početi 4. ov. mj. u 24 sata kada imaju biti sve jedinice na svojim položajima.

KONCENTRACIJA I POKRET: Iz sadašnjih baza jedinice će krenuti na zadatak u dve kolone. Desnu kolonu obrazovat će dva bataljona Žumberačke brigade, dva bataljona Ud. Karlovačke brigade (koji napadaju iz sjeverozapadnog i zapadnog pravca) i Seljina brigada. Raspored u koloni je navedenim redom. Ova kolona izvršiti će koncentraciju u Kupčinskoj šumi kod utoka Volavje u Kupčinu 4. ov. mj. do 12.30 sati. Sa ove prostorije kolona će krenuti u 13.00 sati preko Kupčine, zatim desnom obalom Kupčine preko Blatničke[9] šume, te kod k. 110 preći potok Blatnicu, a zatim desnom obalom potoka Blatnice do Čedinjaka odakle skrenuti na jug na Lučko polje, te jugoistočnim rubom šume Častinja[10] izbiti na cestu Rečica — Karlovac.

Žumberačka brigada će produžiti preko ceste, te izbiti na željezničku prugu, te zatim na određeni položaj. Ostale jedinice sa ceste će krenuti u svom pravcu. Ova kolona javiti će se radiostanicom Seljine brigade u 13.00 i 18.00 sati, a kod izbijanja na potok Blatnocu[11] početi sa održavanjem radiotelefonske veze sa ovim štabom. Za komandanta ove kolone određuje se načelnik štaba divizije[12]. Lijevu kolonu obrazovat će dva bataljona Ud. Karlovačke brigade, dva bataljona Žumberačke i artiljerijski divizion. Koncentraciju ove kolone izvršiti u s. Kupčini 4. ov. mj. do 17.00 sati. Sa ove prostorije izvršiti pokret u 17,30 sati cestom preko s. Šišljavića — Blatnice. Za komandanta ove kolone određuje se komandant Ud.

---

[9] Treba: Prekoblatnice.

[10] Treba: Častinjak.

[11] Treba: Blatnicu.

[12] Major Karas Milutin, poginuo 7. marta 1945. u borbi kod D. Kupčine (vidi dok. br. 57).

Karlovačke brigade. Za održavanje veze sa desnom kolonom komandant lijeve kolone odrediti će jednu radiotelefonsku stanicu, koja će u 7,30 sati sa sektora Blatnice uhvatiti vezu sa desnom kolonom. Štab divizije kretati će se sa lijevom kolonom.

IZVIĐANJE I OSIGURANJE: Izviđačka četa divizije kretati će sa desnom kolonom i produžiti obalom (desnom) potoka Kupčine, te do noći izbiti do ivice šume kod polja Krčevine istočno od s. Lazine. U toku pokreta javiti se 4. ov mj. u 16,00 sati radiostanicom a po izbijanju na određenu prostoriju ispitati patrolama s. Lazinu i situaciju na sektoru Draganića, te počam od 24,00 sati stalno se javljati preko radiostanice šaljući izvještaje o situaciji na dobivenom sektoru. Na toj prostoriji ostati 5. ov. mj. do 10 sati, kada se povući u svoju bazu. Izviđački vod Ud. Karlovačke brigade krenuti će također sa desnom kolonom i produžiti desnom obalom potoka Blatnice, te izbiti na rub šume istočno od ž. st. Draganić, te ostati na toj prostoriji 5. ov. mj. do 10,00 sati. Izvještaje o situaciji na tom sektoru slati preko štaba Seljine brigade u toku noći.

Izviđački vod Žumberačke brigade u toku 4. ov. mj. krenuti će u Crnu Mlaku, sa zadatkom izviđanja pravca Jaska — Desinec. Izvještaje slati štabu III. Uđ Brigade VII. Divizije. Na toj prostoriji ostati kao i ostali izviđački vodovi. Izviđački vod Ud. Seljine brigade štab brigade će upotrebiti za izviđanje u pravcu Draganića, osiguravajući u isto vrijeme i desni bok. U toku pokreta komandanti kolona će povesti računa o izviđanju i obezbjeđenju svojih kolona.

NAPOMENA: Sve jedinice će povesti računa o tome da se na vrijeme izbije na određene položaje kako se ne bi ponovila griješka kod posljednjeg napada na Rečicu. Kola za evakuaciju ranjenika Seljina brigada će uputiti sa lijevom kolonom. Sve zarobljenike povezati i uputiti u ovaj štab. Paziti na pravilan postupak prema zarobljenicima. Evakuaciju plijena or-

ganizovati će Ud. Karlovačka brigada, a sav plijen predati intendanturi ove divizije[13].

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: D.[14] Govorušić M.P. Komandant, p. pukovnik: M.[15] Dasović

BR. 7

NAREĐENJE ŠTABA 12. UDARNE DIVIZIJE JA OD 4. MARTA 1945. PODREĐENIM ŠTABOVIMA I RUKOVODIOCIMA ZA SREĐENJE JEDINICA, UČVRŠĆENJE DISCIPLINE I IZVOĐENJE NASTAVE[1]

ŠTAB XII. UDARNE DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE[2]

Op. Br. 192, dana: 4. III 1945. god.

Štabu XII. Proleterske brigade
Štabu I. Čehoslovačke brigade
Štabu IV. brigade
Načelniku intendanture
Referentu saniteta

U cilju sređenja jedinica i učvršćenja reda i discipline kao i izvođenja nastave po jedinicama, jedinice će postupiti po slijedećem:

1. — Pripremiti sav komandni kadar — rukovodstvo kako vojno tako i političko za prijem novih boraca, koji će u toku ovih dana biti primljeni i raspoređeni po našim jedinicama.

2. — Organizirati i predvidjeti vrijeme održavanja sastanaka rukovodioca na kojima će se pretresati nedostatci zapaženi posljednjih dana.[3] Isto tako održavati sastanke na kojima će se rješavati odnosno donositi zaključci za učvršćenje jedinica i podjela rada pojedinih rukovodioca. Za svaki sastanak koji se bude održavao za napred navedene svrhe, telefonski

[13] O izvršenju ove zapovijesti vidi dok. br. 25.
[14] Drago
[15] Martin

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 5/6, k. 901.
[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.
[3] Misli se u borbama koje je divizija vodila u sastavu 6. korpusa u toku februara. Opširnije o tome vidi dok. br. 5.

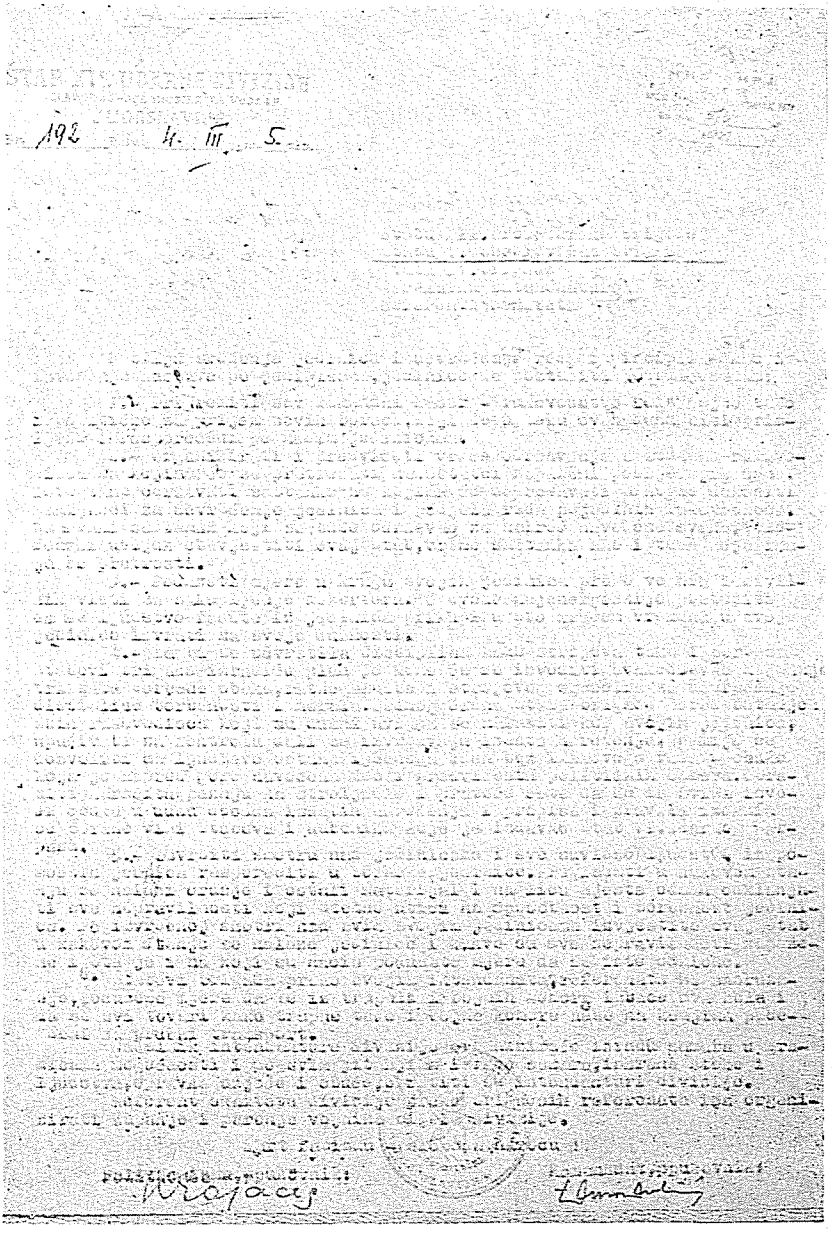

Fotokopija dokumenta br. 7

uvijek obavijestiti ovaj štab, vrijeme sastanka kao i teme koje imaju se pretresti.

3. — Poduzeti mjere u krugu svojih jedinica preko vojnih i civilnih vlasti za sakupljanje dezertera. U ovome najenergičnije postupiti da se ljudstvo rasuto iz jedinica prikupi u što kraćem vremenu u svoje jedinice i vrati na svoje dužnosti.

4. — Da bi se učvrstila disciplina kako strojeva tako i borbena, štabovi brigada izradiće plan po kome će se izvoditi svakodnevno najmanje tri sata borbene obuke, ratne službe i strojevog egzercira za učvršćenje discipline, borbenosti i morala. Jednog člana Štaba brigade, pored bataljonskih rukovodioca koji su dužni uvijek se nalaziti kod svojih jedinica, upućivati za kontrolu da li se izvršavaju izdata naređenja. Ne smije se dozvoliti da ljudstvo ostane ijednoga časa bez ikakvoga rada — obuka koja je napred gore navedena kao i predviđenih političkih časova. Obratiti naročitu pažnju na streljačke i prateće čete da se sa svima izvodi obuka u duhu dosada izdatih naređenja i propisa i pravila izdanih od strane viših štabova i udžbenika koje je izdavao Štab VI. Udarnog Korpusa.

5. — Izvršiti smotru nad jedinicama i sve suvišno ljudsvo iz pomoćnih jedinica rasporediti u boračke jedinice. Pregledati u kakvom stanju se nalazi oružje i ostali materijal i na licu mjesta odmah odklanjati sve nepravilnosti koje štetno utiču na sposobnost i borbenost jedinica. Po izvršenoj smotri nad svim svojim jedinicama izvijestite ovaj štab u kakvom stanju se nalaze jedinice i kakve su sve nepravilnosti zapažene i šta je i na koji su način poduzete mjere da se iste odklone.

6. — Štabovi brigada preko svojih intendanata, referenata za naoružanje, poduzeće mjere da se iz trupnih i bojnih komora izbace sva kola i da se svi tovari kako trupne tako i bojne komore nose na konjima podešeni za brdski transport.

Načelnik intendanture divizije organiziraće izradu samara u granicama mogućnosti i po svim pitanjima izrade samara, ishrane stoke i ljudstva, opravka odjeće i obuće obratiti se intendanturi divizije.

Referent saniteta divizije preko brigadnih referenata ima organizirati kupanje i parenje vojnika cijele divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M.P.

Polit. komesar, pukovnik: **Krajačić**[4]

Komandant, ppukovnik: **Đuro Dulić**

[4] Josip

BR. 8

IZVJEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE OD 6. MARTA 1945. GENERALŠTABU JA O FORMACIJSKOM STANJU JEDINICA I OPERATIVNOJ SITUACIJI OD 26. FEBRUARA DO 6. MARTA[1]

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
Glavni štab Hrvatske
Operativno odjeljenje
Op. br. 242
6. marta 1945. g.

Operativni izvještaj
za vrijeme od 26. II.
do 6. III. 1945.

1) Sastav trupa koje dejstvuju pod operativnim rukovodstvom Glavnog Štaba Hrvatske sačinjavaju snage IV. ud., XI. i VIII. ud. Korpusa, čije brojno stanje, naoružanje i sastav vidi se iz pregleda koji je ranije dostavljen.[2] Bitnih promjena nema. Novi pregled sa novijim podacima ne može se dostaviti, dok se podaci ne prime iz Korpusa, jer je sva arhiva izgorjela.[3]

2) Borbena sposobnost, borbenost i moral bio je svuda na dovoljnoj visini i jedinice srazmjerno svojim snagama uspješno izvršavaju postavljene im zadatke.

3) Osnovni zadaci i njihovo djelovanje iznijeto u izvještaju od 26. II. 1945.[4] nisu se u ovom periodu bitno promijenili. Jača koncentracija naših snaga bila je u ovom periodu vremena na sektoru Gospić — Otočac — Bihać — Lapac, gdje su

---

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 24 — 2, k. 118.

[2] Vidi knj. 38, dok. br. 71, 73 i 76.

[3] O tom događaju Glavni štab Hrvatske depešom br. 6 od 2. marta 1945 (AVII, reg. br. 1 — 2, k. 119) izvijestio je Vrhovni štab NOV i POJ (Generalštab JA) da su savezнички avioni napali 1. marta, između Korenice i Udbine, auto-kolonu Glavnog štaba Hrvatske i da je tom prilikom poginulo pet ljudi, zapaljen jedan kamion i izgorjela arhiva Operativnog odjeljenja. U depeši se zatim kaže da je saveznicima bilo poznato da je to naš oslobođeni teritorij.

U objašnjenju pregleda izvedenih akcija i operacija jedinica Glavnog štaba Hrvatske od dana ustanka 1941. do 16. maja 1945 (AVII, reg. br. 2 — 5, k. 118), između ostalog, se kaže da je operativna arhiva zapaljena prilikom premještanja Glavnog štaba Hrvatske iz Topuskog u Zadar. Zatim se navodi da je uslijed ovog slučaja naročito ostala oskudna arhiva bivšeg 11. korpusa sa kojom je propala i arhiva naših jedinica na teritoriju Istre.

[4] Taj se izvještaj nalazi u AVII, reg. br. 14—1/2, k. 118.

skoncentrisani dijelovi IV. ud. i XI. Korpusa, kao i jedna divizija VIII. ud. korpusa[5] radi osiguravanja veze Kordun—Lika, odbrane oslobođene teritorije i dejstva prema dolini r. Une i r. Like.

4) Dislokacija naših snaga u vezi sa njihovim zadacima, kao i granica oslobođene teritorije — linije frontova, nije se bitno izmijenila, sem što se sada vode borbe na prostoru Ličko Petrovo Selo — Prijeboj — Babin Potok — Ramljane — Krbavsko polje — Udbina — Korenica — Prijeboj, gdje neprijatelj vrši ofanzivu i dijelom je ovladao ovim prostorom i prekinuo vezu Kordun — Lika.[6]

5) U periodu vremena od 26. II. do 6. III. naše snage izvele su slijedeće akcije:

IV. **Ud. korpus:**[7] tri ofanzivne, od kojih su dvije uspjele i šest defanzivnih.

Težište aktivnosti neprijateljskih snaga bilo je na sektoru Plaškog stalnim ispadima u Plaščansku dolinu,[8] i na sektoru Vaganac — Drežnik. Neprijatelj je ovladao Drežnikom i Ličkim Petrovim Selom i ugrozio vezu Kordun — Lika.

Snage IV. ud. Korpusa djelovale su sa jednom divizijom prema komunikaciji Sunja — Sisak — Kostajnica, jednom divizijom prema Karlovcu,[9] a snagama Unske operativne grupe[10] i dijelovima 8. divizije u zajednici sa snagama XI. Korpusa prema Bihaću i Ogulinu.

---

[5] i [12] Odnosi se na 20. diviziju. Opširnije o njenim dejstvima u to vrijeme vidi dok. br. 45.

[6] i [16] Neprijateljske snage u Lici, koje su pripadale njemačkom 15. brdskom armijskom korpusu, bile su raspoređene u dvije međusobno odvojene grupe: na prostoru Donji Lapac, Nebljusi i šire područje Bihaća (istočna grupa) bila je 373. legionarska »Tigar« divizija i ustaško-domobranska 10. hrvatska divizija, a na prostoru Gospić, Otočac, Ogulin i Senj (zapadna grupa) bila je 392. legionarska »Plava« divizija i ustaško-domobranska 11. hrvatska divizija. Te dvije grupacije bile su razdvojene slobodnim teritorijem (Koreničke kotlina i Krbavsko polje) preko koje se održavala veza i odvijao transport između oslobođene Dalmacije i slobodnog teritorija Banije i Korduna.

Neprijatelj je početkom marta 1945. godine otpočeo ofanzivu na slobodni teritorij istočne Like sa zadatkom da međusobno poveže jedinice istočne i zapadne grupe i da time presječe svako komuniciranje između Dalmacije i slobodnog teritorija i onemogući snabdijevanje jedinica 4. i 11. korpusa JA. U ofanzivi od 3. do 17. marta, neprijatelj je ovladao prostorom Krbavskog polja i prekinuo vezu između Dalmacije i Korduna. Detaljnije o rasporedu neprijateljevih snaga, njegovoj namjeri i prodoru na slobodni teritorij vidi dok. br. 22 i 36 i tom XI, knj. 4, dok. br. 2 i 5.

[7] O borbama jedinica 4. korpusa u februaru 1945. vidi dok. br. 10.

[8] Više o tome vidi knj. 38, dok. br. 40.

[9] Prema komunikaciji Sunja—Sisak—Kostajnica ispoljavale su aktivnost jedinice 7. divizije, a u području Karlovca 34. divizija.

[10] Opširnije o formacijskom sastavu Unske operativne grupe vidi dok. br. 10.

Ukupni gubitci neprijatelja od 26. II. do 6. III. 1945. iznose 251 izbačen iz stroja.

XI. **Korpus:**[11] Izveo je u periodu od 26. II. do 6. III. slijedeće akcije: dvije ofanzivne, od kojih jedna uspjela i osam defanzivnih.

Težište aktivnosti neprijateljskih snaga bilo je prema sektoru Krbavsko Polje — Prijeboj radi ugrožavanja veze sa Dalmacijom i Kordunom.

Težište aktivnosti naših snaga bilo je prema neprijateljskim uporištima na sektoru Bihać — Lapac u zajednici sa snagama IV. ud. i VIII. ud. Korpusa i prema Gospiću, dok su manje snage djelovale na komunikaciji Senj — Ogulin.

Ukupni gubici neprijatelja u ovom periodu iznose 343 izbačenih iz stroja.

VIII. **Ud. korpus:** Vrši pregrupisanje, osim 20. divizije[12] koja je ostala i dalje na sektoru Lapca, te ima sada slijedeći raspored snaga: 9. divizija: Vis — Dubrovnik — Ljubuški — Široki Brijeg — Drniš — Knin, 19. divizija:[13] Biograd — Benkovac, 26. divizija:[14] Obrovac — Karin.

6) Ukupni gubici neprijatelja na teritoriji Glavnog Štaba Hrvatske iznose 594 izbačenih iz stroja.

7) Dislokacija neprijateljskih snaga, sa kojima su vođene borbe, kao i dnevne promjene vide se iz dosadanjih obavještajnih izvještaja.

Nije se pojavila ni jedna nova jedinica kod neprijatelja i njihov raspored ostao je isti kao i u prošlom pregledu.[15]

Neprijatelj vrši ofanzivu na Liku snagama iz garnizona na sektoru Lapac — Bihać i Otočac — Gospić.[16]

8) U toku ovog perioda nije formirana ni jedna nova naša jedinica, kao ni rasformirana.

Vrše se pripreme za formiranje IV. Armije iz sastava Glavnog Štaba Hrvatske.[17]

9) Pregled izvedenih akcija:

---

[11] i [20] Detaljnije o borbama jedinica 11. korpusa vidi dok. br. 22 i AVII, reg. br. 2 — 22/3, k. 573: operacijski dnevnik 11. korpusa.

[13] Vidi dok. br. 37.

[14] Vidi dok. br. 23.

[15] To je obavještajni izvještaj Glavnog štaba Hrvatske od 1. marta 1945 (AVII, reg. br. 2 — 1/3, k. 119).

[17] Naredbom Vrhovnog komandanta JA str. pov. br. 42 od 2. marta 1945. godine formirana je 4. armija pod komandom general-majora Petra Drapšina. U sastav 4. armije su ušle jedinice 8. udarnog korpusa (9, 19, 20. i 26. divizija, 1. tenkovska, Artiljerijska i Dopunska brigada), Jedanaestog korpusa (13, 35. i 43. divizija i Artiljerijski divizion) i 7. korpusa (15. i 18. divizija i Artiljerijska brigada). Brojno stanje, naoružanje, te socijalni i nacionalni sastav Armije vidi u tomu XI, knj. 4, dok. br. 12.

Pri desantnim operacijama, Štabu armije bila je operativno potčinjena Pomorska komanda sjevernog Jadrana, u čijem sastavu su bili:

7/ Dislokacija neprijateljskih snaga, na kojima su vođene borbe, kao i dnevne promjene vide se iz dosadanjih obavještajnih izvještaja.

Nije se pojavila ni jedna nova jedinica kod neprijatelja i njihov raspored ostao je isti kao i u prošlom pregledu.

Neprijatelj vrši [illegible] na sektoru Zapad - Bihać i Otočac - Gospić.

8/ U toku ovog perioda nije formirana ni jedna nova naša jedinica, kao ni reformirana.

Vrše se pripreme za formiranje IV.Armije iz sastava Glavnog Štaba Hrvatske.

9/ Pregled izvođenih akcija:

IV.KORPUS:

25.II. do 1.III.1945. borba u Plješivačkoj Dolini, borba kod Vaganca i Oštarijeha.

1.III.1945. borba na sektoru Plaškog, kod Plavča Luga, borba kod Tušilovića.

1./2.III. napad na Primišlje sjeverno Plaškog,

2.III.1945. borba kod Gorjanova /sektor Bihać/.

3.III.1945. napad na Dobalić /sjeveroistočno Plaškog/. Borba kod Vaganca /na r.Korani/, prepad na uporište na komunikaciji Bihać - Vaganac.

VI.KORPUS:

25.II.1945.borba na komunikaciji Korenica - Udbina, borba kod Ličkog Petrovog Sela i Perušića, borba kod Trešnice /sektor Ogulin/.

1.III.1945.prepad na uporište Sv.Petar i Bento /sektor Istra/.

2.III.1945. borba kod Globina /sektor Sušak/.

4.III.1945. borba kod Prijebilja /sektor Bihać/, borba kod Korenice i Udbine, borba kod Gabinog Potoka i Čanka.

4./5.III.1945. napad na Prijeboj.

U ovom periodu ukupno je izbačeno iz stroja 594 neprijateljska vojnika i oficira.

Zarijenjeno je: 1 teški bacač, 27 puška, 2 puškomitraljeza, 2 pistolja, 25 teških nagaznih mina, 2 kompletna obiljela, 2 radiostanice.

Uništeno: 5 kamiona, 1 lokomotiva, 11 vagona, 32 kuće, /prosut stanje 12 sati/, 1 bunker, 1 magazin sa ratnim materijalom, presječena pruga na 127 mjesta.

U toku su teške borbe u Lici od 4.III.1945. rezultati kojim još nisu poznati.

Smrt fašizmu - slobodu narodu !

Komandant,
Generallajtnant:

Fotokopija posljednje stranice dokumenta br. 8

IV. KORPUS:

28. II. do 1. III. 1945. borba u Plaščanskoj Dolini, borba kod Vaganca i Čelopeka.

1. III. 1945. borba na sektoru Plaškog, kod Plavča-Drage, borba kod Tušilovića.

1./2. III. napad na Primišlje sjeverno Plaškog,

2. III. 1945. borba kod Gnjilovca (sektor Bihać).

3. III. 1945. napad na Tobolić (sjeveroistočno Plaškog). Borba kod Vaganca (na r. Korani), prepad na uporište na komunikaciji Bihać — Vaganac.[18]

XI. KORPUS:

28. II. 1945. borba na komunikaciji Korenica — Udbina, borba kod Ličkog Petrovog Sela i Perušića, borba kod Drežnice (sektor Ogulin).

1. III. 1945. prepad na uporište Sv. Petar i Bosta[19] (sektor Istra).

2. III. 1945. borba kod Zlobina (sektor Sušak).

4. III. 1945. borba kod Prijeboja (sektor Bihać), borba kod Korenice i Udbine, borba kod Babinog Potoka i Čanka.

4./5. III. 1945. napad na Prijeboj.

U ovom periodu ukupno je izbačeno iz stroja 594 neprijateljska vojnika i oficira.[20]

Zaplijenjeno je: 1 teški bacač, 27 pušaka, 2 puškomitraljeza, 2 pištolja, 28 teških nagaznih mina, 2 kompletna odijela, 2 radiostanice.

Uništeno: 5 kamiona, 1 lokomotiva, 11 vagona, 92 šine, (promet stajao 12 sati), 1 bunker, 1 magazin sa ratnim materijalom, presječena pruga na 133 mjesta.

U toku su teške borbe u Lici od 4. III. 1945. rezultati kojih još nisu poznati.[21]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M.P.

Komandant,
generallajtnant:
Gošnjak[22]

---

a) Kvarnerski pomorski sastav; b) Minerski odred; c) Kvarnerski odred mornaričke pješadije i d) Artiljerijski divizion.

Opširnije o formiranju 4. armije i njenim zadacima u završnim operacijama za konačno oslobođenje naše zemlje vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 1, 3, 4, 18, 29, 49, 69 i 89.

[18] Opširnije o rezultatima tih borbi vidi dok. br. 84.

[19] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

[21] Vidi dok. br. 17.

[22] Ivan

BR. 9

IZVJEŠTAJ ŠTABA 34. UDARNE DIVIZIJE OD 6. MARTA 1945. ŠTABU 4. UDARNOG KORPUSA JA O NAPADU NA ODRU[1]

ŠTAB
XXIV[2] UDARNE DIVIZIJE
IV. UDARNOG KORPUSA NOV
JUGOSLAVIJE[3]
Op. br. 35/45. g.
Dne 6. III 1945. g.

Predmet: Op. izvještaj.
napad na Odru.[4]

ŠTABU IV. UD. KORPUSA N.O.V. JUGOSLAVIJE

Dostavlja se operativni izvještaj od 25. II. 1945. g. za napad na neprijateljsko uporište Odru.

1. Zemljište na kojem se vodila borba potpuno je ravno i čisto. Sama Odra nalazi se na uzvišici, zbog čega je prilaz otežan. Položaj Odre ispresjecan je komunikacijama. Zemljište je predstavljeno na sekciji Zagreb 1:100.000.

2. Za napad na Odru angažovane su: u samom napadu jedna brigada, a na osiguranju angažovane su dve brigade prema priloženoj zapovijesti[5].

3. Neprijateljsku posadu u Odri sačinjavala je 1. satnija VI. Bojne XX. Stajaćeg ustaškog Sdruga.[6]

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg br. 19 — 1/2, k. 1225.

[2] Četvrtasti pečat Štaba 34. udarne divizije napisan je na mašini, pa je greškom, umjesto XXXIV, otkucano XXIV.

[3] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[4] Riječi »napad na Odru« u originalu su dopisane mastilom.

[5] i [7] Prema priloženoj zapovijesti, napad je izvršila brigada »Franjo Ogulinac Seljo«, a na osiguranju su bile Karlovačka i Žumberačka brigada.

[6] Taj zdrug je bio u sastavu 2. ustaško-domobranske divizije. U bojnoj relaciji Zapovjedništva operativnog područja 2. ustaško-domobranske divizije za februar 1945 (vidi knj. 38, dok. br. 111), pored tog zdruga, divizija je imala: 20. pješački i 15. ustaški zdrug.

Prema obavještajnom izvještaju Glavnog štaba Hrvatske od 1. marta 1945 (AVII, reg. br. 2 — 1/3, k. 119), Štožer divizije bio je u Zagrebu, a jedinice su bile raspoređene u garnizone: Zagreb, Leskovac, Samobor, Horvati, Bistra (G. i D.), Krapina, Krapinske Toplice, Zabok, Sesvete, Marija Bistrica i V. Gorica. Divizija nije imala artiljeriju.

4. Ovu posadu neprijatelj je držao kao predstražu samom Zagrebu s jedne strane, a s druge strane za osiguranje komunikacija a ujedno da i veže ostalo stanovništvo i stavlja pod svoj utjecaj. Iz ovoga uporišta neprijatelj je također vršio pljačke i ispade po obližnjim selima. Naša odluka bila je napasti i uništiti neprijateljsko uporište Odru, radi vojno-političkog djelovanja na tome sektoru s jedne strane, a s druge strane vezivanje neprijateljskih snaga i ugrožavanje komunikacija i samog Zagreba.

5. Za ovaj napad izdata je pismena zapovjed Op. br. 27 od 22. II 1945. g. koju prilažemo.[7]

6. Napad na neprijateljsko uporište Odru počeo je 25. II 1945. g. u 21.30 časova.

7. Sam napad odvijao se prema predviđenom planu sve dotle dok se neprijatelj nije skoncentrisao djelomično u crkvu odakle je davao otpor. Samo podilaženje jedinica bilo je dosta dobro. Prvi nalet iako je neprijatelj davao jak otpor no nije uspio pokvariti predviđeni naš plan. U ovom naletu sistem neprijateljske odbrane bio je potpuno rastrojen, a i sam neprijatelj bio je djelomično demoralisan, tako da je nakon jednog sata borbe uspjelo našim snagama da potpuno ovladaju neprijateljskim položajem, osim crkve, gdje se neprijatelj djelomično skoncentrisao i davao ogorčen otpor.

Oko 23,00 časa otpočelo se sa uništenjem neprijatelja u samoj crkvi, s tim što se predhodno skoncentrisalo u neposrednu blizinu prateća oružja, kao i Džon Bull bacači. U ovom međuvremenu izvučen je jedan bataljon i postavljen na liniju D. Lomnica — Gradići, sa zadatkom osiguranja našeg desnog boka. U 24,00 časa odpočela je borba za samu crkvu. Protikolski topovi i Džon Bull bacači potpuno su iskorišteni stvorivši mogućnost pješadiji i jurišnim pionirima za miniranje same crkve i bacanje bombi. Međutim, iako je neprijatelj koji je bio u donjem dijelu crkve potpuno uništen, nije se uspjelo potpuno ovladati sa crkvom. Rušenje crkve također nije uspjelo, zbog toga što je eksploziv zatajio te tako neprijatelju omogućio da ostane aktivan na samom tornju crkve kojemu protukolska oruđa i Džon Bull bacači nisu mogli ništa. Poslije ovog neuspjeha kod rušenja crkve pokušalo se sa paljenjem crkve, međutim i to je ostalo neuspješno, jer u samoj crkvi nije bilo šta da gori osim zida. Međutim, poslije ovoga neuspjeha ponovilo se sa paljenjem crkve ali ni ovaj pokušaj nije uspio.

S obzirom da je predviđeni zadatak gotovo u potpunosti završen uspješno, donešena je odluka da se naše snage izvlače po dijelovima. Borba je prekinuta 26. II. 1945. g. u 05,00 časova. Što se tiče osiguranja, neprijatelj je pokušao sa dve

intervencije i to sa jednom od pravca Sv. Klare, i od pravca Vel. Mlake i Vel. Gorice.[8] Ova intervencija nije bila jednovremeno, tako da je neprijatelj uvijek bio odbijen uz gubitke i bez našeg manevrisanja.

Za vrijeme borbe porušena pruga Zagreb — Mraclin. Na sektoru Starjak — Zdenčina neprijatelj nije pokušavao sa nikakvim ispadom.

8. U ovoj borbi postignut je dobar rezultat. Sve odluke bile su pravilne, a naređenja u potpunosti izvršavana. Što se tiče uspjeha, postignut je gotovo u potpunosti, a naročito u političkom pogledu, pošto je ova satnija trebala da postane kao jezgro za mobilizaciju naroda u tome kraju. Isto tako postignut je uspjeh što su neprijatelju nanešeni gubitci u ljudstvu i materijalu. U ovoj akciji zarobljeno je 9 neprijateljskih vojnika, ubijeno 75 i 1 oficir, i 20 ranjenih neprijateljskih vojnika. Zarobljeno 1 bacač bez nekih dijelova, 1 teški mitraljez, 2 šarca, 1 p. mitraljez S.N.G., 1 postolje za teški mitraljez, 1 šmajser, 25 pušaka, 1 pištolj, 45 komada ručnih bombi, 25.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 1 pisaća mašina, 2 telefona i nešto druge sitne spreme. Pruge porušeno na 32 mjesta duplo.

9. Naši gubitci 2 mrtva i 24 ranjena. Među ranjenima od rukovodioca nalaze se Smetko Eduard komandant bataljona, Spišić Stevo politkomesar bataljona, Maslovara Miloš pomoćnik politkomesara čete.

10. U ovoj operaciji utrošeno je 25.000 metaka za puške i mitraljeze raznog kalibra, 60 granata za top 65 m/m, 70 granata za p.k. top, 100 mina za teški bacač 81 m/m, 130 mina za laki bacač, 120 mina za Džon Bull bacač, 69 ručnih bombi, utrošeno i 200 kgr eksploziva.

11. U ovoj borbi istakao se ličnom hrabrošću zamjenik komandira čete Lendarić Ivan, delegat Jagarčec Nikola, vodnik Fiolić Ivan, vodnik Hercegonja Gabro, desetar Ivšan Josip, borac Dušek Josip, borac Filipović Nikola, borac Vincelj Bara, i borac Zmajlović Josip, svi iz Udarne brigade »Franje Ogulinca-Selje«.

12. Imena jedinica i lica u ovoj operaciji koji su se slabo držali nije bilo.

13. Ova akcija odnosno operacija bila je dosta dobro pripremljena, kako vojnički, tako i politički. To se osjetilo i kod punog zalaganja komandnog kadra, kao i boraca. Nedostatak u ovoj operaciji bio je taj što se predhodno nije isprobao eksploziv, da li je u stvari ispravan ili nije. Budući da to nismo činili došlo je do neuspjeha kod rušenja crkve, pošto eksplo-

[8] O toj neprijateljskoj intervenciji vidi knj. 38, dok. br. 111.

ziv nije htio da eksplodira i na taj način crkva je ostala, odnosno toranj cio u kome je ostalo 5 — 7 najgorih ustaša. Isto tako ovom prilikom veza nije funkcionisala kako treba između štaba divizije i štaba Ud. Seljine brigade. Ova veza iako je bila na vrijeme uspostavljena, no razgovori se nisu mogli sprovoditi radi starog materijala za vezu.

Drugih nedostataka u ovoj borbi nije se osjetilo, a na koje bi se trebalo kritički osvrnuti. Ovo su uglavnom nedostatci, koji su uočeni i koji nam u buduće mogu poslužiti za odklanjanje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p. pukovnik: **D.[9] Govorušić**

Komandant, p. pukovnik: **M.[10] Dasović**

M.P.

LISTA GUBITAKA

JEDINICA	Poginulo					Ranjeno					Nestalo					PRIMEDBA
	Oficira	Pol. rukovodioca	Podoficira	Boraca	SVEGA	Oficira	Pol. rukovodioca	Podoficira	Boraca	SVEGA	Oficira	Pol. rukovodioca	Podoficira	Boraca	SVEGA	
Ud. brigada „Franje Oguline-Selje“	—	—	—	2	2	—	2	3	13	18	—	—	—	—	—	
Udarna Karlovačka [brigada]	—	—	—	—	—	—	1	—	5	6	—	—	—	—	—	
UKUPNO	—	—	—	2	2	—	3	3	18	24	—	—	—	—	—	

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p. pukovnik: **D. Govorušić**

Komandant, p. pukovnik: **M. Dasović**

[9] Drago
[10] Martin

ŠTAB 34. UDARNE DIVIZIJE
IV. UD. KORPUSA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Op. broj 27. dne 22. II 1945.

ZAPOVIJEST

Sekcija Zagreb 1:100.000

PODATCI O NEPRIJATELJU. U selu **Odri** nalazi se 150 ustaša naoružanih sa 10 p. mitraljeza, 1 protuavionskim mitraljezom, 3 laka bacača i 1 teškim mitraljezom. Smješteni su u dijelu sela oko crkve i općinskim zgradama. Utvrđeni su najviše na južnom dijelu sela, gdje imaju kod groblja jedan dryeni bunker, zatim jedan kod popove štale, jedan kod kuće Pisačić Bare, jedan u vrtu Bartola Vučića, jedan kod kuće Fučkala Jure. Na tornju crkve nalazi se jedan teški mitraljez i dva sanduka ručnih bombi. U sjevernom dijelu sela pored puta koji vodi iz Odre za Buzin nalazi se jedan bunker, a u istočnom dijelu sela prema Hrašću nalazi se jedan bunker sa lijeve strane puta idući od Hrašća za Odru. U zapadnom dijelu sela nema utvrđenja. U toku noći neprijatelj patrolama održava vezu sa njemačkom posadom u M. Mlaki, a jednu patrolu šalje na raskrsnicu puteva u s. Hrašće, a vjerovatno jednu od potoka Lomnice na glavnoj cesti. U susjednim garnizonima nalaze se slijedeće neprijateljske posade: u Maloj Mlaki nalazi se oko 180 Nijemaca smješteni u dvorcu Kušević, u sjevernom dijelu sela. U Vel. Mlaki nalazi se oko 200 Nijemaca smještenih u istočnom dijelu sela. U Sv. Klari i kod rafinerije »Olex« nalaze se dvije ustaške satnije. U Vel. Gorici nalazi se neprijateljska posada u jačini od oko 2500 vojnika. U Brezovici, Zadvorskom i Hudi Biteku nalazi se jedna bojna gestapovaca.

NAŠE SNAGE: Ud. Brigada »Franje Ogulinca-Selje«, Ud. Karlovačka Brigada i Žumberačka Brigada.

ZADATAK: Napasti i uništiti odnosno zarobiti neprijateljsku posadu u Odri. Izvršiti osiguranje ove operacije iz pravca Zagreba, Vel. Mlake i [V.] Gorice, te Male Mlake.

Za izvršenje ovoga zadatka,

NAREĐUJEMO:

UD. BRIGADA »FRANJE OGULINCA-SELJE« *Zadatak:* Napasti sa tri bataljona neprijateljsko uporište Odru, te neprijatelja zarobiti ili uništiti. Sa jednim bataljonom napasti iz istočnog pravca duž puta Hrašće — Odra kao glavnim pravcem napada. Težiti da ovaj bataljon što prije ovlada dijelom sela do crkve. Bataljonu dodijeliti protukolski top i dva Džon Bulla, te vod jurišnih pionira. Sa jednim bataljonom napasti sa sjevernog pravca duž puta Buzin — Odra sa težištem napada na desnom krilu, težeći prodrijeti što prije u središte sela zapadno od crkve. Jedan bataljon postaviti na osiguranje prema Maloj Mlaki istočno od puta Odra — M. Mlaka kod dijela sela M. Mlaka koji se proteže pravcem sjeveroistok jugozapad zatvarajući sa jednom četom put koji vodi kroz usjek iz sjevernog dijela M. Mlake za Odru. Bataljon na položaju utvrditi za stav klečeći i stvoriti dobar plan vatre. Sa jednim bataljonom zatvoriti bježanje neprijatelju iz Odre u južnom pravcu i postaviti bataljon na groblje jušno od sela Odre, s tim da jačim pritiskom veže dio neprijateljskih snaga raspoređenih na južnom dijelu sela. Jednu četu ovoga bataljona dodijeliti bataljonu koji bude na osiguranju prema M. Mlaki sa zadatkom da osigura leđa bataljona iz pravca Odre, te je postaviti na rub zapadnog dijela s. Odre. Bateriju teških bacača plasirati na raskrsnici puteva u s. Hrašću i sa njima potpomagati napad bataljona na glavnom pravcu. Sve kuće u kojima se neprijatelj nalazi su zidane, pa zbog toga snabdjeti bataljone sa eksplozivom za eventualno rušenje zgrada.

UDARNA KARLOVAČKA BRIGADA *Zadatak:* Sa dva bataljona izvršiti osiguranje operacije na Odru iz pravca Sv. Klara—Zagreb. Bataljone postaviti na liniji sjeverozapadni dio s. Buzin preko puta koji vodi iz Buzina na

glavnu cestu, te južno od ceste, i to sa slijedećim rasporedom: jedan bataljon držati orijentisan na glavnu cestu i rasporediti ga južno i sjeverno od ceste, dvije čete od jednog bataljona orijentisati na pragu ispred s. Buzina, a *jednu četu ovoga bataljona držati u rezervi* kod glavne ceste između oba bataljona. Cestu ispred sebe minirati nagaznim minama, a željezničku prugu prema Sv. Klari porušiti.
Sa dva bataljona izvršiti osiguranje iz pravca Vel. Mlake i Vel. Gorice na liniji k. 110 zapadno od Vel. Mlake, pa južno preko glavne ceste do pruge istočno od s. Hrašće, tako da se desno krilo bataljona nasloni na željezničku prugu. Cestu prema Velikoj Gorici kao i put prema Vel. Mlaki minirati nagaznim minama, a željezničku prugu ispred sebe prekinuti. Miniranje pruge pripremiti odmah po dolasku na položaj, a samo miniranje, ako ne bude ranije potrebe izvršiti kada počne napad na Odru. Džon Bulle i protukolske puške postaviti pored glavne ceste. Bataljone ukopati na položajima. Ispred položaja izbacivati duboke patrole u cilju hvatanja kontakta sa neprijateljem i uznemiravanja. Jedan protukolski (47 mm) top dodijeliti Seljinoj brigadi i to u selu Lukavcu prije početka napada. Prekinuti telefonsku liniju između Odre i Vel. Mlake te Vel. Gorice i Zagreba.

ŽUMBERAČKA BRIGADA: *Zadatak:* Za vrijeme operacija na Odru zatvoriti pravac Zdenčina — Pisarovina i Brezovica — Pisarovina, te pravac Rečica — D. Kupčina. Brigadu držati na slijedećim položajima: jedan bataljon Kramarići, jedan bataljon Santorić, a jedan bataljon između — Pisarovine i Kramarića, koji će uputiti jednu četu u Kiselicu, sa zadatkom da iz Kiselice kontroliše s. D. Kupčinu patrolama. Izbacivati duboke patrole u pravcu Starjaka i Zdenčine.

ARTILJERIJSKI DIVIZION: Ostat će u sadašnjoj bazi, s tim što će brdski top 65 mm 24. ov. mj. dodijeliti Ud. brigadi »Franje Ogulinca-Selje«. Uz top poslati svu municiju.

VEZA: Četa za vezu Divizije uspostaviti će telefonsku vezu između štaba Divizije i Štabova Seljine i Karlovačke brigade. Čete za vezu brigada uspostavit će vezu sa svojim bataljonima. Pored toga održati i radiotelefonsku vezu.

SANITET: Divizijsko previjalište nalaziti će se u s. Lukavec, a kirurška ekipa u s. Dubrancu.

MJESTO ŠTABOVA: Štab Ud. brigade »Franje Ogulinca-Selje« nalaziti će se u s. Hrašće.
Štab Ud. Karlovačke brigade nalaziti će se na raskrsnici pruge i ceste.
Štab Divizije u s. G. Lomnica.

ZNACI RASPOZNAVANJA: Za noć 25/26. ov. mj. **Bomba — Buzin,** a ugovoreni **Stevo — Nikola,** za dan 26. ov. mj. dizanje puške u vodoravnom položaju dva puta u vis a odgovor: izbacivanje puške u vertikalnom položaju i tri puta u stranu.

POČETAK NAPADA: Napad će početi 25. ov. mj. u 22.00 sata, do kog vremena sve jedinice imaju biti na svojim mjestima.

KONCENTRACIJA I POKRET: U toku 24. ov. mj. Ud. Seljina brigada će iz sadašnjih baza izvršiti pokret i smjestiti se na sektor Vukomerić — Dubranec, a Ud. Karlovačka brigada će istog dana izvršiti pokret i smjestiti se na prostoriji Šiljakovina — Buna. Štab brigade u s. Šiljakovini. Žumberačka brigada će u toku 24. ov. mj. preuzeti položaje od Ud. Seljine Brigade. Iz ovih baza će jedinice poći na zadatak.

INTENDANTURA: U polaznim bazama Ud. Seljina brigada će ostaviti svoje komore gdje će spremati hranu, a Ud. Karlovačka brigada će iz polaznih baza nakon što obavi zadnji obrok uputiti svoje komore na sektor Žitkovčica — Kravarsko — Novo Brdo, gdje će spremiti obroke.

NAPOMENA: Neprijatelj u s. Odri je prilično slabo utvrđen i bez prepreka [žice], a glavninu svojih snaga drži u centru sela. Zbog ovoga ni njegov otpor neće moći biti efikasan, pa je zato potrebna brzina u radu i s obzirom na činjenicu da se ova borba mora završiti u toku noći. Ljudstvo

kojim neprijatelj raspolaže u s. Odri je većim dijelom silom mobilisano pa zato postupak prema zarobljenicima mora biti korektan, jer će većina od zarobljenika moći nam poslužiti kao popuna jedinica. Naročitu pažnju obratiti na konspirativnost kako u pripremama, tako i u pokretu. Da ne bi nastalo gomilanje pri pokretu Ud. Karlovačka brigada će se kretati sa sektora Šiljakovine preko s. Gudci pa šumskim putem koji ide istočno od ceste Dubranec — Hrašće, preko Lukavca, G. Lomnice istočno od s. Hrašće preko željezničke pruge. A Seljina brigada kretati će se glavnom cestom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p. pukovnik: **Franjo Knebl** M.P. Komandant, p. pukovnik: **M. Dasović**

BR. 10

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. UDARNOG KORPUSA OD 7. MARTA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O OPERATIVNOJ SITUACIJI, ORGANIZACIONOJ STRUKTURI I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB IV. UDARNOG KORPUSA
Narodno oslobodilačke vojske Jugoslavije
A. Broj 121/45
7. III. 1945.

GLAVNI ŠTAB NOV I POH
Broj 1726, dne 26. III 1945.

OP.O.[2]
P

Opći vojno-organizacioni izvještaj za mjesec februar 1945 dostavlja se

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

I. OPĆA VOJNA SITUACIJA

U toku mjeseca februara, naš Korpus bio je vojnički aktivniji nego u mjesecu januaru[3], jer su vremenske prilike

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 17 — 1/2, k. 118.

[2] Dopisano olovkom. (Operativno odeljenje — Pavlović).

[3] O aktivnosti jedinica korpusa i operativnoj situaciji u januaru 1945. vidi knj. 38, dok. br. 8.

bile pogodnije. Korpus nije vršio akcije skoncentrisanim snagama, već su divizije djelovale svaka na svom sektoru, a samo za neke akcije pojačavana je divizija za izvršenje neke akcije. Akcije su vršene na uporišta koja osiguravaju neprijateljske komunikacije.

VII. Udarna divizija djelovala je na Baniji i to prema Petrinji i Sisku, i na komunikaciji Sunja — Kostajnica. Ojačana sa jednom muslimanskom brigadom[4], likvidirala je sa potpunim uspjehom satniju ustaša, koju su sačinjavale posade u Mošćenici[5]. Jednom brigadom prebacila se je na lijevu obalu Save, te zarobila domobransku posadu u selu Gušće[6]. Na pruzi Sunja — Kostajnica potpuno je uništen jedan voz[7] sa materijalom.

Neprijatelj je izvršio dva veća upada u oslobođeni teritorij Banije, te popalio i opljačkao nekoliko sela, prije nego su naše snage stigle na mjesto ispada i odbacile ga. Pruga Sunja — Sisak i dalje je u našim rukama, dok neprijatelj održava saobraćaj prugom i cestom Kostajnica — Sunja — Dubica. Prostorija između linije Kostajnica — Sunja — Dubica i rijeke Une (zvana trokut), skoro je potpuno opustila, jer je stanovništvo izbjeglo na oslobođeni teritorij, i sela popaljena, pa je otežano zadržavanje i djelovanje na tom sektoru.

VIII. Udarna divizija imala je više obrambenih borbi na sektoru Bihaća i Plaškog, jer je neprijatelj stalno nastojao da presječe vezu Kordun — Lika, i da uspostavi vezu između 373. divizije sa sektora Bihaća i 392. divizije na sektoru Vrhovina i Josipdola. Neprijatelj je uspio da u prvoj polovini mjeseca uspostavi vezu Bihać — Vaganac — Poljanak — Jesenica — Dabar, ali je nakon par dana borbe bio sa cijele te linije odbačen snagama naše 8. divizije i 35. divizije XI. Korpusa[8]. U Plaščanskoj dolini neprijatelj je u dva maha iznenadio III. brigadu 8. divizije i nanio joj osjetne gubitke[9]. Krajem mjeseca neprijatelj je ponovno izvršio napad iz Bihaća, te uspostavio vezu Bihać — Prijeboj — Babin Potok, odakle je preduzeo ofenzivu na Liku, koja je još u toku[10].

---

[4] Ta je brigada pripadala Unskoj operativnoj grupi, koja je krajem februara rasformirana. Opširnije o tome vidi dok. br. 17, napomenu 9.

[5] Opširnije o napadu na Mošćenicu vidi knj. 38, dok. br. 13.

[6] O napadu na Gušće vidi knj. 38, dok. br. 75.

[7] Detaljnije o napadu na voz vidi dok. br. 15.

[8] Opširnije o tim borbama vidi knj. 38, dok. br. 45.

[9] O borbama u Plaščanskoj dolini vidi knj. 38, dok. br. 40.

[10] Opširnije o neprijateljskoj ofanzivi na slobodni teritorij Like vidi dok. br. 8, napomenu 6.

XXXIV. Udarna divizija djelovala je u Pokuplju, dok na Žumbekru nisu ostavljene nikakve snage, osim pozadinskih jedinica, a na Karlovačkom sektoru djelovao je Karlovački odred. Neprijatelj je kod Žumberačke brigade ove divizije postigao jedno iznenađenje, te je tom prilikom izgubljen čitav jedan bataljon[11].

Krajem mjeseca likvidirano je uporište Odra[12], južno od Zagreba, gdje je potpuno uništena jedna ustaška satnija. Na Žumberačkom području neprijatelj je vršio česte ispade i popalio je cijelu općinu Kalje. Na Karlovačkom području vrši ispade posada iz Ozlja i Stativa.

Pruga Zagreb — Sisak i Zagreb — Karlovac i dalje ne radi, a otsjek pruge Turopolje — Sisak stalno je u našim rukama.

Neprijateljska avijacija nije uopće bila aktivna, dok je saveznička avijacija bombardirala objekte na liniji Zagreb — Karlovac, ali taktički nije surađivala s našim jedinicama.

II. ORGANIZACIJA ŠTABOVA

U štabu našeg Korpusa, kao i u štabovima divizija izvršene su u toku ovog mjeseca velike promjene u komandnom sastavu. Šef personalnog otsjeka našeg štaba, major Jandrić Dušan, upućen je na raspolaganje V.Š.J.[13], a na njegovo mjesto postavljen je drug potpukovnik Hrstić Dušan.

Na mjesto druga potpukovnika Krunić Uroša[14], za komesara VII. udarne divizije došao je major Knežević Milan, a za pomoćnika komesara drug Omazić Milutin, do sada pomoćnik političkog komesara II. brigade. Komandant II. brigade VII. divizije kapetan Zebić Janko upućen je na raspolaganje G.Š. H[rvatske], a za komandanta postavljen je kapetan Miočinović Sava.

Štab VIII. udarne divizije je izmijenjen. Komandant potpukovnik Vojnović Mihajlo došao je za šefa našeg operativnog otsjeka, a dosadašnji šef tog otsjeka, drug potpukovnik Tarabić Joco, primio je dužnost komandanta 8. ud. divizije. Mjesto politkomesara potpukovnika Hrstića, došao je potpu-

[11] Prvog februara 1945. godine, kod s. Jamničke Kiselice (blizu Pisarovine), jedinice njemačkog 1. rezervnog puka napale su slušaoce podoficirskog kursa 34. udarne divizije i prinudile ih na povlačenje prema s. Gracu, a potom kod s. Kupčine razbile i zarobile glavninu jednog bataljona Žumberačke brigade koji je upućen u pomoć kursistima. Opširnije o tome vidi knj. 38, dok. br. 65 i 85.

[12] Vidi dok. br. 9.

[13] Odnosi se na Vrhovni štab NOV i POJ (Generalštab JA).

[14] Potpukovnik Uroš Krunić bio je postavljen za komandanta Vojne oblasti 4. korpusa.

kovnik Bijedić Šukrija. Operativni oficir divizije postavljen je za načelnika štaba 34. udarne divizije, a na mjesto majora Adamika [Augustin], koji je upućen u V.Š.J., postavljen je potpukovnik Karas Milutin (potpukovnik Karas poginuo je 7. III. o.g.). Komandant III. brigade VIII. ud. divizije major Pajić Dragan ozdravio je i ponovno primio dužnost.

U 34. ud. diviziji na mjesto potpukovnika Franca Knebla, koji je upućen u Beograd, za politkomesara divizije postavljen je Govorušić Drago, do sada rukovodioc politodjela ove divizije.

Štab Žumberačke brigade 34. ud. divizije, zbog krivnje za gubitak bataljona, smijenjen je i stavljen pod sud, a u štab su poslani: za komandanta postavljen je kapetan Ljuban Ajdinović, do sada načelnik štaba »Seljine« brigade[15], za politkomesara drug Fućak Danko, a za načelnika kapetan Graho Ivan, a za pomoćnika politkomesara kapetan Mihić Mato.

Za komandanta Posavskog odreda upućen je kapetan Bulat Tešo.

Komandant rasformiranog štaba Unske operativne grupe, potpukovnik Halil Šakanović, raspoređen je za ađutanta u štabu korpusa, a načelnik štaba Unske operativne grupe kapetan Vascarac Sulejman postavljen je za ađutanta u štabu 8. ud. divizije.

III. FORMACIJSKI SASTAV JEDINICA

U Korpusu nisu formirane nove jedinice.

U VII. ud. diviziji nisu također vršene promjene u formaciji.

Unska operativna grupa rasformirana je[16]. Iz obje brigade formirana je jedna brigada i jedan odred[17]. Brigada je uključena kao muslimanska brigada u 8. ud. diviziju, a odred, koji također stoji pod štabom 8. divizije, djelovat će i dalje na sektoru Cazin — Bihać.

Pod štab 34. udarne divizije stavljen je Posavski odred[18], koji djeluje na lijevoj obali Save, između Save i pruge Dugo Selo — Popovača.

---

[15] Riječ je o brigadi »Franjo Ogulinac Seljo« 34. divizije.

[16] Do rasformiranja, Unska operativna grupa imala je: oficira 69, političkih rukovodilaca 140, podoficira 183 i boraca 2.500 (vidi knj. 37, dok. br. 102).

[17] Krajiški partizanski odred.

[18] Do tada je Posavski partizanski odred bio u sastavu Grupe partizanskih odreda 10. korpusa (vidi dok. br. 34, napomenu 4).

Samoborsko-jaskanski odred rasformiran je i sa njime je popunjena Žumberačka brigada. Sada Žumberačka brigada ima 4 bataljona.

IV. BROJNO STANJE I NAORUŽANJE prilaže se.[19]

U brojno stanje nije unešen Posavski odred, koji je tek priključen našem Korpusu. On ima 420 boraca, formiranih u 2 bataljona.

V. PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA prilaže se.[20]

VI. OBUKA

Obuka teče po predviđenom planu, o čemu je poslat poseban izvještaj[21]. Obuka u jedinicama otežana je time, što sami rukovodioci u većini slučajeva ne umiju predavati, čak ni oni koji inače u borbi dobro vode svoju jedinicu.

VII. SPECIJALNE JEDINICE

a) *Artiljerija.* Formirali smo artiljerijsku brigadu Korpusa. Ona ima dva diviziona, poljske topove i haubice i tri baterije: protukolska 50 mm, »A« bateriju od 20 mm i bateriju haubica 152 mm. Za komandanta brigade postavljen je major Vukadinović Ilija, za komesara Kovačić Slavko, a za pomoćnika politkomesara Peričić Romano, za načelnika kapetan Petrović Dimitrije.

U divizijama u okviru brdskog diviziona formirana je i po jedna protukolska baterija. U brigadi imaju po jedan protukolski top. Detaljnije o artiljerijskim jedinicama izvijestili smo u posebnom izvještaju[22].

b) U pogledu formacija i rada inžinjerijskih jedinica nije bilo promjena.

c) O radu jedinica za vezu podnijet je poseban izvještaj[23].

VIII. MORAL I BORBENOST

U 7. i 34. ud. diviziji političko stanje prilično je dobro. U 8. ud. diviziji situacija je slabija, broj dezertera posljednjih mjesec dana bio se povećao. Dezertiralo je ukupno oko 100 boraca. U 7. i 34. diviziji dezerterstvo je vrlo maleno.

---

[19] Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica 4. korpusa na dan 28. februara 1945. objavljen je u knj. 38, kao dok. br. 71.
[20] Vidi u AVII, reg. br. 4 — 5, k. 434.
[21] Vidi AVII, reg. br. 4 — 5, k. 122 B.
[22] Redakcija nije pronašla taj izvještaj.
[23] Vidi AVII, reg. br. 27 — 2, k. 119/11.

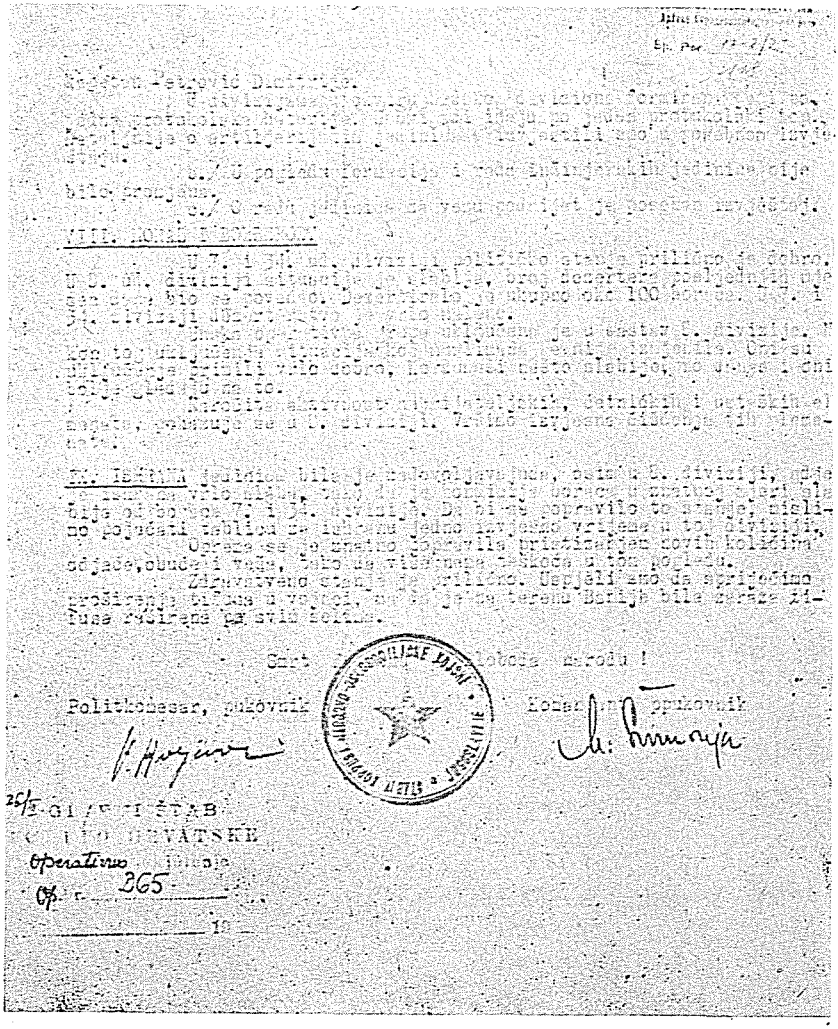

Fotokopija posljednje stranice dokumenta br. 10

Unska operativna grupa uključena je u sastav 8. divizije. Nakon tog uključenja situacija kod muslimana se nije izmijenila. Oni su uključenje primili vrlo dobro, Kordunaši nešto slabije, no danas i oni bolje gledaju na to.

Naročita aktivnost neprijateljskih, četničkih i ustaških elemenata, pokazuje se u 8. diviziji. Vršimo izvjesna čišćenja tih elemenata.

IX. ISHRANA jedinica bila je zadovoljavajuća, osim u 8. diviziji, gdje je ishrana vrlo slaba, tako da je kondicija boraca u znatnoj mjeri slabija od boraca 7. i 34. divizije. Da bi se popravilo to stanje, mislimo pojačati tablicu za ishranu jedno izvjesno vrijeme u toj diviziji.

Oprema se je znatno popravila pristizanjem novih količina odjeće, obuće i veša, tako da više nema teškoća u tom pogledu.

Zdravstveno stanje je prilično. Uspjeli smo da spriječimo proširenje tifusa u vojsci, ma da je na terenu Banije bila zaraza tifusa raširena po svim selima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik
V.[24] Holjevac

M.P.

Komandant ppukovnik
M.[25] Šumonja

26/III[26]

GLAVNI ŠTAB
NOV I PO HRVATSKE
Operativno odjeljenje
Op. br. 265

---

[24] Vjećeslav
[25] Miloš
[26] Datum primitka izvještaja.

BR. 11

IZVJEŠTAJ EKONOMSKOG ODSJEKA VOJNE OBLASTI 4. UDARNOG KORPUSA OD 7. MARTA 1945. EKONOMSKOM ODJELJENJU GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O ORGANIZACIJI, RADU I MATERIJALNOM STANJU KOMANDI PODRUČJA U MJESECU FEBRUARU[1]

VOJNA OBLAST IV KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE[2]
Ekonomski otsjek
Br. 99
dne 7. III. 1945.

GLAVNI ŠTAB NOV i POH

Predmet: Izvještaj za mjesec februar.

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE
Ekonomsko odjeljenje

Dostavljamo izvještaje za mjesec februar 1945. godine.

I. Rad po Komandama Područja[3]

1. Komanda Banijskog Područja.

a) Organizaciono stanje. Od prošlog izvještaja[4] nije se izmijenilo. Sekcija je popunjena dovoljnim brojem ljudstva, koje je prilično iskusno u radu i sposobno za izvršavanje svih zadataka. Po završetku zadnje kampanje izvršena je redukcija

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 41—2/3, k. 128A.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Vojna oblast 4. korpusa bila je podijeljena na četiri upravno-politička okruga; Banijski, Pokupski, Karlovački i Bihaćki, a u vojno-teritorijalnom pogledu na sedam područja: Banijsko, Turopoljsko-pokupsko, Žumberačko, Prvo i Drugo kordunaško, Karlovačko i Bihaćko. Pokupskom okrugu pripadalo je Turopoljsko-pokupsko i Žumberačko područje, a Karlovačkom Prvo i Drugo kordunaško i Karlovačko područje. Banijski okrug i Banijsko područje djelovali su na istoj teritoriji.

Bihaćki okrug je u upravno-političkom pogledu pripadao Zemaljskom antifašističkom vijeću narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine (ZAVNOBIH), dok je Bihaćko područje u vojnooperativnom smislu bilo pod Vojnom oblasti 4, korpusa (vidi AVII, reg. br. 7—1/4, k. 128).

[4] Vidi AVII, reg. br. 21/4, k. 116/5.

pomoćnog osoblja za 48 drugova, dok u rukovodećem kadru nema promjena. Po Komandama mjesta također nije bilo promjena, dok je kadar zadovoljavajući.

Odnosi i rad sa N.O.O.-ima[5] su dobri. Knjigovodstvo i administracija su sređeni. Vodi se kartoteka ljudstva, kao i zadužni spiskovi.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana operativnih i vojno-pozadinskih jedinica i ustanova vrši se isključivo iz magazina, te je u svemu zadovoljavajuća. Jedno vrijeme osjećalo se pomanjkanje variva, ali je to brzo otklonjeno. Hrana se je nabavljala uglavnom sakupljanjem zaostataka od prošle kampanje a od 15 februara započela je nova kampanja. Ta kampanja započela je iznad svakog očekivanja dobro, te su i izgledi za daljnje sakupljanje vrlo dobri. Istovremeno sa vojničkim operacijama oko Petrinje vršena je kampanja na teritoriju općine Gora, koja je dala oko 19 vagona ljudske hrane, oko 7 i po vagona sijena, 327 kom. stoke, 89 svinja i 40 kom. konja. Rekvizicija kod raznih špekulanata dala je također oko 3 vagona hrane. Ukupne količine hrane sakupljene tokom prošlog mjeseca vide se iz priloženih pregleda[6].

Ishrana bolnica, radionica i kurseva je također dobra. Bolnice su osigurane sa rezervnom hranom, te nema bojazni da bi u tom pogledu moglo doći do smetnji.

Prolazna kuhinja postoji samo pri Komandi mjesta Glina sa oko 250 — 300 obroka dnevno.

Nabavni centar nije uspostavljen, radi slabih mogućnosti uspostavljanja veza sa neprijateljskim uporištima. Potreban materijal nabavlja se preko nabavnog centra Turopoljsko-pokupskog Područja, odnosno preko ovog Otsjeka.

Ishrana stoke vrši se u glavnom od rekvizicije. Prihodi su dosta slabi, te se prikupljena stočna hrana odmah i troši. Izgledi za dalje su vrlo slabi.

---

[5] narodnooslobodilački odbori

[6], [8], [9], [10], [12], [13] i [16] U prilogu izvještaja nalaze se dokumenti: izvještaj o stanju blagajne Vojne oblasti; o stanju blagajni komandi područja; o stanju depozita kod nabavnog centra; o primicima, izdacima i zalihama hrane; o zalihama suhe hrane po bolnicama; o ušuru; o radu pekarnica; o radu radionice keksa i dvopeka; o radu uljare; o radu mesnica; o prometu živom stokom; o radu marvenog depoa br. 1 i 2; o radu pretovarne stanice Slunj; o radu pretovarne stanice Glina; o radu pretovarne stanice Bučica; o stanju vreća; o radu priručnog magazina vojne oblasti; o radu magazina odjeće i obuće; o potrošnom materijalu; o radu kožare; o radu obućarskih radionica; o radu sedlarskih radionica; o radu kaluparske radionice; o radu krojačkih radionica; o radu četkarske radionice; o radu radionice tanina; o radu sapunare i o radu tekstilne radionice (AVII, reg br. 41—7/3 — 18/3, k. 128 A).

Stanje odjeće i obuće u zadnje se vrijeme znatno popravilo, jer smo dobili veće količine odjeće od Saveznika, no još uvijek su dosta velike potrebe, da bi se taj problem potpuno riješio. Najveća potreba se osjeća na rublju.

Prosječno ekonomsko stanje tog terena je dobro. Viškovi hrane postoje još uvijek, naročito na poluoslobođenom i još neoslobođenom dijelu. Ušur meljave je organizovan.

c) Novčano stanje. Novčano stanje je dosta dobro. Novac je nabavljen putem konfiskacija i novčanih kazni, a djelomično i od dobrovoljnih priloga.

2. Komanda Bihaćkog Područja.

a) Organizaciono stanje. Organizaciono stanje nije se niti u ovoj Komandi promijenilo od zadnjeg izvještaja. Još uvijek se osjeća pomanjkanje stručnih kadrova, kako u samoj ekonomskoj sekciji, tako i po Komandama mjesta. Naročito se osjeća pomanjkanje pismenih ljudi, dok bi po ekonomskim sposobnostima ti kadrovi donekle i zadovoljavali. U bolnicama su također postavljeni ekonomi, koji zadovoljavaju na svojim dužnostima.

Odnosi sa N.O.O.-ima su vrlo dobri.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana svih vojnih jedinica i ustanova vrši se iz magazina, te je vrlo dobra. U zadnje vrijeme osjeća se donekle pomanjkanje mesa i začina, t.j. masla, Sljedovanje se izdaje po propisanoj tablici sljedovanja, osim mesa koje se izdaje po 250 gr[7]. Bolnice se hrane dobro i bez tablica, a radionice dobivaju pojačanje od 20%. Na konferenciji sa Okružnim N.O.O.-om zaključeno je da se sakupi 100 vagona hrane, i to: 52 vagona žita, 42 vagona variva i 10 vagona mesa, te 5 vagona zobi. Tom sakupljanju se je pristupilo, te su već ušle znatne količine hrane, što se vidi iz priloženih pregleda[8].

Pošto su gotovo svi mlinovi zadružni i vodeničari, prihod od ušura je neznatan.

Prolazne kuhinje postoje dvije, i to pri Komandi Područja i pri Komandi mjesta Vel. Kladuša.

Nabavni centar ne postoji.

Suhe hrane nema na skladištu, niti postoji mogućnost proizvodnje.

Zemunica ima 2, suhe i konspirativne. Hrana se sprema u nadzemne magazine.

---

[7] Misli se na svakog borca.

Ishrana stoke vrši se iz vojnih senjaka, a hrana se prikuplja i dalje otkupom i dobrovoljnim prilogom.

Stanje odjeće i obuće je još uvijek slabo, iako je u zadnje vrijeme dobivena veća količina robe od Saveznika.

Rad radionica vidi se iz priloženih pregleda[9].

Prosječno ekonomsko stanje tog područja je dobro. Viškovi hrane postoje, naročito na poluoslobođenom i još neoslobođenom dijelu. Postoji mogućnost sakupljanja veće količine hrane, i to otkupom za gotov novac.

c) Novčano stanje. U zadnje vrijeme znatno se popravilo, što se vidi iz priloženog blagajničkog izvještaja[10].

3. Komanda Karlovačkog Područja.

a) Organizaciono stanje. Sekcija nije popunjena potrebnim brojem ljudstva, jer je rad tog područja neznatan uslijed malenog oslobođenog teritorija, pa je veći ekonomski aparat na tom terenu nepotreban.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana pozadinskih ustanova vrši se iz magazina, a operativnih jedinica preko N.O.O.-a. Kako kroz veći dio prošlog mjeseca na tom terenu nije bilo operativnih jedinica, bio je i rad na sakupljanju hrane neznatan. Tek pod kraj mjeseca došla je na taj teren II. Brigada 43. Divizije[11], pa je taj rad opet omogućen.

Ušur je organizovan, ali je prihod vrlo mali.

Prolazna kuhinja postoji pri Komandi mjesta Severin.

Stanje odjeće i obuće je slabo, jer se dodijeljene količine robe još nisu uspjele prebaciti.

Radionice su dobro organizovane, a njihov rad se vidi iz priloženih pregleda[12].

Prosječno ekonomsko stanje tog područja je dosta slabo, iako je veći dio teritorije još neiscrpljen, pošto je većim dijelom još neoslobođen.

c) Novčano stanje se u toku proteklog mjeseca nešto popravilo.

4. Komanda I. Kordunaškog Područja.

a) Organizaciono stanje promijenilo se u toliko, što je dosadašnji referent drug Fićur Nikola povučen u ovaj otsjek i upućen na viši intendantski kurs, a za v.d. referenta postav-

---

[11] Vidi dok. br. 19, napomenu 7.

ljen je drug Dragan Mrkić, dosadašnji pom. referenta. Ostalo osoblje ostalo je isto, te je sekcija popunjena dovoljnim brojem ljudstva i izvršena je podjela rada. Kadar je dobar i iskusan, te će u potpunosti zadovoljiti u svom radu.

Odnosi sa N.O.O.-ima su vrlo dobri, te se svi radovi na terenu obavljaju sporazumno i u saradnji.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana svih vojnih jedinica i ustanova vrši se iz magazina. U početku prošlog mjeseca osjećalo se je pomanjkanje variva i soli, no kasnije se to stanje popravilo. Ishrana bolnica, radionica i kurseva je dobra.

Nova kampanja, koja je tek započela pokazuje dobre rezultate i očekuje se da će i na ovom području uspjeti iznad očekivanja. Poteškoće se očekuju samo u sakupljanju stoke, jer je oslobođeni teritorij već potpuno iscrpljen, a za akcije na poluoslobođenom i neoslobođenom terenu (općine Vukmanić i Barilović) potrebno je jače osiguranje. Uslijed toga se vojska snabdijeva sa mesom samo od vremena na vrijeme, dok se redovito sljedovanje ne može obezbijediti.

Ušur je organizovan i prihod je znatan.

Prolazna kuhinja postoji pri Komandi mjesta Topusko.

Nabavni centar postoji, ali su veze sa uporištem slabe.

Zemunica imade 22 sa kapacitetom od 25 vagona. Zemunice su podijeljene po sektorima.

Ishrana stoke vrši se uglavnom rekvizicijom na poluoslobođenom teritoriju, dok na oslobođenom teritoriju ne postoje mogućnosti za sakupljanje stočne hrane.

Stanje odjeće i obuće donekle se je popravilo.

Rad radionica vidi se iz priloženih pregleda[13].

Opće ekonomsko stanje tog teritorija je osrednje. Viškovi hrane i stoke ne postoje.

c) Novčano stanje je slabo.

5. Komanda II. Kordunskog Područja.

a) Organizaciono stanje. Od zadnjeg izvještaja nije bilo većih promjena, osim što su dva zamjenika ekonoma Komandi mjesta, sa svršenim nižim intendantskim kursom upućena u operativnu jedinicu. Inače je ekonomska služba u Komandi Područja, kao i po Komandama mjesta prilično sređena.

Odnosi sa N.O.O.-ima su dobri. Sa ekonomskim osobljem se stalno održavaju sastanci u svrhu izgradnje i davanje uputa za rad.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana vojnopozadinskih ustanova vrši se iz magazina hranom koja se sakuplja na vlasti-

tom terenu. Kako je taj teren posve pasivan, vrši se ishrana operativnih jedinica prebacivanjem hrane iz drugih područja.

Zemunica imade manji broj, a podijeljene su po sektorima.

Stanje odjeće i obuće ponešto se je popravilo.

Prosječno ekonomsko stanje tog područja je vrlo slabo.

c) Novčano stanje je slabo.

6. Komanda Turopoljsko-Pokupskog Područja.

a) Organizaciono stanje. Organizaciono stanje nije se promijenilo od zadnjeg izvještaja. Sekcija je popunjena dovoljnim brojem ljudstva, koje je iskusno i stručno spremno za izvršavanje zadataka koji se pred njih postavljaju. Ističe se sam referent, kao i njegov pomoćnik i rukovaoc ljudske hrane. Također je vrlo dobar i poručnik Martin Filipović u radu na terenu. Sa ljudstvom se održavaju sastanci.

Odnosi sa N.O.O.-ima su dobri.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana svih vojnih jedinica i ustanova vrši se iz vojnih magazina. Ishrana bolnica, radionica i kurseva je također dobra.

Hrana se sakuplja na dobrovoljnoj bazi i otkupom na priznanice. Sa sektora kotara Sisak izvučena je veća količina hrane, a isto tako iz Posavine. U novoj kampanji predviđene su slijedeće količine hrane:

1. Kotar Vel. Gorica: 15. vagona hrane, 300 kom. svinja, 700 kom. stoke i 2 vagona sijena.

2. Kotar Sisak: 20 vagona hrane, 300 kom. svinja, 300 kom. stoke, i 5 vagona sijena.

3. Kotar Pisarovina: 20 vagona hrane, 100 kom. svinja, 500 kom. stoke i 26 vagona sijena.

U kotarevima Sisak i Vel. Gorica već je započelo s radom.

Ušur nije potpuno organizovan, te su prihodi maleni.

Ishrana stoke vrši se sakupljanjem sijena na dobrovoljnoj bazi i otkupom. Zalihe stočne hrane ne postoje.

Prolazne kuhinje postoje pri Komandama mjesta Lasinja i Pisarovina.

Stanje odjeće se je popravilo u toku prošlog mjeseca, dok je stanje obuće dobro.

Nabavni centar je dobro organizovan, te radi dosta dobro.

Opće ekonomsko stanje oslobođenog teritorija je dosta slabo jer je taj dio teritorija već dosta iscrpljen, dok je stanje poluoslobođenog i još neoslobođenog dijela vrlo dobro.

c) Novčano stanje je dobro. Novac se nabavlja putem novčanih kazni.

7. Komanda Žumberačkog Područja.

a) Organizaciono stanje. Nije se promijenilo od zadnjeg izvještaja. Sekcija je popunjena dovoljnim brojem iskusnog i sposobnog ljudstva i izvršena je pravilna podjela rada.

Odnosi sa N.O.O.-ima su vrlo dobri.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana vojske vrši se iz magazina. Ishrana bolnica i radionica je dobra i redovita.

Kako u toku čitavog prošlog mjeseca nije na ovom terenu bilo nikakvih operativnih jedinica, a neprijatelj je stalno upadao na slobodni teritorij, nije u tom razdoblju bilo mogućnosti za rad na sakupljanju hrane.

Ishrana stoke vrši se sakupljanjem preko N.O.O.-a, dok zaliha stočne hrane nema.

Prolazna kuhinja postoji pri Komandi mjesta Sošice.

Stanje odjeće je još uvijek slabo, jer se dodijeljena roba nije mogla prebaciti. Pitanje obuće riješila je ta Komanda iz vlastitih radionica.

Rad radionica je vrlo dobar.

Opće ekonomsko stanje oslobođenog teritorija je slabo, dok se na poluoslobođenom i još neoslobođenom dijelu nalaze još znatne količine hrane.

c) Novčano stanje se je donekle popravilo. Novac je dobiven od novčanih kazni.

II. Rad ovog Otsjeka.

a) Organizaciono stanje promijenilo se odlaskom dosadašnjeg šefa otsjeka kapetana Sibinčica i referenta materijalne sekcije zastavnika Horvata. Za v.d. šefa Otsjeka postavljen je dosadašnji pomoćnik šefa poručnik Vladić,[14] za pom. šefa kapetan Livojević,[15] dosadašnji ref. provijantske sekcije. Kapetan Livojević vodi i dalje provijantsku sekciju. Za referenta materijalne sekcije postavljen je p. poručnik Srećko Malić. Ostalo ljudstvo je za sada isto.

Po Komandama Područja je također provedena organizacija ekonomske službe, te se od zadnjeg izvještaja nije mnogo izmijenila. Svi drugovi odgovaraju na svojim dužnostima, te pokazuju veliko iskustvo i sposobnost.

---

[14] Petar.
[15] Zlatko.

b) Rad po sekcijama: 1. Provijantska sekcija. Referent te sekcije kapetan Livojević proveo je veći dio prošlog mjeseca na radu oko izvlačenja hrane iz Posavine sa južne i sjeverne obale Save. Pod kraj toga rada došao je u Posavinu i član sekcije drug Branko Relić, koji se je do tada nalazio na terenu Bihaćkog Područja. Drug Šćetko radio je i dalje na sređivanju mlinova i ušura.

2. *Materijalna sekcija.* Ova sekcija radila je u glavnom pod rukovodstvom pomoćnika šefa, jer se je referent nalazio stalno u Dalmaciji. Rad sekcije bio je dobar. Drug Pero Rašić, član sekcije zadužen za specijalno po kožarama i radionici tanina, te je rad tih radionica znatno sređen. Ostale radionice su također vrlo dobro organizovane i sređene, samo se u pojedinim radionicama osjeća pomanjkanje materijala, kao na pr. u sapunari, inače bi njihov rad bio velik i značajan.

c) Rad ostalih članova otsjeka. Taj rad bio je također vrlo dobar i savjestan. Sam šef i njegov pomoćnik rukovodili su svim radovima, raspoređivali drugove na rad dajući im upute i konkretne zadatke. Obilaženjem Komandi Područja pružali su istima pomoć u radu i rješavanju pojedinih problema.

d) Novčano stanje je vrlo slabo.

Sav ostali rad i podaci vidi se iz priloženih pregleda.[16]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. šefa ekonomskog otsjeka,
poručnik:
[Petar] **Vladić**

Zamj. komandanta IV. U. Korpusa, potpukovnik:
Uroš Krunić

M.P.

BR. 12

IZVJEŠTAJ ŠTABA 11. KORPUSA OD 9. MARTA 1945. VETERINARSKOM ODJELJENJU GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O RADU VETERINARSKE SLUŽBE I O BROJNOM I ZDRAVSTVENOM STANJU STOKE[1]

ŠTAB XI. KORPUSA NOVJ[2]
Veterinarski Otsjek — Koncept[3]
Broj 65
9. ožujka 1945. g.

Predmet: Veterinarski izvještaj za mjesec veljaču 1945. g.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE
Veterinarsko Odjeljenje

Na temelju izvještaja referenata veterine divizija, art. diviziona, veterinara štočne bolnice ovog Korpusa kako i vlastitog opažanja podnosi se veter[inarski] izvještaj za mjesec veljaču.

1) Prilaže se pregled brojnog stanja stoke pojedinih jedinica.

2) *Opće zdravstveno stanje* stoke može se smatrati loše zbog velike raširenosti šuge. Kod jedinica ovog Korpusa, zdravstveno stanje zadovoljava jedino u 43. diviziji gdje je šugavost slabije raširena, jednako kod vojničke i civilne stoke. Najlošije su prilike u tom pogledu u korpusnom artiljerijskom divizionu, gdje ima oko tri četvrtine stoke zaražene ili sumnjive na zaraženost. Naime, u tu novoosnovanu jedinicu uvrštena je većinom stoka zarobljena od neprijatelja i dopremljena s područja drugih korpusa.

Zaražena stoka liječi se pored mazanjem i plinjenjem sa sumpornim dioksidom, te su u tu svrhu sagrađene dvije nepokretne komore, jedna kod korpusne stočne bolnice, a druga kod ambulante 13. Ud. divizije, dok su poduzete mjere, da se sagradi isto takva plinska komora i kod ambulante 35. Ud. divizije.

U plinskoj komori kod stočne bolnice izvršeno je 78 plinjenja. Od toga 58 kod vojničkih konja, a 20 civilnih. Većem uspjehu smetala je nedovoljna količina sumpora. Za civilnu stoku sumpor su davali sami civili. U plinskoj komori

---

[1] Original izvještaja (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 2—1/19, k. 575. Originali priloga (pisani rukom, latinicom) u AVII, reg. br. 2—4 i 5/19, k. 575.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Dopisano olovkom.

13. Ud. divizije izvršeno je plinjenje 53 grla, te se radilo po potrebi i noću, budući da su imali dovoljne količine sumpora.

Daljnje liječenje šuge u plinskim komorama nemoguće je nastaviti, budući da su obje komore pale u neprijateljske ruke, pa su vjerojatno i spaljene. Čim to bude moguće sagraditi će se nove, kako kod vojske, tako i kod područja za civilnu stoku.

Zbog suzbijanja zaraze kod civilne stoke dijeli se narodu od strane Okružnog NOO-a za Liku, gdje postoji također veterinar, solutio feminks i nafta. Kraj svega toga vlada vrlo velika zaraženost civilne stoke, što je i glavni razlog zaraženosti i vojničke stoke, koja je prisiljena da se smjesti u seljačke štale. Prilaže se pregled stanja zdravlja i kretanja bolesti.

3) *Potkivanje i konjska sprema.* Stanje potkova znatno se je poboljšalo, jer je nabavljena veća količina čavala i potkova. U kovačkoj radionici stočne bolnice izrađivale su se potkove, te je izrađeno oko 120 komada. Isto tako je četkar stočne bolnice izradio 15 komada četaka za čišćenje konja. Stanje pribora za čišćenje konja po jedinicama znatno se je popravilo u omjeru na prošle mjesece, ali još uvijek nedostaje pribor.

Potkivačkog alata izrađivali su potkivači nešto sami. Nedostaje jedino turpija, koje se ne mogu izraditi u postojećim prilikama.

U nekim jedinicama postoje samardžijske radionice, gdje se izvršuju najnužniji opravci konjske spreme.

4) *Higijena, njega i smještaj konja.* Stoka se čisti i njeguje po mogućnosti redovito. Smještaj stoke na području 13. i 35. Ud. divizije vrlo je loš, budući da su na mjestu popaljenih štala sagrađene improvizirane bajte, u koje se natiskuje civilna i vojnička stoka. Takove bajte ne zadovoljavaju niti prostorno ni higijenski, te su stalan izvor za raširenje šuge.

5) *Ishrana stoke* pala je ispod minimuma u art. divizionu korpusa i u 13. Ud. diviziji, dok je u 35. Ud. diviziji tek nešto bolja bila. U art. divizionu hrani se već duže vremena stoka slamom, a istom u zadnje vrijeme dobili su nešto zobi, dok sijena ne dobiva. Radi takvog načina hranjenja bilo je mnogo slučajeva kolika i izmršavljenja od gladi (manatio et cahezia), a posljedica toga 8 slučaja uginuća. Radi se o teškim artiljerijskim konjima, koji su mnogo osjetljiviji na navedene teškoće od malih brdskih konja.

U 13. Ud. diviziji prilike su slične. Tako referent veterine navodi ovaj primjer: na 10 grla u mjesec dana primljeno je 2300 kg slame i 700 kg sijena, slabe kvalitete. Dakle na 1 konja otpadalo je dnevno 7,6 kg slame i 2,5 kg sijena. Uzevši u

obzir da je stoka uz ovakovu nedovoljnu ishranu još i vrlo opterećena, postoji opasnost da jedinice ostanu bez stoke.

U 43. diviziji i kod štaba korpusa stoka se bolje hrani ali ipak ne dobiva redovito dovoljnu količinu hrane.

6) *Pregled mesa i živežnih namirnica animalnog porijekla* vrši se samo u mjestima gdje ima veterinar, gdje se ujedno pazi i na higijenske prilike kod klanja. Ostaci iza klanja se ne prerađuju u tehničke svrhe.

7) *Stanje sanitetskog materijala i instrumenata.* Najnužniji sanitet. materijal referenti veterine nabavljaju po potrebi u divizijskim, odnosno u oblasnoj apoteci korpusa. Nedovoljna je snabdjevenost instrumentima. Obećani lijekovi i instrumenti još nisu primljeni jer se zbog neprijateljske ofanzive nije slalo kurire po njih.

Najnužnija količina sumpora za rad s plinskim komorama nabavljena je u Dalmaciji, dok je veća količina naručena od Okružnog NOO-a za Gorski Kotar.

8) *Organizaciono stanje.*

a) *Kadrovi.* Učinjene su neke promjene stručnog osoblja ovog korpusa. U korpusnoj stočnoj bolnici postavljen je za upravnika drug veterinar Artur Randić, prije veterinar Okružnog NOO-a za Gorski Kotar. U 35. Ud. diviziji postavljen je za referenta veterine, veterinar Dr. Veljko Šmalc, a dotadanji referent veterine 35. Ud. divizije stočni bolničar st. vodnik Jure Prša, postavljen je za ref. vet. korpusnog art. diviziona, čiji je ref. st. vodnik Augustin Zoretić umro nedavno od pjegavca.

U stočnoj bolnici postavljeni su za vodnika drug Bude Drakulić, a za komesara drug Dušan Šušnjić[4] koji će drugovi biti ujedno i nastavnici na kursu za stočne bolničare.

Od strane štaba 43. divizije obaviješten je ovaj odsjek da će se prvim transportom nepokretnih ranjenika uputiti u štab korpusa kapetan drug veterinar Mario Kurir, koji boluje od specifičnog kroničnog procesa lijevog plućnog režnja i od fistulaeani.

U 13. Ud. diviziju postavljen je za ref. veter. drug Ivan Bogdanić, student veterine, koji je ovamo upućen od vet. odj. G.Š.H. dok je dosadašnji referent drug Drago Stipanić zadržan kao njegov zamjenik.

b) *Rad veterinarskog osoblja u operacijama* sastojao se u brizi nad čuvanjem i smještajem stoke.

c) *Kursevi, vet. propagande.* Učinjene su sve pripreme za održavanje stručno-bolničarskog kursa, ali se ne može zapo-

[4] U originalu dopisano mastilom Dušan Šušnjić.

četi zbog neprijateljskih akcija. Kurs za pregledače mesa ne može se održati radi pomanjkanja nastavnika i što na ovom području nemamo klaonice, gdje se sad stoka kolje, jer meso većinom dolazi s područja drugih korpusa.

U toku mjeseca održani su sastanci s ref. veterine divizija i pojedinih brigada i diviziona, te su raspravljene mogućnosti stručnog djelovanja.

Od vet. Odjeljenja G.Š.H. primljeni su slijedeći dopisi: U toku mjeseca veljače:

Broj 24/45, radio-depeša bez broja (narudžba sumpora) od Okružnog NOO-a za Gorski Kotar (broj 30, broj 31, broj 28, radio depeša bez broja od 14. II.) slanje osobnih podataka vet. osoblja i dostava 8 bolničkih sanduka, koji nisu primljeni (radio depeša bez broja), da se pošalje kurir po lijekove, broj 46/45 i 10 primjeraka brošure »Diagnostika hramosti«.

9) *Primjedbe i prijedlozi.*

Kako se iz iznešenog vidi, naročito su teške prehrambene prilike kod stoke ovog Korpusa. Budući da je do paša, odnosno do novog sijena još vrlo daleko, a stoka već sada gladuje, to će se morati omogućiti dovoz stočne hrane iz drugih područja, inače postoji pogibelj da neke jedinice ostanu bez stoke.

Osjeća se manjak veterinara, pa bi bilo potrebno dodijeliti nam još veterinara ili studenata veterine, jer na kursu osposobljeni stočni bolničari ne mogu pokriti potrebu.

Najvažniji zadatak djelovanja ovog odsjeka u budućem periodu biti će kao i u prošlom, suzbijanje zaraze šuge, kao i osposobljavanje novih stručnih kadrova te uređenje veterinarske službe u jedinicama korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar— pukovnik: **Šime Balen**

Komandant—generalmajor: **M.[5] Šakić**

M.P

ŠTAB
XI. KORPUSA N.O.V.
JUGOSLAVIJE
Br. sl. 24. III. 1945.

[5] Mićun.

PREGLED

brojnog stanja konja, mula i magaraca na dan 1. ožujka 1945.

Jedinica	Kategorija konja						Mule	Magarci	Ukupno	Opaska
	Tegleći (vozni)			Jahaći	Tovarni					
	Teški	Srednji	Laki		Teški	Laki				
	VT	VS	VL	J	TT	TL	M	MAG		
Štab korpusa		6		16			3		25	
Korp. art. divizion	33	18	2	6			2		61	
13. ud. divizija	4	20	30	25		102	54	3	238	
35. ud. divizija	11	29	27	33		99	16	4	219	
43. divizija		32		16	7	20	15	43	133	Podaci za mjesec siječanj 1945.
Stočna bolnica									8	
Ukupno	48	105	59	96	7	221	90	50	683[6]	

S. F. — S. N.

Veterinar
Anton Sirk

M. P.

[6] i [7] Pogrešno zbrojeno; treba: 684.

BR. 13

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA LJUDSTVA 43. DIVIZIJE JA OD 11. MARTA 1945. GODINE[1]

			SOCIJALNI SASTAV								NACIONALNI SASTAV												
		Brojno stanje po spisku	Radnika	Seljaka	Intelektualaca	Obrtnika i sit. trgovaca	Namještenika i sred. škol.	Vojnih lica	Policajaca, žandara i financa	Zanatlija	Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Mađara	Čeha	Njemaca	Poljaka	Rumunja
	komandni kadar	4	1				2	1			1	3											
	boraca	—	—				—	—			—	—											
	komandni kadar	80/3[2]	26/2	19	5	1	19/1	2	1	7	8/2	70/1	2			—							
	boraca	184/14	65/1	58/9	2/1	2	13/3	—	—	44	4	176/14	1			3							
	komandni kadar	16/4	9	2/2			1/1			4/1	1/1	14/2	1	0/1		—							
	boraca	75/5	32	23/5			1			19	3/1	69/4	—	—		3							
	komandni kadar	15	6	2	1	1	—			5	6	9	—			—			—				
	boraca	192/15	46	45/15	6	13	14			68	2	183/15	2			4			1				
	komandni kadar	3			1	1	1				1	2											
	boraca				—	—	—				—	—											
	komandni kadar	46	22	13	1		2	1		7	1	45											
	boraca	139/22	32	56/21	1	8	8/1	—		34		133/18				6/4							
	komandni kadar	23	10	11		1	1				1	22	—										
	boraca	62	30	30		—	2				—	61	1										
	komandni kadar	58	24	19	1	2	—		1	11		57	1	—						—			
	boraca	154/2	77/2	58	1	3	1		—	14		150/2	2	1						1			
	komandni kadar	55	31	22	—	2					1	54											
	boraca	145/3	81	55/3	2	7					2	143/3											
	komandni kadar	56	22	29	3	1	1				2	54	—										
on	boraca	124/3	39	84/3	1	—	—				3	120/3	1										
	komandni kadar	35	23	9	—	1	2			—		8	1			26							
ino Budicin“	boraca	88	45	24	1	1	10			7		12	—			76							
	komandni kadar	4	1		1	1	1				1	3											
	boraca	—	—		—	—	—				—	—											
	komandni kadar	27/1	10	6/1	3	6	2			—	4	22/1	1		—	—	—						
	boraca	90/29	23/5	42/8	—	15	10/2			0/14	12	75/28	1		1	1	0/1						
	komandni kadar	18	5	8		4	1				1	13	3									1	
	boraca	32	8	20		4	—				—	32	—									—	
	komandni kadar	50	13	31	1	5						50				—	—						
	boraca	75	27	39	—	9						72				2	1						

boraca	—			—			—	—	—	—	—		—									
komandni kadar	31/1	10	6/1	3					12	2/1	28	1			—							
boraca	110/24	28	45/23	5		5/1			27	1/1	101/23	2			6							
komandni kadar	15	6	5			1			3	1	13	1										
boraca	48	13	25	—		—			10	3	42	3										
komandni kadar	53	27	26	—	—	—			—	—	53	—									—	
boraca	73/2	21	39/1	2	2	1/1			8	2	69/2	1									1	
komandni kadar	49	9	22	1	—				17	1	48	—			—						—	
boraca	128	35	59	—	1				33	1	121	3			2						1	
komandni kadar	51	23	24	—		2			2	1	48	2										
boraca	108	46	60	2		—			—	1	106	1										
komandni kadar	4	3				1					4											
boraca	—	—				—					—											
komandni kadar	9	8	—		1						9					—						
boraca	77/5	75/4	2		0/1						76/5					1						
komandni kadar	13	—	13								12	1				—		—				
boraca	58	26	32								52	2				2		2				
komandni kadar	12	—	12								12											
boraca	48	44	4								48											
komandni kadar	4	4								2	2											
boraca	—	—								—	—											
komandni kadar	25	15	8		—	2				15	9	1			—		—					
boraca	106/1	57	46/1		1	2				64	39/1	—			2		1					
komandni kadar	28	15	9		1	3				6	22				—							
boraca	79	55	17		2	5				21	56				2							
komandni kadar	26	17	4		2	3				11	15											
boraca	89	59	26		2	2				22	67											
komandni kadar	25	7	8		7	3				6	18	1			—							
boraca	113	31	66		9	7				70	39	—			4							
komandni kadar	6	1		2	1		2			4	2											
boraca	—			—	—		—			—	—											
komandni kadar	5	2	1			2				—	5											
boraca	26/3	19	7/3			—				3	23/3											
komandni kadar	12	11	1	—	—	—				2	9	1			—	—					—	
boraca	47/2	33	9/2	2	2	1				1	41/2	—			2	2					1	
komandni kadar	12	8	—	1	1	2				1	10	—	1		—				—			
boraca	46	30	11	—	3	2				1	41	1	—		2				1			
komandni kadar	11	8	2	1		—					11			1	—							
boraca	43/1	26	16/1	—		1					40/1			—	2							
komandni kadar	2	1	1			—				1	1				—							
		11	9			2				1	20				1							

BR. 14

IZVJEŠTAJ ŠTABA 13. UDARNE DIVIZIJE OD 12. MARTA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA JA O NAPADU NA MEKINJAR I REBIĆ[1]

ŠTAB
13. UD. DIVIZIJE XI. KORPUSA
Broj 34
Dne 12. marta 1945. g.

Ratni izvještaj o napadnoj akciji 8. III. 1945. na Mekinjar — Rebić.

ŠTABU XI. KORPUSA NOVJ[2]

Podnosi se ratni izvještaj o napadu na neprijateljsko uporište Rebić duž linije Mekinjar za dan 8. III. 1945. godine.

1.) Akcija je vođena na zemljištu pošumljenom, mjestimično valovitom i golom. Istog dana vrijeme je bilo povoljno za akciju. Motorizacija nije mogla učestvovati. Teren u sekciji Gospića, 1:100:000.

2.) U borbi je učestvovala: I. [i] III. Brigada i baterija Korpusnog diviziona sa 4 topa 75 mm.

3.) Neprijateljske jedinice koje su učestvovale u ovoj borbi bile su: 1. bataljon 384. Reg.[imente] 373. Divizije[3] i 3. bataljon iste regimente. Ove neprijateljske snage iznosile su 500 vojnika pod komandom kapetana Krinfa.

4.) Prije samog napada naše snage koje su učestvovale u napadu bile su raspoređene na liniji: I. Brigada Srednja Gora; III. Brigada Čanković Selo, Korpusni divizion Lovinac. Sve tehničke pripreme u cilju uspješnijeg izvođenja operacije izvršene su na vrijeme.

Stanje neprijatelja bilo je slijedeće: Da brani pod svaku cijenu Mekinjar — Rebić u cilju onemogućiti našim jedinicama i civilima koji se prebacuju iz Koreničkog kotara za Srednju Goru. Naše jedinice uz nekoliko juriša uspjele su izbaciti neprijatelja sa gore navedenih uporišta u pravcu Udbine.

5.) Jedinicama je dana usmena zapovijest.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 9/1 — 2, k. 915.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Njemačka 373. legionarska „Tigar" divizija.

6.) Početak borbe 8. III. 1945. g. u 9 sati.

7.) Naše su jedinice prispjele na vrijeme na polazne položaje. I. Brigada koja je imala zadatak da protjera neprijatelja sa kote 709 zapadno od Rebića[4], istoj je to uspjelo sa jačim naletom. Neprijatelj je protjeran sa gore navedene kote na svoje prihvatne položaje. Naše snage su napravile napad na neprijateljske prihvatne položaje i izbacile ga u Krbavsko polje. Za vrijeme gonjenja neprijatelja kroz polje jedinice Komande mjesta Udbine otvorile su na nas bočnu vatru, tako da su se naše jedinice morale zaustavit dok je došlo do sporazuma između naših jedinica i Komande mjesta. Za to vrijeme neprijatelj je uspio da se sredi ponovo tako da našim jedinicama nije uspjelo neprijatelja uništiti i protjerati. Jedinice III. Brigade imale su za zadatak da sa jednim dijelom svojih snaga vrše napad sa sjeverozapadne strane na sam centar mjesta Mekinjar, dok [je] drugi dio vršio napad sa južne strane preko kote 707 i 745 zaključno preko kote 795. Naše snage koje su nastupale sa južne strane ka neprijatelju naišle su na njegov žilav otpor ali uz našu nadmoćniju pješadijsku vatru uspjeli smo ovladati kotom 707. Naše snage koje su nastupale sa sjeverozapadne strane ka centru Mekinjara uspjele su se probiti u sami centar mjesta odakle su neprijatelja tukle bočnom vatrom. Za to vrijeme kada je neprijatelj bio tučen bočnom vatrom i osjetio da su mu naše jedinice zašle za leđa pokolebao se, tada smo brzo ovladali ostalim njegovim odbrambenim pojasom sa južne strane sela. Neprijatelj je poslije u paničnom bijegu odstupao prema Udbini. U samom gonjenju neprijatelja nije bila efikasna vatra pošto je bila jaka pomrčina, tako da je neprijatelju uspjelo sa manje žrtava prema gore navedenom pravcu povući se.

8.) U ovoj operaciji postignut je željen rezultat, pošto smo uspjeli da neprijatelja izbacimo sa njegovih položaja. Osim toga što smo ovladali neprijateljevim položajima, uspjelo je našim jedinicama da održe te položaje za vrijeme dok se prebacilo nekoliko hiljada civilnog stanovništva koje je bilo blokirano na istom sektoru, t.j. na prostoru Padališta, Kamenskog i Dubokog.

Gubici neprijatelja u ovoj borbi bili su: 22 mrtva i 23 ranjena i 4 zarobljena. Zaplijenjeno je 13 pušaka, 13.000 mauzer metaka, 8 rezervnih cijevi za šarac, 1 postolje za šarac, 19 mina, 10 ranaca za šarac, 1 telefonski aparat, 2 klm kabla, 30 vojničkih ranaca sa raznim priborom, 50 čuturica, 1 par

[4] Tom je napadu sadejstvovao 2. bataljon 9. brigade 20. divizije JA (vidi dok. br. 45, napomenu 8).

čizama, 1 par veša, 106 ćebadi, 15 ručnih bombi, 5 konja, 1 kola, 1 mula, 1 magarac, 2 samara i 1 baterija.

9.) Naši gubici: 28 ranjenih i 13 mrtvih.

10.) Utrošak municije: 42.329 metaka raznog kalibra, 237 mina za teški bacač, 238 ručnih bombi i 15 raketa za pištolj.

11.) U ovoj operaciji bilo je jedinica koje su se istakle za pohvalu kao na pr[imjer] naša III. Brigada koja je snažnim jurišima osvajala bunker po bunker.

12.) Nije bilo ni lica ni jedinica koje su se tako slabo držale a čiji bi postupak povlačio za sobom kaznu i odgovornost.

13.) Nedostatak iz ove akcije primijetio se kod jedinica I. i III. Brigade, [da] ne posvećuju dovoljnu pažnju obuhvatnom napadu [na] neprijatelja koji je nabačen sa označenih položaja na ravnice Krbavskog polja. Zatim kod pojedinih rukovodioca pri osvajanju jednog položaja nedostaje brzo posjedanje istog, te ga ne koristi za polaznu tačku za razvoj dalnjih borbi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — ppukovnik: Komandant — ppukovnik
D.[5] Vojvodić

BR. 15

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. UDARNOG KORPUSA OD 13. MARTA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O NAPADU NA VOZ KOD SUNJE[1]

ŠTAB IV. UDARNOG KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE
Op. Broj 59, 13. III. 1945.

Dostavlja oper. izvještaj o napadu na voz.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Željeznička pruga Kostajnica — Sunja, proteže se u pravcu jug — sjever. Na čitavoj toj pruzi nema bunkera niti željezničkih stanica. Istočno od pruge, a paralelno sa njom,

[5] Dimitrije

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 12 — 2, k. 434.

proteže se komunikacija Kostajnica — Sunja. Na čitavoj dužini te komunikacije protežu se sela koja su većim dijelom bila zaposjednuta neprijateljskim snagama, na pr.: Majur dve satnije ustaša[2], Stubljani jedna satnija Nijemaca, Graboštani jedna satnija Nijemaca, a u G. Hrastovcu nalazile su se uvijek jače patrole. Zapadno od pruge, a paralelno sa njom teče potok Sunja. Zemljište oko pruge istočno od sela i ceste, a zapadno od potoka Sunje je ravno i otkriveno. Istočno od ceste i sela zemljište se penje i prelazi u pošumljeni dio, a tako isto i zapadno od potoka Sunje. Na dijelu pruge zapadno od sela G. Hrastovac, gdje je potok Sunja najbliži pruzi, tokom noći podminali smo prugu na električno paljenje. Raspored snaga izvršili noću i idućeg dana čekali voz. Prilaz na prugu moguć je samo sa zapadne strane. Bojišna prostorija predstavljena je na sekciji Kostajnica 1 : 100.000.

Neprijatelj je ovom prugom saobraćao samo danju, transportujući njome razni materijal i trupe.

Naš cilj bio je podminati prugu i dignuti voz, napasti posadu u koliko je bude i uništiti voz.

Napad na voz i osiguranje prema Kostajnici vršila je III. Ud. Brigada, a osiguranje prema Sunji I. Ud. Brigada VII. Udarne divizije. Ovaj napad potpomagala je jedna brdska i jedna protikolska baterija.

Za ovu akciju izdata je usmena zapovijest Štaba VII. Udarne divizije, a raspored snaga bio je sljedeći: I. Ud. Brigada na osiguranju prema Sunji raspoređena je na liniji Vel. Paukova, Brezovača k. 188, Sv. Bogorodica k. 167. III. Ud. Brigada sa dva bataljona zaposjela istočnu obalu potoka Sunja, jedan bataljon na Bjelim stranama[3], a dio jednog bataljona tokom noći prebacio se preko pruge i ceste istočno od s. G. Hrastovac u šumu Hrastovac, sa zadatkom, kad mina pod vozom eksplodira i počne napad, da uništi i protjera patrolu neprijateljsku koja dolazi svaki dan u s. G. Hrastovac i odatle da ne dozvoli neprijatelju iz napadnutog voza da koristi istočnu stranu pruge za svoju odbranu. Artiljerija je bila postavljena sjeverno od Malog Krčeva.

Napad je počeo 22. II. 1945. g. u 11.30 sati.

Neprijatelj je ujutro istog dana obišao prugu sa dve patrole, ali nagazne mine nije pronašao. U 11.30 sati naišao je voz na mine od Sunje. Voz je bio dugačak 38 vagona i 2 lokomotive, u vozu se vio po neki vojnik. Pruga je bila

---

[2] Te ustaške jedinice su pripadale 4. ustaško-domobranskoj diviziji (vidi knj. 38, dok. br. 113).

[3] Na karti 1:100.000: Bjela strana.

podminata sa 5 nagaznih mina i eksplodirale su kad je sredina voza naišla i 7 vagona bačeno je sa tračnica. Poslije toga otvorena je jaka pješadijska i artiljerijska vatra na voz. Neprijatelj iz voza davao je slab otpor i kroz kratko vrijeme bio uništen. Za to vrijeme dok su snage od potoka Sunje vršile napad na voz, dio naših snaga koji se prebacio istočno od s. Hrastovca napao je iz šume Hrastovac neprijateljsku patrolu u s. G. Hrastovac i uništio je, a ove snage spuštile su se ka srušenom vozu. Ovaj transport bio je krcat sa hranom za stoku i vojsku. Čim je voz urušen i zauzet, jedan dio snaga III. Ud. Brigade upućen je na osiguranje prema Graboštanima i Stubljanima, a sa ostatkom snaga vršila se evakuacija iz voza. Neprijatelj iz Graboštana i Stubljana nekoliko puta nadirao je prema urušenom vozu, ali je bio svaki put odbijen. Zbog vrlo slabog prelaza preko vode, sav materijal se nije mogao izvući, nego je zapaljen zajedno sa vagonima.

Postavljeni zadatak kod jedinica u ovoj borbi postignut je.

Ubijeno 97, a zarobljeno 13 neprijateljskih vojnika, među ubijenima nalazi se jedan njemački oficir.

Zaplijenjeno: 1 teš. mitraljez, 1 p. mitraljez, 2 šarca, 3 šmajsera, 27 karabina, 3 pištolja. A od spreme 200 bijelih pelerina, 800 pari rukavica, 50 kg papira i druge spreme.

Uništeno 2 lokomotive i 38 vagona.

Naši gubici 6 ranjenih, među njima poručnik ađutant bataljona Radišić Milan.

Utrošeno municije 7.000 puščane i mitraljeske, 80 metaka za flak, 23 mine za teški bacač, za protikolske topove 47 mm 76 komada, za brdske topove Američke 76 granata, za brdske topove »škoda« 25 granata.

U ovoj borbi istakao se III. Bataljon i jurišna četa IV. Bataljona III. Ud. Brigade. Naročitih nedostataka u ovoj borbi nije bilo.

Evakuacija iz vagona trebala je biti urednija i pod komandom i moglo se više materijala evakuisati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR-pukovnik:
V.[4] Holjevac

KOMANDANT-potpukovnik:
M.[5] Šumonja

---

[4] Vjećeslav
[5] Miloš

ŠTAB IV.UDARNOG KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE
Op.Broj 59.
13.III.1945.

DOSTAVLJA oper.izvještaj
o napadu na voz. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Željeznička pruga Kostajnica-Sunja,prolaze se u pravcu jug-sjever.Na čitavoj toj pruzi nema bunkera niti željezničkih stanica,istočno od pruge,a paralelno sa njom protiče se Komunikacija Kostajnica-Sunja.Na čitavoj dužini te komunikacije protežu se šuma koja su većim dijelom bila zaposjednuta neprijateljskim snagama na pr: Majur iza sunje nalazio se stub ljani jedna satnija Njemaca,Graboštani jedna satnija Njemaca,a u s.Hrastovcu nalazile su se uvijek jače patrole.Zapadno od pruge,a paralelno sa njom teče potok Sunja.Zemljište oko pruge istočno od pruge je ravno,a zapadno od potoka Sunja je ravno i otkriveno.Istočno pa cesta i dalje zemljište se penje i prelazi u pošumljeni dio,a tako isto i zapadno od potoka Sunja. Na djelu pruge zapadno od sela G.Hrastovac,gdje je potok Sunja najbliži pruzi,tokom noći podminali smo prugu na električno paljenje.Raspored snaga izvršili noću i idućeg dana čekali voz.Prilaz na prugu moguć je samo sa zapadne strane.Bojišna prostorija predstavljena je na sekciji Kostajnica 1:100.000.

Neprijatelj je ovom prugom saobraćao samo danju,transportujući njome ratni materijal i trupe.

Naš cilj bio je podminati prugu i dignuti voz,napasti posadu u koliko je bude i uništiti voz.

Napad na voz i osiguranje prema Kostajnici vršila je III. Ud.Brigada,a osiguranje prema Sunji I.Ud.Brigada VII.Udarne divizije.Ovaj napad potpomagala je jedna brdska i jedna protivkolska baterija.

Za ovu akciju izdata je usmena zapovjest Štaba VII.Udarne divizije,a raspored snaga bio je sledeći: I.Ud.Brigada na osiguranju prema Sunji rasporedjena je na liniji Vel.Paukova,Brezovača k.188,Sv.Bogorodica k.167.III.Ud.Brigada sa dva bataljona zaposjela istočnu obalu potoka Sunja,jedan bataljon na Bjelim stranama,a dio jednog bataljona tokom noći prebacio se preko pruge i ceste istočno od s.G.Hrastovac u šumu Hrastovac,sa zadatkom,kad mina pod vozom eksplodira i počne napad da uništi i protjera patrolu neprijateljsku koja dolazi svaki dan u s.G.Hrastovac i odatle da nedozvoli neprijatelju iz napadnutog voza da koristi istočnu stranu pruge za svoju odbranu.Artilerija je bila postavljena sjeverno od Malog Arčeva.

Napad je počeo 22.II.1945 g. u 11.30 sati.

Neprijatelj je ujutro istog dana obišao prugu sa dva patrole,ali nagazne mine nije pronašao.U 11.30 sati naišao je voz na mine od Sunje.Voz je bio dugačak 38 vagona i 2 lokomotive,u vozu se vio po neki vojnik.Pruga je bila podminirana sa 5 nagaznih mina i eksplodirale su kad je sredina voza naišla i 7 vagona bačeno je sa tračnica.Poslije toga otvorena je jaka pješadijska i artilerijska vatra na voz.Neprijatelj iz voza davao je slab otpor i kroz kratko vrijeme bio uništen.Za to vrijeme dok su snage od potoka Sunje vršile napad na voz,dio manjih snaga koji se prebacio istočno od s.G.Hrastovca napao je iz šume Hrastovac neprijateljsku patrolu u s.G.Hrastovac i uništio je,a ovex snage spuštile su se ka srušenom vozu.Ovaj transport bio je krcat sa hranom za stoku i vojsku. Čim je voz srušen i zauzet,jedan dio snaga III.Ud.Brigade upućen je na osiguranje prema Graboštanima i Stubljanima,a sa ostatkom snaga vršila se evakuacije iz voza.Neprijatelj iz Graboštana i Stubljana nekoliko puta nadirao je prema srušenom vozu,ali je bio svaki put odbijen.Zbog vrlo slabog prelaza preko vode sav materijal nije se mogao izvući,nego je zapaljen zajedno sazx vagonima.

Postavljeni zadatak kod jedinica u ovoj borbi postignut je.

Ubijeno 97,a zarobljeno 13 neprijateljskih vojnika,medju ubijenima nalazi se jedan Njemački oficir.

Zapljenjeno: 1 teš.mitraljez,1 p.mitraljez,2 šarca,3 šma-

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 15

BR. 16

IZVJEŠTAJ ŠTABA 7. UDARNE DIVIZIJE OD 14. MARTA 1945. ŠTABU 4. UDARNOG KORPUSA JA O OSIGURANJU NAPADA NA REČICU[1]

ŠTAB
VII. UDARNE DIVIZIJE IV. KORPUSA N.O.V.
J U G O S L A V I J E[2]

Op. Br. 49/45.
Dne 14. III. 1945.

Operativni izvještaj
o osiguranju akcije na
Rječicu[3].

ŠTABU IV UDARNOG KORPUSA NOV. JUGOSLAVIJE

Naša III brigada dobila je zadatak[4], da osigura od pravca Zdenčine i Brezovice nesmetano izvođenje akcije snaga XXXIV divizije[5] na s. Rječicu. III. brigada je 4. III. 1945. g. zaposjela položaje Hasan Breg — Žunci — Juriša — Žeravica. Ovaj položaj dominira raskrsnicom komunikacija Pisarovina — Zdenčina i Pisarovina — Brezovina[6]. Zemljište sjeverno i istočno od ovog položaja je brdovito i pošumljeno, slabo pregledno, dok je zemljište jugozapadno ravno. Zemljište je predstavljeno na sekciji Zagreb — Samobor 1:100.000.

Na ovom osiguranju bila je angažovana cijela naša III brigada dok sa lijeve i desne strane nije bilo nikakovih snaga. Za vrijeme napada na Rječicu, kojeg su izvršile snage XXXIV divizije noću 4/5. III. 1945. g. neprijatelj nije nadirao u pravcu naših položaja. Po zauzeću s. Rječice snage XXXIV divizije ostale su u uporištu, a naša brigada III. ostala je na istim položajima t.j. osiguranje od Zdenčine i Brezovice.

6. III. t. g. naišao je neprijatelj od pravca Zdenčine i Brezovice na položaje našeg III bataljona.

Neprijatelj je naišao u jačini oko 6—700 ljudi Švabe, gestapovci i jegerovci. Neprijatelj je imao namjeru ovladati

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 6/1 — 2, k. 814.
[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.
[3] Treba: Rečicu.
[4] Redakcija nije pronašla pismeno naređenje.
[5] Vidi dok. br. 6 i 25.
[6] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno je u pitanju Brezina.

našim položajima i ugroziti snage XXXIV divizije, koje su se nalazile na lijevom krilu.

Naša namjera i odluka bila je ne dozvoliti neprijatelju da ovlada našim položajima i odbaciti istoga protivnapadom na polazne položaje. Raspored naše III brigade vidi se iz priložene zapovijesti.[7] U toku same borbe izdavane su usmene zapovijesti.

Borba se je vodila 6. III. t. g. od 6 do 12 sati.

Oko 6 čas. u jutro neprijatelj je naišao preko šume Veliki Znoš. Nailazak neprijatelja otkrile su naše napred isturene patrole blagovremeno. Neprijatelj se je kretao u početku u dvije kolone i to: jedna kolona koja se je kretala preko sela Penezić[8] i izbila na kotu 174 i razvila se na prostoru Dumlje[9] — kota 174 — vjenac iznad ceste istočno od kote 174, t.j. lijevo od sela Hasan Breg. Druga kolona kretala se je cestom prema s. Hasan Bregu. Od ove kolone odvojio se je jedan dio preko s. Kadičevići[10] i izbio u s. Miokovići, s namjerom da ugrozi leđa naših snaga u Hasan Bregu dok je glavnina ove kolone cestom izbila do prvih kuća s. Hasan Brega.

Kada je neprijatelj dospio do naših položaja, naše snage otvorile su vatru iz svih oružja, te je na taj način zaustavljeno njegovo napredovanje. Protivno našem očekivanju, neprijatelj nije vršio juriš, nego je, potpomognut jakom bacačkom vatrom, pokušavao da manevrisanjem poboljša svoje položaje. Naš I. bataljon koji se je nalazio u rezervi u s. Žeravici dobio je naređenje da napadne bočno neprijatelja u s. Mioković zaobilazeći ga preko Zdelarovog Brda[11] — Visokog Brijega. Bataljon po primljenom zadatku nije se kretao određenim pravcem, nego je izbio na čelo neprijatelja, koji ga je pripustio na blisko odstojanje i otvorio na njega jaku vatru, te je pretrpio nepotrebne gubitke. Ipak je 1. bataljonu energičnim pritiskom uspjelo protjerati neprijatelja te dalje napadati. Opazivši naš manevar, neprijatelj se je počeo povlačiti.

Istovremeno sa napadom 1. bataljona uslijedio je i protunapad III. bataljona, potpomognut našom bacačkom vatrom.

Pošto se neprijatelj naglo počeo povlačiti, prešlo se odmah u gonjenje njegovih zaštitnih dijelova, jer je glavninu

---

[7] Ta zapovijest nije pronađena.
[8] Treba: Penezići.
[9] Treba: Dumlije.
[10] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se odnosi na Radičeviće.
[11] Treba: Zdelarov breg.

uspio izvući, čim je opazio za naš zaobilazni manevar preko Zdelarovog Brda. Uslijed nepreglednosti zemljišta, gonjenje je bilo otežano, te je izdato naređenje da se jedinice povuku na svoje položaje. Borba je završena u 12 čas.

Postavljeni ciljevi postignuti su, t. j. neprijatelj je zadržan i odbačen na polazne položaje.

Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i nekoliko ranjenih koje je uspio odvući.

Zarobljen je jedan laki bacač.

Naši gubici: 8 mrtvih, 5 ranjenih i dva nestala druga.

Među poginulima nalazi se i zastavnik — delegat Svilokos Mirka Adam.

Uništen nam je jedan puškomitraljez a oštećena jedna poluautomatska puška.

Utrošeno je 6.410 puščane i puškomitraljeske municije, 12 mina za bacač 81 mm i 5 mina za Džon-Bul.

U ovoj borbi istakli su se sljedeći drugovi iz 1. č. III bataljona: komandir čete st. vodnik Dabić Vaso i komesar čete Carić Nikola, v.d. delegata Kotur Nikola, te borci Graorac Ilija, Sukunda Đuro i Tomulić Ante. Nadalje borci I. bataljona Čubra Dane Đuro i Pistotija Emilija Eugenio.

I. bataljon je učinio grešku jer se je trebao kretati više u desno od Zdelarovog Brda u cilju zaobilaženja neprijatelja. Međutim komandir čete I. bataljona st. vodnik izabrao je pogrešan pravac kretanja a pored toga pri izbijanju na položaj kretao se je u koloni, a komandir na čelu svoje čete, ne odaslavši napred patrolu koja bi ispitala ima li neprijatelja na tom pravcu, kojom je prilikom i sam poginuo, a četa je pretrpjela osjetne gubitke.

Položaj na kome su se nalazile naše jedinice III brigade bio je dobro organizovan i utvrđen. Patrole su bile poslane prema neprijatelju, te se na vrijeme otkrilo njegovo podilaženje. Komandovanje više i niže kod III bataljona bilo je pravilno, dok kod 1. bataljona nije bila dovoljno shvaćena zamisao štaba brigade o izvođenju manevra. Veza između jedinica bila je dobra. Upotreba teških bacača i automatskog oružja bila je pravilna.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.D. Politkomesara: **Milan Knežević**

Komandant, potpukovnik: **Mil.[12] Pavlović**

M.P.

---

[12] Milan

BR. 17

IZVJEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE OD 16. MARTA 1945. GENERALŠTABU JA O FORMACIJSKOM STANJU JEDINICA I OPERATIVNOJ SITUACIJI OD 6. DO 16. MARTA[1]

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
Glavni štab Hrvatske
Op. br. 255
16. III. 1945. god.

Koncept za Op.[2][erativno]

Operativni izvještaj
za vreme od 6—16. III.

1) Sastav trupa koje djeluju pod operativnim rukovodstvom Glavnog štaba Hrvatske sačinjavaju snage IV. ud. Korpusa, čije brojno stanje, naoružanje i sastav vidi se iz pregleda koji je ranije dostavljen kao prilog izvještaju Op. br. 203 od 16. II. 1945.[3] Novi pregled dostaviti će se čim primimo nove podatke iz ovog Korpusa[4].

VIII. ud. i XI. Korpus izišli su iz sastava GŠH i stavljeni pod oper. rukovodstvo Štabu IV. Armije[5].

2) Borbena sposobnost, borbenost i moral kod jedinica ovog Korpusa bili su na dovoljnoj visini i jedinice su uspješno izvršavale postavljene im zadatke.

3) Osnovni zadaci jedinica i njihovo djelovanje iznijeto u izvještaju od 16. II. — u ovom periodu nisu se bitno izmijenili.

4) Dislokacija naših snaga, u vezi sa njihovim zadacima, nije se znatno izmijenila.

5) U vremenu od 6. do 16. III. snage IV. ud. Korpusa izvele su slijedeći broj akcija: pet ofanzivnih, 9 defanzivnih akcija i 2 zasjede.

Težište aktivnosti neprijateljskih snaga bilo je na sektoru Plaškog, ispadima u Plaščansku Dolinu, na sektoru Karlovca i na sektoru Vaganac — Drežnik, gdje se i sada nastavljaju oštre borbe. Neprijatelju je uspjelo ugroziti vezu Kordun — Lika[6].

---

[1] Koncept dokumenta (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 28 — 2, k. 118.
[2] U dokumentu dopisano mastilom.
[3] Vidi knj. 38, dok. br. 71.
[4] Vidi dok. br. 41.
[5] Vidi dok. br. 8, napomenu 17.
[6] i [17] Detaljnije o tome vidi dok. br. 8 (napomenu 6), 22, 36 i 84 i tom XI, knj. 4, dok. br. 5.

Snage ovog korpusa djelovale su sa jednom divizijom prema komunikaciji Sunja — Sisak — Kostajnica, jednom divizijom prema Karlovcu[7], a snagama Unske oper. Grupe i dijelovima 8. divizije u zajednici sa snagama XI. Korpusa prema Bihaću i Ogulinu.

6) Jedinice IV. ud. Korpusa u ovom razdoblju izbacile su iz stroja ukupno 896 nepr. vojnika i oficira, od kog broja je 473 ubijeno, 102 ranjeno i 321 zarobljeno.

7) Dislokacija neprijateljskih snaga sa kojima su vođene borbe, kao i dnevne promjene rasporeda, vide se iz dosadanjih obavještajnih izvještaja.

U ovom vremenu nije se pojavila kod neprijatelja ni jedna nova jedinica i njihov raspored ostao je isti kao i u prošlom pregledu.[8]

8) Nije formirana, a niti rasformirana niti jedna naša jedinica.*[9]

Završeno je formiranje Štaba IV. Armije, pod čije oper. rukovodstvo su pripali VIII. i XI. Korpus.

9) Pregled izvedenih akcija:

IV. KORPUS:

4/5. III. napad na nepr. uporište Rečicu[10] (sektor Karlovac), borba kod Karlovca i borba kod Primišlja.

5. III. napad na Čavnik i Bunić kod Bihaća.

---

[7] Jedinice 7. divizije vodile su borbe prema komunikaciji Sunja —Sisak—Kostajnica, a u širem području Karlovca snage 34. divizije JA.

[8] Vidi obavještajni izvještaj Glavnog štaba Hrvatske od 1. marta 1945 (AVII, reg. br. 2 —1/3, k. 119).

[9] i [19] U dokumentu zvezdice i napomena dopisane zelenim masti lom. Krajem februara 1945. rasformirana je Unska operativna grupa, a od njenog ljudstva formirana je brigada koja je početkom marta pod nazivom Muslimanska brigada ušla u sastav 8. udarne divizije 4. udarnog korpusa JA (vidi dok. br. 10, napomenu 4 i 16).

U borbama za oslobođenje Bihaća i okolnih neprijateljskih uporišta, naročitu borbenost i upornost je pokazala Muslimanska brigada 8. divizije. Ona je napadala na Čelopek, Baljevac, Zavalje, Kralje, Bakšaiš i željezničku stanicu u Bihaću. U tim borbama brigada je ubila 320, a zarobila 234 neprijateljska vojnika. Zaplijenila je dva topa, 6 teških bacača i drugog ratnog materijala.

Na prijedlog Štaba 4. korpusa JA od 27. marta 1945, Glavni štab Hrvatske je 28. marta 1945, za hrabro držanje u dosadašnjim borbama, Muslimanskoj brigadi 8. divizije JA dodijelio naziv udarna (AVII, reg. br. 2—3, k. 119/4).

[10] i [16] Neprijateljske snage u Rečici su pripadale 3. bojni 3. ustaškog zdruga 13. ustaško-domobranske divizije (vidi dok. br. 6, napomenu 3). O rezultatima napada na Rečicu vidi dok. br. 25.

Po likvidaciji tog uporišta, Štab 4. udarnog korpusa poslao je depešu 6. marta 1945 (AVII, reg. br. 2—3, k. 119/4) Glavnom štabu

6. III. borba kod Pisarovine i zasjeda kod Busovca.[11]

7. III. borba kod D. Kupčine.[12]

8. III. borba kod Mošenice[13], Ličkog Petrovog Sela i Smoljanca.

8/9. III. napad na Čavnik i Kodžić Čiču[14].

9. III. borba u Plaščanskoj dolini.

10. III. borba na sektoru Cazina i Ostrožca, zasjeda kod Zdenčine.

12. III. borbe kod Dabra i Babina Potoka.

14, 15. i 16. III. borbe kod Vaganca[15].

Zaplenjeno je: 1 p. k. top, 2 teška i 2 laka bacača, 3 »šarca«, 4 teška mitraljeza, 15 puškomitraljeza, 259 pušaka, 8 šmajsera, 60.000 metaka, 2 konja i mnogo raznog drugog materijala i opreme.

Uništeno: 7 vagona i 2 topa. U borbama za Rečicu (sektor Karlovac) potpuno je uništena jedna bojna X. zdruga X. hrv. divizije[16]. Žestoke borbe vode se u Lici, rezultati kojih još nisu poznati[17].

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant
generallajtnant:[18]

* Rasformirana je Unska operativna Grupa i kao četvrta brigada ušla u sastav IV korpusa. (Ovo unijeti u idući izvještaj[19].)

P.[20]

Hrvatske u kojoj se, između ostalog, kaže: „... Uporište Rečica predstavljalo je centar političke reakcije Pokuplja. Iz njega su organizovane izvjesne diverzantske i saboterske akcije protiv nas. Njegovom potpunom likvidacijom kao i likvidacijom oficira koji su se u uporištu nalazili kao neprijatelji mi smo u Pokuplju i u Žumberku vrlo mnogo politički dobili..."

[11] Nije pronađen na karti 1:100.000.

[12] Opširnije o borbama kod D. Kupčine vidi dok. br. 58.

[13] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

[14] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

[15] Detaljnije o borbama jedinica 4. udarnog korpusa vidi dok. br. 72 i 82.

[18] Ivan Gošnjak

[20] Pavlović Milutin

BR. 18

IZVJEŠTAJ ŠTABA 6. UDARNOG KORPUSA OD 16. MARTA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O RADU KORPUSNE VOJNE OBLASTI U JANUARU I FEBRUARU[1]

ŠTAB VI. UDARNOG KORPUSA
Narodno-Oslobodilačke Vojske
JUGOSLAVIJE
Broj: 576
Dana: 16/III 1945. u —— sati

Predmet: Izvještaj Vojne oblasti VI. Udarnog Korpusa za mjesec januar i februar 1945. god.

GLAVNOM ŠTABU
NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE

I. Vojnička situacija

Od samog početka mjeseca januara neprijatelj je pokazivao izvjesnu ofanzivnu djelatnost i na istočnim i na zapadnim položajima dravskog mostobrana[2] kojeg su držale naše jedinice. Ti su se ispadi ispoljavali na istoku iz pravca D. Miholjca i Čađavice, a na sjeverozapadu iz pravca Kloštar i Pitomača. Kombinovanim napadom neprijatelj je uspio da koncem januara[3] ovlada mostobranom i jedinice naše Armije su uspjele glavninu svojih snaga izvući preko Drave u pravcu Barča[4]. Glavni pravac neprijateljskog napada uslijedio je iz pravca D. Miholjca i Našica gdje su učestvovale najjače neprijateljske pješadijske i motorizirane snage, sastavljene u glavnom od Nijemaca. Ovu skupinu su pomagale dvije manje skupine sastavljene od kozaka, domobrana, Nijemaca i ustaša, koje su nastupale jedna iz pravca Kloštar — Pitomača, a druga iz pravca Bjelovar — Grubišno Polje — Bastaji. Poslije likvidacije mostobrana, jedinice našeg Korpusa ostale su

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 11—1/7, k. 488

[2] Opširnije o neprijateljskom napadu i borbama na virovitičkom mostobranu vidi dok. br. 5 i knj. 38, dok. br. 12.

[3] Neprijatelj je 9. februara 1945. ovladao virovitičkim mostobranom. Opširnije o tome vidi knj. 38, dok. br. 39.

[4] Detaljnije o prebacivanju jedinica 3. armije na lijevu obalu rijeke Drave vidi knj. 38, dok. br. 15, 17, 29, 31, 37, 38 i 39.

na svom terenu izuzev Osječke Brigade[5] koja je morala odstupiti u pravcu Mađarske. Sa jedinicama koje su prešle u Mađarsku odstupile su i komanda mjesta Čačinci, Slatina[6] i Virovitica sa svojim ljudstvom. Još prije likvidacije mostobrana, a i za vrijeme trajanja samih borbi prebačeno je nekoliko hiljada civila (naročito sa Brodskog i Osječkog okruga, a i sa teritorije oblasti X. Korpusa[7]).

Još prije početka završnih borbi za likvidaciju našeg mostobrana, neprijatelj je nagomilao znatne snage na prostoriju Dilja i uspio da odbaci sa Dilja sve naše operativne jedinice izuzev Diljskog odreda. Sa odstupanjem naših jedinica sa Dilja nisu se mogle održati na svom teritoriju ni komande Brodskog i Osječkog područja, te su se i one morale povući u pravcu Krndije, a kasnije na Papuk.

Istovremeno sa početkom borbi za likvidaciju mostobrana neprijatelj je ušao u Pleternicu i Požegu[8] .

Općenito čitav mjesec januar protekao je u znaku krupne ofanzivne djelatnosti neprijatelja, koja je u mjesecu januaru završena sa likvidacijom mostobrana, zauzimanjem Pod. Slatine, Virovitice, Grubišnog Polja i Daruvara, potpunim ovladavanjem prostorije Dilja i istočnog dijela Krndije, Babje Gore i najvećeg dijela požeške kotline, te grubišnopoljskog i daruvarskog bazena. Zauzimanjem Drenovca[9], Čeralija i Voćina, naš slobodni teritorij se znatno smanjio.

Odmah po likvidaciji mostobrana, tj. već 6. februara, neprijatelj je poduzeo ofanzivu na prostoriji Papuka sa jakim udarima na rejon Psunja, Ravne Gore i Petrovog vrha. Iz zapljenjene neprijateljske zapovijesti kao i iz ostalih dokumenata sa kojima raspolažemo, namjera neprijatelja je bila temeljito čišćenje Papuka, ovladavanje komunikacijama Orahovica — Kutjevo — Pleternica i Voćin — Kamensko[10], zatim pronaći i uništiti naša slagališta, magazine i radionice[11]. Neprijatelj je pretpostavljao da su naše snage razbijene i da se u Slavoniji nalaze »ostaci razbijenih partizanskih skupina«. Neprijatelj se uglavnom ovoga i držao, te je uspio ovladati objema pomenutim komunikacijama, a i najžešće borbe su vođene na Papuku punih 14 dana, gdje je bila naša XII.

---

[5] Opširnije o prebacivanju Osječke brigade 12. divizije na lijevu obalu rijeke Drave vidi dok. br. 59, napomenu 1.

[6] Podrav. Slatina.

[7] O tome vidi dok. br. 55, napomenu 4. Vojna oblast 10. korpusa bila je podijeljena na Moslavačko, Bjelovarsko i Kalničko područje.

[8] Slav. Požega.

[9] Odnosi se na Slat. Drenovac.

[10] Odnosi se na Bučko Kamensko.

[11] i [23] Vidi dok. br. 5, napomenu 24.

Ud. Divizija[12]. U tim borbama jedinice te divizije su se dobro držale podnoseći vrlo teške napore i živeći stalno u šumi u snijegu i vodeći dan i noć teške bojeve. Neprijatelj je bio čvrsto zaposjeo komunikaciju Voćin — Zvečevo[13], na njoj se ukopao, izgradio barake za štabove i po svemu izgleda namjeravao ju stalno držati. Štab našeg Korpusa je ocijenio, da dok neprijatelj drži komunikaciju Voćin — Kamensko, da je naša operativna osnovica sužena ili bolje rečeno da ju nemamo, te je odlučeno da se sa obadvije divizije[14] ima pod svaku cijenu neprijatelj uništiti i protjerati sa te komunikacije. Ova odluka bila je provedena u djelo i naše jedinice su izvršile taj zadatak[15], istjerale neprijatelja sa te komunikacije i nanijele mu vrlo visoke gubitke u ljudstvu i materijalu. Neprijatelj je protjeran sa čitave ceste, oslobođen Voćin i neprijatelj gonjen sve do Ćeralija. Prije ove borbe, jedinice XL Ud. Divizije vodile su borbe sa neprijateljem na Javorovici (Psunj), Ravnoj Gori i Petrovom Vrhu, te u rejonu Pakrana — Bijele i Boraka[16]. Poslije pobjede na pomenutoj komunikaciji, prestala je neprijateljska ofanziva i neprijatelj se povukao neočekivano iz Daruvara i iz Pakraca u koji je bila ušla jedna čerkeska[17] kolona iz pravca Banove Jaruge, i prenoćivši svega jednu noć u Pakracu, vratila se nazad u pravcu Lipika, a tri dana kasnije u pravcu Banove Jaruge.

Posljednjim borbama i događajima koji su uslijedili na našem teritoriju kroz mjesec januar i februar vojnički položaj kod nas se znatno izmijenio. Period manje više miran sa prilično čvrsto oslobođenom teritorijom je prošao i mislimo da će trajati sve dok linija fronta[18] ne pređe preko nas. Naša prostorija je postala neposredna pozadina sremske i dunavsko-dravske frontne crte. U takvoj situaciji neprijatelj nas neće pustiti na miru i dozvoliti nam da držimo tako široku teritoriju kao što smo ranije držali. Neprijatelj je naročito osjetljiv na svim komunikacijama i naročito mu je stalo do njihovog držanja radi lakšeg njegovog manevra. Radi toga očekujemo i dalje stalne ofanzivne bojeve u cilju ovladavanja i držanja komunikacija. Neprijatelj danas drži u svojim rukama sve komunikacije u Slavoniji, osim komunika-

[12] Opširnije o tim borbama vidi knj. 38, dok. br. 72.
[13] Postoje Novo i St. Zvečevo.
[14] Odnosi se na 12. i 40. diviziju.
[15] Vidi dok. br. 5, napomenu 64.
[16] Postoje D., Srd. i G. Borki.
[17] Odnosi se na pripadnike njemačkih kozačkih konjičkih jedinica. Opširnije o tim neprijateljskim formacijama vidi dok. br. 5, napomenu 11.
[18] Misli se na liniju fronta na kojoj su bile jedinice 1. i 3. armije JA.

cije Bijela Stijena — Pakrac — Daruvar — Pivnica, jednog dijela komunikacije Pakrac — Požega i komunikacije Kamensko — Voćin — Pivnica. Po svemu ovome situacija kod nas je ocijenjena kao doslovno partizanska teritorija. Na osnovu ovakove ocjene situacije donešena je odluka da se izvrše izvjesne korekture u radu vojne Oblasti i njezinih organa o čemu ćemo kasnije govoriti u ovom izvještaju.

II. Politička situacija

Kroz mjesec januar nije bilo nekih značajnijih promjena u političkoj situaciji. Spajanje naših snaga sa Crvenom Armijom u mnogome je ojačalo redove NOF-a[19]. Uvjerenje u skoru pobjedu i optimizam po pitanju završetka rata kod naroda je naglo rastao. Općenito političko stanje bilo je u znaku stalnog poboljšanja. Pojedini četnički i mačekovski elementi rovarili su tu i tamo, šuškali o tome kako je sporazum Tito—Šubašić[20] razbijen i kako Englezi nisu za taj sporazum. Većina stanovništva na oslobođenoj teritoriji gleda sa simpatijama na Narodno oslobodilački pokret, dok jedan manji postotak i među Srbima i među Hrvatima manje više je neprijateljski raspoložen i sklon je četništvu, odnosno mačekovštini. Unatoč mnogih održanih političkih sastanaka, zborova, štampe, prisustva Crvene Armije, očitih izgleda za pobjedu naprednih demokratskih snaga nad reakcijom, ipak se oni i dalje vežu sa reakcionarnim tipovima, međusobno tu i tamo šu-

---

[19] Narodnooslobodilački front

[20] Bila su sklopljena dva sporazuma između predsjednika Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije Josipa Broza Tita i predsjednika izbjegličke kraljevske vlade dr Ivana Šubašića. Prvi je sklopljen na Visu 16. juna 1944. godine. Prva tačka tog sporazuma obavezala je izbjegličku vladu da bude sastavljena isključivo od ljudi koji se nisu kompromitovali u borbi protiv narodnooslobodilačkog pokreta i da će joj glavna dužnost biti organiziranje pomoći jugoslovenskoj oslobodilačkoj armiji. Drugim sporazumom, u Beogradu 1. novembra iste godine, kao najvažnije predviđalo se formiranje jedinstvene vlade sastavljene većinom od predstavnika Narodnooslobodilačke fronte, koja će pred vanjskim svijetom predstavljati Jugoslaviju.

Dana 7. marta 1945. godine, Josip Broz Tito obrazovao je prvu zajedničku vladu Demokratske Federativne Jugoslavije. U novoj vladi bila su 22 člana iz Nacionalnog komiteta i 5 članova iz izbjegličke vlade. Tu vladu ubrzo su priznali SSSR, Sjedinjene Američke Države i Velika Britanija i druge savezničke i neutralne države. Time je borba za međunarodno priznanje nove Jugoslavije uspješno okončana, a da nijedna od osnovnih tekovina narodnooslobodilačke i revolucionarne borbe nije dovedena u pitanje. Više o tome vidi Vojnu enciklopediju (dalje: VE), knj. 4, Beograd, 1961, str. 259—260 i knj. 6, Beograd, 1964, str. 123.

škaju, harangiraju gdje mogu i udaraju ne na fašističku, nego na neku drugu »demokratsku grupaciju«.

Za vrijeme neprijateljske ofanzive narod se uglavnom dobro držao. Kod njega nije pokolebana vjera u našu pobjedu. Razumljivo da je bilo i priličan broj raznih paničara i kukavica, a i prikrivenih neprijatelja koji su se naletom neprijatelja pokazali u pravoj boji. Nekoliko srpskih sela (Gradište, Bastaji[21], Koreničani, Puklica) i ovaj put kao i ranije pokazali su da među njima imade priličan broj četnički raspoloženih. U ovoj ofanzivi to se pokazalo više nego ikada ranije. Neprijatelj je sa sobom vodio četničku gamad (Nedićevce, Ljotićevce i Dražinovce) koji su išli po srpskim selima, odgovarali narod da ne bježi, da im se neće ništa dogoditi da su oni sa Nijemcima, jer da su oni »pravi Srbi i zaštitnici srpstva«. Istina, za razliku od ranijih ofanziva, neprijatelj u ovom naletu nije palio i ubijao u tolikoj mjeri kao ranije. Ubijeno je u D. i Srednjim Borcima 28 žena i djece i zapaljena ta sela i u još nekoliko sela ubijena je po jedna ili dvije osobe. Iako je neprijatelj »blago« postupao, u najvećoj većini narod ga nije čekao kod kuća, nego je bježao i sklanjao se po šumama. Pri tome ćemo napomenuti da su se dobro pokazali i neki naši gradovi a naročito Pakrac. Iz Požege je izbjeglo ispred neprijatelja preko 700 osoba, iz Daruvara preko 600, a iz Pakraca preko 1500. Građani su se za vrijeme ofanzive vrlo dobro držali, kod njih je vladao vedar duh i raspoloženje. Poslije napuštanja Pakraca i Daruvara po neprijatelju vratili su se svojim kućama.

Kao krupan politički problem pred nas se danas postavlja pitanje dezerterstva koje je za vrijeme ove ofanzive zauzelo prilično široke razmjere. Tome pitanju se prilazi najozbiljnije i u saradnji sa OZN-om[22] i ostalim organizacijama na terenu pristupilo se organizovanom čišćenju i hvatanju dezertera.

III. Ekonomska situacija

U januaru mjesecu jedan od glavnih zadataka pred našom ekonomijom bio je organizacija snabdijevanja i ishrane jedinica naše Armije koje su se nalazile na našem teritoriju. Djelomično su se te jedinice snabdijevale iz Mađarske (naročito mesom) a najvećim dijelom iz naših magazina. Tako su samo naše pekare pekle dnevno preko 40. 000 kg kruha. Osim

[21] Postoje V. i M. Bastaji kod Grubišnog Polja.

[22] Odjeljenje zaštite naroda

toga, iz naših slagališta je izuziman grah, krumpir, brašno, stoka za jedan dio jedinica, mast itd. Možemo reći, da su naša slagališta u tom pravcu zadovoljila potrebe operativne vojske.

Kao drugi važan zadatak pred ekonomijom bio je daljnje skupljalje i spremanje žita i ostale hrane u naše magazine, što je sakupljeno posebnom kampanjom. U tome se je uglavnom uspjelo, ali jedan dio hrane pao je neprijatelju u ruke prije nego je došla ona u naše magazine (u Kutjevu, Pleternici i nekim selima na Bilogori). Također je porasla i produktivnost naših kožara u mjesecu januaru.

U mjesecu februaru kad je počela neprijateljska ofanziva, rad naših ekonomskih organa znatno se je smanjio. Prestalo se je sa dalnjim voženjem hrane u skloništa, centralne radione prestale su da rade, a isto tako i radionice po područjima, jer je sav materijal morao biti sklonjen. Neprijatelj se prilično zalagao da pronađe naša skloništa i magacine i to mu je na nekim mjestima uspjelo[23]. Prema podacima kojima do sada raspolažemo, neprijatelj je na teritoriji komande Požeškog, Slatinskog i Virovitičkog i Novogradiškog područja odvezao odnosno uništio slijedeće:

Graha	404	mtc	Ulja	15,5	mtc
Krušnog brašna	1228	"	Suhog mesa	12	"
Bijelog brašna	393	"	Soli	0,60	"
Pšenice	934	"	Luka	18	"
Ječma	17	"	Sijena	335	"
Raži	50	"	Slame	677	"
Zobi	253	"	Mekinja	44	"
Kukuruza u klipu	3765	"	Šiške	17	"
Kukuruza u zrnu	600	"	Volova	5	kom
Kruha	109	"	Krava	82	"
Dvopeka	10	"	Junadi	14	"
Geršla	123	"	Teladi	8	"
Krumpira	218	"	Svinja	146	"
Masti	76	"	Konja	4	"

Podataka sa Osječkog i Brodskog područja još nemamo potpunih, ali koliko do sada znademo i tamo je neprijatelj uspio nešto pronaći, no manje količine, jer u tim područjima mi nemamo velike rezerve hrane. Kako smo već naprijed napomenuli, centralne radione su prestale sa radom, ali ako se prilike imalo normalizuju, one će produžiti sa radom makar u manjem obimu. Sa proizvodnjom kože se i dalje nastavlja na područjima na kojima je to moguće.

Ishrana vojske je zadovoljavajuća kako operativne tako i vojne pozadine. Ishrana naših bolnica također je zadovolja-

vajuća. Slagališta su za sada tako opskrbljena i organizovana, da bez većih poteškoća mogu snabdijevati jedinice koje se sada kod nas nalaze.

IV. Rad Vojne Oblasti

U protekla dva mjeseca u Vojnoj Oblasti su izvršene neke personalne izmjene...[24]

Da samog početka ofanzive Vojna Oblast je bila sa sjedištem kod Zvečeva u šumi. Za vrijeme trajanja ofanzive bila je u pokretu djelomično uz Štab Korpusa, a djelomično uz Štab XL. Ud. Divizije. Poslije ofanzive smjestila se je u selo Ožegovce (sekcija Pakrac). Za vrijeme ofanzive Vojna oblast nije ispoljavala neku djelatnost. Njezin rad je bio uglavnom oko smještaja ranjenika, ishrana vojske, uspostavljanje t. t. veza i prikupljanje podataka o pokretima neprijatelja. Za vrijeme trajanja ofanzive Vojna oblast kao komanda izgubila je u izvjesnom smislu svoj komandni uticaj na podređene organe uslijed slabih i neredovnih veza...[25]

V. Rad komandi područja

Prije početka ofanzive tj. u mjesecu januaru, rad komandi područja bio je uglavnom zadovoljavajući i potrebe vojske bile su podmirivane. U područjima nije bilo nikakovih personalnih izmjena osim što je za politkomesara Požeškog područja postavljen Antun Đerki, dotadanji politkomesar područja Tomo Balen dodijeljen na rad u Ekonomski otsjek Vojne oblasti.

Već od početka mjeseca januara Osječko i Brodsko područje nisu mogli normalno da rade uslijed stalnog i čestog upadanja neprijatelja, a pod konac mjeseca morali su sa svojim ljudstvom da napuste svoj teritorij, ostavivši na njemu tek nekoliko obavještajnih organa, po nekoliko ljudi iz svakog slagališta i po nekoliko stražara. Za vrijeme trajanja ofanzive tada područja, nalazila su se u sastavu Slatinskog i Požeškog područja, a po završetku vratila su se ista nazad na svoj teren sa minimalnim brojem ljudstva tj. sa stražom i sa nekoliko ekonomskih organa.

Komanda Slatinskog područja. U zadnja dva mjeseca pokazala se kao najbolja, a naročito za vrijeme neprijateljske

---

[24] i [25] Redakcija je izostavila dio teksta koji se odnosi na personalna pitanja.

ofanzive kako u pogledu ishrane i snadbijevanja XII. Ud. Divizije, tako i u pogledu zbrinjavanja ranjenika. Bataljon te komande područja pokazao se prilično borben i napravio nekoliko zasjeda, imao nekoliko sukoba sa neprijateljem i odbio ga. Mišljenja smo da to područje treba pohvaliti na čelu sa komandantom područja poručnikom Milanom Tomićem i kapetanom Radom Rajovićem političkim komesarom.

Komanda Novogradiškog područja. I ovo područje se pokazalo za vrijeme ofanzive dobro i u pogledu snabdijevanja vojske i u pogledu zbrinjavanja ranjenika. Njihov bataljon također je pokazao priličnu borbenost i imao nekoliko sudara s neprijateljem. Na ovom području naročito se ističe komanda mjesta Gaj sa svojom borbenosti koja vodi gotovo svakodnevno borbe sa neprijateljem, i komanda mjesta Pakrac koja se pokazala borbena kod upada neprijatelja u Pakrac, uredno organizirala evakuaciju grada i u najkraćem vremenu uspostavila ponovno red u gradu. Ova se komanda pokazala također savjesna u hvatanju dezertera. Radi toga predlažemo i komandu Novogradiškog područja na čelu sa komandantom kapetan Stankom Prodanovićem i politkomesarom kapetanom Veljkom Maletićem.

Komanda Osječkog područja. Oružano ljudstvo ove komande (80 stražara) zajedno sa komandantom i politkomesarom bili su u sastavu XII. Ud. Divizije i učestvovali u borbama na Papuk i pokazali visoku borbenost na čelu sa komandantom Mioljević Borislavom kapetan i politkomesarom kapetanom Ivšom. Ostalo ljudstvo sa njihovog područja bilo je u sastavu Slatinskog područja, te oni nisu djelovali kao komanda područja, nego kao borbena jedinica, pod komandom XII. Ud. Divizije. Štab Divizije se o njima pohvalno izrazio te za pokazanu borbenost predlažemo ih za pohvalu.

Komanda Brodskog područja. Naoružano ljudstvo ovog područja nalazilo se također pod komandom XII. Ud. Divizije, jedan dio njihovog nenaoružanog ljudstva i naroda sa brodskog okruga nalazio se sa njima, dok je drugi dio bio u sastavu Požeškog i Novogradiškog područja. U zbrinjavanju naroda kao i uopće u savjesnom radu i borbenosti istakao se komandant tog područja kapetan Ljuban Trbojević te ga predlažemo za pohvalu.

Komanda Virovitičkog područja. Ovo područje je također zadovoljilo po pitanju snabdjevanja naše vojske kao i po pitanju zbrinjavanja ranjenika. U hvatanju dezertera istakla se komanda mjesta Grubišno Polje koja je uspjela da pohvata jednu organiziranu grupu dezertera na Bilogori kod Ga-

kova, njih 26 mahom starih boraca među kojima je bio i jedan komandir čete, nekoliko delegata i vodnika.

Komanda Požeškog područja. Za vrijeme ove ofanzive ovo se područje pokazalo kao najslabije. Po sanitetskoj liniji rad je i u tom području zadovoljio, ali je podbacio po pitanju snabdjevanja operativnih jedinica. Sama komanda nezgodno se je ponijela kod primanja jednog teškog ranjenika XII. Ud. Divizije, a i neki rukovaoci slagališta pokazali su se kao birokrate prilikom izdavanja hrane iz slagališta tražeći propisna trebovanja sa štambiljima itd. u uslovima ofanzive kada je to gotovo neprovedivo, te je radi toga dolazilo do sukoba između njih i intendantskih oficira operativnih jedinica. Područje je također pokazalo slabu brigu prema kažnjenicima i ljudima koji su pod sudskom istragom.

VI. Komande mjesta

U zadnja dva mjeseca neke komande mjesta prestale su da privremeno funkcionišu, radi toga jer je neprijatelj zagospodario njihovim teritorijem a neke komande mjesta smo ukinuli. Tako su privremeno prestale sa radom komanda mjesta Požega, Slatina i Virovitica, dok smo ukinuli komandu mjesta u Kindrovu (Brodsko područje), u Ostrošincima (Osječko područje), Pleternicu i Čaglin (Požeško područje), Čačince i Orahovicu (Slatinsko područje), i komandu mjesta Gaj (Novogradiško područje). Raniji broj komandi mjesta pokazao se kao suvišan, odnosno on zahtjeva glomazan aparat koji nije bio u punoj mjeri korišten. Stali smo na stanovište da teritorij jednog kotara principijelno imade i komanda mjesta. Kako smo naprijed napomenuli, dobro se pokazala komanda mjesta Gaj (koja sada dolazi u sastav komande mjesta Lipik), zatim komanda mjesta Pakrac i Grubišno Polje.

VII. Partizanske straže

Poslije neprijateljske ofanzive partizanske straže kao straže djeluju na Novogradiškom području i na jednom dijelu Virovitičkog područja. Vojnička situacija kod nas na ostalim područjima ne dozvoljava dalnje funkcionisanje partizanskih straža u onom obliku u kom je to ranije bilo. Radi toga smo po svim područjima formirali bataljone od naoružanog ljudstva koji djeluju u izvjesnom smislu kao partizanski odred tj. čine zasjede, vrše prepade na neprijatelja, hvataju neprija-

teljske vojnike i kontrolišu i osiguravaju teren sa većim borbenim jedinicama. Tako se naročito istakao bataljon komande Virovitičkog područja koji je u jednoj zasjedi pobio 11 a ranio 20 neprijateljskih vojnika i postavio 3 mine na cesti kojom je prolazila kozačka divizija. Sve tri mine su korisno eksplodirale i nanijele neprijatelju gubitke. Isto tako taj bataljon je sačekao u zasjedi jedan luksuzni auto i ubio 1 njemačkog oficira, a 1 ranio. Osim toga vodio je nekoliko borbi sa neprijateljem na rejonu Virovitice i V. Grđevca, te zarobio 4 čerkeza, zapljenio 1 pušku i 4 karabina. Bataljon Slatinskog područja u jednoj zasjedi uništio je 1 kamion i ubio i ranio 15 neprijateljskih vojnika. Na Novogradiškom području bataljon je formiran, ali straže i dalje djeluju kao straže, a bataljon stupa u dejstvo u slučaju većeg upada neprijatelja na njihovu teritoriju. Do sada je dva puta taj bataljon odbio neprijateljsku kolonu koja je pošla da zapali Novogradiško područje. Namjeravamo davati tima bataljonima i konkretne manje borbene zadatke. Brojno stanje bataljona je malo. Najmanje je na Virovitičkom području koje je zapravo jedna četa jer broji oko 60 ljudi. Najveći je bataljon Požeškog područja koji broji oko 220 ljudi. Naoružanje je također slabo, dok je kvalitet boraca dobar, jer su to većim dijelom stari borci iz brigada. Ovakova taktička upotreba tih jedinica pokazala se u današnjim uslovima kao dobra.

VIII. Rad vojne pozadine i njezino držanje za vrijeme ofanzive

I u ovoj ofanzivi kao i u ranijim pokazao se niz dobrih i negativnih strana u radu vojne pozadine. U radu je zadovoljio vojno pozadinski sanitet gotovo u cjelosti. To najbolje potvrđuju činjenice da su svi nepokretni ranjenici bili sklonjeni u podzemna skloništa, opskrbljena sa hranom, a da neprijatelj nije pronašao ni jedno sklonište sa ranjenicima, iako je u nekim bolnicama bio i zapalio ih i prolazio u neposrednoj blizini bunkera. Ishrana vojske također je prilično dobro funkcionisala. Istakle su se i pojedine telefonske centrale koje su do zadnjeg momenta ostajale na svojim mjestima i tako omogućavale vezu za vrijeme komandovanja.

Jedna od najslabijih strana u vojnoj pozadini to je bila nedovoljna borbenost i vrlo veliki broj ljudi sposobnih za borbu često puta naoružanih sa šmajserima i karabinima »manevrisao« je sa brda na brdo odstupajući u onom pravcu gdje se ne čuju puščani metci. Druga slabost jeste neodgovorno dr-

žanje sudskih organa, i slaba i neodgovorna briga o kažnjeničkim logorima tako da su krivnjom sudskih organa pušteni kažnjenici Virovitičkog i Požeškog područja. Treća krupnija slabost jeste nedovoljna budnost i provjeravanje ljudstva koje rukovodi našim ekonomskim magazinima te nam se tako dogodilo da su nam dva čovjeka čija lična i porodična prošlost nije poštena bili upoznati sa bunkerima jedan u jednom slagalištu Požeškog područja, a drugi u jednom slagalištu Brodskog područja.

U ovoj se ofanzivi naročito pokazalo da je brojno stanje vojne Oblasti preglomazno i da je ovakav njezin aparat postao kočnica za dalnje jačanje naše operativne vojske. Radi toga smo izdali naređenje da sve ljudstvo koje je sposobno za bitku treba da se uputi u operativne jedinice, a naročito ono koje nije bilo u bitci. U pozadini da ostanu samo ranjeni borci i ljudi koji nisu sposobni za borbu, zatim da se na pozadinskim radovima puno više koriste žene nego do sada. Parolu »Sve za front — Sve na front« danas mnogo šire provodimo. Do danas smo uspjeli da brojno stanje smanjimo za više od polovicu. Od 9000 koliko je brojala u mjesecu januaru, danas Vojna Oblast broji oko 4000 ljudi. Istina od toga je oko 1500 prešlo u Mađarsku, jedan manji dio dezertirao za vrijeme ofanzive, dok smo u operativnu jedinicu uputili samo u mjesecu februaru oko 2000 ljudi.

Period izgradnje i obnove zemlje bio je kod nas jedno vrijeme prosto stavljen na prvo mjesto te na raznim gradnjama, sječi drveta, popravljanju cesta i mostova, ugljenokopima i kamenolomima gradio je veliki broj ljudi, što je išlo na uštrb operativne vojske. Sa svim tim radovima privremeno smo prestali i dalje vršimo čistku.

Kao još jedan od naših propusta smatramo još i to da nismo dovoljno kontrolisali i pomagali rad suda u vojnoj oblasti smatrajući da je to više samostalna ustanova, te je i to jedan od razloga slabog držanja sudskih organa za vrijeme ofanzive.

Poslije ovakove analize i ocjene situacije stavili smo si u zadatak da sve naše pozadinske vojne ustanove svedemo na najmanju mjeru, da one budu u mogućnosti što više pokretne odnosno spremne za pokret i bez suvišnog balasta, jednom riječju da se potpuno prilagode starim partizanskim uslovima. Smatramo da je i današnjoj situaciji korisnije imati što više borbenih jedinica i grupa koje će pucati na neprijatelja, nego raznih građevnih, saobraćajnih i drugih četa.

Pošto su prestali svaki uslovi za rad »Glatesa«,[26] isti je rasformiran, odnosno sve ljudstvo sposobno za borbu poslano je u operativne jedinice, a strojevi spremljeni pod zemlju.

Svi kursevi koji su držani u Vojnoj Oblasti su privremeno raspušteni.

Zdravlje ljudstva je zadovoljavajuće, i osim 15 slučajeva pjegavca koji su registrirani u zadnja 2 mjeseca nije bilo većih pojava bilo kakve zarazne bolesti. Higijenske prilike nisu na dovoljnoj visini, ali se i dalje poduzimaju sve mjere, dok se ljudstvo što češće kupa i da odjeću raskužuju, tako da možemo reći da je ušljivost unatoč neredovnih prilika mala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. komandanta, potpukovnik:
Bogdan Crnobrnja

M.P.

BR. 19

IZVJEŠTAJ ŠTABA 43. DIVIZIJE OD 16. MARTA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI, ORGANIZACIONOJ STRUKTURI I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB 43. DIVIZIJE XI. KORPUSA
4. ARMIJE
Str. pov. Br. 59 Dne 16. III. 1945.

Opći vojno-organizacioni
izvještaj za mjesec mart
1945. godine.

ŠTABU XI. KORPUSA 4. J. ARMIJE

1.) U proteklom mjesecu promjene kod neprijatelja bile su slijedeće: Četnici popa Đuića[2] sa sektora Kastav otišli su

[26] Glavno tehničko skladište

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 21/2 I, k. 573.

[2] Četnici u sastavu četničke Dinarske divizije, pod komandom popa Momčila Đujića. Četničke jedinice u tom području, uključujući i njihove porodice, brojale su oko 7.000 ljudi (AVII, reg. br. 2—1/3, k. 119).

za Udine i Goricu. Na njihovo mjesto oko 5. marta došle su jedinice III. puka Srpskog dobrovoljačkog korpusa[3], koje su se rasporedile na liniji Kastav — Gornje Jelenje. 7. III. ostatak 138. njemačke regimente 188. njemačke divizije[4] otišao je sa svojom glavninom u Trst. Dijelovi 846. regimente 392. [legionarske] divizije sa sektora Plase — Senj otišli su prema Otočcu — Gospiću, na njihovo mjesto došle su nove snage približno istog brojnog stanja, ali do sada još nije ustanovljena pripadnost, a došli su od pravca Senja. Iz Ogulina I. ustaška udarna bojna otišla je 25. II. za Plaški. Sa njom je također krenula i III. bojna (ex Goranska bojna)[5]. Drugih promjena u ovom mjesecu nije bilo. Koncem februara djelomično su obustavljeni fortifikacioni radovi na sektoru Kastav—Sušak — Rijeka. Neprijatelj je pojačao sa nekoliko topova artilerijske položaje kod Zameta (Rijeka) i Crikvenice. Na sektoru Gorskog Kotara neprijateljska aktivnost se svodila na manje ispade u cilju odbacivanja i uznemiravanja naših snaga, ali bez rezultata. U Istri neprijateljska aktivnost svodila se kao i do sada na ispade manjim snagama u cilju pljačke i ometanja rada naših pozadinskih organizacija. Naročito aktivan je bio na sektoru Pula i Kras. Nijemci su postavili jednu novu protuavionsku bateriju na istočnoj obali Istre u Punteri. Radovi na utvrđivanju Trst — Kras se nastavljaju bez promjena. Saobraćaj u Istri bio je samo lokalan. Veći saobraćaj, odnosno življi, zapažen je na komunikaciji Senj—Crikvenica — Sušak, kad je vršena smjena dijelova 392. divizije. Većeg saobraćaja na komunikaciji Ogulin — Senj, kao i Ogulin — Karlovac nije bilo.

---

[3] Srpski dobrovoljački korpus (SDK) imao je u svome sastavu pet pukova. Pukove su sačinjavala po tri bataljona, a svaki bataljon imao je po tri čete i jednu prateću četu. U četi je po formaciji bilo predviđeno 150 ljudi, ali je imala od 60 — 90 vojnika. Opširnije o sastavu i pokretu SDK na prostoru Istre i Slovenačkog primorja vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 13, napomenu 54 i AVII, reg. br. 2—1/3, k. 119.

[4] Rezervna njemačka 188. brdska lovačka divizija imala je četiri brdska puka (136, 137, 138. i 139), 112. artiljerijski puk, 499. rezervni lovački bataljon i prištapske jedinice. Preformirana je 15. aprila 1945. godine u operativnu brdsku diviziju, a pukovi su preimenovani u 901, 902, 903. i 904. brdski i 1088. artiljerijski. Ta divizija je bila za dva puka jača od normalnih njemačkih divizija, a pripadala je 97. armijskom korpusu.

Njemačke snage u Istri i Slovenačkom primorju bile su potčinjene komandantu Jugozapada (Grupa armija „C") u Italiji. Od 25. aprila 1945. godine, sve neprijateljske formacije u tom području potpale su pod komandanta Jugoistoka (Grupa armija „E"). Više o tome vidi *Oslobodilački rat*, str. 591 i Erih Šmit-Rihberg, n. d., str. 140—153.

[5] Te ustaške snage su pripadale 11. ustaško-domobranskoj diviziji, čiji je stožer bio u Gospiću. Imala je u svom sastavu 4. i 18. ustaški zdrug. Detaljnije o toj diviziji vidi knj. 38, dok. br. 114 i AVII, reg. br. 2—1/3, k. 119.

Našu II. brigadu sa sektora Stative — Ozalj prebacili smo na sektor Žumberak i to: Prekrižje — Krašić — Vivodina sa zadatkom osiguranja i izvlačenja hrane za diviziju.[6] Štab divizije premjestili smo iz Skrada sa svim prištapskim jedinicama i kursevima u Brod-Moravice. Bataljoni Istarske Grupe odreda[7] raspoređeni su: Jedan na sektoru Pula — Pazin, a drugi Učka — Kras. Aktivnost naših jedinica u glavnom se svodila na postavljanje manjih zasjeda, na sektoru Hrv. Primorja defanzivnim manjim borbama, na sektoru Brinje — Jezerane — Kapela postavljanjem nagaznih mina, zasjeda i napada na garnizon Krivi Put, Vrh Kapela. Na sektoru Ogulin vođene su defanzivne borbe sa manjim neprijateljskim snagama i izvršena su dva napada na garnizon Sv. Petar i Bošt. Na sektoru Stative — Ozalj — Žumberak vođene su defanzivne borbe radi osiguranja i izvlačenja hrane. Rezultati kako defanzivnih, tako i ofanzivnih borbi bili su nepotpuni. Jedino uspjela akcija bila je napad na garnizon Krivi Put i defanzivne borbe, koje je vodila II. brigada na sektoru Stative — Ozalj. U proteklom mjesecu jedinice naše divizije bile su dovoljno angažovane po pitanju aktivnosti, ali često nije se prišlo izvršavanju akcije iz razloga što vojno-obavještajna služba nije raspolagala sa tačnim podacima i što pojedini podređeni štabovi nisu bili dovoljno uporni i samoinicijativni, naročito Štab I. Odreda,[8] Štab Grupe Odreda u Istri i štab I. Brigade...[9]

FORMACIJSKO STANJE JEDINICA I NJIHOVA POPUNA

3.) Zadnjih dana formirali smo inžinjersku četu štaba divizije, koja broji 36 boraca, među kojima ima dva graditelja, 7 stolara, 4 zidara, 3 kovača, 6 električara a ostalo borci. Za ovu četu još nismo formirali komandni kadar jer isti prikupljamo, ova četa će nam služiti kao jezgro inžinjerskom bataljonu, kojega ćemo težiti u idućem mjesecu formirati.

U I. brigadi u 2. bataljonu rasformirali smo rusku četu, a mjesto nje formirali smo drugu četu od boraca koje smo dali iz dopunskog bataljona. Borce ruske čete[10] uputili smo u Vaš štab.

[6] Vidi dok. br. 11, napomenu 11.
[7] O sastavu Istarske grupe odreda vidi dok. br. 13
[8] Odnosi se na Primorsko-goranski partizanski odred.
[9] Redakcija je izostavila dio teksta koji se odnosi na personalna pitanja.
[10] Vrhovni štab NOV i POJ naredio je 20. februara 1945 (vidi knj. 38, dok. br. 62) Glavnom štabu Hrvatske da sve sovjetske državljane (crvenoarmejce) koji se nalaze u jedinicama, a prešli su iz kozačkih jedinica ili su oslobođeni iz logora, uputi u Komandu grada Beograda.

U ovom mjesecu dali smo u II. brigadu oko 70 novomobilisanih boraca iz dopunskog bataljona. U I. brigadu oko 40, art. divizijonu oko 52.

Formirali smo u art. divizijonu protivkolsku bateriju, koja do sada ima na upotrebu 1 protivkolski top, a još jedan se nalazi na putu.

U Istri je u formiranju jedan bataljon i jedna četa. Nastojaćemo da u idućem mjesecu ovaj bataljon i ovu četu formiramo potpuno. Četa bi se imala formirati na sektoru Kastav, a bataljon na sektoru Poreč — Buje.

IV. BROJNO STANJE I NAORUŽANJE

Razlika od prošlog brojnog stanja, kako se vidi iz priloženog formulara,[11] da je ukupno brisano iz spiska 87, a ukupno pridošlo 760 rukovodioca i boraca (u pridošlima nisu računati domobrani koji su nedavno prešli 94).[12]

U ovom i idućem mjesecu sa borcima dopunskog bataljona popunićemo brigade i inžinjerijski bataljon.

V. SOCIJALNI I NACIONALNI SASTAV

U prilogu se dostavlja.[13]

VI. NASTAVA U JEDINICAMA I KURSEVIMA

Svi kursevi koje smo nabrojili u prošlom mjesecu održavaju se i sada, osim skijaškog kursa. Uspjesi na kursevima približno su jednaki kao i do sada, jedino kurs za vezu u ovom mjesecu imao je bolji rezultat nego u prošlom mjesecu. Na svim kursevima se radi po programu i planu kojeg smo Vam dostavili.

Nastava u jedinicama u proteklom mjesecu sprovađala se kao i u prošlom mjesecu, jedino što II. brigada nije uspjela da savlada materijal i da ga proradi sa borcima i rukovodiocima. Rezultati nastave kod jedinica se osjećaju naročito u I. i III. brigadi. Od kad je postavljen šef nastavnog centra pri našem štabu u stanju smo da dademo veću pomoć pod-

---

[11] Brojno stanje ljudstva i naoružanja divizije na dan 28. marta 1945. prikazano je u pregledu brojnog stanja i naoružanja 11. korpusa 4. armije JA (vidi dok. br. 39), a detaljniji pregled po jedinicama nalazi se u AVII, reg. br. 22/6, k. 1324.

[12] U pitanju su domobrani iz Hrvatsko-istarske domobranske pukovnije koji su se 7. marta predali jedinicama 43. divizije JA (vidi dok. br. 82, napomenu 17).

[13] Vidi dok. br. 13.

ređenim jedinicama i da imamo veću kontrolu, te smo mišljenja da ćemo u idućem mjesecu kod nastava u jedinicama imati bolje rezultate.

U idućem mjesecu nećemo održati kurs za vezu već ćemo nastavnike toga kursa uputiti u brigade da u jedinicama za vezu dadu konkretnu pomoć kadru i borcima, oni će se zadržati 20 dana po brigadama. U ovom mjesecu se, održava i fiskulturni kurs.

VII. SPECIJALNE JEDINICE U SLUŽBI

a.) U proteklom mjesecu upotreba izviđačkih jedinica bila je češća i efikasna. Osjeća se napredak kod izviđačkih jedinica, naročito u pogledu samoinicijative, iste se još uvijek ne koriste u dovoljnoj mjeri i pravilno. Naročito niži štabovi ne cijene dovoljno pravilno rad ovih jedinica. Posvetili smo više pažnje radu i odgoju ovih jedinica. Održana je pri našem štabu jedna konferencija sa svim obavještajnim organima u jedinicama, koja je pokazala nedostatke, a naročito po pitanju odnosa štabova i rada vojno-obavještajnih oficira. Centar vojno-obavještajne službe tj. vojno-obavještajni oficir i njegov pomoćnik u ovom štabu nisu uspjeli srediti vojno-obavještajnu službu u diviziji, nedovoljno iskorištavaju podatke koje dobivaju, nedosljedni su, odnosno njihovi izvještaji nemaju veze ni po prostoru ni po vremenu, te zato vojno-obavještajna služba u našoj diviziji ne zadovoljava. Na nedostatke u radu ukazali smo i dajemo svakodnevno pomoć, ali do sada nemamo naročitih rezultata, u buduće ćemo posvetiti veću pažnju organizaciji vojno-obavještajne službe i sređivanju izvještaja.

b.) Jedinice za vezu organizaciono su srednje i momentano zadovoljavaju potrebe. Korištenje jedinice za vezu pravilno je i teži se da bude potpuno. Koristimo radio vezu, telefonsku, kurirsku i mjestimično (II. brigada) signalnu. U borbi još uvijek ne koristi se u dovoljnoj mjeri i uvijek sva raspoloživa sretstva veze.

c.) U intendantskoj službi ne bi se moglo kazati da ima nekih promjena od prošlog izvještaja. U glavnom radi se na organizacijonom učvršćivanju intendantura i uzdizanju intendantskih kadrova. U II. brigadi štab je samovoljno reducirao brojno stanje radnih vodova, pravdajući se da se vojska hrani na terenu i da je tim brojem nastojao pojačati operativne jedinice. Na ovu nepravilnost je štabu brigade ukazano i poduzete su mjere da se greška ispravi.

d.) Sanitetska služba u našoj diviziji i dalje se popravlja ali sporo, nedostaci su u glavnom isti kao i do sada, jedino

odgovornost sanitet. kadra se pojačala i zapaža se da većina posvećuje više pažnje zdravlju boraca i higijeni u jedinicama. Oko 1. aprila održaćemo jednu konferenciju čitavog sanitet. kadra sa ciljem da im ukažemo važnost njihovih zadataka, da im skrenemo pažnju na dosadašnje nedostatke u radu i da dademo nove zadatke sanitetu divizije. U štabu divizije održali smo jedan kratki sastanak između doktora iz bolnice i našega referenta saniteta po pitanju odnosa te se osjeća da se odnosi popravljaju.

e.) Inžinjerske jedinice još uvijek nisu formirane onako kako je predviđeno, te ih se prema tome još ne koristi u dovoljnoj mjeri. Rad na organizacijonom usavršavanju i praktičnoj upotrebi ovih jedinica u idućem mjesecu ćemo pojačati.

VIII. MORAL

Moral i borbenost u jedinicama kod većine boraca i rukovodioca je dobar, val takmičenja naročito u II. i III. brigadi zahvatio je većinu boraca i rukovodioca. Osjeća se kod boraca i rukovodioca življe interesovanje za vojničku i političku situaciju kod nas i u svijetu, te sve više angažovanje da se zajednički rješavaju problemi u jedinicama.

Ishrana u proteklom mjesecu nije zadovoljila kod I. i III. brigade, te prištapskih jedinica, jer je u glavnom snabdjevanje ovih jedinica bilo sa sektora Karlovac i Žumberak, u mesu nismo oskudijevali jer i u ovom mjesecu bio je veći priliv stoke iz Istre i sa Karlovačkog i Žumberačkog područja, tako da su jedinice prosječno trošile do 25 dkg mesa. Ali u brašnu i krumpiru oskudijevali smo za pomenute jedinice za cijeli mjesec, brašna se je prosječno trošilo 10—15 dkg.

Fizička kondicija uslijed slabe ishrane kod I. i III. brigade nije se popravila ništa, izgledi za idući mjesec nisu bolji, jer sa Žumberačkog sektora i Karlovačkog ne ćemo moći izvući više nego što smo izvukli ovaj mjesec, iz razloga što se na oslobođenom području tih sektora uopće ne vrši konfiskacija ni rekvizicija, već samo iz neoslobođenih sela, koja neprijatelj sa sve više snaga brani i čuva.

Oprema, odjeća i obuća do sada u glavnom zadovoljava, ali za novomobilisane nemamo ni spreme odnosno obuće ni odjeće ni oružja.

Zdravstveno stanje: U jedinicama nije bilo zaraznih oboljenja. U glavnom oboljenja su iste naravi kao i u prošlom izvještaju, jedino što nije bilo u ovom mjesecu smrzotina. Osjeća se da je manji priliv u bolnici bolesnika, nego što je to bilo do sada.

U posljednjih 15 dana problem dezerterstva pojavio se u III. i I. brigadi, dezerterstvo nije bilo jačeg karaktera. U glavnom je bilo pojedinačno sem slučaja u III. brigadi, gdje je čak dezertirao i jedan komesar čete. Poduzete su mjere za sprečavanje dezerterstva i hvatanje onih koji su dezertirali.

Problem pljačke još uvijek nije iskorjenjen u I. i III. brigadi. U glavnom još uvijek ima slučajeva pojedinačne pljačke u glavnom hrane.

Jedan od najglavnijih problema u našim jedinicama jeste nedovoljno iskorišten borbeni moral, i osamostaljivanje komandnog kadra u akcijama i uopće u radu.

Napomena: U Otsjeku za Vojne Vlasti nije bilo promjena, novi šef otsjeka drug kap. Bero Potočnjak dobro se snašao na dužnosti i rad samoga otsjeka Vojne Vlasti svakim danom se osjeća aktivnijim. 16. marta održaće se konferencija sa Područnim i Okružnim Odborima kod Otsjeka za Vojne Vlasti po svim aktuelnim pitanjima. Autoritet članova Otsjeka Vojne Vlasti u odnosu prema podređenim ustanovama popravlja se, naročito po pitanju odgovornosti za izvršenje izdatih naređenja sa strane Otsjeka, po određenim komandama.

Mišljenja smo da u idućem mjesecu angažujemo još više članove područja i Vojne Vlasti i po pitanju ishrane naših jedinica, dok bi članove naše intendanture iskorištavali više po pitanju rada po jedinicama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potpukovnik:
Joža Skočilić

Komandant, p. pukovnik:
Dušan Vlaisavljević

M.P.

BR. 20

IZVJEŠTAJ ŠTABA 43. DIVIZIJE OD 17. MARTA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA JA O ORGANIZACIJI I RADU ORGANA ZA NAORUŽANJE U DIVIZIJI[1]

ŠTAB 43. DIVIZIJE XI. KORPUSA
4. ARMIJE
Br. 808 Dne 17. III. 1945.

Mjesečni izvještaj o naoružanju
za mjesec mart 1945. god.

ŠTABU XI. KORPUSA N.O.V.J.[2]
(odsjeku za naoružanje)

U vezi Vašeg naređenja broj 40 od 25. septembra 1944. godine podnosimo Vam mjesečni izvještaj o naoružanju ove Divizije za mjesec mart 1945. g.

A.) ORGANIZACIONO STANJE

1.) Organizaciono stanje o naoružanju ove Divizije je ovako: a) referent naoružanja, b) pomoćnik referenta za naoružanje, c) pisar (knjigovođa), d) rukovaoc ubojnog slagališta, f) i četiri pomoćna magacionera rukovaocu ubojnog materijala.

2.) Dužnost pojedinih funkcionera kod referenta za naoružanje: Prilažemo vam spisak pojedinih funkcionera kod referenta za naoružanje.

3.) Organizaciono stanje puškarske radionice: Puškarska radionica ove Divizije jeste samostalna, u radionici radi pet drugova puškara (majstora) i jedan drug koji jeste naučnik. U istoj radionici vrše se popravci i nedostaci svih vrsta oružja kao pušaka, šmajsera, puškomitraljeza, teških mitraljeza, lakih i teških bacača, popravak pisaćih mašina i još se izrađuju oficirske i podoficirske zvjezdice za činove.

Ova radionica spada pod nadleštvo referenta za naoružanje ove Divizije.

4.) Organizaciono stanje Divizijskih slagališta:
Sav rezervni ubojni materijal sa kojim ova Divizija raspolaže smešten je u zemunicama na sektoru ove Divizije. Te zemunice izrađene su u takvim mjestima da se ne mogu pronaći,

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 10 — 1/2, k. 1324.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

građene su sa takvim materijalom koji osigurava od nevremena i vlage tako da se ne bi taj ubojni materijal mogao pokvariti. Sa tima zemunicama rukuje rukovaoc slagališta sa svojim pomoćnim osobljem da bi bilo što više u boljem stanju. Brigade ove divizije nemaju svojih slagališta nego svoju pokretnu bojnu komoru od dva para kola i to jeste sortirana municija kakvog ima oružja u jedinicama kao i eksploziva i nešto diverzantskog materijala. Sva rezerva naših brigada jeste naznačena u mjesečnim promjenama.

5.) Rad Referenta za naoružanje u toku mjeseca: Sam rad ovog referenta za naoružanje je ovako, on se brine da su sve jedinice ove Divizije snabdjevene sa svim ubojnim materijalom i još se nije desio slučaj da bi koja jedinica na položaju ostala bez ubojnog materijala. Pregled ubojnog materijala vrši referent za naoružanje svaki mjesec jedanput te utoliko da se svi nedostaci u jedinicama mogu otkloniti. U jedinicama imade isto tako dovoljno ulja za čišćenje i podmazivanje automatskog i ostalog oružja, a još se nije desio slučaj da u jedinicama jeste manjkalo ulja, a za tu nabavku toga ulja za oružje brine se referent za naoružanje uz pomoć svoga predpostavljenog Štaba. Isto tako ovaj referent za naoružanje daje svojim podređenim referentima za naružanje u brigadama i bataljonima i divizionu uputstva u toliko da im olakša sam rad u rukovanju samog ubojnog materijala. Primanjem od Saveznika puške tu se bilo razbilo izvjesni broj kundaka te je dalo odmah u radionice i napravili su se novi kundaci.

6.) Opšte stanje naoružanja u jedinicama sa glavnim nedostacima i najnužnije potrebe.

Jedinice naše Divizije naoružane su sa puškama, šmajserima, pištoljima, tromblon bacačima P. I. A. T.[3], teškim bacačima, lakim i teškim mitraljezima, i protu kolskim puškama.

Najnužnije potrebe koje nedostaju u jedinicama jesu: ručne bombe, pištolji, šmajseri, bacači P. I. A. T., teški bacači, opasači, fišeklije, remniki za puške, mina za bacač P.I.A.T., mauzer municije, pušaka, granata za haubicu 105 mm M. 18/40, udarnih granata 75 mm M. 27, šrapnela 75 mm M. 27, čaura 75 mm K. 27, barutnog punjenja 4—4.

Od diverzantskog materijala potrebno je: žabica za dizanje pruga, tempirnih olovaka, kapsula za kordu, sporo-

[3] Skraćenica od: Projector Infantry Antitank — protivtenkovski ručni bacač, britanske proizvodnje. Upotrebljavao se u bliskoj borbi protiv tenkova i drugih oklopnih ciljeva i za rušenje lakih fortifikacijskih objekata.

goreće korde, engleske sprave na pritisak, engleske sprave na poteg, engleske sprave na otpust.

7.) Da li je što trebovano od Saveznika Angloamerikanaca:

Od Saveznika za ovaj mjesec nije trebovano ništa.

8.) Pregled mjesečnih promjena:

Prilažemo Vam:[4]

1.) Pregled mjesečnih promjena
2.) Spisak neispravnog oružja (oruđa)
3.) Spisak ljudstva kod referenta za naoružanje
4.) Spisak pušaka puškarske radionice 43. Divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar potpukovnik **Joža Skočilić**
Referent za naoružanje **Brnčić Zvonko**

Komandant potpukovnik s.o.

M.P.

BR. 21

IZVJEŠTAJ ŠTABA 13 UDARNE DIVIZIJE OD 18. MARTA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA JA O NAPADU NA ČUDIN KLANAC I CRNU VLAST[1]

ŠTAB
13. UD. DIVIZIJE, XI. KORPUS
Broj 35
Dne 18. marta 1945.

Operativni izvještaj o
napadu na Čudin Klanac
i Crnu Vlast, dne 14. III.[2]
1945. godine

ŠTABU XI. KORPUSA NOVJ.

Dostavljamo vam operativni izvještaj o napadu na neprijateljsko uporište Čudin Klanac — Babin Potok — Crna Vlast na dan 14. II. 1945. godine.

[4] Ti prilozi se nalaze u AVII, reg. br. 10—2/2, 10—3/2, 10—4/2, 10 — 5/2, 10 — 6/2, 10 — 7/2, 10 — 8/2 i 10 — 9/2, k. 1324.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 10 — 1/2, k. 915.

[2] Omaška; treba: II (februara).

1.) Operacija je izvođena na zemljištu mjestimično pošumljeno, mjestimično šumovito-čisto, ispresjecano putevima trećeg i drugog reda, manevarski položaj dosta otežan. Vreme maglovito. Operacija izvođena na sekciji Gospić razmjere 1:100.000 (Jugoslavensko—Engleska izradba).

2.) U operaciji učestvovale su jedinice: I. i II. Brigada 13. Divizije, III. Brigada 35. Divizije i Artiljerijski Divizion 35. Divizije kalibra 75 mm[3].

3.) Neprijateljske jedinice učestvovale su u borbi: 13. i 14. kompanija 847. Regimente[4] i 3. Bitnica[5] 392. Arc. Divizijona sa 4 topa i 3 teška bacača te jedan vod pionira, ukupno jačina 250 vojnika[6]. Ime komandanta nepoznato.

4.) Pre samog napada, boravak naših jedinica: I. Brigada Klašnica, Frkašić, II. Brigada Trnovac, III. Brigada 35. Ud. Divizije Drakulić Rijeka[7] i Homoljac, Artiljerijski Divizion Ponor istočno od Korenice. Sve tehničke pripreme u cilju uspješnijeg izvođenja operacije izvršene su na vrijeme.

Neprijateljski položaj na liniji Čudin Klanac — Babin Potok — Crna Vlast vrlo je važna točka za Gacku Dolinu. Gubeći ovu točku neprijatelju se ugrožava desni bok na liniji njegovog rasporeda Otočac — Gospić. U vezi ovakove situacije neprijatelj je branio navedene položaje ma pod cijenu života znajući šta bi značilo za njega gubitak navedenih uporišta.

5.) Pismena zapovijest prilaže se, u kojoj se vidi raspored i naša namjera[8].

6.) Početak napada 14. II. 1945. godine u 17 sati.

7.) Savezničke avijacija koja je odigrala vidnu ulogu, u ovoj operaciji nije učestvovala iz nepoznatih razloga no ako je predviđena da napadne neprijatelja na liniji Čudin Klanac — Babin Potok — Crna Vlast i Vrhovine. Napad avijacije unio bi zabunu kod neprijatelja što bi našim jedinicama omogućilo vjerovatno riješiti dobiveni zadatak. U 17 sati sve jedinice pristupile su rješenju dobivenog zadatka, podilaženje sa polaznih položaja naše pješadije podpomognuto je jakom baražnom vatrom naše artiljerije, koja je omogućila pješadiji da ovlada pod žestokom borbom kotom 940 i kotom [trig.] 828 sjeveroistočno od Babinog Potoka. Istovremeno II.

---

[3] i [9] O dejstvima jedinica 35. divizije u to vrijeme vidi knj. 38, dok. br. 45.

[4] puk

[5] baterija

[6] Te neprijateljske snage su pripadale njemačkoj 392. legionarskoj „Plavoj" diviziji.

[7] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

[8] Ta zapovijest je objavljena u knj. 38, kao dok. br. 30.

Brigada 13. Divizije uspjeva ovladati kotom 827 i 793 istočno od Crne Vlasti. Zatim zauzimlje Ramljane, potiskuje neprijatelja u pravcu Lešća, te zaposjeda kotu 789 Čardak.

Neprijatelj raspolagavši izvjesnim rezervama na sektoru Vrhovine, osjetivši opasnost napadnutog garnizona, nakon satne borbe potiskuje jedinice II. Brigade sa kote 827 i kte 793, ubacuje snage za pomoć napadnutom garnizonu Babin Potok. Sa nadmoćnijim snagama napada na kte t.j. izgubljene položaje, te uspjeva potisnuti naše snage na polazne položaje za borbu. Istovremeno neprijatelj potiskuje bataljon II. Brigade 13. Divizije sa položaja kta 789 Čardak na istočni masiv Ramljana, kta 1234 Stipanov Grič. Također neprijatelj vrši intervenciju iz Široke Kule pravcem Ljubovo na oslobođeni teritorij Krbave, znajući da će ovaj manevar oslabiti naš pritisak na napadnuti garnizon, što smo svakako bili prinuđeni da Divizijsku rezervu ubacimo odnosno orijentišemo u tom pravcu.

Nakon dvosatne borbe jedinice su dobile naređenje da se povuku u polaznu bazu za napad s tim da na nekim sektorima vrše manje protunapade radi zadržavanja neprijatelja, koji bi eventualno mogao pokušati da pristupi gonjenju naših snaga.

8.) Zadatak relativno je postignut. S obzirom na zadatak koji je postavljen pred Diviziju. Ispred tog moglo se postići bolji rezultati kada bi učestvovala saveznička avijacija. S druge strane kada bi Divizijska rezerva bila ubačena u borbu protiv neprijatelja koji je intervenisao iz pravca Vrhovina.

Gubici neprijatelja bili su: 31 mrtav, 49 ranjenih i 2 zarobljena.

9.) Naši gubici: 3 mrtva, 19 ranjenih, 1 zarobljen i 2 nestala. Među ranjenima nalaze se: zamjenik k-ta 2. bat. III. Brigade 35. Divizije Kuridža Stevo, op. oficir Petrov Josip, k-dir čete Jelača Miloš, vodnik Pavlica Miloš, vodnik Pavlica Mile, k-dir Veršić Ivan, vodnik Đaković Lazo i Crnokrat Gjuro, k-dir Ilijić Miloš, k-mesar čete Rašeta Stevan, delegat Buneta Krste i Vučković Miloš, Varičak Vlade, opun. ozne Kršuljan Andrija, pom. kom. čete 3. bat. I. Brigade 13. Divizije.

10.) Utrošak municije: 15.355 metaka raznog kalibra, 120 mina ze teški bacač, 8 ručnih bombi, 170 topovskih granata 75 mm.

11.) U ovim akcijama za pohvalu bile su nekoje jedinice i pojedinci koji će biti pohvaljeni sa strane ovoga štaba.

12.) U ovoj operaciji nije bio pozvat nitko na odgovornost.

13.) Postavljeni ciljevi nisu postignuti u cijelosti, dok s druge strane uspjelo se privući neprijateljske snage na naše

jedinice i time umanjiti žestinu njegovog napada koji je bio uperen na jedinice 8. i 35. Divizije[9], s vjerovatnim ciljem odbacivajući naše snage od komunikacije Babin Potok — Rakovica, Babin Potok — Bihać za spajanje garnizona Bihać — Otočac. Ovim potezom bi neprijatelj presjekao našu saobraćajnu vezu Like i Dalmacije, Korduna i Banije.

Pomoć u komandovanju u toku operacije podređenim jedinicama bila je neprekidna, dok veza sa III. Brigadom 35. Divizije nije funkcionisala s razloga što se još uvijek ne posvećuje dovoljna pažnja službi veze.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar—ppukovnik:
Matić Đuro

Komandant—ppukovnik:
Dim.[10] Vojvodić

BR. 22

IZVJEŠTAJ ŠTABA 13. UDARNE DIVIZIJE OD 18. MARTA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA JA O BORBAMA U REJONU HOMOLJCA, KRBAVICE, BUNIĆA, LJUBOVA, DEBELOG BRDA I MEKINJARA I O PROBOJU IZ NEPRIJATELJSKOG OBRUČA[1]

ŠTAB
13. UD. DIVIZIJE XI. KORPUSA

Broj 36
Dne, 18. marta 1945.

Operativni izveštaj za
definitivne borbe u razdoblju
od 4. — 7. III. 1945. godine.

ŠTABU XI. KORPUSA NOVJ[2].

Podnosi se operativni izveštaj o definitivnim borbama koje su vođene na liniji Homoljac — Trnovac — Krbavica — Bunić — Ljubovo — Debelo Brdo — Mekinjar — Duboko, u razdoblju od 4. — 7. III. 1945. godine.

[10] Dimitrije

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 11—1/2, k. 915.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

1.) Akcija je vođena na zemljištu raznolikom, šumovitom, bregovitom, ravničarskom, valovitom, ispresecano komunikacijama. Teren je bio pogodan za neprijateljsku motorizaciju. Teren u sekciji Gospić, 1:100.000.

2.) U borbi je učestvovala I., II., III. Brigada, Artiljerijski Divizion i Pionirski bataljon.

3.) Neprijateljske jedinice koje su učestvovale u ovoj borbi protivu nas jesu: Delovi 373. Divizije, 392. Divizije, 11. i 10. Hrvatske Divizije[3], tako da je ukupan broj neprijateljskih vojnika koji je učestvovao u borbi bio cirka oko 6.200 vojnika. Ovim trupama i akcijama komandovao je general Grafenstein[4].

4.) Pre samog napada naše snage koje su učestvovale u napadu bile su raspoređene na liniji: I. i II. Brigada Ljubovo — Bunić — Trnovac — Homoljac, III. Brigada Medak — Mogorić, Artiljerijski Divizion Pećani, Pionirski bataljon Debelo Brdo. Pred sam napad naše su jedinice bile pripremljene za borbu.

Stanje neprijatelja bilo je sledeće: Nakon nekoliko neprijateljskih pokušaja da ovlada linijom koju drže naše jedinice, neprijatelju je uspjelo da baci naše snage na prihvatne položaje. Neprijatelj je preko svoje obaveštajne službe bio vrlo dobro obavešten gdje držimo mi svoje snage i koje jačine, tako da je on mogao pripremiti mnogo jače snage nego smo ih mi imali na tom sektoru.

5.) Pismena zapovest nije izdata jedinicama nego samo usmena.

6.) Borba je počela 4. marta 1945. i 6.30 sati i trajala je do 7. marta 1945 do 5 sati.

7.) 4. III. 1945. u 6.30 sati neprijatelj jačine oko 1000 vojnika potpomognut sa 5 tenkova vrši silovit napad[5] na položaje II. Brigade, koja zatvara pravac Trnovac — Krbavica na liniji Kosa k. 922 i Fundekov Vrh[6] k. 964. Do 23 časa neprijatelj jednakom žestinom napada, vrši 5 juriša, 6 jurišem uspijeva ovladati navedenim kotama, nakon čega naše jedinice prelaze u protivnapad, te odbacuju neprijatelja na Homoljačko polje, gdje je zanoćio i sredio za sledeće operacije.

I. Brigada napada neprijatelja manjim djelovima na Konjskom Brdu, te ga zauzimlje, Ivčevića kosu koju je ne-

[3] Riječ je o ustaško-domobranskoj 10. i 11. diviziji.

[4] Hans Grafenštajn (Gravenstein) je bio komandant 373. legionarske divizije.

[5] i [10] Riječ je o neprijateljskom prodoru na slobodni teritorij istočne Like. Opširnije o tome vidi dok. br. 8, napomenu 6.

[6] Na karti 1:100.000: Fundakov vrh.

prijatelj napustio, Ramljane, ruinira cestu Lešće — Perušić. 2 bataljona vode borbu slabijeg karaktera na liniji Čanak — Korita — Turjanski Klanac. Namjere neprijatelja nepoznate. Na osnovu ovoga ispada u više pravaca smatrato je ofenzivom lokalnog karaktera.

5. III. 1945. Neprijatelj ponovo vrši jaki pritisak linijom kosa Fundekov Vrh, sa Pogledala i Klanca. II. Brigada vodi žestoke ofenzivne borbe, odbija 6 neprijateljskih juriša. Pored uporno branećih držanih položaja neprijatelj uspjeva potisnuti II. Brigadu sa glavnih položaja na prihvatne južno od Krbavice i Mrsinja. Borba traje od 7 do 22 časa. Neprijatelj obrazuje položaje sjeverno od Krbavice desnim krilom naslanja se na k. 968 Budina kosa a levim k. 1159 južno od Police (Mrsinj). U toku noći neprijatelj jačine 1000 vojnika prikriveno upada u Tolić.

2. bataljona[7] I. Brigade pojačane Artiljerijskim Divizionom vodi žestoke borbe. Neprijatelju uspjeva da potisne I. Brigadu na liniji Debelo Brdo — Bunić — Pišaćuša k. 1103. Jedan bataljon vodi žestoke borbe na sektoru Čanak — Korita — Živulja. Neprijatelju stižu pojačanja iz pravca Kozjana na sektor Bunić — Ljubovo. 2 bataljona III. Brigade čitavog dana vode borbu za Mekinjar, neprijatelj daje ogorčen otpor odbacivši bataljone te ovlada Svračkovim Selom. Potiskujući naše snage na prihvatne položaje I. i II. Bragada tjesno su povezane na uskom prostoru s tim što je I. Brigadi odsječen jedan bataljon na sektoru Čanak. Jedan bataljon II. Brigade vodi borbu kod Dubokog — Jošani.

Situacija u kojoj se nalaze naše jedinice postaje sve ozbiljnija, vidjevši neprijateljeve namjere koji svakog dana sistematski steže u obruč naše jedinice, u namjeri da ih odsječe od baza za ishranu i ubojnih slagališta, te onda pristupi sistematskom uništavanju naše Divizije.

6. III. 1945. I. Brigada sa 2 bataljona u 4 časa vrši protiv napad na neprijatelja koji je zaposjeo zapadni deo Bunića. Neprijatelj daje žestok otpor, dok jednom kolonom napada k. 1103 Pišaćušu s namjerom da vrši bočno dejstvo na naše položaje. Nakon satne borbe neprijatelj vrši protiv napad te drsko potiskuje naše snage, ne obraćajući pažnju na naš otpor pošto je neprijatelj bio u pijanom stanju. Prisilivši naše snage na povlačenje na prihvatne položaje i to: I. Brigada Medveđak k. 846 — Vučjak k. 893 dok jedan bataljon odsječen na sektoru Čanak. II. Brigada prihvaća borbu te zauzima položaj Razdolje, na komunikaciji Bunić — Korenica k. 766 — k. 805 — k. 903, borba traje čitavog dana iste žestine do 17 sati.

[7] Tako je u originalu. Treba: Dva bataljona.

Jedan bataljon II. Brigade. Artiljerijski divizion i Pionirski bataljon vode žestoke borbe na sektoru Duboko — Jošane ne dozvolivši neprijatelju da ovlada masivom istočno od komunikacije Pećane[8] — Jošane.

2 bataljon III. Brigade vode borbu s vremena na vreme na sektoru Mekinjar — Svračkovo Selo, dok od 20—24 časa žestoko napada neprijatelja da ga veže za njegove položaje i time omogućuje probijanje neprijateljskog obruča oko naših snaga.

U 18 sati I. i II. Brigada napuštaju zauzete položaje rokirajući se na sektor Gorica — Padalište te odmah vrše pokret: I. Brigada Gorica — Padalište — Duboko — Jošane, II. Brigada, Štab Divizije sa prištabskim jedinicama pravcem Srednja Gora preko linije Gorica — Pećane — Jošane.

Prema podacima koji nisu odgovarali istini neprijatelj drži Jošane jačine 300 vojnika, koji je garnizon trebalo likvidirati prije pokušaja probijanja obruča pošto je to bio jedini pravac za povlačenje naših snaga. Međutim, neprijatelj čitavog dana napada bezuspješno iz pravca Jošane — Duboki[9] s namjerom da napadne naše snage u leđa. Neprijatelj doživljuje neuspjeh i veće gubitke te se povlači za Udbinu, s time nam ostavlja besmetan prolaz u pravcu Rebića.

Prelazeći Krbavsko polje II. Brigada u 4 časa 7. o. mj. prima borbu sa neprijateljskom zasjedom na koti 709, te nakon kratke borbe i jurišem razbija neprijateljsku zasjedu pročisti teren za prolaz ostalim jedinicama naše Divizije. U toku ove noći ne uspjeva se prebaciti 1 bataljon II. Brigade, jedni djelovi Artiljerijskog diviziona i Pionirski bataljon, koji se prebacuju noću između 7. i 8. na sektoru Visuć — Kuk nesmetano.

Poslije završene borbe, t.j. izvlačenje naših snaga iz neprijateljskog obruča, jedinice naše Divizije orijentišu se na liniji Kurjak — Srednja Gora — Mogorić — Medak.

8.) Naša Divizija u ovoj operaciji izvršila je postavljene zadatke, dok je bilo manjih propusta u toku borbe. Neprijatelj je nanio nama osjetljive gubitke, razlog tome je nadmoćnost u ljudstvu, zatim probijanje kroz neprijateljski obruč.

Planski pripremljena neprijateljska akcija za uništenje naše žive sile ostala je izjalovljena pored sistematskog potiskivanja naših snaga na vrlo mali prostor, gdje je neprijatelj namjeravao pristupiti uništenju Divizije[10].

---

[8] Na karti 1:100.000: Pećani.

[9] Na karti 1:100.000: Duboko.

Gubici neprijatelja u ovim borbama bili su: 186 mrtvih, 209 ranjenih. Zaplijenjeno: 2 puške, 450 metaka, 2 šat. krila, rez. cijev od šarca i 2 konja.

9.) Naši gubici: 22 mrtva, 87 ranjenih i 34 nestala. Među poginulima nalaze se drugovi: k-dant 4. bat. drug Kajfeš Vlado, politkomesar mitr. čete, por. Šegan Milan, obojica iz I. Brigade. Pom. Kom. 2. bataljona Mrzljak Srećko, pporuč. iz 2. bataljona Mikuličić Mladen, pporučnik 2. bat. Mohorić Bartol, svi iz II. Brigade. Među ranjenima vidi se ime i broj iz priloženih lista gubitaka[11].

Izgubljeno: 26 pušaka, 2 pištolja, 6 šmajsera, 4 p.mitraljeza, 2 t.mitraljeza, 1 t.bacač, 6 topa 75 mm i 2 protukolca.

10.) Utrošeno municije: za teške mitraljeze, za p.mitraljeze, za puške i šmajsere 94.943 metka, 286 ručnih bombi, 819 mina za teški bacač 81 mm, 287 zrna za topove, 15 signalnih metaka.

11.) U ovim borbama veći broj pojedinaca i jedinica istakli su se za umešnost i hrabro držanje pred daleko nadmoćnijim neprijateljem, koje će ovaj štab pohvaliti i predložiti naknadno za odlikovanja.

12.) U ovoj borbi općenito držanje lica i jedinica bilo je primjerno.

13.) I ako je neprijatelj bio daleko nadmoćniji, te smišljeno potiskivao naše snage, koje su sa svojom upornosti, snalažljivosti, prodornosti i izdržljivosti obmanule neprijateljski plan, te daleko brojčano slabije blagovremeno parirale svaki neprijateljski pokušaj da nam nanese osjetljive gubitke.

U ovim akcijama iskorištenje vatre i sadejstva svih raspoloživih oružja došla su do poželjnog iskorištenja, zatim uzajamna pomoć između jedinica doprinela je u mnogome uspjeh.

Još neki rukovodioci ne posvećuju dovoljno pažnje važnosti tjesnog dodira sa neprijateljem i pored neprekidnog ukazivanja od kakvog je značaja na vreme otkriti neprijateljeve namjere i na taj način prištediti jedinicama eventualne gubitke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar—ppukovnik: **Matić Đuro**

Komandant—ppukovnik: **Dim.[12] Vojvodić**

---

[11] Te liste nisu pronađene.
[12] Dimitrije

BR. 23

IZVJEŠTAJ ŠTABA 26. UDARNE DIVIZIJE OD 18. MARTA 1945. ŠTABU 4. ARMIJE JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI, ORGANIZACIONOJ STRUKTURI I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB
XXVI. UDARNE DIVIZIJE IV. ARMIJE
Broj: 226/45
18. III. 1945. g.

Predmet: Opći izvještaj od 20/II. do 20/III. t.g.

ŠTABU IV. ARMIJE

a) *Operativna situacija:*

Operativna situacija od posljednjeg općeg izvještaja, dostavljenog tome Štabu pod br. 192/45 od 1. III. t.g.[2], pa do danas, bila je slijedeća:

Poslije uspješno izvršene Mostarske operacije[3], 14. II. 1945. god. Divizija je bila smještena na prostoriji Mostar — s. Ilić — s. Vihovići — s. Cim — Bijelo Polje. Na toj prostoriji ostala je do 21. II. 1945. god.

20/II. 1945. god. Divizija je dobila naređenje da, radi pretstojećih zadataka, izvrši pokret sa gore označene prostorije na prostoriju: Metković — Igrane — Živogošće — Gradac — Podgora.

21/II. 1945. god. Divizija je otpočela sa pokretom, a 23/II. do 20 sati sve su jedinice bile na određenim mjestima.

Zapovješću Štaba VIII. Udarnog Korpusa od 23/II. t.g.[4] Diviziji je produžena maršruta, i to: sa dosadašnje prostorije da se pregrupira na prostoriju: Zemunik — Smilčić — Predraga — Donji Karin — Obrovac.

26/II. t.g. jedinice ove Divizije otpočele su sa pokretom, a 4/III. t.g. nalazile su se na predviđenim mjestima[5].

---

[1] Orginal (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 3—1/4, k. 1103.

[2] Vidi dok. br. 2.

[3] Opširnije o mostarskoj operaciji vidi tom IV, knj. 33, dok. br. 136.

[4] Ta zapovijest nije pronađena.

[5] Od 26. februara do 4. marta 1945. prevožene su brodovima Jugoslavenske mornarice jedinice 26. divizije sa prostora Metković — Igra-

Na određenoj prostoriji Divizija se nalazila sve do 15/III. t.g., kojeg je dana, a prema dobivenoj zapovijesti od Štaba IV. Armije, otpočela sa grupisanjem snaga na prostoriji: Mazin — Srb — Donja Suvaja — Brotnja — Doljani, a u cilju pretstojećih zadataka[6].

Na određenoj prostoriji Divizija mora biti prikupljena do 18. ov. mj. do mraka.

b) *Organizacija Štabova:*

Prema novoprimljenoj formaciji, još se sa reformiranjem štabova i jedinica nije otpočelo iz razloga što se momentalno nema vremena, a i pred samim pretstojećim operacijama smatramo da izmjene većih razmjera (kao što bi trebala da bude ova) nisu preporučljive.

Dosadašnji načelnik Štaba drug ppukovnik Stupar Bogdan upućen je na k-dtski kurs u Đeneralštab.

Dosadašnji politkomesar I. Dal. Prol. Brigade drug major Aračić[7] premješten je u Štab Mornarice, a na njegovo mjesto određen je drug major Jakić Augustin, do sada komesar Komande kninskoga područja. Dosadašnji k-t XII Dal. Ud. Brigade drug major Marinković Josip nalazi se u bolnici na liječenju, a njegov zamjenik drug kapetan Negodić Roko određen je na oficirski kurs u SSSR.

Dužnost v.d. k-ta XII Dal. Ud. Brigade primio je dosadašnji načelnik [Štaba] iste Brigade drug kapetan Nikitović Đorđe.

c) *Formacijsko stanje jedinica i njihova popuna:*

Provođenje u djelo novopredviđene formacije nije otpočelo, a u vezi stalnih pokreta i pretstojećih operacija[8].

Prema naređenju Štaba IV. Armije, Motorizovani Divizion pridodat je Art. Brigadi IV. Armije.

---

ne — Živogošće — Gradac — Podgora u područje Sukošan — Biograd n/m. Ukupno je transportovano: 10.200 boraca i starješina, 970 konja, 138 kola i 760 tona raznog materijala. Više o tome vidi tom VIII, knj. 3, dok. br. 154 i 155.

[6], [8] i [12] Pregrupisanje jedinica divizije izvršeno je na osnovu naređenja Štaba 4. armije JA od 14. marta (AVII, reg. br. 2—6/1, k. 311), a 18 marta 1945. izdao je isti štab zapovijest za napad na neprijateljska uporišta u rejonu Lapca, Nebljuha, Udbine i Korenice. Detaljnije o početku ofanzive jedinica 4. armije JA u istočnoj Lici vidi tom XI, knj. 4. dok. br. 4.

[7] Nikola

6 drugova na kurs na vezi u Generalštab
1 drug na kurs za vezu u SSSR
5 " u Inž.Ofic.Školu u Beogradu Generalštab/
20 drugova na pilotski kurs u SSSR
9 " na mehanički kurs u SSSR
5 " u Inž.Ofic.Školu u SSSR
1 drug u Konjičku Ofic.Školu u SSSR.

g/ Specijalne jedinice:

Sve specijalne jedinice funkcioniše vrlo dobro. Samo se osjeća nedostatak u prevoznim sredstvima(kamionima),koja bi u mnogome povećala manevarsku moć Divizije.

h/ Borbenost,moral,ishrana i zdravstveno stanje:

Borbenost kod boraca je na dostojnoj visini.Posljednji najjeći dali su jedinicama jaku podršku u učvršćivanju morala i borbenosti.

Zdravstveno stanje - Pojavila se epidemija trbušnog tifusa,ali u vrlo malom broju. Radi se na suzbijanju. Bolesnici su pri ozdravljenju. U svim jedinicama se je otpočelo sa vakcinacijom protiv pjegavca.

i/ Daljnje namjere:

Daljnje namjere u skladu su sa prestojećim naredjenjima Štaba IV.Armije.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar,pukovnik: Komandant,pukovnik:

Fotokopija posljednje stranice dokumenta br. 23

d) *Brojno stanje:*

Pregled brojnog stanja i naoružanja dostavlja se u prilogu ovog izještaja[9].

e) *Socijalni i nacionalni sastav:*

Prilaže se ovom izještaju[10].

f) *Nastava u jedinicama, školama i kursevi:*

Usljed velike potrebe nižih rukovodioca, potrebnih za pretstojeće operacije, još nije formirana Divizijska podoficirska škola, jer bi formiranjem iste otpalo 40 nižih rukovodioca, te bi time nastale poteškoće u komandovanju desetinama i vodovima.

Razlog je još i taj, što je ova Divizija uputila na razne kurseve u Đeneralštab i u SSSR veliki broj drugova, kao:

20 drugova na kurs za položaj vodnika i k-ra čete u Đeneralštab.

5 drugova na kurs za položaj k-ta bat. i Brigade u Đeneralštab

6 drugova na kurs za vezu u Đeneralštab
1 druga na kurs za vezu u SSSR.
3 druga u Inž. Ofic. Školu u Beograd[11] (u Đeneralštab)
20 drugova na pilotski kurs u SSSR
9 drugova na mehaničarski kurs u SSSR
5 drugova u Inž. Ofic. Školu u SSSR
1 druga u Konjički ofic. Školu u SSSR.

g) *Specijalne jedinice:*

Sve specijalne jedinice funkcionišu vrlo dobro. Samo se osjeća nedostatak u prevoznim sredstvima (kamionima), koja bi u mnogome povećala manevarsku moć Divizije.

h) *Borbenost, moral, ishrana i zdravstveno stanje:*

Borbenost kod boraca je na dostojnoj visini. Dosadašnji uspjesi dali su jedinicama jaku podršku u učvršćivanju morala i borbenosti.

---

[9] i [10] Redakcija te dokumente nije pronašla. Pregled brojnog stanja i naoružanja te socijalnog i nacionalnog sastava divizije za mjesec mart objavljen je u zbirnom pregledu 4. armije JA od 31. marta 1945 (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 12).

[11] Inžinjerijski kurs se održavao u Pančevu.

Zdravstveno stanje. — Pojavila se epidemija trbušnog tifusa, ali u vrlo malom broju. Radi se na suzbijanju. Bolesnici su pri ozdravljenju. U svim jedinicama se je otpočelo sa vakcinisanjem protiv pjegavca.

i) *Daljnje namjere:*

Daljnje namjere u skladu sa pretstojećim naređenjima Štaba IV. Armije.[12]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, ppukovnik: **D. Korać**

Komandant, pukovnik: **B. Božović**

M.P.

BR. 24

IZVJEŠTAJ ŠTABA 34. UDARNE DIVIZIJE OD 18. MARTA 1945. ŠTABU 4. UDARNOG KORPUSA JA O BROJNOM STANJU LJUDSTVA I NAORUŽANJU SA OBJAŠNJENJEM RASHODA U MARTU 1945. GODINE[1]

ŠTAB
XXXIV. UDARNOG KORPUSA[2]
ARMIJE JUGOSLAVIJE

Op. br. 38
Dne 18. III. 1945. g.

Brojno stanje i naoružanje[3]
nacional-socijalni sastav[4]
te vojno-organizacioni
izvještaj[5] za mjesec mart
1945. g. dostavlja.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom)) u AVII, reg. br. 3—1/5, k. 1225.

[2] U dokumentu je četvrtasti pečat napisan mašinom, pa je umjesto 34. udarne divizije pogrešno napisano 34. udarnog korpusa.

[3] Taj pregled se nalazi u AVII, reg. br. 3/1 — 5, k. 1225, a brojno stanje ljudstva i naoružanja divizije prikazano je u pregledu 4. korpusa JA i objavljeno u ovoj knjizi kao dok. br. 41. O brojnom stanju ljudstva i naoružanja u aprilu 1945. godine vidi dok. br. 69, napomenu 10.

[4] Taj pregled se nalazi u AVII, reg. br. 3/7 — 5, k. 1225, dok je socijalni i nacionalni sastav divizije prikazan u odgovarajućem pregledu 4. korpusa JA za mjesec mart 1945. godine i objavljen u ovoj knjizi kao dok. br. 42.

[5] Taj izvještaj nije pronađen.

ŠTABU IV. UD. KORPUSA ARMIJE JUGOSLAVIJE

U prilogu dostavlja se pregled brojnog stanja i naoružanja za mjesec mart 1945. g. sa objašnjenjem razlika i to:

I. LJUDSTVO

UKUPNO PO SPISKU 20 veljače 1945. g.		5517[6]
UKUPNO PO SPISKU 20 marta 1945. g.		5984
U ovom mjesecu upisano je novih drugova	977	
Ispisano u toku mjeseca u razne odkomande i poginulo, te zarobljeno ukupno	510	
RAZLIKA PO SPISKU	467 više	

OPRAVDANJE RASHODA

Sada po spisku	5984	
Sada na licu	4470	
U bolnici	726	
Na bolovanju	73	
Na kursu	142	
Na odsustvu	18	
Na službenom putu	24	
U bjekstvu	460	
U zatvoru	4	
Nestali	54	
Zarobljeno	13	
SVEGA U RASHODU	1514	1514

ORUŽJE:

U prošlom brojnom stanju pušaka	2770	Predano otsj. za naoruž. neispravne	118
Sada pušaka	2713	MANJE PUŠAKA	57
Primljeno od otsjeka na naruž[7]	18	Ranije šmajsera	267
Iz raznih odkomandi	6	Sada šmajsera	403
Zaplijenjeno u borbama	99	Primljeno od otsj. naoruž.	87
Izgubljeno u borbama	36	Zarobljeno u borbama	12
Odnijeli dezerteri	26		

[6] Vidi knj. 38, dok. br. 50.

[7] Omaška; treba: za naoružanje.

Izgubljeno u borbama	3
Donijeli iz raznih odkomandi	40
VIŠAK ŠMAJSERA	136
Ranije p. mitralj.	207
Sada p. mitralj.	225
Zaplijenjeno u borbama	18
Izgubljeno u borbama	4
Vraćeno otsj. za naoruž.	3
Primljeno od otsj. naoruž.	4
VIŠAK PUŠKOMITRALJEZA	18
Ranije teških mitralj.	26
Sada teških mitralj.	26
BEZ PROMJENE	
Ranije lakih bacača	21
Sada lakih bacača	27
Zarobljeno u borbama	2
Primljeno iz magazina	4
VIŠAK LAKIH BACAČA	6
Ranije teških bacača	12
Sada teških bacača	13
Zaplijenjeno u borbi	1
TEŠKIH BACAČA VIŠE	1
Ranije pištolja	194
Sada pištolja	205
Zaplijenjeno u borbama	4
Donijeli iz raznih odkom	7
PIŠTOLJA VIŠE	11
Ranije ručnih bombi	1320
Sada ručnih bombi	1625
Zaplijenjeno u borbama	900
Utrošeno u borbama	595
RUČNIH BOMBI VIŠE	305
Ranije engl. bacača	10
Sada engl. bacača	14
Primljeno iz magazina	4
ENGLESKIH BACAČA VIŠAK	4
Ranije tromblona	4
Sada tromblona	3
Vraćeno otsj. naoruž.	1
TROMBLONA MANJE	1
Ranije protuoklop. pušaka	19
Sada protuoklop. pušaka	18
Uništena prilikom eksplozije mine	1
PROTUOKLOPNIH PUŠAKA MANJE	1
Ranije eksploziva	220 kgr.
Sada eksploziva	205 "
Utrošeno eksploziva	15 "
EKSPLOZIVA MANJE	15 kgr.
Ranije korde	410 met.
Sada korde	361 met.
Utrošeno korde	49 met.
KORDE MANJE	49 met.
Ranije nagz. mina	85 kom.
Sada nagaznih mina	37 kom.
Utrošeno za miniranje komunikacija	48 kom

NAGAZNIH MINA MANJE	48 kom.
Ranije radiostanice .	6
Sada radiostanica .	8
Primljeno iz štaba Korpusa	1
Za Posavski odred .	1
RADIOSTAN. VIŠE . .	2
Ranije telefona . .	50
Sada telefona . .	52
Iz radione sa popravka . . .	2
VIŠE TELEFONA	2
Ranije tel. centrala	5
Sada tel. centrala	7
Zaplenjeno u bor. .	2
TEL. CEN. VIŠE .	2
Ranije signalnih pištolja	21
Sada signalnih pištolja	20
Izgubljeno u borbi	1
SIGNALNIH PIŠTOLJA MANJE	1
Ranije motorbicikla	3
Sada motorbicikla	5
Zaplijenjeno u borbi	2
MOTORBICIKLA VIŠE	2
Ranije kola	26
Sada kola	27
Zaplijenjeno u borbi	1
KOLA VIŠE	1
Sada tovarnih konja	227
Primljeno od T. P.[8] Područja	17
TOVARNIH KONJA VIŠE	17
Ranije teglećih konja	133
Sada teglećih konja	131
Vraćeno K-di Područja nesposobnih	2
TEGLEĆIH KONJA MANJE	2
Ranije mula	30
Sada mula	18
Poginulo u borbi	6
Uginulo	6
MANJE MULA	12

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p.pukovnik:
D.[9] Govorušić

Komandant, p.pukovnik:
M.[10] Dasović

M.P.

[8] Turopoljsko-pokupsko
[9] Drago
[10] Martin

BR. 25

IZVJEŠTAJ ŠTABA 34. UDARNE DIVIZIJE OD 19. MARTA 1945. ŠTABU 4. UDARNOG KORPUSA JA O NAPADU NA UPORIŠTE REČICU[1]

ŠTAB
XXXIV. UDARNE DIVIZIJE
IV. UDARNOG KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE

Op. br. 39/45. g.
Dne 19. III. 1945. g.

Operativni izvještaj
o likvidaciji uporišta
Rečica.

ŠTABU IV. UDARNOG KORPUSA ARMIJE
JUGOSLAVIJE

Uporište Rečica smješteno je na komunikaciji Karlovac — Kupčina[2], gdje sa selom obrazuje trougao, koji na svom sjevero-istočnom dijelu ima za oslonac jaku zidanu zgradu (školu), a na sjeverozapadnom vrhu prema Karlovcu kuće bez naročite čvrstoće. Centar mjesta oko crkve je najsolidniji kojemu daje naročitu prednost grupa zidanih kuća, koje su smještene na maloj dominantnoj uzvišici. Okolno zemljište ravno i pregledno. Zemljište pretstavljeno na sekciji Zagreb — Karlovac 1:100.000.

Posadu uporišta sačinjavala je III. Bojna II. posadnog Zdruga[3], sastavljena od tri satnije ukupno oko 450 vojnika. Zapovjednik nadporučnik Ratković Pantelije. Posada je bila naoružana sa jednim teškim bacačem, protukolskim topom 37 m/m, 2 laka bacača, 15 puškomitraljeza, 5 teških mitraljeza, ostalo puške.

Vlastita odluka bila je napasti neprijatelja sa tri pravca, a jedan pravac t.j. južni zatvoriti zasjedom da ga se tuče na otvorenom polju, te tako posadu uništiti ili zarobiti.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 23 — 1/2, k. 1225.

[2] Misli se na D. Kupčinu.

[3] Posada u uporištu je pripadala 3. ustaškom zdrugu 13. ustaško-domobranske divizije (vidi dok. br. 6, napomenu 3).

Š T A B
XXXIV.UDARNE DIVIZIJE
IV.UDARNOG KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE
Op.br. 39/45.g.
Dne 19.III.1945.g.

Operativni izvještaj
o likvidaciji uporišta Rešica.-

ŠTABU IV.UDARNOG KORPUSA ARMIJE
J U G O S L A V I J E

Uporište Rešica smještano je na komunikaciji Karlovac Kupčina, koje sa selom obrazuje trougao, koji na svom sjeverno-istočnom dijelu ima za oslonac jaku utvrdu zvanu /školu/, a na sjeverozapadnom vrhu prema Karlovcu kuće bez naročite čvrstoće.Centar mjesta oko crkve je najsolidniji zojem dalje naročitu prednost grupe utvrdnih kuća,koje su smještene na maloj dominantnoj uzvišici.Okolno zemljište čisto i preglednо.Zemljište pretstavljeno na sekciji Zagreb - Karlovac 1 : 100.000.

Posadu uporišta sačinjava je III.bojna II.gardnog Zdruga, sastavljena od tri satnije ukupno oko 450 vojnika. Zapovjednik nedoruinik Ratković Rantelije. Posada je bila naoružana sa jednim teškim naoštem, protukolskim topom 37 m/m, 2 laka naoša, 15 puškomitraljeza, 5 teških mitraljeza, ostalo ručke.

Vlastita odluka bila je, napasti neprijatelja na tri pravca, jednan pravac t.j. južni zatvoriti zasjedom da ga se tuče na otvorenom polju, te tako posadu uništiti ili zarobiti.

Napad je vršila Ud.Karlovačke brigade, pojačana sa 3 p.k. topa, 5 teških naoša, i baterijom brdskih topova. Zumberačka brigada sa dva bataljona natvarala je južni pravac t.j. odatupnicu neprijatelju prema Kupskom mostu. Ostalo dva bataljona sačinjavala su divizijsku rezervu. Ud.Belajna brigada vršila je osiguranje prema Karlovcu i Draganiću, a III.Ud.brigade VII.Ud.divizije osiguravala je iz pravca Sdenčine i Brezovice.

Za ovu akciju izdata je pismena naredjest Op.br.32/45.g ovoga štaba, koja se prilaže.Napad je počeo 4.III.1945.g. u 23.30 sati.

Zauzimanje polaznih položaja i izbijanje na ove izvršeno je na vrijeme i prvidjenom planu. Pošto je uhvaćena veza sa svim jedinicama, naredjeno je da se otpočne napad.Karlovačka brigada je napala vrlo energično i jednovremeno sa svim bataljonima. Neprijatelj je na prvim položajima dovao prvih 15 minuta žestok otpor.Tako nije IV.bataljon, koji je napadao pravcem s.Luki - Rešica izvršio prodor i istjerao neprijatelja iz bunkera. Prvi uspjeh brigade je vrlo dobro iskoristila i na leđima neprijatelja upala sva tri bataljona u centar otbrane i tako razbila neprijatelja, ne dozvolivši mu da se na svom najboljem položaju /centru mjesta/ uredi i organizuje. Neprijatelj je glavninom snage bježao u pravcu r.Kupe i Kupskom mostu, naišavši na bataljone Zumberačke brigade, koji su ga djelomično uništili, a djelomično zarobili. Upotreba artiljerije u ovoj akciji nije uopće primjenjena, zbog toga što je pješadija brzo svladala neprijatelja.Borba je završena u 00.01 sat.

U 2400 sata krenule su iz Draganića dvije ustaške satnije preko k.113, putem prema k.111, sa ciljem da priteknu u pomoć napadnutom garnizonu Rešica. Izviđački dijelovi Ud.Belajne brigade primjetili su neprijatelja i otvorili kratku vatru i postepeno se povlačili u nastav brigade. Neprijatelj osjetivši da se ovi povlače, produžio je uz galamu prema cesti.Odmah je ubačen rezervni bataljon, koji je potpomognut vatrom teških baceća napao neprijatelja i u polusatnoj borbi protjerao ga u pravcu Draganića.Neprijatelj nije više pokušao ni iz tog pravca niti iz pravca Karlovca da pođe u pomoć napadnutoj posadi.

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 25

Napad je vrliša[4] Ud. Karlovačka brigada, pojačana sa 3 p.k. topa, 5 teških bacača, i baterijom brdskih topova. Žumberačka brigada sa dva bataljona zatvarala je južni pravac t.j. odstupnicu neprijatelja prema Kupskom mostu. Ostala dva bataljona sačinjavala su divizijsku rezervu. Ud. Seljina brigada[5] vršila je osiguranje prema Karlovcu i Draganiću, a III. Ud. brigada VII. Ud. divizije[6] osiguravala je iz pravca Zdenčine i Brezovice.

Za ovu akciju izdata je pismena zapovijest Op. br. 32/45. g. ovoga štaba, koja se prilaže[7]. Napad je počeo 4. III 1945. g. u 23.30 sati.

Zauzimanje polaznih položaja i izbijanje na ove izvršeno je na vrijeme i po predviđenom planu. Pošto je uhvaćena veza sa svim jedinicama, naređeno je da se odpočne napad. Karlovačka brigada je napala vrlo energično i jednovremeno sa svim bataljonima. Neprijatelj je na prvim položajima davao prvih 15 minuta žestok otpor, dok nije IV. bataljon, koji je napadao pravcem s. Luki[8] — Rečica izvršio prodor i istjerao neprijatelja iz bunkera. Prvi uspjeh brigada je vrlo dobro iskoristila i na leđima neprijatelja upala sa sva tri bataljona u centar odbrane i tako razbila neprijatelja, ne dozvolivši mu da se na svom najboljem položaju (centru mjesta) sredi i organizuje. Neprijatelj je glavninom snaga bježao u pravcu r. Kupe i Kupskom mostu, naišavši na bataljone Žumberačke brigade, koji su ga djelomično uništili, a djelomično zarobili. Upotreba artiljerije u ovoj akciji nije uopće primijenjena, zbog toga što je pješadija brzo savladala neprijatelja. Borba je završena u 00. 01 sat.

U 24,00 sata krenule su iz Draganića dvije ustaške satnije preko k. 113, putem prema k. 111, sa ciljem da priteknu u pomoć napadnutom garnizonu Rečica. Izviđački dijelovi Ud. Seljine brigade primijetili su neprijatelja i otvorili kratku vatru i postepeno se povlačili u sastav brigade. Neprijatelj osjetivši da se ovi naglo povlače, produžio je uz galamu prema cesti. Odmah je ubačen rezervni bataljon, koji je potpomognut vatrom teških bacača napao neprijatelja i u polusatnoj borbi protjerao ga u pravcu Draganića. Neprijatelj nije

---

[4] Omaška; treba: vršila.

[5] Odnosi se na brigadu »Franjo Ogulinac Seljo«.

[6] O ostvarenom sadejstvu između 3. brigade 7. divizije i jedinica 34. divizije JA vidi dok. br. 16.

[7] Vidi dok. br. 6.

[8] Na karti 1:100.000: s. Luka.

više pokušao ni iz tog pravca niti iz pravca Karlovca da pođe u pomoć napadnutoj posadi.

U ovim borbama postignut je potpuni uspjeh. Sva naređenja koja su izdavana u toku borbe izvršavana su u potpunosti. U ovoj borbi neprijatelj je imao 180 mrtvih, od toga 2 oficira i 250 zarobljenih među kojima i dva oficira. Zaplijenjen je 1 protukolski top 37 m/m, jedan teški bacač, 2 laka bacača, 4 teška mitraljeza, 11 puškomitraljeza, 8 šmajsera, 244 puške, 30.000 metaka, 133 granate za protukolski top, 151 mina za teški bacač, 3 telefona i 1 telefonska centrala.

Naši gubitci 10 mrtvih i 55 ranjenih. Među poginulima nalazi se pomoćnik komesara čete Živić Mije Ivan, komesar čete Slatkov Ivana Oleg, pomoćnik komesara čete Teveli Dragutina Mihaljo. Među ranjenima nalaze se komandant bataljona Ud. Karlovačke brigade poručnik Šebalj Nikole Josip, komesar bataljona Mataković M. Mijo, politdelegat Ladika Petra Anton i vodnik Malić Janko.

U ovoj borbi utrošeno je 16.060 puščane i mitraljeske municije za sve vrste oružja, 58 mina za teški bacač, 69 mina za lake bacače, i 45 Džon-Bull mina.

Izgubljenog oružja i spreme nije bilo.

U ovim borbama sve jedinice su se dobro pokazale. Naročito se je istakla Ud. Karlovačka brigada, koja je pokazala prodornost a naročito se je istakao IV. Bataljon. Držanje boraca i starješina u cijeloj brigadi bilo je vrlo dobro.

Nije bilo ni jedinica, ni pojedinaca koji su se slabo držali.

Iz ove borbe mogu se povući slijedeće pouke:

a) Pripremiti akciju što bolje i svakoj jedinici razraditi zadatak u detalje.

b) Izvršiti koncentraciju i podilaženje noću i neprimjetno.

c) Izvršiti jednovremeni napad.

d) Održavati za vrijeme nastupanja dobru vezu, kako je to bio slučaj u ovoj borbi, kada je divizija na zadatak marševala u dvije kolone.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p.pukovnik: **D. Govorušić**

Komandant, p.pukovnik: **M. Dasović**

M.P.

Priložiti Operativnom izvještaju
Op. 39/45. g. od 19. III. 1945. g.

PREGLED GUBITAKA

POGINULIH, RANJENIH I NESTALIH XXXIV. UD. DIVIZIJE IV. UD. KORPUSA ARMIJE

JUGOSLAVIJE

JEDINICA	Poginulo					Ranjeno					Nestalo					
	Oficira	Pol. rukov.	Podoficira	Boraca	SVEGA	Oficira	Podoficira	Pol. rukov.	Boraca	SVEGA	Oficira	Pol. rukov.	Podoficira	Boraca	SVEGA	
Ud. brigada „Franje Oguline-Selje“	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	
Udarna Karlovačka brigada	—	3	2	5	10	1	8	2	34	45	—	—	—	2	2	
Žumberačka brigada	—	—	—	—	—	1	3	—	4	8	—	—	—	—	—	
	—	3	2	5	10	2	12	2	39	55	—	—	—	2	2	

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p.pukovnik:
D. Govorušić

Komandant, p.pukovnik:
M. Dasović

M.P.

BR. 28

IZVJEŠTAJ ŠTABA 13. UDARNE DIVIZIJE OD 20. MARTA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI, FORMACIJSKOJ POPUNJENOSTI ŠTABOVA I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB
13. UD. DIVIZIJE XI. KORPUSA
Broj 233 20. marta 1945.

Opći vojno-organizacioni izvještaj u vremenu od 20. II. do 20. III. 1945.

ŠTABU XI. KORPUSA.

I. OPERATIVNA SITUACIJA

Operativno područje ove divizije, od prošlog izvještaja[2] do danas je na sektoru: Medak — Mogorić — Vrebac — Ljubovo — Čanak — Živulje [Živulja] — Homoljac, a u posljednje vrijeme Medak — Mogorić — Srednja Gora — Mekinjar — Udbina.

I. Ud. brigada u prvoj polovini vremena nalazila se na sektoru Ljubovo — Čanak — Turjanski — Debelo Brdo i Bunić[3], gdje je i vodila borbu sa neprijateljem, koji je pokušavao ispade na oslobođeni teritorij, dok se u drugoj polovini vremena brigada nalazila na sektoru Jošani [Jošane] — Rebić, Mekinjar — Srednja Gora, gdje je vodila upornu borbu sa neprijateljem, koji je pokušavao ispad na oslobođeni teritorij[4].

II. brigada u prvoj polovini vremena nalazila se na sektoru Živulja — Mali Čanak — Trnovac — Babin Potok — Crna Vlast, u ovom vremenu brigada je vodila borbu sa neprijateljem, koji je mjestimično vršio ispade, dok se u drugoj polovini vremena nalazila na sektoru Medak — Međugorje — Ribnik — Bilaj — Podlapača. Na ovom sektoru brigada je vodila borbu sa neprijateljem, koji je pokušavao ispad na oslobođeni teritorij[5].

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 3 — 1/3, k. 915 A.

[2] Vidi knj. 37, dok. br. 72.

[3] i [7] Vidi dok. br. 33.

[4] i [5] Opširnije o tim borbama vidi dok. br. 22 i tom XI, knj. 4, dok. br. 5.

III. Brigada u prvoj polovini vremena nalazila se na sektoru Medak — Mogorić — Tolić — Ljubovo, gdje je vodila borbu sa neprijateljem, koji je pokušavao ispade na oslobođeni teritorij. U drugoj polovini vremena brigada se nalazila na sektoru Tolić — Mekinjar — Ljubovo — Podlapača i Srednja Gora, gdje je vodila upornu borbu sa neprijateljem, koji je pokušavao ispad na oslobođeni teritorij.

Artiljerijski divizijon u prvoj polovini vremena nalazio se na sektoru Pećani — Jošani, gdje je vodio borbu t.j. potpomagao naše snage pri odbijanju neprijatelja, koji je vršio ispad na oslobođeni teritorij, dok se u posljednje vrijeme divizijon nalazi na sektoru Srednja Gora — Mogorić, gdje je i vodio borbu sa neprijateljem kao pješadijska jedinica, jer su oružja pohranjena[6].

Pionirski bataljon u prvoj polovini vremena nalazio se u Debelom Brdu, dok se u drugoj polovini vremena nalazio u Sv. Roku i radi na osposobljavanju komunikacije Obrovac — Lovinac i Lovinac — Gračac.

U ovom vremenu divizija kao cjelina izvršila je jednu ofanzivnu akciju na neprijateljsko uporište Crna Vlast — Babin Potok[7], gdje je polučen dosta dobar uspjeh. U zadnje vrijeme divizija kao cjelina nalazi se u defanzivi i vodila je ogorčene borbe sa mnogo nadmoćnijim neprijateljem, koji je pokušavao ispad na oslobođeni teritorij.

Neprijatelj na našem području t.j. na sektoru na kome se mi nalazimo u ovom vremenu dobio je pojačanje te je brojčano mnogo nadmoćniji, te je na taj način bio odbacio našu diviziju sa navedenog sektora.

Držanje neprijatelja u prvoj polovini vremena bilo je u glavnom defanzivno, dok je u drugoj polovini vremena poduzeo ofanzivne akcije sa mnogo jačim snagama. Moral i borbenost kod istog su još uvijek na dovoljnoj visini.

II. ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA SA NJIHOVIM OTSJECIMA

Štab divizije: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, načelnik štaba, operativni oficir, obavještajni oficir, pomoćnik obavještajnog oficira, načelnik intendanture,

---

[6] i [12] Za vrijeme neprijateljske ofanzive na slobodni teritorij istočne Like u prvoj polovini marta 1945 (vidi dok. br. 8, napomenu 6), artiljerijska oruđa su bila pohranjena na prostoru između Pećana i Jošana (kod s. Zaselja i Runjavog vrha, u šumi zapadno od k. 1009), ali ih je neprijatelj pronašao. Štab 13. divizije je 26. marta 1945 (AVII, reg. br. 28 — 2/2, k. 573) dostavio opširan izvještaj Štabu 11. korpusa JA u kojem je opisano kako i zbog čega je došlo do otkrivanja pohranjenih topova.

referent veterine, referent saniteta, referent za naoružanje, referent artiljerije, referent za vezu, pomoćnik referenta za vezu, pomoćnik operativnog oficira i šef kancelarije. Nedostaje po formaciji ađutant, dok ovu dužnost za sada vrši operativni oficir.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: Načelnik štaba major Lončarić Jovo razbolio se od tifusa i upućen u bolnicu, a za v.d. načelnika postavljen je komandant I. brigade kapetan Pokrajac Đuro. Za referenta za vezu postavljen je kapetan Trbović Nikola, dok je bivši referent za vezu potporučnik Aralica Nikola upućen na kurs u SSSR. Za referenta artilerije ove Divizije postavljen je kapetan Antić Emil, dok je bivši referent kapetan Bujan Filip upućen na kurs pri G. Š.[8]

Štab I. Ud. brigade: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, načelnik štaba, op. oficir, vojno-ob. oficir, intendant, referent naoružanja i referent veterine. — Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: komandant brigade kapetan Pokrajac Đuro premješten je za v.d. načelnika štaba divizije, na njegovo mjesto postavljen je kapetan Cvijanović Đuro, koji je upućen od strane XI. Korpusa. Zamj. komandanta poručnik Bukvić Bogdan ranjen je u borbi kod Bunića i njegovo je mjesto prazno. Vojno-ob. oficir potporučnik Miculinić Predrag ranjen je u borbi kod Bunića, na njegovo mjesto postavljen je potporučnik Frković Petar, zamjenik komandanta 3. bataljona.

Štab 1. bataljona I. Ud. brigade: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, vojno-obavještajni oficir, intendant, referent saniteta i referent za naoružanje. Nedostaje operativni oficir.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: zamjenik komandanta poručnik Štimac Ferdo ranjen je u borbi kod Bunića i upućen u bolnicu tako da je upražnjeno njegovo mjesto.

Štab 2. bataljona I. Ud. brigade: Zamjenik komandanta, politkomesar, pomoćnik politkomesara, vojno-obavještajni oficir, intendant, referent saniteta i referent za naoružanje. Operativni oficir potporučnik Vukadinović Jovo nalazi se na kursu pri G.Š.

Promjene u ovom štabu bile su sljedeće: komandant poručnik Ivošević Žarko ranjen u borbi kod Bunića i upućen u bolnicu, njegovu dužnost vrši zamjenik. Za pom. politkomesara postavljen je drug Antonić Josip, dosadanji pomoć. politkomesara 4. bataljona III. brigade ove divizije.

---

[8] Odnosi se na Glavni štab Hrvatske.

Štab 3. bataljona I. Ud. brigade: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, operativni oficir, vojno-obavještajni oficir, intendant, referent saniteta, referent za naoružanje.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: komandant bataljona potporučnik Lenić Antun upućen je na oficirski kurs u Beograd, a na njegovo mjesto postavljen je za v.d. zamjenika komandanta 4. bataljona politkomesar kapetan Radošević Zvonko. Vojno-ob. oficir st. vodnik Mihaljević Marijan postavljen je za komandira čete, a na njegovo mjesto postavljen drug Maravić Živko, dosadanji komandir čete u istom bataljonu. Zamjenik komandanta bataljona poručnik Brković Petar postavljen je za vojno-obavještajnog oficira brigade. U ovom štabu nedostaje zamjenik komandanta.

Štab 4. bataljona I. Ud. brigade: politkomesar, pomoćnik politkomesara, operativni oficir, vojno-obavještajni oficir, intendant, referent saniteta i referent za naoružanje. Nedostaje komandant i zamjenik komandanta, dok dužnost komandanta vrši operativni oficir.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: komandant bataljona drug Kajfež Vlado poginuo je kod Bunića.

Štab II. brigade: komandant, zamjenik komandanta, politkomesar, pomoćnik politkomesara, načelnik štaba, operativni oficir, vojno-obavještajni oficir, referent saniteta, intendant, referent za naoružanje i referent veterine.

Promjene u ovom štabu bile su sljedeće: Načelnik štaba kapetan Antić Emil prekomandovan je za referenta artilerije divizije, njegovu dužnost primio je poručnik Frank Ivan, koji se vratio sa oficirskog kursa. Intendant brigade nalazi se na intend. kursu a njegovu dužnost vrši st. vodnik Vujnović Simo, dosadanji član intendanture divizije.

Štab 1. bataljona II. brigade: komandant, zamjenik komandanta, politkomesar, pomoćnik politkomesara, vojno-obavještajni oficir, referent saniteta, intendant i referent za naoružanje.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: za zamjenika komandanta postavljen je drug Maravić Rade, bivši operativni oficir 3. bataljona, koji se je vratio iz bolnice. Operativni oficir drug Butković Alojz nalazi se na oficirskom kursu pri G.Š., dok je njegovo mjesto prazno.

Štab 2. bataljona II. brigade: Komandant, politkomesar, operativni oficir, vojno-obavještajni oficir, referent saniteta, intendant i referent za naoružanje. Nedostaje pomoćnik politkomesara, jer se isti nalazi na srednjem partijskom kursu kod XI. Korpusa.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: Pomoćnik politkomesara Kuzmanić Milan ranjen je kod Crne Vlasti i umro u bolnici u Benkovcu. Na njegovo mjesto postavljen je drug Matijević Ivan dosadanji politkomesar čete u 4. bataljonu, ali se isti nalazi na kursu.

Štab 3. bataljona II. Brigade: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, operativni oficir, vojno-obavještajni oficir, intendant, referent saniteta i referent za naoružanje. Promjene u ovom štabu u ovom vremenu nije bilo.

Štab 4. bataljona II. brigade: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, operativni oficir, vojno-obavještajni oficir, intendant, referent saniteta i referent za naoružanje. Promjena u ovom štabu u ovom vremenu nije bilo.

Štab III. brigade: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, zamjenik komandanta, vojno-obavještajni oficir, referent saniteta, referent za naoružanje, referent veterine i intendant. Nedostaje načelnik štaba, čiju dužnost vrši zamjenik komandanta.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: Načelnik štaba drug kapetan Milanović Dušan prekomandovan je za 43. Diviziju, a na njegovo mjesto nije nitko postavljen.

Štab 1. bataljona III. brigade: komandant, politkomesar, zamjenik komandanta, pomoćnik politkomesara, operativni oficir, vojno-obavještajni oficir, intendant, referent saniteta i referent za naoružanje.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: komandant bataljona potporučnik Devčić Milan poginuo je dana 12. III. a za vršioca dužnosti komandanta postavljen je zastavnik Kosić Mane, do sada zamjenik komandanta 4. bataljona iste brigade. Pomoćnik politkomesara drug Marković Ilija ranjen je i upućen u bolnicu, a na njegovo mjesto za v.d. postavljen je drug Toma Ivan.

Štab 2. bataljona III. brigade: Komandant, politkomesar, zamjenik komandanta, pomoćnik politkomesara, operativni oficir, vojno-obavještajni oficir, intendant, referent za naoružanje i referent saniteta.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: politkomesar bataljona drug Vukelić Ivan smijenjen je sa dužnosti, a na njegovo mjesto postavljen je drug Gabrić Janka Lazo. Zamjenik komandanta bataljona zastavnik Stanić Dmitar postavljen je za v.d. komandanta 4. bataljona a na njegovo mjesto postavljen je drug Kosanović Božo, operativni oficir istog bataljona. Za operativnog oficira postavljen je st. vodnik Crnković Stjepan, komandir čete u 1. bataljonu.

Štab 3. bataljona III. brigade: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, zamjenik komandanta, operativni oficir, vojno-obavještajni oficir, referent saniteta i referent za naoružanje.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: zamjenik komandanta bataljona Montikov Nikola otišao je za SSSR, a na njegovo mjesto postavljen je za v.d. Briški Stjepan, dosada komandir čete u 2. bataljonu. Operativni oficir istog bataljona drug Vranić Đuro poginuo je na Mekinjaru dana 8. III. a na njegovo mjesto postavljen je za v.d. Štimac Matija, do sada komandir čete u 2. bataljonu. Pomoćnik politkomesara bataljona Pleše Straho otišao je na kurs, a na njegovo mjesto postavljen je za v.d. pomoćnika Trbović Gojko, do sada pomoćnik komesara 1. bataljona, koji se vratio iz bolnice.

Štab 4. bataljona III. brigade: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, zamjenik komandanta, operativni oficir, intendant, referent saniteta, vojno-obavještajni oficir i referent za naoružanje.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: komandant bataljona st. vodnik Radović Pero ranjen je i upućen u bolnicu a na njegovo mjesto postavljen je za v.d. zastavnik Stanić Dmitar, do sada na dužnosti zamj. komandanta bataljona u istoj brigadi. Pomoćnik politkomesara bataljona drug poručnik Antonić Josip prekomandovan je u I. Ud. brigadu a na njegovo mjesto postavljen je drug Jovetić Nikola, do sada na dužnosti pomoćnika politkomesara čete u istom bataljonu. Za v.d. zamjenika komandanta bataljona postavljen je potporučnik Petranović Branko, do sada na dužnosti operativnog oficira 1. bataljona.

Štab artiljerijskog divizijona: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, intendant, referent saniteta, referent za naoružanje.

Promjena u ovom štabu u ovom vremenu nije bilo.

Štab pionirskog bataljona: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, operativni oficir, intendant, referent saniteta i referent za naoružanje.

Promjena u ovom štabu u ovo vrijeme nema.

Štab I. odreda: I. Odred[9] je [otišao] iz našeg sastava i potpao pod 43. diviziju.

---

[9] Odnosi se na Primorsko-goranski partizanski odred (vidi dok. br. 39, napomenu 9 i 12).

III. OCJENA ŠTABOVA I JEDINICA.

...[10]

IV. FORMACIJSKO STANJE.

Ova divizija ima tri brigade, artiljerijski divizion, pionirski bataljon, četu za vezu, četu pri štabu, sanitetsku četu i izviđačku četu. U našem sastavu nalazio se ranije I. Odred, koji je otpao i pripao 43. diviziji.

I., II. i III. brigada imaju po četiri bataljona, svaki bataljon ima po tri pješadijske čete i mitraljeski vod, svaka brigada ima sanitetski vod, prateću četu, četu za vezu, desetinu minera, vod jurišnih pionira i radni vod.

Jedinice su formirane ali posjeduju minimalno brojno stanje, ostale jedinice koje treba da se formiraju kao prepreka postoji nedovoljan broj ljudstva, te je to jedan od najvećih problema naše divizije i neophodno bi bilo potrebno da se naše jedinice popune sa izvjesnim brojem ljudstva[11].

Artilerijski divizijon formiran je od tri brdske baterije i jedne baterije protukolskih topova 47 mm, i vod pri štabu divizijona. Ovaj divizijon pri ispadu neprijatelja na oslobođeni teritorij pohranio je topove[12], a postoji vjerovatnoća da ih je neprijatelj i pronašao, te je taj divizijon u zadnje vrijeme upotrebljavan kao pješadijska jedinica.

Pionirski bataljon formiran je i ima u svom sastavu jednu minersku četu, jednu pionirsku četu, vod za vezu, čete su formirane od po dva voda, a u skorom vremenu formirat će se i pontonirska četa kada za to bude mogućnosti.

V. BROJNO STANJE I NAORUŽANJE

Prilaže se po pregledu.[13]

Razlika u brojnom stanju od prošlog mjeseca jeste slijedeća: I. Odred, koji je bio u sastavu ove divizije pripao je 43. Diviziji. U ovom vremenu divizija u neprestanim borbama imala je dosta velike gubitke, te je dosta velika razlika u brojnom stanju. Popuna mobilizacijom u ovom vremenu nije vršena, te je naše brojno stanje sada minimalno, te bi bilo potrebno popuniti naše jedinice[14]. Pred našu diviziju postav-

[10] Redakcija je izostavila personalne podatke o komandnom kadru.

[11] i [14] Drugog aprila 1945 (vidi dok. br. 77) rasformirana je 35. divizija, a njenim ljudstvom popunjena je 13. divizija JA.

[13] Nalazi se u AVII, reg. br. 3/3, k. 915. Pregled brojnog stanja ljudstva i naoružanja jedinica 13. divizije za mjesec mart 1945. nalazi se u zbirnom pregledu 11. korpusa JA, a objavljen je u ovoj knjizi kao dok. br. 39.

ljaju se veliki zadaci a brojno stanje je malo, te naši rukovodioci, da bi izvršili dobivene zadatke, stavljaju se u uloge boraca, te na taj način veliki su gubici samog komandnog kadra.

VI. SOCIJALNI I NACIONALNI SASTAV

Prilaže se pregled[15]. U istome ima dosta velike razlike a iz razloga navedenog u brojnom stanju i naoružanju.

VII. NASTAVA U JEDINICAMA, ŠKOLAMA I KURSEVIMA

U zadnje vrijeme u našoj diviziji održano je bilo izvođenje nastave iz razloga toga, što su naše jedinice angažovane u neprekidnoj borbi sa neprijateljem, ali se opet nastava kod starješinskog kadra, kad god za to postoji mogućnost, izvodi po nastavnom planu i programu, koji je izrađen u ovom štabu. Rezultati ove nastave jesu vrlo dobri, jer se u zadnje vrijeme t.j. u zadnjim borbama primijetilo kod naših rukovodioca mnogo uspješnije i pravilnije rukovanje sa jedinicama.

Obuka sa borcima po jedinicama izvodi se po nastavnom planu i programu dobivenom od tog štaba i uspjeh je u zadnje vrijeme polučen dosta dobar.

Pri štabu divizije postoji podoficirski kurs, koji se održava stalno, a nastava se izvodi po planu i programu dobivenom od tog štaba. Za ovaj kurs vrši se izbor slušaoca onih koji bi za kratko vrijeme trebali biti upućeni na oficirski kurs. Polaže se velika pažnja i biraju se slušaoci koji imaju uslova za razvijanje, te im taj kurs služi kao putokaz za opće vojno daljnje usavršavanje. Rezultati ovog kursa jesu vrlo dobri.

Obuka kod artiljerijskog diviziona, kako kod komandnog kadra, oficira i podoficira, tako isto i kod boraca izvodi se po nastavnom planu i programu dobivenom od štaba. Rezultat ove nastave pokazao je vidnih uspjeha, ali stručna sprema osoblja ovog divizijona jeste jošte mala s obzirom da je osoble ovog divizijona većinom iz pješadijskih jedinica, jedino ivjestan broj komandnog kadra koji su bili u artiljerijskim jdinicama, ili su svršili artiljerijski kurs.

Obuka kod pionirskog bataljona izvodi se po planu i programu za inžinjerijske jedinice, ali ova obuka nije pokazala nee vidne uspjehe iz razloga toga što fali stručni komandni kaar za ovu jedinicu.

---

[15] Vidi dok. br. 29.

Obuka po specijalnim granama kao služba veze, izviđačka služba, minobacačka nastava kao i sanitetska služba izvodi se po jedinicama. Nismo imali mogućnosti zbog loših stanbenih prilika, da održavamo ove kurseve pri štabu divizije, iako smo zato izradili plan i program, ali čim se pruži mogućnost održavat će se pomenuti kursevi pri ovom štabu, jer su od velike potrebe.

VIII. SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBA

U našoj diviziji formirane su izviđačke jedinice ali je njihovo brojno stanje minimalno, a iste se ne mogu popuniti iz ostalih jedinica, jer je i u istima minimalno brojno stanje. Ove jedinice u posljednje vrijeme upotrebljavaju se za svrhu za koju su namijenjene t.j. za izviđanje i prikupljanje podataka o neprijatelju. Njima je posvećena naročita pažnja u pogledu usavršavanja za svrhu za koju su namijenjeni ali njihov rad još uvijek zaostaje.

Artiljerijski divizijon pristupio je ozbiljnom radu na usavršavanju i izgleda za kratko vrijeme da će ovaj divizijon zadovoljiti.

Pionirski bataljon kao specijalna jedinica po svom stručnom t.j. inžinjerijskom radu ne zadovoljava u potpunosti, ali za poslove za koje se sada upotrebljava odgovara u potpunosti. Pomenuti bataljon upotrebljava se na izradi odnosno popravljanju komunikacija a tako isto za rušenje istih u slučaju potrebe, istovremeno uspješno se upotrebljava za postavljanje minskih polja i otklanjanje istih.

Jedinice za vezu ove divizije u zadnjim borbama polučile su vidnih uspjeha u održavanju veze, te se kod istih osjeća velika i nagla promjena, ali je još uvijek dosta veliki problem uspješnom održavanju veze a to je razlog u pomanjkanju sredstava za vezu. Inače ova služba u zadnje vrijeme zadovoljava.

Radio služba u zadnje vrijeme djelomično zadovoljava ali kao nedostatci jesu vrlo slab ratni materijal kao na pr. runi generatori, lampe i drugo, te uslijed toga nastaju zastoji a naročito za vrijeme većih akcija.

Vojno-obavještajna služba u zadnje vrijeme dosta se je poboljšala, ali još uvijek ne zadovoljava, a naročito za vrijeme većih akcija i borbi, kada su od velike važnosti podaci o neprijatelju.

Intendantska služba u zadnje vrijeme u potpunosti zadovoljava, ali još uvijek dešava se slučajeva da hrana nesti-

že na vrijeme a to je samo pomanjkanje prevoznih sredstava, koja otežavaju pomenuti rad.

Sanitetska služba ove divizije zadovoljava u potpunosti, njoj se i posvećuje naročita pažnja i pružaju se sve moguće pomoći, jer je ovo jedan od najvećih problema održati zdravstveno stanje jedinica na dostojnoj visini pod ovako lošim stanbenim prilikama i nehigijenskim mjerama. U ovom vremenu ova služba je u potpunosti zadovoljila, a tako isto bolničko odnosno pomoćno sanitetsko osoblje u zadnje vrijeme pokazalo se aktivno u svom radu i nije bilo slučaja ostavljanja mrtvih i ranjenih drugova na položaju kad god je za to bilo mogućnosti. U ovom vremenu ozbiljno se je posvetila pažnja suzbijanju pjegavca.

IX. MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA, ZDRAVSTVENO STANJE I RAZNI PROBLEMI

Moral kod boraca naše divizije je na odličnoj visini i svakim danom postaje sve veći i sve čvršći. Borbenost u našoj diviziji je na primjernoj visini a što se pokazalo naročito u zadnjim ogorčenim borbama gdje su naše jedinice sa daleko brojčano nadmoćnijim neprijateljem vodile borbe i istog odbijale uz velike žrtve. U našim jedinicama u zadnje vrijeme osjetila se velika promjena kod naših rukovodioca u uspješnom i pravilnom vođenju svojih jedinica te su borci stekli potpuno povjerenje u svoje starješine, a tim je moral i borbenost porasla na primjernoj visini. U zadnje vrijeme pokazali su se vidni uspjesi uzajamnom radu i potpomaganju naših jedinica.

Ishrana naših jedinica jeste vrlo dobra te znatno utiče na popravku fizičke kondicije kod boraca.

Oprema: stanje odjeće i obuće u našim jedinicama za sada je dosta dobro, ali u skorom vremenu pojavit će se kao problem bosotinje u koliko se ne izvrši nabavka potrebnog materijala za popravku cipela. Inače odjeća t.j. odijelo dosta je dobro, ali se u većem broju oštetilo prilikom stalnog šurenja.

Zdravstveno stanje u našim jedinicama zadovoljava. Bilo je nekoliko slučajeva pjegavca, ali je isti suzbijen. Od pomenutog pjegavca nije do sada bilo smrtnog slučaja, te ne predstavlja neki naročiti problem, koji se ne bi mogao riješiti. U zadnje vrijeme izvršeno je pelcovanje većeg dijela boraca, za kratko vrijeme bit će svi borci pelcovani protivu pjegavca. Drugih bolesti nije se pojavljivalo, jedino mjestimično gripa, koja nije uzela većeg zamaha.

Dezerterstvo kao problem ne postoji. Pojavilo se dva tri pojedinačna slučaja za vrijeme zadnje akcije.

Kao problem pojavljuje se pitanje talijanskog oružja a naročito puškomitraljeza, koji su u sedmogodišnjem ratu istrošeni ne mogu se efikasno upotrijebiti, a isto tako njihova preciznost je mala i često se dešavaju zastoji, koji ometaju uspješan rad za vrijeme borbi i akcija. Bilo bi potrebno, kada bi za to postojala mogućnost, da se izvrši zamjena svih talijanskih puškomitraljeza, kojih ima u našoj diviziji oko pedeset.

Istovremeno pokazao se kao problem veliki broj engleskih šmajsera, koji nisu baš tako efikasni, a također imaju mali domet i potrebno bi bilo iste zamijeniti, a po mogućnosti izdati puške koje imaju bolju efikasnost i veći domet.

Kako je u zadnje vrijeme tovarna stoka zbog loše ishrane i same bolesti od šuge dosta oslabila, a iste je mali broj, to bi potrebno bilo, kada bi se moglo dodijeliti kakvo prevozno sredstvo t.j. kamion, koji bi poslužio za doturanje sljedovanja jedinicama i za vrijeme borbe za prevoz ranjenika.

Za sve gore navedene probleme poduzete su potrebne mjere u koliko bude mogućnosti da se otklone.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR—POTPUKOVNIK: **Matić Đuro**

KOMANDANT—POTPUKOVNIK: **Dim.[16] Vojvodić**

M.P.

---

[16] Dimitrije

BR. 31

ZAPOVIJEST ŠTABA 43. DIVIZIJE JA OD 21. MARTA 1945. ŠTABOVIMA PODREĐENIH JEDINICA ZA DEJSTVA U POZADINI NEPRIJATELJA RADI BRŽEG NASTUPANJA JEDINICA 4. ARMIJE U LICI[1]

ŠTAB 43. DIVIZIJE XI. KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE
Strogo pov. Br. 65 Dne 21-III 1945

DIREKTIVNA ZAPOVIJEST Br. 1

Štaba 43. Divizije XI. Korpusa 4. Jugoslavenske Armije
(Sekcija Ogulin—Karlovac—Senj—Sušak 1:100.000).

VOJNIČKA SITUACIJA

Pre 16 dana neprijatelj je otpočeo ofanzivu na oslobođeni dio Like iz pravca Gospića — Otočca — Bihaća — Lapca, usmjerivši glavni pravac napada na Krbavsku Kotlinu.[2] U ovoj ofanzivi neprijatelj je ubacio jače snage 392. divizije, 373.[3] te dijelove 104.[4] i 11. i 10. ustaške divizije.[5] Neprijatelj je uspio ovladati čitavom Krbavskom dolinom uz osetljive gubitke. 20 ov. mj. naše jedinice na sektoru Like prešle su u ofanzivu[6] sa ciljem razbijanja neprijateljske ofanzive i daljnjeg čišćenja uporišta koja je do sada neprijatelj držao u svojim rukama. Namjere neprijatelja vjerovatno su omesti našu koncentraciju i ofanzivno dejstvo i na taj način zadržati inicijativu u svojim rukama.

Na liniji Karlovac — Ogulin — Jezerane — Brinje — Senj — Novi — Crikvenica — Su-

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. 16—1/1, k. 573.

[2] Opširnije o neprijateljskoj ofanzivi u istočnoj Lici vidi dok. br. 8, napomenu 6.

[3] Njemačka 392. legionarska »Plava« i 373. legionarska »Tigar« divizija.

[4] U toj akciji neprijatelj je upotrebio bataljon »Taralek« iz 104. lovačke divizije (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 2, napomenu 5). Opširnije o sastavu i pokretu te divizije vidi dok br. 82, depešu br. 36 od 29. marta.

[5] Odnosi se na 10. i 11. ustaško-domobransku hrvatsku diviziju.

[6] Ofanziva je počela na osnovu zapovijesti Štaba 4. armije JA od 18. marta 1945 (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 4).

šak, neprijatelj je oslabio svoje garnizone ubacujući jače snage u borbu na sektoru Like da bi zadržao našu ofanzivu. Većina posada na pomenutoj liniji je sastavljena od slabijih neprijateljskih jedinica a mnoge su posade sastavljene od sanitetskih, intendantskih i drugih pomoćnih rodova vojske.

NAŠ ZADATAK:

U vezi gornje situacije zadatak naše divizije jest razviti što je moguće jaču aktivnost na neprijateljski saobraćaj i na manje garnizone na liniji Karlovac — Ogulin — Jezerane — Senj — Crikvenica — Sušak sa ciljem da se što jače snage neprijatelja privuku na taj sektor kako bi olakšali situaciju na sektoru Like. Miniranjem komunikacije i postavljanjem stalnih zasjeda te aktivnim dejstvom u neprijateljskoj pozadini stvoriti nesiguran svaki pokret neprijatelja i na taj način onemogućiti mu transport materijala i trupa za potrebe jedinica koje se nalaze na teritoriji Like. — Svaki naš napad, zasjeda, i diverzantska akcija treba da bude brza, drska i prodorna kako bi neprijatelja zamorili i oduzeli mu slobodan rad u pozadini što je od predsudnog značaja za ishod borbe.

U vezi prednjeg:

NAREĐUJEMO:

I. BRIGADA:

Svoja dva bataljona prebaciće na prostor Musolinski[7] Potok — Zagorje sa zadatkom aktivnog dejstva na neprijateljski saobraćaj i manje posade na prostoru od Ogulina do Modruša. Sa druga dva bataljona postaviće se na prostor Ponikve — Gomirije[8] sa zadatkom aktivnog dejstva na prostoru Ogulin — Generalski Stol napadajući neprijateljski saobraćaj i osiguranja.

II. BRIGADA:

Prebaciće se na sektor Karlovačkog Područja[9] sa zadatkom da pojača aktivnost u pri-

[7] Treba: Musulinski.

[8] Treba: Gomirje.

[9] Karlovačko područje bilo je u sastavu Vojne oblasti 4 korpusa JA. O tome vidi dok. br. 19, napomenu 7.

kupljanju hrane i da u zajednici sa Karlovačkim Odredom[10] jednovremeno pristupi intenzivnom izvođenju akcija na prostoru Ozalj — Karlovac napadajući manje posade i neprijateljski saobraćaj.

III. BRIGADA: Svoja dva bataljona prebaciće na sektor Gornjeg Kraja sa zadatkom aktivnog dejstva na prostoru Jezerane — Brinje — Senj — napadajući neprijateljski saobraćaj i manja uporišta i ubacujući udarne grupe sa istočnu stranu ceste radi prepada na manje neprijateljske grupe pošto na tom sektoru neprijatelj slobodno saobraća. Jedan svoj bataljon postaviće na prostor Zrnići — Selište[11] sa zadatkom dejstva na komunikaciju Jezerane — Modruš. U sastav Brigade ulazi III. bataljon I. Odreda[12] kojega rasporediti jednu četu Gornji Kraj, jednu Drežnica a jednu Brezno, zadatak III. Bataljona biće da kao dobar poznavaoc terena koordinira rad sa ostalim jedinicama III. Brigade.

PRIMORSKO-GORANSKI ODRED: Ima zadatak da se svojim jednim bataljonom spusti na sektor Grobinštine sa ciljem aktivnog dejstva na sektoru Sušak — Bakar. Jedan bataljon postaviće na prostor Lič— Vrata sa zadatkom aktivnog dejstva na liniji Bakar — Crikvenica. Upućujući jače grupe svakodnevno na sektor Primorje. Svoj III. bataljon staviće pod komandom Štaba III. Brigade u čijem će sastavu i djelovati u operativnom pogledu.

KOMANDOVANJE: U cilju boljeg rukovođenja štab I. Brigade podjelit će se na dva dijela i tako sa obe grupe bataljona rukovodiće neposredno na terenu. Štab III. Brigade ostaviće svog jednog člana sa bataljonom u Drežnici i prištabske jedinice a operativni dio štaba prebaciće se sa bataljonima na prostor Gornjeg Kraja kako

[10] Karlovački partizanski odred bio je u sastavu 34. divizije 4. korpusa JA.

[11] Treba: Selišće.

[12] Riječ je o Primorsko-goranskom NOP odredu.

bi mogao direktno rukovoditi sa jedinicama. U sastav štaba III. Brigade ulazi operativni oficir Štaba Odreda koji će se nalaziti sa članom štaba brigade u Drežnici i rukovoditi sa bataljonom i četama koje će biti na prostoru Drežnica — Brezno. Štab I. Odreda upućivaće svoje članove u bataljone, na Grobinštini i Vratima za svaku akciju kako bi se postigao bolji kontakt i ostvarilo rukovođenje i [u] operacijama.

VEZA: Pitanju veze posvetiti najozbiljniju pažnju i tražiti maksimum zalaganja od organa za vezu za ostvarenje sigurne i neprekidne veze između jedinice bilo u borbi ili na mjestu stanovanja. Štabovi brigada po mogućnosti povezaće se telefonski sa svim štabovima bataljona kako bi se ostvarilo lakše rukovođenje. Tamo gdje nije moguće iskoristiti telefonsku vezu iskorištavati radio-vezu kao i kurirsku.

ISHRANA: Ishranu jedinica organizovati kao na dosadašnji način s time što će I. Brigada svoje bataljone na prostoru Desmarice[13] — Musolinski Potok ishranjivati na terenu svoga djelovanja. Također sve jedinice vodiće strogo računa o transportu hrana iz baza gdje se prima kako bi ishrana bila redovna svakog dana. Treba momentalno regulisati hranu na sektoru djelovanja, a intendantura divizije ima zadatak prebaciti što je moguće više hrane sa sektora Karlovačkog Područja kako bi se ishrana poboljšala.

SANITET: Divizijska Prihvatna Bolnica ostaje na starom mjestu. Kirurška ekipa divizije sa pojedinim sanitetskim vodom nalaziće se u Mrkoplju i Srpskim Moravicama gdje upućivati sve ranjenike nakon ukazane prve pomoći. Transport ranjenika organizovati tako da pri svakoj akciji jedinica ima potreban broj nosila ili kola za što bržu evakuaciju. Naročitu pažnju posvetiti izvlačenju ranjenika sa položaja i ne smije se dozvoliti da nijedan ranjenik padne neprijatelju u ruke.

[13] Treba: Desmerice.

MINIRANJE: Sve jedinice na svom otsjeku djelovanja miniraće komunikacije gdje neprijatelj saobraća tako da svake noći najmanje po jedna grupa izvrši miniranje a gdje postoje uslovi postaviti više minerskih polja. Maskiranju minerskih polja treba posvetiti ozbiljnu pažnju. Mine otklapati tankim drvenim daskama radi težeg pronalaska. Ispod i pokraj mine mjestimično postavljati engleske bombe bez osigurača kako neprijatelj ne bi mogao podići mine. Na cestama praviti prezide u koje također stavljati ručne bombe bez osigurača. Materijal za miniranje izuzeti od referenta za naoružanje štaba divizije.

POČETAK OPERACIJE: Ovaj raspored učiniti odmah po prijemu ove zapovijesti i pristupiti izvođenju akcija kako je to gore naređeno. I. Brigada za prvi momenat prebaciti će svega jedan bataljon na sektoru jugo-zapadno od Ogulina a depešom biće ponovo naređeno kad će II. bataljon prebaciti. Aktivnost jedinica treba razviti tako da svakog dana jedan dio snaga bude na zadatku a povremeno angažovati sve snage već prema konkretnoj situaciji na sektoru djelovanja.

NAPOMENA: Obzirom na ogromnu važnost zadatka koji je pred našim jedinicama, posvetiće pažnju štabovi brigada i odreda da dobro prostudiraju situaciju na svome sektoru kako bi se mogla donijeti odluka blagovremeno za pojedine akcije u cilju uspješnijeg izvršenja zadatka.

Štabovi će svakodnevno izvještavati o stanju na sektoru djelovanja o namjerama idućeg dana nastojeći da se što jasnije slika dobije od poslanih izvještaja štabu divizije kako bi ovaj štab mogao blagovremeno uticati na razvoj događaja i dati svoju punu pomoć pri izvršenju gornjih zadataka. Jedinicama davati konkretne zadatke prije odlaska u akciju vodeći strogo računa o konspiraciji svugdje i na svakome mjestu. Treba razviti što jaču vojno-obavještajnu službu kako bi se imao što jasniji pregled događaja na terenu djelovanja. Štabovi brigada dužni su dati punu

pomoć ob. oficirima i pred njih postavljati konkretne i određene zadatke i tražiti izvršenje svakog zadatka. Na sektoru djelovanja svaka jedinica povezaće se s vojno-pozadinskim ustanovama u cilju što uže suradnje po pitanju ishrane jedinica vodiča i prevoznih sredstava. Sa komandama mjesta koordinirati akcije radi uspješnijih djelovanja.

Voditi strogo računa o gubitcima samo ne treba otići u drugu skrajnost da se smanji aktivnost u cilju izbjegavanja gubitaka, već treba prilikom svake akcije dobro procijeniti situaciju i izvršiti temeljite pripreme kako bi svaka akcija poduzeta imala uspjeha i zadatak pred nas izvršen.

Sve izmjene i dopune ove zapovijesti izvršiće Štab Divizije naknadno, već prema potrebi. —[14]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, ppukovnik:
Jože Skočilić

Komandant, ppukovnik:
Dušan Vlaisavljević

M.P.

---

[14] Izvještaj o izvršenju te zapovijesti redakcija nije pronašla, ali je u operacijskom dnevniku Štaba 11. korpusa (AVII, reg. br. 2 — 29/3, k. 573 o dejstvima jedinica 43. divizije od 22. do 31. marta 1945, između ostalog, zabilježeno:

— 22/23. marta, 3. brigada je vodila borbu na liniji: Jezerane — Brinje — Prokike. Ubijeno 27, a ranjeno 15 neprijateljskih vojnika;

— 24. marta, 3. brigada je minirala cestu Jezerane — Križpolje. Bio je uništen jedan kamion, poginulo 5 i ranjeno 7 neprijateljskih vojnika. Toga dana je neprijatelj, jačine oko 250 vojnika, nastupao iz Zlobina u više pravaca, s kojim je 1. bataljon Primorsko-goranskog partizanskog odreda vodio borbu kod Belog Sela i Vrata.

— 25. marta, na cesti kod Zvečaja, 1. brigada je minama uništila 3 kamiona. Tada je ubijeno 6 i ranjena 3 neprijateljska vojnika. Istog dana, minerska grupa 3. brigade, na Kapeli zaplijenila je jedna kola, dva konja i 150 kg soli. Neprijatelj je na svim pravcima ispadao manjim grupama u pravcu naših položaja;

— 27. marta, 1. bataljon 3. brigade vodio je borbu u Drežnici od 9 do 13 sati sa ustašama iz Jezerana. Neprijatelj se povukao, ali je imao 8 mrtvih i 14 ranjenih.

Istog dana, 2. bataljon 1. brigade odbio je kod s. Brezno oko 200 ustaša i legionara koji su namjeravali iznenaditi jedinice 1. brigade. Ubijeno je 6 i ranjeno 8 neprijateljskih vojnika, a jedinice Primorsko-

POČETAK OPERACIJE: Ovaj raspored učiniti odmah po prijemu ove zapovjesti i pristupiti izvođenju akcija kako je to gore naređeno. I. Brigada za prvi momenat prebaciti će zvezu jedan bataljon na sektor jugo-zapadno od Ogulina a depešom biće poslato naređeno kad će II. bataljon prebaciti. Aktivnost jedinica treba razviti tako da svaki dan jedan dio snaga bude na zadatku a po vremeno angažovati sve snage već prema konkretnoj situaciji na sektoru djelovanja.

N A P O M E N A: Obzirom na ogromnu važnost zadatka koji jepred našim jedinicama posvetiće pažnju štabovi brigada i odreda da dobro prostudiraju situaciju na ovome sektoru kako bi se mogla donijeti odluka blagovremeno za pojedine akcije u cilju uspješnijeg izvršenja zadatka.

Štabovi će svakodnevno izvještavati o stanju na sektoru djelovanja a namjerama idućeg dana nastojeći da se što jasnije slika dobije od poslanih izvještaja štabu divizije kako bi ovaj štab mogao blagovremeno uticati na razvoj događaja i dati svoju punu pomoć pri izvršenju gornjih zadataka. Jedinicama davati konkretne zadatke prije odlaska u akciju vodeći strogo računa o konspiraciji svugdje i na svakome mjestu. Treba razviti što jaču vojno-obavještajnu službu kako bi se imao što jasniji pregled događaja na terenu djelovanja. Štabovi brigada dužni su dati punu pomoć oficirima i pred njih postavljati konkretne i određene zadatke i tražiti izvršenje svakog zadatka. Na sektoru djelovanja svaka jedinica povezaće se s vojno-pozadinskim ustanovima u cilju što uže saradnje po pitanju ishrane jedinica vodića i prevoznih sredstava. Sa komandama mjesta koordinirati akcije radi uspješnijih djelovanja.

Voditi strogo računa o gubitcima samo ne treba otići u drugu skrajnost da se smanji aktivnost u cilju izbjegavanja gubitaka, već treba prilikom svake akcije dobro procijeniti situaciju i izvršiti temeljite pripreme kako bi svaka akcija poduzeta imala uspjeha i zadatak pred nas izvršen.

Sve izmjene i dopune ove zapovjesti izvršiće Štab Divizije naknadno, već prema potrebi.-

Smrt Fašizmu - Sloboda Narodu!

Politkomesar, ppukovnik: Komandant, ppukovnik:

Dostavljeno:

Na znanje Štabu XI. Korpusa
Na izvršenje Štabu I.II. i III. Brigade i Štabu Primorsko-Goranskog Odreda.

ŠTAB
XI. KORPUSA N.O.V.
BR. 1145

Fotokopija posljednje stranice dokumenta br. 31

Dostavljeno:
Na znanje Štabu XI. Korpusa
Na izvršenje Štabu I. II. i
III. Brigade i Štabu Primorsko-Goranskog Odreda.

ŠTAB
XI. KORPUSA N.O.V
JUGOSLAVIJE
Op. Br. 118 194

BR. 32

ZAPOVIJEST ŠTABA KARLOVAČKE BRIGADE 34. UDARNE DIVIZIJE JA OD 22. MARTA 1945. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA UPORIŠTE BUDROVCI[1]

ŠTAB
KARLOVAČKE BRIGADE N.O.V. i P.O.
JUGOSLAVIJE
Op. Broj 61
Dne 22/III 1945.

ZAPOVIJEST
(Sekcija Samobor 1:100.000)

PODACI O NEPRIJATELJU

Budrovci (Draganić) nalazi se jedna satnija milicije jačine oko 150 vojnika[2]. Naoružanje nepoznato. Smješteni oko crkve na gl. cesti i dvorcu.

-goranskog partizanskog odreda vodile su borbu sa neprijateljem koji je ispao iz Bakra.

— 29. marta, oko 300 ustaša i legionara iz Brinja i Jezerana upali su u Gornji Kraj te napali jedinice 3. brigade. Uspješnim protivnapadom, neprijatelj je odbiven uz gubitak 7 mrtvih i 9 ranjenih. Zaplijenjeno je: dvije puške i 30 mina za laki bacač. Naši gubitci: jedan mrtav.

— 30. marta, 3. brigada napala je i likvidirala neprijateljsko uporište Krivi Put, u kojem je bilo oko 140 vojnika. Neprijateljski gubitci: 15 mrtvih vojnika i jedan oficir i 10 ranjenih, a zaplijenjeno: jedan teški mitraljez, 23 puške, 1 pištolj i druge spreme. Naši gubitci: jedan mrtav i jedan ranjen.

Opširnije o rezultatima borbi u aprilu 1945. vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 92.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 13—3/3, k. 118.

[2] i [3] U širem području Karlovca u to vrijeme bile su raspoređene snage ustaško-domobranske 13. hrvatske divizije i njemačkog 1. lovačkog dopunskog puka (vidi dok. br. 6, napomene 3. i 4).

Petaki (Draganić) dvije satnije erzac jegeri[3]. Jačine oko 300 vojnika. Smješteni u kućama na gl. cesti.

Naša brigada dne. 23. ov. mj. u 22.00 sata napasti će neprijatelja u s. Budrovcima i uništiti ga, obezbjeđenje ove operacije također će osigurati naša brigada iz pravca Draganića i Karlovca dok iz pravca Rečice osigurati će izviđačka četa divizije.

Fingirani napad i pritisak na Zdenčinu vršiti će jedinice Seljine brigade[4].

Za izvršenje ovog zadatka

NAREĐUJEMO:

1. III. bataljon, ojačan sa 2 džon bula i 2 p. k. puške.

3. bataljon napasti će neprijatelja iz istočnog pravca i to: Sa jednom četom obići s. Budrovac sjeverno i neprijatelja napasti sa sjeveroistočne strane, sa jednom četom kroz samo s. Budrovci, dok sa jednom četom napasti će neprijatelja iz jugo-istočnog pravca, i težiti što prije preći preko gl. ceste i upasti u neprijateljski raspored. Težište borbe i glavni pravac napada iz jugo-istočnog pravca.

Komandno mjesto iza bataljona.

2. IV. bataljon.

4. bataljon osigurati će izvođenje ove akcije iz pravca Petaka sjeverno od sela Vrbanci na potoku lijevo zaključno most na gl. cesti te desno zaključno most kod k. 123.

P.[rotiv] k.[olska] oružja postaviti na gl. cesti. Štab bataljona nalaziti će se na sjevernoj ivici s. Vrbanci na gl. cesti.

Vezu održavati desno pomoću patrola sa jedinicama 1. bataljona.

3. I. bataljon, bez p. k. puš. i džon bula.

1. bataljon osigurat će izvođenje ove akcije iz pravca Draganića i Lazine i to: Sa jednom četom u produženju desnog krila 4. bataljona, a sa jednom četom na samoj pruzi od puta koji vodi za s. Vrbance pa do puta koji vodi za s. Barkovići. Jednu četu postaviti na ivici šume sa sjeverne strane potoka Kup-

[4] Riječ je o brigadi »Franjo Ogulinac Seljo«, koja je bila u sastavu 34. divizije JA.

čine koja će osiguravati iz pravca Lazine. Prateću četu postaviti sjeverno od k. 111 koje će osiguravati naš sanitet, a u isto vrijeme održavati vezu sa četom koja se nalazi preko Kupčine.

Komandno mjesto kod čete na pruzi.

4. II. bataljon, bez p. k. puš. i džon bula.

Nalazit će se u rezervi kod Štaba brigade.

5. Prateća četa vod bacača.

Plasirat će se na jugoistočnoj ivici s. Budrovci kod Štaba brigade. Ostala oružja neka ostanu u sadašnjoj ba[5]

6. izviđ. vod.

Osigurat će izvođenje ove akcije na gl. cesti ispred s. Mrzljaki. Minirati cestu i poslije povlačenja mine ostaviti na cesti.

7. Veza:

Četa za vezu uspostaviti će telefonsku vezu od Štaba brigade do Štaba bataljona koji napada. Dodijeliti jedno radio-telefonsko odjeljenje sa radio stanicom izviđačkom vodu, a jedno odjeljenje 4. bataljonu. Jednu radio-telefonsku stanicu postaviti kod Štaba brigade. Također telefonsku vezu uspostaviti sa Štabom 4. bataljona i štabom 1. bataljona.

Vezu uspostaviti prije početka napada.

Štab brigade nalaziti će se [u] jugo-istočnom dijelu s. Budrovci.

8. Sanitet:

Sanitet na rubu Draganićke šume kod k. 111 (Ješevica).

Snabdjeti se sa 15 konjskih kola.

9. Inženjer. četa

Inžinjerijska četa u zajednici sa inž. četom divizije napraviti će most na potoku Volavje kod ušća potoka Volavje u Kupčinu. Most da bude sagrađen najdulje do 12.00 sati dne 23. ov. mj. Zatim napraviti most preko potoka Kupčine na mjestu gdje šumska pruga dolazi do potoka.

Osiguranje za pravljenje mosta na potoku Volavje dati će II. bataljon.

[5] U originalu nastavak rečenice nejasan.

Jedno odjeljenje minera dodijeliti izviđačkom vodu sa nagaznim minama.

10. Ishrana: II., III, IV. bataljon, prateća četa, četa za vezu, izviđački vod i sanitet obaviti će ručak dne 23. ov. mj. do 10.00 sati. Snabdjeti borce sa jednim obrokom suhe hrane. II. bataljon i inžinjerijska četa obaviti će doručak do 7.30 sati i također snabdjeti borce sa dva obroka suhe hrane.

11. Pokret. Pokret II. bataljona i inžinjerijske čete biti će ispred Štaba brigade tačno u 8.00 sati.

Pravac kretanja: Preko Pisarovačkog ribnjaka polje za Kneje šumu za Kupčinsku šumu.

Za ostale jedinice koncentracija brigade u 10.30 časova kod Štaba brigade. Pravac kretanja do mosta na Volavju kao i za II. bataljon, a dalje lijevom obalom potoka Kupčine do zavoja šumske željeznice, gdje će se preći potok Kupčina, zatim uz desnu obalu potoka Kupčine do k. 111, odakle će se krenuti na zadatak, svaka jedinica u svom pravcu.

Jedinice koje su na osiguranju dobro će se ukopati.

Jedinice koje napadaju trebaju napad izvesti da bude napad brz i energičan, pošto jedinice koje se nalaze na osiguranju neće moći da se dugo zadrže.

Za jedinice koje učestvuju u toj akciji kuhati doručak za 24. ov. mj. u sadašnjim bazama.

Znakovi raspoznavanja dne 23. ov. mj. jesu: **kundak — Knin** a ugovoreni **Joso — Stevo**, vidni znaci za dan ostaju isti[6].

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar. major:[7] Komandant, kapetan:[8]

M.P.

---

[6] O rezultatima napada vidi dok. br. 63.

[7] i [8] Potpis nečitljiv.

BR. 33

IZVJEŠTAJ ŠTABA 13. UDARNE DIVIZIJE OD 24. MARTA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA JA O NAPADU NA CRNU VLAST[1]

ŠTAB
13. UD. DIVIZIJE XI. KORPUSA
Broj 27
Dne 24. marta 1945.

Operativni izvještaj o napadu u akciji 24—25.II. 1945. godine.

ŠTABU XI. KORPUSA NOVJ.

Podnosi se operativni izvještaj o napadu na neprijateljsko uporište Crna Vlast u međuprostoru Babin Potok dne 24. II. 1945.

1. Akcija je vođena na zemljištu bregovitom, pošumljenom i djelomično golom ispresjecanom sa komunikacijom trećeg reda, te je bilo nemogućan za brzi manevar. Istog dana teren je bio čist i bistar za povoljno ratovanje, motorizacija bila je upotrebljiva samo po komunikacijama. Teren sekcija Gospić.

2.) U borbi je učestvovala I., II. i III. Brigada i Artiljerijski divizion 75 mm 8 cijevi iz sastava 13. Ud. Divizije. Susjedne jedinice bile su 35. Ud. Dvizija, I. Brigada 8. Divizije IV. Korpusa[2].

3.) Naziv i sastav neprijateljskih jedinica koje su učestvovale u ovoj borbi: 4. Udarna Ustaška Bojna[3], 2 voda pionira i 1 kompanija 1. bataljona 847. regimente 392. [legionarske] Divizije koja je došla iz Dabra i nešto motorizacije, ukupan broj neprijateljskih vojnika 700[4].

4.)Situacija: Prije samog napada naše snage koje su učestvovale u napadu bile su raspoređene prije napada na liniji, I. Brigada Debelo Brdo, II. Brigada Trnovac, III. Brigada

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 14 — 1/2, k. 915.

[2] i [9] Opširnije o napadu jedinica 35. divizije na Čudin Klanac i Babin Potok, a 1. brigade 8. divizije na Dabar vidi knj. 38, dok. br. 55, 65, 69 i 114.

[3] Iz sastava 11. ustaško-domobranske divizije (vidi knj. 38, dok. br. 114).

[4] Ustaško-domobranske jedinice bile su izmiješane po dijelovima sa njemačkim trupama i taktički podređene njemačkim komandantima.

Medak, Artiljerijski Divizion Debelo Brdo. Prije samog početka napada naše snage bile su pripremljene za operaciju.

Stanje neprijatelja bilo je slijedeće: Da brani uporno Crnu Vlast pošto mu je to glavni ključ za Gacku Dolinu. Naše glavne namjere bile su da napadnu Crnu Vlast i da obezbijedimo operacije 35. Ud. Divizije a ujedno da likvidiramo uporište Crnu Vlast. Još prilikom marševanja otkrili smo se s tim što je jedna neprijateljska kolona kretala od Crne Vlasti prema Turjanskom i susreli smo se na klancu[5] između Hinića i Pupovca, prilikom napada neprijatelju je dolazilo pojačanje i tako da smo uspjeli zauzeti kotu Obalj[6] dok ostalo nismo uspjeli, već prilikom povlačenja neprijateljska jedna kolona koja je došla iz Ramljana napravila nam je zasjedu na koti Jurišina Metla kota 1144 [1164] sjeveroistočno padine kote Tavana.

5.) Prilažemo zapovijest iz koje se vidi plan za napad i raspored jedinica za napad[7].

6.) Borba je odpočela 24. II. 1945 u 11 časova a završena t.j. trajala je do 25. II. 1945. g. do 8 sati.

7.) Tok borbe: U marševanju do položaja sukobila se II. Brigada s jednom neprijateljskom kolonom između Hinića [i] Klanca koja je išla prema Turjanskom a koja je odbijena prema Crnoj Vlasti. U 15 sati napali smo neprijatelja na Velikom Obljaju k. 827 sa sjeverne padine kote 1082 na Crkvu[8] i istočnih padina k. 1074, iz dela između Crne Vlasti i Vrhovina a sa jednom četom vršili smo pritisak na Panos. U 16 sati 3. bataljon ovladao je sa k. [835] Obljajac gdje je bio prisiljen da se povuče malo unazad zbog jake artiljerijske vatre. U 21 sat izvršen je sa 2 bataljona juriš na crkvu, međutim neprijatelju je stiglo pojačanje sa 2 tenka i bili smo prisiljeni da se povučemo na prihvatne položaje. Sa prihvatnih položaja vodila se je borba do 6 sati 25. II. 1945. godine, gdje je dobiveno naređenje da se povlačimo. Kada se je naša II. Brigada povlačila neprijatelj koji je izbio iz Ramljana napao je istu jedinicu na koti 1000 sa jugoistočne strane. U 7 sati u povlačenju 2. bataljon i 2 čete 4. bataljona neprijatelj je sačekao u zasjedi na Tavanima. Borba se vodila do 9.30. sati. Kolona koja je nailazila od Bogdanovića cestom prema Klancima i Turjanskom gdje je sačekao 1. i

---

[5] U pitanju je brdo Klanac.

[6] Treba: Obljaj (trig. 800).

[7] Redakcija nije pronašla tu zapovijest, ali se zadaci vide u zapovijesti Štaba 11. korpusa od 23. februara 1945, objavljenoj u knj. 38, kao dok. br. 55.

[8] U pitanju je crkva u mjestu Crna Vlast.

Štab
13.Ud.Divizije,XI.Korpusa
Broj...22....
Dne,24.marta 1945.

Operativni i vještaj o napadu u akciji 24-25.II. 1945.godine.

Štabu XI.Korpusa NOVJ.

Podnosi se operativni i vještaj o napadu na neprijateljsko uporište Crna Vlast i medjuprostor Babin Potok dne 24.II.1945.

1.) Akcija je vodjena na zemljištu brdovitom,pošumljenom i djelomično golom ispresjecano sa komunikacijom trećeg reda,te je bilo nemoguće za brzi manevar.Istog dana teren je bio čist i bistar za povoljno ratovanje, motorizacije bila je upotrebljiva samo po komunikacijama.Teren akcija Gospić

2.) U borbi je učestvovala I.,II. i III.Brigada i artiljerijski divizion 75 mm 8 cijevi i sastava 13.Ud.Divizije.Susjedne jedinice bile su 35. Ud.Divizija,I.Brigada 8.Divizije IV.Korpusa.

3.) Naziv i sastav neprij teljskih jedinica koje su učestvovale u voj b r.1:4.Dabra Ustaška Bojna 2 voda pi ūre i 1 kumpanija.1.bataljo na 847.regimente 392. Divizije koja je došla iz Dabra i nešto motorizacije,ukupan broj neprijateljskih vojnika 700.

4.) Situacija:Pre samog napada naše snage koje su učestvovale u napadu bile su rasporedjene pre napada na liniji,I.Brigada Debelo Brdo,II.Brigada Trnovac,III.Brigada Hodak,Artiljerijski Divizijon Debelo Brdo.Pre samog napada naše snage bile su pripremljene za operaciju.

Stanje neprijatelja bilo je slijedeće:Da brani uporno Crnu Vlast pošto mu je to glavni ključ sa Gacku Dolinu.Naše glavne namjere bile su da napadnu Crnu Vlast i da obezbedimo operacije 35.Ud.Divizije a ujedno da likvidiramo uporište Crna Vlast.Još prilikom marševanja otkrili smo se s tim što je jedna neprijateljska kolona kretala od Crne Vlasti prema Turjianskom i susreli smo se na klancu izmedju Hinića i Pupovca,prilikom napada neprijatelju je dolazilo pojačanje i tako da smo uspjeli zauzeti kotu Oblaj dok ostalo nismo uspjeli već prilikom povlačenja neprijateljska jedna kolona koja je došla iz Ramljana napravila nam je zasjedu na koti Jurišna Metla kota 1144 sjeveroistočno padine kote Tavana.

5.) Prilažemo zapovjest iz koje se vidi plan za napad i raspored jedinica za napad.

6.) Borba je odpočela 24.II.1945 u 11 časova a završena t.j.trajala je do 25.II.1945.g.do 8 sati.

./.

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 33

3. bataljon u zasjedi. Kad je neprijatelj prišao na blisko odstojanje borba je odpočela i neprijatelj je bio odbačen natrag.

8.) U ovoj operaciji nije postignut željen rezultat, uzrok je taj pošto je neprijatelj bio mnogo nadmoćniji nego naše jedinice i što mu je stigla pomoć iz njegovih okolnih garnizona.

Gubici neprijatelja u ovim borbama: Neprijatelj je imao 45 mrtvih i oko 45 ranjenih.

9.) Naši gubici u ovim borbama 7 poginulih i 21 ranjen i 9 nestalih. Izgubljena su 2 teška bacača 81 mm i jedno postolje i podloga teškog bacača 81 mm, 6 pušaka, 400 metaka za puške, 25 mina za bacač 81 mm i 4 klm telefonskog kabla.

10.) Utrošak municije: U ovim borbama utrošeno je 24.770 metaka raznog kalibra, 112 bombi, 255 mina za teški bacač 81 mm, 4 nagazne mine, 18 mina za bacač »Piat« i 14 metaka za protukolsku pušku. Oštećeno je 6 puškomitraljeza i to veći broj od metaka. Isti će se moći da oprave.

11.) U ovoj operaciji nije bilo lica ni jedinica koje su se naročito istakle, bilo je manjih isticanja koje će pohvaliti Štab Divizije.

12.) U ovoj borbi bilo je jedinica koje su pozvane na odgovornost, Štab 1. bataljona i Komanda prateće čete II. Brigade.

13.) Ova akcija nije polučila željene rezultate iz razloga što je neprijatelj bio nadmoćniji u ljudstvu a naročito u naoružanju. S druge strane, II. Brigada koja je imala glavni zadatak uspjela je da omogući izvođenje operacija 35. Diviziji[9] deset sati nesmetano i pored nadiranja jačih neprijateljskih kolona podpomognuta sa 7 tenkova.

Osim toga, iznijeti ćemo nekoliko manjih nedostataka koji su niže navedeni:

a.) U prvom naletu naših jedinica prodornost nije postigla svoj vrhunac, što je omogućilo neprijatelju sređenje i davanje jakog otpora.

b.) Antitenkovska oružja nisu iskorištena prilikom nastupanja u pravcu naših položaja što je omogućilo neprijatelju da održi crkvu u svojim rukama.

c.) I pored ogromnih iskustava neprijatelj je uspio da iznenadi s leđa našu II. Brigadu i ako jedan bataljon imao je zadatak da kontroliše zemljište koje nudi neprijatelju da nas napadne.

Pouke iz ove akcije:

a.) Sve tehničke pripreme su izvršene u tančine.

b.) I pored neprijatelja koji je isturio manje dijelove za osiguranje garnizonu Crna Vlast — Vrhovine, isti je bio protjeran te akcija odpočela u određeno vrijeme na svim sektorima.

c.) Manevrovanje sa snagama na vrlo nepovoljnom zemljištu došlo je do izražaja i pored toga što je neprijatelj uspio da nas iznenadi s leđa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar—Ppukovnik:
Matić Đuro

Komandant—Ppukovnik:
Dim.[10] Vojvodić

M.P.

[10] Dimitrije

BR. 36

IZVJEŠTAJ ŠTABA 35. UDARNE DIVIZIJE OD 25. MARTA 1945. ŠTABU 11. KORPUSA JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI, FORMACIJSKOJ POPUNJENOSTI ŠTABOVA I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB
35. UDARNE DIVIZIJE
XI. KORPUSA N.O.V.J.[2]
Broj 498/35.[3] III. 1945.

OPĆI VOJNO-ORGANIZACIONI
IZVJEŠTAJ ZA MART 1945.
GODINE DOSTAVLJA.

ŠTABU XI. KORPUSA IV. J.A.

1) OPERATIVNA SITUACIJA:

U proteklom vremenu od 20. februara do 22. marta o. g. neprijatelj se nalazio u sljedećim garnizonima: Lapac, Nebljusi, Zavolje[4], Baljevac, L. Petrovo Selo, sa sjevero-istočne strane, Čudin Klanac, Vrhovine i Otočac sa sjevero-zapadne strane sektora djelovanja ove divizije.

U toku ovoga razdoblja neprijatelj je bio aktivan i preduzimao je češće ispade na oslobođeni teritorij, a 4. o. mj. poduzeo je ofenzivu na oslobođeni teritorij Like (sektor Korenica, Udbina, Krbavska Dolina)[5]. Neprijatelj uz pomoć svojih jakih snaga i vršenjem napada iz više pravaca uspijeva da izbaci snage ove divizije sa sektora Korenice[6], a snage 13. divizije[7] sa sektora Krbavske Doline na kome se dijelu zadržao do 21. III. o. g. Po svim selima u kojima se neprijatelj zadržao vršio je pljačku, paljenje i ubijanje civilnog stanovništva.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 11—4, k. 1234 B.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Treba: 25.

[4] Na karti 1:100.000: Zavalje.

[5] Detaljnije o rasporedu neprijateljevih snaga i ofanzivi na slobodni teritorij istočne Like vidi dok. br. 8, napomenu 6 i tom XI, knj. 4, dok. br. 2.

[6] O borbama koje je u to vrijeme vodila divizija vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 7.

[7] Opširnije o borbama 13. divizije u tom području vidi dok. br. 14 i 22 i tom XI, knj. 4, dok. br. 5.

4. o. mj. sa pravca L. Petrovo Selo napadala su dva bataljona 384. reg.[8] u pravcu Korenice. Sa pravca Čudina Klanca i Babina Potoka napadala je IV. ust. bojna[9] i Izvid. odjeljenje 392. div. u pravcu Korenice i Mrsinja. II. bataljon 846. reg.[10] napadao je u pravcu Krbavice. Sa pravca Lapca prema Udbini napadala su dva bataljona 383. reg. [i] Feldersatzbataljon[11] 373. div. Sa ovim snagama vođena je borba od 4. do 8. III. o. g. na sektoru Korenice i Udbine.

Od 9. III. do 16. III. o. g. jedinice ove divizije vodile su borbu sa neprijateljskim snagama koje su napadale na sektor Čatrnja i Selište sa pravca Rastovače, a pripadale su I. bataljonu 847. reg. i bataljonu 999.[12] reg. Na sektoru Sertić Poljana — Saborski vođena je borba sa I. bataljonom 846. reg. i I. ust. bataljonom (B. Tomljenovića).

U vremenu od 20. II. do 4. III. o. g. jedinice ove divizije nalazile su se na sektoru Plitv. Jezera — Poljanak sa zadatkom osiguranja saobraćaja i veze Lika — Kordun i sprečavanja neprijateljskog ispada na oslobođeni teritorij. Od 4. do 8. III. o. g. jedinice ove divizije vodile su defanzivnu borbu sa neprijateljem koji je vršio napade na oslobođeni teritorij Like. Ovladivanjem neprijateljskih snaga sa Koreničkom Kotlinom i napadom neprijatelja sa pravca Bunića i Udbine prema Jošanima prisiljene su naše snage na probijanje neprijateljskog obruča na sektoru Preboj [Prijeboj] — Korenička Kapela i povlačenje na sektor Poljanak — Selište. Tokom ovog mjeseca vođene su većinom defanzivne borbe sa prelazom u protivnapad na pojedinim dijelovima fronta[13].

2) ORGANIZACIONO STANJE:

Od prošlog izvještaja do danas u štabu divizije nastale su promjene utoliko, što je na dan 5. III. o.g. u borbi na Mihaljevcu ranjen poručnik Milojko Dronjak, koji je bio

[8] U sastavu njemačke 373. legionarske »Tigar« divizije bili su 383. i 384. pješadijski puk.

[9] Bila je u sastavu 11. ustaško-domobranske hrvatske divizije.

[10] U sastavu njemačke 392. legionarske »Plave« divizije bili su 846. i 847. pješadijski puk.

[11] Dopunski bataljon.

[12] Njemački bataljoni sa oznakom »999« bili su formirani od osuđenika-kriminalaca kojima je omogućeno da se u borbama rehabilituju.

[13] Za vrijeme ofanzive 4. armije u istočnoj Lici, koja je počela 20. marta 1945 (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 4), jedinicama Armije sadejstvovao je 4. korpus. Prema zapovijesti Štaba 4. korpusa od 20. marta 1945 (vidi dok. br. 73, napomenu 7), jedinice 35. divizije bile su mu u toj operaciji potčinjene i dobile zadatak da napadnu neprijatelja u

upućen u bolnicu 9. o. mj., a iz iste se povratio 17. o. mj., te se sada nalazi na liječenju u ambulanti ove divizije. Ostalih promjena nije bilo.

I. brigada: Štab brigade je potpun, od prošlog izvještaja do danas nastale su sljedeće promjene: Komesar brigade major Ivanić Dušan premješten je na dužnost pri G. Š. Hrvatske, a za komesara brigade postavljen je major Lakić Stevo, na dužnosti šefa Prop. Otsjeka 35. Ud. divizije. Operat. oficir brigade p.poručnik Revnik Josip premješten je za komandanta podoficirskog kursa pri Štabu 35. divizije, a dužnost operat. oficira brigade primio je poručnik Vukmirović Milan, dosada komandant III. bataljona iste brigade.

II. brigada: Štab brigade nepotpun. Od prošlog izvještaja do danas nastupile su sljedeće promjene: Komandant brigade major Trbojević Gojko upućen je na kurs pri V. Š. NOV i POJ[14]., a dužnost komandanta vrši kapetan Čubrilo Dušan, dosada operat. oficir u III. brigadi. Načelnik štaba brigade drug Radovan Zec ranjen je u borbi na Sertić Poljani i upućen u bolnicu IV. Korpusa, gdje se i danas nalazi. Dužnost operat. oficira primio je poručnik Rajšić Dmitar, dosada komandant III. bataljona iste brigade, a 18. o. mj. u borbi na Čujića Krčevini ranjen i sada se nalazi u bolnici IV. Korpusa. U ovome štabu sada nedostaje načelnik i operat. oficir.

III. brigada: Štab brigade nepotpun. Nedostaje operat. oficir, pošto je dosadašnji operat. oficir kapetan Čubrilo Dušan premješten za v.d. komandanta u II. brigadi. Ostalih promjena nije bilo.

Art. Divizion: Štab diviziona nepotpun. Nedostaje ađutant i jedan oficir artiljerijske struke.

. . .[15]

U štabovima bataljona u ovom razdoblju nastale su sljedeće promjene:

Jezercu, blokiraju Prijeboj sa zapadne strane i spriječe eventualnu intervenciju na pravcu Čudin Klanac — Prijeboj.

U izvještaju Štaba 35. divizije od 10. aprila 1945 (AVII, reg. br. 24 — 3, k. 1234 B) Štabu 11. korpusa, između ostalog, se kaže da je neprijatelj napustio svoje položaje čim su jedinice izvršile koncentraciju za napad.

Od 22. od 25. marta, jedinice 35. divizije vodile su manje borbe u širem području Trnovca. O tome vidi AVII, reg. br. 2 — 22/3, k. 573: operacijski dnevnik Štaba 11. korpusa.

[14] Vrhovni štab NOV i POJ (od 1. marta 1945. Generalštab JA).

[15] Tekst izostavljen jer se odnosi na personalna pitanja.

I. BRIGADA

Štab I. bataljona potpun. Od prošlog izvještaja nastale su sljedeće izmjene: Komesar bataljona kapetan Rađenović Pajo upućen je na kurs, a dužnost komesara bataljona vrši drug Klašnjić Boško, dosada komesar prištabskih jedinica. Za zamj. komandanta bataljona postavljen je zastavnik Počuča Nikola, dosada komandir čete u IV. bataljonu.

Štab II. bataljona nepotpun. Nedostaje zamj. komandanta bataljona i operat. oficir bataljona. Od prošlog izvještaja nastale su sljedeće promjene: za komandanta bataljona postavljen je drug Biga Milan, dosada vojno-obavještajni oficir istog bataljona, a dužnost vojno-obavještajnog oficira primio je drug Šijan Nikola, dotada pomoć. komesara čete u I. bataljonu. Zamj. komandanta bataljona poručnik Skendžić Perica stavljen je na raspoloženje štabu divizije, a operativni Ofic. drug Štulić Dušan upućen je na kurs. Komesar bataljona drug Rašeta Jovo prekomandovan je na dužnost komesara prištabskih jedinica 35. divizije, a dužnost komesara bataljona vrši poručnik Knežević Milan, dosada komesar u prat. bataljonu G. Š. Hrvatske.

Štab III. bataljona. U ovom štabu nedostaje komandant bataljona i operat. oficir. Promjene su nastale u sljedećem: Komandant bataljona poručnik Vukmirović Milan postavljen je za operat. oficira brigade, a dužnost komandanta bataljona primio je potporučnik Vukelić Perica, koji je 6. o. mj. u borbi na Preboju poginuo. Operat. oficir p.poručnik Surla Marko postavljen je za zamj. komandanta IV. bataljona. Pomoć. komesara bataljona poručnik Glumac Ilija nalazi se na kursu.

Štab IV. bataljona. Nedostaje komandant bataljona i operat. oficir. Izmjene su nastale sljedeće: Komandant bataljona drug Mišković Dušan upućen je na kurs pri V. Š. NOV i POJ. Operat. oficir p.poručnik Labus Dane prekomandovan za komandanta bataljona u II. brigadu. Za zamj. komandanta postavljen je p.poručnik Surla Marko.

II. BRIGADA:

Štab I. bataljona nepotpun. Nedostaje komandant bataljona. Promjene su nastale u toku ovog mjeseca sljedeće: Komandant bataljona kapetan Labus Ljubo poginuo je u borbi kod Preboja. Za v. d. komandanta postavljen je drug Gostović Mile, dosadašnji zamj. komandanta II. bataljona.

Štab II. bataljona nepotpun. Komesar bataljona drug Cuculić Mirko upućen je na kurs. Operat. oficir bataljona drug Kuprešanin Ilija nalazi se u bolnici.

Štab III. bataljona. U ovom štabu nastale su slijedeće izmjene: Komandant bataljona poručnik Dmitar Rajšić postavljen je za operat. oficira brigade. Za komandanta bataljona postavljen je dosadašnji zamj. komandanta drug Trbojević Mile. Za operat. oficira bataljona postavljen je drug Dušan Knežević, dosada komandir čete u istom bataljonu. U ovome štabu nedostaje zamj. komandanta bataljona.

Štab IV. bataljona. U ovom štabu nastale su sljedeće promjene: Komandant bataljona drug Lončar Đuro upućen je na izdržavanje bolovanja u I. Ličko Područje[16]. Dužnost komandanta primio je poručnik Labus Dane, dosada operativni oficir bataljona u I. brigadi. Za zamj. komandanta bataljona postavljen je drug Sojat Milan, dosadašnji komandir čete u I. bataljonu.

III. BRIGADA:

...

Štab II. bataljona. U ovom štabu bile su sljedeće promjene: Komandant bataljona drug Erceg Dušan poginuo je u borbi 8. III. o. g. na sektoru Frkašića. Za komandanta bataljona postavljen je drug Đurić Bude, v. d. ob. oficira brigade.

Štab III. bataljona. U ovom bataljonu nedostaje komesar bataljona, pošto je drug Galović Đuro u posljednjim borbama poginuo.

Štab IV. bataljona. U ovom bataljonu u toku ovog mjeseca bile su sljedeće izmjene: Komesar bataljona Bezbradica Gojko poginuo je u borbi na sektoru Frkašić, a dužnost komesara primio je drug Rađenović Mićo, komesar istog bataljona koji se je dosada nalazio na kursu.

3) FORMACIJSKO STANJE:

Divizija je formirana predviđenom formacijom, art. divizion i jedna baterija P. K. topova 37 mm. Svaka brigada sastavljena je od 4 bataljona sa predviđenim jedinicama pri štabu brigade. Od prošlog izvještaja do danas pri štabu divizije formiran je inžinjerijski bataljon od 3 čete i to: jedna pionirska, jedna pontonirska i jedna minerska četa. U sastavu ovog bataljona ušao je i minerski vod koji je od ranije bio formiran pri ovome Štabu. Ostalih promjena nije bilo.

---

[16] Područje takvog naziva nije postojalo. Vjerovatno se misli na Prvo kordunaško područje Vojne oblasti 4. korpusa (vidi dok. br. 11, napomenu 3).

4) BROJNO STANJE I NAORUŽANJE:

Pregled brojnog stanja i naoružanja dostavlja se po priloženom formularu[17]. U toku ovog mjeseca jedinice su popunjavane sa 73 borca iz Dopunskog bataljona ove divizije.

5) SOCIJALNO-NACIONALNI SASTAV:

Dostavlja se u prilogu po priloženom obrascu[18].

6) NASTAVA PO JEDINICAMA, ŠKOLAMA I KURSEVIMA.

U toku ovog mjeseca po jedinicama izvođena je nastava iz borbene obuke, stražarske službe, opšti pojam o čitanju karata, a iz pionirskih radova potreba i važnost poljskog utvrđivanja. Obuka je izvođena sa prekidima, zbog angažovanja jedinica u borbi za vreme neprijateljske ofenzive na Liku. Pri štabu divizije održava se VIII. klasa podoficirskog kursa koji je takođe prekinuo sa nastavom od 4. do 17. o. mj. Pri štabu divizije takođe su održavani večernji časovi sa rukovodiocima u vremenu od 20. II. do 3. III.

7) SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBE:

a) Radio-veza: Radio-veza uglavnom zadovoljava. U posljednjih mjesec dana radio-veza zbog prekida telefonskih veza između štaba Korpusa i ovoga štaba, kao i sa ostalim jedinicama, bila je opterećena radom, usljed čega je bilo i izvjesnih grešaka.

b) Telefonska veza unekoliko je zadovoljila u svome radu, dok za vreme posljednjih borba nije mogla doći do potpunog izražaja i povezivanja svih jedinica ove divizije za vreme borbe, zbog odvojenosti jedinica na širem prostoru i što je neprijatelj pojedine sektore držao u svojim rukama, tako da je veći dio službe veze obavljen putem radio-stanica.

c) Vojno-obavještajna služba: Organizovana je po svim jedinicama ove divizije, koristi se, ali ne još u dovoljnoj mjeri. Glavni nedostatak ob. službe je što se u potpunosti ne koriste izviđački vodovi, a obavještenja koja stižu sa neoslobođenog teritorija dolaze sa izvjesnim zakašnjenjem, tako da sam izvještaj izgubi svoju važnost.

d) Artiljerijska služba: U akcijama u kojima je učestvovala uglavnom je zadovoljila, a posljednjim napadom nepri-

[17] Nalazi se u AVII, reg. br. 4 — 5, k. 1234 B. U zbirnom pregledu brojnog stanja i naoružanja jedinica 11. korpusa na dan 28. marta 1945. prikazano je i brojno stanje i naoružanje 35. divizije (vidi dok. br. 39).

[18] Vidi dok. br. 30.

lja na oslobođeni teritorij Like, prudja je utrošku municije i nemogućnosti izvlačenja u dubinu oslobođenog terituerija. Ishrana su na sektoru Grabušić - Bijelo polje. Ljudstva divizijama je prikupljeno i formiran je bataljon koji je u daljim borbama bio podijeljen ili brigadi ove divizije.

e) Sanitet: Organizovana je i u posljednje vrijeme usavršila je u potpunosti svome zadatku. Organizacija nošenja ranjenika i pružanje prve pomoći u posljednjim borbama bila je dobra, a također pri nošenju ranjenika sa sektora Begovača preko kupele za Agrdun. Za vrijeme, kad jedinice nisu u borbi, vrši se razgledanje i čišćenje odjeće sprema poredu partizanskih bureta. U toku ovog mjeseca nije vršeno kupanje jedinica ili pranje odijela u suhoj komori.

B) MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA
ZDRAVSTVENO STANJE JEDINICA I
RAZNI NEDOSTACI KOJI SE PRIMJEĆUJU:

Moral i borbenost kod jedinica ove divizije je dobra. I pored jačih neprijateljskih napada, djelimično razbijanje pojedinih brigada, borbenost jedinica nije se smanjila.

Ishrana: U toku ovog mjeseca ishrana jedinica bila je otežana, a naročito kod III. brigade i dijelova III. brigade koji ra je dotur hrane bio vrlo težak, pošto su se iste nalazile na prostoru koji je neprijatelj stalno kontrolisao i držao u svojim rukama.

Oprema: Jedinice su uglavnom snabdjevene sa potrebnom odjećom spremom, ali usljed svakodnevnog pokreta, neredovnog smještaja i držanja položaja; izvjesan dio boraca ostao je sa potpuno oštećenom odjećom i obućom. Neophodno se potreba odjeća u potpuni jedinica sa cipelama, čarapama, donjim vešom i kišnim.

Zdravstveno stanje: U toku ovog mjeseca nije bilo težih oboljenja, zarazne bolesti nisu se pojavljivale.

Jedinice kao cjelina, prema svome brojnom stanju, zadovoljavaju i u mogućnosti su da izvršavaju postavljene zadatke. Kao glavni problem, koji se postavlja pred ovu diviziju, jeste potpuna uljudstva da bi ista mogla u potpunosti da izvrši svaki pred nju postavljeni zadatak.

SMRT FAŠIZMU-SLOBODA NARODU!

POMOĆNIK KOMESARA, p.pukovnik: [illegible]

KOMANDANT, p.pukovnik: [illegible]

Fotokopija posljednje stranice dokumenta br. 36

jatelja na oslobođeni teritorij Like, oruđa po utrošku municije i nemogućnosti izvlačenja u dubinu oslobođenog teritorija, pohranjena[19] su na sektoru Grabušić — Bijelopolje[20]. Ljudstvo diviziona je prikupljeno i formiran je bataljon koji je u daljim borbama bio dodijeljen III. brigadi ove divizije.

e) Sanitet: Organizavana je i u posljednje vrijeme zadovoljila je u potpunosti svome zadatku. Organizacija nošenja ranjenika i pružanje prve pomoći u posljednjim borbama bila je dobra, a također pri nošenju ranjenika sa sektora Šeganovca preko Kapele za Kordun. Za vreme, kad jedinice nisu u borbi, vrši se razušivanje i čišćenje odjećne spreme pomoću partizanskih bureta. U toku ovog mjeseca nije vršeno kupanje jedinica ili parenje odijela u suhoj komori.

8) MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA, ZDRAVSTVENO STANJE JEDINICA I RAZNI PROBLEMI KOJI SE POJAVLJUJU:

Moral i borbenost kod jedinica ove divizije je dobra. I pored jačih neprijateljskih napada, djelimično razbijanje II. brigade, borbenost jedinica nije se smanjila.

Ishrana: U toku ovoga mjeseca ishrana jedinica bila je otežana, a naročito kod II. brigade i dijelova III. brigade kojima je dotur hrane bio vrlo težak, pošto su se iste nalazile na prostoru koji je neprijatelj stalno kontrolisao i držao u svojim rukama.

Oprema: Jedinice su uglavnom snabdjevene sa potrebnom odjećnom spremom, ali usljed svakodnevnog pokreta, neredovnog smještaja i držanjem položaja, izvjesan dio boraca ostao je sa potpuno slabom odjećom i obućom. Naročito se potreba osjeća u popuni jedinica sa cipelama, čarapama, donjim vešom i hlačama.

Zdravstveno stanje: U toku ovog mjeseca nije bilo težih oboljenja, zarazne bolesti nisu se pojavljivale.

Jedinice kao cjelina, prema svome brojnom stanju, zadovoljavaju i u mogućnosti su da izvršavaju postavljene zadatke. Kao glavni problem, koji se postavlja pred ovu diviziju, jeste

---

[19] Za vrijeme ofanzive na slobodni teritorij istočne Like, neprijatelj je pronašao pohranjena artiljerijska oruđa (vidi dok. br. 39, napomenu 11).

[20] Treba: Bjelo Polje.

popuna u ljudstvu da bi ista mogla u potpunosti da izvrši svaki pred nju postavljeni zadatak[21].

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLIT. KOMESAR, p.pukovnik: **Lenac**[22]

KOMANDANT, p. pukovnik: **N.**[23] **R. Grubor**

M.P.

BR. 37

IZVJEŠTAJ ŠTABA 19. UDARNE DIVIZIJE OD 26. MARTA 1945. ŠTABU 4. ARMIJE JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI, ORGANIZACIJI I POPUNJENOSTI POTČINJENIH ŠTABOVA I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB
XIX. UDARNE DIVIZIJE J.A.
Broj: 333
26. III. 1945.

Opći izvještaj za
mjesec mart — dostavlja.

ŠTABU IV. ARMIJE J.A.

Na osnovu postojećih naređenja dostavlja se Opći izvještaj ove divizije za vrijeme od 15. februara do 20. marta 1945. u slijedećem:

a) **Operativna situacija:** Po likvidaciji neprijateljskog garnizona u Mostaru,[2] jedinice ove divizije prikupile su se na prostoru Široki Brijeg. V. brigada nalazila se i dalje razmještena na prostoru Benkovac. Ona nije učestvovala u borbi za Mostar.

---

[21] Zbog malog brojnog stanja, drugog aprila 1945. rasformirana je 35. divizija, a njenim ljudstvom popunjena je 13. divizija JA (vidi dok. br. 77).

[22] Mirko

[23] Nikola

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 4 — 1/7, k. 311 A.

[2] O rezultatima operacije za oslobođenje Mostara vidi tom IV, knj. 33, dok. br. 136.

20. II. jedinice ove divizije krenule su pješke sa prostora Širokog Brijega i 23. II. stigle na prostorije Makarska, te se razmjestile s. Tučepi—Makarska—Baška Voda, očekujući na ukrcaj.

24. II. otpočeo je ukrcaj jedinica u lukama Makarska i Baška Voda. Iskrcajna luka bila je za sve jedinice Biograd n/m. Prevoz svih jedinica i materijala završen je 6. III.[3] Transportovanje ljudstva i materijala odvijalo se vrlo dobro, a dočim transportovanje konja i kola bilo je otežano, zbog pomanjkanja brodova ove vrste.

Iz Biograda n/m jedinice su odmah kretale u pravcu Benkovca i razmjestile se na sektoru Benkovac.

I kod ovog pokreta osjetila se velika potreba prevoznih sredstava — kamiona radi prenosa materijala.

Sve do 14. III. zaključno jedinice su se nalazile na označenom sektoru, vršeći sređivanje i popunu municijom i materijalom. Neprekidno se je radilo na vojničkoj i političkoj naobrazbi boraca.

15. III. po naređenju Armije[4] izvršen je pokret cijele divizije sa dosadašnjeg razmještajnog prostora pravcem Obrovac—Medak—Ploča radi koncentracije jedinica na prostoru Medak—Lovinac—Ploča, a u cilju izvršenja predviđenog zadatka[5].

Marševanje svih jedinica divizije odvijalo se tačno prema predviđenom planu, tako da su pojedine jedinice stigle 2 sata ranije na određeno mjesto. Marševska disciplina i red bili su vrlo dobri. Zamorenost kod boraca uslijed dugog i neprekidnog marša je bila, ali se ista nije ispoljavala, što znači da je moral kod ljudstva bio na dobroj visini. Bilo je nekoliko slučajeva zaostalih.

Na velike poteškoće nailazili smo oko prevoza hrane, materijala i municije i to zbog pomanjkanja prevoznih sredstava—kamiona. Naša auto-četa raspolagala je sa svega 12 kamiona, starih, sa istrošenim gumama i drugim manjkavostima. Najbolje se vidi kvalitet ovih kamiona, što je od ovih

---

[3] Prevoženje je izvršeno brodovima Jugoslovenske mornarice. Ukupno je transportovano: boraca i starješina 6.242, konja 723, kola 99 i raznog materijala i opreme 305 tona. Detaljnije o tome vidi tom VIII, knj. 3, dok. br. 155.

[4] Marš je izvršen na osnovu naređenja Štaba 4. armije od 14. marta 1945 (AVII, reg. br. 2 — 4/1, k. 311).

[5] Koncentracija jedinica divizije je izvršena radi predstojeće ofanzive 4. armije u istočnoj Lici, koja je počela 20. marta. U okviru armijske operacije, divizija je dobila zadatak da napadne i uništi neprijatelja u Udbini, a zatim da izvrši čišćenje Krbavskog polja i da se na pravcu Prijeboja spoji sa snagama 4. korpusa. Opširnije o tome vidi dok. br. 73, napomenu 7 i tom XI, knj. 4, dok. br. 4, 17 i 65.

12 svega 6 bilo sposobnih, nakon dva dana vožnje, za upotrebu.

Treba imati u vidu ogromnu količinu materijala, koju je trebalo prebaciti na novi sektor i usporediti ga sa brojem raspoloživih kamiona, da bi se dobila prava slika poteškoćama na koje smo nailazili prilikom prevoza.

Za ovo vrijeme nismo imali nikakvog neposrednog dodira sa neprijateljem.

b) *Organizacija štabova jedinica sa njihovom ocjenom:* Štab divizije po novom formacijskom pregledu nije još popunjen. Ova popuna biti će postepena, a kretaće se u mogućnostima sa kojim bude ovaj štab raspolagao. Uslijed pomanjkanja odgovarajućeg oficirskog kadra i stručnog kancelarijskog osoblja, obrazovanje i popunjavanje pojedinih otsjeka biti će otežano. Nastojaćemo čim prije uspostaviti i popuniti sam Štab. Za šefa operativnog otsjeka postavili smo majora Bursać Dušana, a otsjek ćemo popuniti po mogućnosti sa dva dobra stručna oficira.

Obavještajni otsjek i otsjek za vezu su popunjeni.

Za šefa otsjeka za evidenciju i popunu mislimo postaviti kapetana Marčetić Milu, koji se sada nalazi na službi pri ovom štabu. Po mogućnosti izvršićemo popunu i sa ostalim osobljem. Za sada mu je pridodat jedan pisar.

Topografa imamo. Administrativno-ekonomski otsjek smo uspostavili, ali sve opet u granicama naših mogućnosti.

Štab V. brigade je popunjen. Članovi štaba odgovaraju svojim dužnostima. Naša je namjera povući načelnika, kapetana Klicova u štab divizije i postaviti ga za pomoćnika šefa operativnog otsjeka. Razlog je taj što je isti stariji, pa je teško pokretljiv. Kao načelnik ove brigade dosta je poradio na uzdizanju boraca i nižeg rukovodilačkog kadra u vojničkom pogledu. Nadamo se da će dobro odgovoriti na ovom novom položaju. Za načelnika ove brigade postavićemo kapetana Pavkovića, koji se sada nalazi na oficirskom kursu.

Ova brigada smatra se još i danas kao jedna od najboljih naših jedinica u vojničkom i političkom pogledu, kao i u pogledu borbenosti i discipline.

Uviđajući slabu vojničku naobrazbu kod nižih vojnih rukovodioca, desetara i vodnika, štab brigade je poradio na njihovu uzdizanju, a to isto uradili su i štabovi bataljona, pa se postigao dosta dobar i vidni rezultat. Imali su mogućnosti da ovo postignu, jer brigada nije učestvovala u borbama za Mostar kao druge naše jedinice.

Štab VI. brigade popunjen je. Za zamjenika postavljen je dosadanji načelnik drug Santini Zvonimir, koji će zbog

svoje dobre stručne spreme odgovoriti na ovom položaju. Za v. d. načelnika ove brigade postavljen je drug Brečić Ante dosadanji ađutant XIV. brigade.

Općenito uzevši, borci i rukovodioci ove brigade postigli su dosta dobar napredak na vojničkom i političkom polju. Najviše se radi na vojničkom usavršavanju desetara i vodnika, pošto se je ovdje primijetio veliki nedostatak. Isto tako posvećuje se pažnja desetičnoj i vodnoj obuci boraca. Nastoji se i ove najmanje borbene jedinice osamostaliti i osposobiti u njihovim zadatcima u borbi, a i van borbe. Njihov rad u borbi treba da dođe do izražaja. Ne samo van borbe, već i u borbi treba da se osjeti uticaj i komanda desetara i vodnika na svoje podčinjene.

Štab XIV. brigade ima v. d. komandanta, a za v. d. zamjenika postavljen je kapetan Vladušić Dušan, do sada na službi pri ovom štabu. Došao je iz II. Proleterske Dalmatinske brigade. Za načelnika postavljen je major Prijić, koji je do sada bio nastavnik oficirskog kursa pri štabu divizije.

Štabu brigade naređeno je, da predloži jednog oficira iz svoje brigade za ađutanta štaba brigade.

Primjećuje se također i kod ove brigade napredak na vojničkom i političkom polju. Disciplina se je nešto popravila, ali još nije postigla zadovoljavajući stepen. Preduzete su mjere.

Kod svih jedinica osjeća se teško otpravljanje administrativnih poslova i to zbog toga, što se nema dovoljan broj stručnog administrativnog osoblja.

c) *Formacijsko stanje jedinica i njihova popuna:*

Po završetku akcija pristupiće se izvođenju formacije jedinica po novom pregledu o formaciji. U toku provođenja, vjerovatno ćemo naići na poteškoće i nedostatke, pa ćemo se o tome osvrnuti u slijedećem našem izvještaju.

d) *Brojno stanje i naoružanje:*

Prilaže se pregled brojnog stanja i naoružanja[6].

e) *Socijalni i nacionalni sastav:*

Prilaže se pregled socijalnog i nacionalnog sastava[7].

f) *Nastava u jedinicama, školama i kursevima:*

Osjeća se nedovoljna stručna sprema nižeg komandnog kadra, a naročito desetara i vodnika. Ovi nedostatci uslijedili su najviše radi toga, što ranije naše prilike nisu dozvoljavale

[6] i [7] Ti pregledi nisu pronađeni. Pregled brojnog stanja ljudstva i naoružanja od 31. marta 1945. i pregled socijalnog i nacionalnog sastava divizije od 30. aprila 1945. objavljeni su u zbirnom pregledu 4. armije (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 12 i 72).

izvođenje desetične i vodne obuke, pa se nije poklanjala naročita pažnja vojničkoj naobrazbi desetara i vodnika. Čete su bile brojčano male, kao današnji vodovi, te se je zbog toga obuka izvodila samo po četama. Išlo se za tim da se komandir čete donekle osposobi, a dok desetaru i vodniku nije se poklanjalo dovoljno pažnje u njegovoj vojničkoj naobrazbi. Ovaj manjak stručne spreme desetara i vodnika imao je jakog odraza na borbe koje su se vodile za Mostar, o čemu smo se osvrnuli u jednoj našoj izdatoj vojničkoj brošuri »Osvrt na borbe oko Mostara«.

Uviđajući ove nedostatke odmah smo preduzeli potrebne mjere, da ih što prije odklonimo. Štabovima brigada date su potrebne instrukcije, a ovi su iste prenijeli na bataljone i čete. Tako da se sada kod svih jedinica izvodi prvenstveno jedinačna i desetična obuka, a kasnije će vodna. Specijalne jedinice pored ove obuke izvode obuku po planu i rasporedu dostavljenom od strane Armije. Pri štabu divizije formirana je podoficirska škola i već je započeo kurs za desetare i vodnike. Pri štabovima brigada izvode se također kratki kursevi za desetare. Najbolje rezultate pokazala je u ovom pogledu V. brigada. U toku ovog vremena završeni su slijedeći kursevi:

Jedan oficirski kurs pri štabu divizije sa 43 slušaoca. Završen je sa uspjehom.

Dva kratka kursa pri štabovima brigada za desetare i vodnike, ukupno 50 slušaoca. Kurs je završen sa vrlo dobrim uspjehom.

Jedan rukovodilački kurs veze za vođe telefonsko-linijskih odjeljenja sa 18 slušaoca. Uspjeh je bio vrlo dobar.

Jedan telefonsko-mehaničarski kurs sa 12 slušaoca. Uspjeh je bio vrlo dobar.

Jedan šifrantski kurs sa 8 slušaoca. Uspjeh dobar.

Jedan kurs za četne i vodne bolničare sa 23 slušaoca. Uspjeh bio vrlo dobar.

Jedan kurs za veterinarske bolničare po bataljonima, sa 8 slušaoca. Uspjeh vrlo dobar.

Mnogi kursevi zbog akcija morali su biti prekinuti.

Kursevi koji još traju su slijedeći:

Jedan podoficirski kurs sa 30 slušaoca; jedan kurs za teška oruđa (mitraljeski i bacački) sa 20 slušaoca; jedan radio-telegrafski kurs sa 23 slušaoca; jedan politički kurs za komesare bataljona i komesare četa i jedan omladinsko-vaspitni kurs.

U pomanjkanju smo sa stručno vojničkim licima za izvođenje vojničke obuke, a naročito se osjeća velika potreba za stručnim vojničkim knjigama.

Izdali smo slijedeće knjige i brošure:

Vojničke: Uput za izvođenje jedinačne i desetične strojne i borbene obuke i Osvrt na borbe kod Mostara.

Kulturno-prosvjetne: »Dr« od Nušića, »Svjetski rat« i »Analfabeta« isto od Nušića i »Silom liječnik« od Moliera, sve pozorišni komadi.

g) *Specijalne jedinice i službe:*

Izviđačkoj četi ove divizije dat je po prvi put zadatak daljnje izviđanje i to komunikacija Obrovac—Karlobag (uz more) i izviđanja neprijatelja u pravcu Karlobaga—Baške Oštari[je]. Zadatak je izvršila, ali sa izvjesnim nedostatcima. Opreznost i budnost nije bila zastupljena u dovoljnoj mjeri, a što treba da bude odlika svakog izviđača, te je zbog toga jedan vod od ove čete bio iznenađen od strane neprijatelja, kojom prilikom su poginula dva druga, 7 ranjeno i 3 nestala. Prilikom izviđanja nije se jednovremeno osmatrao teren i neprijatelj, već se samo ograničilo na izviđanje komunikacija. Patrole su se nepravilno kretale po terenu, nisu se isturala bočna osiguranja. Ostali izviđački dijelovi kod drugih jedinica ne upotrebljavaju se i ne iskorišćavaju se u njihovoj pravoj ulozi, već se više uzimaju kao borci u borbenim linijama.

Artiljerijski brdski divizion je sposoban za izvršenje postavljenog zadatka. Rukovodeći kadar je stručno dobro obučen, a posluga je vrlo dobro izvježbana na radu oko topova. Od naoružanja ima dvije baterije američkih topova, koje su vrlo dobre i jednu bateriju škodinih[8] topova, koja je skoro neupotrebljiva. Ishabanost cijevi, neoriginalne nišanske sprave i različite vrsti punjenja utiču na veliko rasturanje pogodaka.

Ima još jednu bateriju p.[rotiv] k.[olskih] topova.

Konji i mazge ovog diviziona su vrlo slabi i mršavi uslijed slabe ishrane, te je zbog ovoga divizion teško pokretljiv.

Inžinjerski bataljon je dobar. Postavljene zadatke izvršava sa uspjehom. Pontonirska četa nije snabdjevena sa potrebnim materijalom, nema gumenih čamaca. Postoji nedostatak u stručnim licima.

Jedinice za vezu obavljaju svoju dužnost samopregorno i sa dosta napora, ali im nedostaje dovoljno stručne spreme i organizacijske sposobnosti. Izgleda, da baš ovaj posljednji nedostatak proističe od samog referenta za vezu, koji je dosta dobro izgrađen, ali ga nagli razvitak veze prevazilazi te se

[8] Topovi čehoslovačke proizvodnje marke „Škoda".

ne snalazi, i zadatke postavlja sa dosta uskog gledišta. Nastojaćemo da ovaj nedostatak što prije otklonimo. Manjkavost je u materijalu.

Obavještajna služba u štabu divizije obavlja se dosta dobro. Kod brigada i bataljona zadovoljavajuća.

Sanitet dosta dobro funkcioniše. Zadovoljava potrebe divizije.

Veterinarska služba svakim danom napreduje. Preduzete su mjere, da se što više pažnje pokloni čuvanju i timarenju konja. Za nepravilan postupak u pogledu čuvanja konja, već su neki drugovi kažnjeni.

Intendantura obavlja svoje poslove uredno i na vrijeme. Osjeća se veliki nedostatak prevoznih sredstava za dotur hrane i materijala.

Sekcija naoružanja dobila je novog šefa druga poručnika Mužića. Već sada osjeća se uspjeh njegovog umješnog i dovitljivog rada. I ovdje kao i kod Intendanture iziskivaju potreba više prevoznih sredstava oko prenosa municije.

Auto-četa, obzirom na mali broj kamiona, i to većinom neupotrebljivih za duži put, nije u stanju da zadovolji ni 20% potrebama ove divizije.

h) *Moral, borbenost, ishrana, oprema, zdravstveno stanje jedinica:*

Moral boraca i rukovodioca naše divizije je vrlo dobar, koji se naročito očitovao prilikom posljednjeg marša.

Disciplina je svakim danom to bolja. Rijetki su slučajevi težih disciplinskih prekršaja.

Borbenost kod rukovodioca i boraca je dosta dobra.

Ishrana je sada vrlo dobra.

Obuća i odjeća sada zadovoljava.

Zdravstveno stanje je dosta dobro. Nema slučajeva zaraznih bolesti.

i) *Problemi koji se postavljaju:*

Podići jedinice vojnički i politički na stepen da bi mogle uspješno odgovoriti postavljenim zadacima:

Popuniti postepeno i po mogućnosti jedinice i štabove sa ljudstvom i materijalom prema novom formacijskom pregledu;

Da nam Armija dostavi odgovarajući broj dobrih i ispravnih kamiona;

kod brigada i bataljona zadovoljavajuća.

Sanitet dosta dobro funkcioniše.Zadovoljava potrebe divizije.

Veterinarska služba svakim danom napreduje.Preduzete su mjere, da se što više pažnje pokloni čuvanju i timarenju konja.Za nepravilan postupak u pogledu čuvanja konja,već su neki drugovi kažnjeni.

Intendantura obavlja svoje poslove uredno i na vrijeme.Osjeća se veliki nedostatak prevoznih sredstava za dotur hrane i materijala.

Sekcija naoružanja dobila je novog šefa druga poručnika Mujića. Već sada osjeća se uspjeh njegovog umješnog i dovitljivog rada.I dvije kao i kod Intendanture iziskivaju potrebe više prevoznih sredstava oko prenosa municije.

Auto-četa obzirom na mali broj kamiona i to većinom neupotrebljivih za duži put,nije u stanju da zadovolji ni 20% potrebama ove divizije

h/ Moral,borbenost,ishrana,oprema,zdravstveno stanje jedinica:

Moral boraca i rukovodioca naše divizije je vrlo dobar,koji se je naročito očitovao prilikom posljednjeg marša.

Disciplina je svakim danom to bolja.Rijetki su slučajevi težih disciplinskih prekršaja.

Borbenost kod rukovodioca i boraca je dosta dobra.

Ishrana je sada vrlo dobra.

Obuća i odjeća sada zadovoljava.

Zdravstveno stanje je dosta dobro.Nema slučajeva zaraznih bolesti.

i/ Problemi koji se postavljaju:

Podići jedinice vojnički i politički na stepen da bi mogle uspješno odgovoriti postavljenim zadatcima;

Popuniti postepeno i po mogućnosti jedinice i štabove sa ljudstvom i materijalom prema novom formacijskom pregledu;

Da nam Armija dostavi odgovarajući broj dobrih i ispravnih kamiona;

Podići kod svih jedinica red i disciplinu do najveće mjere i otkloniti u najskorije vrijeme sve nedostatke koji su napriječi navedeni.

Smrt fašizmu Sloboda narodu!

Politkomesar-p.pukovnik: Komandant-pukovnik:

Fotokopija posljednje stranice dokumenta br. 37

Postići kod svih jedinica red i disciplinu do najveće mjere i odkloniti u najskorije vrijeme sve nedostatke koji su naprijed navedeni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar—p. pukovnik: **Petar Babić**

Komandant—pukovnik: **Parmač Stanko**

28. III. 1945.

ŠTAB
IV. JUGOSLAVENSKE ARMIJE
ODJELJENJE ORGANIZACIJE I POPUNE
Str. Pov. Br. 14
Dne 28. III. 1945. god.

Po prijemu na znanje
u akta
Načelnik odjeljenja
p. pukovnik[9]

BR. 38

ZAPOVIJEST ŠTABA UDARNE BRIGADE »FRANJO OGULINAC SELJO« OD 26. MARTA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA ZDENČINU[1]

ŠTAB
UDARNE BRIGADE
„FRANJE OGULINCA-SELJE"
Op. br. 47/45
dne 26 marta 1945 godine
u 12.10 sati.

ZAPOVIJEST

(Sekcija Samobor 1:100.000)

1. U neprijateljskom uporištu Zdenčina nalaze se 2 satnije domobrana iz III. Bojne II. Hrvatske Divizije[2]. Naoru-

[9] Potpis nečitljiv.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 14 — 3/3, k. 118.

[2] Prema obavještajnom izvještaju Glavnog štaba Hrvatske od 1. marta 1945 (AVII, reg. br. 2 — 1/3, k. 119), u tom području su

žani sa 2 teška bacača i pješadijskim naoružanjem. Raspored i utvrđenja vide se iz priložene skice. Ograđeni su sa dva reda bodljikave žice između kojih su postavljene nagazne mine. Bunkeri su napravljeni od zemlje i drveta. Po noći ne daju nikakova isturena osiguranja van uporišta. U Amruševu nalazi se 1 satnija od pomenute bojne i 1 satnija miliciomera iz Jaske[3] U Rakovom Potoku nalazi se 1 satnija od iste bojne. U Jastrebarskom nalazi se 1 bojna milicionera. Draganići bez posade. U susjednim selima, osim Stupnika i Karlovca, nema neprijateljskih jedinica.

2. Naše snage: Naša brigada pojačana sa polubaterijom brdskih topova. Levo i desno od nas nema naših jedinica.

3. Naša brigada dobila je zadatak da napadne i likvidira neprijateljsko uporište Zdenčina.

NAREĐUJEMO:

4. — I. borbeni red:
Sastav: II. bataljon,
IV. bataljon, jurišni
pionirski vod, 1 odjeljenje teš. bacača, 1
brdski i 1 p. o. top

Svega: 2 bataljona,
1 vod, 2 teška bacača
i 1 brdski i 1 p. o. top.

4. — a) IV. bataljon pojačan sa jurišnim pionirskim vodom i 1 brdskim i 1 p.[rotiv] o. [klopnim] topom napasti će neprijateljsko uporište Zdenčina duž druma od Kupinca, šireći se s obe strane ceste, sa ciljem da određenim pravcem izbije na želj. stanicu. Sa 2 čete napadati s desnu stranu druma a 1 četom s lijevu stranu. Brdski [i] 1 p.o. top vući pozadi glavnog pravca napada. Jurišne pionire u prvom redu imati ih pozadi glavnog pravca napada a po dolasku do žičanih prepreka upotrebiti ih za rušenje žice. Nastojati neopaženo podići na polazne položaje i izvršiti raspored jedinica za napad. Prije napada izvršiti izviđanje neprijateljskog rasporeda.

bile snage ustaško-domobranske 13. hrvatske divizije i njemačkog 1. lovačkog dopunskog puka. Više o tim snagama vidi dok. br. 6, napomene 3 i 4.

[3] To jest: Jastrebarsko.

Desno održavati borbenu vezu sa II. bataljonom. U koliko neprijatelj zaposjedne neke zidane zgrade za odbranu, iste pod koncentracijom topovske i mitraljeske vatre likvidirati, upotrebiti za ovo i eksploziv. Štab bataljona kretati će se pozadi na glavnom pravcu napada.

b.) II. bataljon pojačan sa 2 teška bacača i 1 grupom minera napasti će uporište Zdenčinu iz sjeveroistočnog pravca levom stranom duž pruge od Mavračića sa težištem napada na desnom krilu, sa ciljem da izbije na želj. stanicu. Sa 2 čete izvršiti napad duž pruge šireći se u levo prema IV. bataljonu. 1 četu imati u rezervi na desnom krilu. Teške bacače postaviti na rubu šume uz prugu i potpomagati pokret — napad jedinica. Izvršiti neopaženo podilaženje i raspored jedinica za napad na polaznom položaju. Jedan dio automatskih oružja iz rezervne čete postaviti na potporni položaj za potpomaganje jedinica u napadu. Po dolasku na blisko odstojanje uz jaku koncentraciju vatre iz svih raspoloživih oružja izvršiti prodor. Za uništenje žičanih prepreka upotrijebiti sjekire, škare i eksploziv. Lijevo održavati borbenu vezu sa IV. bataljonom. Sa manjim patrolama obezbijediti svoje desno krilo u napadu. Štab bataljona nalaziti će se kod rezerve.

5. — Prateća četa bez
1 odjeljenja bacača i
bez p. o. topa.

Svega: 2 teška bacača.

5.) Plasirati će se na prostoriji kod škole na glavnoj cesti južno od Zdenčine sa zadatkom da potpomaže napad IV. bataljona. Odrediti 1 podoficira za korekturu vatre sa IV. bataljonom. 1 odjeljenje (2 t. bacača) dodijeliti II. bataljonu a p.o. top IV. bataljonu.

6. — Inžinjerska četa:

[6.)] Dodijeliti će 1 minersku desetinu sa 50 klgr eksploziva II. bataljonu. 1 grupa minera

sa 10 nagaznih mina dodijeliti III., a 1 grupu sa 10 nagaznih mina I. bataljonu. Jurišni pionirski vod snabdjeti sa 50 klgr eksploziva. Pionirski vod staviti na raspolaganje brigadnom referentu saniteta.

7. — 2 brdska baterija 34. ud. divizije, bez 1 topa.

Svega: 3 brdska topa.

7.) 2 brdska topa (istog kalibra) plasirati na kotu 141 sjeverni dio sela Kupinec sa zadatkom da potpomaže bataljone u napadu na uporište Zdenčinu. Odrediti osmatrače u prvi borbeni red kod IV. bataljona za korekturu vatre. Vatru otvarati samo po naređenju štaba brigade. 1 brdski top dodijeliti IV. bataljonu.

8. — Osiguranje prema Amruševu.

Sastav: III bataljon i 1 četa od I. bataljona.

Svega: 1 bataljon i 1 četa.

8.) Postaviti će osiguranje na glavnoj cesti Klinča Selo prema Amruševu, sa zadatkom da spreči dolazak pomoći iz Amruševa napadnutoj posadi u Zdenčini. Cestu ispred sebe minirati, postaviti p. o. oružja na glavnu cestu radi eventualnog nailaska bornih kola. 1 četu postaviti na drumu Zdenčina — Klinča Selo u visini slovo »J« od Jarica sa zadatkom da vrši pritisak na uporište Zdenčinu i ujedno da osigura lijevi bok bataljona na položaju. Sa bataljonom prethodno pročistiti Klinča Selo jer postoji vjerovatnoća da se tamo nalaze neki njihovi dijelovi i eventualno štab bojne. Na položaju se utvrditi. Sa patrolama obezbijediti leđa bataljonu iz pravca Petkov Breg i Drežnik.

9. — Osiguranje prema Rakovom Potoku:
Sastav: I. bataljon bez 1 čete.

Svega: 2 čete i 1 vod.

9.) Postaviti će osiguranje iz pravca Rakovog Potoka na glavnoj cesti na prostoriji selo Sluki sa zadatkom da spreči dolazak pomoći iz Rakova Potoka napadnutoj posadi u Zdenčini. Sa patrolama obezbijediti krila i leđa bataljona. P. O. oružja postaviti na glavnu cestu. Cestu ispred sebe minirati. Sa jednom jačom patrolom kontrolisati želj. prugu prema Mavračiću. Na položaju se utvrditi.

10. — Veza: Četa za vezu uspostaviti će telefonsku vezu između štaba brigade i štabova bataljona. Osa veze: za IV bataljon duž druma, za II. i III. bataljon pravcem preko šume Jarice, za I. bataljon pravcem Malog bezimenog potoka koji od Pavučnjaka teče za Zdenčinu (kroz proplanke). 1 radiotelefonsku stanicu dodijeliti III. bataljonu. Pozivni znaci dosadašnji. Centar veze kod škole u Zdenčini. Osim ove veze održavati kurirsku vezu, u slučaju da ova ne bude funkcionisala, bataljoni I. borbenog reda slati će izvještaje svako 15 minuta a bataljoni na osiguranju svako pola sata a ukoliko se pokaže potreba slati i češće izvješaje. 2. brdska baterija divizijska uspostaviti će telefonsku vezu između svog komandnog mjesta — štaba brigade i sa osmatračnicom.

11. — Sanitet: Brigadno previjalište nalaziti će se u selu Donja Zdenčina u blizini glavne ceste kamo upućivati sve ranjenike. Divizijska ranjenička prihvatnica nalaziti će se u Kupincu.

12. — Znaci raspoznavanja: Odziv: **Zagreb,** Lozinka: **Zatvarač.** Ugovoreni: **Doko — Šime.** Za dan 27 ov. mj. su: Odziv: Mahanje kapom u krugu iznad glave, lozinka: Dizanje puške u vodoravnom položaju 2 puta u vis.

13. — Štab brigade nalaziti će se u školi u Zdenčini.

14. — Početak napada: Napad na uporište Zdenčinu ima otpočeti 26 ov. mj. u 22.00 sata. Do tog vremena sve jedinice imaju biti na određenim mjestima. III. bataljon otpočeti će sa pročišćavanjem Klinča Sela u 22.00 sata.

15. — Bataljoni na osiguranju prekinuti će sve telefonske linije neprijateljske koje vode preko njihovog položaja.

16. — Koncentracija i pokret: Sve jedinice koje će učestvovati u napadu — operaciji imaju biti danas u 16.00 sati u selu Jamnička Velika odakle će se krenuti na zadatak slijedećim redom: III. bataljon — II. bataljon — IV. bataljon — četa za vezu — prateća četa — brdska baterija — sanitet. Pravac kretanja: Duž druma Velika — Zdenčina. III. bataljon obrazovati će prethodnicu brigade i kretati će se na odstojanju od 2 klm, po izbijanju na kotu 127 južno od Gornje Zdenčine (na glavnoj cesti) krenuti će preko šume Jarica na zadatak. II. bataljon kreće se pravcem za III. bataljonom. IV. bataljon duž druma. I. bataljon obrazovati će desnu pobočnicu brigade i kretati se pravcem Bratina — kota 165 — kota 191 — Maretići — Jambrešić — Gornja Zdenčina — Sluki. Polazak prethodnice i desne pobočnice iz Kramarića u 16,15 sati. Polazak glavnine u 17.00 sati. Jedinice u pokretu uzeti će odstojanje jedna od druge od oko pola kilometra. Štab brigade kretati će se na čelu glavnine.

17. — I s h r a n a : Sve jedinice spremiti će jedan obrok suhe hrane za danas za večeru a sutrašnji doručak spremiti u sadašnjim mjestima, a II. bataljon u Mikšama

Na izvršenje[4].

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar major:[5]

Komandant—major:
Tojagić Milan

Dostavljeno na znanje: Štabu XXXIV. Udarne Divizije.
Na znanje i postupak: Štabovima I., II., III. i IV. bataljona, komandi inžinjerijske, prateće, čete za vezu, komandi 2. brdske baterije — divizijske, referentu saniteta brigade.

M.P.

---

[4] O izvršenju ove zapovijesti vidi dok. br. 65.

[5] Potpis nečitljiv.

po brojnom stanju i naoružanju jedinica XI. Korpusa IV. Jugoslavenske armije za mjesec mart 1945. g.

ARTILJERIJSKI DIVIZION XI. KORPUSA

U prošlom brojnom stanju brojno stanje ljudstva po spisku iznosilo je 250 vojnika, a sadašnje brojno stanje po spisku iznosi 302 vojnika. Razlika od 54 druga dolazi jer je 54 vojnika pridošlo u divizion, 1 umro a 1 prekomandovan. Na licu pokazato je 266 vojnika. Razlika od 36 drugova manje na licu jer se 18 drugova nalazi na raznim kursevima a 18 drugova u bolnici.

Objašnjenje o oruđu i oružju:

2 haubice pokazate manje i to: haubica 152 mm M. 13 sa prednjakom i nišanskim spravama i haubica 100/22 mm M. 14/19 sa prednjakom i nišanskim spravama predane IV. Korpusu. Višak u šmajserima dolazi jer je primljeno od otsjeka za naoružanje ovog korpusa. Ostala razlika u oružju nastala je uslijed pridodatih novih drugova.

13. UDARNA DIVIZIJA:

U prošlom brojnom stanju pokazato je po spisku računajući I. odred[9] *Oficira 126, politrukovodioca 383/2, podoficira 624/2 i boraca 2584/33.* U ovom brojnom stanju pokazato je slijedeće brojno stanje po spisku *Oficira 116, politrukovodioca 326/4, podoficira 553/1 i boraca 2110/40.*

Po spisku u ovome mjesecu imamo manje i to:
Oficira 10, politrukovodioca 57, podoficira 71/1 i boraca 474
Po spisku u ovome mjesecu imamo više i to: drugovi koji su upisati i to: politrukovodioca —/2 i boraca —/7.

U ovom mjesecu brisali smo iz spiska I. odred koji je pripojen 43. diviziji a imao je sljedeće brojno stanje:
Oficira 10, politrukovodioca 27, podoficira 41 i boraca 313/2.
Pored ovog ljudstva brisali smo:
30 politrukovodioca, od toga broja poginulo u borbama 14, umrlo u bolnici 3, nestalo u borbama 9, a 4 upućena na pozadinsku dužnost.
Podoficira 30/1, od toga broja 20 prekomandovano za SSSR —iz Ruske čete, poginulo u borbi 8, umrlo od rana 2, a jedna drugarica je prekomandovana u ovaj štab.

[9] i [12] Riječ je o Primorsko-goranskom partizanskom odredu koji je ušao u sastav 43. divizije JA.

Boraca: 161, od toga broja poginulo u borbama 35, umrlo u bolnici 8, nestalo u borbama 48, prevedeno na pozadinsku dužnost kao stalno nesposobni 58, prekomandovano za SSSR iz Ruske čete 4, prekomandovano za željezničare i mornare 8 drugova.
Po spisku imamo više 9 drugarica, koje su novodošle, a od starih drugarica boraca 2 su postavljene za politrukovodioce.

Obrazloženje rashoda:

U rashodu imamo 16 oficira, od toga na kursevima 12 a 4 nalaze se u bolnici.
U rashodu imamo 73/1 politrukovodioca, od toga broja na kursu 6, u bolnici 63/1 a na pozadinskoj dužnosti za izvjesno vrijeme 4 druga.
U rashodu imamo 124 podoficira, od tog broja nalazi se u bolnici 83, na kursevima 38, te na pozadinskoj dužnosti za izvjesno vrijeme 3 podoficira.
U rashodu imamo 556/1 boraca, od toga broja u bolnici 417/1, na pozadinskoj dužnosti za izvjesno vrijeme 93, na raznim kursevima 21, te 25 dezertera.

Razlika u oružju:

Pušaka manje 297, od toga broja u I. odredu koji je pripojen 43. diviziji ostalo 127, odnijeli drugovi koji su otišli u prekomandu 35, nestali drugovi sa sobom odnijeli 36 pušaka, vraćeno u slagalište i predato na popravku 57 pušaka.
Šmajsera manje 34, od toga u I. odredu ostalo 19, izgubljeno u borbama 15 šmajsera.
Puškomitraljeza manje 30, od toga broja u I. odredu 17, izgubljeno u borbama 4, oštećeno i vraćeno na popravak 9 puškomitraljeza.
Šarac manje 1, isti dat na popravak.
Teških mitraljeza manje 3, od toga 2 izgubljena u borbi, a 1 oštećen i predan na popravak.
Lakih bacača manje 3, predana u slagalište i pohranjeni, jer nema za iste kapisle.
Teških bacača imamo isti broj, ali su dva izgubljena u borbi i jedna podloga dok je cijev pohranjena, a primljena su iz slagališta 3 nova bacača.
Protukolskih pušaka manje 2 vraćene u magacin, zbog malog brojnog stanja.
Brdskih topova 75 mm manje 6 koji su prilikom neprijateljske ofanzive pohranjeni, i iste je neprijatelj pronašao.[10]

[10] Vidi dok. br. 28, napomenu 6.

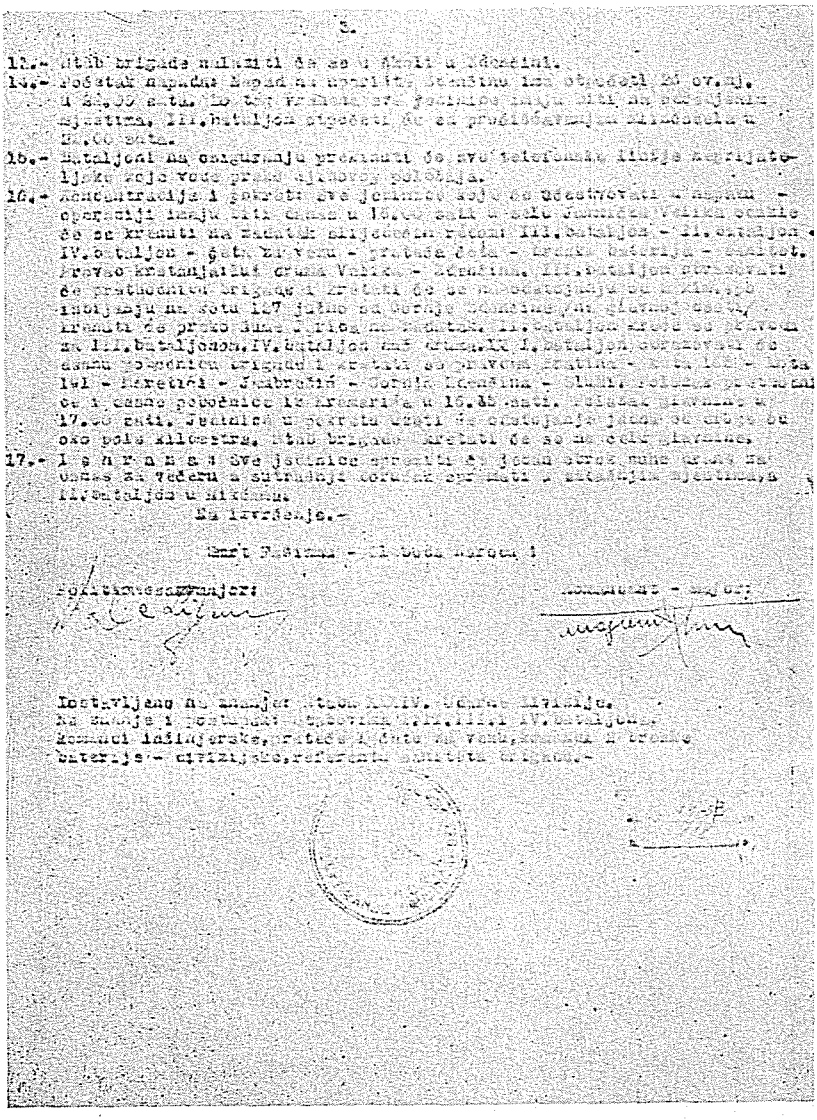

Fotokopija posljednje stranice dokumenta br. 38

Protukolaca u brojnom stanju imali smo 4, dok se 1 nalazio na opravku a jedan je bio pokopan i pronađen od strane neprijatelja.

Inžinjerska sprema:

Eksploziva manje 200 kg koji je pohranjen. Nagaznih mina manje 16 koje su upotrebljene za vrijeme borbe. Korde 35 metara manje, ista je pohranjena. Aparata za pronalaženje mina 1 manje, isti je izgubljen u borbi za vrijeme prebacivanja u Inžinj. bataljonu.

Sretstva za vezu:

1 radio stanica manje, ostala kod I. odreda.
3 telefonske centrale manje ostale u I. odredu
13 telefona manje, od tog 11 ostalo kod odreda a 2 pohranjena.
1 km kabla više izdat za rukovanje.

Vozila:

1 kola ostala za vrijeme ofanzive u Krbavici.
Konja manje 28, od toga broja uginulo 8, ostalo u I. odredu 13, 7 konja nalazi se u marvenoj ambulanti na lečenju.

35. UDARNA DIVIZIJA:

Brojno stanje po spisku za ovaj mjesec pokazato je 3152 vojnika a na licu 1975 drugova.
Razlika-manjak od 1174 druga dolazi jer se:

227 drugova nalazi na kursevima
22 druga na službenom putu
804 u bolnici
12 na bolovanju
14 na odsustvu
98 samovoljno udaljenih.

Objašnjenje razlike od prošlog izvještaja:

Poginulo 63 druga, zarobljeno 20 drugova, nestalo 64, prekomandovano 16.
Dezertera i upućenih u pozadinu 58 druga, umrlo u bolnici 2 druga. Ukupno brisato ljudstvo 217 drugova.
Upisato novomobilisanih 11 i iz prekomande 8 drugova. Ukupno pridošlo 19 drugova.

Objašnjenje razlike u automatskom i teškom naoružanju:

Puškomitraljeza: 11 manje od prošlog izvještaja, 6 izgubljeno u borbama, 2 uništena u borbama i 3 predana u intendanturu.
Mitraljeza teških: 4 manje od prošlog izvještaja i to: 3 izgubljena u borbi i 1 poslat na opravak.
Topova: 6 brdskih topova 75 mm sklonjeno, koji su pronađeni od strane neprijatelja, 2 p. kolska topa manje od 37 mm, isti bili pohranjeni i pronađeni od strane neprijatelja.[11]
Džonbul: 1 manje koji se nalaze na popravku.

43. divizija:

Objašnjenje rashoda koji proizlazi kao manjak na licu i to:

Na kursevima	357
Na služ. putu	47/1
U bolnici	393/9
Na bolovanju	6
Na odsustvu	1
Samovoljno udaljeni	75
U ambulanti	140
Svega u rashodu	1019/10

Od prošlog izvještaja brisato je po spisku 22 poginulih, 2 zarobljena i 56 starih dezertera.

Upisato je:	
Novomobilisani:	264
Prekomandovani:	
I odred 13. ud. divizije	
po spisku:	496

Ukupno pridošlo ljudstvo: 760 drugova.

Razlika u oružju nastala je usled prekomande odnosno pripojenja I odreda 13. ud. divizije u sastav 43. divizije[12].

[11] Vidi dok. br. 36, napomenu 19.

BR. 40

IZVJEŠTAJ EKONOMSKOG ODSJEKA VOJNE OBLASTI 10. KORPUSA OD 29. MARTA 1945. KOMANDI POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O ORGANIZACIJI, RADU I MATERIJALNOM STANJU KOMANDI PODRUČJA U FEBRUARU[1]

GLAVNI ŠTAB NOV I POH
BROJ 2176 dne 14. IV 1945.

VOJNA OBLAST
X. KORPUSA „ZAGREBAČKOG" NOV i POJ[2]
EKONOMSKI OTSJEK
Broj 264
Dne 29/III 1945

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE
Ekonomskom Odjeljenju

U prilogu dostavljamo Vam izvještaj za mjesec februar o. g. sa slijedećim prilozima:

1.) Opći pismeni izvještaj.
2.) Izvještaj o radu poplunarske radione.
3.) Izvještaj o radu raspletione
4.) Izvještaj o radu pletione
5.) Izvadak iz blagajničkog dnevnika Ekonom. Otsjeka K. V. O.[3]
6.) Izvještaj o stanju blagajne Komandi Područja
7.) Izvještaj o prometu stranom valutom
8.) Proračun blagajničkih izdataka Ekonom. Otsj. V. O. za april 1945.
9.) Saldo Nabavnog Centra per 28. II. 1945.
10.) Spisak ljudstva Ekonom. Otsj. K. V. O.[4]

Manjkajuće tabelarne preglede poslaćemo Vam naknadno s razloga, što smo uslijed neprijateljske ofenzive kako mi tako i područja kroz čitavo vrijeme u pokretu.[5] Komande

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 42—1/4 i 2/4, k. 128A.
[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.
[3] Korpusne vojne oblasti.
[4] Prilozi od 2 do 10 nisu pronađeni.
[5] Riječ je o neprijateljskoj ofanzivi u martu na području Moslavine. Opširnije o tome vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 10, 11, 13, 22, 24 i 43.

Područja slale su nam izvještaje sa mnogim nedostacima, pa ni do danas nijesmo mogli primiti ispravke.

K općem pismenom izvještaju prilažemo kartoteku rukovodioca otsjeka prema današnjem stanju, pošto su početkom marta o. g. neki od njih po potrebi upućeni u operativne jedinice.

Njihove dužnosti t. j. mjesta još nisu popunjena novim drugovima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šef Ekonom. Otsjeka,
kapetan:
Željko Gumhalter

Za Zamj. komandanta korpusa,
kapetan:
Budisavljević[6]

M.P.

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
KOMANDA POZADINE
GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
Odjeljenje za ishranu
P. Br. 873
Primljeno 16. 4. 1945.
Riješeno

Predmet: Izvještaj za mjesec februar 1945.

GLIVNOM ŠTABU HRVATSKE
Ekonomskom Odjeljenju

I. ORGANIZACIONO STANJE

Ekonomski otsjek KVO

. . .[7]

Kožara. Upravnik Genzić Tomo tokom mjeseca prolazio je radioničarski kurs. Za to vrijeme zamjenjivao ga je drug Lešković Ivan.

Ljudstvo otsjeka uglavnom zadovoljava. Slaba pismenost pojedinih drugova ispravlja se uputstvima, podnašanjem pismenih izvještaja po dolasku sa terena i rješavanjem raznih pismenih zadataka.

[6] Mile

[7] Izostavljeni dio teksta odnosi se na personalno-kadrovska pitanja.

U toku mjeseca održan je sastanak sa referentima pojedinih Komandi mjesta Moslavačkog Područja, kojem je pored članova ekonomske sekcije Komande Područja prisustvovao komandant područja, referent saobraćajne i tehničke sekcije te upravnik radiona. Sa strane otsjeka prisustvovao je sastanku tadanji referent provijante potporučnik Friganović. Na sastanku nakon izvjesnog pregleda političke situacije i izvještaja pojedinih referenata Komandi mjesta raspravljalo se o najaktuelnijim problemima, među ostalim o organizacionom stanju, o uvođenju jednoobraznog knjigovodstva itd. Detaljno je raspravljano pitanje raznih kampanja koje su u toku. Skrenuta je pažnja za što tješnju saradnju sa civilnim vlastima kako u kampanjama tako i po svim ostalim pitanjima. Na sastanku su pročišćena mnoga pitanja i date su direktive za daljnji rad.

Prema Vašim raspisima izdata su naređenja i uputstva[8] svim Komandama Područja i Upravi bolnica o zasijavanju bašta uz same garnizone, kao i velikih vojnih bašta za snabdjevanje operativnih jedinica, a isto tako i posebnih parcela za zasijavanje krmiva.

Obzirom na postojeće zalihe žitarica, donesena je u sporazumu sa Štabom Korpusa odluka o sniženju tablice sljedovanja kruha za sve pozadinske jedinice i ustanove od 1000 na 750 gr te je naređenje o tome izdato svim Komandama područja. Nadalje je koncem mjeseca izdato naređenje svim Komandama Područja o miješanju 25% kukuruza za pečenje hljeba.

Naš predstavnik pri Oblasnom NOO, u savjetodavnom odboru prehranbenog odjela drug Mikulandi Pavao povrh toga što je držao vezu između nas i Oblasnog NOO-a radio je i sa pojedinim nižim NOO-ima[9], naročito po pitanju kampanja, jer je kod ovih često dolazilo do poteškoća. Kako smo Vas već ranije izvijestili, kampanje koje su se imale izvršiti od novembra do konca godine 1944, nisu uspjele iz mnogo razloga. Glavni je razlog vojnička situacija, koja je onemogućila rad na Bjelovarskom Području već 12. XII. potpuno, a na Moslavačkom je čitavo vrijeme ometala rad[10]. Komisije su se tokom rada smjenjivale, dolazili su novi ljudi, JNOF

[8] U originalu dopisano zelenim mastilom.

[9] Na području Zagrebačke oblasti, pored Oblasnog narodnooslobodilačkog odbora, postojali su: okružni, kotarski, općinski i gradski NOO. Okružni NOO bili su: Moslavački, Zagrebački, Varaždinski, Krapinski i Bjelovarski. Detaljnije o organizaciji narodne vlasti vidi AVII, reg. br. 36/1—3, k. 1901—2.

[10] Misli se na neprijateljske ofanzive u Podravini i Moslavini. Detaljnije o tome vidi knj. 37, dok. br. 17 i 18 i knj. 38, dok. br. 5, 25, 39, 42, 51 i 57.

nije dao onu pomoć, koju je trebao dati itd. Osim toga, pojedini članovi NOO-a, a i neki cijeli seoski NOO-i drže se oportunistički, pa je time onemogućen rad na široj bazi. Prema svemu tomu došli smo do uvjerenja u sporazumu sa Oblasnim NOO-om, da će se, iako sporije, postići bolji rezultati, ako se sabiranje ograniči na manje sektore, a da se obavlja uz sudjelovanje aktivnih ljudi. Nadalje se ukazala potreba da radom rukovodi jedna komisija, koja odmah raspoređuje sakupljene količine i obavlja raspodjelu između vojnih i civilnih vlasti.

Taj način pokazao je do sada povoljne rezultate i radom kampanja se nastavlja.

Kao što smo već naveli u izvještaju za januar[11] i u toku ovoga mjeseca poteškoće nam je zadala činjenica, da nisu točno bili razgraničeni zadaci vojnih i civilnih vlasti. U pogledu prehrane i ostale opskrbe nezgodno je bilo što mnoge vojničke i poluvojničke ustanove (OZZNE)[12] opskrbljujući se preko nas ne drže se naših uputstava i propisa, što dovodi do mnogih nesporazumaka, suvišnih urgiranja i protesta. Isto je tako bilo nezgodno što je za operativni dio važila tablica sljedovanja III. Armije, koja se je u znatnoj mjeri razlikovala od naše. Također nam je zadavalo poteškoće pitanje kuhinja odn. poboljšanje ishrane, koju je trebalo odobriti pojedinim višim ustanovama. Mi smo ovo pitanje htjeli riješiti formiranjem oficirskih, podoficirskih i momčadskih kuhinja, ali tome nismo pristupili, jer smo stali na stanovište da bi to za naše prilike bilo preuranjeno.

Uzdizanju kadra posvetila se velika pažnja. Održavaju se redoviti radni i kulturno-prosvjetni sastanci; većina drugova prošla je 14-dnevni radioničarski kurs.

Vaše naređenje br. 327 i objašnjenje od 18. II.[13] o evidenciji ekonomskog kadra primili smo dne 4. III., na temelju kojega smo od Intendanture X. Korp. tražili Vaše naređenje br. 143 od 23. I. o istom predmetu, pošto ovo posljednje nijesmo primili. Obzirom na brzi odlazak iz Moslavine nijesmo naređenju, da Vam kartoteku dostavimo do 15. III., mogli udovoljiti, pa Vam prilažemo kartoteku rukovodioca ovoga otsjeka, a za rukovodioce Komandi Područja i Mjesta poslaćemo Vam odmah po primitku od njih. U samom otsjeku vodi se prema naređenju kartoteka čitavog ljudstva.

---

[11] Nalazi se u AVII, reg. br. 28—3, k. 116/5.

[12] Odjeljenje zaštite naroda

[13] Ta dokumenta nisu pronađena.

KOMANDA MOSLAVAČKOG PODRUČJA

U toku mjeseca formirana je pekarska četa radi boljeg rada na proizvodnji kruha.

Jedan drug zadužen je samo sa organizacijom sprovađanja kampanje na temelju čega očekujemo povoljne rezultate.

Po Komandama mjesta izmjenjeni su neki drugovi, koji nisu odgovorili na dužnostima.

Većina Komandi mjesta radi pod vrlo teškim okolnostima (česti upadi neprijatelja i time u vezi stalni pokreti). Najbolje je radila Komanda mjesta **Berek,** koja je dobila priznanje XXXIII. divizije. Referent te Komande je drug **Hadžemović Pero.**

Upravnik radiona upućen je na viši intendantski kurs.

Drugovi na dužnostima zadovoljavaju i usavršavaju se na redovitim sastancima. Osim toga održano je više sastanaka sa civilnim vlastima na kojima su rješavani aktuelni problemi.

KOMANDA ZAGORSKOG PODRUČJA

U toku ovog mjeseca uslijed vojničke situacije ta je Komanda rasformirana.

KOMANDA BJELOVARSKOG PODRUČJA

Nalazila se do 8. II. na teritoriju Virovitičkog Područja[14], a do konca mjeseca na teritoriju Moslavačkog Područja. Prema tome o takovom naročitom radu nije moglo biti govora. Nepotreban broj ljudstva upućen je na druge dužnosti (u razne jedinice i ustanove) njih oko 140. Pomoćnik ekonomskog referenta drug Josip Ivičić (Zrinjski) u toku mjeseca nije bio na dužnosti. Isti je bio poslovno upućen u Intendanturu III. Armije te izgleda da je poginuo kad se vraćao natrag.

KOMANDA KALNIČKOG PODRUČJA

Sekcija je popunjena potrebnim brojem ljudstva; pojedino pomoćno osoblje je u toku mjeseca bilo izmijenjeno.

Pri civilnim vlastima postavljeni su u prehranbenim odjelima vojni delegati da bi se suradnja pojačala. Rad po Komandama Mjesta nije se mogao razviti radi čestih upada neprijatelja na taj sektor. Iz istih razloga nije bilo moguće održavati redovite kurseve za izgradnju kadra. Taj se nedos-

[14] Virovitičko područje bilo je u sastavu Vojne oblasti 6. korpusa (vidi dok. br. 18).

tatak nastojao nadoknaditi po mogućnosti redovitim političko-prosvjetnim sastancima i slanjem sposobnijili drugova na viši i niži intendantski, radioničarski i poljoprivredni kurs.

UPRAVA BOLNICA X/1

Važnijih organizacionih promjena nije bilo u toku mjeseca. Pristupilo se uređenju bolničkog vrta od 1 i po rali zemlje u neposrednoj blizini same bolnice, a u vidu je i uređenje velikih bašta za masovne artikle (parcela od 15 rali zemlje nešto udaljenije). Povela se sabirna akcija raznog sjemenja, a takova su se zatražila i od civilnih vlasti.

II. OPĆE MATERIJALNO STANJE

EKONOMSKI OTSJEK KVO

U slagalištima otsjeka nalazi se uglavnom odjevna sprema izrađena u našim radionicama kao i ona dobivena od Saveznika. Raspodjela vrši se prema našem naređenju, uglavnom operativnim jedinicama, a u manjem procentu pozadinskim ustanovama i civilnim vlastima. Prehranbenih artikala i garnizone spreme ima u manjim količinama. Oba slagališta u Miklošu i Novom Selu imaju svoje zemunice, koje su prema terenskim mogućnostima uređene i približno zadovoljavaju.

Obućarska i krojačka muška i ženska radiona izrađivale su spremu prvenstveno za operativne jedinice. Kako u jednoj tako i u drugoj radionici osjećalo se pomanjkanje sitnog pribora i alata što je kočilo rad radionica. Uz najveće nastojanje uspjeva nabavnom centru iste nabaviti u manjim količinama iz obližnjih neprijateljskih uporišta.

Rad torbarske i remenarske radione, te pletione i poplunarske radione vidi se iz priloženih tabelarnih izvještaja. I u tim radionama rad je skučen uslijed pomanjkanja konca, igala itd.

Kožara je radila u toku mjeseca u manjem opsegu s razloga što su burad za štavljenje bila u takovoj prostoriji da se voda smrzavala. Koncem mjeseca ukazala se mogućnost da se tom nedostatku doskočilo i kožara je proradila punim kapacitetom.

U toku mjeseca izgrađena je zgrada (sušiona) za sušenje sirove kože (2000 kom. odjedanput), te nova zgrada štabnog odjeljenja za smještaj preko 40 buradi od 8—10 lil (koji su već i smješteni). U zgradi za sušenje sirove kože nalazi se i 7 kom. rotacionih buradi 6 — 8 hl.

Ishrana radništva je uz 20% povišenja bila uglavnom zadovoljavajuća; odjeći i obući posvećuje se puna pažnja, ne dozvoljava se nepotrebno prekrajanje; vode se združeni spiskovi spreme kako otsjeka tako i njihovih radiona i slagališta.

Za količine kože našeg slagališta br II, koje se nalazi pohranjeno na II. ekonomskom sektoru Komande Bjelovarskog Područja ustanovljeno je koncem februara, da ih neprijatelj nije pronašao. Ove količine iskazujemo time u vezi u tabelarnom izvještaju.

KOMANDA MOSLAVAČKOG PODRUČJA

Ishrana vojske bila je kvantitativno zadovoljavajuća, ali jednolična. Davao se samo grah i krompir, dok se griz i geršla koji se proizvode u mlinovima, u to vrijeme pod neprijateljskom kontrolom, nije mogao izdavati. Snabdjevanje se vrši iz kampanja od kojih se kod masti i žitarica civilnim vlastima iznimno prepustilo 25%. Ovaj postotak ustupio se s razloga, što se kod njih pokazala veća potreba, koja ranijim procentom od 10% nije mogla biti pokrivena.

Prolaznih kuhinja bilo je na tom području 4 koje su izdale ukupno 9523 obroka.

Koncem januara o. g. predviđena je norma za kampanju kukuruza 30 vagona, dok je Okružna komisija uvjerena, da će se postići i do 60 vagona. Za kampanju masti bila je također u januaru postavljena norma od 2 vagona, od čega je do sada sakupljeno 12.500 kg, dok će se ostatak moći sakupiti na kotaru Garešnica i Dubrava čim to vojnička situacija dozvoli.

Kako ostale tako se i kampanja sijena provodi sistematski, o svakom se kućanstvu vodi točno računa koliko daje i koliko bi moglo dati; obrađuje se kotar po kotar i uspjesi su relativno dobri. Kampanje su dobro organizovane te ne djeluju nepovoljno na mišljenje naroda.

Zdravstveno stanje rogate stoke i konja je zadovoljavajuće. Na cijelom području bilo je svega dva slučaja oboljenja. Tovu svinja na široj bazi se, uslijed pomanjkanja seruma protiv svinjske kuge, još uvijek nije moglo pristupiti, jer još uvijek vlada ta zarazna bolest. Svinje se tove po vojnim kuhinjama, ali se nezrele kolju radi oboljenja. Otpaci od klanja se racionalno iskorištavaju.

Sapunara zasad još radi u malom opsegu. Uzrok je tome što se znatna količina masnoće troši za rasvjetu uslijed po-

manjkanja druge rasvjete. Sapun se izrađuje za pranje zadovoljavajuće kvalitete te sapun za brijanje čiji kvalitet nije zadovoljio.

Predviđenom prešanju sijena nije se moglo pristupiti obzirom na veliki broj operativnih jedinica na tom sektoru, koje su se snabdijevale stočnom hranom. Potrebe na krmi su velike i da bi iste pokrile do novog sijena pravi se sječka od kukuruzovine i slame i miješa sa posijama, pa se to daje rogatoj stoci. U slučaju pomanjkanja sijena moraće se tako hraniti i konji.

Krojačka i obućarska radiona su približno zadovoljile potrebe. Uslijed nedostatka sitnog pribora (konca, mašinskih igala itd.) nije se rad mogao bolje razviti.

Potrebe u odjeći i obući bile bi sa 50% podmirene.

Zemunice. Dne 15. II. upućen je sa strane Ekonom. Otsjeka V. O. jedan član da sa članom ekonomske sekcije Komande Područja obiđe i pregleda zemunice. Prema njihovom izvještaju o mnogim tehničkim nedostacima zemunica na tom sektoru, upućena je sa strane Vojne Oblasti komisija od 6 članova i to po jedan član Tehničkog, Saobraćajnog i Ekonomskog otsjeka te po jedan član istih sekcija Komandi Područja, koji su se tek 5. III. vratili sa tog komisijskog pregleda.

I jedna i druga komisija konstatirale su, da zemunice i barake u kojima se nalazio materijal (prvenstveno pšenica) ne odgovaraju u većini slučajeva svojoj svrsi i to prvo što su nekonspirativne, a zatim u lošem stanju (propuštaju vodu, ruševne su itd.) Isto je tako konstatirano da je pšenica u izvjesnim manjim količinama bila u kvarenju i svega je propalo 4.600. kg. Mi smo odmah po povratku zatražili od našeg Tehničkog Otsjeka i od Komande Područja, da se pristupi opravci zemunica i baraka, ali se tim poslom nije moglo započeti odmah, jer je u toku bila izgradnja bolnice i zemunica za bolnicu.

Vakantni[15] posjedi su se počeli zasijavati proljetnim usjevima. Prišlo se organiziranju vojnih bašta za snabdijevanje operativnih jedinica i vojno-pozadinskih ustanova povrćem. Date su direktive svim Komandama Mjesta za uređenje bašta za svoje potrebe. U tu su svrhu kod Komande Područja uređena potrebna klijališta, a predviđeno je ukupno 15 jutara zemlje za manje bašte; nadalje je predviđeno da se zasije 10 jutara zobi 10 jutara djeteline i 10 jutara krompira. Povela se i sabirna akcija sjemenja, a nešto će se nabaviti iz obližnjih neprijateljskih uporišta.

[15] napušteni

KOMANDA BJELOVARSKOG PODRUČJA

Kako se ista kroz čitav mjesec nije nalazila na svom teritoriju, radile su samo obućarska i krojačka radiona i to uglavnom popravke, a vrlo malo nove odjeće i obuće.

Provađanje kampanja prekinuto je već 12. XII. 1944. i u tom pogledu se još uvijek nije moglo ništa poduzeti.

Područje si je stavilo u zadatak da vlastitim sredstvima zasije što je moguće više površine.

KOMANDA KALNIČKOG PODRUČJA

Ishrana bila je dobra osim pomanjkanja soli, koje nije bilo moguće nabaviti u dovoljnim količinama. Prehrana se vršila iz vojnih magazina sabirnim akcijama na dobrovoljnoj bazi, rekvizicijama i konfiskacijama. Kroz čitav mjesec prehranjivala se na tom području Komanda Zagorskog Područja, Okružni NOO Varaždin sa svim svojim ustanovama te povjereništva OZZNE za Bjelovar i Varaždin. Obzirom na to, čitave količine sabirnih akcija na dobrovoljnoj bazi pripale *su vojsci te u diobi NOO-i nisu sudjelovali.*

Od propisane tablice sljedovanja odstupalo se na niže samo kod soli, kruha i povrća; kod kruha jer se sljedovanje nije potrošilo, a soli i povrća nije bilo.

Ubiranje ušura od mlinova nije se moglo sprovesti, jer su skoro svi mlinovi pod neprijateljskom kontrolom.

U prolaznoj kuhinji izdato je 1250 obroka.

Većih mogućnosti za tov svinja nema.

Stanje odjeće i obuće uglavnom zadovoljava. O spremi se vodi računa, redovito se krpa i popravlja i vode se zadužni spiskovi.

Obućarska i krojačka radiona, i ako rade pod teškim uslovima (pomanjkanje materijala i pribora, nepogodne prostorije za rad i stanovanje) zadovoljile su potrebe. Pod tim skučenim mogućnostima kapacitet obućarske radione bio je 5 pari cipela dnevno. Obje radione vršile su uglavnom popravke.

Kožara je uslijed pomanjkajna štavila također skučena u radu, a nema većih mogućnosti nabave istih.

Kruh se peče iz brašna obične meljave, koja se prosijava *(10% posija). Višak kruha je 30%.*

Mesarska radiona uslijed pomanjkanja mirođije ne proizvodi za sada nuzprodukte (kobasice itd.)

Na kancelarijskom materijalu se oskudjeva kao i na garnizonoj spremi, jer je dobava otežana.

Zaliha sijena i slame nema. Prehrana stoke vrši se iz dobrovoljnih priloga, ali kako je kraj popaljen i opljačkan, sela oskudjevaju na krmi.

U vezi sa Okr. NOO-om Varaždin poduzeti su koraci za obradu vakantnih zemljišta. Zatražili smo detaljnije podatke o tome.

BOLNICA X/1

Prehrana bolnice je dobra. Vrši se po posebnoj tablici. Zalihe hrane za 3 nedelje nema. Jedan dio rezervnih konzervi, dvopeka, sira itd. morao se početi trošiti, da se ne iskvari. 150 kom. od tih konzervi predato je Sanitetskom Otsjeku X. Korp. za potrebe ranjenika kod transportiranja.

Za osvetljenje odjela gdje nema elektrifikacije troši se loj, a isti se troši i za pravljenje sapuna, kojega nema u dovoljnim količinama. Nadalje se oskudjeva sa duhanom, koji seljaci ovdje zamjenjuju samo za sol i petrolej.

Kobasice se više ne izrađuju, jer nema mirođija za izradu istih.

Ishrana stoke zadovoljava. U toku mjeseca nije bilo oboljenje stoke.

Odjeća i obuća bila bi sa 50% podmirena. Krpi se i popravlja. Ne dozvoljava se nepotrebno prekrajanje i vode se zadužni spiskovi spreme.

III. HRV. BRIGADA KNOJ-a[16]

Ishrana je dobra; vrši se sa kazana po propisanoj tablici od koje se nije odstupalo.

Pitanje odjeće i obuće se znatno popravilo te bi sa 20% šinjela, 10% odijela, 60% rublja i 90% čarapa i posteljine bile potrebe potpuno podmirene.

III. NOVČANO STANJE

Primitak i potrošak novca vidljiv je iz priloženog izvatka blagajničkog dnevnika.

Prema naređenju 326 od 18/II.[17] prilažemo i proračun izdataka za mjesec april o. g.

U posljednje vrijeme osjeća se veća potreba za novcem u svrhu kupovanja dodataka provijantskih artikala i to naro-

[16] Korpusa narodne odbrane Jugoslavije
[17] U originalu dopisano mastilom.

PREGLED BROJNOG STANJA LJUDSTVA I NAORUŽANJA JEDINICA 4. UDARNOG
1945. GODINE[1]

Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica IV Ud. Korpusa Jugoslavenske

u d s t v o					N a o r u ž a n j e																				Oklopnih vozila			
	Na licu				P j e š a d i j s k o										A r t i l j e r i j s k o							Protuoklopnih			Protuavion.		Tenkovi			
															Topova				Haubica											
boraca	oficira	političkih rukovodilaca	podoficira	boraca	pušaka	šmajsera	puškomitraljeza	lakih mitraljeza	teških mitraljeza	lakih bacača	teških bacača	pištolja	ručnih bombi	engleskih bacača	pješadijskih	brdskih	poljskih	bauer 75 mm	brdskih	poljskih	teških	pušaka	mitraljeza	topova	mitraljezi	flak	lakih do 10 tona	srednjih do 20 tona	teških preko 30 tona	automobila
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
1294	102	108	396	1157	584[4]	188	26		38			145	298				6			12	2		3	3	10	3	10	1		3
248	1	12	26	239	20579	13485	8250		20790			1304					372			903	66		2100	60	12724	1184	310	10		150
4114	88	283	720	3114	2225	342	204	58	24	19	26	216	1404	10		4		4				20		7						
81		5	27	69	32805	19876	55864	15480	31960	542	228	2134		125		119		120				420		288						
308	8	35	49	230	221	21	21		4	2	4	18	120																	
6			1	6	3257	960	5895		3480	62	24	122																		
5063	134	375	964	3364	2682	418	291		39	23	14	257	1717	22		8						19	2	7	1					
71		1	11	72	52302	34300	82538		33530	448	484	3271		598		897						554	682	409	300					
363	12	37	46	320	205	39	20		4		1	16	78	2																
5				5	3790	2800	5010		3150		20	237		37																
54	2	2	12	54	41	3	2					4																		
					717	35	110					42																		
3548	62	260	529	2376	1983	306	166		23	25	12	154	1183	11		1		4				15	1	3						
38		3	8	31	75749	29061	73353		27790	674	302	1689		200		75		478				447	150	273						
317	2	36	89	294	278	28	22		3	1	1	16	224									2								
					7903	3884	12352		2860	80	30	204										39								
309	9	30	38	272	179	28	19			1		12	134	2																
					19350	8480	10372			18		84		30																
356	5	34	36	356	273	41	18					23	84	1								1								
					8982	3842	7210					286		29								50								
682	16	14	27	608	629	4	8		2		9	19	15	3																
22				22	7286	133	125					136																		
6405	440	1214	2906	12145	9300	1418	797	58	137	71	67	880	5257	51		13	6	8		12	2	57	6	20	11	3	10	1		3
471	1	21	73	444	232720	116861	261059	15480	12365	1824	1088	9509		1019		1091	372	598		903	66	1510	2932	1030	13024	1184	310	10		150

formularu, latinicom) u AVII, reg. br. 2—1/5, k. 434. Brojno stanje ljudstva i naoružanja 7. i 8. divizije JA na dan 20. aprila 1945. objavljeno je u dok. br. 82, napomena 165 i 174, dok je brojno
anja svih jedinica 4. korpusa u mje secu aprilu 1945. nalazi se u AVII, reg. br. 8 — 1/5, k. 814.

:ORPUSA JA NA DAN 31. MARTA

nije na dan 31. III 1945. Koncept

Inžinjerstvo					Zavezu							Vozila								Stoka							Primjedba
																				Konja					nenaoružanog ljudstva		
[illegible]	eksploziva	korde (metara)	nagaznih mina	nagaznih aparata sa vlak	radio stanica	telefonskih centrala	telefona	kabla km	optičkih aparata	signalnih pištolja		kamiona	autobusa	sanitetskih automobila	putničkih automobila	motocikla	bicikla	kola	kareta	jahaćih	tovarnih	tegećih	mazga	magaraca			
7	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	
6					10	11	65	81·2	1			17/480		1	4	7	6	32		55	7	139					
	415	1311	251		12	6	48	104		19/404					1	1		65	8	75	348	177	47	1	2085		
					1		5	5		2/20								8		10	28	10			109		
	350	419	136		10	8	47	105	6	24/199						2		59	2	82	187	170	27		537		
					1	1	4	8												6	29	8			10		
																		1			1						
	205	361	37		6	7	44	47		16		1			1	5	6	27	3	56	222	116	12		66		
							5	8		2										8	4	11	6				
					1		3	3												4		2					
					1					2										7	1	2					
36	970	2091	424		42	33	221	361.2	7	65/617		18/480		1	6	15	12	192	13	303	827	635	92	1	2807		

tanje ljudstva i naoružanja 34. divizije JA objavljeno u dok br. 69, napomena 10.

ije. Prateća četa i Četa za vezu, Sanitetsko odjeljenje i Maryena bolnica (AVII, reg. br. 8 — 1/5, k. 434)

BR. 42

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA 4. UDARNOG KORPUSA JA OD 31. MARTA 1945. GODINE[1]

Redni broj	JEDINICA	Brojno stanje po spisku	Socijalni sastav							Nacionalni sastav															
			radnika	seljaka	intelektualaca	obrtnika i sitnih trgovaca	namještenika i srednjoškolaca	vojnih lica	policaj. žandara i finanaca	Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Madara	Čeha	Nijemaca	Danaca	Bugara	Poljaka	Holanđana	Rumunja
1.	Štab korpusa sa prištabskim jedinicama[2]	564[3] / 1683	51 / 172	409 / 1401	20 / 15	17 / 40	43 / 44	21 / 8	3 / 3	434 / 1148	106 / 321	2 / 6	1	17 / 173	1 / 12	1 / 5	2 / 13		— / 2		— / 1		— / 2		
2.	Štab VII. ud. divizije[4]	1428 / 4195	120 / 282	1119 / 3583	23 / 36	75 / 203	74 / 86	11 / 3	6 / 2	1216 / 2955	172 / 966	9 / 11		2 / 38	10 / 181	— / 5	18 / 24	— / 3	1 / 7	— / 1			— / 3	— / 1	
3.	Partiz. odred Banije	98 / 314	6 / 8	85 / 299	1	2 / 3	1 / 4	2	1	89 / 300	7 / 12			1		— / 1				— / 1		1			
4.	Štab VIII. ud. divizije[5]	1911 / 5136	132 / 207	1631 / 4804	23 / 25	55 / 42	49 / 39	11 / 7	10 / 12	1563 / 2999	107 / 819	3 / 5	1	233 / 1270	1 / 33		3 / 9		— / 1						
5.	Krajiški partiz. odred	105 / 368	12 / 8	86 / 353	2	1 / 3	4 / 4			6 / 13	3 / 5			96 / 349			— / 1								
6.	Dopunski bat. VIII. div.	17 / 54		13 / 48	— / 1	2 / 5	2			2 / 5	2 / 11			13 / 38											
7.	Štab. XXXIV. ud. divizije[6]	801 / 3910	182 / 504	493 / 3154	33 / 45	47 / 118	42 / 80	2 / 5	2 / 4	60 / 129	718 / 3677	12 / 27		7 / 48	— / 6	1 / 4			— / 13	1 / 2	2		— / 3		— / 1
8.	Turopoljsko pos.[7] odred	87 / 365	12 / 27	71 / 320	— / 2	2 / 4	1 / 11	1 / 1		22 / 43	64 / 321	1 / 1													
9.	Posavski partiz. odred	95 / 336	32 / 104	54 / 208		2 / 5	7 / 15	— / 4		2 / 6	92 / 326			1 / 2		— / 2									
10.	Karlovački partiz. odred	102 / 288	27 / 64	48 / 201	4	13 / 20	8 / 3	2		9 / 6	89 / 279	1 / 2		2		— / 1		1							
11.	Omladinska dop. brigada	63 / 700	2 / 3	50 / 669	1	3 / 9	2 / 19	5		55 / 426	8 / 170	— / 1		— / 99	— / 1		— / 3								
	UKUPNO	5271 / 17.349	576 / 1379	4059 / 15.040	107 / 124	219 / 452	233 / 305	55 / 28	22 / 21	3458 / 8030	1368 / 6907	28 / 53	2	372 / 2017	12 / 233	2 / 18	23 / 50	1 / 3	1 / 23	1 / 4	2 / 1	1	— / 8	— / 1	— / 1

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik[8]

M. P.

Komandant, potpukovnik

BR. 43

ED BROJNOG STANJA LJUDSTVA NA ISHRANI PRI VOJNOJ OBLASTI 8. UDARNOG KORPUSA JA NA DAN 31. MARTA 1945. GODINE[1]

BROJNO STANJE

Vojno-pozadinskih ustanova na ishrani pri Vojnoj Oblasti VIII. Udarnog Korpusa J.A. na dan 31. III. 1945.

	Saobraćajne jedinice	Tehničke jedinice	Građevinske jedinice	Radnici i zanatlije									Bolnice				O. Z. N. A.[2]	Oblasni Vojni sud		Zatvorenici	Logoraši	Osoblje slagališta	Kursisti	Prolaznici		Auto i vazduhoplovna škola	Civilne ustanove*	Ukupno
				Postolari i kožari	Krojači	Pekari	Mesari	Brijači	Drvodjelci	Mehaničari	Radnici u tvornicama	Ribari	Uprava	Osoblje	Bolesnici i ranjenici	Invalidi		Sudsko vijeće	Pomoćno osoblje					Oficiri	Prolaznici borci			
			14	17	14			3	-													9				164		403
	677	296	477	72	32	41	3	24				12	28	115	1.448		77	5	10	199	1.407	20		150	1260	646		10.152
	271	416	202	56	63	75	11	15	51	253	155		99	1.131	4.171	74	110	7	23	73	421	34	219	100	485	145	120	11.074
	165	62	37	26	21	42	5	19	48	26	34	5	16	180	1.689	360	76		5	100	223	32		95	111			4.573
	1.113	774	730	171	130	158	19	61	99	279	189	17	143	1.426	7.308	434	263	12	38	372	2.056	95	219	348	1.856	955	120	26.202

I Hrvatska Divizija K.N.O.J.[3]	3.049
Svega Ukupno	29.251

M.P.

za V. d. Komandanta,
Kapetan:
Rogić D. Živko

om) u AVII, reg. br. 7 — 2/4, k. 128A.

BR. 44

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA 10. KORPUSA JA OD 31. MARTA 1945. GODINE[1]

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava jedinica X Korpusa „Zagrebačkog" NOVJ od 1.—31. III 1945. god.

Socijalni sastav								Nacijonalni sastav																				
Radnika	Seljaka	Intelektualaca	Obrtnika i sitnih trgovaca	Namještenika i srednjoškolaca	Vojnih lica	Policajaca, žandara, finanaca	Zanatlija	Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Muslimana	Talijana	Rusa	Jevreja	Madara	Čeha	Nijemaca	Ukrajinaca	Holandeza	Slovaka	Poljaka	Šveđana	Francuza	Makedonaca	Engleza	Bugara	Ostali
577	1178	84	126	151	45	19	60	210	1824	44	1	25	6	61	2	10	36	2	13			2		1		1	1	1
587	1801	375	231	196	44	1	—	195	2751	69		23	23	14		89	59	2			2	6		2				
685	1675	107	344	160	24	5	—	492	2167	40	1	24	36	73	1	42	86	9				6		2			3	18
1849	4654	566	701	507	113	25	60	897	6742	153	2	72	65	148	3	141	181	13	13		2	14		5		1	4	19

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M. P.

Komandant, general-major

Mate Jerković

:E

ipartanom formularu, latinicom)

52. divizija je imala po spisku:
lnom sastavu: 979 radnika, 2.186
33 obrtnika i sitnih trgovaca, 86
ajca i žandarma, 20 državnih slu-
po nacionalnosti: Hrvata 3.581,
2, Muslimana 23, Talijana 45, Ru-
), Nijemaća 5, Slovaka 1, Poljaka
g. br. 10/9, k. 1192 I).
e, 33. divizija imala je: na licu
lnom sastavu: 776 radnika, 1.602
ıca, 140 namještenika, 94 intelek-
icajca i žandarma, a po naciona-
aca 74, Čeha 113, Poljaka 18, Ma-
limana 17, Crnogoraca 4, Bugara
4 (AVII, reg. br. 5 — 5/4, k. 1208

čito na teritoriju gdje se već duže nalaze smještene veće ustanove (u Moslavini, Čazma, Samarica itd.). U takvim krajevima više se sakupljanjem ne mogu nabaviti artikli kao što su jaja, rano povrće itd., jer ih narod nije voljan davati bez otštete, te se isti moraju nabavljati uz novac.

IV. NAPOMENA

Ovaj izvještaj šaljemo sa velikim zakašnjenjem s razloga, što smo od 8 o.mj. stalno u pokretu uslijed neprijateljske ofenzive na Moslavinu te su nam i izvještaji Komandi Područja stigli sa velikim zakašnjenjem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šef Ekonom. Otsjeka, kapetan:
Željko Gumhalter

Za Zamj. komandanta korpusa
kapetan:
Budisavljević

M.P.

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
KOMANDA POZADINE
GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
Odjeljenje za ishranu
P. Br. 873

Primljeno 16. 4. 1945. god.
Riješeno

BR. 45

IZVJEŠTAJ ŠTABA 20. UDARNE DIVIZIJE OD 31. MARTA 1945. ŠTABU 4. ARMIJE JA O DEJSTVIMA U MJESECU MARTU[1]

ŠTAB
XX. UD. DIVIZIJE N.O.V.J.
Pov. Br. 56 Dne 31-III-1945 Op. izvj. za mart[2]

Dostavlja mjesečni
izvještaj operativni
za vrijeme od 1-III-do
31-III-1945. god.

ŠTABU IV. ARMIJE ZA OPERATIVNO ODJELJENJE

Sekcije:

Knin—Bihać—Gospić—Senj—Zadar—Novigrad 1:100.000

Dostavlja se operativni mjesečni izvještaj za razdoblje vremena od 1-III zaključno sa 31-III-45. g.
Obostrana bojišna situacija dana 28. II. i 1-III-:

Neprijatelj se nalazi na liniji: komunikacija G. Lapac—D. Lapac, D. Lapac—Udbina, sa dubinskim rasporedom prema Bihaću i Ličko Petrovo Selo, a sa isturenim predstražarskim —obezbjeđujućim dijelovima ispred navedene komunikacije, sa vjerovatnim zadatkom da obrazuje čvrsti front obrane na liniji Lapac—Udbina i dalje prema Gospiću, te na taj način stvori situaciju povezanosti svojih snaga po dubini i izbjegne opkoljavanje istaknutih garnizona Lapac—Udbina na desnom krilu, a Gospić — Perušić na lijevom krilu odbrane.[3]

Naša VIII. i IX. ud. brigada održavale su kontakt sa neprijateljem i to VIII. brigada na liniji predstraže: Vršine—Debeljača—Priseka k. 657, i južna strana Mandine Glave k. 821 zaključno. IX brigada na liniji predstraže: zaključno Mazinska planina k. 1122 — Ilijića [Ilića] k. 1229 — Vagan k. 780, sa zadatkom da se zatvore komunikacije Srb — Lapac i Gračac — Lapac, kao i svi pravci koji vode od neprijatelja u našu pozadinu, te da se na slobodnoj teritoriji stanovništvu osigura

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 13—1/3, k. 1029 I.
[2] U originalu dopisano olovkom.
[3] i [5] Opširnije o neprijatelju i njegovom prodoru na slobodni teritorij istočne Like vidi dok. br. 8, napomenu 6.

miran život, a snazi divizije stvori potrebno vrijeme za organizaciju i koncentraciju za predstojeću operaciju na ovome sektoru.[4]

Djelomične borbe i dislokacija jedinica:

1-III—Štab VIII. ud. brigade i tri bataljona na prostoriji Kninskog polja u kantonmanu. Dva bataljona na pred stražarskoj prostoriji Doljani—Neteka.

Štab IX. ud. brigade i dva bataljona u Obrovcu, a dva bataljona na predstraži Mazinske prostorije.

Na sektoru predstraže obe brigade ništa novog, patrolna delatnost.

X. ud. brigada: štab brigade i dva bataljona u Bokanjcu — u predgradu Zadra, a druga dva bataljona u samom gradu Zadru u kasarni.

V. Prekomorska brigada na zadarskoj prostoriji sa dva bataljona i štab brigade u Poličniku, a druga dva bataljona na predstraži i to jedan u s. Radovinu a drugi u s. Poljici, oba orijentisani prema Pagu i Viru. Na predstraži ove brigade ništa nova.

Štab Divizije i prištabski dijelovi u Novigradu.

2-III—do 3-III—: sa istim rasporedom kao što je navedeno pod 1-III-.

Na predstražama brigada ništa novog, patrolna delatnost.

4-III—VIII. ud brigada u nepromijenjenom rasporedu.

Dvije čete IV. bataljona ove brigade i jedna četa III. bataljona vrše pritisak na neprijatelja na Mandinoj Glavici i s. Boričevac sa ciljem uznemiravanja neprijatelja i prikupljanja podataka o njemu. Gubitaka nije bilo, a kod neprijatelja nepoznato. Konstatovano je da je neprijatelj fortifikacijski dobro organizovao ovo uporište za obranu.

IX. ud. brigada: sa rasporedom kao pod 1-III—. Na predstaži: u 4 sata izjutra jedna neprijateljska kolona nepoznate jačine vrši pokret komunikacijom D. Lapac—Udbina. II. bataljon ove brigade zatvara ovaj pravac sa dvije čete na predstražarskom položaju k. 971 — k. 987 — k. 993, a glavna trupa predstraže na liniji: Ivanov Vrh k. 1093 — k. 925 i jedna četa k. 921 — Visuć, dok lijevo krilo osigurava se sa jačinom jednog voda od neprijateljskog iznenađenja sa pravca Kozje Drage.

Neprijatelj nailazi na predstražu. Ova ga dočekuje jakom vatrom i uspijeva ga momentalno zadržati. No kako je nepri-

[4] i [12] Misli se na predstojeću ofanzivu 4. armije JA, koja je počela 20. marta 1945 (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 4).

jatelj bio jači, predstraža bila je prinuđena povući se na liniju glavne trupe predstraže: Ivanov Vrh k. 1093.—k. 925, a treća četa odstupa na položaj Bjelobaba k. 889 — k. 714 — Lončar. Neprijatelj navaljuje i borba se vodi svom žestinom. Prva četa povlači se na k. 867, gdje dočekuje neprijatelja i vrši protunapad u cilju da ga odbaci od Udbine i olakša pritisak bataljonu koga vrši neprijatelj iz pravca Ivanova Vrha k. 1093. Pod jačim neprijateljskim pritiskom i ova se četa (1.) povlači u Udbinu i dalje pod borbom zauzima položaj sa jugozapadne strane Udbine na liniji Čojluk k. 719 — Vađani [Vodeni] dol k. 745 — k. 721 — k. 764 i k. 730 (Ljeskovac).

Pošto je neprijatelj napadao sa jačom snagom to je uspjeo ovladati Udbinom[5] i uporištima neposredno oko nje ali je pri tome pretrpio osjetne gubitke. Noć je pala i II. bat. zadržao se čvrsto na liniji: Babina Glava 1097 — Ivanov Vrh k. 925 — Ljeskovac k. 730 — k. 764 — Gradina k. 721 i Čojluk k. 719, i na toj liniji je bataljon zanoćio.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 25 mrtvih i 15 ranjenih vojnika. Uništeno 300 kg hrane i ubijeno 3 konja.

Kod X. ud. brigade, V. Prekomorske brigade i Štaba divizije stanje bez promjene, raspored kao što je navedeno pod 1-III—.

5-III—VIII. ud. brigada, u rasporedu bez promjene. Na sektoru predstraže patrolna djelatnost.

IX. ud. brigada: raspored je sljedeći: II. bat. u rasporedu kao što je navedeno pod 4-III—. IV. batalj. zatvara pravac G. Lapac — Mazin na liniji: Mazinska planina k. 1122 — Ilića k. 1229 — k. 960 i Vagan k. 780. I. bataljon u s. Ravanjskom, a III. bataljon i štab brigade, kao i prištabske jedinice još u toku istog dana do 24 sata hitno se prebacili kamionima na mazinsku prostoriju, jer je to diktovala situacija od 4 o.m. — padom Udbine u neprijateljske ruke.

Ovog dana u 5.30 sati neprijatelj vrši napad na položaj II. bat. na liniju Ivanov Vrh k. 925 i Babina Glava te uspijeva II. i III. četu da potisne sa svojih položaja. U toku noći 5/6 ove čete vrše povratni napad i uspijevaju da zauzmu položaj i neprijatelja protjeraju, no ovaj ponovno vrši protivnapad i to jačom snagom, te uspijeva opet zauzeti položaj 2. i 3. čete, ali je ovdje pretrpio velike gubitke: 6 mrtvih i 23 ranjena.

Kod X. ud. brigade, V. Prekomorske brigade i Štaba divizije bez promjene, u istom rasporedu kao što je navedeno pod 4. o.m.

6-III—VIII. ud. brigada: raspored nepromijenjen, ostaje isti kao što je navedeno pod 4. o.m. Na sektoru predstraže

jača patrolna aktivnost u cilju uznemiravanja neprijatelja i prikupljanja potrebnih podataka o njemu.

IX. ud. brigada: I. bataljon koji je ostao u s. Ravanjekom[6] kod Jasenice hitno se prebacuje sa kamionima na mazinsku prostoriju. Raspored ove brigade bio je sljedeći:

I. bataljon do 24 časa smjestio se u Mazinu (prebačen kamionima iz s. Revanjsko).

II. bataljon u rasporedu sa dvije čete: Lončar — k. 1228 a sa jednom četom i vodom prateće čete na liniji zapadno od puta Udbina — G. Ploča na k. 730 (Ljeskovac) i k. 721.

III. bataljon u Mazinu i

IV. bataljon i štab sa prištabskim jedinicama u s. Bajiće.

III. bataljon u 0,30 sati 6/7-III—, sa jednom četom IV. bataljona kreće se pravcem: Mazin—Tulići—Sarajevo—Kuk sa zadatkom da napadne neprijatelja na pravcu Udbina — D. Lapac. Sa neprijateljem se sukobljava na k. 971 i k. 987 (Lonačarić [Lončarić] — Kuk) i pod njegovim pritiskom neprijatelj se povukao na liniju: k. 1113 — k. 1172 i k. 867, a poslije kraćeg vremena potiskuje se njegovo lijevo krilo i povlači se sa k. 867 prema Visuću k. 811 gdje III. bataljon izbiva na k. 867. Oko 23 časa ovaj se bataljon po naređenju štaba brigade povlači i zauzima sa tri čete Ivanov Vrh k. 1093, a štab bataljona i jedna četa povlači se u s. Kovačevići.

U zauzimanju Ivanov Vrh k. 1093 sadejstvovao je i II. bataljon. Shvaćajući važnost ovog uporišta neprijatelj vrši povratni napad, te podpomognut sa jakom bacačkom i artiljerijskom vatrom uspjeva ponovo ovladati ovim uporištem, ali Babina Glava i dalje ostaje čvrsto u rukama našeg II. i III. bataljona.

U 13 časova II. bataljon sa 2. i 3. četom ponovno vrši napad i zauzima od neprijatelja k. 799 — Bjelo Baba[7] — k. 899, Ondić — Ivanov Vrh k. 925, te neprijatelja protjeruje uz velike gubitke. Napominje se da je k. 799 i Bjelo Baba k. 899 i s. Ondić bilo zauzeto od neprijatelja u napadu na Ivanov Vrh k. 1093 — k. 1064 — Babina Glava — Ivanov Vrh k. 925.

IV. bataljon u 7 sati izjutra uspijeva iznenaditi neprijatelja u G. Lapcu na egzerciralištu gdje mu je tom prilikom nanio osjetne gubitke.

U današnjoj borbi neprijatelj je imao 106 mrtvih vojnika i 12 konja.

---

[6] Odnosi se na Ravanjsko.

[7] Treba: Bjelobaba.

X. ud. brigada, V. Prekomorska brigada i Štab divizije u istom rasporedu i mjestu kao što je pomenuto pod 4-III.

Na predstražarskom sektoru V. Prekomorske brigade uopšte nije bilo slučaja pojavljivanja neprijatelja.

7-III— Sve jedinice ostaju na istom mjestu i u istom rasporedu kao što je napomenuto.

Na sektoru predstraža VIII. ud. i V. Prekomorske ništa nova. Kod VIII. ud. patrolna djelatnost.

Na sektoru predstraže IX. ud. brigade neprijatelj uz znatne jačine i pomoć artiljerije sa pravca Udbina — Rebić pokušava napad na položaj II. bataljona k. Ivanov Vrh k. 925 i k. 730 (Ljeskovac) ali biva odbiven i prinuđen da se povuče na svoj polazni položaj.

Štab IX. ud. brigade i prištabske jedinice premjestio se iz Mazina u s. Bruvno.

8-III—VIII. ud. brigada: štab brigade i tri bataljona izvršili su pokret sa prostorije Kninskog polja na prostoriju Srba, te raspored je sljedeći:

Štab brigade u Srbu,

Jedan bataljon u Brotnji,

a jedan u Brezovici, oba kao predstraža orijentirani prema G. Lapcu.

Tri bataljona na prostoriji: D. Suvaja — Zaklopac — Neteka.

Na sektoru predstraže ove brigade patrolno izviđanje.

IX. ud. brigada u ovome je rasporedu:

Štab brigade i prištabske jedinice u s. Bruvnu.

I. bat. izvršio pokret iz Mazina i smjestio se u Klapavice.

II. bat. sa predstražarskim dijelovima na liniji: Babina Glava — Ivanov Vrh k. 925 — k. 764 i k. 746 a glavnina u s. Ondić.

IV. bataljon zatvara komunikaciju G. Lapac — Mazin, sa predstražarskim dijelovima: Lumbardenik k. 1011 — Škorića Brdo k. 1064 i Vagan k. 780 i glavnina u s. Mazinu, zaseok Bajići.

III. bataljon u s. Kovačevići, s tim da upućuje izviđačke patrole u pravcu Kremena.

II. bataljon ove brigade uz sadejstvo jedinica XIII. ud. divizije,[8] koje drže položaje lijevo od II. bat., vrše demonstrativan napad na neprijateljski položaj: Rebić — Preobraženje — Ivanov Vrh k. 1093. Težište borbe Ivanov Vrh. Napad je

[8] Opširnije o napadu jedinica 13. divizije JA na Mekinjar i Rebić vidi dok. br. 14.

trajao 3 sata, potom se bataljon povukao na svoj polazni položaj. Neprijatelj je imao 6 mrtvih vojnika.

X. ud. brigada i V. Prekomorska na zadarskoj prostoriji, kao što je navedeno pod 1-III—.

Na sektoru V. Prekomorske brigade ništa novog.

Štab divizije u Novigradu, a prištabski dijelovi u njegovoj neposrednoj okolini.

9-III—VIII. ud. brigada u istom rasporedu kao pod 8-III.

Na predstražarskom sektoru jača patrolna aktivnost.

IX. ud. brigada u istom rasporedu kao pod 8-III—.

U 7 sati neprijatelj napada II. bataljon na liniji: Babina Glava — Ivanov Vrh k. 925 — k. 764 i k. 745 sa težištem borbe na lijevo krilo bataljona, i u ovom napadu, dobro podpomognut sa artiljerijskom vatrom, uspijeva ovladati položajem Gradina k. 738 —k. 746 i k. 709. Napominje se da su ove kote zauzete i držane od strane jačih izviđačkih patrola II. bat. u vremenu od 7-III—.

U sporazumu sa XI. ud. Korpusom,[9] a pošto je linija položaja Gradina k. 738 — k. 746 i k. 709 važna, jer držeći njih onemogućava se neprijatelju saobraćaj na dijelu puta Jošane — Udbina, to se I. bat. iz kantonmana Klapavice i zajedno sa II. bataljonom i nekim dijelovima XI. ud. Korpusa napali pomenuti položaj, ali napad ne uspijeva, jer se neprijatelj jako utvrdio i uporno branio ova uporišta.

U 16 sati neprijatelj napada desno krilo II. bat. na položaju k. 1064 — Babina Glava k. 1097. Dočekan je jakom pješadijskom i bacačkom vatrom te je odbiven uz osjetne gubitke i povukao se na svoj polazni položaj.

X. ud. brigada, V. Prekomorska brigada i Štab Divizije sa prištabskim dijelovima u rasporedu kao što je navedeno pod 1-III—.

10-III—VIII. ud. brigada u istom rasporedu kao što je navedeno pod 8-III—.

Na predstraži ništa novog — živa patrolna djelatnost.

IX. ud. brigada u istom rasporedu kao što je navedeno pod 9-III—.

U 5 sati izjutra I. i II. bat., u sporazumu sa Štabom XI. ud. Korpusa[10], vrše napad prema Udbini i to I. bat. sa polaznog položaja: Matića Gradina k. 789 i k. 868 a II. bat sa polaznog položaja: Babina Glava na Ivanov Vrh k. 1064. Ovaj

[9] i [10] U operacijskom dnevniku 11. korpusa (AVII, reg. br. 2—22/3, k. 573) ne spominje se nikakav dogovor o sadejstvu sa jedinicama 20. divizije JA.

bataljon uspijeva da do 10 sati ovlada k. 1064, dok. I. bat. biva odbiven na svoj polazni položaj.

Kod neprijatelja gubitci nepoznati. Kod nas nije bilo.

U 10 sati 7 naših aviona bombardirali su Udbinu i Korenicu, a poslije podne u 16 sati 4 naša aviona bombardirali su G. Lapac. Rezultati dobri.

X. ud. brigada, V. Prekomorska brigada, Štab Divizije i prištabski dijelovi u rasporedu kao što je navedeno pod 1-III.

11-III—VIII. ud. brigada, kao i kod ostalih jedinica raspored bez promjene.

Na predstražama brigada patrolna aktivnost.

Noćas je neprijatelj palio s. Jošane.

VIII. ud. brigada izvršila je zakletvu nezakletih boraca.

12-III— Sve jedinice u istom rasporedu kao što je navedeno pod 11-III—.

Na predstražama brigada patrolna aktivnost, sem kod IX. ud. brigade gdje je neprijatelj, u jačini od 100 vojnika, sa pravca Udbine izvršio napad na predstražarski položaj III. bat. Ivanov Vrh k. 925 — Babina Glava k. 1093, ali je uz osjetne gubitke odbiven.

13-III—VIII. ud. brigada raspored nepromijenjen.

Na sektoru predstraže noćno nasilno izviđanje, u cilju konstatiranja neprijateljske mjere opreza. Tom prilikom naišlo se na Mandinoj Glavi na otpor od 30—40 neprijateljskih vojnika, tako isto i na Sekanom Vršku i Borićevcu. U Mišljenovcu nije bilo neprijatelja. Na Drenovoj Glavi naišlo se na jak otpor. Pred zoru dijelovi koji su vršili izviđanje vratili se na svoje položaje bez gubitaka.

IX. ud. brigada u istom rasporedu nepromijenjeno.

U 1 sat poslije pola noći, neprijatelj, jačine oko 80 vojnika, izbio je između Babine Glave i Rteševa, ušao u s. Kandić i zapalio 2 kuće i 2 pojate. Borba se razvila na liniji k. 869 i k. 825. Neprijatelj uspijeva i pred zoru izbio je zapadno od puta Udbina — Mutelić i vodio borbu sa dijelovima XIII. ud. divizije.[11] Neprijatelj je poslije višečasovne borbe odbiven i položaj je zadržat u našim rukama.

Po podne u 14 sati, uz sadejstvo sa jedinicama XIII. ud. divizije i artiljerijske pripreme ove divizije, III. bat. sa polaznog položaja: Babina Glava — Ivanov Vrh k. 925, napada neprijatelja na k. 1064 — Ivanov Vrh k. 1093 — s. Mutelić, te pored jake neprijateljske artiljerijske vatre i tvrdoglave obra-

[11] O rezultatima dejstva jedinica 13. divizije 11. korpusa JA u tom području vidi dok. br. 28 i tom XI, knj. 4, dok. br. 5.

ne uspijeva ovladati ovim uporištima. U prvom sumraku bataljon se neopaženo od neprijatelja povukao na svoj polazni položaj, iz razloga što bi bio preko dana izložen jakom neprijateljskom koncentričnom artiljerijskom i bacačkom vatrom.

Istoga dana prije podne neprijatelj znatne jačine krenuo je iz Udbine za D. Lapac. IV. bat. bez dvije čete, jurišnim vodom i vodom bacača izvršava pokret: Bajići — Sarajevo — Jemaruša i zauzima položaj sjeverno od Jemaruše k. 1114. Tu se sukobljava sa neprijateljem i borba se žestoko vodila. Neprijatelj je odbiven i vraćen u Udbinu uz osjetne gubitke. Zaplijenjeno: 1 puška, 2 sanduka municije za pušku, 1 šinjel, 1 kožna torbica i 2 tegl. konja.

X. ud. brigada, V. Prekomorska brigada i Štab divizije i prištabski dijelovi u nepromijenjenom rasporedu.

Na sektoru V. Prekomorske brigade, na predstraži ništa novo.

14-III—VIII. ud. brigada u istom rasporedu kao što je navedeno pod 8-III—.

Na sektoru predstraže ove brigade patrolno izviđanje.

Zorom rano 13/14 neprijatelj je pokušao učiniti ispad na naše predstražarske dijelove u Babinom Kraju, ali je odma u početku pokušaja odbiven, povukao se prema G. Lapcu odakle je i došao. Za vrijeme ove kratkotrajne borbe pribjegao je neprijatelju bivši ustaški oficir Barbin Slavko, koji je bio u našoj vojsci od pada Sinja.

IX. ud. brigada, raspored nepromijenjen.

Na cijelom sektoru predstraže vršen je na neprijatelja demonstrativni napad, u cilju uznemiravanja i iznuravanja protivnika. Ovo je vršeno u sporazumu sa Štabom XI. Korpusa, čije su jedinice bile lijevo od naše IX. ud. brigade. Gubitaka nismo imali, kod neprijatelja nepoznato.

X. ud. brigada, V. Prekomorska brigada, Štab Divizije i prištabski dijelovi u nepromijenjenom rasporedu.

Na sektoru predstraže V. Prekomorske brigade ništa novo.

15-III—VIII. ud. brigada, njen raspored:

Štab brigade u Srbu.

Tri bataljona na prostoriji: Neteka — Zaklopac — D. Suvaja.

Dva bataljona na predstraži, i jedan u Brezovici a jedan u Brotnji, oba orijentirani prema G. Lapcu.

Na predstraži ove brigade ništa novog, patrolna aktivnost.

Prema naređenju ovoga Štaba, a u vezi predstojećih operacija[12] prema Lapcu — Udbina — Bihać, ova brigada ispituje mogućnost da se skoncentriše na prostoriju: Teočak — Oraškovo Brdo[13] — Prkosi — Rajnovci.

1. bataljon ove brigade u toku noći 15/16 kreće se prema Mazinu i stavlja se na raspoloženje u operativnom pogledu IX. ud. brigadi.

IX. ud. brigada, raspoređ sljedeći:

I. bataljon u s. Ondić

II. bataljon u s. Kovačevići

III. bataljon sa predstražom na liniji: Babina Glava — Ivanov Vrh k. 925, a glavnina u s. Kandić.

IV. bataljon na položaju: Pištalska kosa k. 1321 — Rteševo k. 1338.

Štab brigade i prištabske jedinice u s. Bruvnu.

U 6 sati izjutra neprijatelj u jačini od 5 četa izbio je kroz međuprostor između IV. i III. bataljona pravcem: Tavani — k. 982 i pravcem Tavani — Kremen — Rteševo na s. Lončar i uspeo ovladati položajem Petrašića Vrh k. 960 — Selište — Vrletuša k. 1035.

I. bat. iz s. Ondića odmah preduzima napad i napada neprijatelja bočno u lijevi bok u cilju izbacivanja sa zauzetih pozicija.

U 7 sati neprijatelj vrši pritisak na lijevo krilo III. bataljona i ovlađiva Ivanovim Vrhom k. 925. III. bat. povukao se u pravcu Poljice — Vrščić k. 860, te na taj način produžava desno krilo I. bataljona. Borba je jaka, neprijatelj je uporan da zadrži zauzete pozicije.

I. bat. uspjeva izbaciti neprijatelja sa Petrašića Vrha k 960 i natjera ga na povlačenje pravcem: Lončar — Rteševo k. 1338. U povlačenju protivnik zapalio je nekoliko kuća u s. Lončaru. Istovremeno i III. bat. uspijeva odbaciti i goniti neprijatelja pravcem: Poljica — Bjelobaba — Kandić. Neprijatelj trpi jake gubitke. IV. bat. ga dočekuje na liniji položaja Rteševo — Kremen — Pištalska kosa i nanosi mu teške gubitke jer je šuma omogućila da otvara vatru iz neposredne blizine.

Do 19 časova povraćeni su svi izgubljeni položaji i bataljoni ove brigade nalazili se poslije 19 časova u svojem prvobitnom rasporedu.

U ovoj borbi neprijatelj je izgubio 8 mrtvih i 15 ranjenih vojnika i 5 zarobljeno, među kojima je 1 podoficir, ubijeno je 2 konja a zaplijenjeno: 4 šinjela, 1 sanduk municije, 2 pu-

[13] Treba: Oraško Brdo.

ške mauzer, 1 njemački pištolj, 1 dvogled i nešto kožnog pribora.

Neprijatelj je odstupio u Udbinu.

X. ud. brigada, V. Prekomorska brigada, i Štab divizije na rasporedu kao što je navedeno pod 1-III—.

16-III—VIII. ud. brigada u rasporedu kao što je navedeno pod 15-III—.

Na predstražarskom položaju patrolna aktivnost.

IX. ud. brigada, raspored kao što je navedeno pod 15-III.

III. bat. između 15 i 16 vršio je noćni ispad na Babinu Glavu k. 1097 ali se nije uspjelo jer je neprijatelj dobro organizovao za odbranu. Bataljon se povukao na svoj polazni položaj bez gubitaka.

X. ud. brigada izvršila je pokret brodovima iz Zadra do Obrovca, gdje je prenoćila u kantonmanu, sa ciljem da sutradan produži pokret i dođe na prostoriju: Bruvno — Mazin — Klapavica.[14]

V. Prekomorska brigada po istom rasporedu kao pod 1 -III—.

Štab divizije u Novigradu.

17-III—VIII. ud. brigada u rasporedu kao pod 15-III— s tim što je u toku pripreme za pokret na prostoriju: Teočak — Oraškovo Brdo — Prkosi — Rajnovci.

Na sektoru predstraže ove brigade patrolno izviđanje.

IX. ud. brigada u istom rasporedu kao pod 15-III—.

Na sektoru predstraže patrolna djelatnost.

X. ud. brigada nastavila je pokret iz Obrovca za prostoriju Bruvno — Mazin, na koju je stigla danas u 18 časova i uhvatila vezu desno sa jedinicama XXVI. ud. divizije[15] a lijevo sa našom IX. ud. brigadom.

V. Prekomorska izišla je iz sastava ove divizije i ušla u sastav XI. Korpusa[16] i prebacila se sa prostorije Zadra na prostoriju Medak — Gospić, južno od komunikacije Gospić — Gračac.

---

[14] Štab 4. armije JA naredio je 14. marta 1945 (AVII, reg br. 2—3/1, k. 311) Štabu 20. divizije da iz rejona Zadra prebaci 10. brigadu u područje Mazina i da izvrši pregrupisanje i koncentraciju jedinica divizije na prostoru Mazin—Bruvno—Klapavica.

[15] Do 14. marta 1945 (vidi dok. br. 23), 26. divizija bila je na odmoru na prostoru Smiljčić — Obrovac, kad je dobila naređenje od Štaba 4. armije JA da izvrši koncentraciju svojih jedinica desno od 20. divizije na prostoru: Srb — Mazin — Doljani.

[16] Za vrijeme lapačko-udbinske operacije, dva bataljona 5. prekomorske brigade bila su u sastavu 13. divizije 11. korpusa JA (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 4, napomenu 14).

Štab divizije sa svim prištabskim dijelovima, sem polit. kursa, bolnice, muzike, intendanture i ubojne opreme dislocirao se iz Novigrada na prostoriju Gračaca: Deringaj i Tomingaj,[17] štab Divizije u s. Brčini.[18]

18-III—VIII. ud. brigada izvršila je pokret sa sadašnje prostorije na prostoriju: Teočak — Oreškovo brdo — Prkosi — Rajnovci i prema naređenju IV. Armije[19] stavila se u operativnom pogledu pod komandu XXVI. ud. divizije, radi predstojeće operacije Lapac — Bihać. Njen sektor preuzela je 1. dal. [matinska proleterska] brig.

IX. ud. brigada raspored kao pod 15-III.

Na sektoru predstraže ove brigade patrolna djelatnost.

X. ud. brigada na prostoriji Mazin, izbacujući predstražu prema G. Lapcu, sa zadatkom zatvaranja komunikacije Lapac — Mazin i ostalih pravaca koji izvode od Lapca prema Mazinu.

Na predstraži ove brigade: hvatanje dodira sa neprijateljem i izviđanje zemljišta.

Štab divizije u s. Brčini.

19-III—IX. ud. brigada izvršila je pregrupisavanje svoje snage i postavila se u ovaj raspored:

IV. bataljon: Sarajevo — Klade k. 1108.

II. bataljon: Pištalska kosa k. 1287.

I. i III. bataljon: na liniji: Tavan — Kremen — Kandić okrenutim frontom sjeverozapadu prema Udbini.

Štab brigade i prištabske jedinice u s. Poljicu.

X. ud. brigada izvršila je raspored i zauzela položaj na liniji: isključno južna strana s. Oraovac, južne padine Jankovića Vrha — 1252 — Stražbenica.

Štab brigade i prištabski dijelovi na prostoriji Mazina.

Na sektoru predstraže patrolna izviđanja.

Štab divizije u Klapavici.

20-III— i 21-III— izvršena je operacija i oslobođenje Lapac — Udbina — Nebljusi, za koju je operaciju dostavljen Armiji operativni izvještaj pod pov. br. 43 od 24-III-1945. god.[20] i molim da se on priključi ovom izvještaju, kao cjelina izvršenih operacija ove divizije u mjesecu martu ove godine. Uz spomenuti izvještaj priložena je skica napada na položaj neprijatelja Lapac — Udbina — Nebljusi.

22-III—IX. ud. brigada po oslobođenju Lapac — Udbina, [u] gonjenju i uništavanju neprijatelja od 20 i 21 o.m. bri-

[17] Na karti 1:100.000: Derin Gaj i Tomin Gaj.
[18] Nije pronađeno na karti 1:100.000.
[19] Više o tome vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 4, napomenu 9 i 10.
[20] Vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 6.

gađa je izbila i zadržala se na liniji: Dnopolje — Marića Draga — Ozeblin, gdje se je prikupila i po naređenju ovoga štaba došla na prostoriju Lovinac, radi sređivanja i odmora poslije napornih dvodnevnih borbi.

X. ud. brigada goneći neprijatelja izbila je i zadržala se na liniji: Nebljuška gorica, gdje se je prikupila i po naređenju ovoga štaba došla na prostoriju G. Ploča, radi sređivanja i odmora poslije napornih dvodnevnih borbi.

Dosadanji front ove divizije preuzela je XXVI. ud. divizija.

Štab divizije u Gračacu, zaseok Brčini.

23-III—Raspored jedinica kao što smo naveli pod 22 -III—.

24-III— Raspored jedinica kao što smo naveli pod 22 -III—.

Štab divizije premestio se u Sv. Rok.

25. III— Raspored jedinica bez promjena.

26-III— Izvršena je operacija i oslobođenje Bilaja, za koju je dostavljen zasebni operaciski izvještaj Armiji pod pov. op. br. 54 od 29-III-1945.[21] god. sa prilogom zapovješću i skica, te molim da se on priloži ovom izvještaju, kao cjelina pregleda izvršenih operacija ove divizije za mjesec mart.

Napomena: V. Prekomorska brigada u operativnom pogledu pod današnjim danom opet je ušla u sastav ove divizije.

Raspored brigada po završetku bilajske borbe je sljedeći:

X. ud. brigada sa glavnom snagom na prostoriji Vrebac a sa predstražom na liniji: Ostrovica k. 768, Jajića vrh[22] k. 729, Dubrava k. 582 do mosta na putu Bilaj — Gospić.

V. Prekomorska brigada sa glavnom snagom na prostoriji [Lički] Čitluk a sa predstražom na liniji: desno isključno Begović k. 572, Bilaj — Gospić i lijevo zaključno Kamenjuša k. 607.

IX. ud. brigada sa jednim bataljonom na predstraži desno zaključno most na cesti Bilaj — Gospić, zatim Bil. Novo Selo k. 578 i Begović k. 572.

Jedan bataljon na prostoriji Ribnik, a Štab brigade sa dva bataljona u Medaku.

Diviziska artilerija na prostoriji Ribnik, a p.[rotiv] k. [olska] baterija na prostoriji Divoselo.

Štab Divizije u Sv. Roku.

27-III— Rospored jedinica kao pod 26-III—.

Na sektoru predstraže IX. ud. brigade i V. Prekomorske brig., u toku dana prilikom smjene bataljona na položaju: Bil.

---

[21] Vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 10.

[22] Na karti 1:100.000: Jaića vrh.

Novo Selo — Škvadra k. 578, neprijatelj u jačini oko 70 ustaša[23] iz pravca Vujnovića brdo k. 583 i k. 582 napao je na most sa namjerom da ga uništi, ali je odbiven, uz osjetne gubitke, izgubivši 20 vojnika.

X. ud. brigada: jedna četa I. bataljona izvršila je napad u tri sata ujutro na neprijateljski položaj k. 582, zapadno od ceste Bilaj — Gospić i uspjela ga protjerati, a potom se vratila bez gubitaka na svoj polazni položaj.

Jedan neprijateljski avion oko 18 časova bacio je nekoliko bomba na most ali bez uspjeha.

Štab divizije u Sv. Roku.

28-III— Raspored kao što je navedeno pod 26-III—.

Na sektoru predstraže lijevog krila X. ud. brig. i desnog krila IX. ud. brig. neprijatelj je učinio ispad ujutro rano iz pravca Vujnovića brdo k. 583, sa ciljem da sruši most, ali je uz gubitke odbiven.

U noći 27/28-III—I. bataljon V. Prekomorske brig. uspješno je napao neprijatelja na pomenutom brdu a zatim se bez gubitaka povukao na svoj polazni položaj.

Štab divizije u Sv. Roku.

29-III— Raspored jedinica kao što je navedeno pod 26 -III—.

Na sektoru predstraže X. ud. brig. u toku noći 28—29. III —neprijatelj u jačini oko 200 vojnika iz pravca k. 582 (na samoj komunikaciji ispred Bilaja) izvršio je ispad te poslije kratkočasovne borbe povraćen je na svoj polazni položaj.

Oko 8 sati primijećeno je da se neprijatelj grupiše u šumi k. 582 i 583 (Vujnovića Brdo), sa nekoliko lakih tenkova. Naša artilerija gađala.

U 10 sati 6 neprijateljskih avijona mitraljirali položaj X. ud. brigade i bacili 3 bombe ispred mosta, a 6 bombi na bateriju na prostoriji Ribnik. Most neoštećen. Naš jedan borac i jedna mazga lakše ranjeni.

Na sektoru V. Prekomorske brig. neprijatelj je vršio u 3 maha ispad iz pravca Vujnoviće brdo k. 582 i 583 sa namjerom rušenja mosta ali je energično odbiven.

30-III— Jedinice u istom rasporedu kao pod 26-III—.

Na predstražama brigada ništa nova, samo patrolno izviđanje.

Danas prije podne naša tri »Špitfajera« bombardovali su želj. stanicu Gospić i Vujnovića brdo k. 583, a po podne 4 »Špitfajera« bombardovali su Lički Osik. Rezultati nepoznati, ali po osmatranju sa predstražarske linije izgleda da su dobri.

[23] U Gospiću i okolini bile su raspoređene snage ustaško-domobranske 11. hrvatske divizije.

VIII. ud. brigada, koja je bila u operativnom pogledu pod komandom XXVI. ud. divizije, za operaciju Bihać, vraća se u sastav ove divizije po završenoj operaciji i oslobođenju Bihaća.[24] Sad je u pokretu i zanoćila je 29/30-III— u s Oraovcu.

31-III— Raspored jedinica ove divizije kao što je navedeno pod 26-III—.

VIII. ud. brigada prebacila se sa bihaćke operacijske prostorije na prostoriju između Miletić[i] i Medaka i tu se smestila u cilju sređivanja i odmora poslije više provedenih dana u borbi za oslobođenje Bihaća.

Na predstraži divizije patrolna aktivnost.

ZAKLJUČAK

Svi postavljeni zadaci diviziji u toku mjeseca marta izvršeni su. Također djelimično zadaci koje je ovaj štab ispostavljao brigadama, a brigade bataljonima izvršeni su u većini slučajeva. Izuzetaka je moglo biti samo u slučajevima gdje su iziskivane momentalno veće žrtve, dok taj isti zadatak u složenijoj operaciji izvršen je sa minimalnim, pa čak i bez jedne žrtve.

Neprijatelj se nalazi na liniji: komunikacije Lički Osik — Gospić — Brušane, sa obezbjeđujućim dijelovima duž komunikacije na liniji: Nikšići — Keserovac — k. 565 — Plantaža k. 561 —desna obala rijeke Lika sve do mosta Bil. Novo Selo, odatle preko Bil. Novog Sela, tj. od mosta na želj. prugi skreće na k. Vujnovića brdo 583 i 582 (to je najistaknutije uporište od Gospića prema nama) zatim ide ispred s. Žabica na Tokat i dalje prema Brušani.

Nasuprot neprijatelju divizija se nalazi u ovom rasporedu: X. ud. brigada nalazi se na prostoriji: Vrebac sa glavnom snagom a sa predstražom na liniji: Crni Vrh k. 786 — Zubar k. 701 — Ostrovica k. 768 — Jajića Vrh k. 729 — Dubrava k. 582 te uz rijeku Liku do kolnog mosta Bilaj — Gospić.

IX. ud. brigada sa dva bataljona i štab brigade na prostoriji Medak. Jedan bataljon na predstraži, na liniji: kolski most na cesti Bilaj — Gospić, Bil. Novo Selo k. 578 i Begović k. 572, a jedan bataljon na prostoriji Ribnik kao glavna trupa predstraže.

---

[24] Opširnije o borbama za oslobođenje Bihaća vidi dok. br. 82, depeše od 21. do 30. marta i tom XI, knj. 4, dok. br. 65.

V. Prekomorska brigada sa glavnom snagom na prostoriji Čitluk a sa predstražom na liniji: isključno k. 572 — Divoselo k. 594 — i Kamenjuša k. 607 zaključno.

VIII. ud. brigada na prostoriji Miletića gaj — Medak.

Diviziska artilerija na prostoriji: Ribnik a p.k. baterija na prostoriji Divoselo.

Izviđačka četa: na prostoriji Vagan, sa zadatkom izviđanja u pravcu Karlobag — Jablanac, u neprijateljsku pozadinu.

Inžinjerijski bataljon na prostoriji Smokrić.

Štab Divizije u Sv. Roku.

Desno od nas nalaze se jedinice XI. ud. Korpusa, lijevo nema nitko, te naslanjajući se na masiv Velebit isturaju se potrebna izviđačka i obezbjeđujuća odjeljenja za zaštitu krila i boka divizije sa tog pravca.

GUBITCI

a) kod. neprijatelja:

U ljudstvu:

748 ubijeno
436 ranjeno
222 zarobljeno

U materijalu:

2 brdska topa sa 243 granate, 1 neispravan.
2 haubice sa 120 granata i 2 niš. sprave obje neispravne.
1 p.k. top sa 120 granata, neispravan.
6 teških bacača sa 115 granata
3 laka bacača 45 mm sa 192 granate,
1 p.a. mitraljez četverocjevni sa 960 metaka kal. 20 mm.
3 laka mitraljeza sa 1200 metaka (1 neispr.)
4 t. mitraljeza sa 7.750 metaka,
17 šaraca sa 5900 metaka (1 neispravan)
8 p. mitraljeza
242 pušaka
67300 raznih metaka,
272 ručne bombe,
21 pištolja sa 50 metaka,
12 šmajsera sa 700 metaka,
8 radio stanica
17 tromblona sa 145 bombi,
2 telef. centrale i 11 telefona,
2 rez. cijevi za Zbrojevku

3 p. k. puške
1 daljinomjer,
7 kamiona
2 automobila,
36 kola dvoosovnih
75 konja
12 orma
8 dvokolica sa gumenim točkovima,
1 poljska kuhinja.
20 telef. kabla km

Uništeno:

1 t. šarac,
2 kola i
6 konja.

b) sopstveni gubitci:

U ljudstvu:

75 poginulo,
264 ranjeno,
16 nestalo,
1 zarobljen.

U materijalu:

2 laka mitraljeza,
4 p. mitraljeza,
17 pušaka i
1 šmajser.

Utrošak municije:

25.370 metaka za p. mitraljez Bren
11.357 za jug. pušku,
6.400 za p. mitraljez Brno,
18.400 za Bredu,
14.300 za šarac,
2.160 za šmajsere,
356 granata za t. bacač,
203 granate za 1. bacač,
24 metka za „Džon-Bull"
258 ručnih bomba,
101 bomba za tromblon
3.690 za talij. pušku,
989 granata za top 75 mm
79 granata za p. k. top. 47 mm
112 granata za p.a. top 75 mm
50 granata za haubicu 100 mm.

Napomena: U ovaj broj utroška municije pokazane su i one cifre koje su unešene u dostavljene operativne izvještaje za Udbinsko-Lapačku bitku pod pov. op. br. 43 i Bilajsku borbu pod pov. op. br. 54.

Na isti način ovdje su pokazati ukupni gubitci neprijateljski i sopstveni kao što je rečeno za utrošenu municiju, tako da ovaj izvještaj predstavlja pregled cjeline vođene operacije za mjesec mart 1945. god.

KRITIČKI OSVRT:

Držanje starješina i boraca bilo je na primjernoj visini.

Lična hrabrost, dostojna pohvale i odlikovanja naročito se je istakla, čija će se imena naknadno dostaviti. Još se osjetno primjećuje nevješto vođenje osnovnih jedinica: čete i vodova u frontalnoj borbi od strane komandira čete i vodnika, ali pada u oči da ovi taj nedostatak uočavaju i nastoje da ga odklone, gdje im u tome mnogo pomažu štabovi bataljona i brigada.

Disciplina vatre vrlo je slaba, rukovodioci je odmah u početku borbe ispuste iz svojih ruku i ovaj tako važan borbeni elemenat ostaje borcima na raspoloženje da ga oni primjenjuju na svoju volju.

Veza unutrašnjosti jedinica, između jedinica i sa susjedima dosta je dobra. No tehnički organi za vezu u štabovima brigada i diviziji treba više da poznaju karakteristiku [za] svaku vrstu veze, te prema njenoj moći da je koriste. Sigurnost veze ponekad dosta je slaba, što znači tehnički organi treba da povedu računa o obezbjeđenju linija, kao i da izaberu onu vrstu veze koja će najbolje da odgovori danoj situaciji.

Izviđačko obavještajna služba u svakom pogledu zadovoljava.

Saradnja između pješadije i artiljerije pokazala se vrlo dobra, a ovo su doprinijeli artiljerijski posmatrači koji znaju i umiju da brzo uoče potrebe pješaka i da za najkraće vrijeme obaspu vatrom neprijatelja. Veza između pješadije i artilerije dobra je. No još nedostaje rutine kod pješadiskog rukovodstva u pogledu brzog traženja artileriske vatre i da pri tome označe cilj, njegovu daljinu od svojih prednjih dijelova, s kojom granato[m] i vrstu vatre žele da se cilj obaspe. Takođe ne obilježavaju mjesta najistaknutijih svojih dijelova, te kako bi artiljerija mogla blagovremeno da produži putanju.

Sanitet dobro vrši svoju dužnost.

Snadbijevanje hranom i ubojnim materijalom u svakom pogledu dobro je.

Prilog tabelarni pregled.

Ima veze sa operat. izvješt. dostavljen pod op. pov. br. 43 od 24-III-45. g. i pod pov. op. br. 54 od 29-III-45. g.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar
p. pukovnik,[25]

Komandant
p. pukovnik,
P.B.[26]

BR. 46

IZVJEŠTAJ ŠTABA 2. DIVERZANTSKOG ODREDA GRUPE DIVERZANTSKIH ODREDA OD 31. MARTA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O IZVEDENIM DIVERZIJAMA[1]

ŠTAB
II. DIVERZANTSKOG ODREDA
N.O.V.
J U G O S L A V I J E[2]
Br. 30 dne 31/III 1945.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Izvještaj

O izvršenim diverzantskim akcijama II Diverzantskog Odreda Grupe Diverzantskih Odreda u vremenskom razdoblju od 20. II. 1945. g. do 28. III. 1945. godine.

9. II. 1945. Na pruzi Sunja — Dubica ukopana je mina koju je banda pronašla i izvadila. Ovom akcijom rukovodio je Čorić Živko vodnik 1

[25] Mate Bilobrk
[26] Bogdan Pecotić

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 33/2, k. 118.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

voda 1 čete II Bataljona ovoga Odreda sa 9 drugova. Utrošeno je 20 kg eksploziva, 1 nagazni aparat[3], i 1 rudarska kapsla.

13. II. 1945. Na pruzi Sunja — Dubica kod Kostreša presječena je pruga na 26 mjesta. Ovom akcijom rukovodio je pomoć. komesara II bataljona Radanović Đuro u suradnji sa zamj. komandira 1 čete II bataljona Pleše Ivan st. vodnika sa 26 boraca, a od 2 čete istoga bataljona sudjelovao je Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 10 boraca. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima, jer je banda bila blizu a morali su se privlačiti između njenih bunkera. Banda je otvorila vatru iz bunkera te opet smo uspjeli da izvršimo naš zadatak, koji je pred nama stajao. Utrošeno je 45 kg eksploziva, 13 kom. rudarskih kapsla, 26 kom. prajmera[4], 56 met. brzogorećeg štapina, 4 met. sporogorećeg štapina.

13. II. 1945. Na pruzi Sunja — Dubica kod Kostreša sječena je pruga na 14 mjesta. Ovom akcijom rukovodio je Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona ovoga Odreda sa 10 boraca. Sama akcija izvršena je pod teškim okolnostima, jer je banda u najkraćoj blizini bila, stoga smo se privlačili između njihovih zasjeda i bunkera, banda je na nas otvorila vatru iz automatskog oružja te tako smo morali prihvatiti borbu i pod vatrom smo sjekli prugu. Utrošeno je 28 kg eksploziva, 32 met. brzogorećeg štapina, 28 kom. prajmera, 7 kom. rudarskih kapsla, 3 met. sporogorećeg štapina.

16. II. 1945. Postavljena je parola[5] kod sela Panjani koja je stupila u dejstvo i ubila 3 ustaše. Ovom akcijom rukovodio je Pleše Ivan st. vodnik zamj. komandira 1 čete II bataljona sa 5 boraca. Utrošeno je 3 kg eksploziva, 1 vučni aparat[6], 1 kom. rudarska kapsla, 20 cm brzogorećeg štapina.

---

[3] Riječ je o nagaznoj mini.
[4] Inicirajući eksplozivni metak
[5] Riječ je o antifašističkoj paroli pod koju je bila stavljena mina.
[6] Riječ je o poteznoj mini.

17. II. 1945. Na cesti Sunja — Dubica ukopane su 2 tenkovske nagazne mine od kojih još podataka nismo dobili. Sa ovom akcijom rukovodio je Radanović Đuro pomoć. komesara II bataljona sa 6 boraca. Utrošeno je 2 tenk. mine M. K. 5.

17. II. 1945. Na pruzi Sunja — Dubica kod Slovinca dignut je u vazduh jedan transportni vlak. Uništena su 2 vagona, dok je lokomotiva i 2 vagona oštećeno. Ranjenih i mrtvih bio je veći broj, ali podataka nismo dobili. Akcijom je rukovodio Pleše Ivan st. vodnik zamj. komandira 1 ćete II bataljona sa 13 boraca. Akcija je izvršena bez smetnje. Utrošeno je 20 kg eksploziva, 1 nagazni, 1 poskočni aparat, 1 kom. rudar. kapsla.

18. II. 1945. Na cesti Dubica — Kostajnica postavljene su 2 tenk. mine, podataka nismo dobili. Akcijom je rukovodio Radanović Đuro pom. komesara II. bataljona sa 4 borca. Utrošeno je 2 tenk. mine M. K. 5.

18. II. 1945. Na cesti Sunja — Kostajnica ukopane su 2 nagazne tenk. mine od kojih je jedna stupila u dejstvo i digla u zrak jedan ustaški kamion, bilo je 16 mrtvih i 6 teško ranjenih. Sa akcijom rukovodio je Obradović Milan politdelegat 2 voda 1 čete II bataljona sa 4 borca. Utrošeno je 2 mine M. K. 5.

19. II. 1945. Na pruzi Sunja — Kostajnica kod Donjeg Hrastovca dignut je u vazduh jedan vojno transportni vlak njemački. Uništeno je 5 vagona, dok su 3 oštećena. Bilo je mrtvih i ranjenih veći broj, ali nam nije poznat. Akcijom je rukovodio Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 11 boraca. Utrošeno je 18 kg eksploziva, 1 nagazni aparat, 1 kom. rudarska kapsla.

19. II. 1945. Prilikom upada bande u selo Donji Dobretin, sa time da opljačka selo te u istom selu bila je naša baza. Mi smo morali primiti borbu koja je trajala pola sata, te smo istu

bandu prisilili na odstupanje. Akcijom je rukovodio Komadina Rade poruč. komandir 2 čete II bataljona sa 12 boraca. Utrošeno je 126 kom. šmajserske municije, 86 kom. Brenn municije, 27 kom. puščane municije.

20. II. 1945. U Zagrebu u Medulićevoj ulici na ćošku Ilice postavljena je tempirna mina u kavani gdje su se nalazili Švabe. Ista je detonirala i ubila 3 njemačka vojnika i više ih ranila. Sama kavana kao i svi stolovi i prozori bili su polupani pa i bliži dio Ilice na zgradama bili su polupani prozori. Sa ovom akcijom rukovodio je Hursijević Drago zamj. komandanta I bataljona u saradnji sa polit. radnicima koji se nalaze u gradu. Utrošeno je 15 kg eksploziva, 1 tempirna olovka, 1 rud. kapsla.

20. II. 1945. U Zagrebu pred zgradom vojne odjeće postavljena je tempirna mina u jedan luksuzni auto od ustaškog satnika koji je stajao na ulici. Uslijed zapaljene mine izgorio je cijeli auto. Ovom akcijom rukovodio je Hursijević Drago zamj. komandanta I bat. sa polit. radnicima u Zagrebu. Utrošeno je 1 džepni upaljač i 2 kg eksploziva.

21. II. 1945. Na pruzi Zagreb — Karlovac između Horvati i Zdenčine sječena je pruga na 24 mjesta. Ovom akcijom rukovodio je Prevendar Joža politdelegat 1 voda 1 čete I bataljona sa 11 drugova. Utrošeno je 48 kg eksploziva, 30 met. brzogorećeg štapina, 2 met. sporogorećeg i 8 kom. rudarskih kapsla.

21. II. 1945. Kada smo došli u selo Lotine došla je banda u selo Šegestin i počela paliti kuće. Tom prilikom privukli smo se na 200 metara i napravili zasjedu, te smo se sukobili i primili borbu te smo bandu prisilili na povlačenje. Bilo je mrtvih i ranjenih, veći broj ali nam nije poznat. Akcijom je rukovodio Šteković Vujo poruč. zamj. komandira 2 čete II bataljona sa 26 boraca. Utrošeno je 300 kom. šmajserske municije, 167 kom. Brenn municije, 56 kom. puščane municije.

21. II. 1945. Prilikom upada u selo D. Dobretin prihvatili smo borbu i prisilili bandu na povlačenje. Bilo je mrtvih i ranjenih, broj nam nije poznat. Akcijom je rukovodio Komadina Rade poruč. komandir 2 čete II bataljona sa 12 boraca. Utrošeno je 230 kom. šmajser. municije, 140 kom. Brenn municije, i 47 kom. puščane munic.

22. II. 1945. Na pruzi Bos. Novi — Bihać kod Otoke sječena je pruga na 26 mjesta. Akcijom je rukovodio Komadina Rade poruč. k-dir 2 čete II bataljona sa 10 boraca. Utrošeno je 48 kg eksploziva, 32 m brzog[7] štapina, 3 m sporog[8] štap., 52 prajmera, 14 kom. rud.[arskih] kapsla.

22. II. 1945. Na pruzi Sisak — Sunja kod sela Kinjačka skinuto je 7 klm telefonske žice. Akcijom je rukovodio Pleše Ivan st. vodnik zam. k-dira 1 čete II bataljona sa 20 boraca.

22. II. 1945. Na cesti Kostajnica — Bos. Novi u selu Ravnica[9] dignut je u zrak jedan armirano betonski most dug 15 met. širok 12 met. visok 5 met. Most je potpuno uništen. Ova akcija izvršena je pod teškim uslovima. Prilikom rušenja mosta izbacili smo jednu desetinu na osiguranje prema selu Divuši. U to je naišla banda koja se kretala u koloni u jačini 160 vojnika. Drugovi koji t. j. desetina koja je bila na osiguranju pustili su bandu na pet koraka i otvorili brzu vatru. Kod bande je nastao jauk i panični bijeg i odstupila. Bilo je deset mrtvih i 18 ranjenih. Iste noći postavljene su 2 mine na cesti od kojih još podataka nismo dobili. Iste noći postavljena je parola koja je stupila u dejstvo i ubila 3 vojnika. Na povratku iz akcije digli smo telefonske žice 1.550 met. Ovom akcijom rukovodio je Šteković Vujo poruč. zamj. k-dira 2 čete II bataljona sa 26 boraca.

---

[7] brzogorećeg

[8] sporogorećeg

[9] Na karti 1:100.000 piše: Ravnice.

Utrošeno je 25 kg eksploziva, 8 m brzogorećeg štapina 2 kom. rudarske kapsle, 2 m sporogorećeg štapina, šmajser municije 250 kom. mitralj. Brenn 120 kom. puščane 17 kom. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima, gubitaka nismo imali.

22. II. 1945. Na cesti Sunja — Kostajnica u selu Gornji Hrastovac dignut je u zrak jedan ustaški kamion. Bilo je 5 mrtvih i 9 ranjenih. Akcijom je rukovodio Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II. bataljona sa jednim borcem. Utrošeno je 2 tenk. mine M. K. 5.

23. II. 1945. Na pruzi Zagreb — Sisak dignut je u vazduh jedan oklopni vlak. Uništena su 2 vagona, dok su 2 oštećena. Bilo je mrtvih i ranjenih ali nam broj nije poznat. Akcijom je rukovodio Rončević Pero desetar 2 desetine 1 čete I bataljona sa 7 drugova. Utrošeno je 18 kg eksploziva, 1 nagazni aparat, 1 poskočni aparat, 2 kom. rudar. kapsla.

23. II. 1945. Na pruzi Zagreb — Sisak između Vel. Gorice i Mraclina sječena je pruga na 30 mjesta. Sa ovom akcijom rukovodio je Hursijević Drago poruč. zamj. k-danta I bataljona sa 12 boraca. Utrošeno je 56 kg eksploziva, 56 kom. prajmera, 65 met. brzogorećeg štapina, 6 met. sporogor. štapina, 15 kom. rudarskih kapsla.

24. II. 1945. Na cesti Karlovac — Popović Brdo postavljene su 5 nagaznih mina, koje su stupile u dejstvo, ali podataka nismo dobili. Sa akcijom je rukovodio Papić Nikola poruč. zamj. k-dira 1 čete I bat. sa 12 boraca. Utrošeno je 5 tenk. mina M. K. 2.

24. II. 1945. Prilikom upada bande u selo Ništevići mi smo na istu napucali. Banda se je povratila u svoj garnizon. Mrtvih i ranjenih bilo je ali nam broj nije poznat. Sa ovom akcijom rukovodio je Samardžić Mirko komesar 2 čete II bataljona sa 26 boraca. Utrošeno je 120 kom. šmajser municije, 17 kom. Brenn municije, i 24 kom. puščane municije.

25. II. 1945. Na cesti Kostajnica — Dvor kod sela Kuljani dignut je u zrak armirano betonski most, dug 7 met. širok 8 met. visok 5 met. Sa ovom akcijom rukovodio je Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 14 boraca. Utrošeno je 18 kg eksploziva, 6 m brzogorećeg štapina, 2 m sporogorećeg štapina, 3 kom. rudar. kapsla.

25. II. 1945. Na cesti Zagreb — Sisak kod Vukovine postavljeno je 5 nag. mina od kojih je poginuo jedan civil i jedan teško ranjen. Akcijom je rukovodio Kovačić Franjo desetar 1 čete I bataljona sa 5 drugova. Utrošeno je 5 nag. mina M.K. 2.

26. II. 1945. Na cesti Perjasica — Generalski Stol postavljene su 4 peš. mine i 4 tenk. mine. Uništena su jedna kola koja je banda upljačkala u Gaćeškom selu. Sa akcijom je rukovodio Papić Nikola poruč. zamj. k-dira 1 čete I bataljona sa 12 boraca. Utrošeno je 4 tenk. mine i 4 pješ. mine.

26. II. 1945. Prvi vod 1 čete I bataljona postavio je minska polja kod Generalskog Stola to jest kod Kejić mosta[10] i jednu parolu koja je detonirala i ubila 2 ustaša dočim za ostale nemamo podatke. Akcijom je rukovodio Hudeček Ivan pom. komesara II Diverz. Odreda sa Papić Nikolom poruč. zamj. k-dira 1 čete I bataljona sa 19 drugova. Utrošeno je 12 kom. nagaznih mina M. K. 2 i 3 kg eksploziva, 1 vučni aparat i 1 kom. rudarska kapsla.

27. II. 1945. Na pruzi Zagreb — Beograd između Ostrne i Prečca sječena je pruga na 70 mjesta u saradnji sa I bataljonom Posavskog Odr.[11] Akcijom je rukovodio Hursijević Drago poruč. zamj. kdanta I bat. sa 30 drugova. Utrošeno je 130 kg eksploziva, 130 kom. prajmera, 150 m brzogorećeg štapina, 8 m sporogorećeg štapina i 35 kom. rudarskih kapsli.

[10] Riječ je o mostu kod s. Keić.

[11] Posavski NOP odred bio je u sastavu 34. divizije 4. korpusa (vidi dok. br. 10, napomenu 18).

28. II. 1945. Na pruzi Zagreb — Karlovac između Desinca i Jaske [Jastrebarsko] dignut je u zrak jedan armirano betonski dvospratni bunker i jedan drveni dvospratni. Akcijom je rukovodio Basara Mićo st. vodnik 1 voda 1 čete I Bataljona sa 20 drugova. Utrošeno je 30 kg. eksploziva, 2 m sporogorećeg štapina, 2 kom. rudarskih kapsla.

28. II. 1945. Na cesti Karlovac — Ogulin između Donjih Dubrava i Gen. Stola postavljeno je 5 tenk. mina, 6 pješ. mina i 2 parole. Ubijeno je 4 Švaba a od mina nismo dobili podataka. Akcijom je rukovodio Hudeček Ivan pom. komesara II Div. Odreda u suglasnosti sa Papić Nikolom poruč. zamj. komandira 1 čete I bataljona sa 12 boraca.

Utrošeno je 5 tenk. mina, 6 pješ. mina, 4 kg eksploziva, 2 kom. rudarskih kapsla i 50 cm brzogorećeg štapina.

1. III. 1945. Kod sela Struge postavljena je parola koja je stupila u dejstvo i ubila 3 ustaše. Ovom akcijom rukovodio je Pleše Ivan st. vodnik *zam. k-dira 1 čete II bataljona sa 5 drugova.* Utrošeno je 3 kg eksploziva, 1 kom. vučni aparat, i 1 kom. rudarska kapsla.

1. III. 1945. Na pruzi Sunja — Kostajnica pod Donjim Hrastovcem postavljena je minska mreža. Kako se je istu večer prebacila VII ud. Divizija u Trikut[12] na istu je naišao vlak i banda se sa druge strane[13]. Tako su divizijski mineri presjekli otstupnicu vlaku i tu u blizini vlak je stajao blizu mine, te su drugi dan prekopali sve između šlipera i pronašli minu. Ovom akcijom je rukovodio Radanović Đuro pomoćnik komesara II bataljona sa 22 borca. Utrošeno je 45 kg eksploziva, 1 nagazni aparat, 5 kom. rudar. kapsla, 35 metara brzogorećeg štapina.

---

[12] Omaška; treba: Trokut (predio između Sunje, Kostajnice i Dubice).

[13] Tako je u originalu.

2. III. 1945. Kod sela Ostrne između Sunje i Dubice postavljena je parola, koja je stupila u dejstvo i ubila 4 a 3 ranila nepr. vojnika. Utrošeno je 3 kg eksploziva, 1 vučni aparat, 1 rudar. kapsl. Akcijom je rukovodio Pleše Ivan st. vodnik zamj. k-dira 1 čete II bataljona sa 7 drugova.

2. III. 1945. Kod sela Unčana postavljena je jedna paklena mašina, sa poskočnim aparatom. Istoga dana stupila je u dejstvo i ubila 4, a ranila 3 nepr. vojnika. Također je ranila i jednog konja. Među istima nalazio se je jedan ustaški poručnik. Akcijom je rukovodio Grčić Milan borac 1 voda 2 čete, II bataljona sa 4 borca. Isti se je istakao pri privlačenju do bande. Utrošeno je 5 kg eksploziva i 1 poskočni aparat, 1 rudarski kapsl i 20 cm brzogor. štap.

2. III. 1945. Na cesti Zagreb — Sisak između Odre i Svete Klare postavljene su 4 nagazne mine. Uslijed detonacije uništena su jedna vojnička kola i 2 domobrana mrtva. Akcijom je rukovodio Rončević Pero desetar 2 voda 1 čete I Bataljona sa 5 drugova. Utrošeno je 4 nagazne mine.

3. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Sisak između Odre i Velike Gorice dignut je u vazduh jedan radnički vlak. Uništena su 2 vagona sa kamenom. Ovom akcijom rukovodio je Žiža Nikola vodnik 1 voda 1 čete I bataljona sa 6 boraca. Utrošeno je 15 kg eksploziva, 1 nagaz. aparat, 1 kom. rudar. kapsla i 5 cm sporogorećeg štapina.

3. III. 1945. Kod sela Šegestina prilikom upadanja bande u isto selo gdje je uništavala t. j. palila kuće i pljačkala. Tom prilikom 2 vod 2 čete II bataljona prihvatio je borbu koja je trajala pola sata, te su bandu prisilili na odstupanje. Bilo je 1 ustaša mrtav i 3 ranjena. Istoga dana primili su borbu sa bandom u selu Samardžić[14], bilo je 1 ustaša mrtav i 4 teško

[14] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

ranjena, koja su dvojica do svojih garnizona umrli. Akcijom je rukovodio Šteković Vujo poruč. zamj. k-dira 2 čete II bataljona sa 19 drugova. Utrošeno je 210 kom. Brenn municije, 260 kom. šmajser i 60 kom. puščane municije. Svi borci i rukovodioci pustili su bandu na što kraću udaljenost tako da su od prvog plotuna bandu prisilili na odstupanje.

4. III. 1945. Prilikom upada bande u selu Samardžić sa većom snagom kod Javornja gdje se je nalazio naš vod (drugi) od 2 čete II bataljona u svojoj bazi te je banda imala namjeru da ih napadne. Prišla je blizu baze tako da drugovi nisu niti opazili te su bili opkoljeni sa tri strane. Primili su borbu sa jakom vatrom povukli se bez gubitaka. U tom napadu na izbijanju ubili su jednog ustašu a 7 ranili. Akcijom je rukovodio Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 20 drugova. Utrošeno je Brenn municije 120 kom. puščane 45 kom. šmajser municije 245 kom. U ovoj akciji naročito se je istakao Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona koji je kao rukovodioc uspio sa svojim rukovodstvom izvući drugove sa borbom bez ikakvih gubitaka a neprijatelju zadao osjetljiv udarac.

4. III. 1945. Na pruzi Sunja — Kostajnica kod Gornjeg Hrastovca dignut je u vazduh jedan transportni vlak, sa vojskom. Uništena je jedna lokomotiva i 4 vagona. Mrtvih i ranjenih bio je veći broj ali nam nije poznat. Promet je stajao tri dana. Akcijom je rukovodio Radanović Đuro pom. komesara II bataljona sa 18 drugova. Utrošeno je 18 kg eksploziva, 1 nagazni aparat, 1 kom. rudar. kapsla. U ovoj se akciji naročito istakao drug Lazić Stojan borac 2 voda 2 čete II bataljona.

4. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Sisak između Vel. Gorice i Mraclina sječena je pruga na 10 mjesta. Akcijom je rukovodio Vugrič Josip delegat 2 voda 1 čete I bataljona sa 20 drugova. Utrošeno je 15 kg eksploziva, 5 kom. rudarskih kapsla, 20 m brzogorećeg štapina, 1 1/2 m spo-

rogorećeg štapina. Akcija je izvršena pod teškim uslovima.

4. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Beograd između Ostrne i Prečeca postavljene su 2 nagazne mine. Uništena je jedna lokomotiva i 7 vagona. Bilo je mrtvih i ranjenih, ali nam broj nije poznat. Akcijom je rukovodio Kovačić Franjo desetar 1 voda 2 čete I bataljona i delegat Gorjanac Blaž 1 voda 2 čete I bataljona sa 16 drugova. Promet je stajao 20 sati. Utrošeno je 30 kg eksploziva, 1 nagazni aparat, 2 kom. rudarski kapsla, 18 m brzogorećeg štapina.

4. III. 1945. Na cesti Turanj — Kamensko postavljeno je 7 kom. tenk. mina koje su detonirale, ali podataka nismo dobili. Akcijom je rukovodio Basara Mile desetar 1 voda 1 čete I bataljona sa 7 drugova. Utrošeno je 7 kom. tenk. mina.

5. III. 1945. Na pruzi Bos. Novi — Bihać kod Čađavice postavljena je jedna mina sa poskočnim aparatom, koju je banda pronašla. Pri dizanju same mine ubila je 3 Švaba a 2 teško ranila. Akcijom je rukovodio Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 16 boraca, Utrošeno je 20 kg eksploziva, 3 kom. rudarskih kapsla, 1 nagazni i 1 poskočni aparat.

5. III. 1945. Na pruzi Sunja — Kostajnica kod Gornjeg Hrastovca sječena je pruga na 34 mjesta. Akcijom je rukovodio Šteković Vujo poruč. zamj. komandira 2 čete II bataljona sa 20 boraca. Utrošeno je 34 kg eksploziva, 90 m brzogorećeg štapina, 10 m sporogorećeg štapina, 10 kom. tempirnih olovaka, 10 kom. rudarskih kapsla, 26 kom. prajmera. Akcija je izvršena pod teškim uslovima, pošto su se morali privlačiti kroz neprijateljske zasjede, koja je zauzela sve uzvisine kraj pruge.

6. III. 1945. Na pruzi Sunja —Kostajnica kod Gornjeg Hrastovca sječena je pruga na 26 mjesta. Akcijom je rukovodio Diduljica Simo vodnik 2 voda 1 čete II bataljona sa 13 drugova. Utrošeno je 28 kg eksploziva, 52 kom. prajmera,

26 m brzogorećeg štapina, 7 m sporogorećeg štapina, 27 kom. rudarskih kapsla, 14 kom. tempirnih olovaka. Akcija je izvršena pod jako teškim uslovima. Pustili su drugove na prugu i kada su počeli paliti mine onda je zasjeda na iste otvorila vatru te su pod vatrom izvršili zadatak bez gubitaka.

6. III. 1945. Na cesti Zagreb — Sisak na drugom kilometru daleko od savskoga mosta postavljene su 4 tenk. mine, i jedna parola. Bačen je u vazduh jedan njemački kamion sa vojskom. Bilo je mrtvih i ranjenih, ali broj nam nije poznat. Takođe su ubijene 2 mule. U tom kamionu vozili su se radnici koji rade na aerodromu. Sa ovom akcijom rukovodio je Imprić Đuro politkomesar 1 čete I bataljona sa 19 drugova. Utrošeno je 4 tenk. mine, 3 kg eksploziva, 1 kom. rudar. kapsla, 20 m brzogorećeg štapina. Na povratku iz akcije naišli su na neprijateljsku zasjedu kod Male Mlake primili su borbu sa istom bandom koja je bila u jačini 10 do 12 bandita te su je raspršili. Tom prilikom ispucano je 126 kom. šmajserskih metaka, 7 kom. puščanih.

7. III. 1945. Na pruzi Sunja — Kostajnica kod Gornjeg Hrastovca sječena je pruga na 30 mjesta. Akcijom je rukovodio Pleše Ivan st. vodnik zamj. k-dira 1 čete II batljona sa 15 drugova. Utrošeno je 40 kg eksploziva, 60 kom. prajmera, 20 kom. rudarskih kapsla, 100 m brzogorećeg štapina, 5 m sporogorećeg štapina, 5 kom tempirnih olovaka. U ovoj akciji naročito se je istakao Lazić Stojan borac 2 voda 1 čete II bataljona koji je išao kao prvi ispitaoc terena, približujući se do same bande, koja je bila udaljena svega 100 metara.

8. III. 1945. Kod sela Ivanjska sukobila se je 2 četa II bataljona sa bandom, koja je imala namjeru u gore navedeno selo opljačkati i poništiti. Zauzela je položaj poviše sela po kućama i nije dala bandi da se ubaci sa snagom dok pojedina mala grupica koja se je probila u selo i pljačkala stoku i živežne namirnice. Privukla

se je bliže selu i napucala na bandu te je ista sav plijen ostavila. Bilo je preko 20 do 30 krava, i po neki par konja, ništa nije uspjela da povuče sa sobom. Mi smo taj oteti plijen vratili opljačkanom narodu. U odstupanju imala je banda veći broj ranjenih i 3 mrtva vojnika kao i jednog ubijenog konja. Sa ovom akcijom rukovodio je Mitić Jovan vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 18 drugova. Utrošeno je Brenn mitr. municije 120 kom. 35 kom. puščane i šmajserske 170 komada.

9. III. 1945. Pri pljačkanju u selu Gruboru[15] kraj rijeke Une napali smo bandu te smo ubili 2 bandita a 3 ranili i 2 konja ubili. Akcijom je rukovodio Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa delegatom Korać Dušanom 2 čete II bataljona sa 18 boraca. Utrošeno je Bren municije 65 kom. šmajserske 92 kom. naročito se je istakao Mitić Milan borac 2 voda 2 čete II bataljona i Kelebuda Simo borac 2 voda 2 čete II bataljona koji su se pokazali kao neustrašivi i prvi poletjeli za bandom te je time uspjelo raspršiti je.

10. III. 1945. Na pruzi Bos. Novi — Bihać dignut je u vazduh jedan transportni vlak sa vojskom. Uništeno je 6 vagona i 3 kamiona. Bilo je mrtvih i ranjenih ali nam broj nije poznat. Čuo se je veliki jauk oko samoga vlaka i u vlaku. Poslije toga došlo je 5 kamiona praznih po mrtve i ranjene. Akcijom je rukovodio Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 8 drugova. Utrošeno je 20 kg eksploziva, 1 nagazni aparat, 1 poskočni aparat, 2 kom. rudarskih kapsla, 20 cm brzogorećeg štapina. Promet je stajao 12 sati

10. III. 1945. Na cesti Kostajnica — Bos. Novi dignut je u vazduh jedan armirano betonski most dug 15 m visok 6 m širok 8 m. Ovom akcijom rukovodio je Kesić Dušan pomoć. komesara 2 čete II bataljona sa 15 drugova. Utrošeno je 35 kg eksploziva, 3 kom. rudarskih kapsla, 2 kom. tempirne olovke.

[15] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

10. III. 1945. Na cesti između Čartina[16] i Jaske postavljene su 2 parole sa protutenkovskim minama. Akcijom je rukovodio Bolić Rade vodnik 2 voda 1 čete I bataljona sa 12 drugova. Utrošeno je 4 tenk. mine.

11. III. 1945. Na cesti između Zdenčine[17] i Kupčine[18] postavljena je jedna parola i jedna protutenkovska mina i 6 pješ. mina. Podataka nema. Akcijom je rukovodio Prevendar Josip delegat 1 voda 1 čete I bat. i Predović Janko desetar 1 voda 1 čete I bataljona sa 12 drugova. Od parole bilo je 3 Švaba mrtva. Utrošeno je 6 pješ. mina, 3 kg eksploziva, 1 tenk. mina.

13. III. 1945. Prilikom dijeljenja odijela za 2 četu II bataljona u selu Gorička naišla je banda iz sela Kebdžija[19]. Cijela četa bila je prisiljena primiti borbu. Tom prilikom ubijen je 1 bandit a 2 su ranjena. U toj akciji sudjelovalo je 35 drugova sa cijelim komandnim kadrom 2 čete. Utrošeno je 60 kom. mitralj. municije, 132 kom. šmajserske municije.

14. III. 1945. Kod sela Paukovo postavljena je jedna nagazna pješ. mina koja je stupila u dejstvo i ubila jednog četnika. Akcijom je rukovodio Cvetović Milan zastavnik delegat 2 voda 2 čete II bataljona sa 5 boraca. Utrošeno je 1 pješ. mina M. K. 2.

15. III. 1945. Na pruzi Bos. Novi — Bihać kod sela Ivanjske postavljena je jedna parola koja je stupila u dejstvo i ubila 5 Švaba a 2 teško ranila. Akcijom je rukovodio Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 7 drugova. Utrošeno je 2 kg eksploziva, 1 rudarska kapsla, 1 vučni aparat 20 cm brzogorećeg štapina.

---

[16] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se odnosi na Cabdin.

[17] Postoje: G. i D. Zdenčina.

[18] Odnosi se na D. Kupčinu.

[19] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se odnosi na Kepčije.

15. III. 1945. Na cesti Hrastovac — Ravnice kod sela Uzdana[20] postavljene su 2 protutenkovske mine, koje su stupile u dejstvo ali od istih podataka nema. Akcijom je rukovodio Mitić Jovan desetar 2 desetine 2 voda 2 čete II bataljona sa 5 drugova. Utrošeno je 2 protutenk. mine M. K. 5.

15. III. 1945. Na cesti Petrinja — Sisak postavljena je parola koja je stupila u dejstvo i ubila 3 ustaša a 4 ranila. Akcijom je rukovodio Diduljica Simo vodnik 2 voda 1 čete II bataljona sa 5 drugova. Utrošeno je 3 kg eksploziva, 1 rudarska kapsla, 1 vučni aparat, 20 cm brzogorećeg štapina.

15. III. 1945. U selu Brđanima postavljena je jedna parola koja je ubila 4 ustaše a 5 teško ranila. Akcijom je rukovodio Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 6 drugova. Utrošeno je 3 kg eksploziva. 1 vučni aprat, 1 rudarska kapsla.

15. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Karlovac između Jaske i Desinca sječena je pruga na 32 mjesta. Akcijom je rukovodio Bolić Rade vodnik 1 voda 1 čete I bataljona sa 20 drugova. Utrošeno je 45 kg eksploziva, 64 kom. prajmera, 16 kom. rudarskih kapsla, 50 m brzogorećeg štapina, 5 m sporogorećeg štapina. Nakon izvršene akcije naišli su pomenuti drugovi u selu Cabdin na njemačku zasjedu, banda je čekala u tajnosti dok drugovi nisu došli na blizinu od 5 do 10 metara i banda je otvorila vatru iz puškomitraljeza, tako da je ranila 6 drugova a jedan nestao, da se niti do danas ne zna šta je sa njime. U ovom slučaju naročito su se istakli drugovi i to Minić Dušan, Radojčić Branko koji su jednostavno legli na cestu i stupili [u borbu] protiv reakcije iz šmajsera i u istom momentu povikali »juriš i napred da ih žive pohvatamo« sa tom vikom i galamom banda se je dala u bjekstvo. Te su uspjeli povući sve

[20] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se odnosi na s. Unčani.

ranjene a naročito gore istaknuti drugovi koji su nosili ranjene drugove do obližnjeg sela gdje im je data prva pomoć. U ovoj akciji utrošeno je 260 kom. šmajserskih metaka.

15. III. 1945. Kod sela Unčana postavljeno je 8 pješ. mina od koje je poginulo 4 ustaša a 3 ranjena. Akcijom je rukovodio Kukić Mihajlo borac 2 voda 2 čete II bataljona sa 6 drugova. Utrošeno je 8 pješ. mina nagaznih M. K. 2.

15. III. 1945. Na cesti Volinja — Bos. Novi kod sela Kuljana postavljena je jedna paklena kutija i ubila 3 ustaša a 2 ranila. Akcijom je rukovodio Dešić Pero vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 8 drugova. Utrošeno je 5 kg eksploziva, 1 poskočni aparat , 1 rudar. kapsla, 20 cm brzogorećeg štapina.

15. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Ivanić Grad između Ostrne i Dugog Sela dignut je u vazduh jedan transportni vlak sa njemačkom vojskom i ratnim materijalom. Uništena je lokomotiva i 12 vagona. Bilo je mrtvih i ranjenih dosta velik broj, ali nismo mogli dobiti podataka. Akcijom je rukovodio Boc Ivan vodnik 3 voda 2 čete I bataljona. Utrošeno je 40 kg eksploziva, 2 nagazna aparata, 2 poskočna aparata, 20 m brzogorećeg štapina, 4 rudarska kapsla.

16. III. 1945. Na pruzi Bos. Novi — Bihać sječena je pruga na 30 mjesta. Akcijom je rukovodio Komadina Rade poruč. k-dir 2 čete II bat. sa 20 boraca. Utrošeno je 45 kg eksploziva, 45 kom. prajmera, 15 rudarskih kapsla, 60 m brzogorećeg štapina, 4 m sporogorećeg štap.

17. III. 1945. Na cesti kod Bos. Novog postavljena je jedna parola koja je ubila 5 ustaša. Akcijom je rukovodio Štković Vujo poruč. zamj. k-dira 2 čete II bataljona sa 12 drugova. Utrošeno je 3 kg eksploziva, 1 vučni aparat, 1 rudarska kapsla, 20 cm brzogor. štap.

17. III. 1945. Postavljena je jedna parola kod sela Hrastovca koja je ubila 4 ustaša a 5 ranila. Akcijom

je rukovodio Kukić Dragan borac 1 voda 2 čete II bataljona sa 6 drugova. Utrošeno je 3 kg eksploziva, 1 poskočni aparat, 1 rudarska kapsla.

18. III. 1945. Na pruzi Bos. Novi — Bihać postavljen je pakleni aparat koji je detonirao i ubio 3 Švaba a 2 teško ranio. Akcijom je rukovodio Korać Dušan delegat 2 voda 2 čete II bataljona sa 7 drugova. Utrošeno je 4 kg eksploziva, 1 poskočni aparat, 1 rudar. kapsla i 15 cm brzogorećeg štapina.

18. III. 1945. Na cesti Kostajnica — Bos. Novi kod sela Divuše dignut je u vazduh jedan kamion sa vojskom. Bilo je 12 mrtvih i 7 teško ranjenih. Akcijom je rukovodio Govednik Tone komesar 1 čete II bataljona sa 9 drugova. Utrošeno je 1 tenk. mina M. K. 5 i 4 kg eksploziva.

19. III. 1945. Na cesti Volinja — Bos. Novi kod sela Ravnice postavljene su 2 tenk. mine, koje su stupile u dejstvo, podataka nema. Akcijom je rukovodio Dešić Pero vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 12 drugova. Utrošeno je 2 tenk. mine M. K. 5.

20. III. 1945. Na cesti Zagreb — Sisak između Buševca i Vukovine postavljene su 4 nagazne mine od kojih još nismo dobili podataka. Akcijom je rukovodio Kozjan Mato desetar 2 desetine 1 voda 2 čete I bataljona sa 6 drugova. Utrošeno je 4 nagazne mine M. K. 2.

21. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Karlovac između Remetinca i Leskovca sječena je pruga na 30 mjesta. Akcijom je rukovodio Imprić Đuro komesar 1 čete I bataljona sa 24 druga. Te iste noći dignut je u vazduh armirano betonski bunker na istoj pruzi. Utrošeno je 60 kg eksploziva, 72 m brzogorećeg štapina, 5 m sporogorećeg štapina, 17 rudarskih kapsla.

21. III. 1945. Na cesti Zagreb — Brezovica postavljene su 4 tenk. mine, koje su detonirale ali podataka nismo dobili. Akcijom je rukovodio Nikola

Papić poruč. zamj. komandira 1 čete I batalj. na ustašku zasjedu. Prilikom borbe ubijeno je 3 a više ih je ranjeno. Akcijom je rukovodio Papić Nikola poruč. zamj. k-dira 1 čete I bataljona sa 42 druga. Utrošeno je 260 šmajserskih metaka 17 puščanih.

22. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Beograd između Sesveta i Sesvetskog Kraljevca dignut je u vazduh jedan transportni vlak ali podataka nismo mogli dobiti. Akcijom je rukovodio Bakran Ivan vodnik 3 voda 2 čete I bataljona sa 9 drugova. Utrošeno je 1 nagazni aparat, 1 poskočni aparat, 1 rudarska kapsla i 18 kg eksploziva.

23. III. 1945. Na cesti Draganić — Karlovac postavljene su 3 tenk. mine od kojih je dignut jedan kamion i jedna blinda. Bilo je 25 mrtvih i 15 ranjenih. Sa akcijom je rukovodio Žila Mikola[21] vodnik 2 voda 1 čete I bataljona sa 13 boraca. Utrošeno je 3 tenk. mine M. K. 5.

23. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Sisak između Vel. Gorice i Odre postavljena je jedna mina, koja je detonirala uništena je jedna lokomotiva i 4 vagona. Bilo je 25 mrtvih i 45 ranjenih. Akcijom je rukovodio Jelača Mićo vodnik 1 voda 1 čete I bataljona sa 12 drugova. Utrošeno je 20 kg eksploziva, 1 nagazni aparat, 1 poskočni aparat, 2 kom. rudarske kapsle.

---

[21] Omaška; treba: Žiža Nikola.

23. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Karlovac između Zdeničana[22] i Horvata sječena je pruga na 20 mjesta. Akcijom je rukovodio Prevendar Joža delegat 1 voda 1 čete I bataljona sa 16 boraca. Utrošeno je 40 kg eksploziva, 46 m brzogorećeg štapina, 40 kom. prajmera, 3 m sporogorećeg štapina, 12 kom rudarskih kapsli.

23. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Beograd između Sesvetskog Kraljevca i Dugog Sela dignut je u vazduh jedan transportni vojnički vlak. Podataka nismo dobili. Akcijom je rukovodio Gorjanac Blaž delegat 2 voda 2 čete I bataljona sa 10 boraca. Utrošeno je 18 kg eksploziva, 1 nagazni aparat, 1 poskočni aparat, 1 rudar. kapsla.

23. III. 1945. Na cesti Bos. Novi — Bihać kod Otoke dignut je u vazduh jedan drveni most dugačak 12 m širok 8 m visok 6 m. Most je čitav uništen. Akcijom je rukovodio Šteković Branko vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 10 boraca. Uništeno[23] je 17 kg eksploziva, 8 m brzogorećeg štapina, 2 m sporogorećeg štapina 4 kom. rudarskih kapsla.

24. III. 1945. Na cesti Kostajnica — Bos. Novi kod sela Divuša postavljena je jedna parola, koja je ubila 4 ustaše a 3 ranila. Akcijom je rukovodio Komadina Rade poruč. komandir 2 čete II bataljona sa 4 borca. Utrošeno je 3 kg eksploziva, 1 poskočni aparat i 1 rudar. kapsla.

24. III. 1945. U selu Zut kod Dobretina prilikom ispada bande 2 vod 2 čete II bataljona prihvatio je borbu. Tom prilikom ubijena su 2 bandita a 3 ranjena. Akcijom je rukovodio Mitić Jovo vodnik 2 voda 2 čete II bataljona sa 15 boraca. Utrošeno je 200 kom. šmajserske municije i 120 kom. Brenn municije, 25 kom. puščane.

---

[22] Treba: Zdenčina.

[23] Omaška; treba: utrošeno.

10. III. 1945. Na zadatak je krenuo 2 vod 2 čete II bataljona na cestu kraj Otoke. Pri ukopavanju mine namještavajući poskočni aparat nesretnim slučajem pri potezanju osigurača nije bio dovoljan pritisak pa je aparat stupio u dejstvo. Tom prilikom drug Kelebuda Simo borac 2 čete II bataljona je teško ranjen u obje ruke i usta. Uslijed toga morali su se povratiti sa ranjenim drugom, pa nisu mogli izvršiti dobiveni zadatak. Akcijom je rukovodio Kelebuda Simo borac 2 čete II bataljona sa 8 boraca. Utrošeno je 4 kg eksploziva, 1 poskočni aparat, 1 rudarska kapsla, 10 cm brzogorećeg štapina.

12. III. 1945. Jedna desetina 1 čete I bataljona dobila je zadatak da postavi nagazni aparat između Odre i Vel. Gorice. Tom prilikom naišli su na zasjedu, pa su se morali povratiti natrag u svoju bazu. Akcijom je rukovodio Furač Janko delegat 3 voda 2 čete I bataljona sa 12 drugova.

13. III. 1945. Jedna desetina 1 čete I bataljona dobila je zadatak da postavi minu između Karlovca i Draganića. Tom prilikom naišli su u Kupčinskoj šumi na neprijateljsku zasjedu, pa su se morali vratiti natrag. Akcijom je rukovodio Žiža Nikola vodnik 2 voda 1 čete I bataljona sa 10 drugova.

14. III. 1945. Minakov Ivan st. vodnik 1 čete I bataljona dobio je u zadatak da postavi minu na cesti Karlovac — Zagreb između Leskovca i Horvata. Tom prilikom naišao je na neprijateljsku zasjedu te se morao vratiti natrag.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
s.o.

Zamj. Komandanta kapetan:
Kukić Rade

M. P.

GLAVNI ŠTAB
NOV i PO HRVATSKE
Operativno odjeljenje
Op. br.....
.....19...

BR. 47

IZVJEŠTAJ ŠTABA GRUPE DIVERZANTSKIH ODREDA OD 1. APRILA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O IZVEDENIM DIVERZIJAMA 1. I 3. DIVERZANTSKOG ODREDA[1]

ŠTAB
GRUPE DIVERZANTSKIH ODREDA
N.O.V. JUGOSLAVIJE

Oper. broj: 16/45
Dne 1. IV./1945.

PREDMET: OPERATIVNI IZVJEŠTAJ

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Dostavljamo vam mjesečni izvještaj o izvršenim diverzantskim akcijama Grupe Diverzantskih Odreda NOV od 25. II. 1945. do 25. III. 1945. kao i one prije toga datuma, a koje nismo mogli uvrstiti u prošli izvještaj jer o istima nismo imali podataka.

Akcije I. Diverzantskog odreda, koji operiše na prostoru VI. Korpusa.

18. I. 1945. Na cesti Đakovo — Levanjska Varoš postavljene su protutenkovske mine između Kondrića i Majara, a 29. I. 1945. na te mine naišao je jedan neprijateljski top sa poslugom. Top je uništen, 2 neprijateljska vojnika su ubijena, a 10 ih je ranjeno i ubijena su 2 konja. Akciju je izvršio jedan vod I. čete II. bataljona, pod rukovodstvom desetara.

Postavljena je parola[2] na cesti Đakovo — Levanjska Varoš između sela Kondrića i Majera.[3] Ista je 29. I. 1945. detonirala i ubila katoličkog popa koji ju je htio posjepati[4] i poništiti. Uništena su kola, ubijen je seljak i konj. Akciju je izvršio jedan vod pod rukovodstvom desetara.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 12—3, k. 121.

[2] Riječ je o antifašističkoj paroli pod koju je bila stavljena mina.

[3] Treba: Majar.

[4] Treba: pocijepati.

26. I. 1945. Na cesti Zagreb — Beograd između Ađanovaca[5] i Gornjaka[6] postavljeno je 5 protutenkovskih mina na koje su naišla 2 Nijemca od kojih je jedan ubijen a jedan teško ranjen. Akciju je izvršio jedan vod pod rukovodstvom delegata.

27. I. 1945. Na cesti Zagreb — Beograd kod sela Smrtića na mine koje su postavljene 26. I. 1945. naišle su neprijateljske saonice. Tom prilikom bilo je 6 mrtvih i jedan ranjen neprijateljski vojnik. Akciju je izvršila jedna četa I. bataljona pod rukovodstvom zam. komandira.

28. I. 1945. Na cesti između Poljane i Gaja na mine koje su postavljene 26. I. 1945. naišle su saonice u kojima se je vozio jedan Čerkez.[7] Isti je teško ranjen. Na drugu minu naišao je jedan švercer koji je u uporište vozio žito i rakiju, isti je ubijen, a roba je uništena. Akciju je izvršio informativac I. bataljona.

Istog dana na cesti između Gaja i Poljane postavljene su 2 protutenkovske mine. O učinku istih nema podataka. Akciju je izvela jedna desetina pod rukovodstvom informativca I. bat.

29. I. 1945. Na cesti između Uljanika i Antunovca postavljena je jedna protutenkovska i 2 nagazne mine. O učinku istih nema podataka. Akciju je izvršila jedna desetina pod rukovodstvom politdelegata. Utrošeno je 5 kg exploziva.

31. I. 1945. Išlo se je na rušenje mosta između Uljanika i Dahova,[8] a pošto su se tamo nalazile naše jedinice most nije srušen, nego je ostalo nekoliko drugova kod mosta da isti sruše u koliko bude neprijatelj nadirao za Uljanik. U akciju je pošao I. bataljon pod rukovodstvom zam. komandanta bataljona.

---

[5] Na karti 1:100.000 piše: Adžamovci.

[6] Na karti 1:100.000 nije pronađeno. Vjerovatno se odnosi na Godinjak.

[7] Čerkezima su nazivani pripadnici njemačkih kozačkih konjičkih jedinica. Više o tim formacijama vidi dok. br. 5, napomenu 11.

[8] Treba: Duhovi.

Išla je jedna desetina I. čete I. bataljona pod rukovodstvom komesara čete u akciju na glavnu prugu ispod sela Paklenice ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije.

Išao je u akciju I. bataljon pod rukovodstvom komandira I. čete na rušenje mosta na glavnoj cesti Zagreb — Beograd kod sela Smrtići, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije.

Istog dana na cesti Zagreb — Beograd u selu Borovcima dignut je u vazduh drveni most duljine 8 metara. Ujedno su kod srušenog mosta postavljene 4 mine sa rasterećenim upaljačima. Utrošeno je 30 kg exploziva. Akciju je izvršio jedan vid[9] II. čete I. bataljona pod rukovodstvom komandira čete.

5. II. 1945. Na cesti između Rastovca i Garešnice bačen je u vazduh drveni most dug 10 metara. Utrošeno je 45 kg exploziva. Akciju je izvršila jedna desetina II. čete pod rukovodstvom desetara.

6. II. 1945. Na cesti u selu Poljani bačen je u vazduh boltani most dug 6 metara, a u selu Antunovcu most od armiranog betona dug 7 metara. Ujedno su postavljene mine na cesti između Poljane i Međurića. Utrošeno je 100 kg exploziva i 2 protutenkovske mine.

7. II. 1945. Na pruzi Zagreb — Beograd, između stanica Nova Subotska[10] i Brestača, bačen je u vazduh vlak. Detaljnih podataka nema. Utrošeno je 20 kg exploziva. Akciju je izvršila jedna desetina pod rukovodstvom vodnika.

Istoga dana išlo se je u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd, između Krivaja i Banove Jaruge, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Na povratku sa pruge postavljene su 3 tenkovske mine na putu između Jamarice i Krivaja. Akciju je izvršila jedna desetina pod rukovodstvom komandira. —

---

[9] Treba: vod.

[10] Na karti 1:100.000 piše: Nova Subocka.

Istoga dana išlo se je na prugu Zagreb — Beograd između Gornjih i Donjih Rajića, ali neprijateljska zasjeda je omela izvršenje akcije. Na povratku sa pruge postavljene su na cesti kod Gor. Rajića 2 tenkovske mine. Akciju je izvršila jedna desetina pod rukovodstvom komandira. —

9. II. 1945. Išla je jedna desetina II. čete pod rukovodstvom pom. politkomesara čete u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd ispod sela Mašića, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije.

Istog dana išla je jedna desetina II. čete pod rukovodstvom zam. komandira čete u akciju na rušenje mosta ispod sela Smrtića, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije.

10. II. 1945. Na glavnoj cesti Zagreb — Beograd u selu Borovec[11] bačen je u vazduh drveni most dug 8 metara. Ujedno su postavljene 4 protutenkovske mine. Akciju je izvršio jedan vod II. čete pod rukovodstvom desetara. Utrošeno je 40 kg eksploziva i 4 protutenkovske mine.

Istog dana išla je jedna desetina 2. čete pod rukovod. vodnika u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd, kod sela Borovca ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. —

Istog dana išla je jedna desetina 1. čete pod rukovodstvom politdelegata u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd, kod sela Borovca, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije, te su na povratku postavili na cestu u selu Borovcima na mostu minu ali se je ista zapalila iz nepoznatih razloga. Utrošeno je 20 kg eksploziva. —

Istog dana na glavnoj cesti Zagreb — Beograd, u selu Borovcima bačen je u vazduh drveni most dug 10 m, potrošeno 20 kg eksploziva, akciju je izvršio jedan vod pod rukovodstvom zamj. komandira čete. —

[11] Na karti 1:100.000 piše: Borovac.

12. II. 1945. Išla je jedna desetina 1. čete pod rukovodstvom vodnika u akciju na glavnu prigi[12] Zagreb — Beograd, između Nove Subotske i Brestače, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. —

Istoga dana na šumsku prugu u šumi kod Novske postavljena je mina, a na mjestu gdje se drva tovare postavljeno je 5 mina sa rasterećenim upaljačem. O učinku istih nemamo podataka. Potrošeno 25 kg exploziva. Akciju je izvršila desetina 1. čete pod rukovodstvom vodnika. —

Istoga dana na glavnoj cesti Zagreb — Beograd, kod sela Borovac bačen je u vazduh drveni most dug 10 metara. Utrošeno je 20 kg exploziva, akciju je izvršio jedan vod 1. čete pod rukovodstvom zamj. komandira. —

Istog dana na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd, između Rajića i Lađevca, postavljena je mina na koju je 13. II. naišao vlak, detaljnih podataka nemamo. — Utrošeno je 16 kg exploziva. Akciju je izvršila desetina 2. čete pod rukovodstvom vodnika. Na povratku iz akcije u selu Lađevac postavljene su 3 protutenkovske mine, o učinku istih nemamo podataka. —

13. II. 1945. Na cesti Poljana—Međurić postavljene su 2 protutenk. mine. O učinku nema podataka. Akciju je izvršila desetina 2. čete pod rukovodstvom desetara. —

14. II. 1945. Na cesti između Šašinaca[13] i Orahovice postavljene su 2 mine na koje je 15. II. naletio jedan neprijateljski kamion i jedan luksuzni auto. Broj žrtava nije poznat. Akciju je izvršila desetina 2. čete pod rukovodstvom vodnika. —

Istog dana, desetina 2. čete pod rukovodstvom vodnika išla je u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd, između Okučana i Nove

[12] Treba: prugu.

[13] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno su u pitanju Ča činci.

Gradiške, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Na povratku postavljene su na cesti Zagreb — Beograd između Smrtića i [G.]Trnave 2 mine, o učinku istih nemamo podataka.

15. II. 1945. Na cesti između [Slat.] Drenovca i Čačinaca postavljene su 3 mine, o učinku istih nemamo podataka. Akciju je izvršila desetina 2. čete pod rukovodstvom vodnika. —

Istog dana, na cesti između Feričanaca i Našica postavljene su 2 mine na koje je 16. II. naišao neprijateljski kamion. Broj žrtava nije poznat. Akciju je izvršila desetina 2. čete. —

Istog dana, jedna desetina 2. čete pod rukovodstvom politdelegata išla je u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd ispod sela Rajića, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Na povratku iz akcije postavljena je na cesti 1 protutenk mina i dignut u vazduh drveni most dug 9 metara. Utrošeno 20 kg exploziva. —

Istog dana, na glavnoj cesti Zagreb — Beograd, kod sela Smrkići[14] bačen je u vazduh drveni most dug 7 metara, utrošeno je 15 kg exploziva. Akciju je izvršio vod 1. čete pod rukovodstvom vodnika. —

16. II. 1945. Na cesti izemeđu Orahovice i Čačinaca postavljene su 3 protutenk mine, na koje su naišla neprijateljska vojnička kola sa ratnim materijalom te su ista uništena. Broj žrtava nije poznat. Akciju je izvršila desetina 2. čete pod rukovodstvom vodnika.

17. II. 1945. Na cesti između Poljane i Međurića postavljene su 4 protutenk mine, o učinku istih nema podataka. Akciju je izvršila desetina 2. čete pod rukovodstvom politdelegata.

Istog dana, na glavnoj pruzi kod Lipovljana bačen je u vazduh vlak, uništena su 2 vagona, a broj žrtava kao ni ostali podaci nisu nam poznati. Utrošeno je 20 kg exploziva. Akciju je

[14] Na karti 1:100.000 piše: Smrtić.

izvršila desetina 1. č. pod rukovodstvom politdelegata. —

Istog dana, na putu između Jamarice i Janja-Lipe, postavljene su 3 mine sa rasterećenim upaljačem. O učinku istih nemamo podataka. Utrošeno 9 kg exploziva. Akcije je izvršila desetina 1. č. pod rukovodstvom vodnika. —

Istog dana, na šumskoj pruzi kod Novske postavljena je mina, o učinku iste nemamo podataka, utrošeno je 15 kg exploziva. Akciju je izvršila desetina 1. č. pod rukovodstvom borca.

18. II. 1945. Na cesti između Drenovca i Čačinaca postavljene su 2 protutenk i 2 pješadijske mine, a na cesti između Orahovice i Čačinaca 2 tenkovske mine. O učinku istih nemamo podataka. Akcije su izvršile 1. i 2. desetina I. voda 2. čete pod rukovodstvom vodnika. —

Istog dana, na putu između Kozarica i Brestače postavljene su 2 protutenk mine, o učinku istih nemamo podataka. Akciju je izvršila desetina pod rukovodstvom politdelegata. —

Istog dana išla je desetina 2. č. pod rukovodstvom komandira na glavnu prugu Zagreb — Beograd, između Krivaja i Banove Jaruge, ali neprijateljska zasjeda je omela izvršenje akcije. Na povratku sa pruge postavljene su na cesti 2 protutenk mine između Krivaja i Banove Jaruge, ali o učinku istih nemamo podataka. —

20. II. 1945. Pred selom Radulovcima,[15] vođena je borba sa neprijateljem, ubijena su 4 ustaša. Borbu je vodila 1. č. II. Bat. dok je 2. četa bila u zasjedi prema Pištani. Akcijom je rukovodio zamj. k-danta Odreda. —

21. II. 1945. II. Bat. bio je na položaju kod sela Radulovci kao osiguranje ranjenika bolnice Radulovci. Akcijom je rukovodio zamj. komandanta Odreda. —

[15] Na karti 1:100.000: Radlovac.

21. II. 1945. Na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd, kod sela Lađevca bačen je u vazduh vlak. Detaljnih podataka nema. Na povratku sa pruge postavljena je na cesti Zagreb — Beograd, kod Lađevca, mina, o učinku iste nemamo podataka. — Utrošeno je 20 kg exploziva i 1 mina. Akciju je izvršila desetina pod rukovodstvom desetara.

22. II. 1945. II. Bataljon bio je na položaju kod Radlovca, kao osiguranje ranjenika bolnice Radlovac. Akcijom je rukovodio zamj. k-danta Odreda. —

23. II. 1945. II. Bataljon bio je na položaju kod Radlovca, kao osiguranje ranjenika bolnice Radlovac. Akcijom je rukovodio zamj. K-danta Odreda. —

24. II. 1945. 1. četa II. Bataljona postavila je zasjedu neprijatelju kod Gor. Pištane, na koje je naišla neprijateljska kolona od 90 vojnika, te je isti rastjeran. Akcija je izvršena pod rukovodstvom zamj. k-danta Odreda. —

Istog dana, na cesti između Gaja i Kukujevaca,[16] postavljeno je 5 tenkovskih mina. Iste su opalile ali nam rezultat nije poznat. Akčiju je izvršila desetina 1. č. pod rukovodstvom desetara. —

Istog dana, išlo se je u akciju na miniranje ceste između Dobrovca i Kukunjevaca, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Akciju je izvršila desetina 1.č. pod rukovodstvom vodnika. —

25. II. 1945. II. Bataljon držao je položaj kod Orahoviče, akcijom je rukovodio zamj. k-danta Odreda.

Istog dana, na glavnoj cesti Zagreb — Beograd, u selu Borovcu bačen je u vazduh drveni most dug[17]. Utrošeno je 20 kg exploziva, a kasniju[18] je izvršila desetina pod rukovodstvom vodnika.

---

[16] Treba: Kukunjevac.
[17] U originalu ne piše kolika je bila dužina mosta.
[18] Omaška; treba: akciju.

Istog dana, na cesti Zagreb — Beograd, u selu Lađevac, bačen je u vazduh drveni most dug 14 m, ujedno su u istom selu na cesti postavljene 3 tenkovske mine, o učinku istih nemamo podataka. Utrošeno je 20 kg eksploziva. Akciju je izvršila desetina pod rukovodstvom desetara. —

26. II. 1945. Na cesti Zagreb — Beograd, u selu Donji Rajići postavljene su 4 tenkovske mine, o učinku istih nemamo podataka. Akciju je izvršila desetina 2. čete pod rukovodstvom vodnika. —

28. II. 1945. Išla je desetina 1. č. pod rukovodstvom politdelegata u akciju na glavnu prugu[19] ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije.

Istog dana, išla je desetina 1. č. pod rukovodstvom desetara u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd kod sela Nova Subotska ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. —

Istog dana, išla je 2. des. [etina] 2. čete pod rukovodstvom pom. politkomesara čete u akciju na glavnu cestu Zagreb — Beograd ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije.

1. III. 1945. II. bataljon, pod rukovodstvom zamj. K-danta odreda, bio je na položaju kod sela Lisičina. —

2. III. 1945. II. bataljon, pod rukovodstvom zamj. K-danta odreda, bio je na položaju kod sela Lisičina. —

3. III. 1945. Na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd, pod selom Borovci, postavljena je mina za voz. O učinku nemamo podataka. Potrošeno je 20 kg eksploziva. Akciju je izvršila desetina 2. č. pod rukovodstvom politdelegata. —

[19] *Misli se na prugu Zagreb — Beograd.*

4. III. 1945. Išao je 1. vod 1. čete pod rukovodstvom vodnika u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd, između Nove Subotske i Lipovljana, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje iste. Vod se je povukao 50 m do zasjede i pripucao na istu. Prema dobivenim podacima ubijena su 3 a ranjena 4 neprijateljska vojnika.

5. III. 1945. Išla je desetina 1. č. pod rukovodstvom vodnika u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd, između Paklenice i [St.] Grabovca, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije.—

Istog dana, išla je 2. desetina 1. č. pod rukovodstvom vodnika na glavnu prugu Zagreb — Beograd, između Lipovljana i Banove Jaruge, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje iste.

5. III. 1945. Na cesti Velika — Trenkovo, postavljene su 2 mine, o učinku istih nemamo podataka. Akciju je izvršila desetina 2. č. pod rukovodstvom vodnika. —

6. III. 1945. Išla je desetina 1. čete pod rukovodstvom politdelegata u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. —

Istog dana, išla je 2. desetina 2. čete pod rukovodstvom politdelegata u akciju na prugu Zagreb — Beograd, kod sela Bodegraja, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. —

7. III. 1945. Išla je desetina 1. č. pod rukovodstvom desetara u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd, između Okučana i Bodegraja ali ih je neprijatelj dočekao u zasjedi. Gubitaka nije bilo. —

Istog dana, na cesti Požega — Kapela, između Požege i Vrhovaca, postavljene su 4 tenkovske mine, na koje je 8. III. naišao jedan neprijateljski kamion sa brašnom. Kamion je uništen a jedan ustaša ubijen. Akciju je izvršila desetina 1. č.

8. III. 1945. Na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd, kod Bodegraja postavljena je mina, koja je explodirala, o učinku nemamo podataka. Utrošeno je 16 kg exploziva. Akciju je izvršila desetina 1. č. pod rukovodstvom desetara.

Istoga dana, na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd, između Okučana i Rajića, bačen je u vazduh vlak. Uništena su 4 vagona. Tom prilikom ubijena su 4 neprijateljska vojnika a nekoliko ih je ranjeno. Na povratku sa pruge postavljena je u selu Borovci tenkovska mina. O učinku iste nemamo podataka. Utrošeno je 20 kg exploziva i 1 tenkovska mina. Akciju je izvršila desetina 2. č. pod rukovodstvom politdelegata. —

Istog dana, na putu od Velike za Jankovac, postavljene su 3 nagazne mine, koje su explodirale ali o učinku nemamo podataka. Akciju izvršila desetina 2. č.

9. III. 1945. Išao je vod 1. č. pod rukovodstvom zamj. komandira u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd, ali je neprijateljska zasjeda na cesti Požega — Nova Gradiška sprečila izvršenje akcije.

Istog dana, išao je vod 2. č. pod rukovodstvom komandira u akciju na prugu Zagreb — Beograd, između Požege i Nove Gradiške, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje iste.

Istog dana, išla je desetina 2. č. pod rukovodstvom politdelegata u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd kod Lađevca, ali neprijateljska zasjeda omela je izvršenje akcije. Na povratku su na cesti u Lađevcu postavljene nagazne mine, o učinku istih nemamo podataka. —

10. III. 1945. Išla je desetina 1. č. pod rukovodstvom politdelegata u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd, između Lipovljana i Banove Jaruge, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. —

Istog dana, išla je desetina 1. č. u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd između Paklenice i Voćarice, ali je neprijateljska za-

sjeda omela izvršenje akcije. U akciju se išlo pod rukovodstvom politdelegata. —

9. III. 1945. U selu Borovcima naišao je ustaša sa kolima na minu koja je bila postavljena 8. III. 1945 i ubila ga, a kola je raznesla. Akciju je izvršila jedna desetina II. čete pod rukovodstvom desetara.

12. III. 1945. Na glavnoj pruzi između Okučana i Rajića pod selom Lađevac naišla je jedna desetina II. čete pod rukovodstvom politdelegata na neprijateljsku zasjedu koja je omela izvršenje akcije. Na povratku postavljena je na cesti u Lađevcu jedna tenkovska mina. O učinku iste nema podataka.

13. III. 1945. Na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd kod sela Ratkovca jedna desetina I. čete pod rukovodstvom desetara, zbog jake neprijateljske zasjede, nije mogla izvršiti akciju.

14. III. 1945. Desetina 1. č. I. Bat. pod rukovodstvom vodnika išla je u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije.

Istog dana, išla je 2. desetina l. č. I. Bataljona pod rukovodstvom vodnika u akciju na glavnu prugu između Lipovljana i Nove Subotske, ali je na cesti naišla na neprijateljsku zasjedu te je tom prilikom ubila jednog i ranila jednog neprijateljskog vojnika. —

16. III. 1945. Na cesti Zagreb — Beograd, između Adžamovaca i Rešetara, postavljene su 3 protutenk mine. Na jednu su naišla seljačka kola u kojima je ubijena 1 žena i 2 konja, a kola su uništena. Akciju je izvršio 1 vod II. Bat. pod rukovodstvom zamj. k-danta Bat.

Istog dana, jedna desetina 2. č. II. Bat. pod rukovodstvom desetara išla je u akciju na gl. prugu između Nove Gradiške i St. Petrovog Sela, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Na povratku sa pruge postavljene su na cesti između Lipovca i Vrhovca

4 protutenk mine, o učinku istih nema podataka. —

18. III. 1945. Išla je desetina 1. č. I. Bat. u akciju na glavnu prugu pod selo Lađevac, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. Akcijom je rukovodio vodnik. —

19. III. 1945. Na glavnoj cesti Zagreb — Beograd, u selu Lađevac, postavljena je tenkovska mina, a pri povratku iz akcije postavljene su 4 mine na mjestu gdje neprijatelj je po danu u zasjedi. Utrošeno je 10 kg exploziva. Akciju je izvršila deset. 1. č. I. Bat. pod rukovodstvom politdelegata. —

Istog dana, desetina 1. č. I. Bat. pod rukovodstvom komes. čete išla je u akciju na glavnu prugu pod selo Mašić, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. —

Istog dana, na glavnoj pruzi pod selom Ratkovac postavljena je mina na koju je 20. [marta] naišao vlak, detaljnih podataka nema. Na povratku sa pruge, postavljena je na cesti pod selom Ratkovac jedna protutenk mina, o kojoj nemamo o učinku podataka. Akciju je izvršila desetina 1. č. I. Bat. pod rukovodstvom politdelegata. —

Istog dana, bila je 2. č. I. Bat. na položaju kod sela Jamarice, gdje je neprijatelj dolazio na vježbu, kako neprijatelj nije naišao četa se je povukla. Akcijom je rukovodio komesar čete. —

Istog dana, na cesti Požega — Velika, postavljene su 4 protutenk mine. O učinku nema podataka. Akciju je izvršio vod 1. č. II. Bat. pod rukovodstvom politdelegata. —

Istog dana, na pruzi Podr. Slatina — Osijek, između stanica Nova Bukovica i Mikleuša bačen je u vazduh vlak. Uništena su 2 vagona, bilo je 5 mrtvih. Akciju izvršila desetina 2. č. II. Batalj. pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 20 kg exploziva. —

Istog dana, na cesti Orahovica — Čačinci, postavljena je protutenkovska mina, na koju je naišao tenk, koji je uništen. Akciju je izvr-

šila desetina 2. č. II. Bat. pod rukovodstvom politdel.

20. III. 1945. Na pruzi St. Petrovo Selo — Nova Gradiška, kod sela Rešetari bačen je u vazduh mješoviti vlak. Lokomotiva i 1 vagon su oštećeni a 2 vagona su uništena. Ubijena su 3 a ranjena 2 ustaša. Na povratku sa pruge, postavljene su na cesti Zagreb — Beograd, između Adžamovaca i Rešetara 3 protutenk mine, o učinku istih nema podataka. Akciju je izvršio vod 1. č. II. Bat. pod rukovodstvom politkomesara bataljona. Utrošeno 20 kg exploziva, i 3 protutenk mine.

Istog dana, išla je desetina 2. č. I. Bat. pod rukovodstvom politdelegata u akciju na glavnu prugu, između Nove Subotske i Brestače ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije.

21. III. 1945. Na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd, između Lipovljana i Banove Jaruge, bačen je u vazduh vlak. Lokomotiva je oštećena, a 2 vagona su uništena. Akciju je izvršila desetina 2. č. II. Batalj. pod rukovodstvom vodnika. —

21. III. 1945. Išla je desetina 2. č. I. Bat. pod rukovodstvom politdelegata u akciju na glavnu prugu Zagreb — Beograd ali ih je neprijateljska zasjeda dočekala u selu Torovima i na njih pripucala i time omela izvršenje akcije. —

Istog dana, išla je desetina 2. č. I. Bat., pod rukovodstvom vodnika, na glavnu prugu između Nove Subotske i Brestače, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. —

Istog dana, na pruzi Požega—Velika, između Trenkova i Mihaljevaca, i Velike, presječena je pruga na 45 mjesta t.j. uništeno je 90 šinja, nadalje bačen je u vazduh betonski most dug 12 m i 2 mosta po 6 m duljine. Akciju je izvršio II. Bat. pod rukovodstvom k-danta bataljona. Utrošeno je 400 kg exploziva. —

22. III. 1945. Na cesti Zagreb — Beograd, kod sela Lađevac, bačen je u vazduh drveni most dug 8 m, ujedno je postavljena 1 protutenk. i jedna šra-

pnel-mina, na koje su drugi dan naišli domobrani ali broj žrtava nije poznat. Akciju je izvršila 1 desetina 1. čete I. Bataljona, pod rukovodstvom politdelegata. Utrošeno je 25 kg exploziva te jedna protutenkovska i jedna šrapnel mina. —

Istog dana, postavljena je u bunkeru iznad sela Borovaca jedna šrapnel-mina, o učinku iste nemamo podataka. Ista desetina pošla je u akciju postaviti protutenk. minu na glavnoj cesti, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje iste. Akciju je izvršila jedna desetina 1. čete 1. Bataljona pod rukovodstvom desetara. —

Istog dana, između sela Lipovljana i Torova, bila je jedna četa i jedan vod I. Bataljona u zasjedi, jer tamo neprijatelj dolazi svakoga dana, ali kako neprijatelj nije naišao ista se je povukla. Akcijom je rukovodio komesar čete. —

Istog dana, na cesti između Poljane i Međurića postavljene su 4 protuten. i 2 šrapnel mine, o učinku istih nemamo podataka. Akciju je izvršila desetina 2. čete I. Bataljona pod rukovodstvom desetara. —

23. III. 1945. Išla je desetina 2. čete I. Bataljona pod rukovodstvom desetara u akciju na glavnu prugu između Lipovljana i Banove Jaruge, ali ih je neprijatelj dočekavši iz zasjede na 10 metara i otvorio vatru na njih. Po dobivenim podatcima ubijena su 2 ustaša, naši nisu imali gubitaka. —

Istog dana, išla je desetina 1. čete I. bataljona pod rukovodstvom komandira čete na glavnu prugu kod sela Kosovac kod Okučana, ali kako su se cestom stalno kretale neprijateljske kolone, te se istu nije moglo preći, te akcija nije izvršena. —

Istog dana, išle su 2 desetine 1. čete I. Bataljona pod rukovodstvom komesara čete u akciju na glavnu prugu kod sela Radkovci,[20] ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. — Na povratku su napucali na 3 ne-

[20] Treba: Ratkovac.

prijateljska kamiona, iza kojih je išla neprijateljska kolona te su se desetine morale povući. —

Istog dana išla je desetina 1. čete II. Bataljona u akciju na glavnu prugu između Mašića i Medara, ali je neprijateljska zasjeda omela izvršenje akcije. —

Akcije III. diverzantskog odreda, koji operiše na prostoru X. Korpusa.

18. II. 1945. Na aerodromu Ples[21] kod Vel. Gorice uništena su 3 aviona (lovca) tipa »Junkers« 52. — Akciju je izvršio zastavnik sa vodičem. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima zbog teškog prilaska samom aerodromu, kojeg neprijatelj jako osigurava. Utrošeno 6 kg exploziva, 6 temp. olovaka, i 6 štap. kapsla. —

19. II. 1945. Na cesti između Zagreba i Vel. Gorice, minirana je »Valcmašina« (stroj za valjanje ceste) od 25 tona. Akciju je izvršio zastavnik 2. č. sa vodičem. Akcija je izvršena pod vrlo teškim okolnostima zbog jakog osiguranja ceste i blizine grada. Utrošeno je 5 kg exploziva, 3 temp. olovke i 3 štap.[22] kapsle. —

Istog dana, na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod Kutine, bačen je u vazduh njem. transportni vlak. Lokomotiva i 3 vagona sa ratnom spremom su oštećena, ubijeno 15 a ranjeno 13 Nijemaca. Promet je stajao 20 sati. Akciju je izvršilo 7 boraca pod rukovodstvom vodnika. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima, radi jakog neprijateljskog osiguranja pruge. Utrošeno je 30 kg exploziva, 3 štap. kapisle i 1 nagazni aparat.[23]

Istog dana, na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod Kutine postavljene su mine, koje je neprijatelj pronašao i odnesao u magacin u Kutini. Mine su detonirale te je uništen magazin i ubijena 2 ustaša. Akciju je izvelo 6

[21] Omaška; treba: Pleso.

[22] štapinske ili rudarske

[23] Misli se na nagaznu minu.

boraca pod rukovodstvom vodnika. — Akcija je izvršena pod teškim okolnostima zbog jakog osiguranja pruge i zbog privlačenja istoj. Utrošeno je 15 kg exploziva, 10 temp. olovaka 1 nagazni aparat, 50 komada mitraljeske i 60 šmajserske municije. —

21. II. 1945. Na aerodromu Ples kod Vel. Gorice, uništen je magazin sa 10 tona bombi. Akciju je izvršio zastavnik 2. čete sa vodičem. Akcija je izvršena pod vrlo teškim okolnostima radi jakog neprijateljskog osiguranja. Utrošeno 4 kg exploziva, 2 temp. olovke i 2 štap. kapisla. —

Istog dana, na pruzi Bjelovar — Križevci između Vrbovca i Gradeca postavljene su 3 nagazne i 4 šrapnel mine od kojih je neprijatelj pronašao 3 nagazne dok su šrapnel mine detonirale i ubile 3 a ranile 2 neprijateljska vojnika. Akciju je izvršilo 6 boraca, pod rukovodstvom delegata. Utrošena su 3 nagazne i 4 šrapnel mine. —

Istog dana, na pruzi i cesti Koprivnica — Varaždin kod Ćukovca postavljene su mine na koje su naišle neke žene koje su se vraćale iz uporišta te je tom prilikom poginulo 5 žena. Na pruzi je neprijatelj pronašao jedan nagazni aparat. Asciju je izvelo 5 boraca, pod rukovodstvom vodnika. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima zbog jakog osiguranja pruge i ceste. Utrošeno je 2 šrapnel mine, 15 kg exploziva, 5 štap. kapsla, 1 nagazni aparat.

22. II. 1945. Na cesti Ivanić — Kloštar — Dubrava, postavljene su šrapnel mine, koje su detonirale, ali o učinku nema podataka. Akciju je izvelo 10 boraca, pod rukovodstvom vodnika. — Akcija je izvršena pod teškim okolnostima radi jakog neprijateljskog prolaza tom cestom. Utrošeno je 4 šrapnel-mine. —

23. II. 1945. Išlo se je u akciju na glavnu prugu Zagreb — Banova Jaruga kod Križa ali radi velike vode akcija nije izvršena. —

Istog dana na aerodromu Ples kod Vel. Gorice uništeno je 24 tona avijonskih bombi.

Akciju je izvršio zastavnik 2. čete sa vodičem. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima zbog jakog osiguranja aerodroma. Utrošeno 4 kg exploziva i 4 temp. olovke.

Istog dana, na aerodromu Ples kod Vel. Gorice uništena su 2 avijona »Roda«, akciju je izvršio zast. 2. čete sa vodičem. Utrošeno 8 kg exploziva i 4 temp. olovke. Akcija je izvršena pod vrlo teškim okolnostima zbog jakog neprijateljskog osiguranja .—

Istog dana, na cesti između Vel. Gorice i Črkovca[24], kod sela Leknineva[25], zarobljena su 2 Čerkeza, 2 karabina i 120 metaka. Akcija je izvršena pod vrlo teškim okolnostima zbog jakog osiguranja ceste. Akciju je izvršio zast. 2. čete. —

23. II. 1945. Na cesti između Crkvene[26] i Rovišta, postavljene su nagazne mine na koje je naletio kamion sa vojskom. Detaljnijih podataka nema. Akciju je izvršilo 13 boraca, pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno je 4 nagaznih mina.

Istog dana, na cesti Ludbreg — Var.[aždinske] Toplice, bačen je u vazduh most dug 30 metara, na rjeci Bednji. Akciju je izvelo 5 boraca pod rukovodstvom politdelegata. Utrošeno je 30 kg exploziva, 3 štap. kapsle, 22 m brzogorećeg i 1 m sporogorećeg štapina. —

24. II. 1945. Na pruzi Koprivnica — Varaždin, kod sela Ćukovec, bačen je u vazduh armirano-bet. most dug 12 metara. Akciju je izvelo 6 boraca pod rukovodstvom pom. politkomes. čete. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima zbog jakog osiguranja pruge. Utrošeno je 70 kg exploziva, 3 štap. kapisle, 12 m brzogorećeg i 1 m sporogorećeg štapina.

Istog dana, na cesti Vrbovec — Križevci, bačen je u vazduh željezni most dug 15 metara. Pred most je postavljena jedna nagazna mina koja je ubila jednog njemačkog oficira. Akciju je izvelo 5 boraca pod rukovodstvom vod-

[24] Na karti 1:100.000 piše: Črnkovec.
[25] Treba: Lekneno.
[26] Na karti 1:100.000 piše: Cirkvena.

nika. Utrošeno je 36 kg exploziva, 30 m brzogorećeg i 1 m sporogorećeg štapina te 4 štapinske kapsle.

25. II. 1945. Napadnuto je uporište Rasinja, u sastavu sa komandom mesta Preseka. U uporištu je bilo 400 gestapovaca. Zarobljeno je 8 gestapovaca. Akciju je izvelo 10 boraca pod rukovodstvom komes. č.[ete]. Utrošeno je 250 kom. šmajser municije, 50 puščane i 150 mitraljeske municije kao i 5 bombi. —

Istog dana, na cesti Zagreb — Križevci između Vrbovca i Grede, bačena su u vazduh 2 mosta duljine 13 i 8 metara na rijeci Dulepeku[27]. Akciju je izvelo 6 boraca pod rukovodstvom delegata. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima jer je neprijatelj iz neposredne blizine otvorio jaku vatru. Utrošeno 35 kg exploziva, 24 m brzogorećeg i 2 m sporogorećeg štapina, 5 štap. kapsla. —

Istog dana na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, između Ivanić-Grada i Dejanovca[28] postavljene su mine, koje su detonirale, ali podataka o učinku nemamo. Akciju su izveli 7 boraca pod rukovodstvom pom. politkomes. č. Akcija je izvršena pod vrlo teškim okolnostima zbog jakog osiguranja pruge. Utrošeno 12 kg exploziva, 3 štap. kapsle, 1 nagaz. aparat i 150 kom. mitraljeske municije.

Istog dana, na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod sela Gaginec[29], miniran je jedan bet. bunker. Mine su detonirale, o učinku detaljnih podataka nemamo. — Akciju je izvelo 10 boraca pod rukovodstvom pom. politkomesara č. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima jer su naišli na zasjedu, a istu prugu neprijatelj jako osigurava. Utrošeno je 40 kg exploziva, 3 štap. kapsle i 50 kom. šmajser municije.

26. II. 1945. Na pruzi Bjelovar — Križevci bačen je u vazduh patrolni vlak sa posadom. Uništena su

[27] Odnosi se na Dulepski potok.
[28] Treba: Deanovec.
[29] Treba: Caginec.

2 oklopna vagona. Ubijen ustaški rojnik. Akciju je izvelo 7 boraca pod rukovodstvom komesara čete. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima jer neprijatelj tu prugu jako kontroliše. Utrošeno je 18 kg exploziva, 3 štap. kapsle i jedan nagazni aparat. —

Istog dana, na pruzi Križevci — Dugo Selo, između Graca i Vrbovca uništeno je 9 šinja. U akciji je sudjelovalo 20 boraca pod rukovodstvom komesara bataljona. Akcija je izvršena pod vrlo teškim okolnostima, jer ih je neprijatelj primijetio i otvorio jaku vatru. Utrošeno je 138 kg exploziva, 23 štap. kapsle, 46 m brzogorećeg i 8 sporogorećeg štapina. —

Istog dana, na cesti Koprivnica — Križevci, kod Carevdara bačen je u vazduh željezni most dug 8 metara. Akciju je izvelo 5 boraca pod rukovodstvom politdelegata. Utrošeno 60 kg exploziva, 3 štap. kapsle, 8 m brzogorećeg i 1 m sporogorećeg štapina.

27. II. 1945. Na cesti Dugo Selo — Križevci, između Cazinca[30] i Gradca, postavljene su mine na koje naletila neprijateljska patrola te su tom prilikom ranjena 3 a poginuo 1 neprijateljski vojnik. Akciju su izvela 4 borca pod rukovodstvom vodnika. — Utrošeno je 4 nagazne mine. —

27. II. 1945. Na cesti Koprivnica — Križevci, kod Majurca, bačen je u vazduh arm-betonski most dug 6 m. Akciju je izvelo 5 boraca pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno je 50 kg exploziva, 6 m brzogorećeg štapina i 3 kapsle. —

Istog dana, na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, između Dejanovaca i Vojnog Križa, postavljena je mina koju je neprijatelj pronašao. Akcija je izvršena pod vrlo teškim okolnostima jer neprijatelj stalno krstari tom prugom. Akciju je izvelo 5 boraca pod rukovodstvom komandira čete. Utrošeno je 12 kg exploziva, 1 nagazni aparat, 15 cm brzogorećeg štapina i 3 štap. kapsle. —

[30] Vjerovatno: Celinac.

28. II. 1945. Na cesti Zagreb — Sisak, između Ruščice[31] i Ivanjereke[32], ubijen je 1 njemački vojnik, 1 zarobljen sa puškom i 60 metaka, akciju je izvršio zastavnik 2. čete. Ista je izvršena pod vrlo teškim okolnostima zbog jakog osiguranja ceste. Utrošeno je 6 šmajser metaka. —

Istog dana, na pruzi Koprivnica — Varaždin, kod stanice Jalžabet, bačen je u vazduh transportni vlak. Uništena je lokomotiva i 6 vagona. Tom prilikom bilo je 26 mrtvih i 48 ranjenih ustaša. Akciju su izvela 3 borca pod rukovodstvom pom. komesara čete. Utrošeno je 16 kg exploziva, 1 štap. kapisla i 1 nagazni aparat. —

2. III. 1945. Na pruzi Dugo Selo — Križevci, kod stanice Vrbovec, ubijena su 2 domobrana, a jedan je teško ranjen. Akciju je izvelo 7 boraca pod rukovodstvom desetara. Utrošeno je 10 kg exploziva i 1 nagazna mina. —

Istog dana, u selu Ivančani[33] na Kalniku odbijene su jače neprijateljske snage. U akciji su sudjelovali 7 boraca pod rukovodstvom vodnika. Ista je izvršena pod teškim okolnostima radi znatne nadmoći neprijatelja. Utrošeno 300 šmajser i 100 kom. puščane municije.

3. III. 1945. Na pruzi Koprivnica — Varaždin bačen je u vazduh arm-bet. most dug 15 metara. Akciju je izvelo 5 boraca pod rukovodstvom vodnika. Isti se nalazio između Rastja i Ćukovca. Utrošeno 80 kg exploziva, 15 m brzogorećeg i 1 m sporogorećeg štapina i 3 rudarske kapsle. —

Istog dana, na pruzi Križevci — Dugo Selo, između Gradca i Repinca, uništeno je 128 šinja. U akciji je sudjelovalo 38 boraca pod rukovodstvom zamj. k-danta bataljona, a izvršena pod teškim okolnostima radi velike vode. Utrošeno je 250 kg eksploziva, 40 kom. štap. kapsla, 6 m brzogorećeg i 20 m sporogorećeg štapina. —

---

[31] Na karti 1:100.000 piše: Hruščica.
[32] Treba: Ivanja Reka.
[33] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

4. III. 1945. Na cesti Koprivnica — Križevci, kod sela Donjare, u sastavu sa Kalničkim Odredom[34], naišlo je 11 boraca pod rukovodstvom komesara čete na neprijateljsku zasjedu te je ista razbijena, zarobljeno je nekoliko šaržera za mitraljez. Utrošeno je 200 kom. šmajser, 20 puščane i 90 kom. mitraljeske municije. —

6. III. 1945. Na pruzi Bjelovar — Križevci između Rovišta[35] i Crkvene uništeno je 224 šinje i bačen u vazduh jedan arm-betonski most dug 3 metra. U akciji je sudjelovalo 34 borca pod rukovodstvom k-danta bataljona. U akciji je sudjelovala brigada »Matije Gubca«[36]. Utrošeno 350 kg exploziva, 10 m brzogorećeg, 20 m sporogorećeg štapina, 70 kom. štap. kapsla, 300 kom. šmajser i 50 kom. karabin municije.

4. III. 1945. Na putevima između Ludine i Katoličkog Selišta,[37] i Ludine i Kompatora, postavljene su 3 šrapnel-mine i 1 nagazna mina. O učinku istih nema podataka. Akciju su izvela 4 borca pod rukovodstvom politdelegata. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima, jer se neprijatelj tim putevima prebacivao u većim kolonama. —

6. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Ivanić-Grad postavljena je mina koja je detonirala ali o učinku nema podataka. Akciju je izvelo 5 boraca pod rukovodstvom jednog borca. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima jer neprijatelj tu prugu jako osigurava. Utrošeno je 10 kg exploziva i 1 nagazni aparat i 3 štapin-kapsle. —

8. III. 1945. Jedna desetina postavljala je šrapnel-mine na koje je naišla neprijateljska vojska, o učinku istih nema podataka. Ista neprijateljska kolona nastupala je prema Pobijeniku[38], te

---

[34] Kalnički partizanski odred je bio u sastavu Grupe partizanskih odreda 10. korpusa JA (vidi dok. br. 34, napomenu 4).

[35] Treba: Rovišće.

[36] Brigada »Matija Gubec« je bila u sastavu 32. divizije 10. korpusa JA.

[37] Na karti 1:100.000 piše: Kat. Selišće.

[38] Treba: Pobjenik.

smo ju dočekali sa jednim vodom i prihvatili borbu. Borba je trajala sat i po. Usljed nadmoćnosti neprijatelja, vod se je povukao na položaj u selo Suvaju[39] gdje je ponovno prihvaćena borba. U Suvaji dobili smo pojačanje od 2 naša voda sa 2 puškomitraljeza. Neprijatelj je imao gubitaka ali nam broj nije poznat. Mi smo imali 2 ranjena. U akciji je sudjelovalo 57 boraca i rukovodioca pod rukovodstvom komandanta odreda[40]. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima zbog znatne nadmoćnosti neprijatelja koji je raspolagao sa mnogo teškog oružja, dok smo mi imali samo kratko[41] oružje sve dok nismo dobili pojačanje od II Bataljona sa 2 puškomitraljeza. Utrošeno je 15 šrapnel-mina, 800 šmajser metaka, 800 mitraljeskih i 420 karabin metaka, te 5 tromblon mina. —

9. III. 1945. Bio je jedan bataljon na položaju na putu između Milačevca[42] i Grabovnice, gdje je prihvaćena borba sa neprijateljem, i omogućeno otstupanje jedne čete iz Kalničkog Odreda iz Milaševaca. Kada je neprijatelj počeo tući sa boka, te su se morali povući na druge položaje. Na spomenutom putu postavljene su šrapnel-mine, od kojih se je čula detonacija, ali nam učinak nije poznat. Neprijatelj je imao žrtava ali nam broj nije poznat. Akcija je izvršena pod vrlo teškim okolnostima zbog nadmoćnosti neprijatelja u ljudstvu i oružju, ali uspjeh bi bio i veći da se gore pomenuta četa nije povukla bez borbe. U akciji je sudjelovalo 64 borca i rukovodioca pod rukovodstvom pom. politkomesara Odreda. Utrošeno je 3 šrapnel mine, 900 kom. mitraljeskih i 1200 kom. šmajser metaka. —

14. III. 1945. Na cesti Palešnik — Vel. Pisanica postavljeno je 5 štapnel[43] mina, o učinku istih nema

[39] Treba: Suhaja.
[40] Komandant odreda je bio Milutin Vignjević.
[41] Omaška; treba: lako.
[42] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno su u pitanju Milaševci.
[43] Pogrešno; treba: šrapnel.

podataka. U akciji je sudjelovao 3. bat. II. Moslovačke brig.[44] a izvršilo ju je 9 boraca pod rukovodstvom komandira čete. —

15. III. 1945. Na pruzi Varaždin — Koprivnica, kod sela Martijanec, bačen je u vazduh betonski most dug 8 metara. U akciji je sudjelovalo 20 boraca, pod rukovodstvom komesara bataljona. —

Istog dana, na istoj pruzi, kod istog mjesta postavljena je mina, koju je neprijatelj pronašao i ponesao u uporište Varaždin koja je pred poštom detonirala. Uništen je kamion a ubijeno je 14 ustaša. —

18. III. 1945. Kod Ludbrega bačen je u vazduh željeznički most dug 63 metra. Akciju je izvelo 20 boraca, pod rukovodstvom komes.[ara] bataljona. Dalnjih podataka nema. —

Istog dana, na cesti kod Bjelovara postavljene su mine, o učinku istih nemamo podataka. U akciji je sudjelovalo 30 boraca pod rukovodstvom zamj. k-danta bataljona. Utrošeno je 19 šrapnel-mina, 200 šmajser metaka, 10 puščanih metaka. —

19. III. 1945. Na polju između Garešnice i Brestovca postavljene su 2 šrapnel mine, o učinku istih nema podataka. Akciju su izvršila 2 borca pod rukovodstvom desetara. —

20. III. 1945. Na putu Pašjan — Trnovitica postavljene su 2 šrapnel mine, o učinku istih nema podataka, akciju su izvršila 2 borca. —

21. III. 1945. Na putu kod Vel. Zdenaca izvađene su 2 šrapnel-mine. Akciju izvršila 2 borca.

Istog dana, na cesti Kajgana — Garešnica, postavljeno je 5 šrapnel-mina, koje su detonirale i ubile 18 ustaša i domobrana, akciju su izvela 2 borca pod rukovodstvom desetara. —

---

[44] Druga moslavačka brigada je bila u sastavu 33. divizije 10. korpusa JA.

Na cesti Severin — Prespa, postavljene su 2 šrapnel-mine, o učinku istih nema podataka. U akciji su sudjelovala 2 borca pod rukovodstvom delegata. —

Na pruzi Ćukovec — Rasinja, uništene su 72 šinje, detaljnih podataka nema. —

22. III. 1945. Na cesti Stražanac — Vel. Zdenci, postavljeno je 6 šrapnel-mina po XII. Brigadi[45]. Pošto je utvrđeno da iz 3 mine nisu izvađeni osigurači, mine su povađene.

Istog dana, između Vel. Zdenaca i Hercegovca i Klokočevca postavljene su 4 nagazne mine, o učinku nema podataka, akciju su izvršila 2 borca pod rukovodstvom desetara. —

22. III. 1945. U Trupinskom Gaju, kod stanice Hercegovac, postavljene su 2 šrapnel mine, a na cesti od Hercegovca do stanice isto 2 šrapnel mine. Kod šume Lenjig[46] kod Hercegovca postavljene su isto 2 šrapnel-mine. Kod iste šume nalaze se 3 neprijateljska bunkera, u koji su postavljene 3 štikete exploziva sa temp. olovkama. Neprijatelj je naišao na mine te su iste detonirale. Isto tako zauzeo je položaj u bunkerima u kojima je bilo štikete koje su također detonirale. Detaljnih podataka o učinku nema. Akciju su izvela tri borca. Ista je izvedena pod teškim okolnostima zbog neprijateljskog nadiranja, te su isti drugovi bili i opkoljeni te su se morali probijati. Utrošeno je 6 šrapnel mina, 3 štiketa exploziva i 3 temp. olovke.

Istog dana na pruzi Ludbreg — Martijanec, uništene su 72 šinje. Akciju je izvelo 27 boraca, pod rukovodstvom komesara bataljona. Utrošeno 160 kg exploziva, 36 rudarskih kapsla, 6 m sporogoreće i 45 m brzogoreće korde. Dalnjih podataka nema. —

23. III. 1945. Kod stanice Hercegovac, postavljene su 4 šrapnel-mine, na koje je naišao neprijatelj.

---

[45] Odnosi se na 12. proletersku (slavonsku) brigadu 12. divizije 6. korpusa JA.

[46] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno: predio Leniki.

Ubijeno 16 a ranjeno nekoliko neprijateljskih vojnika. Akciju su izvršila tri borca. —

Na cesti Vel. Zdenci — Hercegovac, postavljene su mine i bačen je u vazduh drveni most duljine 5 metara. Akciju su izvršila tri borca. Utrošeno je 40 kg exploziva, 5 štapin kapsli i 10 m brzogorećeg štapina. —

24. III. 1945. Na cesti Stražanac — Klokočevac bačena su u vazduh dva drvena mosta duljine 3 metra, a na rijeci Ilovi dva mosta duljine 18 i 6 metara. Akciju su izvršila 2 borca pod rukovodstvom desetara. —

Istog dana u Tomašći[47] bačen je u vazduh most dug 12 metara, detaljnih podataka nema. Akciju su izvršila dva borca pod rukovodstvom desetara.

Istog dana u Kajgani bačena su u vazduh dva drvena mosta duljine 6 i 9 metara. Ostalih podataka nema. —

Istog dana na putu Brestovac — Kajgana — Garešnica postavljene su dve nagazne i 2 protutenk. mine, o učinku istih nema podataka. Akciju su izvršila dva borca pod rukovodstvom desetara. —

Manjka izvještaj II. Diverzantskog Odreda, koji je svoj operativni izvještaj dostavio izravno Vama[48].

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Milan A. Bulat**

Zamj. komandanta, major: **Borivoj S. Milićević**

M. P.

[49]13. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Borongaj, dignut je u zrak njemački vlak sa ratnim materijalom. Uništena lokomotiva i 12 vagona, imade 6 mrtvih i 8 ranjenih njemačkih vojnika. Promet je stajao 13 sati. Akcijom je rukovodio Komandant I bataljona

[47] Na karti 1:100.000 piše: Tomašica.
[48] Vidi dok. br. 46.
[49] Slijedeći tekst naknadno je priložen dokumentu.

Grdak, zamjenik komandira 2 čete sa 5 boraca. Zarobljen je jedan časnički namjesnik i jedan pištolj 7.65 kal., isti je predan u P.P.O.[50]

15. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Čulinec pokušano je postaviti minu, ali se nije moglo radi nadmoćnijeg neprijatelja koji imade jake zasjede i patrole kod povlačenja iz pruge. Zarobljen je jedan protuzrakoplovni oficir bez oružja. Akcijom je rukovodio Komandant I bataljona Grdak, delegat 2 čete 2 voda sa 5 boraca.

15. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Sesvete, postavljena je nagazna mina, istu je neprijatelj pronašao. Akcijom je rukovodio Komesar Šepak i komesar 2 čete Božičnik sa 4 borca.

15. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga kod stanice Prečec dignut je u zrak njemački transportni vlak. Uništeno je lokomotiva i 3 vagona. Mrtvih imade 5 njemačkih vojnika, broj ranjenih nije nam poznat, koliko je stajao promet nije nam poznato. Akcijom je rukovodio komesar 1 čete Tešija Antun sa jednom desetinom.

17. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Sesvetski Kraljevec, dignut je u zrak njemački transportni vlak, podataka nema. Akcijom je rukovodio delegat 2 čete 2 voda Juvan Franjo sa 3 borca. Koliko je stajao promet nije nam poznato.

17. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga kod stanice Ivanić-Grad dignut je u zrak transport Čerkeza. Uništena je lokomotiva i 16 vagona. Imade 300 mrtvih i ranjenih Čerkeza. Promet je stajao 16 sati. Akcijom je rukovodio komesar 1 čete Tešija Antun sa jednom desetinom.

---

[50] i [53] Posavski partizanski odred

19. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Prečec, pokušano je postaviti minu za vlak ali nije uspjelo, radi nadmoćnijeg neprijatelja. Akcijom je rukovodio komesar 2 čete Božičnik Milan, vodnik 3 voda i jedan desetar sa 4 borca.

20. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Ostrna pokušano je postaviti minu za vlak, ali nije uspjelo radi zasjede i patrole. Akcijom je rukovodio vodnik 1 čete Mikec Stjepan sa jednom desetinom.

21. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Dejanovac dignut je u zrak transportni vlak. Podataka nema. Koliko je stajao promet nije nam poznato. Akcijom je rukovodio zamj. komandira 1 čete Petljak Franjo sa jednom desetinom.

21. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Sesvetnik[51] Kraljevec pokušano je postaviti minu za vlak, ali nije uspjelo radi zasjeda i patrole. Akcijom je rukovodio vodnik 2 voda 2 čete Antolić Josip sa jednom desetinom.

21. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Sesvete, pokušano je postaviti minu za vlak, ali nije uspjelo radi zasjeda i patrola. Akcijom je rukovodio vodnik 3 voda 2 čete Kostanjčar Blaž sa jednom desetinom.

22. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Dugo Selo, pokušano je postaviti minu, ali nije uspjelo, radi jakih zasjeda i patrola. Akcijom je rukovodio desetar 2 čete 2 voda i jedan desetar prve desetine Belošević Stjepan sa 5 boraca.

22. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Sesvete, dignut je transportni vlak, podataka nema. Koliko je stajao promet nije nam poznato. Akcijom je rukovodio delegat 2 čete 1 voda Juvan Franjo sa jednom desetinom.

[51] Pogrešno; treba: Sesvetski.

23. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Prečec, pokušano je postaviti minu za vlak, nije uspjelo radi jakog osiguranja. Akcijom je rukovodio komesar 2 čete sa jednom desetinom.

24. III. 1945. Kod sela Resnik, dva borca 2 čete zapucala su na jednu ustašku kolonu u jačini od 120 ustaša. Tom prilikom ubijena su 2 ustaša i 1 teže ranjen. Potrošeno je 64 šmajserska metka. Akcijom su rukovodili dva borca Stjepan Ranaci i Peterfaj Slavko iz 2 čete.

24. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Sesvete, pokušano je postaviti minu za vlak ali nije uspjelo, radi jakog osiguranja. Akcijom je rukovodio delegat 2 voda 2 čete Marijan Putak sa jednom desetinom.

25. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Borongaj, dignut je u zrak njemački transportni vlak, podataka nema. Koliko je stajao promet nije nam poznato. Akcijom je rukovodio Komandant [1. bataljona] Grdak sa jednom desetinom.

25. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Sesvetski Kraljevec, pokušano je postaviti minu za vlak, ali nije se moglo te je zatim jedna desetina kada je nailazio vlak otvorila vatru, voz je stajao 9 sati. Broj mrtvih i ranjenih nije nam poznat. Utrošeno je 90 šmajserskih metaka i 15 Mauzer. Akcijom je rukovodio Komesar 2 čete Milan Božičnik sa jednom desetinom.

25. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Dejanovac, dignut je u zrak vlak, podataka nema. Koliko je stajao promet nije nam poznato. Akcijom je rukovodio vodnik 1 voda 1 čete Svetlečić Mato sa jednom desetinom.

25. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Križ, dignut je u zrak transportni vlak, podataka nema. Koliko je stajao promet nije

nam poznato. Akcijom je rukovodio komesar I čete Tešija Antun sa jednom desetinom.

27. III. 1945. U selu Žutnjak ubijen je jedan ustaški poručnik. Do istoga se nije moglo doći, pošto je naišla jedna njemačka kolona. Akcijom je rukovodio Stjepan Ranaci i Peterfaj Slavko. Utrošeno je 30 šmajserskih metaka. Istog dana u Žitnjaku zarobljen je jedan kamion vlasništvo gradske električne centrale, isti je predan Štabu II Diverzantskog Odreda.

30. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Širinac[52], postavljena je nagazna mina, ali je ista pronađena. Akcijom je rukovodio delegat 1 čete Dekanić Josip sa jednom desetinom.

30. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Ivanić-Grad, pokušano je postaviti minu za vlak, ali se nije moglo radi jakih patrola i zasjeda. Akcijom je rukovodio vodnik 3 voda 1 čete Makec Stjepan sa jednom desetinom.

1. IV. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Širinac, dignut je u zrak transportni vlak. Uništena je jedna lokomotiva i 6 vagona. Broj mrtvih i ranjenih nije nam poznat. Akcijom je rukovodio zamjenik komandira 1 čete Petljak Franjo sa jednom desetinom.

1. IV. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Ivanić-Grad, postavljena je mina na aparat broj 1 do koje je došao pružni tenk iz kojeg je izašla zasjeda te je tako pronašla minu. Akcijom je rukovodio Svetlečić Mato, vodnik 1 čete 1 voda sa jednom desetinom.

2. IV. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Ivanić-Grad, dignut je u zrak transportni vlak. Podataka nemamo. Koliko je stajao promet nije nam poznato. Akcijom je rukovodio komesar 1 čete Tešija Antun sa jednom desetinom.

---

[52] Treba: Širinec.

3. IV. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Ostrna, pokušano je postaviti minu za vlak, ali se nije moglo radi zasjede i patrola. Akcijom je rukovodio delegat 2 čete Marijan Putak sa jednom desetinom.

3. IV. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Dugo Selo, pokušano je postaviti minu za vlak, ali nije uspjelo radi zasjede. Akcijom je rukovodio desetar Belošević Stjepan 2 čete 2 voda sa jednom desetinom.

3. IV. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Ostrna, dignut je u zrak njemački transportni vlak. Uništena je lokomotiva i 7 vagona. Broj mrtvih i ranjenih nije nam poznat. Koliko je stajao promet nije nam poznato. Akcijom je rukovodio vodnik 3 voda 2 čete Blaž Kostanjščar sa jednom desetinom.

3. IV. 1945. U selu Žitnjak kraj Zagreba zarobljeno je 7 domobrana bez oružja, dva para konja, i kola sa priborom, 40 litara nafte. Akcijom su rukovodila 2 borca 2 čete i 2 borca P.P.O.[53]

4. IV. 1945. Na pruzi Zagreb — Banova Jaruga, kod stanice Prečec, dignut je u zrak transportni vlak. Uništeno je 7 vagona, lokomotiva je oštećena. Broj mrtvih i ranjenih nije nam poznat. Koliko je stajao promet nije nam poznato. Akcijom je rukovodio pomoć. komesara 1 čete Dragutin Popec sa jednom desetinom.

BR. 48

IZVJEŠTAJ SAOBRAĆAJNOG ODSJEKA VOJNE OBLASTI 8. KORPUSA OD 3. APRILA 1945. SAOBRAĆAJNOM ODJELJENJU KOMANDE POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O ORGANIZACIJI I RADU POŠTANSKO-TELEGRAFSKO-TELEFONSKE SLUŽBE I ČETE ZA VEZU U MJESECU MARTU[1]

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
VOJNA OBLAST VIII UD. KORPUSA
Saobraćajni Otsjek
P.T.T.[2] Sekcija
Br. 1177/330 3. IV 1945.

Predmet: Mjesečni izvještaj

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
KOMANDA POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
(Saobraćajno Odjeljenje)

ORGANIZACIONO STANJE:

Odlaskom druga **Ilić Ante** na raspored u IV. Jugoslavensku Armiju, P.t.t. sekcija sastoji se samo od v.d. šefa Sekcije **Perišin Ivana** (p.t.t. činovnika).

P.t.t. referenti po Područjima:

1. Područje Sjeverne Dalmacije: **Vukojević Nikola.**
2. Područje Biokovsko-Neretvansko[3]: **Babaja Vitomir,** pomoćnik **Srzić Nikola.**

Vojna P.t.t. delegacija pri Rav.[4] pošta Split

Kod iste nije bilo promjena, kao ni imenovanja novih vojnih delegata pri poštama.

RAD P.t.t. SEKCIJE

Obzirom da su sazreli uslovi, da se cjelokupan P.t.t. saobraćaj na teritoriju ove Oblasti preda Narodnim vlastima, izdato je uputstvo Komandama Područja Sjeverne Dalmacije i Biokovsko Neretvanskog, da zajednički P.t.t. referent i

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 9—1, k. 1892—4.
[2] Poštansko-telegrafsko-telefonska
[3] i [14] Biokovsko-neretvansko područje je u martu 1945. godine rasformirano i ušlo u sastav Komande područja južne Dalmacije (vidi dok. br. 53, napomenu 6).
[4] Ravnateljstvo

izaslanik Rav. pošta otpočnu sa primopredajom P.t.t. ustanova na pomenutim područjima, dana 1. IV. 1945.[5]

Izvršen je obilazak sa strane ove Sekcije na teritorije Komande Područja Sjeverne i Srednje Dalmacije, dok obilazak po ostalim područjima nije izvršen.

Zapažen je zastoj usmjerivanja poštanskih pošiljaka uslijed formiranja IV. Jug. Armije[6], u koju su ušle nove divizije i brigade. Također je zapaženo u pošti Šibenik nepravilno raspoređenje trojice drugova invalida, koji na tim dužnostima nisu zadovoljili, a nisu ni mogli zadovoljiti, jer su dvojica dodijeljena na rad telefonskoj centrali, gdje je potrebno da budu drugovi živčano zdraviji. Treći invalid je drugarica sa malo ukočenom desnom rukom, slabe pismenosti, a dodijeljena je kartiranju, za sortiranje pismonosne pošte, t.j. na rad kojem treba brzina u čitanju i vještina u rukama, za dijeljenje pošte po raznim pretincima (drugarica sa voljom savladava ove svoje nedostatke). Vojnom delegatu je stavljeno u dužnost da ove drugove rasporedi na za njih lake poslove (na pr. isporuka, post-restant, pošiljaka za drugaricu).

POŠTANSKA SLUŽBA. U svim ustanovama na teritoriju ove Oblasti, odnosno Rav. pošta služba se vrši po bivšim Jugoslavenskim pravilnicima.

Uvođenjem nove trosedmične parobrodske pruge Šibenik—Zadar, kao i one već postojeće Zadar—Split—Dubrovnik, pošte Zadar i Šibenik sada su u mogućnosti da izmjenjuju svaki dan, osim nedjelje, izravne zatvore[7]. Direktni zatvori uvedeni su između slijedećih pošta: Split—Zadar, Split—Dubrovnik, svaki drugi dan; Split—Knin, Split—Drniš, Split—Šibenik, Split—Sinj, Knin—Šibenik, Knin—Drniš, Knin—Strmica, Metković—Mostar, Obrovac—Lovinac, svaki dan; Split—Imotski, Split—Mostar, 3 puta nedjeljno.

Na glavnijim linijama Split—Zadar i Split—Dubrovnik prenos pošte vrši se parobrodom svaki drugi dan. Na liniji Split—Imotski—Mostar, autom tri puta sedmično, i to: svakog ponedjeljka, srijede i petka u smjeru Split—Mostar, a svakog utorka, četvrtka i subote u smjeru Mostar—Split. Na pruzi Split—Perković—Drniš—Knin—Šibenik, Split—Sinj i Metković—Mostar vozom svaki dan. Na potezu Obrovac—Lovinac svaki dan kamionom. Na svim ovim potezima prenos se vrši uz pratnju poštanskog službenika. Na potezu

[5] Vidi dok. br. 53.

[6] Vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 1.

[7] poštanske pošiljke

Knin—Strmica—Bosansko Grahovo i Knin—Pađene prenos se obavlja svaki dan kurirom.

Pošte na prelazima iz ove Vojne Oblasti u drugu obišao je u više navrata referent p.t.t Komande Područja Sjeverne Dalmacije.

Opaža se da osoblje nije razmješteno po poštama onako kako bi to interesi i obezbjeđenje vojnog p.t.t saobraćaja zahtjevalo. Na pojedinim poštama udaljenim od frontalne linije stoje 3 do 4 stručna p.t.t. činovnika, dok pri onoj pošti, koja je u tijesnoj vezi i na samoj granici ove Oblasti samo jedan sa stručnom spremom, a ostali slabi i stari.

Od dana predaje p.t.t. ustanova Rav. pošta, nad poštanskim poslovanjem, osim Komanda Područja Sjeverne Dalmacije i Biokovsko Neretvanskog, kojima rukovode p.t.t. referenti, pregled nije obavljen.

TELEFONSKA SLUŽBA Na svim telefonskim stanicama služba se vrši po Jugoslavenskom pravilniku, između vojnih i civilnih vlasti, kao i privatnika.

Zastoj u brzom odvijanju t.t. službe zapažen je u Šibeniku, s razloga što sve linije nisu uključene u jednu centralnu telefonsku centralu, već u tri centrale.

Pri noćnoj kontroli ispitivanja stanja linija osobito je primijećeno nejavljanje centrale Split, koja to pravda pomanjkanjem osoblja, jer je zauzeto primanjem telegrama. Prednje je stavljeno do znanja Rav. pošta, zamolbom da za primanje telegrama postavi zasebnog telegrafskog činovnika u noćnoj službi.

TELEGRAFSKA SLUŽBA. Ova se služba vrši preko telefona, po Jugoslavenskom pravilniku.

Svi telegrafski aparati, koji nisu bili uništeni od neprijatelja, sakupljeni su po nalogu ove Sekcije i poslani Ravnateljstvu pošta Split. Telegrafska veza bi se za sada mogla uspostaviti sa glavnim mjestima, a ostale t.t. stanice istu bi službu obavljale telefonom. Stručnog osoblja za obavljanje ove službe ima.

Zasebni telefonski aparati za primanje, odnosno davanje telegrama postavljeni su uglavnom na svim centralama.

Brzina koju zahtjeva sadržaj samog telegrama nije u potpunosti zadovoljavajuća iz razloga što su telefonski vodovi preopterećeni, te se otprema istih obavlja skoro samo preko noći.

TEHNIČKA SLUŽBA. Izrgađene su slijedeće linije:

a) po jedan dvožični telefonski vod na potezu Tučepi—Igrane, Imotski—Vitina, Imotski—Mostar, Metković

—Ploče, Privod[8]—Trpanj—Orebić, Orebić—Kučište, Gruga—Nagumena[9], Drniš—Skradin, Šibenik—Skradin, Pakoštane—Pirovac (završenim ovim radom, definitivno je završen rad na izgradnji drugog dvožičnog telefonskog voda Šibenik—Biograd—Zadar);

b) podvostručen postojeći jednožični telefonski vod Zemunik—Smilčić—Novi Grad i Smokvica—Korčula.

c) Radovi na uspostavi dvožičnog telefonskog i jednožičnog telegrafskog željezničkog voda na potezu Split—Perković—Knin i Šibenik završeni su.

U GRADNJI su slijedeće linije:

a) dvožični telefonski vod Knin—Strmice, Bosansko Grahovo—Drvar, Obrovac—Lovinac, Obrovac—Starigrad, Split—Zadar—Šibenik, Supetar—K.k.[10] Velaluka i K. k. Debeli Brijeg[11]—Split, Pirovac—Tijesno i Gruda—Mrcine.

b) Podvostručenje jednožičnog telefonskog voda Novigrad—Vinjerac—Starigrad.

ČETE ZA VEZU

Fuziranjem Četa za vezu bivših Komanda Područja Zadar—Šibenik i Knin[12], te prebacivanjem Čete za vezu Splitskog Područja u Obrovac, formiran je tehnički bataljon od 4 čete. Za komandanta, odnosno tehničkog referenta bataljona određen je drug **Vukojević Nikola,** dosadašnji p.t.t referent a za pomoćnika komandir čete za vezu bivšeg Šibenskog Područja. Brojno stanje bataljona je 239 drugova, sa komandnim kadrom. Sjedište bataljona je u Kninu.

U Split je prebačena Četa za vezu bivše Komande S.D. O.P.[13] koja broji 27 drugova.

Četa za vezu Biokovsko Neretvanskog Područja broji 48 drugova, sa komandnim kadrom.

Svaka četa podijeljena je na dva voda, a svaki vod na dvije desetine, i to: na jednu građevnu i jednu linijsku, sa odgovarajućim komandnim kadrom.

---

[8] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

[9] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

[10] Redakcija nije ustanovila šta znači ta skraćenica.

[11] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

[12] Vidi dok. br. 53, napomenu 6.

[13] Srednjodalmatinskog otočkog područja

Održan je nadzirački t.t. kurs, kojeg je pohađalo 78 drugova.

Ispitu koji se održavao 27, 28. i 29. III 1945. pristupilo je 73 druga, dok se 5 drugova nalazi u bolnici. Sa vrlo dobrim uspjehom ispit je položilo 3/4 drugova.

Po završenom ispitu 6 drugova je upućeno Komandi Pozadine IV. Jug. Armije, dva t.t. radionici Zadar, jedan Vojnoj p.t.t. Delegaciji pri Rav. pošta Split, a ostali su raspoređeni u čete za vezu.

Za slijedeći kurs, koji počima 1. IV. 1945. pozvano je novih 60 drugova iz Četa za vezu.

RAD PO PODRUČJIMA

KOMANDA PODRUČJA SJEVERNE DALMACIJE

Na teritoriju ovog Područja ima 7 p.t.t stanica, koje rade pod rukovodstvom p.t. referenta. Sve pošte rade po Jugoslavenskom pravilniku.

Direktne kartovne veze naznačene su u skupnom izvještaju.

ČETA ZA VEZU Brojno stanje Čete za vezu bivše Komande Kninskog Područja jest 55 drugova sa komandnim kadrom.

U toku ovoga mjeseca vršeni su slijedeći radovi:

Linije Knin—Strmica—Bosansko Grahovo—Drvar, iskopano je 370 rupa i usječeno 370 komada stupova, od toga je usađeno 200 komada i podignuto linije do sela Vrpolja. Stupovi su borovi duljine 6 do 7 metara, oguljeni i nepaljeni. Održano je 4 stručna, 6 vojničkih i 8 političkih časova.

GLAVNI MEHANIČAR Popravljeno je 30 komada telefonskih aparata i 6 komada telefonskih centrala.

KOMANDA PODRUČJA BIOKOVSKO-NERETVANSKO[14]

Na teritoriju ovog Područja ima 17 p.t.t stanica, pod rukovodstvom p.t.t referenta. Kroz ovaj mjesec otvorena je pošta Baška Voda. Sve pošte rade po Jugoslavenskom pravilniku. Direktne kartovne veze naznačene su u skupnom izvještaju.

ČETA ZA VEZU. Brojno stanje čete, sa komandnim kadrom je 48 drugova.

U toku ovog mjeseca izvršeni su slijedeći radovi:

Uspostavljena linija Imotski—Posušje—Mostar. Usađeno je 22 nova stupa pred Širokim Brijegom[15]. Uspostavljena je linija Makarska—Tučepi—Podgora—Igrane. Izvršeni su radovi na konsolidovanju linija Makarska—Dubci, Makarska—Baška Voda—Dubci i Makarska—Tučepi—Podgora i Igrane. Na potezu Ravče—Vrgorac postavljeno je 65 stupova i 4×2 km linije. Na potezu Zagvozd—Turija, podignuto je 2 km jednolančane linije. Na potezu Metković—Ploče Luka postavljeno je 8×2 km linije.

PLAN ZA IDUĆI MJESEC

Završiti predviđenu predaju pošta Narodnim vlastima.

Završiti započete telefonske linije.

Započet sa radom jednožičnog telegrafskog voda Knin—Drniš—Šibenik.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.D. Šefa P.t.t. Sekcije: **Perišin Ivan**

Šef Saobraćajnog Otsjeka:[16]

[15] Sada: Lištica.
[16] Ljubomir Filipović

BR. 49

ZAPOVIJEST ŠTABA 7. UDARNE DIVIZIJE JA OD 3. APRILA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA DABAR, LETINAC, LIPICE I STAJNICE I PRESJECANJE KOMUNIKACIJE JEZERANE — BRINJE[1]

ŠTAB
VII. UDARNE DIVIZIJE IV. KORPUSA N.O.V. JUGOSLAVIJE[2]
Op. Br. 69/45
3/4 — 1945.

ZAPOVIJEST
(Sekcija Karlovac — Ogulin — Gospić — Senj 1:100.000.)

PODACI O NEPRIJATELJU:

Na sektoru Slunj — Primišlje nalaze se sljedeće neprijateljske snage: dva jeger bataljona[3], 1 bataljon policijski, dobrovoljački bataljon i dvije bojne domobrana XII pješ. Zdruga.[4] Ukupna jačina oko 3.000 vojnika.

Na sektoru Plaščanske doline nalaze se na Vojnovcu, Mudrić Glavici i Trojvrhu tri njemačka bataljona iz sastava 392 divizije[5].

Na sektoru Gacke Doline nalaze se neprijateljske snage:

Otočac: Štab VIII Bojne XI. H. D.[6] i nepoznat broj legionara iz 392 divizije. Prema naknadno prikupljenim podacima neprijatelj drži kote oko Dabra, Bobići Brdo, Zapolje i Lug, a ujedno i raspoređen je i po selu. Naoružan sa dva teška bacača i nepoznat broj automatskog oružja.

Lipica: Jedna satnija ustaša VIII Bojne XI. H. D.

Letinac: Jedna satnija ustaša iz iste bojne.

Jezerane: Jedna bojna XIII. H. D.[7]

---

[1] Ovjereni prepis originala (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 13/1 — 1, k. 814.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Iz sastava njemačkog 1. lovačkog dopunskog puka.

[4] Taj zdrug je bio u sastavu ustaško-domobranske 13. hrvatske divizije (vidi dok. br. 6, napomenu 3).

[5] Njemačka 392. legionarska »Plava« divizija je u svom sastavu imala 846. i 847. pješadijski puk. Redakcija ne raspolaže podacima kojem su puku pripadali ti bataljoni.

[6] Ustaško-domobranska 11. hrvatska divizija je u svom sastavu imala 4. i 18. ustaški zdrug (vidi dok. br. 19, napomenu 5).

[7] Tada su na tom području bile snage 17. zdruga 13. ustaško-domobranske divizije (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 51).

Brinje: Jedna kompanija I. bataljona 846 reg., jedna veterinarska i sanitetska četa, jedna mesarska četa, jedna pekarska četa i štab II. bat. 846 reg.

Čudin Klanac — Babin Potok: Na ovoj liniji razmještena je 487 reg. bez jednog bataljona[8]. 19. ustaška bojna nalazi se u Vrhovinama i [Vrhov.] Rudopolju.

Naše snage: VII i VIII Ud. divizija, tenkovski bataljon i Artiljerijska brigada.

Zadatak naših snaga: Sadejstvo sa snagama IV. Armije u čišćenju Like i stvaranju daljnjih uslova za napredovanje u pravcu sjevera, prodiranje u Gacku Dolinu i vezivanje ovih snaga za naš Korpus[9].

Plan operacije: U prvoj fazi likvidirati neprijateljska uporišta **Dabar**, a zatim nastaviti sa čišćenjem sa Lipica, Letinca, izbijajući na komunikaciju Jezerane — Brinje — Žuta Lokva i Otočac.

U vezi gornjeg naša divizija izvršiće napad na neprijateljsko uporište **Dabar**, a po likvidaciji istog nastaviti sa čišćenjem **Lipice, Letinca** i **Stajnice**, presjecajući komunikaciju **Jezerane — Brinje**. Sa jednom brigadom izvršiti osiguranje od pravca Otočca, i Zalužnice i po likvidaciji Dabra izbiti na komunikaciju Otočac — Žuta Lokva.

U vezi gornjeg

NAREĐUJEMO:

I BRIGADA, ojačana sa vodom protukolskih topova:

Zadatak: Izvršiće napad na neprijateljsko uporište Dabar sa istočne strane sela, t.j. uz samu cestu. Sa jednim bataljonom nastupati lijevo od ceste pravcem Lug — Dabar — Palež. Sa jednim bataljonom zaposjesti položaj

---

[8] Odnosi se na 1. bataljon 847. pješadijskog puka, koji je tada bio u okolini Bihaća (vidi dok. br. 82, napomenu 135).

[9] i [13] Da bi se ostvarilo sadejstvo sa jedinicama 4. armije JA u operaciji za konačno oslobođenje Like, Glavni štab Hrvatske naredio je depešom 1. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2 — 3, k. 119/4) Štabu 4. korpusa slijedeće:

»U vezi sa predstojećim operacijama [4.] armije, vaš je zadatak sljedeći: zauzeti neprijateljsko uporište Dabar i spustiti se u Gacku dolinu radi vezivanja neprijateljskih snaga u Gackoj dolini. Jednom pomoćnom kolonom, koja će istovremeno osiguravati desni bok glavne kolone, zauzeti Stajnicu, po mogućnosti i Jezerane, te presjeći komunikaciju: Brinje — Modruš. Lijevo se osigurati na prostoru Petrinić Polja. Izvjesne snage postaviti na prostoru Plaškog sa zadatkom osiguranja, a rezervu na prostoru Rakovice. Zatvarati pravce ka Bihaću, Petrinji i Karlovcu. Početak napada 4. aprila ujutro.«

O ostvarenom sadejstvu i rezultatima napada vidi dok. br. 61 i 82, depešu od 4. aprila, i tom XI, knj. 4, dok. br. 18, 20 i 103, napomenu 15.

Tuk i kotu 670, sa zadatkom zatvaranja pravca od Zalužnice. Sa dva bataljona nastupati uz cestu pravcem Sitnik isključno Bobić Brdo.

Bataljoni koji imaju zadatak da izbiju na Palež i Tuk, moraju da izbiju na određene položaje prije početka napada.

Desno održavati tijesnu vezu sa dijelovima II. brigade na liniji kota 713 Zapolje — Crni Vrh.

Izvršiti minanje ceste između Dabra i Glavaca, t.j. na pogodnom mjestu odakle se može tući ispod samog Paleža.

II. BRIGADA, ojačana sa 2 protukol. topa:

Zadatak: Izvršiće napad na neprijateljsko uporište Dabar i izvršiti osiguranje od pravca Letinca na liniji kota 950 i 979. Sa tri bataljona izvršiti napad od pravca sjevera Bobić Brdo, sa jednim bataljonom izbiti na Crni Vrh i izvršiti osiguranje od pravca Otočca u zajednici sa bataljonom I. brigade. Desno održavati vezu sa dijelovima III brigade na liniji Vršak — Pugarica[10] a lijevo sa bataljonom I. brigade na Paležu. Po likvidaciji Dabra brigada će se orijentisati u pravcu Letinca i izvršiti napad na isto uporište sa težištem izbijanja u pravcu Brinje.

III BRIGADA, ojačana sa 2 protukol. topa:

Zadatak: Sa dva bataljona izvršiti osiguranje od pravca Lipice i Stajnice, zaposjedajući položaje Vršak, kota 632 Tominci. Dva bataljona imati u brigadnoj rezervi na liniji Velika Siča. Vršiti priprema za likvidaciju neprijateljskog uporišta Lipica i Stajnice a potom izbijati na komunikaciju Brinje — Jezerane na liniji Rajkovići — Veliki Kut — Vukovići.

ARTILJERIJSKI DIVIZION

Zadatak: Plasiraće brdsku američku i škodinu bateriju u s.[Dabar.] Glibodolu istočno od kote 581, uzeti elemente za neprijateljsko uporište Dabar i to Zapolje kota 556 istočno od crkve u samom selu i bezimena kota južno od crkve, zatim za neprijateljsko uporište Le-

[10] Treba da piše: Dugarica.

tinac — Lipica i Stajnica, te tučenje svih ciljeva koji bi ometali nastupanje naše pješadije.

Protukolsku bateriju dodijeliti svakoj brigadi po jedan vod topova (dva topa).

INŽINJERIJSKI BATALJON: Smjestiće se na prostoriju s. Mala Kapela sa zadatkom osiguranja brigadnih komora, koje će se nalaziti na istoj prostoriji. Upućivati patrole prema s. Dabru i održavati stalnu vezu sa jedinicama I. brigade.

VEZA: Divizijski centar veze nalaziće se u s. Dabarski Glibodol, a pomoćni centar u s. Mala Kapela, a sve ostalo prema priloženoj zapovijesti za vezu[11].

SANITET: Divizijsko previjalište nalaziće se u s. Mala Kapela, t.j. divizijska prihvatna stanica, koja će prihvaćati ranjenike i evakuisati za Ličku Jesenicu u kiruršku ekipu, a sve ostalo prema priloženoj zapovijesti za sanitet.[12]

POPUNA MUNICIJOM: Vršiće se iz bojne komore ove divizije koja će se nalaziti na liniji Mala Kapela.

SNABDIJEVANJE HRANOM: Sve jedinice vršiće snadbijevanje sa hranom iz divizijske intendanture koja će se nalaziti u Ličkoj Jesenici.

ŠTAB DIVIZIJE: Nalaziće se u s. Glibodolu, a osmatračnica na Vratniku kota 733.

KONCENTRACIJA KOMORA: Sve jedinice koncentrisaće sve svoje komore na liniji Mala Kapela, a bataljonske komore mogu biti i bliže prema nahođenju dotičnih štabova.

POČETAK NAPADA: Napad će početi 4-IV-1945 g. u 6 čas. u jutro, do kojeg vremena sve jedinice moraju biti na polaznim položajima za napad, a jedinice na osiguranjima na svojim položajima.[13]

---

[11] Nalazi se u AVII, reg. br. 13 — 3/1, k. 814.

[12] Nalazi se u AVII, reg. br. 13 — 2/1, k. 814.

ZNACI RASPOZNAVANJA:

4/5-IV-t.g. biće: **Puška—Palanka,** dvije bijele rakete

5/6-IV-t.g. biće: **Višak—Višegrad,** dvije crvene rakete

6/7-IV-t.g. biće **Sedlo—Sarajevo,** 1 crvena i 1 zelena raketa.

7/8-IV-t.g. biće: **Karabin—Karlovac,** dvije bijele i 1 crvena raketa.

8/9-IV-t.g. biće: **Bomba—Brod** — dvije zelene i 1 bijela raketa.

U vezi upotrebljavanja raketa snadbjeti sve pa i najmanje jedinice sa potrebnim brojem raketnih pištolja i raznovrsnih raketa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. D. Politkomesara:
M.[14] Knežević v.r.

Komandant, potpukovnik:
M.[15]Pavlović v.r.

Dostavljeno:
Štabu IV. Ud. Korpusa na uvid,
Štabu I — III brigade, Art. div.,
Inž. batalj., Referentu za vezu i saniteta, Načelniku Intendanture

M.P.

Tačnost prepisa potvrđuje,
Načelnik major:
J.[16] Čakalo

[14] Milan
[15] Milan
[16] Jovo

BR. 50

IZVJEŠTAJ ŠTABA KALNIČKOG PARTIZANSKOG ODREDA OD 3. APRILA 1945. ŠTABU GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA 10. KORPUSA JA O DEJSTVIMA U PODRUČJU KALNIKA OD 21. DO 31. MARTA[1]

Oper. Oficir. K.P.O.H.[2]
Br. op. 5/45
3. IV. 1945.

ŠTABU GRUPE ODREDA X. KORPUSA „ZAGREBAČKOG"

POLOŽAJ

Operativni izveštaj:

Dne 16. III. 1945. do 20. III. — Odred u pokretu za sektor Kalnik i stiže u Koprivničku Riječicu[3], a smještava se u zaselku Marine.[4]

21. III. — Neprijatelj izlazi iz uporišta Križevci u jačini od jedne bojne i nadire u 3 pravca prema Podbrđanima, Vujićima i Vojakovcu. Neprijatelj je zasjeo i zauzeo položaje iznad tih sela s time, da pohvata našu civilnu vlast i opljačka istu, te namjerom da napadne naše baze koje su se nalazile u Koprivnički Riječici. Blagovremeno smo saznali po našim patrolama kretanje neprijatelja i sa dvije čete istog napali, kojeg smo razbili i protjerali u uporište. Neprijateljski gubici su 12 mrtvih i 4 ranjena i jedan živ zarobljen sa puškom, te uhvaćen sav plijen kojeg je neprijatelj imao namjeru odvući u uporište. Odred se povukao u svoje baze. Vlastiti gubici su 2 ranjena i 1 od tih je komesar 3 čete drug Mlinarić Ivan.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII reg. br. 34 — 1/3, k. 557.

[2] Operativni oficir Kalničkog partizanskog odreda Hrvatske

[3] Na karti 1:100.000 piše: Koprivnička Reka.

[4] Treba: Marjin.

22. IV.[5] Odred bez promjena u Riječici. Jedna četa[6] upućena sa mobilisanim civilima koje je doveo Zagorski Odred[7] u Štab X. Korpusa.

23. IV. Odred sa jednom četom postavio zasjedu na Brezovom Mostu na cesti Križevci — Koprivnica, dok sa drugom osigurao zaleđe. Neprijatelj nije naišao.

24. IV. Odred sa 2 čete smjestio se u selu Osjeku.[8]

25. IV. Odred u pokretu za Drenovec gdje stiže u 18 sati i zauzima osiguranje na kotama i izvršava prisilno izviđanje na Varaždinske Toplice.

26. IV. Odred postavio zasjedu na cesti Varaždinske Toplice — Ludbreg u selu Svibovcu, neprijatelj izašao iz uporišta Toplice u jačini od 30 vojnika, koji su poslije samog dodira u paničnom bijegu povukli se u uporište. Iste noći načinjen fingirani napad na isto uporište i tom prilikom zarobljena su 3 ustaše.

27. IV. Odred se smjestio u Osijeku. Istog vremena neprijatelj je nastupao iz sektora Bilogore na cestu Križevci — Koprivnica i kretao prema Križevcima. Osiguranje izbacio t.j. pobočnice u jakim snagama na sektor Kalnik, dok je teško oružje utvrdio iznad Lepavine na piramidi te istim tukao u Poganac, tako da su se pobočnice neprijateljske podbacivale pod vlastitom vatrom t.j. topničkom i bacača. Neprijatelj je otišao u pravcu Križevaca i prema Zagrebu. Sa neprijateljem nismo se sukobili.

28. IV. Odred bez promjena u Osijeku.

---

[5] Pogrešno; treba III (marta), i to za sve dane od 22. do 31. O aktivnosti odreda u aprilu 1945. vidi dok. br. 73.

[6] Ta četa vratila se u sastav odreda 1. aprila 1945 (AVII, reg. br. 34 — 3/3, k. 557).

[7] Zagorski partizanski odred je bio u sastavu Grupe partizanskih odreda 10. korpusa JA (vidi dok. br. 34, napomenu 4).

[8] Treba: Osijek Vojakovački.

29. IV. Odred u istom mjestu. Istog dana neprijatelj se prebacuje iz uporišta Koprivnice za Križevce, te je izbacio jake pobočnice. Jedan vod odaslan na prisilno izviđanje koji je došao u dodir sa neprijateljem. Gubici neprijatelja su nepoznati, dok vlastitih gubitaka nema.

30. IV. Jedna četa Odreda napala selo Marinovac, iz kojeg je pripuckavala „milicija" te je tom prilikom ubijeno 2 milicionera i 2 ranjena. Istog dana Odred osigurava Diverzante[9] koji su porušli rudnik, kojega je iskorištavao neprijatelj iz uporišta.

31. IV. Odred sa 2 čete osigurava N.O.O.[10] Križevci u Sv. Jeleni[11] gdje se sprovađa mobilizacija i konfiskacija narodnih neprijatelja i protjerivanje istog u uporišta. Istog dana izlazi neprijatelj u jačini od jedne terenske satnije iz uporišta Križevci kojim je jurišem protjeran. Gubici neprijatelja su nepoznati, dok vlastitih gubitaka nema.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar—kapetan: **Kocijan**

Operativni oficir:[12]

[9] Iz sastava 3. diverzantskog odreda.
[10] Narodnooslobodilački odbor
[11] Na karti 1:100.000 piše: Sv. Helena.
[12] Potpis nečitljiv.

BR. 51

IZVJEŠTAJ SAOBRAĆAJNOG ODSJEKA VOJNE OBLASTI 4. UDARNOG KORPUSA OD 5. APRILA 1945. SAOBRAĆAJNOM ODJELJENJU KOMANDE POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O RADU ŽELJEZNIČKE, POŠTANSKO-TELEGRAFSKO-TELEFONSKE I TRANSPORTNE SEKCIJE I SEKCIJE ZA ODRŽAVANJE KOMUNIKACIJA U MJESECU MARTU[1]

Vojna Oblast IV. Udarnog Korpusa
Jugoslavenske Armije
Saobraćajni otsjek
Broj 253
Dne, 5. IV. 1945. g.

„Čuvati do kraja 1975. godine"

KOMANDI POZADINE G.Š.H.
Saobraćajno odjeljenje

Dostavlja se mjesečni izvještaj o radu ovog otsjeka za mjesec Mart 1945. g.

Organizaciono stanje

1. Željeznička sekcija
2. P.T.T. sekcija
3. Transportna sekcija
4. Sekcija za nadzor i uzdržavanje komunikacija

Željeznička sekcija

Rad ove sekcije sastojao se u glavnom na izgradnji i popravku željezničke pruge Petrinja — Glina — Topusko — Vrginmost, te popravku mostova na rijeci Maji i Glini. —

Pruga je osposobljena za promet od željezničke stanice Maja do želj. stanice Blatuša. Ostatak pruge do Vrginmosta je u dogotavljanju.

Mostovi na rijeci Maji i Glini popravljeni su.

Izvršeno je raskopavanje sterišta od stanice Maja do Bačuge i od Vrginmosta do Vojnića.

Rad na dovozu šlipera na željezničku prugu je otežan radi proljetne sjetve.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 20—1/9, k. 128.

Ostali rad ove sekcije sastoji se u prikupljanju podataka o stanju pruga, lokomotiva, vagona kao i ljudstva.

P.T.T. sekcija

U toku prošlog mjeseca sprovedena je reorganizacija u P.T.T. struci prema naređenju naslova Broj 119 do 3. II. 1945 godine.

Podizanja novih linija, sem dogotavljanja linije Topusko — V. Kladuša, nije bilo.

Rad na izvozu bandera iz šuma na slagalište, te postavljanje istih na predviđenim trasama nastavlja se.

Pored navedenog radilo se na podizanju linije od Slunja do Bihaća, o čemu će se tačno izvijestiti u slijedećem mjesečnom izvještaju.

Prema depeši Štaba IV. Korpusa, dana 10 aprila 1945. g. počima P.T.T. kurs u Splitu kod Ravnateljstva Pošta i na taj kurs biće upućeno 16 drugova i drugarica iz ove Oblasti.

Sekcija za transport

Rad sekcije sastojao se u glavnom na prevoženju hrane za potrebe operativnih jedinica, te izvažanja hrane iz mjesta koja su bila ugrožena radi neprijateljskog prodora.

Ovi radovi vršeni su kamionima, vozarskim eskadronima, te **transportnim povjereništvima Komandi Mjesta.**

U toku mjeseca prevezeno je:

kolima	959.192	kg
Prevaljeno	55.908	km
Utrošeno	9.975	kola
Prevezeno	874	ljudi
Kamionima	93.000	kg
Prevaljeno	35.299	km
Preveženo ljudi	1.976.	

Pored navedenog u toku mjeseca mnogo se je radilo na dovozu komena za opravak cesta, koje su bile u skroz neprolaznom stanju.

Šoferski kurs završio je dana 10. ov. mjeseca, a drugi je počeo 12. IV. i trajati će 2 mjeseca. Kurs polazi 48 slušača.

Sekcija za nadzor i održavanje komunikacija

Rad ove sekcije u toku mjeseca bio je na opravci ceste, koje su uslijed kiša i vrlo derutnog stanja bile neprolazne.

Cesta Topusko — V. Kladuša — Cetingrad popravljena je i osposobljena za promet.

Također je popravljena cesta Kolarić — Krnjak.

Drobilica je proradila i zaliha kamena je zadovoljavajuća.

Dalje se nastavlja sa osposobljavanjem cesta i puteva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šef Saobraćajnog otsjeka
poručnik:
Kovačić Zvonko

M.P.

Komandant KVO
p. pukovnik:
Uroš Krunić

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
KOMANDA POZADINE
Glavnog štaba Hrvatske
Saobraćajno odjeljenje
P. Br. 668

Primljeno 30/IV 1945 god.
Riješeno

BR. 52

IZVJEŠTAJ ŠTABA 10. KORPUSA OD 5. APRILA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O OPERATIVNOJ SITUACIJI, POPUNJENOSTI ŠTABOVA I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB X. KORPUSA
ZAGREBAČKOG
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE[2]

GLAVNI ŠTAB NOV I POH
BROJ 2214 dne 16. IV 1945

Op. Broj: 290
Dana: 5/IV. 1945 u sati

OP.O[3]

P.

Vojno-organizacijski izvještaj
za mjesec mart 1945. godine.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE.—

I, — OPERATIVNA SITUACIJA:

. . .[4]

II. — ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA:

Organizacija štaba korpusa je potpuna i svi odsjeci uspješno i samostalno djeluju. Reorganizacija u duhu naredbe o komandi pozadine još nije sprovedena[5]. U sastavu korpusa nalaze se:

XXXII. divizija,
XXXIII. divizija,
Grupa odreda,
Dopunski bataljon,
Aerobaza sa aerodromskom četom,
Auto-četa sa automehaničkom radionicom

Oba artiljerijska divizijona nalaze se još u Somboru radi obuke, prijema naoružanja i formiranja artiljerijskih jedinica.[6]

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 35 — 1/2, k. 118.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Dopisano olovkom.

[4] Tekst izostavljen jer su podaci o operativnoj situaciji potpuno istovjetni u relaciji Štaba 10. korpusa JA od 12. aprila, objavljenoj u tomu XI, knj. 3, dok. br. 43.

[5] To naređenje nije pronađeno.

[6] Ljudstvo artiljerijskih jedinica bilo je upućeno 24. januara 1945 (AVII, reg. br. 11 — 1/2, k. 118).

XXXII. DIVIZIJA:

Štab divizije nije potpun. U štabu se nalaze od ranije komandant, major Biškup Petar, načelnik štaba, major Jovanović Bogdan i pomoćnik politkomesara, major Majer Boris. Štab je bio bez politkomesara oko dva i po mjeseca, a 22. ovog mjeseca [marta] postavljen je za vršioca dužnosti politkomesara major Gretić Ivica čijom se prisutnošću popunila velika praznina u štabu. Nedostaje zamjenik komandanta, a u pomoćnom dijelu štaba manjka operativni oficir i ađutant.

Štab divizije kao cjelina i pojedinačno zadovoljava sa svojim radom.

Divizija imade slijedeći sastav:

Štab divizije sa odgovarajućim ustanovama,

Četu za vezu,

Bolničku četu,

Izviđačku četu,

Inžinjerski bataljon,

I. udarnu brigadu,[7]

II. brigadu,[8]

III. brigadu,[9]

IV. udarnu brigadu[10]

I. ud. brigada, II. i III. brigada imađu u sastavu po tri bataljona, a IV. udarna brigada imala je 4 bataljona. 26. III. u smislu naredbe o trojnoj formaciji jedinica J. A. rasformiran je jedan bataljon, pa je u formacijskom pogledu i ta brigada izjednačena sa ostalima. Svaka brigada, osim ekonomskih i sanitetskih ustanova, imade:

Prateću četu (teški minobacači i teš. mitraljezi)

Četu za vezu,

Izviđački vod,

Bolnički vod.

Podoficirska škola, koja je djelovala u sastavu divizije sve do danas ukinuta je u smislu ranije izdatog naređenja Generalnog štaba.

. . .[11]

---

[7] »Braća Radić«

[8] »Matija Gubec«

[9] »Pavlek Mihovil Miškina«

[10] Zagorska

[11] i [16] Redakcija je izostavila personalne podatke o komandnom kadru.

XXXIII. DIVIZIJA:

Štab divizije nije potpun, jer je komandant divizije potpukovnik Antolković[12] krajem mjeseca marta upućen na Viši oficirski kurs u Beograd. Dužnost komandanta divizije vrši zamjenik komandanta major Ćorković Dušan. Inače štab kao cjelina i pojedinačno svojim radom zadovoljava.

Divizija u svom sastavu ima:

I. udarna brigada,[13]
II. brigada,[14]
III. brigada,[15]
Inžinjerski bataljon,
Izviđačka četa,
Četa za vezu,
Bolnička četa,
Radna četa.
. . .[16]

ŠTAB GRUPE ODREDA:[17]

Štab grupe odreda je potpun. U svom radu zadovoljava.

U svom sastavu imade: Zagorski, Zagrebački i Kalnički odred.

Zagorski odred:

Štab nije potpun. U štabu ima samo komandant.

Zagrebački odred:

Štab je potpun i zadovoljava.

Kalnički odred:

Štab je potpun i zadovoljava.

Posavski odred potpao pod IV. korpus.

III. FORMACIJSKO STANJE JEDINICA:

Nije bilo promjena od prošlog izvještaja.

---

[12] Omaška; treba: Antolović Josip.
[13] Moslavačka
[14] Moslavačka
[15] »Nikola Demonja«
[17] Vidi dok. br. 34, napomenu 4.

IV. — BROJNO STANJE I NAORUŽANJE:

U posljednjim teškim borbama za vrijeme ofanzive u Podravini, Slavoniji, Moslavini[18] imali smo znatne gubitke tako, da je brojno stanje naših jedinica spalo za više od jedne trećine[19]. Da bi se ovi gubici koliko toliko nadoknadili, izvršena je polovinom prošlog mjeseca revizija u pogledu sposobnosti za vojnu službu pojedinih lica kod raznih pozadinskih ustanova kao i mobilizacija pristiglih godišta regruta sposobnih za vojnu službu. Na ovaj način upućeno je u operativne jedinice oko 700 novih boraca, a 510 upućeno u Dopunski bataljon na obuku.

Sadanje brojno stanje i naoružanje vidi se iz priloženog pregleda.[20]

V. — NASTAVA U JEDINICAMA:

Zbog stalnih pokreta i borbi bilo je izvođenje nastave u jedinicama jako otežano. Zbog ovoga nije se mogla izvoditi nastava po napred utvrđenom planu, već se ona u većini slučajeva svodila na davanje uputstava za rad iz oblasti ratne službe, taktike, fortifikacije, nastave za gađanje itd. na položaju na licu mjesta. Vršeni su češći obilasci jedinica u prednjim linijama, kojom su prilikom otklonjene uočene greške i davani potrebni savjeti.

Obzirom na mogućnost da i naš korpus uskoro dobije svoju artiljeriju, održano je za sve rukovodioce jedno informativno predavanje o značenju artiljerije, njenoj upotrebi u borbi i saradnja sa pješadijom.

U toku mjeseca izdani su slijedeći uputi za jedinice korpusa: Značaj i upotreba artiljerije u današnjem ratu, Iskustva stečena u dvomjesečnim borbama u Podravini i na Bilo-gori, Poljska fortifikacija, tehnički i taktički dio, Uput za mostogradnju, Uput za opće vojne i inžinjerijske starješine u miniranju i razminiranju (prevod s ruskog).

VI. — SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBE:

Izviđačke jedinice:

Izviđačke jedinice u toku mjeseca su znatno uznapredovale većom kontrolom nad njihovom obukom i izmjenom

[18] Opširnije o tim borbama vidi knj. 38, dok. br. 5, 25, 39, 42, 51 i 57 i tom XI, knj. 3, dok. br. 10, 11, 13, 15, 22, 24, 29 i 43.

[19] Od 1. januara do 28. marta 1945 (AVII, reg. br. 10 — 4/4, k. 557), korpus je imao slijedeće gubitke: poginulih 452, ranjenih 2.238, zarobljenih 40, nestalih 535 i dezertera 7.

[20] Vidi dok. br. 34.

pojedinih starješina i ljudstva koje nije za tu službu odgovaralo. Jedinice su dovoljne jačine da bi mogle odgovoriti svojim zadacima. Još uvijek se osjeća nedovoljno razumijevanje pojedinih starješina o važnosti izviđačke službe i rezultata do kojih se preko nje može doći.

Jedinice za vezu:

Rad jedinica za vezu je u potpunosti zadovoljio svojim radom i požrtvovanošću u izvršavanju postavljenih zadataka. Osjeća se još uvijek veliki nedostatak na sredstvima veze, a naročito na telefonima, tako da u mnogim jedinicama nije bilo moguće dati iste, što mnogo koči komandovanje istim jedinicama i njihovu pravovremenu upotrebu. Isto tako nedostaje kabla.

Inžinjerske jedinice:

Još uvijek nije bilo moguće formirati inžinjerske jedinice, kako je formacijom predviđeno, iako se svakog dana sve više osjeća nedostatak istih. Za sada postoje kod svake divizije Inžinjerski bataljoni sa po dvije čete. U toku mjeseca izvršena je reorganizacija tih bataljona tako da je četa jurišnih pionira pretvorena u minersku četu.

Inžinjerske čete su upotrebljavane prilikom utvrđivanja položaja kao instruktori pješadijskim jedinicama, a kod kompliciranijih objekata kao izvršioci radova. Osim toga, ove jedinice vršile su miniranja ispred položaja naših jedinica, što se je u toku borbi pokazalo kao vrlo efikasno.

Zbog nedovoljne svijesti pojedinih rukovodioca, dogodilo se nekoliko nesretnih slučajeva na minskim poljima, što se nastoji odkloniti vršenjem obuke ljudstva i starješinskog osoblja kako inžinjerijskih jedinica tako i starješina pješadijskih jedinica.

Inžinjerske jedinice korisno su upotrebljene prilikom zadnjih borbi za rušenje mostova i izradom novih i popravkom starih mostova.

Vojno obavještajna služba:

Vojno obavještajna služba je uglavnom zadovoljila. Prikupljanje podataka o neprijatelju bilo je na vrijeme. Primijećeno je da starješine obavještajne službe ulažu sve više truda da na vrijeme dostave potrebne podatke o neprijatelju, kako bi se mogle donijeti pravilne odluke i pravilno procijeniti situacija.

Sanitet:

Sanitet je zadovoljio u svakom pogledu i u svim jedinicama. Još uvijek se osjeća nedostatak u sanitetskom osoblju, a naročito u posljednjim borbama, kada smo imali velike gubitke.

Intendantura:

Intendantura je u borbama zadovoljila, tako da su borci na položajima redovno dobijali hranu. Osjeća se nedostatak u priboru za prigotavljanje jela na položajima i to naročito nedostatak brdskih i poljskih kuhinja, tako da se češće dogodi da radi slabog suđa i jelo gubi na kvalitetu.

Odsjek za naoružanje:

Popuna municijom u toku svih borbi u posljednjem mjesecu tekla je dobro i jedinice na položajima su uvijek bile snabdjevene municijom. Odsjeci za naoružanje nisu postali još dovoljno aktivni ali se stanje znatno kod njih popravlja. Osjeća se nedostatak inicijative i brige o količinama municije.

VII. — MORAL, BORBENOST, ISHRANA, ZDRAVSTVENO STANJE, I RAZNI PROBLEMI KOJI SE POSTAVLJAJU.

Moral i borbenost naših jedinica je u porastu. Bilo je momenata, kada su se naše jedinice pod utiskom nadmoćnijeg neprijatelja na čas pokolebale i gubile inicijativu u borbi, a naročito u ofanzivnoj borbi, te su se ispoljavale i tendencije povlačenja i odbrane. No takovo raspoloženje kod jedinica dalo se brzo odstraniti i samo jedan vlastiti uspjeh ponovo podiže duh i čvrsto uvjerenje u mogućnost uspjeha. Poteškoće u tom pravcu činili su i novomobilisani koji su u toku prošlog mjeseca u znatnom broju ušli u naše jedinice.

Zdravstveno stanje je na dostojnoj visini, tako da u cijelom korpusu gotovo i nema zaraznih bolesti. Jedino se u većem broju pojavile venerične bolesti i to naročito kod novomobilisanih.

Ishrana je tekla u toku mjeseca, osjeća se nedostatak soli i masti, ali ne u tolikoj mjeri da bi to ugrožavalo ishranu ljudstva.

Stanje opreme kod jedinica je dosta dobro. Ljudstvo je bilo potpuno obučeno u vojničko odijelo, ali usljed znatnog priliva novog ljudstva ima opet znatan broj boraca u civilnom odijelu. Osjeća se nedostatak u rublju.

Problemi koji se još trebaju riješiti:

1. — Kao glavni problem ostaje još uvijek popuna ljudstvom zbog velikog broja izbačenih iz stroja u toku neprekidnih borbi za posljednjih 4 mjeseca. Mobilizacijom u februaru i martu ove godine popunjeni su u glavnom gubici, ali uslovi za dalje popunjavanje pod sadanjim prilikama teški su s obzirom da neprijatelj kontroliše veliki dio teritorije ovoga korpusa, a oni dijelovi terena koje mi držimo već su iscrpljeni.

2. — Slijedeći problem je podizanje nivoa općeg i stručnog vojničkog obrazovanja kadra rukovodioca.

U ovom pogledu održavaju se sastanci sa komandnim kadrom po divizijama, brigadama i bataljonima kao i četama na kojima se raspravlja o novim borbenim postupcima, uočenim nedostatcima, kako bi se stečena iskustva što bolje odmah iskoristila. Pored ovoga upućeno je krajem mjeseca marta u Beograd na viši oficirski kurs 3, na srednji 15, a na niži 40 rukovodioca.

3. — Dezertiranje. Pored svih preduzetih mjera još uvijek nije u potpunosti riješen. Pod utjecajem stalnih borbi i velikih napora zadnjih mjeseci broj »nestalih« se znatno povećao. Dobar dio od njih je svakako svojevoljno napustio jedinice, samo je to odmah teško utvrditi. Većina dezertera skriva se po raznim bunkerima i šumama u blizini svojih sela ili samovoljno napušta svoju jedinicu i odlazi u drugu. Broj prebjeglih neprijatelju neznatan je.

Radi se na podizanju vojničkog duha i discipline da bi se i ovaj problem konačno riješio. Povoljan razvoj ratnih operacija u prigraničnim oblastima u blizini sektora našega korpusa imaće također pozitivan uticaj, da se dezerterstvo u buduće smanji.

4. — Gubljenje oružja i spreme. U zadnje vrijeme u toku pojedinih akcija povećao se broj izgubljenog oružja i ostale opreme. Razlog ovome je, što se u jedinicama nalazi veliki broj novomobilisanih te je oslabila disciplina, kao što je uopće zbog stalnih pokreta i borbi popustila kontrola od strane rukovodioca i smanjio se osjećaj odgovornosti.

Da bi se ovo otklonilo, preduzete su mjere, da se zavede stroga kontrola i evidencija oružja i opreme i da se češće vrše smotre. Pored toga krivci za izgubljeno oružje i ostalu opremu biće podvrgnuti strogoj zakonskoj odgovornosti.

5. — Pitanje discipline, koje se sastoji u tačnosti izvršavanja dobivenih naređenja, urednom i propisanom odjevanju, pozdravljanju itd., još nije na onoj visini, kako bi to trebalo

u redovnoj vojsci biti. Naročito je teško iskorjeniti uobičajenu familijarnost, koja štetno utječe na vojničku disciplinu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar, pukovnik:
Ivan Šibl

Komandant, general-major:
Mate Jerković

BR. 53

IZVJEŠTAJ SAOBRAĆAJNOG ODSJEKA VOJNE OBLASTI 8. UDARNOG KORPUSA OD 7. APRILA 1945. SAOBRAĆAJNOM ODJELJENJU KOMANDE POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O ORGANIZACIONOM STANJU I RADU ODSJEKA I SEKCIJA KOMANDI PODRUČJA U MARTU[1]

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
VOJNA OBLAST VIII UDAR. KORPUSA
Saobraćajni Otsjek
Br. 1177 Dne, 7. IV. 1945 g.

Glavni štab NOV I POH
broj 2040 dne 9. IV. 1945.

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
KOMANDI POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
Saobraćajnom Odjeljenju

I). Organizaciono stanje Otsjeka i područnih sekcija

a). Otsjek. U vezi formiranja Komande Pozadine IV. Jug-Armije[2], u toku ovoga razdoblja nastale su veće personalne promjene u samom rukovodstvu ovoga Otsjeka.

Za šefa Otsjeka postavljen je drug **Filipović R. Ljubomir** do sada na dužnosti šefa Sbr.[3] sekcije Kom. Dubrovačkog Područja.

Za pomoćnika šefa Otsjeka postavljen je drug **Sinobad Đ. Branko,** da sada na dužnosti šefa Sbr. sekcije Kom. Područja Sjev. Dalmacije.

Za v.d. šefa p.t.t.[4] sekcije postavljen je drug **Perišin S. Ivan,** do sada na dužnosti pomoćnika šefa iste sekcije.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 13-1/9, k. 128.

[2] Vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 3.

[3] Saobraćajne

[4] poštansko-telegrafsko-telefonske

JUGOSL.VENSKA ARMIJA
VOJNA OBLAST VIII UDARNE GRUPE
Saobraćajni Otsjek
Br. 1/1 Dne, 7.IV.1945 g.

GLAVNI ŠTAB NOV I POJ
BROJ 2660 dne 9 IV 1945

PREDMET: Dostavlja mjesečni izvještaj za mart

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
KOMANDE POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
Saobraćajnom Odeljenju

I/.Organizaciono stanje Otsjeka i područnih sekcija

a/.Otsjek.U vezi formiranja Komande Pozadine IV.Jug.Armije u toku ovoga razdoblja nastale su vede personalne promjene u samom rukovodstvu ovoga Otsjeka.

Za šefa Otsjeka postavljen je drug FILIPOVIĆ R.LJUBOMIR,do sada na dužnosti šefa Obr.sekcije Kom.Dubrovačkog Podrućja.

Za pomoćnika šefa Otsjeka postavljen je drug LINOBAD S.BRANKO, do sada na dužnosti šefa Obr.sekcije Kom.Područja Sjev.Dalmacije.

Za v.d.šefa p.t.t.sekcije postavljen je drug PAVLEN S.IVAN, do sada na dužnosti pomoćnika šefa iste sekcije.

Za pomoćnika šefa sekcije za nadzor i nadz.komunikacija postavljen je drug SANJANOVIĆ ARSEN,do sada na dužnosti u Obr.sekciji Kom.Područja Srednje Dalmacije.

Za sekretara sekcije auto-prometa postavljen je drug ŠUTIĆ PRIMO,do sada na dužnosti referenta za auto promet u Kom.Područja Sjeverne Dalmacije.

Za sekretara Otsjeka postavljen je drug MOGULJIĆ MILO,do sada na dužnosti u Obr.s kolji Kom.Područja Srednje Dalmacije.

Za pomoćnika sekretara Otsjeka postavljen je drug VILOVIĆ ANTE,do sada na dužnosti u Obr.sektoru Dubrovnik.

b/.Obr.sekcije Komandi Područja.U vezi gornjih promjena,kao i fuzioniranja nekih područja,nastale su personalne izmjene i u sekcijama.Tako je u:

Kom.Područja Sjev.Dalmacije:

Za šefa sekcije postavljen je drug SKELIN IVO,do sada referent za nadzor PT i nzd.komunikacija u istoj sekciji.

Za prvog pomoćnika šefa postavljen je drug MILUN VASKOSLAV, do sada na dužnosti šefa sekcije biv.Kom.Šibenskog Područja.

Za drugog pomoćnika šefa postavljen je drug JAKOVLEV NIKOLA, do sada na dužnosti šefa sekcije biv.Kom.Zadarskog Područja.

Kom.Područja Srednje Dalmacije.Nepromjenjeno.

Kom.Područja Južne Dalmacije.

Za šefa sekcije postavljen je drug poručnik VUKOJA JOVO,do sada na dužnosti u Kom.Mjesta Trogir.

Za pomoćnika šefa sekcije postavljen je drug [illegible]ŠILVO-STAR,do sada na dužnosti referenta za nadzor i nzd.komunikacija u biv. Kom.Sred.Dalm.Otočkog Podrućja.

II/.Rad Otsjeka i sekcija

Rad se odvija prema direktivama i potrebama koje se ukazuju, kako u Otsjeku,tako i u sekcijama.

Ovdje se,osobito u zadnje vrijeme,da naročito istaknuti dobre odnose između Otsjeka i sekcija s jedne strane i narodnih vlasti i drugih strana postaje ove to bolja.Na sastancima Koordinacionog Odbora /SOKNAD-a/ u Obl. N.O.O-u za Dalmaciju Otsjek je bio zadovoljen po svome delegatu.Održana su dva sastanka,na kojima su bila rješavana ova pitanja i problemi,osobito u pogledu izgradnje cestovnih i željezničkih mostova, pruge Šibenik,Lička i ostalog.Pošto je izgradnja mostova i željeznica prešla u kompetenciju ovog Otsjeka,to je sada u SOKNAD-u predstavnik vojno-pozadinskih vlasti delegat Otsjeka umjesto dosadanjeg delegata

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 53

Za pomoćnika šefa sekcije za nadzor i uzdr.[5] komunikacija postavljen je drug **Senjanović Arsen**, do sada na dužnosti u Sbr. sekciji Kom. Područja Srednje Dalmacije.

Za sekretara sekcije auto-prometa postavljen je drug **Bulić Frano**, do sada na dužnosti referenta za auto promet u Kom. Područja Sjeverne Dalmacije.

Za sekretara Otsjeka postavljen je drug **Roguljić Drago**, do sada na dužnosti u Sbr. sekciji Kom. Područja Srednje Dalmacije.

Za pomoćnika sekretara Otsjeka postavljen je drug **Piljković Ante**, do sada na dužnosti u Sbr. sektoru Dubrovnik.

b). Sbr. sekcije Komandi Područja. U vezi gornjih promjena, kao i fuzioniranja nekih područja[6], nastale su personalne izmjene i u sekcijama. Tako je u:

Kom. Područja Sjev. Dalmacije:

Za šefa sekcije postavljen je drug **Skelin Ivo**, do sada referent za nadzor i uzd. komunikacija u istoj sekciji.

Za prvog pomoćnika šefa postavljen je drug **Milun Vjekoslav**, do sada na dužnosti šefa sekcije biv. Kom. Šibenskog Područja.

Za drugog pomoćnika šefa postavljen je drug **Jakovčev Nikola**, do sada na dužnosti šefa sekcije biv. Kom. Zadarskog Područja.

Kom. Područja Srednje Dalmacije. Nepromijenjeno.

Kom. Područja Južne Dalmacije.

Za šefa sekcije postavljen je drug poručnik **Vukman Jure**, do sada na dužnosti u Kom. Mjesta Trogir.

Za pomoćnika šefa sekcije postavljen je drug **Marinković Silvestar**, do sada na dužnosti referenta za nadzor i uzd. komunikacija u biv. Kom. Sred. Dalm. Otočkog Područja.

---

[5] uzdržavanje (održavanje)

[6] Osamnaestog februara 1945. formirana je Komanda Srednjodalmatinskog otočkog područja, a njeno teritorijalno područje i komande mjesta Brač, Hvar i Vis ulaze u sastav Komande područja srednje Dalmacije.

Komanda Područja sjeverne Dalmacije je formirana 18. februara 1945. godine i obuhvatila je teritoriju rasformiranih komandi područja Knin, Šibenik i Zadar.

U martu 1945. rasformirana je Komanda Dubrovačkog i Biokovsko-neretvanskog područja, od kojih je formirana Komanda Područja južne Dalmacije. O brojnom stanju područja vidi dok. br. 43.

Opširnije o preformiranju područja vidi AVII, reg. br. 12 — 1, k. 531 i 7—4, k. 128 A.

II). Rad Otsjeka i sekcija

Rad se odvija prema direktivama i potrebama koje se ukazuju, kako u Otsjeku, tako i u sekcijama.

Opaža se, osobito u zadnje vrijeme, da saradnja između Otsjeka i sekcija s jedne strane i narodnih vlasti s druge strane postaje sve to bolja. Na sastancima Koordinacionog Odbora (SOTRAD-a)[7] u Obl. N. O. O.[8]-u za Dalmaciju Otsjek je bio zastupljen po svome delegatu. Održana su dva sastanka, na kojima su bila rješavana sva pitanja i problemi, osobito u pogledu izgradnje cestovnih i željezničkih mostova, pruge Šipad[9], Ličke i ostalog. Pošto je izgradnja mostova i željeznica prešla u kompetencu ovog Otsjeka, to je sada u SOTRAD-u pretstavnik vojno-pazadinskih vlasti delegat Otsjeka umjesto dosadanjeg delegata iz biv. Tehničkog Otsjeka. Izgradnja cestovnih mostova dobro napreduje što se vidi iz priloženog izvještaja šefa sekcije za nadzor i uzd. komunikacija. Rad na podizanju drvenog mosta na Karinu ponešto zapinje uslijed nedostatka prevoznih sredstava.

Formiran je radni bataljon koji već radi na opravkama vojišnih komunikacija.

Otsjek, kao i Sbr. sekcija Kom. Područja Sjev. Dalmacije potpomažu svim snagama u ljudstvu, alatu i materijalu radove na čvorištu Knin i prugama za Bosnu i Liku — tako da Tehničko rukovodstvo Obl. N. O. O-a za spomenute radove do sada nije moglo postaviti ni jednu primjedbu u pogledu pomoći koju im pruža ova Oblast.

Uopće, Otsjek preko područnih sekcija sprovodi politiku da narodne vlasti rukovode svim radovima na obnovi saobraćajnica, gdje je god to moguće, u čemu se zapažaju vidni rezultati.

Prema direktivama tog Odjeljenja, Otsjek je na konferenciji sa pretstavnicima ZAVNOH-a, održanoj dne 25. III. o.g. predao sve ceste, sa aparatom za održavanje istih, narodnim vlastima — izuzimajući vojišne komunikacije — kako se vidi iz priloženog zapisnika[10]. Osim toga na istom sastanku predane su željeznice na južnom sektoru kao i p. t. ustanove na teritoriji biv. Biokovsko-Neretvanskog i Kninskog Područja.

---

[7] Redakcija nije ustanovila značenje ove skraćenice.

[8] Oblasni narodnooslobodilački odbor

[9] Pruga uzanog kolosijeka poduzeća »Šipad« (za eksploataciju i preradu drveta u Bosanskoj krajini) bila je povezana sa prugom normalnog kolosijeka Bihać — Knin — Split na željezničkoj stanici Kaldrma.

[10] U tom zapisniku nije rečeno da se PTT-ustanove na području bivšeg Kninskog područja predaju Ravnateljstvu pošta.

U radovima na čišćenju mina po komunikacijama i poljima istakao se minerski vod Sbr. sekcije Kom. Područja Sjeverne Dalmacije, koji je u ovom razdoblju izvadio oko 17.600. mina.

Radovi na izgradnji telefonskih linija napreduju dobro, uprkos nedostatku materijala, koji svakog dana postaje sve to teži problem. Rad na liniji Knin — Bos. Grahovo — Drvar se forsira, tako da će u najskorije vrijeme biti uspostavljena tel. veza sa Bosnom.

Završen je građevinsko-nadzornički t. t. kurs i odmah otvoren drugi, dok su svršeni kursisti raspoređeni po četama za vezu.

Željeznički promet u odnosu na vojne potrebe zadovoljava vrlo dobro, ako se uzmu u obzir teškoće koje nastaju uslijed tehničkih razloga.

Željeznički most na Čikoli se završava, te se odmah prelazi sa ljudstvom i alatom na most Jadro u Solinu. Nakon toga uslijedit će krpanje mosta na Orašnici kod Knina, a kroz to vrijeme biće podignut veliki želj. most na r. Krki — tako da će se moći otvoriti direktni saobraćaj na liniji Split — Knin (želj. stanica), a zatim dalje do Strmice, gdje će se vršiti pretovar na željeznicu uzanog kolosijeka (Šipad), te tako postignuti vezu more — Bosna.

Na Ličkoj pruzi od Knina prema Gračacu otpočeo je rad na opravci Čuprović vijadukta, čišćenju tunela (šprengovanog) u Staroj Straži,[11] kao i predradnje za dizanje željeznog mosta preko potoka Raljevca[12] kod Knina.

Kod svih radova, koji spadaju pod kompetenciju ovoga Otsjeka, gdje je u pitanju transport nailazi se na velike teškoće, uslijed nedostatka prevoznih sredstava. Sam vozni park kojeg posjeduje ova oblast ne može da se iskoristi u punoj mjeri uslijed nedostatka guma, ljepila, akumulatora, alata, te stručnog ljudstva za opravke.

Kad se još k potrebama u transportu, osim naših, uzmu u obzir potrebe ostalih Otsjeka, te eventualna pomoć narodnim vlastima — onda se tek može pravilno procijeniti, pred kakovim nepremostivim teškoćama stoji naša auto-sekcija. Konjska odnosno volovska zaprega koristi se vrlo malo s

[11] U kninskoj operaciji, Nijemci su 3. decembra 1944 (vidi knj. 38, dok. br. 33), u bezizlaznoj situaciji, da ne bi palo u naše ruke, uništili skladište municije u tunelu kod ž. st. St. Straža. Prilikom eksplozije došlo je do velikog rušenja i zatrpavanja tunela. U tunelu je bila smještena i poljska bolnica, pa je tom prilikom nastradalo oko 500 ranjenih neprijateljskih vojnika.

[12] Treba: Radljevac.

razloga što je brojno slaba, nema furaži, a osim toga u toku su poljski radovi.

Računa se na obećanu pomoć sa strane tog Odjeljenja u kamionima.

Kod formiranja Auto-škole, osim ostalih, naišlo se također na gore navedene teškoće, t. j. na nedostatak kamiona, ali je škola ipak otvorena 1. IV. 1945 god. Nastupio je bio momenat, kad smo smatrali, da se škola neće moći uopće otvoriti, ali je u zadnji čas ovome Otsjeku uspjelo da sklopi sporazum sa Jug. državnom komisijom pri L. M.[13], koja nam je dodijelila 5 kamiona, gorivo i mazivo za iste, kao i pomoć u hrani za izvjestan broj đaka — s tim da na svaki kamion, nakon završenog kursa dodijelimo Auto-puku V. Š,[14] koji vozi za potrebe pomenute komisije, 10 šofera. — Međutim na svaki kamion moći će se školovati oko 20 šofera, pa ako uzmemo u račun naša 3 kamiona, koja su u sastavu voznog parka auto-škole, izlazi da će se za vojne potrebe u ovoj školi moći školovati sa današnjim sredstvima oko 100 — 110 šofera.

III). Zadaci

1. Izgradnja mosta u Karinu,

2. Osposobljenje komunikacije Obrovac — Karlobag i ostalih vojišnih komunikacija za kamionski saobraćaj.

3. Izgradnja telefonskih linija prema Bosni i Lici i na vojišnim komunikacijama.

4. Organizacija automehaničarskih radionica duž Vojišnih komunikacija.

5. Osnivanje centralog slagališta auto-dijelova i materijala.

6. Formiranje čete, odnosno bataljona od prikupljenih šofera, šoferskih pomoćnika, mehaničara i sl.

7. Pomaganje N.O.O-ima u radovima na obnovi cestovnog i željezničkog saobraćaja.

IV). Problemi

Uglavnom su navedeni ad II). Općenito: Sav rad bi se mogao odvijati normalno, zadaci bi se mogli izvršavati u predviđenom roku, pošto za sve to postoje uslovi — jedina kočnica nesmetanom i brzom radu jeste i ostaje nedostatak prevoznih sredstava i dijelova za motorna sredstva koja pos-

[13] U pitanju je A.M.L. (Savezničko vojno odjeljenje za vezu — Allied Military Liaisson).

[14] Vrhovni štab (Generalštab JA)

jedujemo. Osobito se osjeća nestašica u alatu, materijalu i stručnom ljudstvu.

V). Prilozi[15]

1. Mjes. izvještaj šefa sekcije za nadzor i uzd. kom. sa prilozima.

2. „ „ „ „ „ auto-promet sa prilozima
3. „ „ „ „ „ željeznički promet sa prilozima,
4. „ „ „ „ „ p.t.t. sa prilozama[16] i
5. Prepis Zapisnika o primopredaji cesta i ostalog od 25. III. o. g.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šef Otsjeka: **Ljubomir R. Filipović**

V. d. komandanta — kapetan: **Mirko N.**

M.P.

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
KOMANDA POZADINE
GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
Saobraćajno odjeljenje
P. Br. 551
Primljeno 10-IV-1945

K. br. 1177/45

ZAPISNIK

sastavljen je u Saobraćajnom Otsjeku Vojne Oblasti VIII. Ud. Korpusa dana 25. ožujka 1945.

Sastanku su prisustvovali sljedeći drugovi:

Od strane ZAVNOH-a drugarica **Lina Zlatić** iz Povjereništva tehničkih radova.

Jon Karlo, ing. iz Ravnateljstva željeznica Povjereništva prometa.

Ferić Marko, Načelnik saobraćajnog komercijalnog Odjeljenja.

Perić Nikola, iz Ravnateljstva P.t.t, Split.

Šef saobraćajnog otsjeka.

---

[15] Prilozi pod 1, 2 i 3 nisu pronađeni.
[16] Vidi dok. br. 48.

U vezi naredbe G.Š.H-a broj 362 od 23. III. 1945. te zaključka donesenog 12. XII. 1944. a u vezi prednjeg Uprave željeznica, Pošte i ceste civilnim vlastima, donijet je slijedeći zaključak:

I. Željeznice na južnom dalmatinskom Području sa svim osobljem, inventarom i materijalom predaju se civilnim vlastima (Ravnateljstvu željez.). Osoblje Komanda željezničkih stanica Metković i Dubrovnik ostaju i dalje na svojoj dužnosti i njima rukovodi Komanda želj. linije ove Vojne Oblasti.

Obzirom da su željeznice Južno dalmatinskog Područja svojim većim dijelom na teritoriji 11. hercegovačkog Udarnog Korpusa,[17] to je Povjerenstvo prometa donijelo odluku, da se iste predaju Upravi željeznica u Mostaru.

II. Ceste i komunikacije:

Sve komunikacije na teritoriji Vojne Oblasti sa svim nadcestarskim aparatom, alatom i mašinama predaju se civilnim vlastima. Izuzetak od ovog čine tri komunikacije i to: Zadar — Smilčić — Obrovac — Karlobag,[18] Obrovac — Mali Halan — Lovrinac,[19] Obrovac — Gračac — Sučevići — Pađane[20] — Knin. Porad gornjih komunikacija, ova Vojna Oblast zadržava i cestarski aparat na potezu ceste Sinj — Livno, Dubrovnik — Igalo, Dubrovnik — Ivanica.

U svrhu uspješnog izvršavanja radova na gornjim komunikacijama ova Vojna Oblast zadržava slijedeće mašine:

Drobilicu vlasnosti Grubišić Franja iz Šibenika.

Drobilicu Olivari Grge iz Šibenika.

Drobilicu i valjak sada na radu Komande Područja Sjeverne Dalmacije i Knina.

Drobilicu i valjak koji se sada osposobljavaju u Zadru, kod Saob. Ispostave Komande Područja Sjeverne Dalmacije.

Referenti za nadzor i održanje komunikacija pri Područjima ostaju i dalje na istoj dužnosti u cilju pomoći i izvršenje eventualnih hitnih vojnih potreba, skopčanih sa osposobljenjem cesta za teži auto saobraćaj.

III. P.t.t.

Sav P.t.t. saobraćaj na teritoriju bivšeg Biokovsko-Neretvanskog Područja predaje se sa svim inventarom, alatom, i materijalom Glavnom Ravnateljstvu P.t.t. Povjereništva pro-

[17] Taj korpus nije postojao. U pitanju je dio teritorije Vojne oblasti 29. divizije JA (vidi tom IV, knj. 34, dok. br. 6).

[18] To mjesto je oslobođeno 5. aprila 1945.

[19] Treba: Lovinac.

[20] Treba: Pađene.

meta. Svo ljudstvo, pripadnici Jugoslavenskoj Armiji ostavljaju se i dalje na privremenom radu kod Pošta gdje se nalaze. Njima direktno rukovodi u tehničkom pogledu Ravnateljstvo, dok disciplinski i personalski pripadaju Vojnoj P.t.t. delegaciji odnosno ovom Otsjeku. Ishranu sveg osoblja po poštama preuzima Ravnateljstvo P.t.t.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M.P.

Da je prepis vjeran svome originalu tvrdi i ovjerava —

Šef Saobraćajnog Otsjeka:
Ljubomir R. Filipović

BR. 54

IZVJEŠTAJ ŠTABA 7. UDARNE DIVIZIJE OD 7. APRILA 1945. ŠTABU 4. UDARNOG KORPUSA JA O NEPRIJATELJSKIM GUBICIMA U BORBAMA KOD JEZERANA, RAZVALE, KRIŠPOLJA I BRINJA[1]

ŠTAB
VII. UDARNE DIVIZIJE IV. KORPUSA N.O.V.
JUGOSLAVIJE[2]

Op. Br. 71/45
Dne 7-IV-1945. god.

ŠTABU IV. UD. KORPUSA JUGOSLAVENSKE ARMIJE. —

Prilikom likvidacije neprijateljskih uporišta s. Razvale, s. Jezerane, s. Križpolje i Brinje[3], neprijatelj je imao gubitaka:

179 ubijenih vojnika i
101 zarobljen.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 13/12, k. 814.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Opširnije o rezultatima tih borbi vidi dok. br. 61.

Do sada prikupljeni plijen je slijedeći:

2 topa »Tigar« 75 mm protukolskih (jednom fali poluga)
2 topa »Škoda« 37 mm protukolci neispravni.
2 topa 50 mm protukolci — neispravna (razminati[4])
1 flak četvorocijevni — neispravan.
18 teških mitraljeza,
259 karabina,
4 tankete (3 neispravne),
3 vučna voza,
7 kamiona (6 neispravna[5]),
2 autobusa (neispravna[6]),
3 magazina sa spremom,
20 konja
205 granata 100 mm,
108 granata 75 mm »Tiger«,
36 granata »Škoda« 37 mm,
195 granata 7,62,
30 komada »Pancer Faust«[7]
2 kompletna artiljerijska dogleda,
8 kara za municiju,
5 bacača, njemački Džon-Bul[8],
118 mina njemačkih Džon-Bul,
2 bacača njemačka 81 mm,
212 mina za njemački bacač 81 mm,
4 puškomitraljeza,
7100 metaka za flak,
306 tromblonskih mina,
51000 puščane i mitraljeske municije.
270 ručnih bombi.
415 nagaznih njemačkih mina,
200 rudarskih kapisla,
50 dimnih kutija,
30 konjskih ulara,
25 konjskih štrangi,
12 buradi sa benzinom,
70 bicikla,

---

[4] U originalu dopisano mastilom. U pitanju su eksplozivom oštećeni topovi.

[5], [6] i [9] Dopisano mastilom.

[7] Oklopna pesnica (Panzerfaust) je ručni bestrzajni bacač njemačke proizvodnje, konstruisan samo za jedno paljenje. Upotrebljavao se u bliskoj borbi protiv tenkova i oklopnih vozila i za rušenje lakih fortifikacijskih objekata.

[8] ručni raketni bacač američke proizvodnje

3 motorbicikla neispravna,
3 radio stanice[9]

Naši ukupni gubitci jesu 3 mrtva, 27 ranjenih i jedan nestao.

Utrošeno je municije: 91.000 metaka za puške i p. mitraljeze, 380 mina za teške bacače, 100 granata za protukolske topove, 970 granata za brdske topove, 100 ručnih bombi, 50 tromblonskih bombi, 4.000 metaka šmajsera.

Uništena su 4 magacina sa municijom i spremom.

Plijen se još prikuplja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. D. Politkomesara:
Milan Knežević

Komandant, potpukovnik:
Mil. Pavlović

M.P.

BR. 55

IZVJEŠTAJ VOJNE OBLASTI 10. KORPUSA OD 9. APRILA 1945. KOMANDI POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O ORGANIZACIJI, RADU I MATERIJALNOM STANJU POZADINE U MARTU[1]

VOJNA OBLAST
X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV i POJ[2]
A. broj 249
Dne 9. IV. 1945.

Predmet: Opći organizacioni izvještaj vojne pozadine

KOMANDI POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
JUGOSLAVENSKE ARMIJE

I.

a) Politička situacija: Neprijatelj dalje nastavlja sa vojnim operacijama na našem sektoru.

---

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 3/6, k. 1901—2. Izvještaj za april 1945. objavljen u ovoj knjizi kao dok. br. 78.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

U toku ovog mjeseca [marta] uslijedila je ofanziva na Moslavinu[3] te smo izbačeni i sa tog sektora tako, da smo se morali povući na sektor VI. oblasti[4]. U međuvremenu omogućen je povratak Bjelovarskom području na dio svog sektora kod V. Pisanice, ali i tu je rad ometan stalnim prodiranjem neprijatelja. Uslijed toga je politička situacija još više pogoršana. Istovremeno je neprijatelj potisnuo i komandu Kalničkog područja sa njenog sektora, ali se je ista još u toku mjeseca vratila natrag. Na sektoru Kalnika to nije utjecalo na političko stanje.

Povodom prodora neprijatelja na sektoru Moslavine primijetilo se je da je opća vojnička i politička situacija u svijetu i zemlji imala veliki utjecaj na široke mase, jer je oko 6000 do 8000 naroda zajedno sa nama napustilo teren, što daje jak dokaz povezanosti sa narodom, jer tolike mase naroda još nikada nisu napustile svoje domove pred neprijateljem.

Primijetilo se je osim toga da se je narod koji je ostao kod kuće prilično apatično odnosio prema okupatoru, što do sada nije bio slučaj. Po povratku u pojedina sela, koja su smatrana kao reakcionarna (Samarica) često se je čulo: »Nije nam baš drago kad ste ovdje, ali nam je teško kad odete.«

Prodor neprijatelja na sektor Moslavine bio je privremenog karaktera i po intervencijama neprijatelja, jer nigdje nije primijećen slučaj osnivanja upravnih vlasti.

Neprijatelj još uvijek drži komunikacije Bjelovar—Narta[5]—Čazma—Ivanić[6], te patrolira sektor lijevo i desno od te komunikacije tako, da je rad vojno-pozadinskih i civilnih vlasti na tom sektoru još nemoguć.

Uslijed prodora Crvene Armije u Mađarskoj i općih vojničkih uspjeha Saveznika protiv Hitlerovske Njemačke, opaža se da široke mase sve više stiču vjeru u pobjedu Saveznika i NOV-u, i sada se već zapaža da dosadašnja povezanost sa okupatorom i ustaškim vlastima nije bila plod političkog opredjeljenja, nego pokoravanja vlastima koje su smatrane čvrstima te strah pred terorom koji su te vlasti vršile.

Neposredno prije ofanzive neprijatelja na Moslavinu pristupili smo mobilizaciji za Jug. Armiju. Ta se je mobilizacija

---

[3] Detaljnije o neprijateljskoj ofanzivi u Moslavini vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 10, 11, 13, 15, 22, 24, 29 i 43.

[4] Vojna oblast 6. korpusa JA

[5] D. i G. Narta, jugozapadno od Bjelovara.

[6] Misli se na Ivanić-Grad.

uspješno odvijala i u odnosu prema dosadašnjim mobilizacijama bilo je razmjerno malo dezertera odnosno onih koji se nisu odazvali mobilizaciji.

1.) Dezerterstvo: Primjećuje se da je broj dezertera u posljednje vrijeme znatno spao, što pripisujemo jednim dijelom općoj njenoj političkoj situaciji, a jednim dijelom energičnim zakonitostima naših sudova i vlasti.

2.) Milicija: Neprijatelj pokušava stvaranje milicije u sektorima Bjelovarskog područja, Križevački kotar. Neprijatelj se je pri tom služio taktikom, da je organizirao oružane formacije na najprikladnijim za to centrima i pronašao u okolnim selima podesne organizatore, koji su propagandu uz pomoć već postojećih oružanih grupa u centrima, koji su vršili teror nad vojnim obveznicima u okolnim selima, prisiljavali vojne obveznike da pristupe miliciji.

Na teren su upućene naše jedinice, koje su pohvatale vec mnoge oružane milicionarske grupe i organizatore, te veći broj po njima mobilisanih milicionera. Primjenom oštrih sudskih mjera prema organizatorima i teroristima i primjenom vlasti na mobilisane milicionere (a razbiti ćemo taj pokret na teritorijama gdje su vršene naše akcije.) Primjećuje se u posljednje vrijeme, da i ta pojava nema širu političku podlogu nego da je podržavana od pojedinih reakcionarnih tipova, a masovnost da zadobiva uslijed terora i neobaviještenosti širokih masa od slabog utjecaja s naše strane, koji slabi radi toga što se gotovo čitavi naš sektor nalazi pod kontrolom neprijatelja.

U posljednje vrijeme primjećuje se veća aktivnost širinističkih[7] krugova i njihov rad protiv NOP-a i to: naročito na sektoru Kalnika i kotar Kutina. Na kotaru Kutina organizirane su i terorističke oružane grupe od dezertera iz Jug. Armije, koji se povezuju sa uporištima. Vodi ih Janjin Mile (Spori) borac iz 1941. godine. Pristupilo se je njihovoj likvidaciji i rukovodeći su već pohvatani, a među njima i Janjin.

Rad civilnih vlasti, naročito nižih, još ne funkcionira te su mnogi seoski NOO-i razrešeni.

Neprijatelj i dalje nastavlja sa mobilizacijom terena koji drži pod okupacijom. U Moslavini [je] mobilizirao, ali samo prisilno što je dokaz političke svijesti naroda Moslavine za kojega se je držalo da je sklon reakciji. Interesantna je činjenica, da su novomobilisani sa terena Moslavine upućeni na sektor u pozadini, što dokazuje da neprijatelj nema u njih povjerenja.

---

[7] Treba: šovinističkih.

b.) Ekonomska situacija: Neprijateljskom ofanzivom na Moslavinu 8. III. o.g. ekonomska situacija se je na ovom, za nas ekonomski najvažnijem području, u velikoj mjeri pogoršala. Za vrijeme provale neprijatelja baš su bile u toku razne ekonomske akcije (kampanja masti na teritoriju gdje ranije nije bilo moguća, kampanja kukuruza i stočne hrane, povlačenje pšenice iz prošlogodišnje kampanje, uvođenje kontrole uljara), što je sve bilo prekinuto do samog kraja mjeseca, kad smo ponovno uspjeli staviti pod kontrolu jedan dio Moslavačkog Područja, u glavnom kotar Garešnica. Sa ovog se teritorija sada obskrbljuju operativne jedinice i vojna pozadina, vrši ubiranje ušura u mlinovima i uljarama i nastavlja kampanja masti i stočne hrane. Provalom u Moslavinu neprijatelj je učinio daljnju štetu što je otkrio kako zemunice Ekon. Otsj. K.V.O.,[8] tako i zemunice Komande Moslavačkog područja, a osim toga je spalio kožaru u Novom Selu i uništio ostale razne vojne objekte u Moslavini. U mlinove, uljare i veći dio po nama izgrađenih pekara nije dirao. Isto tako neprijatelj nije izvršio pljačku civilnog stanovništva u većoj mjeri. Ekonom. Otsjek K.V.O. ostao je bez svih svojih zaliha, jednako i bez inventara svojih radionica, a jedino je sačuvana izvjesna količina polu-uštavljene kože. Komandi Moslavačkog područja neprijatelj je opljačkao odnosno uništio sve zalihe masti, oko 10 vagona pšenice, inventar radionica, količine kože, padobrana i t.d. Iz priloženog izvještaja[9] komisije za procjenu štete učinjene po neprijatelju vidljivo je kolika je nanešena šteta.

Povratkom Komande Bjelovarskog područja na svoj teritorij t.j. na sektor Vel. Pisanica nije se ipak moglo pristupiti sistematskom iskorištavanju ekonomskih mogućnosti Bjelovarskog područja. Razlozi su tome što je slobodni teritorij vrlo malen, a osim toga stalno ugrožavan po neprijatelju (Bjelovar iz kojeg uporišta neprijatelj stalno ispada), a sela na jugoistočnom dijelu Bilo-gore koje djelomično kontrolira komanda područja su u velikoj mjeri opljačkana po neprijatelju tako, da se u njima ne mogu prikupljati zalihe hrane i ostala materijalna sredstva. Kontrola mlinova i uljara, osim onih u Vel. Pisanici, ne postoje, a isto tako i kampanje na dobrovoljnoj bazi nisu provađane na većem teritoriju odnosno u većem opsegu. Obskrbni izvori su konfiskacije, koje provađa komanda područja nad narodnim neprijateljima odnosno onima koji se nalaze u miliciji. Po ovoj svojoj djelatnosti komanda područja stoji u najužoj vezi na teritoriju koje kontrolira ne-

---

[8] Korpusna vojna oblast
[9] i [17] Ti izvještaji nisu pronađeni.

prijatelj. I na Bjelovarskom Području neprijatelj je u toku ovog mjeseca otkrio dalnje zemunice, te djelomično u njima pohranjenu robu izvukao. Preostalu robu, većinom pšenicu, iz otkrivenih zemunica Bjelovarskog područja Bjelovarsko je područje potom evakuiralo po našem naređenju i privelo potrošnji, jer nije bilo nikakove mogućnosti, da se spremi na drugo sigurno mjesto. Ovom je prilikom propalo t.j. neprijatelj je opljačkao 3 i po vagona pšenice, 600 kg razne kože i još neke druge artikle u manjim količinama.

Na skučenoj prostoriji Kalničkog područja i u toku ovog mjeseca nije se u većoj mjeri mogla vršiti mobilizacija materijalnih sredstava, jer se situacija u pogledu oslobođenog teritorija nije poboljšala. Sela koja mi na Kalniku kontroliramo su popaljena i po narodu napuštena, a ulazak u sačuvana i ekonomski jača sela moguć je samo uz vojničke mjere. Vrela obskrbe su pretežno povremene sabirne akcije, rekvizicije i konfiskacije. Kontrola mlinova ne postoji, jer se isti nalaze na neoslobođenom teritoriju. I na Kalniku je neprijatelj uspio otkriti prigodom ofanzive 4-III-o.g. dvije zemunice kao i uništiti razne vojne objekte, među njima i pilanu, koja se nalazila u šumi između Ivanca i Poganca. U otkrivenim zemunicama neprijatelj je našao manje količine živežnih namirnica i ostalih artikala.

Ishrana operativnih jedinica, kao i ostale naše vojske u ovom razdoblju vršila se samo djelomično iz našeg teritorija odnosno naših zaliha. Operativne jedinice su se djelomično obskrbljavale sa teritorija VI. Korp. jer su se na ovom teritoriju izvjesno vrijeme nalazile. Naročitih poteškoća u ishrani vojske nije bilo to ni u jednom artiklu. Tako za operativne jedinice nije bilo bezmesnih dana, a bilo je dovoljno masti, soli i ostalih artikala. Poteškoća u ishrani je jedino što je ista suviše jednolična, jer ne raspolažemo, osim grahom i krumpirom, još i drugim artiklama za masovnu potrošnju (geršla, kupusa, i t.d.). Komande područja osjećale su nestašicu soli.

U koliko potraje sadašnja vojnička situacija doći će u bližoj budućnosti do poteškoća u prehrambenim artiklima kao što su mast i sol, a djelomično i u mesu. Proširenjem teritorija mogle bi se zalihe masti i marveni depoi u znatnoj mjeri povećati. Problem soli riješen je momentalno tako, da operativne jedinice primaju sol Savezničkim avijonskim pošiljkama zajedno sa ostalim materijalom. Zamišljenom tovu svinja ne možemo pristupiti, jer svinje još uvijek poboljevaju od svinjske kuge, a mogućnosti nabavke odnosno proizvodnje seruma ne postoje.

Sa glavnim našim nabavnim vrelom (Zagreb preko Posavine) u ovom mjesecu nismo uslijed vojničke situacije bili u vezi, pa s te strane nismo mogli opskrbljivati soli i raznim drugim potrebama (prvenstveno garnizonim). Osim toga su nam i novčane mogućnosti malene.

Snabdijevanje kruhom i brašnom, kukuruzom, grahom i krumpirom i u sadanjoj situaciji ne može doći u pitanje, jer u sadanjim oslobođenim krajevima naše oblasti imade kod naroda ovih artikala u većim količinama.

Svojom aktivnošću neprijatelj nam je u ovom razdoblju i po pitanju proljetne sjetve povećao poteškoće time, što je onemogućavao proljetne radove kako našim K-dama područja na obrađivanju vojničkih bašta i zasijavanju krmnih usjeva, tako i NOO-ima na obradi ostalih vakantnih posjeda, a isto tako i samom narodu na obrađivanju privatnih posjeda. Već su u jeseni velike površine ostale nezasijane ozimim usjevima, i u koliko se situacija ne promijeni, desiće se to isto i sa jarim usjevima. Kraj sve nepovoljne situacije, K-de područja su uspjele uzvjesne površine zasijati jarim usjevima (zob i grahorica) i prirediti ih za bašte, a isto tako je naša vojska, uključiv operativne jedinice, pomagala narodu u ovoj proljetnoj sjetvi.

Stanje odjeće i obuće se u ovom mjesecu pogoršalo u vojnoj pozadini. Razlog je ovomu što nismo primili ni jednu Savezničku avionsku pošiljku, a osim toga naše radionice nisu radile. Operativne jedinice za svoje potrebe primale su direktno Savezničke avionske pošiljke, a mi nismo participirali u razdiobi pošiljaka tako, da je situacija u pogledu odjeće i obuće kod operativnih jedinica zadovoljavajuća, dok vojna pozadina, naročito uslijed priliva novo-mobilisanih određenih za pozadinsku službu, ponovno osjeća to pitanje. Naše radionice ćemo u najskorije vrijeme ponovo formirati, ali nam za masovnu produkciju manjka gornja koža i tekstilni materijal.

II.

Usljed jake neprijateljske ofanzive na naš sektor (teritorij), koja nas je uspjela za neko vrijeme izbaciti na teritorij VI. Korpusa, nastale su znatne promjene i u organizaciji same oblasti. Odlaskom većeg broja drugova iz raznih odsjeka kao i samog potpukovnika Kajića,[10] zamj. komand. korpusa. Organizacija odsjeka kao cjeline je potpuna, ali je sve to mlad

[10] Nikola

kadar koji neće moći zadovoljiti u slučaju naglog oslobađanja naše teritorije.

U ovoj ofanzivi koja je bila na našem teritoriju, Vojna oblast kao cjelina nije imala mogućnosti, da razvije neke poslove, nego se je ograničila samo preko komandi područja sa naoružanim ljudima u manje akcije i mjestimično na prihvaćanje upornih borbi.

Kako smo se povratili nazad na svoj sektor a to je nakon 20 dana, Oblast kao cjelina počela je opet da djeluje u svakome pogledu kao i ranije sama na manjem teritoriju, i sa više zakašnjenja, a to je zbog toga što je kadar po odsjecima, kako je već napomenuto, dosta slab i pomanjkanje alata, materijala i ostalog.

Suradnja sa civilnim vlastima t.j. sa O.N.O.O.[11] nije u punom jeku iz razloga što je većina toga odbora u Mađarskoj odnosno njihovi djelovi. Suradnja sa O.J.N.O.F.[12] je dobra, kao i sa drugim antifašističkim organizacijama. Suradnja između samih odsjeka nije u punom jeku, a razlog toga je jer su neki odsjeci nanovo osnivani (formirani), pa se drugovi nisu uživili još u tijesnu suradnju. Po pojedinim odsjecima održavaju se sastanci redovito, dok u samoj oblasti su većinom svi šefovi odsjeka zajedno i rješavaju se pitanja svih odsjeka zajedno.

a.) *Personalni odsjek:* Šef ovog odsjeka je drug Ivan Kocković, koji se je pokazao zadovoljavajući na ovoj dužnosti. Organizovani su personalni poslovi u komandama područja kao i u komandama mjesta. Rad ovog odsjeka je u glavnom kancelarijski, a koji se za sad vrši dosta dobro. U ovom odsjeku sem šefa odsjeka nalaze se dve drugarice i jedan drug, te se može lako svršavati sav posao.

b.) *Mobilni odsjek:* Dužnost šefa ovoga odsjeka vrši isto drug poručnik Mato Matančić, sa njim ima jedna drugarica i jedan drug. Rad ovog odsjeka se pokazao zadovoljavajući, unatoč teškog stanja u kom smo bili za vrijeme ove ofanzive. Ovaj odsjek je uspio preko komandi područja da mobiliše sve od 1900. godišta i 1927, 28—29-tog godišta. Rezultati o mobilizaciji se vide iz priloženog izvještaja Mobilnog odsjeka.

U nekim krajevima okupiranim od neprijatelja, a koja su bila ranije naša, mobilizacija je znatno popustila, ali se ipak i na tim teritorijama gdje neprijatelj kontroliše vrši mobilizacija pomoću patrola koje krstare po selima i uz pomoć brigade Narodne odbrane.

---

[11] Okružni narodnooslobodilački odbor

[12] Tako u originalu. Nejasno da li se misli na odbore ili organizaciju Jedinstvene narodnooslobodilačke fronte kao cjelinu.

c.) *Tehnički odsjek:* Po odlasku majora Goranića primio je dužnost šefa odsjeka Hruška Berislav, do sada šef gravinske[13] sekcije. Ovaj je odsjek isto kompletan. U toku ovog mjeseca tehničke radionice kod povlačenja iz Novog Sela bile su predate Kalničkom području na rad, gdje se nisu iskoristile do kraja, jer nisu radionice tako bile razgranate. Povratkom na naš teritorij, odsjek je radio sa tehničkom sekcijom na cestama, gdje su se pokazali aktivnim. Gubljenjem teritorija i tehničkih radionica, ovaj odsjek nije mogao doći do izražaja do kojeg bi morao doći.

b.) *Saobraćajni odsjek:* Ovaj odsjek za sada nije potpun, jer su neki drugovi po vašem naređenju upućeni na nove dužnosti kao što je drug Sudar, šef sekcije za željeznice u V.Š., drug Lamer u G.Š.H. i drug Volk u Okružni za Šibenik. Rad ovog odsjeka je bio dobar, što se vidi u samim transportima i vezi za vrijeme ove ofanzive. Organizacija sa samim područjima i komandama mjesta je rad nešto popustio radi odlaska ljudi u jedinice. Nakon povratka na naš teritorij ovaj se je odsjek istakao kao dobar u organizaciji uspostavljanja veze premda nije bilo stručnih ljudi u podizanju linija. Isto tako bio je prilično dobro organiziran transport. Sad je opet uslijedio popravak uskotračne pruge Brestovac—Novo Selo. Lokomotive koje su tamo bile uništene su, dok se je odsjek povezao sa O.N.O.[14] Slavonija i dobio od njih jednu lokomotivu. Ovaj odsjek ima poteškoća u transportima, jer je neprijatelj otjerao dosta kola i konja sa kojima se on povlačio, a nije ih povratio natrag, plus toga narod koji je izbjegao, taj je većinom otišao sa kolima za Slavoniju i nije se još vratio. Vozarske eskadrone koji su postojali kod samog odsjeka i područji, dati su operativnim jedinicama, pa je i tu jedna poteškoća.

e.) *Ekonomski odsjek:* Brojno stanje samog ekonomskog odsjeka je smanjeno, ali momentano u relaciji sa sadanjim oslobođenim teritorijem zadovoljava. U slučaju da dođe do naglog proširenja naše oblasti, nužno će biti potrebno pojačati kadar ekonomskog odsjeka. Kao i ostali odsjeci tako je i ekonomski odsjek poslije odlaska iz Moslavine izvjestan dio ljudstva uputio u operativne jedinice, zadržavši samo za ono vrijeme najnužnije ljudstvo. Personalna promjena u Ekon. odsjeku je uslijedila time, što je potporučnik Friganović[15] preuzeo dužnost pom. šefa odsjeka, namjesto pomoćnika Pezelj

---

[13] Treba: građevinske.

[14] Oblasni narodnooslobodilački odbor

[15] Franjo

Đuke. Potporučnik Friganović na ovoj dužnosti u potpunosti zadovoljava, dok se poručnik Pezelj nije mogao uživiti u svoju dužnost.

Ekon. odsjek je u ovom razdoblju posvetio najveću pažnju koordiniranju rada Moslavačkog i Bjelovarskog područja po pitanju obskrbe operativnih jedinica, stojeći po tom pitanju u uskoj vezi sa intendanturom X. Korpusa.

f.) *Sanitetski odsjek:* Ovaj odsjek je tek osnovan i za šefa odsjeka postavljen je kapetan Medić. Iako mlad ali se je pokazao rad u ovoj ofanzivi agilnim i dobrim evakuacijama ranjenika iz Podgarića za Daruvar i dalje izvršio je odlično kao i evakuaciju bolnice u Končanicu. Organizovao je rad u Daruvaru kao odpremne bolnice, i raskužnih stanica po celom teritoriju kuda smo se kretali. Isto tako dobro je organizovao rad sa civilnim vlastima u pogledu raskuživanja civila koji su se vraćali nazad u Moslavinu odnosno na slobodni teritorij. Dobivajući sad veću količinu lijekova od Saveznika uspjelo je odsjeku dobro organizirati sanitetsku sekciju kod područja, i snabdijevati sa lijekovima tako, da oni mogu raditi samostalno.

Odsjeku nije pošlo za rukom, da razvije rad fiskulture, a razlog toga je neprijateljska ofanziva i njegovo skoro formiranje. Odsjek u suglasnosti civilnih vlasti uspješno suzbija zarazne bolesti, kojih je bilo par slučajeva, kao trbušni tifus i druge zarazne bolesti.

g.) *Veterinarski odsjek:* Šef ovog odsjeka je drug potporučnik Svetlečić Franjo. Kako je ovaj odsjek novoformiran, o njegovom radu ne možemo ništa konkretno navesti.

h.) *Vojni sud K.V.O.:* je formiran, gdje se nalazi drug Vlado Ranogajec, predsjedatelj, istražni sudija i zapisničar sa jednom drugaricom koja radi u kancelariji. Njihov rad je povezan sa OZN-om i oni su uvijek u tesnoj suradnji i neposredno jedno kraj drugi.

III.

Stanje kakvo je bilo proteklog mjeseca u našoj oblasti može se reći, da je naročito dovelo i same komande područja do jakih i žestokih borbi, a naročito Kalničko područje. Ovo je područje od Kalnika do Samarice vodilo odbrambenu borbu i to sa jakim neprijateljem. Kako je bilo potisnuto sa svoga teritorija, uspjeli su kompletni sem nekih manjih snaga, koje su ostavili na Kalniku povlačenjem u borbi doći do Samari-

ce. A odkud su se opet vratili preko Bjelovarskog područja nazad na Kalnik. Povratkom na Kalnik područje je sve našlo uništeno i popaljeno, kao i neke zemunice otkrite, iako u teškom stanju to je područje uspjelo opet da podigne neke zgrade i uspostavi sebi električno svjetlo, koje je u drugom naletu neprijatelj uspio uništiti. Položaj ovog područja je dosta težak i ne može da razvije nikakove radove, sem manjih operativnih akcija. Kako na ovom području nema nego vrlo mali broj naroda, to je ishrana dosta teška i mora da se vrši na terenu kojeg neprijatelj kontroliše, akcija.

Područje kao cjelina pokazalo se aktivnim u borbi i nanosi neprijatelju dosta gubitaka.

Ovo područje je organizatorski postavljeno pravilno, samo što ne dolazi do izražaja. Njegove sekcije nisu tako razgranate i uvedene u poslove kao što su to Moslavačkog i Bjelovarskog područja, jer nemaju mogućnosti izražaja i rada u svojim strukama.

Bjelovarsko područje, povratkom na svoj teritorij, ovo područje nije moglo doći do punog izražaja, jer je bilo potpuno oslabljeno odilaskom većeg broja ljudstva u jedinice i uslijed jako malog teritorija. Iako tako slabi, ali su ipak uspjeli, da organiziraju vozne kampanje u ekonomskom pogledu i da ishranjuju vojsku, koja je bila dosta na njihovom teritoriju bez upotrebe zaliha. Iako nemaju slobodnog teritorija nego Vel. Pisanicu i obližnja sela a i u koja neprijatelj stalno dnevno upada, ipak se je uspjelo organizovati poslove sa manjim kapacitetom. Komanda područja vrši dnevno preko svojih komandi mjesta patroliranje teritorija, koji isto kontroliše neprijatelj i tamo hvata dezertere i miliciju, a po neki put dođe i do jačih patrolnih borbi. Na ovaj sektor neprijatelj često ispada, i to čerkezi[16] u svrhu pljačke naroda.

Moslavačko područje, u ovoj ofanzivi ovo područje se držalo dobro kao celina, a naročito su se istakle komande mjesta u borbama sa svojim ljudstvom. A od svih se istakla najbolje komanda mjesta Dubrava, kao i Čazma, koje su nanijele neprijatelju dosta gubitaka, a i sami su imali gubitke. Za cijelo vrijeme operacija na ovom sektoru, područje je moglo svladavati sve poslove o ishrani i snabdijevanju jedinica, gdje su se istakle ekonomska sekcija i saobraćajna u dobroj organizaciji. Područje se je nalazilo oko 12 dana na sektoru VI. Korpusa, gdje se je odmah povratilo na svoj sektor i produžilo sa normalnim radom. Pri povratku nazad na svoj sektor istakle

[16] Pripadnici njemačkih kozačkih konjičkih jedinica. Opširnije o tim neprijateljskim formacijama vidi dok. br. 5, napomenu 11.

su se sve sekcije područja u radu i organizaciji poslova, koji su se postavljali pred njih.

Sva tri područja su se znatno smanjila, i mnogi drugovi su upućeni u operativne jedinice, te su tako doveli do dosta malog i slabog broja boraca, po kamandama mjesta i četama kod područja.

Usljed mobilizacije starijih godišta, a od kojih je veći dio nesposoban za operativne jedinice, došli su u pozadinu, a koji se ne mogu koristiti za patrole ili na kakove dužnosti vojnog karaktera.

To se je u suglasnosti sa civilnim vlastima pristupilo ponovno obrađivanju vakantnih imanja.

U Moslavačkom području ima oko 250 na prisilnom radu, koje isto koristimo za radove na vakantnim imanjima. Suradnja između komandi područja dosta je na visokom stepenu, što se je moglo baš sada uočiti, prilikom ovih ofanziva, gdje su jedna drugu pomagale u ishrani i transportnim sredstvima.

IV.

Komande mjesta Moslavačkog područja su na dosta visokom stepenu, i dosta dobro organizovane, naročito u ekonomskim i saobraćajnim poslovima, gdje se je vidjelo da mogu savladavati poslove u svakim situacijama. Komande mjesta Moslavačkog područja uspjele su da si organiziraju razne radionice sa kojima su mogli svršavati i održavati sve svoje jedinice, kao i popravak stambenih zgrada i ostalog. Dok komande mjesta Bjelovarskog područja i Kalničkog, nisu došle do tog izražaja, nego su djelovale više do operativnih akcija.

Komande mjesta Bjelovarskog i Kalničkog područja kao i Moslavačkog pokazale su se agilne u hvatanju dezertera i milicije, gdje su se pokazali vidni rezultati. Komande mjesta Bjelovarskog i Kalničkog područja neće moći tako lako svladati zadatke koji se postavljaju pred njih, jer nisu uvedeni u to i imaćemo poteškoće kod toga. Suradnja komandi mjesta sa civilnim vlastima nije baš najbolja, ali se radi na tome, da se stanje što prije popravi. Dok naprotiv kod Kalničkog područja suradnja sa civilnim vlastima je najbolja.

V.

Usljed nastale situacije koja je uslijedila na naš teritorij, misleći ofanzive, koja nam je uništila sve naše radionice i postrojenja uzeli smo za najenergičnije zadatke da si uredimo.

1. Nabaviti i organizirati rad svih radionica Korpusne oblasti. U tom pogledu preduzeli smo mjere posuđivanja šivaćih mašina od naroda i nabavku šusterskog alata. Za tehničke radionice poduzeli smo mjere da se pokrene radionica i ljevaonica u Hercegovcu, koja bi za sada mogla zadovoljiti našim prilikama. Isto tako poduzeli smo mjere, da se priprema građa za mostove, koji su za sada provizorno postavljeni.

2. Date su direktive i uputstva za detaljno mobilisanje 1900. do uključivo 1929. godište.

3. Rad na organizaciji prikupljanja i nabavki namirnica. Postavlja se organizacija o prikupljanju na dobrovoljnoj bazi kao i konfiskacija od narodnih neprijatelja, kao i dio imovine od onih koji se nalaze u neprijateljskoj vojsci uz pomoć brigade narodne odbrane.

4. Hvatanje dezertera i milicije. Po ovom su izdate direktive komandama područja, da se njihove komande preko svojih organa angažuju i što većoj mogućnosti, u čemu treba da im pomognu civilne vlasti i antifašističke organizacije.

Prilažemo izvještaje pojedinih odsjeka, kao i zapisnik od komisije o učinjenoj šteti od neprijatelja na Moslavačkom području.[17] Izvještaj za ovaj mjesec personalnog odsjeka kao i ekonomskog ne možemo priložiti, jer ih nisu primili od područja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. komand. Korpusa, kapetan:
M. B.[18]

[18] Mile Budisavljević

BR. 56

ZAPOVIJEST ŠTABA 7. UDARNE DIVIZIJE JA OD 9. APRILA 1945. ŠTABOVIMA PODREĐENIH JEDINICA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKU KOLONU NA PRAVCU CESAROV KAMEN — LIČKO PETROVO SELO — ČELOPEK[1]

ŠTAB
VII UDARNE DIVIZIJE IV. KORPUSA N.O.V. JUGOSLAVIJE
Op. Br. 73/
9/IV. 1945.

ZAPOVIJEST

(Sekcija Gospić — Bihać 1:100.000.)

PODACI O NEPRIJATELJU:

Na sektoru Ličko Petrovo Selo — Vaganac — Drežnik-Grad nalaze se sljedeće neprijateljske snage.

104 Jeger divizija sastavljena od 724 i 734 reg. Ukupna jačina oko 2.200 vojnika[2]. Naoružanje automatsko oruđe, nekoliko topova nepoznatog kalibra, nekoliko tenkova manje tonaže i nekoliko blindi.

Raspored neprijateljskih snaga: Neprijatelj drži Cesarov Kamen, Čelopek, Krnjakov Vrh, Petrovo Ličko Selo,[3] Vaganac i 9. o. mj. oko 14 čas. izbio je na liniju Drežnik.[4]

U vezi opštih operacija IV. Armije,[5] naš Korpus izvršiće razbijanje iste kolone.

Naša divizija, ojačana sa dva motorizovana diviziona, izvršiće napad na neprijateljsku kolonu na pravcu Cesarov Kamen, Ličko Petrovo Selo, Čelopek, Krnjakov vrh. Izvršiti zatvaranje pravca od pravca Trojvrha i Plaščansku Dolinu. Po likvidaciji Cesarov Kamena, Ličkog Petrovog Sela, Čelopeka i Krnjakova vrha zabijati se neprijatelju za leđa, koji je izbio u Drežnik.

---

[1] Ovjereni prepis originala (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 23/1—1, k. 814.

[2] Njemačka 104. lovačka divizija imala je oko 6.000 ljudi. Opširnije o njenom pokretu, sastavu i naoružanju vidi dok. br. 82, depešu br. 36 od 29. marta.

[3] Treba: Ličko Petrovo Selo.

[4] Treba: Drežnik-Grad.

[5] Detaljnije o tome vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 18.

Lijevo od nas nalaziće se snage VIII divizije[6] na liniji Višnjevača.

Za izvršenje gornjeg,

NAREĐUJEMO:

I. BRIGADA, ojačana sa 2 protukol. topa:

Zadatak: Izvršiće napad na neprijatelja na Krnjakovom Vrhu i Čelopeku. Glavni pravac napada Krnjakov Vrh, a pomoćni zabacivanjem sa južne strane u pravcu Čelopeka. Sa jednim dijelovima čistiti selo Rešetar i ujedno vršiti bočno osiguranje. Lijevo održavati vezu sa dijelovima VIII divizije na liniji Višnjevača, a desno sa dijelovima II bridage na liniji Matića Krčevina — Cesarov Kamen. Jedan bataljon uputiti napred koji će zaposjesti položaje na koti 543 i Vršak. Položaj preuzeti od jedne brigade VIII divizije.

II BRIGADA, ojačana sa 2 protukol. topa:

Zadatak: Sa dva bataljona izvršiti napad na Cesarov Kamen od kote 580 izbijajući na komunikaciju Željava—Petrovo Ličko Selo, a potom nastaviti čišćenje samog sela i širiti se dalje prema situaciji. Dva bataljona ostaviti u divizijskoj rezervi na liniji Matić Krčevina.

III BRIGADA, ojačana sa 2 protukol. topa:

Zadatak: Zatvoriće pravac od pravca Trojvrha i Primišlja od neprijateljskog prodiranja u pravcu Plaške Doline. Zaposjedajući položaje na liniji Lisac — Klašnica (trig 435).

ARTILJERIJSKI DIV.:

Zadatak: Plasiraće se na liniji Jezerce. Uzeti elemente za Krnjakov Vrh, Čelopek i vršiti potpomaganje napada I. brigade.

---

[6] Redakcija nije pronašla nijednu zapovijest niti operativni izvještaj Štaba 8. divizije o borbama u to vrijeme. Štab 4. korpusa izvijestio je depešom br. 1 od 11. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2—3, k. 119/4) Glavni štab Hrvatske da sa 8. divizijom prelazi u napad na lijevi bok neprijateljske kolone koja kreće prema Rakovici, a depešom br. 21, od 12. aprila, da je noću 11/12. zauzeta Lipovača i Grabovac i da će snage 7. i 8. divizije biti rokirane radi udara na bokove neprijatelja.

[7] Redakcija nije utvrdila koji je motorizovani divizion 4. armije JA trebalo da po toj zapovijesti podržava dejstva 7. divizije. Od 17. do 28. aprila 1945 (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 49, 58, 68 i 99, napomenu 55), 6. protivkolski motorizovani divizion (2. i 3. baterija) Artiljerijske brigade 4. armije podržavao je dejstva jedinica 4. korpusa.

MOTORIZOVANI DIVIZION IV. ARMIJE[7]: **Zadatak:** Plasiraće se na liniji **Prijeboj** pored ceste Korenička Kapela — Prijeboj. Uzeti elemente za Cesarov Kamen, Čelopek i Krnjakov Vrh.

INŽINJERIJSKI BATALJON: **Zadatak:** Krenuće 9. o. mj. u 21 čas pravcem Saborski — Kuselj — Čorkova Uvala — Plitvički Ljeskovac. Na istoj se prostoriji razmjestiti. Pionirsku četu uputiti u pravcu Prijeboja radi pročišćavanja ceste Plitvički Ljeskovac; raščišćavati veće smetove snijega radi lakšeg pokreta ostalih jedinica.

VEZA: **Zadatak:** Centar veze smjesti će se na raskrsnici puteva Plitvički Ljeskovac — Prijeboj — Plitvička Jezera. Ostalo sve po priloženoj zapovijesti za vezu.[8]

SANITET: **Zadatak:** Divizijsko previjalište i kirurška ekipa nalaziće se u Plitvičkom Ljeskovcu. Ostalo sve po priloženoj zapovijesti za sanitet.[9]

POPUNA MUNICIJOM: Vršiće se iz bojne komore ove divizije, koja će se nalaziti u Plitvičkom Ljeskovcu.

ISHRANA: Sve jedinice vršiće snabdijevanje sa hranom iz divizijske intendanture, koja će se nalaziti u Ličkoj Jesenici.

ŠTAB DIVIZIJE: Nalaziće se kod Matić Krčevina, a osmatračnica na koti 751 ili na cesti Ličko Petrovo Selo — Matića Krčevina.

VRIJEME POKRETA: I i II brigada i Art. divizion izvršiće pokret odmah s tim što će se divizion kretati sa I. brigadom.

PRAVCI POKRETA: Lička Jesenica — Saborski — Bjeljevina[10] — Kuselj — Čorkova Uvala — Plitvički Ljeskovac — Prijeboj, za II brigadu, inžinjerijski bataljon i Intendanturu. Za I. brigadu Kuselj — Poljanak — Plitvička Jezera — Zaklopača.

---

[8] Ta zapovijest se nalazi u AVII, reg. br. 23—3/1, k. 814.
[9] Ta zapovijest se nalazi u AVII, reg. br. 23—4/1, k. 814.
[10] Treba: Biljevina.

KONCENTRACIJA KOMORA: Sve komore koncentrisaće se u Plitvičkom Ljeskovcu, koje će izvršiti pokret 9 o. mj. u 24 sata iz Ličke Jesenice.

POČETAK NAPADA: Sa napadom će se otpočeti kada jedinice izbiju na polazne položaje za napad i kada se uspostavi veza sa svim jedinicama.[11]

S obzirom da neprijatelj može da vrši pokret tokom noći iz Drežnika u pravcu Poljanka, s toga bi u tom slučaju moglo doći do susreta sa neprijateljem, a ovo naročito važi za I. brigadu. S toga pokret vršiti vojnički, ali pri tome ne gubiti u vremenu.

Znaci raspoznavanja: 9/10 o. mj. biće **Nož — Niš.** dve crvene rakete. Za noć 10/11 o. mj. biće: **Mina — Mostar** i dve zelene rakete.

U vezi upotrebljavanja raketa nastojati da se što efikasnije upotrebi pomenuta veza radi tačnog označavanja isturenih naših dijelova kao i zauzimanje neprijateljskih položaja, jer se može desiti da se u tom momentu veza prekine i u tom slučaju naša bi artiljerija mogla da nam nanese nepotrebne gubitke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. D. Politkomesara:
M.[12] Knežević

Komandant, potpukovnik:
M.[13] Pavlović v. r.

M.P.

Dostavljeno:

Štabu IV. Ud. Korpusa na uvid.
Štabu I — III brigade,
Štabu Art. div. [i] Inž. batalj.
Štabu motorizovanog div.IV. Armije
Referentu saniteta za vezu i
naoružanje divizije na postupak.

Tačnost prepisa ovjerava:
Načelnik, major:
Čakalo Jovo

---

[11] Napad je počeo 10. aprila 1945 (vidi dok. br. 61, napomenu 14 i 16).

[12] Milan

[13] Milan

BR. 57

IZVJEŠTAJ ŠTABA 34. UDARNE DIVIZIJE OD 9. APRILA 1945. ŠTABU 4. UDARNOG KORPUSA JA O BORBI U D. KUPČINI[1]

ŠTAB
XXXIV. UDARNE DIVIZIJE
IV. UDARNOG KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE
Op. br. 45
Dne 9. aprila 1945. g.

Predmet: Operativni izvještaj o borbi u s. D. Kupčini dne 7. III. 1945. g. dostavlja —

ŠTABU IV. UDARNOG KORPUSA ARMIJE JUGOSLAVIJE

Položaj na kome se borba vodila u s. D. Kupčini je ravnicast, i pregledan. Predstavljen na sekciji Samobor — Zagreb 1:100.000. Borbu je vodila Ud. Karlovačka brigada, Žumberačka brigada (bez jednog bataljona), potpomognuti baterijom brdskih topova.

Neprijatelj je u jačini 70 jegerovaca i 100 — 200 ustaša[2] napao Ud. Karlovačku brigadu u s. D. Kupčini i to sa glavninom svojih snaga od šume Kneja, te puta koji vodi od s. Bratine kroz Kupčinsko polje za Kupčinu, a sa manjim dijelom svojih snaga napao je iz pravca Rožan Brega preko potoka Kupčine na zapadni i jugozapadni dio s. D. Kupčine.

Vjerojatna neprijateljska namjera bila je razbiti Ud. Karlovačku brigadu i izvršiti pljačku u D. Kupčini.

Neprijatelj je dan ranije izvršio koncentraciju svojih snaga u Šišljaviću i Rožan Bregu. Ud. Karlovačka brigada nalazila se tada u kantonmanu u D. Kupčini na liniji sjeveroistočni dio sela od kote 113, pa u lijevo do potoka Kupčine. Predmjevalo se, ako neprijatelj napadne brigadu, da će izvršiti glavninom snaga napad iz pravca šume Kneja i duž Bratinskog puta, te prodorom neprijatelja u sjeveroistočni dio s. D. Kupčina izvlačenje brigade bilo bi otežano, radi čega je donijeta odlu-

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 29—1/2, k. 1225.

[2] U širem području Karlovca bila je raspoređena ustaško-domobranska 13. hrvatska divizija i njemački 1. lovački dopunski puk (vidi dok. br. 6, napomenu 3 i 4).

ka štaba divizije, da brigada ne prihvaća borbu, nego u toku noći ispita namjere i jačinu neprijatelja, te se prema tome u toku noći izvuče iz D. Kupčine.

Zapovijest izdata je usmeno, preko telefona.

Borba je odpočela 7. III. o. g. u 05,30 časova.

Do tog vremena neprijatelj je izvršio glavninom svojih snaga koncentraciju na prostoriji šume Kneja i manjim dijelom snaga od Rožan Brega do potoka Kupčine, koje snage nisu tačno ocijenjene niti na vrijeme zapažene. Neprijatelj je u to vrijeme napao bataljon koji se nalazio na položaju na liniji od k. 113 do puta koji vodi za s. Bratinu, sa glavninom svojih snaga, te bataljon koji se nalazio na liniji desno: od puta koji vodi iz s. Kupčine za s. Bratinu, pa u lijevo prema kapelici. Bataljoni su otvorili brzu paljbu i dočekali neprijatelja, te ga zaustavili. Bataljon koji je bio na liniji desno od kapelice pa u lijevo do raskršća ceste u jugozapadnom dijelu sela nije bio napadnut, a bataljon koji je bio u jugozapadnom dijelu sela i to sa dvije čete u zaseoku St. Klenje, a jednom četom u jugozapadnom dijelu sela prema mostu na potoku Kupčini, bio je napadnut po neprijatelju, koji se prebacio preko potoka Kupčine u zoru i napao četu kod mosta sa njezinog desnog boka i, odbacivši je, uspio je otsjeći vod kod ceste prema k. 106 i veći dio tog voda zarobiti.

Prema telefonskom naređenju štaba divizije, brigada je dobila naređenje da se povuče na liniju: Pisarovački ribnik,[3] pa u lijevo linijom Vel. Potok do r. Kupe.

I. i II. bataljon Ud. Karlovačke brigade, koji su držali položaj na liniji sjeveroistočnog dijela sela vodili su borbu, dok se izvlačio IV. i III. bataljon iz zapadnog i jugozapadnog dijela sela. IV. i III. bataljon povukli su se uz lijevu obalu r. Kupe, a I. i II. bataljon koji su imali zadatak da drže svoje položaje, nisu ih održali, već su bili primorani da se povuku. I. bataljon povukao se prema Pisarovačkom ribnjaku, a II. bataljon na put u polju koji vodi iz s. D. Kupčine prema k. 106 kod Kupe.

Štab divizije izdao je usmeno naređenje preko telefona da Ud. Karlovačka brigada napadne neprijatelja sa tri bataljona, razvijajući se od puta ribnjak — D. Kupčina u lijevo do r. Kupe, a Žumberačka brigada sa tri bataljona, razvijajući se desno od ud. Karlovačke brigade do šume Kneja. Ovaj napad potpomagao je artiljerijski divizion jednom baterijom brdskih topova, koja baterija je bila smještena u sjevernom dijelu s. Lasinje. Tukući crkvu u s. D. Kupčini, kapelicu, most na

[3] ribnjak (kod Pisarovine)

potoku Kupčina i Rožan Breg. Vatra je odpočela u 08.00 sati, t.j. nešto prije samog napada.

Naše jedinice izbile su u istočni dio sela protjeravši slabije neprijateljske zaštitničke dijelove, te je nastavljena borba u kojoj je neprijatelj davao žilav otpor. Protjeravši neprijatelja u zapadni dio sela, gdje je neprijatelj prebacivao preko potoka Kupčine svoje ranjenike, on je davao žilav odpor i manjim snagama vršio protunapade, u kojima je nanio Ud. Karlovačkoj brigadi gubitke, radi čega se brigada morala povući u dio sela istočno od crkve. Odavde je brigada potpomognuta bacačkom i artiljerijskom vatrom prešla ponovno u napad, dok je Žumberačka brigada bila dosta neaktivna. Ovim napadom neprijatelj je bio izbačen iz s. D. Kupčine.

Jedna četa Ud. Karlovačke brigade djelovala je sa desne obale r. Kupe iz s. Kovačevac u bok neprijatelju, te osmatranjem vršila preko štaba Ud. Karlovačke brigade korekturu artiljerijske vatre i osmatrala kretanje neprijatelja.

Zadatak postavljen pred jedinice izvršen je uz dosta velike gubitke. Zarobljeno nije ništa, zaplijenjen je 1 šmajser.

Gubitci neprijatelja: 40 ranjenih i 30 mrtvih.

Naši gubitci: 59 mrtvih, 74 ranjenih, 21 zarobljenih i nestalih. Među poginulima nalaze se: major — načelnik štaba divizije Karas Milutin, politkomesar čete Drvodelić Mijo, politdelegat Bartolin Vlado, komandir čete Starešinić Slavko, vodnik Malović Petar, politkomesar čete Heruc Predrag, pom. komesara čete Lucijanić Ivan, politkomesar čete Puljak Matija, ađutant brigade Latković Vjekoslav, pomoćnik politkomesara brigade Furdek Janko, svi iz Ud. Karlovačke brigade. Među ranjenima nalaze se: komandant bat. Galović Mane, komandir čete Sestrić Ivan, vodnik Rakić Đuro, politdelegat Blažević Tomislav, komandant bataljona Šterk Juraj, pom. politkomesara bataljona Janjac Alojzije, komandir čete Čavlović Drago, pom politkomesara čete Marković Josip, politkomesar bataljona Lulik Josip, komandir čete Žužinjak Petar, politkomesar čete Škriljevski Georg, politdelegat Salko Zebić, komandir čete Mamula Vlado, svi iz Ud. Karlovačke brigade. Među zarobljenima nalaze se: politdelegat Duh Josip, st. vodnik Martinić Stjepan, i ml. vodnik Kokanov Milutin.

Utrošeno municije:

Mauzer	10460	metaka
Engleske	8875	”
Talijanske	1060	”
Šmajser	1620	”
Breda mitr.	2940	”

Mina za laki bacač	104	komada
Mina za teški bacač	277	"
Mina za Džon Bul	18	"
Topovskih granata 75 mm	132	"

Izgubljeno je: 10 puškomitraljeza, 1 laki bacač, 44 kom. pušaka, 2 šmajsera, 2 ranca za municiju i 25 okvira za puškomitraljeze.

Oštećeno: dva puškomitraljeza.

Istakli su se borci i rukovodioci I, II i IV. bataljona Ud. Karlovačke brigade, svojom borbenošću i požrtvovanošću.

...

KRITIKA AKCIJE:

Jedinice u samom povlačenju iz sela nisu se organizovano povlačile pod zaštitom svoje vlastite vatre, radi slabog rukovođenja nižeg komandnog kadra svojim jedinicama. U napadu potiskujući neprijatelja rukovodioci niži nisu vodili računa da će neprijatelj na momente vršiti protunapade svojim slabijim dijelovima, što je dovelo do većih gubitaka. Izviđanje neprijatelja u toku noći prije samog napada nije vršeno kako treba tako, da je neprijatelj uspio nesmetano izvršiti koncentraciju na polaznim položajima za napad.

Sadejstvo artiljerije, pješadije i bacača bilo je dobro tako, da je uspjelo neprijatelju spriječiti povlačenje preko Kupčinskog mosta i nanijeti mu više gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p. pukovnik: **G.**[4]

Komandant, p. pukovnik: **Dasović**[5]

M.P.

[4] Drago Govorušić
[5] Martin

BR. 58

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. UDARNOG KORPUSA OD 10. APRILA 1945. KOMANDI POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O RADU I STANJU INTENDANTURE[1]

ŠTAB
IV. UD. KORPUSA JUG. ARMIJE
INTENDANTURA
broj 222/45
dana 10. aprila 1945.

Podnosi mjesečni izvještaj.

JUGOSLAVENSKA ARMIJA KOMANDA POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE

Za mjesec mart 1945 podnosi se slijedeći izvještaj Intendanture IV. Ud. Korpusa Jug. Armije:

Organizaciono stanje:

Stanje od prošlog mjeseca nepromijenjeno, osim što je za pom. načelnika postavljen drug kapetan Katoranin[2], bivši načelnik int. VII. Ud. divizije.

Opće materijalno stanje:

Tokom prošlog mjeseca ishrana je bila olakšana, jer su započetom kampanjom zalihe hrane bile donekle popunjene, te se je moglo preći na zadovoljavajuću ishranu, obzirom na pristizavajuću sol i ulje od strane Saveznika.

Snabdijevane su iste jedinice kao i prošlog mjeseca, a sredinom mjeseca započele su operacije većeg stila, tako da se je veliki dio jedinica krenuo na položaj. Snabdijevanje istih se je u glavnom vršilo na zadovoljavajući način putem EOKV[3] i ove Intendanture iz pripremljenih zaliha. Ishrana se je znatno poboljšala povećavanjem tablice, i prilivom stoke iz Pokuplja. Tablica za sve jedinice na položaju jest povećana. Ishrana stoke jest sve do sada sa sijenom zadovoljavala osim u zobi.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 38—1/5, k. 128 A.

[2] Kotorina Mile

[3] i [7] Ekonomsko odjeljenje korpusne vojne oblasti

Stanje odjeće i obuće:

Isto u glavnom zadovoljava, osim kod novopridošlih. Krpanju i popravljanju posvećena je velika pažnja, te se na tome mnogo radi sa uspjehom, obzirom [na] kožu i poluđonove koju smo primali.

Stanje garnizone spreme:

Isto se je za prošli mjesec donekle popravilo obzirom na ratni plijen[4], koji je pridolazio koncem mjeseca. Sa pisarničkim potrepštinama su sve jedinice ovog Korpusa za neko vrijeme osigurane.

Radionice:

U istima tokom prošlog mjeseca nije bilo promjena.

Sastanci i obilasci:

Tokom prošlog mjeseca vršeni su obilasci i kontrole knjiga te zadužnih spiskova sve do početka operacije[5]. Nakon početka istih drugovi se u glavnom nalaze na terenu sa jedinicama, te na licu mjesta kontroliraju njihov rad i daju potrebne upute.

Kursevi:

Tokom prošlog mjeseca završen je V. Radničko-knjigovodstveni kurs, koji je pohađalo 11 drugova iz operativnih jedinica, te su isti osim jednog izuzetka pokazali zadovoljavajući uspjeh. Početkom ovog mjeseca završen je VII. Niži intendantski kurs, koji je pohađalo 14 drugova iz operativnih jedinica, te su isti pokazali zadovoljavajući uspjeh. Raspisan je novi VIII. intendantski kurs i VI. Radnički knjigovodstveni, koji će početi sredinom ovog mjeseca.

VII. Ud. divizija:

U organizacionom stanju iste nastale su slijedeće promjene:

. . .[6]

Sve ove promjene javljane su Vam posebnim izvještajem radi nadopuna u kartoteci. Ostalih promjena nije bilo.

Ishrana je vršena dok se divizija nalazila na svom sektoru preko EOKVO[7] a nakon početka operacija na prije iznešen način te je u glavnom zadovoljila.

---

[4] i [5] Ratni plijen je pristizao iz operacija koje su jedinice 4 korpusa vodile u sedejstvu sa jedinicama 4. armije JA od 21. do 28. marta 1945, kada je oslobođen i Bihać. Opširnije o tome vidi dok. br. 82, depeše od 21. do 30. marta i tom XI, knj. 4, dok. br. 8, 16 i 65.

[6] i [10] Izostavljeni dio teksta odnosi se na personalno-kadrovska pitanja.

Stanje odjeće i obuće ne zadovoljava, jer imade mnogo dotrajale, a i novomobilisani su vrlo slabo obuveni i obučeni. Sastanci su održavani u prisustvu komesara divizije te izaslanika GŠH i naše Intendanture, a jedan je održan i u prisutnosti druga načelnika naše Intendanture. Kod brigada održavaju se redovno sastanci intendanata.

Stanje radionica jest nepromijenjeno obzirom na prošlomjesečni izvještaj. Stanje knjigovodstva, kako ono u brigadama, tako i ono u bataljonima se neprestano poboljšava.

VIII. Ud. divizija:

U organizacionom stanju nastale su promjene u toliko što su neka mjesta popunjena drugovima iz Unske operativne grupe, koja je 26. II. uključena u tu diviziju[8]. Tako je za pom. načelnika postavljen bivši načelnik Unske operativne grupe zastavnik drug Mehmed Omanović, dočim je bivši pom. načelnika VIII. Ud. divizije drug pporučnik Keser stavljen ovoj Intendanturi na raspolaganje. Intendant prehrane jest poručnik Lončar Dragan, njegov pomoćnik Suljo Hrnčić i Nikola Kosanović.

Drugovi iz Unske Operativne grupe raspoređeni su ovako: intendant Muslimanske brigade Žužić Sakib, intendant Krajiškog Odreda Hrustić Ahmet, njegov pomoćnik Jašić Alaga. Ove promjene već su naslovu javljene radi potrebnih podataka unašanja u kartoteke.

Ishrana jest povećanjem tablice i uvađanjem trećeg obroka zadovoljavala u potpunosti. Sa doturom hrane imade uvijek radi udaljenosti velikih poteškoća.

Ishrana konja postaje sve teža i teža radi pomanjkanja sijena i zobi, i radi velikih udaljenosti sa kojih se mora sijeno prevoziti.

Stanje odjeće i obuće se je znatno popravilo obzirom na Ratni plijen, koji će doći u izražaj kod izvještaja sljedećeg mjeseca. Stanje kod radionica prema prošlom mjesecu nije promijenjeno.

Konferencije i sastanci su održavani redovno mjesečno, uvijek u prisutnosti načelnika odnosno pomoćnika istoga.

XXXIV. Ud. divizija:

U organizacionom pogledu nastale su promjene u toliko, što je za intendanta prehrane postavljen drug Caganić Ivan, dosadanji zamjenik TP[9] odreda intendanta a dosadanji inten-

[8] Vidi dok. br. 17, napomenu 9.
[9] Turopoljsko-posavskog

dant prehrane postavljen je za pomoćnika. Intendant odjevne grupe postavljen je Levak Franjo, dočim pomoćnika još nema. Ostalih promjena nije bilo, a iste su Vam već javljene radi unašanja potrebnih podataka u kartoteku.

Ishrana se vrši sa tri obroka dnevno, ali se osjećala oskudica na masti.

Inače je zadovoljavala i vršila se je na dosada uobičajeni način.

Stanje odjeće i obuće ne zadovoljava, imade opet veći dio skoro bosih, a novopridošli drugovi su vrlo slabo odjeveni i obuveni.

Stanje radionica prema prošlim izvještajima nije promijenjeno. Sastanak sa intendantima bataljona održan je po svim jedinicama te divizije, jedino nije kontroliran Karlovački i Posavski PO radi udaljenosti. Ništa nije još uvijek poduzeto radi unapređenja intendantskog kadra, te su svi intendanti u glavnom podoficiri.

Održan je i jedan radni sastanak sa intendantima divizije.

Unska operativna grupa

Prelazom iste u VIII. Ud. diviziju, t.j. formiranjem Muslimanske brigade VIII. ud. divizije te Krajiškog Partizanskog odreda VIII. ud divizije, Unska operativna grupa ne postoji više.

Artiljerijska brigada

Ista je nastala kao zajednička pretpostavljena komanda Haubičkog i Poljskog diviziona. Osnovan je i protuavionski divizion. Organizaciono stanje istoga kako slijedi: intendant poručnik Zorić Aleksa, bivši intendant Poljskog diviziona, zamjenik st. vodnik Kurjaga Dane. Postoji radni vod sa 13 drugova sa vodnikom, pomoćnik intendanta za furaž, magazioner, vozari i kuhari. Intendant Haubičkog diviziona jest Vučković Mile, njegov zamjenik Bulat Veljko, koji se nalazi na Višem int. kursu. Baterije imađu svoje ekonome i potrebno radno osoblje. Poljski divizion imade intendanta st. vodnik Štimac Josip, dočim mu se zamjenik nalazi na Nižem int. kursu. Baterije imaju svoje ekonome i potrebno radno osoblje. Intendant Protuavionskog diviziona jest Živković Simo, zamjenika za sada nema.

Ishrana je zadovoljavala. Stanje odjeće i obuće zadovoljava kod ove brigade u potpunosti.

Radionice još nisu uspostavljene, te su iste u formiranju. U opće ova intendantura jest u formiranju, a mi joj pružamo punu pomoć i podršku u njezinom radu. . . .[10]

Pontonirski bataljon:

U organizacionom stanju nema promjena. Bataljon je raštrkan, pa se hrani po komandama mjesta, dočim sol i ulje dobivaju iz ove Intendanture.

Stanje odjeće i obuće zadovoljava. Radionice rade ispravno, i zadovoljavaju potrebe toga bataljona.

II. Diverzantski odred:[11]

Organizaciono stanje pravilno. Odred je razbacan, te imade svoje bataljone na raznim sektorima, koji se hrane preko odnosnih pozadinskih vlasti, dočim sol i ulje dobivaju iz ove Intendanture.

Stanje odjeće i obuće zadovoljava, a isto tako i rad radionica. Komore nemaju.

Tenkovski bataljon:

Organizacija istoga prema prošlom izvještaju. Ishrana bataljona vršila se je do početka operacija preko VIII. Ud. divizije, a za vrijeme operacija preko ove Intendanture.

Odjeća i obuća zadovoljava.

Potrebne knjige se vode.

Intendantura kurseva:

Za intendanta istih postavljen je drug Roksandić Stanko, koji potpuno zadovoljava. Radno odjeljenje postoji. Knjige se vode. Hrana istih je poboljšana. Snabdijevaju se isključivo preko ove Intendanture.

Omladinska brigada:

U organizacionom stanju nema promjena. Intendanti bataljona su dosta slabi, a sama jedinica nema svog intendantskog kadra, da bi ga mogla odgojiti. Postoji radno odjeljenje, kao i potrebna kola za prebacivanje hrane, koju dobivaju isključivo preko ove Intendanture, te je ista u glavnom zadovoljavala.

Stanje odjeće i obuće jest dosta loše, jer svi obučeni drugovi nakon svršetka obuke određuju se u operativne jedinice, a novopridošle omladince teško je ponovo obući. Imade oko 300 drugova, koje bi trebalo obuti i odjenuti.

Sastanci sa intendantima bataljona su održani.

Radionice svoje vlastite nemaju, te se popravci vrše preko radionica KOV.

---

[11] Drugi diverzantski odred formacijski je bio u sastavu Grupe diverzantskih odreda, a operativno područje mu je bilo na teritoriju 4. korpusa JA.

Intendantura Aero-baza:

Ova novopostavljena intendantura funkcionira vrlo dobro. Knjige se vode ispravno. Sami intendanti Aero-baza udovoljavaju, te je knjigovodstvo i kod njih organizovano. Još nisu formirane sve potrebne radionice, radi pomanjkanja potrebnog alata. Ishrana se vrši preko ove Intendanture, osim II. Aero-baze koja se ishranjuje u Komandi mjesta Vel. Kladuša, dočim sol i ulje dobiva preko svoje Intendanture. Hrana je zadovoljavajuća.

Stanje odjeće i obuće također zadovoljava, osim novopridolazećih drugova i drugarica koji dolaze na kurseve, odnosno na obuku, a ti su većim dijelom slabo odjeveni.

Opće primjedbe:

U pogledu knjigovodstva posvećuje se mnogo pažnje od strane ove intendanture. Kod divizija i brigada je dobro. Kod ostalih samostalnih jedinica jest lošije, ali se nalazi u fazi neprestanog sređivanja. Kod bataljona uopće, osim izuzetaka, jest dosta slabo, te nastojimo svim silama da se isto popravi i da zadovolji namijenjenoj svrsi.

Zadužni spiskovi se općenito svuda vode, ali iz poznatih razloga isto ne zadovoljava u cijelosti postavljenoj i zamišljenoj osnovi, i neće to biti dok se god komande četa ne zaduže sa spremom. Mnoge jedinice podcjenjuju vršenje smotri od strane intendantskog kadra.

Kartoteke su ustrojene prema datim uputama, a na usavršavanju istih se neprestano radi.

Radi postojećih operacija i raštrkanosti drugova iz ove intendanture, kao i drugova iz ostalih jedinica, nismo prošli mjesec mogli održati uobičajeni zajednički sastanak, ali ćemo isti održati čim za to nastane mogućnost.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
pukovnik

Komandant
ppukovnik
M.[12] Šumonja

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
KOMANDA POZADINE
GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
ODJELJENJE ZA ISHRANU
Br. 929

Primljeno 25. 4. 1945. god.
Riješeno

[12] Miloš

BR. 59

ZAPOVIJEST ŠTABA OSJEČKE UDARNE BRIGADE 12. DIVIZIJE JA OD 11. APRILA 1945. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA FORSIRANJE RIJEKE DRAVE[1]

ŠTAB
OSJEČKE UDARNE BRIGADE
Narodno-oslobodilačke vojske
JUGOSLAVIJE[2]
Str. pov. broj: 42. —
Dana: 11. IV. 1945 god. —

ZAPOVIJEST

Sekcija Osijek — Sombor 1:100.000

PODATCI O NEPRIJATELJU: Neprijatelj je zaposjeo i uporno brani desnu obalu rijeke Drave.[3] U svom zaleđu raspolaže brojnim uporištima i većim brojem komunikacija.

PODATCI O NAŠIM SNAGAMA: Jedinice XVI,[4] XXXVI,[5] LI divizije,[6] jedinice Bugarske Armije,[7] kao i jedinice VI. Udarnog Korpusa.[8] —

---

[1] Ovjereni prepis originala (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 12 — 4/2, k. 880.

Osječka udarna brigada 12. divizije, prilikom napuštanja virovitičkog mostobrana, bila je prisiljena da se sa tri bataljona prebaci na lijevu obalu rijeke Drave, u rejonu Barča, pa je privremeno, od 20. februara 1945, bila u sastavu 36. divizije (vidi knj. 38, dok. br. 66, napomenu 10). Bataljon koji je bio odsječen i ostao u Slavoniji ušao je 12. februara u sastav 12. proleterske brigade 12. divizije (AVII, reg. br. 17 — 1/1, k. 901). U pripremnom periodu za forsiranje Drave od strane jedinica 3. armije JA, Brigada je od 4. aprila pod komandom 51. divizije JA (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 31, napomenu 2).

Dvadeset šestog aprila 1945, Osječka brigada je ušla u sastav svoje divizije (AVII, reg. br. 9 — 1/1, k. 883).

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Širi rejon Osijeka branili su dijelovi njemačke 11. vazduhoplovne pješadijske divizije i 2. ustaški zdrug ustaško-domobranske 3. hrvatske divizije. Detaljnije o neprijatelju u tom području vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 38, napomenu 4.

[4] Opširnije o učešću 16. divizije JA u forsiranju rijeke Drave vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 38, 40, 44 i 54.

[5] Zapovijeću Štaba 3. armije JA od 10. aprila 1945. potčinjenim jedinicama (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 38) za forsiranje Drave i Dunava, 36. udarna divizija je dobila zadatak da forsira rijeku Dravu na odsjeku Nardska Skela — otok u Dravi (dva km istočno od Narda).

Za izvršenje tog zadatka Štab 36. divizije izdao je svoju zapovijest 11. aprila (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 41).

Izvještaj Štaba 36. divizije o forsiranju Drave i o dejstvima neposredno poslije forsiranja nije pronađen.

Pošto je redakcija naknadno pronašla relaciju br. 299 Štaba 36. divizije od 23. juna 1945 (AVII, reg br. 1 — 2/4, k. 1242 A) u kojoj se, pored ostalog, detaljno govori o pripremama, forsiranju Drave i o borbama koje su vođene poslije forsiranja, odlučili smo da izvod iz te relacije koji se odnosi na forsiranje Drave objavimo u cjelini:

„... 7—10. APRIL

Pripreme za forsiranje reke Drave:

Na dan 6. aprila divizija se već nalazila sa svima jedinicama na novoj prostoriji i to: Petlovac — Bolman — Vučje Topolje (zaključno) — reka Drava do Budvaja (zaključno) — Budvaj — Jagodnjak. III. brigada vrši obezbeđenje leve obale reke Drave, a ostale dve brigade nalaze se na sređivanju svojih jedinica i pripremi za forsiranje reke Drave. U ovom vremenu jedinice su izvršile sledeće pripreme za forsiranje reke Drave:

1. Inžinjerske pripreme:

a) izbor mesta: cela desna obala reke Drave u dubini od 1,5 do 2 km pošumljena je, te je svuda povoljna za prilaz ka Dravi i danju. Sama obala reke svojim oblikom i rečnim koritom pravi dve izbočine na našu stranu, koje su vrlo povoljne za tučenje unakrsne vatre. Prosecima kroz šumu prilaz je moguć na svaki deo obale. Naša obala reke Drave strma je, visina iznad vode 1 do 2 metra i na mestima gde nije obrasla šibljem odronjava se. Širina reke iznosi 200 do 300 metara, brzina vode u matici oko 40 cm u sekundi.

Neprijateljska obala, sem kod Obreškog Polja, svuda je viša od naše, i na celom delu, sem kod Obreškog Polja, je pošumljena. Na taj način sam teren ne uslovljava mesta prelaženja, već je teren duž cele obale Drave povoljan za prelaženje.

Tako su se za mesta prelaženja izabrala ona mesta koja su bila u taktičkom pogledu najpovoljnija.

Neprijatelj se utvrdio na desnoj obali reke Drave duž, naspram našeg sektora na celoj obali, a pored toga držao je u svojim rukama i ostrvo na istočnoj ivici Obreškog Polja. Utvrđenja su se sastojala iz betonskih jugoslovenskih bunkera i polustalnih bunkera od drveta i zemlje koje je imao raspoređene duž obale Drave na 500 do 700 metara. Te bunkere neprijatelj je danju posedao, a u međuprostoru tih bunkera bili su iskopani streljački zakloni, koje je delimično neprijatelj i noću posedao.

Kao glavna oslona tačka neprijatelju je služilo na tom otseku s. Nard, gde je neprijatelj uredio za odbranu pojedine kuće, a sa zapadne i istočne strane iskopao je i rovove. U s. Nard neprijatelj je držao otsečnu rezervu. Tako je za stvaranje užeg mostobrana na desnoj obali reke Drave selo Nard najvažnija tačka. Za zauzimanje sela Narda predviđen je obuhvatni napad sa severozapada i istoka i prema tome izabrana su sledeća dva mesta prelaženja za izvršenje napada:

Mesto prelaženja br. 1. kod Nardske Skele za napad na selo sa severozapadne strane i južna ivica Nardske šume za napad s istočne strane kao mesto prelaženja br. 2.

Ova mesta prelaženja ima[ju] dobre prilazne puteve, br. 1 iz St. Bolmana, a br. 2 iz Jagodnjaka, koji se mogu koristiti i za saobraćaj u oba pravca, a takođe se može na toj prostoriji urediti cirkularni saobraćaj.

b) dovoz plovnog materijala na mesto prelaza:

U vremenu od 7 do 10 aprila iz Haljeve šume dovezena su 43 drvena čamca sa potrebnim priborom i 16 gumenih čamaca. Drveni čamci propuštali su vodu, jer su bili izrađeni od sirovog materijala, a tokom vremena su se isušili. Naše jedinice su ih odmah stavile u bare u šumi pored obale reke Drave, tako da su čamci zabrekli, a na dan pred prelaz još su ih premazali sa terom, tako da drveni čamci uopšte više nisu propuštali vodu. Nosivost drvenih čamaca je bila 10 drugova pored posade, a za gumene 15 boraca pored posade.

Naš inžinjerski bataljon također je spremao jednu skelu na čeličnim trofejnim pontonima za prebacivanje artiljerije.

Raspodela čamaca je izvršena tako da je na svako mesto prelaza došla po jedna polovina čamaca.

c) raspored inžinjerskih jedinica:

Za posadu čamaca Armijski inžinjerski bataljon dodelio je našem inžinjerskom bataljonu dve svoje čete, od kojih je na svako mesto prelaza upućena po jedna, ojačana sa po jednom četom našeg divizijskog inžinjerskog bataljona.

Pošto je bila leva obala reke pošumljena, inžinjerske jedinice ostale su pored reke Drave, do dana forsiranja reke kako bi se u potpunosti upoznali sa terenom i obalom i ujedno doveli u ispravnost sva plovna sredstva. Za skele za prevoženje stavljen je 10. aprila na raspoloženje jedan motor »Kovač« kako bi prevoženje skelom bilo brže. Pored toga naše inžinjerske jedinice za vreme tih priprema očistile su na mestu prelaza i u njihovoj neposrednoj okolini sva minska polja.

2. Pešadiske pripreme:

Pešadiske pripreme za prelaz izvršene su u sledećem:

Pešadiski rukovodioci sa izviđanjem na obali reke Drave kao i studiranjem same karte detaljno su se upoznali sa širim mostobranom tj. terenom do kanala Karašice.

Pešadiske jedinice za to vreme vršile su obuku za napade i likvidiranje pojedinih bunkera, borbama u naseljenim mestima, izvršile su popunu municije kao i pripremanje jednog dela municije koji će se prebaciti posle prvih talasa preko Drave.

Jedino nisu mogle pešadiske jedinice zbog kratkoće vremena i nepogodnog terena da izvrše vežbe u prevoženju.

3. Artiljeriske pripreme:

Artiljeriske pripreme izvršene su u potpunosti sem što se nisu mogle popuniti šarže sa dovoljnim brojem municije. Naša artiljerija podeljena je za borbe prilikom forsiranja reke Drave u četiri grupe:

a) protivkolski topovi 45 mm koji potpomažu rad pešadiskih jedinica vatrom i pokretom.

b) pukovska artiljerija dodeljena na svako mesto prelaza neposredno pomaže onu brigadu na čijem se sektoru nalazi.

c) samostalni teški divizion, koji potpomaže pešadiske jedinice direktno i indirektno.

d) protivavionska artiljerija koja ima zadatak štićenja naših jedinica od neprijateljskih aviona.

Štab artiljeriske brigade izradio je detaljnu skicu ciljeva na širem mostobranu, koje su dodeljene brigadama tako da bi one bile u mogućnosti, da na najbrži način traže potpomaganje artiljerije.

Sam položaj za artiljerisku brigadu bio je nepovoljan jer nije bilo povoljnih osmatračnica za daleko osmatranje.

4. Pripreme jedinica za vezu:

Naše jedinice za vezu koje su dobile novu opremu izvodile su intenzivno obuku ovih dana, da bi se što bolje upoznale sa njom.

Za sam prelaz podignut je nov centar veze na pst. Babin Grob, a pored toga detaljno je proučen plan podizanja linija preko Drave odmah po prelasku prvih jedinica.

5. Intendantske pripreme:

Komanda pozadine pripremala je suvu hranu za tri dana za sve borbene jedinice. Suva hrana se sastojala iz hleba, slanine i kobasice.

6. Sanitetske pripreme:

Sanitetski organi detaljno su proučili plan evakuisanja ranjenika sa desne obale Drave na levu obalu i od leve do St. Bolmana. Na levu obalu prebacuju ranjenike organi brigadnog saniteta, a sa leve obale do M.S.B. [Medicinsko-sanitetski bataljon] organi diviziskog saniteta.

7. Ostale pripreme:

Po jedinicama održane su konferencije, gde se je borcima objasnila opšta situacija i važnost zadataka uspešnog forsiranja reke Drave i borbi za konačno oslobođenje naše zemlje od fašističkog okupatora.

Borbeni duh kod boraca bio je na vrlo visokom stupnju, naši borci su jedva čekali da pređu Dravu i da se osvete neprijatelju koji je četiri godine mučio i ubijao naš narod.

8. Rad naših jedinica u vremenu od 7 do 10 aprila

U ovom vremenu naše jedinice izvodile su gore navedene pripreme. Na dan 8 aprila VI. brigada smenila je sa položaja sa obale Drave III. brigadu koja se je smestila po smenjivanju u Jagodnjaku.

Neprijatelj za ovo vreme pokazuje živu artiljerisku i minobacačku delatnost.

Naši gubici za ovo vreme iznose 1 poginuo i 8 ranjenih.

11. APRIL

Opšta situacija za razbijanje neprijatelja bila je vrlo povoljna. ...

Plan rada za stvaranje šireg mostobrana:

1. — Obuhvatnim napadom sa istoka i severozapada zauzeti selo Nard, obezbeđujući se pri tome na liniji reka Drava — k. 94 (na jugozapadnom delu polja Topolja) — Panjik pst. — k. 89 (Sigetac) — severna ivica šume Lipovac.

Po likvidaciji s. Narda produžiti napad u tri kolone za stvaranje šireg mostobrana na kanalu Karašici i tom prilikom ovladati neprijateljskim uporištima Valpovom i s. Šagom.

Raspored jedinica i pravci napada:

III. brigada: vrši forsiranje reke Drave kod Nardske skele sa zadatkom da u prvom naletu likvidira selo Nard u sadejstvu sa jedinicama V. brigade obezbeđujući se pri tome sa juga na liniji užeg mostobrana.

Po likvidaciji sela Narda produžuje napad sa dva bataljona na Valpovo sa istočne i jugoistočne strane, a sa jednim poseda kanal Karašicu južno od Valpova.

V. brigada: forsira reku Dravu na mestu prelaza br. 2 istočno od s. Narda sa zadatkom da u prvom naletu zajedno sa jedinicama III. brigade zauzme s. Nard, a potom sa dva bataljona zauzima i poseda kanal Karašicu južno od Lipove šume [Lipovac š.] a sa jednim likvidira neprijateljsko uporište s. Šag i poseda kanal južno od s. Šaga.

VI. brigada: sa jednom četom forsira reku Dravu i zauzima ostrvo na severoistočnoj ivici Obreškog polja, da na taj način štiti prelaženje V. brigade, a po stvaranju užeg mostobrana prebacuje se preko Drave sa zadatkom da zauzme selo Ladimirevci.

Pred mrak 11 aprila naše jedinice zauzimaju polazne položaje.

Inžinjerske jedinice kopaju rampe za spuštanje čamaca. Početak forsiranja naređen je u 23.00 časa.

Artiljeriska priprema nije vršena da bi se na taj način postiglo iznenađenje.

U 22.00 časa sve pripreme su završene.

U 23.00 časa prvi talas krenuo je preko Drave. Neprijatelj je brzo primetio naša mesta prelaza i počeo ih tući jakom minobacačkom i artiljeriskom vatrom. On vrši koncentraciju vatre čas na mesto prelaza br. 1, čas na mesto prelaza broj 2.

12. APRIL

Na samoj obali neprijatelj daje ogorčeni otpor i to na sektoru III. brigade na severozapadnoj ivici Topolja a na sektoru V. brigade u visini k. 90 u Obreškom polju.

Naša artiljerija odmah po otvaranju neprijateljske artiljeriske i minobacačke vatre otvara na neprijateljske tačke otpora koncentričnu vatru.

Jedna četa 2. bataljona VI. brigade posle ogorčene tročasovne borbe zauzima ostrvo na severoistočnoj ivici Obreškog polja.

Jedinice V. brigade, uz vrlo dobru potporu naše artiljeriske brigade, do zore unište neprijatelja na Obreškom polju i započinju napad na s. Nard.

Jedinice III. brigade u žestokim borbama zauzimaju bunker po bunker i čiste na taj način samu obalu koja je do zore u našim rukama.

1. bataljon III. brigade započinje napad na s. Nard.

Posle razbijanja neprijateljske odbrane na samoj obali, naše jedinice zauzimaju liniju užeg mostobrana. VI. brigada u ovo vreme napušta položaje na obezbeđenju leve obale reke Drave, skupi se na mesto prelaza broj 1 gde se u 8 časova počne prebacivati preko Drave. Ona odmah upućuje prva dva bataljona koja su se iskrcala da potpomognu likvidaciju s. Narda gde je neprijatelj branio kuću po kuću.

Koncentričnim napadom sa sviju strana, posle ogorčenih uličnih borbi, u 11 časova naše jedinice likvidiraju selo Nard.

Po likvidaciji sela Narda, III brigada raščistila je prostoriju između s. Narda i s. Valpova i sa dva bataljona uputila se za napad na Valpovo, a jedan bataljon je upućen na kanal Karašicu da posedne drum Valpovo — Marjančaci i kanal Karašicu do železničke pruge Valpovo — Satnica (isključno). U 17.00 časova započela je napad na Valpovo sa istočne i jugoistočne strane. Posle dva i po časa ogorčenih borbi Valpovo je oslobođeno u sadejstvu sa jedinicama XVI divizije.

VI brigada po likvidaciji s. Narda nadire pravcem s. Šaga i potpomaže likvidaciju istog bataljonu V. brigade, a jednu četu upućuje odmah na železnički most južno od Šaga. Ova četa omela je neprijatelja da izvrši miniranje železničkog mosta. Po dolasku III bataljona VI brigade, zauzet je železnički most na Karašici u 20.00 časova. Napad se odmah produžio na s. Ladimirevci, koji potpomaže naša artilerija.

V brigada po likvidaciji s. Narda upućuje jedan bataljon na s. Šag, a dva u pravcu s. Petrijevaca sa zadatkom da ovladaju mostom na kanalu Karašici kod žandarmeriske stanice. Neprijatelj je već unapred pripremio za miniranje taj most i pri pojavi naših jedinica, bacio ga je u vazduh.

Forsiranje reke Drave uspešno je završeno, iako po cenu priličnih gubitaka. U toku 12 aprila zauzet je ne samo širi mostobran na kanalu Karašici, već je napravljen kod s. Ladimirevaca i prodor, koga će naše jedinice sutradan da koriste za dalji napad.

Neprijateljske jedinice koje su učestvovale u odbrani reke Drave bile su potpuno razbijene, uništene ili zarobljene. Neprijatelj na tom sektoru nije mogao više da se sredi za jedan organizovani otpor.

13. APRIL

Jedinice VI brigade produžuju napad za s. Ladimirevci i posle ogorčenih borbi u samom selu, gde neprijatelj brani kuću po kuću, u 04.30 časova ga zauzimaju.

Za zaštitu komunikacija koje vode iz Osijeka prema jugu i jugozapadu, neprijatelj je već ranije pripremio položaje na liniji Josipovac — Samatovci — Bizovac sa glavnim oslonim tačkama Bizovac, Grabljik [Grabik] pustara i Samatovci. Na toj liniji neprijatelj je uredio niz bunkera opasanih preprekama od bodljikave žice i pretvorio je pojedine zgrade u utvrđenja.

VI brigada, ne odmorivši svoje jedinice, odmah napada na gore označene neprijateljske položaje i u toku celoga dana vodi ogorčene borbe sa neprijateljem, koji pokušava na toj liniji da zadrži dalje napredovanje naših jedinica za napad na Osijek sa južne strane.

Jedinice V brigade, kroz otvor napravljen na kanalu Karašici kod s. Ladimirevaca, sa dva bataljona izvršile su bočni napad na s. Satnicu, dok je jedan bataljon frontalno vezivao neprijatelja sa severne strane kanala Karašice ka s. Petrijevcima.

Neprijatelj, stavljen pod unakrsnu vatru i ugrožen da bude otsečen, u neredu se povukao ka s. Petrijevcima. Goneći neprijatelja izvršen je napad na s. Petrijevce sa zapadne i južne strane, i posle jednočasovne borbe, 13 aprila oko 10.00 časova, zauzimaju jedinice V. brigade s. Petrijevce. Jedan deo neprijateljske odbrane uspeo je da se duž puta izvuče za s. Čepin dok je veći broj neprijateljskih vojnika ubijen ili zarobljen.

Ustaške jedinice koje su ovde stupile u borbu sa ostatcima 11. Luftwaffe [vazduhoplovne pješadijske] divizije, presvlače se u civilna odela da bi izbegli zarobljavanje.

Po oslobođenju s. Petrijevaca, jedinice V. brigade vrše odmah pritisak na s. Josipovac da bi tako potpomogle rad LI. divizije koja do pada Petrijevaca još nije mogla da oslobodi Josipovac, te ga u saradnji sa jedinicama LI. divizije oslobođavaju.

III. brigada u toku noći vrši pokret iz Valpova do Ladimirevaca i po podne razbija neprijateljsku odbranu na drumu Josipovac — Bizovac, kod k. 90 izbija u neprijateljsku pozadinu, upućuje jednu četu za napad na s. Bizovac sa jugoistočne strane, a sa glavninom nadire ka s. Čepinu vodeći usput borbe sa neprijateljem kod pst. Cerovac, Selce, Ugljara i u toku noći bez otpora oslobađa selo Stari i Novi Čepin, odakle odmah kreće drumom za Osijek.

V. brigada, po oslobođenju Josipovca, sa svim svojim delovima boračkih jedinica kreće na liniju južno od Čepina radi posedanja iste i to: na kanalima 2 km južno od St. Čepina — Glovančina kanal — Salaj kanal — Bobotski kanal, s tim da levokrilne jedinice zatvore put i prugom na kanalu severno od Ernestinova.

14. APRIL

Posle ogorčenih borbi, u 03.00 časa cela neprijateljska linija Samatovci — Bizovac je zauzeta dok je sam Bizovac zauzet već u 00.30 časova.

Jedinice III. brigade iz s. St. Čepina produžuju nadiranje ka Osijeku gde su stigle, u 03.00 časova, a tamo su se već nalazile jedinice LI. divizije.

III. brigada odmah iz Osijeka vrši pokret za St. Čepin.

Drugi zadatak koji je imala divizija izvršen je. Grad Osijek je oslobođen. Naše jedinice, iako nisu vodile borbu za sam grad, ipak su najvećim delom doprinele za njegovo oslobođenje, jer su izbile u pozadinu neprijatelja iako je još on vodio borbu za spoljnu odbranu Osijeka kod s. Bizovca i na taj način ugrozile neprijatelja da bude otsečen od svoje otstupnice.

Naše jedinice su tako brzo vršile nadiranje, razbivši pri tome potpuno 22. regimentu 11. luftwaffe divizije ojačanu sa ustaško-domobranskim jedinicama, da neprijatelj uopšte nije bio u stanju da stvori negde frontalnu odbranu. Neprijateljske posade, bežeći ispred naših jedinica, ostavljale su svuda svoju opremu i ostali materijal, a pojedinci nisu čak uspeli ni da ponesu oružje.

ZADATAK LI.
UD. DIVIZIJE:[9] Izvršiti nasilni prelaz rijeke Drave na otsjeku od ušća Karašice do Ade,[10] nasuprot Josipovcu, slomiti neprijateljsku odbranu, obrazovati širi mostobran i potom nastaviti sa proganjanjem neprijatelja u pravcu Osijeka i Petrijevaca. Zajedno sa ostalim jedinicama poduzeti jednovremeno opću ofanzivu u cilju oslo-

---

Ni južno od Osijeka, na mnogobrojnim kanalima koji su vrlo pogodni za odbranu, neprijatelj ne daje više otpora, već beži ka Našicama, rušeći za sobom pojedine propuste i manje mostove, gde je imao vremena.

Naš inžinjerski bataljon pristupio je odmah izgradnji drvenog mosta kod Petrijevaca, ali su za to vreme naše jedinice već prešle preko kanala Karašice na železničkom mostu severno od s. Ladimirevci. Preko ovoga mosta se prebacila celokupna naša artilerija i komora.

Naši gubici za vreme od početka forsiranja reke Drave do oslobođenja Osijeka iznose:

a) u ljudstvu:

poginulih	131
ranjenih	596
nestalih	44

b) u materijalu i oružju: oštećen ili uništen je izvestan broj našeg oružja što će se izneti u mesečnom prikazu naših gubitaka.

Neprijateljski gubici:

a) u ljudstvu:

mrtvih	700
ranjenih	820
zarobljenih	272

b) u materijalu i oružju: neprijatelj je imao velike gubitke u oružju i ostaloj opremi, zaplenjeno je:

šaraca	18
pušaka oko	200
poljske kuhinje	3
kola sanitetskog materijala	1

Kao i veliki broj obmundirovne, logorskę opreme, sredstava za vezu i artikala za ishranu..."

[6] i [9] Detaljnije o učešću 51. divizije JA u forsiranju rijeke Drave i Dunava vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 42, 54 i 56.

[7] U toj operaciji sudjelovao je jedan ojačani bataljon 24. puka 3. bugarske divizije (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 38, napomenu 5 i dok. br. 54, napomenu 9).

[8] Zapoviješću Štaba 3. armije JA od 10. aprila 1945 (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 38), 6. korpus dobio je zadatak da sa svim svojim snagama prodre sa Papuk-planine na prostor između Našica i Valpova i da udari neprijatelju u leđa. O izvršenju zadatka vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 54.

[10] Vjerovatno Stevkina ada, u rukavcu Drave, nasuprot selu Josipovcu, zapadno od Osijeka.

bođenja Slavonije i daljeg prodiranja u pravcu Zagreba. —

ZADATAK NAŠE BRIGADE: Izvršiti nasilni prelaz preko rijeke Drave, gdje rukavac Drave obilazi šumu V. Bajar, napraviti mostobran i likvidirati uporišta Sarvaš i B. Brdo.[11]

NAREĐUJEMO:

1. — **I. bataljon:**
Sastav:
3 streljačke čete
1 prateća četa
1 vod teš. bacača.

Izvršiti će nasilni prelaz preko rijeke Drave na mjestu gdje rukavac rijeke Drave obilazi šumu V. Bajar. Zatim nasipom niz rukavac Drave, likvidirati neprijateljski bunker, koji se vjerovatno nalazi na kraju nasipa, gdje se kolski put koji vodi od „Kučke"[12] sastaje sa nasipom, te po likvidaciji bunkera pristupa likvidaciji neprijateljskog uporišta Sarvaš. Za likvidaciju bunkera upotrebiti jedan vod pojačan sa Džon-Bulom[13] i jednim odjeljenjem minera. Odmah nakon likvidacije bunkera pristupiti likvidaciji neprijateljskog uporišta Sarvaš. Uporište napadati s jednom četom sjeverni krak sela Sarvaša, s drugom četom cestom Osijek — Sarvaš, dok sa trećom četom željezničkom prugom izvršiti napad na oba južna kraka sela i obezbijediti se od B. Brda. Napadaj izvršiti jednovremeno i energično, da bi se neprijatelj potukao ili protjerao.

Po likvidaciji sela Sarvaša, bataljon će izvršiti napad i likvidaciju uporišta B. Brdo. Napad izvršiti jednom četom cestom Sarvaš — B. Brdo, drugom četom s desne strane ceste visom koji vodi na St. Dravu do crkve u blizini slova „B" od riječi „Bijelo Brdo", a trećom četom željezničkom prugom Osijek — Bijelo Brdo, kojom će otsjeći odstupnicu neprijatelju cestom B. Brdo — Dalj. Istu cestu minirati. —

Po likvidaciji B. Brda, pod svaku cijenu uhvatiti vezu sa jedinicama VIII. Vojvođanske

---

[11] i [17] Na karti 1:100.000 piše: Bijelo Brdo.

[12] Kučka, predio na desnoj obali Drave, 8 km istočno od Osijeka.

[13] Ručni raketni bacač američke proizvodnje.

brigade 51. divizije,[14] koja ima zadatak likvidirati Dalj i sastati se s nama u međuprostoru Jabuka — B. Brdo — Almaš. —

2. — **II. bataljon:**
Sastav:
3 streljačke čete
1 prateća četa
1 vod teš. bacača.

Ostati će na dosadašnjim položajima zaključno od ušća Stare Drave u rijeku Dravu, do K. 84 Podravlje, sa zadatkom da drži položaj na lijevoj obali Drave i fingira napad na grad Osijek za vrijeme operacija. Čvrsto se povezati sa komandom pomoćnih jedinica u s. Bilju, te položaje držati pod svaku cijenu. —

3. — **III. bataljon:**
Sastav:
3 streljačke čete
1 prateća četa
1 vod teš. bacača.

Sa jednom streljačkom četom izvršiti će nasilan prelaz preko rijeke Drave na mjestu gdje rukavac Drave odvaja se od matice i stvoriti uži mostobran, te omogućiti prelaz jedinicama I. bataljona a iza njega i svojim jedinicama. Po jedan vod od te čete poslati u lijevo i u desno od mjesta iskrcavanja, dok će jedan vod uputiti naprijed uz nasip.

Po prelazu jedinica, I. bataljon, kao i ostalih četa svoga bataljona, postavlja zasjedu od Osijeka na liniji:

Od slova „Č" od riječi „Kučka", pa u lijevo preko glavne ceste Sarvaš — Osijek, na prugu Osijek—Sarvaš u visini drugog slova „a" od riječi „Salaš" i zaključno sa cestom Sarvaš — Tenja u visini slova „t" od riječi „Lakreštajnova pst".[15] Od čete na desnom krilu uputiti jedan vod, s jednim odjeljenjem minera, cestom Sarvaš — Osijek na K. 95, koji se ima utvrditi i ispred sebe minirati cestu. Sve ceste, a naročito ceste Osijek — Sarvaš i Tenja — Sarvaš dobro minirati, a prugu razrušiti, ukoliko već nije razrušena.

Po likvidaciji uporišta Sarvaš, bataljon će dobiti, prema situaciji, od Štaba brigade usmeno, pismeno ili telefonsko naređenje. —

---

[14] Osma brigada 51. divizije bila je dobila zadatak da forsira Dunav između Borova i Dalja (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 42 i 56).

[15] Na karti 1:100.000 piše: Lakronštajnova pst (pustara).

4. — **IV. bataljon:**
Sastav:
3 streljačke čete
1 prateća četa

Stavlja se pod komandu XII. brigade 51. divizije, koja će mu dati zadatak. Po naređenju Štaba 51. divizije, a po završenoj operaciji, stavlja se u sastav naše brigade. —[16]

5. — **Mjesto štabova:**

Štab brigade, do podpunog prelaza preko rijeke Drave, nalazit će se na mjestu ukrcavanja. Po prelazu jedinica, nalazit će se na kraju nasipa u blizini slova „a" od riječi „Kučka". Nakon likvidacije Sarvaša, kod crkve u centru sela.

Štab I. bataljona nalazit će se u neposrednoj blizini svojih jedinica do likvidacije s. Sarvaš, a po likvidaciji sela, nalazit će se na groblju ispred Belog Brda. —[17]

Štab II. bataljona na dosadašnjem mjestu.

Štab III. bataljona nalazit će se u neposrednoj blizini svojih jedinica. —

Štab IV. bataljona na određenom mjestu od Štaba XII. brigade. —

6. — **Veza:**

Četa za vezu raspodjeliti će se po odjeljenjima I. i III. bataljonu, te će telefonsku liniju vući od mjesta prelaza za Štabovima bataljona, i povezati ih sa Štabom brigade. Vezu održavati telefonsku, radio-stanicama i kuririma pješice. *Svakih 15 minuta* Štabovi bataljona održavati će telefonsku vezu sa Štabom brigade a, u slučaju promjena, vezu održavati neprekidno. Ukoliko se linija prekine ili se napravi mrtvi prekid, Štabovi bataljona održavati će vezu sa malim radio-stanicama, a istovremeno će uputiti patrole na liniju i izvještaj *sa kurirskom patrolom* za Štab brigade. Šef centra za vezu podnijeti će detaljnu skicu radiofonske i telefonske veze Štabu brigade 12. ov. mj. u 1 sat poslije pola noći. Za pravilno funkcionisanje veze će odgovarati šef centra za vezu i komandir čete za vezu. —

---

[16] Tako je bilo regulisano zapoviješću Štaba 51. divizije od 11. aprila (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 42).

7. — **Znaci** Znaci ostaju opći.

Borbeni znaci za noć 11. na 12. IV. jesu: **Kosta — Kađa**, za noć 12. na 13. IV. jesu **Koča — Peko.** —

8. — **Početak prelaza:** Početak prevoženja ima se odpočeti tačno u 23 sata u noći između 11. na 12. Do toga vremena sve jedinice imaju biti na zbornom mjestu ukrcavanja. —

9. — **Ishrana:** Intendantura ove brigade izuzet će suhu hranu za 4 dana iz komande pozadine 51. divizije, i raspodijeliti je intendantima bataljona. Uz suhu hranu, intendantura će organizirati snabdijevanje bataljona kruhom, koji se nalazi pečen na slagalištu. Za snabdijevanje bataljona hranom, Intendantura brigade rezervisat će si potreban broj čamaca i držati ih za vlastitu upotrebu. Nakon likvidacije uporišta Sarvaš i Bijelo Brdo, intendant brigade organizirat će izvlačenje i upotrebu zaplijenjene robe. —

10. — **Sanitet:** Prihvatna Armijska bolnica nalazit će se u Belom Manastiru.

Hirurške ekipe 51. divizije nalazit će se u mjestu Darda.

Brigadno previjalište nalazit će se u selu Kopačevu. —

Prihvatno brigadno previjalište nalazit će se na mjestu iskrcavanja s lijeve strane rijeke Drave.

Štabovi bataljona organizirat će bataljonska previjališta tako da ranjenicima omoguće brzo previjanje u duhu uputstva referenta saniteta brigade.

Za prevoz ranjenika s desne strane na lijevu obalu Drave, Štab brigade odredit će dva oficira, koji će imati potreban broj čamaca za evakuaciju ranjenika. Bataljonska previjališta, odnosno Štabovi bataljona obratit će se na odgovorne oficire za transport ranjenika. —

Napomena: Štabovi bataljona obratit će pažnju:

1. — Da im jedinice budu podpuno sređene na mjestu ukrcavanja. —

2. — Da imaju sve što je određeno u svom sastavu pri ukrcavanju.

3. — Da bude najveći red pri prebacivanju preko rijeke, a isto tako i pri iskrcavanju na drugu obalu Drave. Svako pušenje, kašljanje, vikanje i glasno govorenje najstrožije se zabranjuje. —

4. — Da pri zaposjedanju položaja budu u što većoj konspiraciji, a isto i pri privlačenju neprijateljskom uporištu. —

5. — Da se vojska u osvojenom uporištu ne razilazi po kućama i sama izvlači plijen. Intendanti bataljona su lično odgovorni, zajedno sa Štabom bataljona, za bilo kakvu pljačku, nasilje, provalu itd.

6. — Da komanda četa i svi rukovodioci budu na svojim mjestima. —

7. — Da neprestano, pod bilo koju cijenu, održavaju vezu sa Štabom brigade. —

Komandant pomoćnih jedinica će:

1. — Bojnu komoru prebaciti u selo Kopačevo, a odatle, za vrijeme dovoženja ranjenika ili bilo kojih čamaca, prebacivati municiju na mjesto ukrcavanja. Za to će biti lično odgovoran referent za naoružanje brigade. —

2. — Provijantsku komoru ostavit će u s. Bilju, dok će, u dogovoru sa intendantom brigade, organizirati snabdijevanje vojske hranom. —

3. — Inžinjersku četu će podijeliti i to: jedan vod minerskog i jedan pionirski vod poslati u Štab I. bataljona, a drugi minerski i pionirski vod poslati u sastav III. bataljona. —

4. — Sve pomoćno osoblje i nepotrebne dijelove ostavit će u s. Kopačevo dok će jedan dio od njih uputiti na položaj. —

5. — Povezati se sa Štabovima I. i III. bataljona i od njih će primiti svu koliju i nepotrebni prtljag i ostaviti ga u svom sastavu do daljnjega naređenja. Istovremeno će se čvrsto povezati sa Štabom II. bataljona, s kojim će održavati neprestano telefonsku vezu i vezu kuririma. —

Štabovi I. i III. bataljona će:

1. — Voditi borbu do zadnjeg čovjeka. Povlačenja nema nikakvog. —

2. — Držati jedinice u svojim rukama i ne rukovoditi iz kancelarije. —

3. — Za svako povlačenje, paničarenje, bježanje i slično, lično će odgovarati komandant i politkomesar bataljona. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — major:
Malić[18] s.r.

V. d. komandanta:
Ćanaglić[19]

[M.P.]

Dostavljeno: Štabu I, II, III i IV. bataljona. — Komandi pomoćnih jedinica. —

Intendanturi brigade i referentu sanitета, — na izvršenje.[20]

Načelnik štaba, poručnik:
Prodanović Jovica s. r.

Da je prijepis vjeran svom originalu, t v r d i :

Šef operativnog otsjeka, kapetan:
Prodanović Jova

M.P.

---

[18] Anton
[19] Đoka
[20] O izvršenju ove zapovijesti vidi dok. br. 60.

BR. 60

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSJEČKE UDARNE BRIGADE 12. DIVIZIJE JA OD 15. APRILA 1945. ŠTABU 51. UDARNE DIVIZIJE JA O FORSIRANJU DRAVE I BORBAMA ZA OSLOBOĐENJE OSIJEKA[1]

ŠTAB OSJEČKE UDARNE BRIGADE
Narodno-oslobodilačke Vojske
JUGOSLAVIJE[2]

Služ. Dana 15./IV. 1945 g.

Predmet: Operativni izvještaj o vođenim borbama pri prelazu rijeke Drave i oslobođenju grada Osijeka.

ŠTABU 51. UDARNE DIVIZIJE[3]

Položaj

Dostavljamo naslovu operativni izvještaj o vođenim borbama kod prelaza rijeke Drave, kao i o oslobođenju samog grada Osijeka i to kako slijedi:

1. OPIS POLOŽAJA ZA DOTIČNU JEDINICU:

Noću između 11. na 12. IV. ov. god. naša brigada dobila je zadatak[4] da izvrši nasilan prelaz preko rijeke Drave gdje rukavac Drave obilazi šumu M. Bajar. Imali smo u zadatku da napravimo mostobran i likvidiramo uporište Sarvaš i Bijelo Brdo. Sa dva bataljona izvršiti prelaz kod slova V. Bajar, napraviti mostobran i spojiti se sa jedinicama VIII. Vojvođanske Ud. brigade 51. divizije[5] i sa jedinicama I. Armije ko-

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 8 — 1/2, k. 890.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Od 4. aprila 1945. godine, Osječka brigada je bila pod komandom 51. udarne divizije JA (vidi dok. br. 59, napomenu 1).

[4] i [10] Vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 42.

[5], [15] i [16] Osma brigada 51. divizije JA dobila je zadatak da u toku noći 11/12. aprila 1945. forsira Dunav između Borova i Dalja (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 42), ali u tome nije uspjela, jer se na desnu obalu Dunava prebacila samo jedna četa. Uslijed jakog dejstva neprijateljske vatre sa obale i pristiglog pojačanja sa pravca Vukovara, prebačena četa morala se vratiti na lijevu obalu Dunava. U toku noći 12/13. aprila, Brigada je uspješno izvršila forsiranje Dunava, oslobodila Dalj i spojila se sa snagama Osječke brigade u predviđenom području. Deta-

je bi se nalazile na lijevom krilu od Bijeloga Brda i na cesti Vukovar — Osijek.[6] Jedan bataljon[7] držao je položaj s lijeve strane obale rijeke Drave i to na cesti i pruzi koja vodi od sela Bilja do sela Darde t.j. između sela Podravlje i Tvrđavice, a jedan bataljon[8] držao je položaje isto s lijeve strane obale rijeke Drave da zaštiti prelaz preko Drave jedinicama 51. Ud. divizije koje su se prebacivale na sektoru Petrijevci — i to od Kote 88 do kote 88 s lijeve strane rijeke Drave, kako je to navedeno.

2. NAZIV JEDINICA KOJE SU U BORBAMA UČESTVOVALE:

U ovim borbama učestvovale su sve jedinice ove brigade.

3. NAZIV I SASTAV NEPRIJATELJSKIH JEDINICA:

Na sektoru preko rijeke Drave gdje rukavac Drave obilazi šumu M. Bajar u pravcu Sarvaša, nalazilo se je 212 ustaša iz Štirove bojne, a na sektoru Podravlje — Tvrđavica i u Osijeku ostali dijelovi Štirove bojne kao i izvjestan broj Nijemaca i gestapovaca. Nije nam poznato koliko je neprijateljskih vojnika u samom gradu Osijeku bilo. Na sektoru između Kote 88 i 88 s lijeve strane obale rijeke Drave gdje je držao položaj IV. bataljon nalazile su se jedinice od rasformiranih padobranaca s namjerom da čuvaju desnu obalu Drave.[9]

4. OBOSTRANA SITUACIJA:

Namjere neprijatelja bile su pod svaku cijenu održati u svojim rukama desnu obalu rijeke Drave.

Naše namjere bile su opet, da pod svaku cijenu pređemo rijeku Dravu i da stvorimo mostobran a također da osujetimo neprijatelju, ako se slučajno pokušao prebaciti kod samog grada Osijeka na lijevu obalu Drave, taj pokušaj. Također likvidirati uporište Sarvaš i Bijelo Brdo i da se bezuvjetno spojimo sa jedinicama VIII. Vojvođanske Ud. brigade.

---

ljnije o tome vidi AVII, reg. br. 31 — 1/3, k. 1402: operativni izvještaj Štaba 8. brigade 51. divizije od 14. aprila 1945.

[6] U zapovijesti Štaba 51. divizije od 11. aprila 1945 (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 42) potčinjenim jedinicama nije naređeno da se u tom području spoje sa jedinicama 1. armije JA.

[7] U pitanju je 2. bataljon (vidi dok. br. 59).

[8] Četvrti bataljon bio je potčinjen 12. brigadi 51. divizije (vidi dok. br. 59, napomenu 16).

[9] O neprijateljskim jedinicama u tom području vidi dok. br. 59, napomenu 3.

AD ORIJENTE ... BRIGADE
... Vojske

Predmet: Operativni izvještaj
o vođenim borbama
pri prelazu rijeke
Drave i oslobođenju
grada Osijeka.

Štabu 51. udarne divizije

P o l o ž a j

Dostavljamo naslovu operativni izvještaj o vođenim borbama kod prelaza rijeke Drave, kao i o oslobođenju samog grada Osijeka i to kako slijedi:

1. OPIS POLOŽAJA ZA DOBIVENU JEDINICU:

Noću između 11. na 12.IV.ov.god. naša brigada dobila je zadatak da izvrši napadan prelaz preko rijeke Drave gdje rukavac Drave obilazi oko M. Bajar. Imali smo u zadatku da napravimo mostobran i likvidiramo uporište Barvaš i Nijelo brdo. Za dva bataljona izvršiti prelaz kod sela Bajar, napraviti mostobran i spojiti se sa jedinicama VIII. vojvođanske ud. brigade 51. divizije i za jedinicama I. Armije koje bi se nalazile na lijevom krilu od Nijelog brda i na cesti Vukovar - Osijek. Desnu bataljon držao je položaj s lijeve strane obale rijeke Drave i to na cesti i pruzi koja vodi od sela Silja do sela Brđe t. j. između sela Podravlje i Tvrđavice, a jedan bataljon držao je položaj isto s lijeve strane obale rijeke Drave da zaštiti prelaz preko Drave jedinicama 51. ud. divizije koje su se prebacivale na sektoru Petrijevci - i to od Kote 85 do Kote 88 s lijeve strane rijeke Drave, kako je bo navedeno.

2. RASPORED JEDINICA koje su u borbama učestvovale:

U ovim borbama učestvovale su sve jedinice ove brigade.

3. RASPORED I SNAGE PROTIVNIČKIH JEDINICA:

Na sektoru preko rijeke Drave, gdje rukavac Drave obilazi oko M. Bajar u pravcu Barvaša, nalazilo se je 216 ustaša iz Stirove bojne, a na sektoru Podravlje - Tvrđavica i u Osijeku ostali dijelovi Stirove bojne kao i izvjestan broj Njemaca i ustaša. Nije nam poznati koliko je neprijateljskih vojnika u samom gradu Osijeku bilo. Na sektoru između kote 88 i 89 s lijeve strane obale rijeke Drave gdje je držao položaj IV. bataljon nalazile su se jedinice od raformiranih ustaških odreda s namjerom da čuvaju desnu obalu Drave.

4. OBOSTRANA SITUACIJA:

Namjere neprijatelja bile su pod svaku cijenu odrzati u svojim rukama desnu obalu rijeke Drave.

Naše namjere bile su opet, da pod svaku cijenu predjemo rijeku Dravu i da stvorimo mostobran i takodjer sa osjetnim neprijateljem, ako se slučajno pokaže, rebociti kod samog grada Osijeka da lijevu obalu Drave, čim tokusaj. Takodjer likvidirati uporište Barvaš i Nijelo brdo i da se bezuvjetno spojimo sa jedinicama VIII. vojvođanske ud. brigade.

5. IZVRŠENA ZADAĆA:

Zadaća je izvršena plamenim putem od strane 51. divizije i to dana 11.IV.1945 godine.

6. VRIJEME KADA JE BORBA POČELA:

Borba je počela 12.IV.ov.god. u 05.30 sati, a trajala je do 17.00 sati istoga dana.

7. TOK BORBE:

Tok borbe trajao je od 12.IV.ov.god. do 05.30 sati do 17.00 sati istoga dana, kada je neprijatelj izvršio protunapade i odbacio nas na lijevu obalu rijeke Drave i to I. i III. bataljon ove brigade. Forsirali smo se gdje rukavac Drave obilazi oko M. Bajar, a na sektoru Podravlje - Tvrđavica i kod

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 60

5. IZDANE ZAPOVIJESTI:

Izdana je zapovijest pismenim putem od Štaba 51. divizije i to dana 11. IV. 1945. godine.[10]

6. VRIJEME KADA JE BORBA POČELA:

Borba je počela 12. IV. ov. god. u 03.30 sati, a trajala je do 17.00 sati istoga dana.

7. TOK BORBE:

Tok borbe trajao je od 12. IV. ov. god. od 03.30 sati do 17.00 sati istoga dana, kada je neprijatelj izvršio protunapade i odbacio nas na lijevu obalu rijeke Drave i to I.-i III. bataljon ove brigade. Forsirali smo se gdje rukavac Drave obilazi šumu M. Bajar, a na sektoru Podravlje — Tvrđavica i kod Kote 88 i 88 u pravcu Josipovca. Na tim sektorima trajala je borba i dalje, a na sektoru kojega je držao IV. bataljon borba je trajala od 12. IV. ov. god. do 13. IV. 45. do 06.00 sati, kada je bataljon izvršio forsiranje preko rijeke Drave i zauzeo položaje kod sela Josipovca, a u 11.00 sati istoga dana izvršio je juriš na neprijatelja koji se je nalazio u selu Josipovcu uz sudjelovanje jednog bataljona VII. Vojvođanske brigade[11] i zauzeo selo iz koga je predhodno istjerao neprijatelja.

II. bataljon, koji je držao položaj kod sela Podravlje do Tvrđavice, fingirao je napad na grad Osijek do 14. IV. 1945 god. do 06.00 sati, a nakon toga izvršio je prelaz preko rijeke Drave u Osijek odnosno u Donji Grad. Dva bataljona koja su bila ubačena na rukavcu Drave kod šume M. Bajar izvršili su ponovno protunapađ 13. IV. 1945 g. u 13.00 sati i prodrli u selo Sarvaš i zatim poslije kraćeg vremena spojili su se sa jedinicama VIII. Vojvođanske brigade 51. divizije.[12] U samom selu Sarvaš bataljoni su malo odmorili do 15.00 sati, a nakon toga bataljoni su se okrenuli na zapad na desnoj obali rijeke Drave i produžili za sam grad Osijek, odnosno za Donji Grad. Odmah je pristupljeno likvidaciji Donjega Grada a koja je podpuno bila gotova 14. IV. 1945 god. u 05.00 sati. Zatim je izvršena koncentracija naše brigade u samom Donjem Gradu, gdje smo i ostali.

8. ISHOD BORBE:

Postavljeni nam zadatak izvršen je u podpunosti, iako je neprijatelj uporno branio uporište Sarvaš i ostale svoje položaje.

---

[11] i [12] O borbama jedinica 7. i 8. brigade vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 56.

9. NAŠI GUBITCI:

U ovim borbama imali smo slijedeće gubitke u ljudstvu i to kako slijedi: ranjenih 152, — poginulih 35, — utopljenih 2, — i nestalih 23. Ukupno je izbačeno iz stroja 212 naših drugova.

10. UTROŠAK MUNICIJE, BROJ I VRSTA IZGUBLJENOG ORUŽJA:

U ovim borbama utrošena je slijedeća municija: puščane municije 114.160 komada, ručnih bombi 289 komada, mina za tromblon 43 komada, mina za đombul[13] 60 komada, mina za laki bacač 75 komada, mina za teški bacač 377 komada, 1.000 komada municije za pikavac[14] i 50 komada raketa za signalni pištolj.

Izgubili smo slijedeće oružje: 1 laki mitraljez.

11. NEPRIJATELJSKI GUBICI U LJUDSTVU I MATERIJALU:

Tokom ovih borbi neprijatelj je imao slijedeće gubitke: u ljudstvu zarobljeno 7 oficira i 162 vojnika i podoficira, ranjenih je imao 96 a ubijenih 119.

Zaplijenjeno je slijedeće oružje i municija: 4 šarca, 3 ruska puškomitraljeza, 3 puškomitraljeza »šoša« i teški mitraljez, 103 komada pušaka raznog modela, 20 komada pištolja, 2 šmajsera, 12 komada mina za tromblon, 35 komada ručnih bombi i 6.500 komada puščane municije.

12. JEDINICE KOJE SU SE ISTAKLE U BORBI:

U ovim vođenim borbama istakle su se sve jedinice ove brigade, jedino II. bataljon, koji je stalno držao položaj s lijeve strane rijeke Drave, nije se mogao istaći jer nije imao mogućnosti.

13. JEDINICE KOJE SU SE SLABO DRŽALE U BORBI:

U ovim borbama nije bilo jedinica koje su se slabo držale.

14. KRITIKA AKCIJE:

Kako se iz ovoga izvještaja vidi, jedinice ove brigade vodile su žestoke borbe, a prilikom prelaza preko rijeke Drave u blizini šume M. Bajar na lijevom krilu od Dalja trebale su se iskrcati jedinice VIII. Vojvođanske brigade 51. divi-

[13] Džon-Bul, ručni raketni bacač, američke proizvodnje.

[14] Automat engleske proizvodnje.

zije[15]. Iste jedinice nisu se mogle iskrcati uslijed jake odbrane neprijatelja. Uslijed toga nama je bio otežan prodor i to je razlog da nas je neprijatelj, kada smo se prvi puta iskrcali, odbio natrag na lijevu stranu rijeke Drave. Nakon toga smo morali ponovno praviti protunapade ali dakako uz veće gubitke.

IV. bataljon, koji je napadao selo Josipovac i oslobodio ga, zarobio je izvjestan broj odijela i oružja. Zarobio je slijedeće: 1 šarac, 1 ruski puškomitraljez, 1 teški mitraljez »Breda« ali je bio neispravan, 5 pušaka mauzer i 5 komada pušaka manliher. Ovo sve što je zarobio IV. bataljon ove brigade, Štab VII. Vojvođanske brigade oduzeo je sve, tako da IV. bataljonu od plijena nije ostalo ništa.

Naše mišljenje je, da se je VIII. Vojvođanska brigada uspjelo iskrcati odmah, t.j. kako je bilo u zadatku,[16] bilo bi mnogo olakšano jedinicama naše brigade a ujedno ne bi bilo niti toliko žrtava, jer bi neprijatelj bio razvučen i ne bi se mogao skoncentrisati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, major[17]:
S. O.

V.d. komandanta:
Ćanaglić[18]

[17] Politički komesar tada je bio Anton Malić.
[18] Đoko

BR. 61

IZVJEŠTAJ ŠTABA 7. UDARNE DIVIZIJE OD 16. APRILA 1945. ŠTABU 4. UDARNOG KORPUSA JA O IZVRŠENOM NAPADU NA DABAR, LETINAC, LIPICE, STAJNICE, JEZERANE, RAZVALU, BRINJE I TROJVRH I O BORBAMA NA KOMUNIKACIJI LIČKO PETROVO SELO — DREŽNIK-GRAD — RAKOVICA — SLUNJ[1]

ŠTAB
VII. UDARNE DIVIZIJE IV. KORPUSA N.O.V. JUGOSLAVIJE[2]
Op. Br. 77/45.
Dne 16-IV-1945.

Koncept[3]

Operativni izvještaj o napadu na s. Dabar 4-IV. 1945 g.

ŠTABU IV UDARNOG KORPUSA JUGOSLAVENSKE ARMIJE

Selo Dabar nalazi se jugoistočno od s. Brinja. Samo selo nalazi se u dolini a okolo sela brda, mjestimično pošumljena i kamenita. Sjeverno od istoga sela nalaze se dvije uzvišice, koje su kamenite i pošumljene. Zemljište je predstavljeno na sekciji Senj — Bihać 1:100.000.

Od naših jedinica u napadu i osiguranju učestvovala je I. i II. udarna brigada.

Neprijateljska posada bila je u jačini od jedne satnije ustaša VIII. bojne XI. H. D.[4], oko 108 vojnika.

Neprijateljske snage oko s. Dabra držale su kote oko Dabra, Bobić Brdo, Zapolje i Lug i sa nekim dijelovima po selu.

Naš zadatak bio je napasti istog neprijatelja od sjeverne strane prema crkvi i uništiti ga i time omogućiti daljnje naše operacije na neprijateljske garnizone. Za napad bila je izdana pismena zapovijest.[5]

---

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 8/1—2, k. 814. Dokument je pisan na mašini koja nije imala slova: č, ć, š i ž.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Dopisano mastilom.

[4] Ustaško-domobranska 11. hrvatska divizija

[5], [6] i [7] Vidi dok. br. 49.

Borba je vođena 4-IV-o.g. a započela je u 6 sati i trajala svega jedan sat.

Borba se je vodila vrlo kratko vrijeme i pri nailasku naših jedinica neprijatelj je počeo davati otpor i istovremeno se povlačio tako da do jačeg otpora i borbi nijesmo nailazili. Neprijatelj se je povlačio u pravcu Glavaca preko brda.

Postavljeni zadatak postignut je u cjelosti.

Zarobljen je jedan neprijateljski vojnik. Zaplijenjena su 2 karabina i druge odjećne spreme.

U toj borbi utrošeno je 1.000 metaka.

NAPAD NA S. LETINAC
4-IV-1945. g.

Poslije likvidacije Dabra, naša II. brigada imala je zadatak da napadne s. Letinac sa dva bataljona. Neprijateljsku posadu sačinjavala je jedna satnija ustaša VIII. bojne XI. H. D., a te snage služile su za osiguranje s. Lipica.

Naša odluka je bila likvidirati s. Letinac radi daljnjih izvođenja operacija prema s. Lipicama kao i neprijateljskim uporištima Križ-Polje — Brinje — Jezerane.

Za napad izdana je pismena zapovijest[6], zajedno sa zapovijesti za napad na s. Dabar.

Borba je vođena 4. o.mj. Počela je u 11 sati a završena je u 12 sati.

Naše snage uspjele su se privući neprijatelju sasvim blizu položaja, koji su bili na samim čukama kod s. Letinca, te poslije kraće borbe uspjeli smo neprijatelja protjerati sa tih položaja i ovladati njihovim položajima i samim selom Letincem. Neprijatelj je uspio izvući se i pobjeći za s. Križpolje.

Neprijateljski gubici su 2 mrtva ustaše i 2 zarobljena.

Zarobljena su 2 karabina, 1 pištolj i razne odjeće.

Naši gubici: 1 mrtav i 2 ranjena. Poginuo je komesar čete poručnik Mavračić Nikola.

Utrošeno je municije 1.800 puščane i puškomitraljeske i 10 mina za teške bacače.

U ovoj borbi naročito se istakao 1. vod 3. čete II bataljona II. brigade na čelu sa vodnikom Drobnjakom Petra Milovanom.

NAPAD NA SELO LIPICE
I S. STAJNICA 4-IV-1945. G.

Selo Lipica nalazi se istočno od ceste Brinje — Jezerane, a s. Stajnica nalazi se istočno od Jezerana. Zemljište je dosta ispresjecano i pošumljeno, a iznad Stajnice se protežu pla-

nine, Mala Kapela. Zemljište je prestavljeno na sekciji Ogulin — Senj 1:100.000.

Ova uporišta služila su neprijatelju za osiguranje ceste Brinje — Jezerane i uporište na istoj.

Napad na s. Lipice vršili su I. i III. bataljon, prateća četa, potpomognuti artiljerijom III. brigade. II. bataljon III. brigade imao je zadatak osiguranje desnog krila i likvidaciju uporišta Stajnice.

U s. Lipicama nalazila se je jedna satnija ustaša, jačine oko 150 ljudi, naoružanih sa 2 teška i jednim lakim bacačem, 6 automat. oruđa i ostalo karabini.

U s. Stajnici nalazilo se oko 70 ustaša sa karabinima.

Namjera neprijatelja bila je da ovako isturenim snagama drži uporišta Lipicu i Stajnicu i time osigurava nesmetano saobraćaj na komunikaciji Brinje — Jezerane, i ujedno kao pretstraža snaga u Brinju i Jezeranima.

Naša namjera bila je po zauzeću Dabra kojeg su napadale naša I. ud. i II. ud. brigada protjerati neprijatelja iz uporišta s. Lipice i s. Stajnica i prosjeći komunikaciju Brinje — Jezerane te tako stvoriti uslove za zauzimanje uporišta Brinje, Jezerane i daljnje prodiranje na sjever i u Gacku dolinu.

Za ovu borbu izdana je pismena zapovijest[7] u vezu sa operacijama na Dabar.

4-IV-1945 g. u 6 čas. II. bataljon je napao neprijatelja u s. Tominčeva Draga. Neprijatelj se je povukao odmah u s. Stajnicu i nije davao otpora.

Pošto je zauzet Dabar izvršen je napad na s. Lipice od pravca Glibodola. I. i III. bataljon III. brigade potpomognut jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom potiskivali su neprijatelja u pravcu kote 820 i u 15 čas. poslije podne zauzeli tu kotu. Neprijatelj se je povukao preko kote 694 prema s. Pernavi[8] dajući vrlo slab otpor. Progonjen od naših snaga neprijatelj je pobjegao prema Križpolju.

II. bataljon odmah pri stupanju u kontakt sa neprijateljem u s. Stajnica uvideo je da je neprijatelj demoralisan, te je energičnim napadom pročistio s. Stajnicu u roku od jednog sata. Neprijatelj je pobjegao u s. Jezerane.

Postavljeni zadatak izvršen je u cjelosti.

Gubici neprijatelja u mrtvim i ranjenim nijesu nam poznati. Zarobljena su 2 neprijateljska vojnika, jedan pisaći stroj, 200 komada mina za teški bacač 81 mm, 1.100 metaka, 2 sanduka tromblonskih bombi i 2 sanduka mina za laki bacač i druge ratne spreme.

[8] Treba: Pernari.

Naši gubitci jesu: 3 druga lakše ranjena i 1 nestao.

Utrošeno je 8.300 metaka puščanih i mitraljeskih, 28 mina za teški bacač, 54 granate za američke topove i 95 granata za Škoda topove te 12 granata za protukolske topove.

Uslijed vremenskih nepogoda, magle i kiše, kao i nepoznatog terena, nije došla do izražaja brzina, te je tako neprijatelj uspio pobjeći.

BORBA KOJU JE VODILA
NAŠA II. BRIGADA
5 -IV- O.G.

Po zauzimanju neprijateljskih uporišta Lipice i Stajnica naša II. brigada bila je raspoređena na liniji s. Rajkovići — Draženovići — Pernari — Šebalji — Biškupići. Ta sela nalaze se istočno od Križpolja. Zemljište je brdovito, ispresijecano, mjestimično pošumljeno, a mjestimično jako brisano. Zemljište je predstavljeno na sekciji Ogulin — Senj 1:100.000.

Od naših jedinica učestvovala je u borbi cijela II. brigada.

Neprijateljsku posadu u istim selima sačinjavale su izbjeglice iz s. Letinca i Lipica, oko 2 satnije ustaša, koji su imali zadatak sprječavanje nadiranja naših snaga prema Križpolju.

Naša odluka bila je da se isti protjeraju i unište i da se na taj način omogući daljnje operacije za likvidaciju s. Jezerana, Križpolja i Brinja.

Za napad bila je izdana usmena zapovijest, a raspored naših jedinica bio je sljedeći:

I. bataljon ispod s. Rajkovića, III. bataljon Draženovići, IV. bataljon Pernari, II. bataljon ispred s. Biškupići. Borba se je vodila 5-IV-o. g. od 6 čas. izjutra do 18 čas.

Neprijatelj u 6 čas. krenuo je sa jednom grupom u jačini oko 150—200 vojnika u pravcu naših položaja sa namjerom da prodre u Lipice. U sastavu je imao jedna borna kola. Naš III. bataljon, koji je imao zadatak da nastupa cestom i desno od ceste u pravcu Križpolja i Velikog Kuta, susreo se sa neprijateljem, gdje se je razvila borba. Pomoću naše artiljerije koja je efikasno tukla neprijateljski stroj, kao i dobrom upotrebom naših teških bacača, uspjeli smo neprijatelja razbiti i natjerati ga na povlačenje. Neprijatelj je odbijen u pravcu Križpolja i bataljon je izbio na liniju Veliki Kut — Berkovići[9] — Vukovići.

Na naš IV. bataljon, koji je imao zadatak zatvaranje pravca od Križpolja prema Lipicama i bio raspoređen na li-

[9] Treba: Perkovići.

niji Vidakovići — Šebalji — Pernari, naišla je jedna kolona od oko 100 neprijateljskih vojnika koji su uspjeli ovladati Šebaljima i potisnuti jedan dio snaga ovog bataljona prema Pernarima. Također jedna grupa koja je krenula iz Brinja prema Draženovićima, odbijena je natrag u pravcu Brinja.

Pošto je neprijatelj bio ovladao Šebaljima, odmah je dato naređenje za protunapad poslije izvršene artiljerijske pripreme. Dobrim pokretom i vatrom iz naših automatskih oruđa, neprijatelj je razbijen i odbačen uz velike gubitke.

Ponovnim zauzećem Šebalja situacija je bila mnogo jasnija na lijevom krilu II. brigade i naš štab donio je odluku da napadne neprijatelja u s. Trnjin[10] i na Maljenu, te po zauzeću Maljena produži napad i u zajednici sa jedinicama III. brigade ovladaju sa uporištem Jezerane. U 14 čas. izvršen je napad na Trnjin i na Maljen. Naša artiljerija tukla je vrlo efikasno, naročito po Maljenu.

Iznenadno neprijatelj je probao iz pravca komunikacije Križpolje — Jezerane da napadne preko Perlića na nas. Naši su se odmah suprotstavili i poslije kraće borbe neprijatelj je odbačen natrag na komunikaciju Križpolje — Jezerane.

Poslije je produžen napad uz pomoć artiljerije i bacača na kotu Maljen, koja je nakon kraće borbe zauzeta.

Pošto je neprijatelj jakim pritiskom III. brigade i jakom koncentracijom artiljerije bio prisiljen napustiti Jezerane, produžila je naša II. brigada sa gonjenjem neprijatelja u pravcu Križpolja. Demoralisan uslijed pretrpljenih jakih gubitaka u Jezeranima kao i prenošenjem naše artiljerijske vatre po Križpolju, neprijatelj se nije zadržao u Križpolju nego je produžio prema Brinju. Tako smo uspjeli ovladati Križpoljem oko 8 sati u veče. Poslije toga krenuli smo i dalje prema Brinju i napali smo selo Biškupići, koje se nalazi ispred s. Brinja. Tu je bila jedna satnija ustaša kao pretstraža samog Brinja. Neprijatelj je u istom selu davao dosta jak otpor i izvršio protunapad na 1 četu našeg II. bataljona, ali je u protunapadu odbijen te ponovnim napadom naših snaga na to selo nateran u bijeg. Ova satnija pobjegla je za Brinje.

Neprijateljski gubici u ovim borbama su: Ubijeno 37, zarobljeno 20, a ranjeno oko 30 neprijateljskih vojnika.

Zarobljeno je: 5 teških mitraljeza, 3 radio-aparata, jedan ispravan kamion, veći broj kamiona neispravnih, 1 motorbicikl, 30 karabina, i mnogo druge ratne spreme.

Naši gubici: 14 ranjenih drugova i 1 nestao.

Utrošeno je municije 25.600 metaka za puške i mitraljeze, 50 komada tromblonskih bombi, 75 mina za lake bacače, 272

[10] Treba Trtnji.

komada mina za teške bacače, 50 granata za topove 75 mm i 7 granata za protukolce.

U ovim operacijama naročito se istakla 1 jurišna četa III. bataljona kao i 2 četa istog bataljona II. brigade na čelu sa svojim komandirom st. vodnikom Pličićem Stankom. Od boraca naročito su se istakli: iz 1 jurišne čete Spahić Salih i Kihalić Pero.

NAPAD NA S. JEZERANE
KOJE JE IZVRŠILA III.
BRIGADA 5-IV-1945 G.

Mjesto Jezerane nalazi se na komunikaciji Senj — Brinje — Josipdol. Mjesto je na dosta pogodnom mjestu za napad, jer oko njega ima dobrih položaja za privlačenje. Zemljište je predstavljeno na sekciji Ogulin 1:100.000.

Na Jezerane napadali su II. i IV. bataljon naše III. brigade i I. bataljon I. brigade, 3 bacačka odjeljenja prateće čete, 2 baterije brdskih topova. Desno su se nalazili naš I. i III. bataljon III. brigade koji je napadao s. Razvale.

Neprijateljske snage bile su jedna bojna XIII. H.D.[11] a njihova namjera je braniti uporište Jezerane i ne dozvoliti presijecanje komunikacije Otočac — Brinje — Ogulin.

Naša namjera i odluka bila je zauzeti uporište Jezerane i produžiti prema sjeveru.

Zapovijesti su izdavane usmeno.

Borba je počela 5-IV-o. g. u 6 sati. Toga jutra magla je bila vrlo gusta i osmatranje bilo je vrlo teško. Koristeći tu maglu neprijatelj je uputio jaču izvidnicu u pravcu našeg II. bataljona III. brigade. Dočekana od naših snaga, izvidnica je odbijena i povukla se je natrag u Jezerane. Kontakt sa neprijateljem održavan je preko cijelog dana i borba se je vodila sa manjim prekidima dok nijesmo uspijeli zbaciti neprijatelja sa pretstražarskih položaja ispred sela Jezerane. Pošto je i II. brigada ovladala dominantnom kotom Maljenom, to smo izvršili jake artiljerijske pripreme, te su naše snage zauzele na juriš Jezerane u 19 časova. Neprijatelj se je povukao u pravcu Brinja.

Zadatak je bio izvršen.

Zarobljeno je: 48 neprijateljskih vojnika, a ubijeno 10. Zarobljen je veći broj konja, jedan luksuzni auto, 4 kola sa spremom, 1 breda, 15 karabina, 12.000 bombi, 11. 200 mauzer metaka, 200 topovskih granata, 1 kamion nagaznih mina, 1 vagon slanine i ostale ratne spreme kao i 3 puškomitraljeza.

[11] Ustaško-domobranska 13. hrvatska divizija

Naši gubitci su: 3 ranjena.

Utrošeno je 14.000 metaka za puške i puškomitraljeze, 400 metaka za šmajser, 201 granata za topove 75 mm, 50 granata za protukolske topove.

Saradnja artiljerije i pješadije bila je dobra.

Po zauzeću Jezerana, prilikom evakuacije plijena, bilo je slučajeva gdje su borci uzimali nepotrebne stvari, tako da su uništili manju količinu sanitetskog materijala.

NAPAD NA S. RAZVALU
5-IV- O.G. KOJEG SU
IZVRŠILE SNAGE III.
BRIGADE:

Selo Razvala nalazi se na cesti Brinje — Josip Dol oko 5 kilometara sjeverno od Jezerana, na obroncima Male Kapele. Istočno od sela nalazi se kota [trig.] 1029 (Kapela), koja dominira okolinom i koju je neprijatelj bio također zaposjeo. Zemljište je ispresijecano i šumovito. Samo selo bilo je opasano žicom i nagaznim minama. Zemljište je predstavljeno na sekciji Ogulin 1:100.000.

Napad na selo Razvalu izvršili su I. i III. bataljon, 3 bacačka odjeljenja III. brigade, potpomognuti jednom brdskom baterijom. Lijevo od njih bili su II i IV. bataljon III. brigade; koji su vršili napad na Jezerane. Desno nije bilo nikakvih snaga.

Neprijateljske snage bile su oko 80 Nijemaca i oko 50 legionara, te oko 60 Talijana zarobljenika.

Naoružanje: 5 topova, teško i lako pješadijsko naoružanje. Neprijatelj je držao ovo uporište radi nesmetanog saobraćaja, a imao je i veća slagališta.

Naša namjera i odluka bila je napasti i likvidirati neprijatelj. uporište Razvale istovremeno kada i Jezerane.

Zapovijesti za napad izdavane su usmeno.

Jedinice su pošle pravcem crkva Sv. Nikole — D. Stajnica kota 661 u pravcu Glavice. Neprijatelj se je nalazio na Strmoj strani sa manjim snagama i to jugoistočno od kote 1092, te su ga napali i protjerali iz toga. Neprijatelj je protjeran preko Kapele oko 10 sati izjutra. Jedinice su nastavile pokret i spuštanje prema neprijateljskom uporištu s. Razvala. Sam napad na Razvalu počeo je u 13 čas.

Poslije jake artiljerijske i minobacačke pripreme, naše jedinice pošle su u napad i uspjele prići na blisko odstojanje neprijatelju, ali su se morali povući, pošto je jedna neprijateljska grupa iz Jezerana uspjela neopaženo proći kroz šumu i napasti s boka naš I. bataljon.

Našim protunapadom uspjeli smo protjerati ovog neprijatelja iz Jezerana te ujedno ponovo početi vršiti pritisak na samo selo. Naši borci približili su se položajima te je izvršena priprema za juriš jakom artiljerijskom i bacačkom vatrom. Poslije ovakvog uragana naši borci izvršili su juriš i neprijatelj je protjeran iz sela. Borba je završena u 17,30 čas. Neprijatelj se povukao u pravcu Modruša i Jezerana. Naše snage zauzele su dobro utvrđenu kotu 884.

Postavljeni zadaci izvršeni su.

Zarobljeno je 9 neprijateljskih vojnika, ubijeno 20.

Zarobljena su 2 protukolska topa 75 mm, 4 kamiona, 3 motorbicikla, 7 protukolskih bacača, 300 litara benzina, 10.000 metaka, 10 karabina, 50 šinjela, 30 ćebadi, 2 radio-stanice, 2 telefonske [centrale], 250 mina za raketne bacače, 3 vučna kola, 150 granata za protukol. top 75 mm, 200 mina za bacač 81 mm, 500 kila eksploziva, veća količina sanitetskog materijala i drugog raznog ratnog materijala.

Uništena su 3 topa, 1 teški bacač, 9 kamiona, 5 motorbicikla, jedno slagalište sa oružjem i spremom.

Naši gubici: 4 mrtva druga i 8 ranjenih.

U ovoj borbi utrošeno je 7.000 metaka za puške, 76 mina za teške bacače, 37 komada granata 75 mm.

U prvom kao i u ponovljenom napadu borci i rukovodioci su se odlično držali.

NAPAD NA S. BRINJE
6-IV-1945 G. OD
STRANE III. BRIGADE:

Selo Brinje nalazi se na komunikaciji Senj — Ogulin. Selo je dugačko i većinom su zidane zgrade, a okolo iskopani su bunkeri iz kojih je neprijatelj davao otpor. Zemljište je predstavljeno na sekciji Senj — Ogulin 1:100.000.

Od naših jedinica učestvovala je II. brigada, a bila je potpomognuta našim brdskim baterijama.

Neprijateljska posada bila je jedna kompanija I. bataljona 846. Rgt[12], jedna veterinarska i jedna sanitetska četa i dijelovi neprijatelja iz Križpolja i Jezerana.

Naša odluka bila je poslije pada Jezerana i Križpolja da demoralisanog neprijatelja uništimo i protjeramo iz Brinja.

Za napad je izdana usmena zapovijest, a raspored naših jedinica bio je sljedeći:

[12] Taj puk je bio u sastavu njemačke 392. legionarske „Plave" divizije.

III. bataljon napadao je sa lijeve strane ceste Križpolje — Brinje a IV. bataljon sa desne strane ceste, dok je I. bataljon napadao od pravca s. Lučani a II. bataljon imao je zadatak da izbije na komunikaciju Brinje — Prokike i time spriječi neprijateljsko povlačenje iz Brinja prema Prokiku. Isti bataljon nije uspio izaći i zauzeti komunikaciju između Prokika i Brinja, pošto je neprijatelj isto prije zaposjeo, te je II. bataljon potpomagao ostale bataljone u napadu na samo Brinje od pravca kote 479.

Borba je počela 6-IV-o. g. oko 9 čas. u jutro i trajala je do 17 čas. Prije direktnog napada na samo Brinje morali smo likvidirati neprijateljske predstraže koje su se nalazile oko samog mjesta kao i pretstražu koja se je nalazila u vrh samog sela oko bolnice. Neprijatelj je davao jak otpor i bio potpomognut artiljerijskom vatrom.

Naša artiljerija tukla je efikasno po neprijateljskim bunkerima a naše pješadijske jedinice prvo su uspjele likvidirati pretstraže i položaje iznad samog Brinja. Tu se je vodila ogorčena borba, jer je neprijatelj cijenio važnost tih položaja, ali upornošću naših boraca i dobrom koncentracijom vatre uspjeli smo ovladati dominantnim položajima. Poslije podne oko 15 čas. donijeli smo odluku da se poslije dobro pripremljene vatre iz svih teških oružja i artiljerije izvrši juriš na selo.

Artiljerijska i bacačka priprema bila je odlično izvedena i već pod tom vatrom neprijatelj je počeo odmicati u pravcu Prokika i preko šume, a naši borci počeli su izlaziti u selo i uništavati ostale zaštitnice, a djelomično zarobljavati. U povlačenju neprijatelj je zapalio 4 slagališta ratne spreme i hrane. Oko 17 čas. selo je bilo potpuno u našim rukama.

Zarobljeno je oko 35 neprijateljskih vojnika, a ubijeno je 30. Zaplijenjeno je: 3 kamiona, 2 autobusa, 4 tankete, 1 pokvaren top, 3 radio-stanice, 4 motorbicikla, 100 bicikla, 5 teških mitraljeza, 4 puškomitraljeza, 30.000 metaka, 700 komada bombi, 40 karabina, 6 magacina sa spremom, 2 mehaničke radionice, 1 magacin brašna, 1 magacin sa granatama oko 1500 komada raznog kalibra, dva magazina nagaznih mina, 10 konja i druge ratne spreme.

Naši gubici: 3 ranjena, i 1 poginuo. Među ranjenim nalazi se pomoćnik politkomesara Šerbula Milan.

U ovoj borbi svi borci i rukovodioci izvršili su zadatak sa velikom voljom.

U ovoj borbi utrošeno je: 16.805 metaka za puške i puškomitraljeze, 450 metaka za šmajsere, 53 mine za lake bacače, 272 komada mina za teške bacače, 52 bambe, 380 granata za top 75 mm.

NAPAD NA TROJVRH
9/10-IV- O.G.

Brdo Trojvrh nalazi se zapadno od komunikacije Josipdol — Plaški i dominira svim okolnim položajima. Prilaz neprijateljskim položajima je otežan brisanim prostorom koji se nalazi ispred njih, ali ipak moguć uslijed ispresjecanosti terena i djelomično pošumljenog. Neprijatelj se utvrdio na vrhu i opasao se žicom, nagaznim minama i natkrivenim podzemnim bunkerima.

Napad je vršio IV. bataljon III. brigade.

Jačina neprijatelja bila je oko 70 ustaša i legionara sa nešto Nijemaca. Neprijatelj je imao namjeru braniti Trojvrh kao dominantnu tačku. Naša namjera i odluka je bila zauzeti to neprijateljsko uporište.

Zapovijest za ovaj napad izdana je usmeno.

Borba je počela 10-IV-1945 u 0.00 čas.

Kada su naše jedinice krenule u napad, neprijatelj je odmah otvorio vatru iz svojih oruđa, naročito iz teških bacača. Naši bacači otvorili su odmah vatru na neprijateljske položaje i pod njihovom zaštitom vršeno je prilaženje pod same položaje. Pod zaštitom našeg automatskog oružja, naši su dijelovi izbili do žice i presjekli je i po izbijanju na položaj neprijatelj je napustio položaj.

Naš cilj je postignut.

Zarobljeno je: 230 mina za teški bacač, 5.000 metaka »mauzer« i druge ratne spreme.

Naši gubitci: jedan ranjen.

Utrošeno je 1.200 metaka za mitraljeze i 50 mina za bacač 81 mm.

NAPAD NA BRDO CESAROV
KAMEN 10-IV- O.G.
KOJEG JE IZVRŠILA II.
BRIGADA

Brdo Cesarov Kamen je dobar prirodni položaj, dosta uzvišen, kameni i mjestimično pošumljen. Dominira nad ostalim položajima i dosta je neprilazan. Zemljište je predstavljeno na sekciji Gospić 1:100.000.

Neprijateljska posada bila je oko 100 Nijemaca i Legionara.

Namjera neprijatelja bila je da drži taj položaj kao pobočnica izvlačenja 104. divizije koja je išla pravcem Izačić Grad — Ličko Petrovo Selo — Vaganac i dalje.[13]

[13] Njemačka 104. lovačka divizija se probijala u pravcu Karlovca radi pojačanja neprijateljske odbrane na pravcu: Lešće — Generalski

Naša odluka je bila da se napadne tog neprijatelja i uništi, a poslije osvajanja istog položaja produži čišćenje neprijatelja u s. Željavi, Baljevcu i Ličkom Petrovom Selu.

Napad na sam položaj izvršio je II. i III. bataljon II. brigade, dok je IV. bataljon zatvarao pravac od Petrovog Ličkog Sela prema Prijeboju. I. bataljon bio je u rezervi.

II. bataljon napadao je sa lijeve strane brda t.j. s desne strane ceste Prijeboj — Petrovo Ličko Selo, a III. bataljon sa jugozapadne strane istog brda.

Borba je počela 10-IV-o.g. u 14 čas.[14]

Približenje samom položaju bilo je potpomognuto jakom artiljerijskom vatrom kao i vatrom teških bacača, tako da su se borci privukli na blisko odstojanje. Neprijatelj je bio utvrđen i davao je jak otpor. Pred samim položajem na 150 —200 metara prilaz je bio otežan uslijed jake brisanosti, ali dobrom koncentracijom tromblonskih mina, bacačkih mina i artiljerijom, mogao se izvršiti brz i energičan juriš, koji neprijatelj nije očekivao, te smo uspjeli protjerati neprijatelja sa Cesarovog Kamena.

Pošto smo ovladali ovim položajima, III. bataljon se spustio u selo Željavu i izvršio napad na manje neprijateljske dijelove koji su se nalazili u selu, te je poslije kraće borbe uspio protjerati ga. IV. bataljon krenuo je cestom t.j. lijevo i desno prema Petrovom Ličkom Selu i nastavio gonjenje cestom.

Neprijatelj je ostavio kao zaštitnicu na križanju ceste Izačić Grad[15] — Ličko Petrovo Selo manje snage koje su dočekale naš IV. bataljon i izviđački vod, te je borba vođena skoro do 22 časa, kada je likvidiran neprijatelj na brdu Čelopeku. Neprijatelj je pobjegao u pravcu Vaganca. Neprijatelj se je branio dosta ogorčeno a bio je potpomognut bacačkom vatrom, ali su mu naneseni dosta veliki gubitci.

Neprijatelj je imao 20 mrtvih i dosta ranjenih, koje je uspio izvući.

Naši gubitci: 16 ranjenih i 6 mrtvih. Među ranjenim nalazi se poručnik Crnojević Mile Ljubomir, pomoćnik politkomesara čete potporučnik Vujić Mije Stiepan, pomoćnik politkomesara čete potporučnik Radišević Bogdana Đuro, politdelegat — zastavnik Janjić Tripe Milorad. Među poginulima nalazi se zastavnik Kaurić Ivana Stevo, komesar poručnik Kreštalica Mate Janko.

Stol — Perjasica — Krnjak — Vukmanić. Više o toj diviziji vidi dok. br. 82, depešu br. 36 od 29. marta.

[14] i [16] Napad je izvršen na osnovu zapovijesti od 9. aprila 1945 (vidi dok. br. 56).

[15] Treba: Izačić Selo.

U ovim borbama utrošeno je: 12.200 metaka puščanih i puškomitraljeskih, 500 metaka za šmajsere, 20 mina za laki bacač, 152 mine za teški bacač i 30 mina za tromblone, 139 granata za topove 75 mm.

U ovim borbama dobro su se držali svi borci i štabovi bataljona kao i komande četa a naročito se istakao izviđački vod II. brigade sa komandirom zastavnikom Kauricem Ivana Stevom.

NAPAD NA KRNJAKOV VRH
I ČELOPEK 10-IV- O.G.
KOJEG JE IZVRŠILA I.
BRIGADA:

Brda Krnjakov Vrh i Čelopek nalaze se iznad Ličkog Petrovog Sela i dominiraju ostalim položajima. Kamenito je, a dijelom pošumljeno. Taktički je važno, jer padom tog položaja ugrožava komunikaciju Petrovo Ličko Selo i Vaganac. Zemljište se vidi na sekciji Gospić 1:100.000.

Napad je izvršen od strane naše I. brigade. Desno je napadala II. brigada na Cesarov Kamen, a lijevo nije bilo nikakovih snaga.

Neprijateljske snage na Krnjakovom Vrhu i Čelopeku bile su 3 kompanije iz 104. divizije Švaba i nešto Italijana.

Namjera neprijatelja na tim položajima bila je da štiti bok 104. divizije koja se je probijala prema Vagancu i Rakovici, dok je naša namjera bila da ovladamo tim položajima i da ugrozimo bok neprijatelja, razdvojimo njihove snage i uništimo neprijatelja.

Za napad je izdata zapovijest.[16]

Borba je počela 10-IV-o. g. u 14,30 čas. a završena je u 22 časa.

Naši bataljoni I. brigade krenuli su u napad, podvlačeći se pod neprijateljske položaje. U samom privlačenju pod Krnjakov Vrh (kota 540) naš IV. bataljon koji je imao zadatak da zauzme Krnjakov vrh naišao je na manje neprijateljske snage koje su se nalazile na putu ispod kote 540. Prihvatio je odmah borbu sa neprijateljem koji je otvorio jaku vatru, ali, uslijed nadmoćnosti, brzo smo likvidirali i odbacili tog neprijatelja. II. bataljon nastupio je od sela Zaklopače samim putem koji vodi prema Ličkom Petrovom Selu. Odmah je počela jaka artiljerijska priprema i koncentracija na Krnjakov Vrh (kota 540) i bataljon je pod zaštitom te vatre popeo se pod same položaje i uspio je da protjera neprijatelja.

Odmah zatim produžio je IV. bataljon sa napadom samim vjencem prema Čelopeku. Za to vrijeme II. bataljon vršio je

pritisak na samo selo da bi omogućio i olakšao napad na Čelopek (kotu 528).

Neprijatelj se je ogorčeno branio i sa Čelopeka i iz sela. Artiljerijska vatra u mnogome je pomogla da se ovlada samim selom do same crkve, a isto tako tukla je jako Čelopek. II. bataljon koji je već ovladao Ličkim Petrovim Selom počeo je podilaziti i potpomagati napad na Čelopek, te neprijatelj uvidjevši da dobiva vatru sa dvije strane napustio je položaje i krenuo prema Vagancu.

Neprijateljski gubitci u ovoj borbi su 43 mrtva, 10 zarobljenih i mnogo ih je ranjeno.

Zaplijenjeno je: 2 šarca, 18 karabina, 1 šmajser, 3 pištolja, 30.000 metaka i jedno postolje.

Naši gubitci u ovoj borbi su 8 mrtvih i 17 ranjenih. Među ranjenim nalazi se politkomesar diviziona kapetan Smoljenović Petra Nikola i pom. politkomesara bataljona poručnik Todorović Petar.

U ovoj borbi utrošeno je 12.380 puščane i puškomitraljeske municije, 46 komada ručnih bombi, 12 mina za tromblone, 97 mina za teški bacač, 63 mine za laki bacač, 140 granata za topove 75 mm.

Kao pojedinac u ovoj borbi naročito se istakao komandir čete u IV. bataljonu Vukmirović Vaso i pomoćnik politkomesara IV. bataljona Stapar Damjan. Od jedinica naročito se u ovoj borbi istakao IV. bataljon i jurišna četa II. bataljona I. brigade.

NAPAD NA NEPRIJATELJA U S. SADILOVAC I DREŽNIK[17] 11-IV-, KOJEG JE IZVRŠILA I. BRIGADA:

Po zauzeću Čelopeka i Krnjakova Vrha krenule su naše snage u pravcu Vaganca kojeg je neprijatelj bio već napustio i povukao za Sadilovac i Drežnik.

Napad na neprijatelja u Sadilovcu na kotu 373, 399, 397, 428 i samo mjesto Drežnik vršila je naša I. brigada. Prilazi k položajima s desne strane su pogodni uslijed pokrivenosti i ispresijecanosti zemljišta. S lijeve strane dosta je brisan prostor. Zemljište se može vidjeti na sekciji Gospić 1:100.000.

Jačina neprijatelja koji je držao liniju Sadilovac bila je 2 bataljona iz 104. divizije.

Neprijateljske snage bile su ostavljene kao zaštitnica diviziji, koja je odstupala prema Drežniku i Rakovici, a naša

[17] Na karti 1:100.000 piše: Drežnik-Grad.

je namjera bila ovladati njihovim položajima i ne dozvoliti uredno povlačenje, a po mogućnosti i uništiti.

Za napad izdana je usmena zapovijest.

Borba je vođena 11-IV-o. g. Počela je u 15,30 čas., a trajala je do 21,30 čas.

Prilikom podilaženja naših bataljona na neprijateljske položaje, neprijatelj je nastojao da njegovom aktivnošću ometa naše nastupanje, te je izvršio napad na naše bataljone, kojeg smo u protunapadu odbacili na gore pomenute kote.

Potpomognuti jakom artiljerijskom vatrom, koja je tukla samu crkvu, kotu 399, a i bacačima uspjeli smo natjerati ga na položaje oko same crkve. U međuvremenu naš IV. bataljon izvršio je energičan napad na neprijateljsko krilo koje je bilo naslonjeno uza samu rijeku Koranu i u žestokom naletu uspio je potisnuti neprijatelja u pravcu crkve, kote 399. I. bataljon napadao je u pravcu kote 397, ali je neprijatelj davao žestoki otpor.

Oko 19 čas., jako pripremljenom vatrom iz topova i bacača na koti 399 i 393, uspjeli smo ovladati tim položajima i neprijatelj se dao u bijeg prema Drežniku. Neprijatelj se je još držao na koti 397 i koncentrisali smo dva bataljona na tu kotu i u energičnom napadu isti je protjeran i gonili smo ga do Drežnika. Oko 22 časa uspostavili smo vezu sa dijelovima VIII. divizije[18], koja je već ušla u Drežnik a neprijatelj je odstupio u pravcu Lipovače — Grabovca i Rakovice.

Postavljeni zadaci postignuti su.

Neprijateljski gubici u ovoj borbi jesu: 44 mrtva, 14 zarobljenih.

Zarobljeno je: 2 šarca, 1 puškomitraljez, 11 karabina, 2 šmajsera, 1 pištolj, 1 tromblon, 13 kareta, 2 mazge, 1 konj, 1 telefonska centrala, 7 telefona, 3 radio-stanice, 100 komada ćebadi, 7.300 metaka, raznog sanitetskog materijala i druge razne spreme.

Naši gubici u ovoj borbi jesu: 5 mrtvih, 26 ranjenih, jedan nestao. Među ranjenima nalazi se poručnik Begović Ostoja.

U ovoj borbi utrošeno je: 14.700 metaka puščanih i p. mitraljeskih, 27 ručnih bombi, 3 pancer fausta, 95 mina za teške bacače, 73 mine za laki bacač, 840 metaka za šmajsere, 21 granata za protukol. topove, 276 granata 75 mm.

Naročito se istakao u ovoj borbi nišandžija iz II. bataljona Ervin Kenig, komandir čete IV. bataljona Rudić Pero i komandant IV. bataljona poručnik Begović Ostoja.

---

[18] i [19] Vidi dok. br. 56, napomenu 6.

NAPAD NA NEPRIJATELJA U S. GRABOVAC I RAKOVICA 12-IV- O.G. KOJEG JE IZVRŠILA I. BRIGADA:

Neprijatelj je držao položaje oko s. Grabovca i Rakovice, a držao je kote 409, k. 388, Klenovača (kota [trig.] 483.) Zemljište je ispresijecano i otkriveno. Zemljište se vidi na sekciji Gospić — Karlovac 1:100.000.

Od naših snaga u napadu je učestvovala I. ud. brigada.

Neprijatelj je imao namjeru da zaštićuje odstupajuće dijelove u pravcu Slunja. Za napad je izdata usmena zapovijest.

Borba je vođena 12-IV-o. g. od 12 čas. na liniji Vršak, kota 338 pa lijevo kota 409 i trajala je do 17 čas. na večer.

Naš I. i IV. bataljon krenuli su iz pravca Lipovača od križanja puteva prema Rakovici i odmah je otpočela borba na položajima koje je neprijatelj držao t.j. na koti 414 i 409. Uz pomoć artiljerijske vatre i naših bacača uspjelo se je ovladati kotom 414 i produženo je sa jednim bataljonom preko Vrška sa napadom u pravcu Klenovače (kota 483).

I. bataljon nije mogao da ovlada kotom 409, jer se je neprijatelj ogorčeno borio, te mu je poslan u pomoć III. bataljon, koji je napadao iz pravca kote 381 i uz pomoć artiljerije uspjelo se najzad ovladati i tom kotom 409.

Bataljon koji je krenuo prema koti 483 — Klenovača, uspio je da protjera manje neprijateljske snage i produžio spuštanjem prema selu Turkalji i ugrožavao neprijatelja, koji se je nalazio na komunikaciji između kote 340 pa sjeverno prema koti 341 i tu se uspjelo na samoj komunikaciji dosta neprijatelja pobiti. Tu smo uspostavili vezu sa dijelovima VIII. divizije[19], koja je produžila daljnje gonjenje neprijatelja.

Postavljeni zadatak postignut je, jer smo prisilili neprijatelja da napušta položaje, koji su mu služili kao zaštitnički položaji i neposredno je bila ugrožena glavnina.

Neprijateljski gubici u ovoj borbi jesu 74 mrtva, dok je veliki broj ranjenih.

Zaplijenjeno je 4 šarca, 11 šmajsera, 7 pištolja, 15 karabina, 2 kare, 6 mula, 3 konja, 320 mina za teške bacače, 12.000 metaka, 4 kola, 35 pancer fausta, 1 poluautomatska puška, 1 teški bacač. Zarobljeno je mnogo spreme.

Naši gubitci: Jedan mrtav i 6 drugova ranjenih. Oštećen je jedan p.mitraljez i jednom teškom bacaču prsla cijev.

U ovoj borbi utrošeno je 16.900 metaka za puške i puškomitraljeze, 170 mina za teške bacače, 32 mine za laki bacač, 1420 metaka za šmajsere, 273 granate za topove 75 mm.

U ovoj borbi istakao se je pomoćnik politkomesara IV. bataljona Stapar Damjan. Također se istakla njegova druga četa na čelu sa komandirom Vukmirovićem Vasom.

Naročito se istakao mitraljezac Boromisa Đuro, koji je ubio 7 Švaba i desetar Rašić Nikola, obojica iz IV. bataljona.

BORBA NAŠE II. BRIGADE
12-IV-1945 G.

Položaji Brdo Lipovac, kota 448 (Bliznica), Brezovac-[kosa] (kota 381), kota 365 na komunikaciji Rajovica[20] — Slunj. Zemljište je došta ispresijecano, mjestimično manje pošumljeno. Dosta je brisano. Zemljište je predstavljeno na sekciji Karlovac 1:100.000.

Neprijateljske snage 104. divizje koje su se povlačile od Rakovice prema Slunju.

Naša odluka je bila spriječiti neprijatelja u povlačenju i probijanju i uništiti ga.

Za ovaj napad izdana je usmena zapovijest.

Raspored zauzimanja položaja bio je sljedeći:

Na desnom krilu, t.j. od kote 365 pa prema Čuići, kota 343, zaposjeo je III. bataljon. II. bataljon zaposjeo je položaj od Bliznice (kota 448) pa u desno prema koti 381, a u međuprostoru između II. i III. bataljona zaposjeli su položaje I. i IV. bataljon, dok prateća četa nalazila se je pozadi kote 381.

Borba je počela 12-IV. o.g. oko 9 čas.

U prvoj fazi borbe sa neprijateljem koji se je probijao cestom od Rakovice prema Slunju, naš III. bataljon, uz pripomoć ostalih snaga, uspio je razbiti i razdvojiti neprijateljske snage, te je bila prisiljena jedna kolona vratiti se natrag prema Rakovici, dok se jedna kolona odbila od ceste u lijevo i probijala se dalje prema Slunju.

Pošto neprijatelj nije mogao više cestom da se probija uslijed pritiska naših snaga, isti je ponovno prikupio svoje snage i pod zaštitom 15 tenkova uspio odbaciti naše desno krilo i uspostavio saobraćaj za odstupanje prema Slunju.

Naše snage, t.j. naša II. brigada i dalje je tukla neprijatelja i nanijela mu dosta gubitaka u ljudstvu i materijalu.

Morna[21] je trajala do 20 čas.

---

[20] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno: Rakovica.
[21] Omaška; treba: borba.

Neprijateljski gubici oko 90 mrtvih i više ranjenih.

Neprijatelj je pod zaštitom svojih tenkova uspio povući mrtve i ranjene.

Zarobljeno je 6 neprijateljskih vojnika — Čerkeza i Italijana.

Zaplijenjeno je 15 karabina i 5 poluautomatskih pušaka, 4 konja, 10.000 metaka, 2 radio-stanice.

Uništeno je 12 motornih vozila, jedna kola sa natovarenim radio-st. i ubijen je veći broj konja.

Naši gubitci jesu: 14 ranjenih.

Utrošeno je: 22.800 metaka za puške i puškomitraljeze, 35 komada mina za lake bacače, 108 mina za teške bacače

U ovim borbama naročito se je dobro držao III. bataljon II. brigade, a osobito 3. četa III. bataljona.

BORBE III. BRIGADE 12/13 -IV- O.G. POD KOMANDOM XXXIV. DIVIZIJE[22]

Naša III. brigada, koja se je nalazila na prostoriji Skradnik, dobila je zadatak da se prebaci na komunikaciju Rakovica — Slunj i stavi pod komandu XXXIV. divizije.

Brigada je zauzela položaje na liniji kota 463, Kosovo, kota 495, sa zadatkom izviđanja neprijatelja i napada na njegove zadnje dijelove t.j. imajući na pomenutim položajima samo izviđačke dijelove, koji se pri nailasku neprijatelja imaju povući. Glavne snage nalazile su se na položaju Suvi Slunj iza pomenutih položaja.

Na koti 463 nalazio se jedan vod našeg I. bataljona sa ciljem izviđanja neprijatelja.

Borba se je vodila 12, a neprijatelj je naišao oko 12 čas. i uspio da se neosjetno privuče našim položajima na koti 463, dok je sa ostalih položaja primijećen njegov nailazak i jedinicama izdato naređenje da se povuku. Uslijed neopreznosti voda koji se je nalazio na koti 463, neprijatelj ga je iznenadio i odbacio.

Po dobivenoj usmenoj zapovijesti izdato je naređenje svim dijelovima da se povuku na liniju Čardak — Vukelić — Lipa.[23]

Sa navedenih položaja naše snage pošle su u 18 čas. u napad na neprijatelja koji je zaposjeo položaje na koti 495 i vjenac koji se proteže sjeverozapadno prema šumi Kosovo. Uslijed vremenske nepogode, t.j. velike pomrčine i kiše, napad je po dobivenom naređenju obustavljen.

[22] Opširnije o dejstvima jedinica 34. divizije JA u to vrijeme vidi dok. br. 70.

[23] Pogrešno; treba: Vukelići — Lipar.

Napad je produžen 13-IV-1945 g. u 7 čas. na iste neprijateljske položaje. Progoneći neprijateljsku zaštitnicu, naš II, III. i IV. bataljon III. brigade odbacili su ih do kote Mala i Velika Meljnica[24] (k. 471 i 518). Na pomenutim kotama neprijateljska zaštitnica se utvrdila i sprječavala napredovanje naših bataljona ogorčeno se braneći da bi se njihova glavnina mogla izvući. Po dobivenom naređenju da povučemo dva bataljona, a sa jednim bataljonom da potpomognemo napad II. bataljona Karlovačke brigade[25] na Malu i Veliku Meljnicu, naš II. i III. bataljon zaustavili smo na položaju Tepavica[26], kota 495 i Katići — Kosovo, dok smo sa IV. Bataljonom potpomogli napad bataljona Karlovačke Brigade. Naš IV. bataljon izbio je na raskrsnicu puteva s. Babići prema Meljnici i tu se sadržao uslijed jakog otpora neprijatelja, te je svaki pokušaj napredovanja prema neprijatelju bio osujećen i odbijen, pošto je neprijatelj ogorčeno branio te položaje. U 14,15 čas. dobili smo naređenje da se sa brigadom povučemo na Močila.

Neprijatelj je imao 17 mrtvih i mnogo ranjenih. Zarobili smo 3 vojnika.

Zaplijenjen je jedan luksuzni auto (auto po nama neizvučen), 500 metaka i 50 bombi.

Naši gubitci: 4 mrtva i 10 ranjenih.

Utrošeno je 8.670 metaka puščanih i p. mitraljeskih, 310 metaka za šmajsere, 4 ručne bombe i 74 mine za teški bacač.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. D. Politkomesara:[27] Komandant, potpukovnik:[28]

M.P.

---

[24] Pogrešno; treba: M. Melnica (kota 471) i Melnica (trig. 518).

[25] Karlovačka brigada je bila u sastavu 34. udarne divizije JA.

[26] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se misli na Tepavci.

[27] Milan Knežević

[28] Milan Pavlović

BR. 62

IZVJEŠTAJ ŠTABA 34. UDARNE DIVIZIJE OD 18. APRILA 1945. ŠTABU 4. UDARNOG KORPUSA JA O BORBAMA U PODRUČJU GLINE[1]

ŠTAB 34. UDARNE DIVIZIJE
IV. UDARNOG KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE
Op. Broj 57 Dne 18. IV. 1945. g.

Predmet: Operativni izvještaj o odbrambenoj borbi na prostoriji Petrinja — Glina, za 25, 26, 27, 29, 30. III. 1945. g. i 2. IV. 1945. g. dostavlja.—

ŠTABU IV. UDARNOG KORPUSA ARMIJE
JUGOSLAVIJE

Zemljište na kome je vođena borba jeste manevarsko i ispresijecano pošumljeno. Prikazano je na sekciji Petrinja 1:100.000.

Borbu je vodila Žumberačka brigada, Ud. Karlovačka brigada, jedan bataljon P.P.K.[2] potpomognuti sa jednom baterijom brdskih topova i baterijom haubica, te dva mala tenka.

Jačina neprijatelja jeste bila tri ustaške bojne I. Hrvatske divizije, jedna bojna brzog djelatnog sdruga i jedna ustaška bojna, potpomognuti sa jednom baterijom brdskih topova, jednom baterijom haubica, i sa nekoliko protukolskih topova.[3]

Neprijateljske namjere[4] su bile odbaciti naše snage i upasti u mjesto Glinu, izvršiti pljačku i palež u selima Banije.

Naša odluka bila je napasti neprijatelja i odbaciti ga u pravcu Petrinje.

25. III. o.g. neprijatelj je napao jedinice Žumberačke brigade na sektoru Gora—Strašnik i G. Bačuga, te ih uspio po-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom), u AVII, reg. br. 43—1/2, k. 1225.

[2] protiv pete kolone

[3] Prema obavještajnom izvještaju Glavnog štaba Hrvatske od 1, 3. i 7. aprila 1945 (AVII, reg. br. 4—1/7, k. 119), iz Petrinje prema Glini napadali su: 3. jurišna bojna Pavelićevog tjelesnog zdruga, dijelovi 14. pješačkog zdruga 4. ustaško-domobranske divizije i 20. pješačka pukovnija 1. ustaško-domobranske udarne divizije.

[4] Za vrijeme bihaćke operacije neprijatelj je iz više pravaca intervenisao radi deblokiranja okruženih snaga u Bihaću (vidi dok. br. 82, napomenu 57).

tisnuti, uz teške gubitke neprijatelja, do s. Luščana, k. 211, D. Bačuge i lijevo krilo do Glinskog Novog Sela, gdje su se jedinice Žumberačke brigade utvrdile i zaustavile neprijatelja.

26. III. o.g. neprijatelj je počeo i dalje da nadire, ali mu nije uspjelo, naše su ga jedinice zadržale na tim položajima.

Odluka štaba divizije je bila preći u protunapad sa dvije brigade i to: Žumberačkom brigadom i Ud. Karlovačkom brigadom.

Zapovijest za napad je izdata usmeno preko telefona. Jedinice su prešle u protivnapad 26. III. o.g. u 16,00 časova i to u slijedećem rasporedu: dva bataljona ud. Karlovačke brigade napali su neprijatelja koji je nadirao duž ceste Petrinja — Glina do s. Prekope, te sjeverozapadno preko r. Gline do s. Hađera i Jama. Nakon borbe odbacili su ga preko r. Gline do Marinbroda. Poslije odbačenja neprijatelja, bataljoni su se zadržali na liniji Prekopa — Hađer — Jame, dok su u to vrijeme jedinice Žumberačke brigade vodile borbu na potezu Brnjeuške — Luščani na k. 126, 128 i 201.

Dne 27. III. o.g. prošle su na cijelom frontu u napad Ud. Karlovačka brigada i Žumberačka brigada. Pravac napada je bio: Ud. Karlovačka brigada sa tri bataljona je napala neprijatelja u s. Luščani, sa zadatkom da prodire duž s. Luščani, k. 207 zapadno od s. Luščani, te k. 134 i 128, dok je s jednim bataljonom držala položaj sjeverozapadno od ceste Petrinja — Glina u s. Hađer. Žumberačka brigada imala je zadatak, neprijatelja napasti [na] k. 210 sa pravca Glinsko Novo Selo prema s. Gora. Napad je odpočeo u 06,30 časova u jutro. Jedinice u napadu su bile potpomognute sa artiljerijskom vatrom i to sa jednom baterijom brdskih topova i jednom baterijom haubica, koji su tukli neprijateljske položaje na k. 210. Nakon dvosatne borbe, Žumberačka brigada je ovladala sa k. 210. Neprijatelj se na tim položajima uporno branio, ali pod dejstvom jake artiljerijske i minobacačke vatre bio je prisiljen da se povuče. Povlačio se u smjeru Glinsko Novo Selo, gdje se na izvjesno vrijeme zadržao. U isto vrijeme je jedan bataljon Ud. Karlovačke brigade nastupao sa dva tenka duž ceste koja vodi Glina — Petrinja u pravcu Kihalac i s tim ugrožavao neprijateljsko desno krilo, a tri bataljona nastupali su u pravcu Strašnika, te u to vrijeme je neprijatelj počeo velikom brzinom da se povlači u pravcu Petrinje, tako da su naše jedinice slijedile ga i gonile u njegovom nesređenom povlačenju, te povukao se u pravcu uporišta Petrinje.

29. III. o.g. je neprijatelj ponovio svoj ispad i uspio je da potisne ponovno naše snage u pravcu Gline do ceste koja

vodi Glina — Maja, gdje su naše jedinice prihvatile položaje jugozapadno od ceste Glina — Maja i sjeverozapadno od ceste i rijeke Gline. Neprijatelj je pokušavao ovladati tim položajima, ali mu nije uspjelo, jer je ispred tih položaja brisani prostor, kojim teče i rijeka i duž rijeke cesta, tako da, dok se pojavio na tu prostoriju, naše jedinice su ga tukle mitraljeskom i puščanom vatrom. Kada je neprijatelj vidio da ne može da ovlada tim položajima, počeo je da nadire na naše desno krilo od pravca Kraljevčani — Vel. Gradac, kako bi ugrozio naše snage na desnom krilu. Neprijatelj je uspio sa patrolama upasti u sjeveroistočni dio mjesta Gline, te nakon kratkog vremena su ga naše jedinice odbacile i protjerale u pravcu s. Prekope. Naše jedinice su se zadržale i likvidirale na tim položajima, te se vodila borba samo na desnom krilu naših jedinica i to na sektoru M. Gradac — Kozarevac[5] — Dragotina, kuda je neprijatelj najviše i nadirao. Štab divizije je donio odluku da pređe u protivnapad sa težištem na neprijateljsku lijevu pobočnicu, zatim napasti glavninu, te odbaciti neprijatelja u pravcu Petrinje.

Raspored naših snaga je bio sljedeći: Ud. brigada »Franje Ogulinca-Selje«, imala je zadatak vršiti napad sa tri bataljona desno put Klasnić — M. Gradac, zatim cesta M. Gradac — Lebrnica, zaključno lijevo kote 197 i 325, s. Saraj[6] do s. Demić, sjeverni dio s. Bele Vode, s Jovčići, te nastupati u pravcu Šušnjara — Sv. Lazara. Ud. Karlovačka brigada sa zadatkom napasti lijevo od Ud. Seljine brigade i to na sektoru lijeve granice nastupanja Ud. Seljine brigade, pa u lijevo od željezničke pruge po izbijanju na k. 225, sjeverno od s. Jovčići.

Žumberačka brigada sa dva bataljona do 05,00 sati u jutro zaposjesti položaj na Poglediću, odakle kada naša desna kolona izbije na sjeverni dio Bele Vode vršiti vatrom i pokretom pritisak na neprijatelja preko Majskih Poljana, prema k. 235. Druga dva bataljona sa prostora Hađer preći rijeku Glinu pravcem kretanja prema Graberju, te vršiti pritisak na neprijatelja.

Baterija brdskih topova plasirati se na istočni dio s. Dabrina odakle će potpomagati napad našoj desnoj koloni. Haubička baterija se plasirala na sektoru s. Prijeka, te tući neprijateljske ciljeve, gdje to bude iziskivala potreba.

Napad je počeo 2. IV. o.g. u 05,00 sati u jutro.

---

[5] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se odnosi na Kozaperovicu.

[6] Treba: Sara pst.

Zapovijed je izdana pismeno.[7]

Neprijatelj je osjetio naše snage t.j. Ud. brigadu »Franje Ogulinca-Selje«, koja je toga dana trebala napadati, te se još u toku noći počeo povlačiti svojim glavnim snagama u pravcu Petrinje, tako da su naše jedinice dolazile u dodir samo sa njegovim zaštitnim dijelovima, koji su se u velikoj brzini povlačili u pravcu Petrinje, te se nastavilo gonjenje u pravcu Petrinje. Neprijatelj je u svom povlačenju davao vrlo slab otpor i u velikoj brzini odstupao, tako da naše jedinice su na pojedinim sektorima i teško dolazile u dodir s njime.

Dne 28. III. o.g. se nije vodila borba.

Postavljeni zadatci u ovim borbama bili su izvršeni.

Gubitci neprijatelja u ovim borbama iznose oko 130 mrtvih i 200 ranjenih, 8 zarobljenih. Zaplijenjen je 1 laki bacač i 10 pušaka.

Naši gubitci: 26 mrtvih, među kojima komandir čete Belavić Mijo, komesar čete Šepelj Jovo, intendant bataljona Žunić Nikola, pomoćnik komesara čete Jelenić Petra Janko, st. vodnik Anton Runtas, ml. vodnik Jakša Franjo, vodnik Brajak Jure, pomoćnik komesara čete Prekalj Anton, ranjenih 93, među kojima: komesar bataljona Posarić Vjekoslav, pom. komesara čete Gršak Mile, komandir čete Mikšić Josip, komandant bataljona Boljkovac Dragutin, politdelegat Navratil Mladen, pom. komesara čete Premuž Pavao, ađutant bataljona poručnik Mrkonjić Milan, poručnik borac Tumir Ladislav, komesar čete Čičak Mijo, politdelegat Vinovrški Mijo, politdelegat Završki Branko, politdelegat Antona[8] Drago, pom. komesara čete Tandarić Stjepan, vodnik Fauković Šandor, vodnik Vulje Ivan, vodnik Gajski Mile, st. vodnik Štajner Ivan, st. vodnik Bastajić Bude, zarobljenih 4 borca, nestalih 18 boraca.

Rezultati borbe, zadatci koji su postavljeni pred jedinice su izvršeni. Neprijatelj je protjeran u njegovo uporište. Utrošak municije i izgubljenog oružja je: 5 p.mitraljeza, 1 breda bez postolja, 1 šmajser i 12 pušaka.

U ovoj borbi utrošeno je municije i to:

Puščane i mitraljeske	70.545	metaka
Šmajserske	2.505	"
Mina za laki bacač	358	komada

[7] Ta zapovijest se nalazi u AVII, reg. br. 9—2/1, k. 1225.

[8] Tako je u originalu.

Mina za teški bacač	269	komada
Mina za Džon Bull	10	"
Nagaznih mina	12	"
Ručnih bombi	3	"
Topovskih granata	226	"

Istaknutih pojedinaca, niti jedinica nije naročitih bilo. . . .[9]

KRITIKA AKCIJE

Nije se održavao stalni kontakt sa neprijateljem, niti se posvećivala puna pažnja izviđanju neprijatelja. Utrošak municije bio je velik. Iz toga se vidi da nije postojala disciplina vatre.

Niže rukovodstvo se je dosta slabo snašlo sa upravljanjem vatre i manevrisanjem neprijatelja. Suradnja i uzajamni rad jedinica i oružja je bio dosta slab. Štabovi ne šalju radio depeše odmah po završetku akcije. Iz ovih operacija se vidi da treba više posvetiti pažnje nižim rukovodiocima, kako bi mogli bolje iskorištavati teren i oružje, sa kojima raspolažu. Isto tako potrebno je više posvetiti pažnje izviđanju neprijatelja.

U izvještaju je navedena i ud. brigada »Franje Ogulinca -Selje« pošto ona nije imala borbe, jer je neprijatelj prije počeo odstupati i povlačiti se nego je ona došla s njime u kontakt.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p.pukovnik:
D.[10] Govorušić

Komandant, p.pukovnik:
M.[11] Dasović

M.P.

---

[9] Izostavljeni dio teksta se odnosi na personalno-kadrovska pitanja.

[10] Drago

[11] Martin

K. Op. br. 57/45. g.

LISTA GUBITAKA

Poginulih, ranjenih i nestalih 34. Ud. divizije IV. ud. Korpusa J.A. o [u] obrambenoj borbi Petrinja — Glina

JEDINICA	Poginulo					Ranjeno					Nestalo					NAPOMENA
	Oficira	Politruk.	Podoficira	Boraca	SVEGA	Oficira	Politruk.	Podoficira	Boraca	SVEGA	Oficira	Politruk.	Podoficira	Boraca	SVEGA	
Ud. brigada „F. O. Selje“	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ud. Karlovačka brigada	—	1	—	11	12	3	5	—	42	50	—	—	—	—	—	
Žumberačka brigada	—	2	3	9	14	1	4	5	33	43	—	—	1	21	22	
UKUPNO	—	3	3	20	26	4	9	5	75	93	—	—	1	21	22	

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p. pukovnik:
D. Govorušić

Komandant, p. pukovnik:
M. Dasović

M.P.

BR. 63

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. UDARNOG KORPUSA OD 19. APRILA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O NAPADU NA UPORIŠTE BUDROVCI[1]

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
ŠTAB IV. UDAR. KORPUSA
Op. Br. 77
19. aprila 1945. g.

Glavni štab NOV i POH
Broj 2429 dne 24. IV. 1945.

Operativni izvještaj o napadu na uporište s. Budrovci dostavlja. —

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE. —

Selo Budrovci nalazi se na glavnoj cesti Zagreb — Karlovac, 1.800 metara južno od s. Draganići. Zemljište na kome se nalazi ovo selo, kao i okolno, većim dijelom je ravničasto i otkriveno. Ono je predstavljeno na sekciji Samobor razmjere 1:100.000.

Napad na ovo uporište izvršila Karlovačka udarna brigada XXXIV. Udarne divizije. Osiguranje ove akcije izvršili su dijelovi iste brigade.

Neprijateljsku posadu u s. Budrovci sačinjavala je 1 satnija milicije, ustaša i domobrana, jačine 150 vojnika.[2] Ime komandanta posade nepoznato.

Zadatak ove posade je osiguranje komunikacije Zagreb — Karlovac, kao i prinudna mobilizacija ljudstva obližnjih sela za vojsku.

Odluka brigade je bila: napasti i likvidirati posadu u s. Budrovci sa jednim bataljonom, a sa drugim izvršiti osiguranje ove akcije od strane Draganića na liniji: k. 123 potokom do mosta na glavnoj cesti Zagreb—Karlovac, i sa trećim osiguranje od desnog krila prethodnog bataljona pa do željezničke pruge Zagreb — Karlovac.

Zapovijest za napad bila je izdana pismeno i ona se prilaže ovome izvještaju.[3]

Napad je otpočeo 23. marta tek. godine u 22,00 sati.

3. bataljon Karlovačke udarne brigade napao je neprijatelja ojačan sa jednom četom 2. bataljona. Napad je izvršen

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br 13—1/3, k. 118.

[2] [1] [3] Vidi dok. br. 32.

sa istočnog, sjeveroistočnog i jugoistočnog pravca. U momentu početka napada, naišla su tri kamiona cestom od pravca Karlovca. Jedan od ovih kamiona je uspio probiti se za s. Draganiće, dok su ostala dva uništena. U istima je bilo oko 15 domobrana i nepoznat broj Nijemaca. Bataljon, koji je otpočeo napad, podišao je u neposrednu blizinu ceste i crkve u s. Budrovci, te otvorio vatru na neprijatelja u kamionima. Na ovu vatru posada s. Budrovci odgovorila je kratkim otporom, nakon čega se povukla cestom u pravcu crkve s. Konjkovsko (trigon. 230).

Na sektoru 4. bataljona, koji je vršio osiguranje ove akcije od pravca s. Draganića, neprijatelj je pokušao iz s. Draganića doći u pomoć napadnutoj posadi, ali je na liniji osiguranja odbijen i vraćen u svoju bazu.

Prema položaju 1. bataljona, koji je vršio osiguranje od k. 123 do željezničke pruge neprijatelj nije izlazio.

U momentu, kada se završila borba u s. Budrovcima, naišao je od pravca Karlovca jedan tenk sa nepoznatim brojem vojnika, te su doprli do s. Darići. Kako se brigada povukla, namjere ovih se nisu saznale.

Borba je završena u 23,00 sati.

Postavljeni zadaci u ovoj akciji su samo djelomično izvršeni, pošto je neprijatelj na vrijeme otkrio naše namjere, te se uspio izvući iz borbe.

U ovoj akciji je zaplijenjeno: 1 laki bacač, 4 puške i 11 mina za laki bacač.

Uništeno: 2 kamiona.

Gubici neprijatelja: 15 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici: 1 mrtav i 1 ranjen. Poginuli je pomoćnik politkomesara čete Kirinčić Drago.

Utrošeno municije: Puščane 2.210, za protivkolsku pušku 18 metaka, mitraljeske „Breda" 320, šmajserske 125, mina za laki bacač 44 kom., mina za „Džon-Bul" 24 kom.

Kritika akcije: Akcija je bila dobro pripremljena i odluke su bile realne, međutim je uspjeh akcije izostao. Razlog ovome je u tome, što bataljon koji je bio na osiguranju od pravca s. Draganića nije uspio da se u potpunosti i na vrijeme sredi, nije uspio na vrijeme postaviti nagazne mine, a osim toga i elemenat slučajnosti — nailazak kamiona od pravca Karlovca i napad na iste otkrio namjeru naših snaga.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR, pukovnik sl. ots.

KOMANDANT, potpukovnik, **M. Šumonja**

M.P.

BR. 64

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. UDARNOG KORPUSA OD 19. APRILA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O BORBI KOD PISAROVINE[1]

JUGOSLOVENSKA ARMIJA
ŠTAB IV. UDAR. KORPUSA

Op. Br. 76
19. aprila 1945. g.

GLAVNI ŠTAB NOV I POH
Broj 2430 dne 24. IV 1945

Operativni izvještaj o borbi oko Pisarovine na dan 18. III. dostavlja. —

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE. —

Položaj na kome se vodila borba nalazi se sjeverno od s. Pisarovina i obuhvata liniju Kraljevec — s. J. Gorica[2] — s. Hasan Breg — s. Velika predstavljenu na sekciji Zagreb razmjere 1:100.000.

Borbu je vodila Udarna brigada „Franje Ogulinca-Selje" XXXIV. Udarne divizije, koja se prije početka borbe nalazila na gore pomenutom sektoru sa slijedećim rasporedom: 2 bataljona u s. Velika, 1 u s. Žeravica, dok su ostale jedinice bile u Jamnici i s. Podgorju. Drugih sadejstvujućih jedinica u ovoj borbi nije bilo.

Neprijatelj, koji je izvršio napad na naše položaje, bio je jačine od 2 bataljona Nijemaca i gestapovaca i 2 satnije ustaša potpomognuti sa 3 topa i 1 blindiranim automobilom (ukupne jačine oko 1.300 vojnika). Imena njihovih jedinica kao i njihovih komandanata nepoznata su.[3]

Vjerovatna namjera neprijatelja bila je pljačka sela Hasan Breg, Jamničke Gorice[4] i Velike. Pretpostavlja se, da je neprijatelj imao netačne podatke o našim jedinicama, te da je računao na slabije naše dijelove na ovome sektoru.

U momentu, kada se osjetio pokret neprijatelja na prostoru oko s. Kraljevec, naše jedinice su bile odmah obaviješte-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 12—1/3, k. 118.

[2] i [4] Na karti 1:100.000: Gorica. U imeniku geografskih mjesta: Gorica Jamnička.

[3] U širem području Karlovca bile su raspoređene snage 13. ustaško-domobranske divizije i njemačkog 1. lovačkog dopunskog puka (vidi dok. br. 6).

ne, naređeno je pripravno stanje i donešena je odluka da se neprijatelja sačeka na gore navedenom položaju, primi borba, te da ga se protunapadom sa tri bataljona razbije na prostoru sjevernog dijela Jamn. Gorice.

Borba je otpočela 18. marta tek. godine u 7,25 sati, a završena je istog dana u 11,45 sati.

Neprijatelj je noću između 17. i 18. marta izbio u s. Kraljevec, odakle je 18. marta pred zoru krenuo u napad na naše položaje i to: jednim bataljonom duž druma od s. Brezovice za s. Hasan Breg, a jednim preko sjevernog dijela Jamn. Gorice, dok su u istom vremenu izvršile napad dvije satnije ustaša iz Jastrebarskog drumom do Zdenčine preko Bratine.

18. marta u 7, 25 sati otpočela je uvodna borba. Potisnuvši naše patrole u 7, 50 sati, neprijatelj je izbio u s. Hasan Breg i do bezimenog potoka, koji teče ispod zaseoka Miokovići. Ovdje je neprijatelju išla u prilog magla. Po izbijanju neprijatelja na ovu liniju, on je produžio daljnji napad ka s. Žeravici i s. Velikoj, ali je jakom vatrom bataljona iz s. Žeravice zaustavljen. Ocijenivši situaciju i neprijateljevo težište borbe, prebačen je u 8 časova bataljon iz s. Velika na sektor Žeravica sa zadatkom zatvaranja pravca ka s. Lučelnica. U isto vrijeme bataljon, koji se nalazio u s. Vukomeriću (7 km ist. od Hasan Breg) krenuo je preko šume Visoki brijeg sa zadatkom da udari neprijatelja u lijevi bok, međutim, pošto se u 9, 20 h neprijatelj krenuo u pravcu Bratine od pravca zapada, to se momentalno odustalo od napada na neprijateljsko lijevo krilo i odlučilo se zadržati se u odbrani dok se ne razjasni situacija. Procijenivši ponovno situaciju, donešena je odluka, da se izvrši protivnapađ sa tri bataljona na neprijateljsko lijevo krilo i da ga se odbaci u pravcu sjevera. Protivnapad je otpočeo u 10,10 sati. Nakon pol-satne borbe razbijeno je neprijateljsko lijevo krilo, te je neprijatelj protjeran dijelom ka s. Brezovici preko s. Kraljevca, a dijelom preko zaseoka Penezići u pravcu s. Bratina. Borba je na ovome sektoru završena u 11,45 sati, dok je neprijatelj od pravca s. Bratina još uvijek vršio povremeni vatreni pritisak, nakon čega je kasnije u roku od pola sata odstupio u pravcu s. Zdenčina. Naše jedinice su tada povraćene na svoje prvobitne položaje.

Ovom borbom rukovodio je štab brigade.

Naša odluka nije u svemu sprovedena u djelo, a ciljevi u protivnapadu nisu se u potpunosti ispunili, jer se neprijatelj, koristeći se šumovitim i neravnim terenom, brzo povukao.

Neprijateljski gubici u ovoj borbi iznose: 35 mrtvih, od kojih 1 njemački major i 1 ustački tabornik i 57 ranjenih. Zaplijenjeno je: 3 puške, 300 osnovnih punjenja za t. bacač i 90 detonatora.

Naši gubici u ovoj borbi iznose: 1 mrtav i 4 ranjena druga, od kojih komandant brigade major Tojagić Milan.

Izgubljeno je: 1 p. mitraljez tipa „Fiat" i 6 pušaka.

Nestalo je 5 boraca (zarobljeni u patroli).

Utrošeno je: 7.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 87 mina za laki i 100 mina za teški bacač.

Od jedinica u ovoj borbi istakle su se 2. četa 1. bataljona, 3. četa 3. bataljona, prateća četa i četa za vezu brigade. Od pojedinaca su se istakli: delegat Cvetković Joso i borci: Slavo Skorupan, Čivić Anton, Župetić Marko i Magličić Leo.

Od jedinica i pojedinaca vidno se nije nitko loše pokazao u borbi osim nekolicine boraca, kojima je ovo bila prva borba.

U ovoj borbi pokazalo se, da naši rukovodioci nisu još u dovoljnoj mjeri shvatili važnost brzine u izvođenju manevra, u brzom donošenju odluke, tako da je neprijatelju uspjelo da se sa glavninom izvuče iz borbe i nesmetano odstupi. Kod boraca se osjećala nedovoljna opreznost i budnost, što dokazuje zarobljavanje naše patrole od strane neprijatelja u jednoj kući.

Uzajamni rad bacača i pješadije došao je do punog izražaja i izveden je sa uspjehom. Sredstva veze su vrlo dobro funkcionisala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR, pukovnik, KOMANDANT, putpukovnik,
M.[5] Šumonja

M.P.

---

[5] Miloš

BR. 65

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. UDARNOG KORPUSA OD 19. APRILA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O NAPADU NA ZDENČINU[1]

JUGOSLOVENSKA ARMIJA
ŠTAB IV. UDAR. KORPUSA
Op. Br. 78
19. aprila 1945 g.

GLAVNI ŠTAB NOV I POH
Broj 2428 dne 24. IV 1945

OP.O.[2]
P

Operativni izvještaj o napadu na uporište Zdenčinu dostavlja.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE. —

Uporište Zdenčina nalazi se na pruzi Zagreb — Karlovac na 8 km ist. od s. Jastrebarsko. Kroz isto prolazi glavna cesta koja spaja Klinča-Selo sa s. Kupinec. Zemljište je ravničasto i otkriveno u neposrednoj okolini uporišta. Isto je predstavljeno na sekciji Samobor 1:100.000.

Napad na ovo uporište izvršila je Udarna brigada „Franje Ogulinca-Selje" uz pomoć jedne brdske baterije XXXIV. Udarne divizije.

Neprijateljska posada u uporištu sastojala se od 3. sati[3] 3. bojne II. Hrvatske Udarne divizije,[4] naoružane sa 6 mitraljeza i jedne ustaške sati nepoznatog naziva, čiji je zapovjednik bio poručnik Adermah.

Odluka za ovu akciju sastojala se u uništavanju ili protjerivanju gore pomenute posade.

Akcija je vršena na osnovu izdate zapovijesti[5], koja se u prilogu dostavlja.

Napad na uporište Zdenčinu otpočeo je 26. marta tek. godine u 22,00 sata.

Prije početka samog napada, izvršeno je podilaženje i raspoređivanje snaga za napad na polaznim položajevima potpu-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 14 — 1/3, k. 118.
[2] U originalu dopisano olovkom.
[3] satnija (četa)
[4] Vidi dok. br. 38, napomenu 2.
[5] Vidi dok. br. 38.

no neopaženo, 4. bataljon pojačan sa vodom jurišnih pionira, 1 brdskim topom i 1 protukolskim topom napao je uporište duž druma od Kupinca šireći se sa obje strane ceste, sa ciljem da izbije na željezničku stanicu. 2 bataljon pojačan sa 2 t. bacača i jednom grupom minera napao je uporište sa sjevero-istočnog pravca, lijevom stranom duž pruge od s. Mavračića sa ciljem da se na željezničkoj stanici spoji sa 4. bataljonom. Prateća četa brigade potpomagala je napad 4. bataljona i to sa prostora kod škole na glavnoj cesti južno od Zdenčine.

Osiguranje ove akcije vršili su 3. i 1. bataljon, i to: 3. bataljon na glavnoj cesti kod Klinča-Sela prema Amruševu, dok 1. bataljon na glavnoj cesti za Zagreb kod zaseoka Sluki prema Rakov Potoku.

U određeno vrijeme jedinice su uz potporu bacačke i topovske vatre krenule u napad, savladavši žičane prepreke probile se u uporište i nakon borbe od 50 minuta neprijatelj je dijelom uništen, a dijelom je pobjegao prema Amruševu i Klinča-Selu, gdje je dočekan od 3. bataljona, koji je bio na osiguranju.

Osjetivši napad na Zdenčinu, posada iz Amruševa krenula je u pomoć napadnutoj posadi preko Klinča-Sela. Ista je dočekana od strane 3. bataljona i protjerana natrag. Ista posada je 27. marta tek. godine u 00,50 sati ponovno krenula u napad na 3. bataljon, ali je ovaj uz pomoć artiljerije i bacača iste ponovno protjerao natrag.

Borba je prekinuta 27. marta tek. godine u 01,25 sati.

Postavljeni ciljevi u ovoj borbi potpuno su postignuti.

Neprijateljski gubici iznose: 41 mrtav i 25 zarobljenih.

Zaplijenjeno je: 1 t. bacač, 4 t. mitraljeza, 4 p. mitraljeza, 34 puške, 30.800 metaka, 41 kom. ručnih bombi, 20 teških i 178 mina za laki bacač, 1 signalni pištolj, 2 radioaparata i druge spreme.

Naši gubici: 4 mrtva, 2 nestala i 29 ranjenih od kojih komandant bataljona poručnik Carević Miloš, komandir čete zastavnik Mihajlović Stanko,[6] polit. delegat zastavnik Jerković Đuro, politdelegat zastavnik Čikulin Ivan.

Od oružja i materijala nije izgubljeno ništa i isto tako nije ništa oštećeno.

U toku borbe je utrošeno: 13.068 puščanih i mitraljeskih metaka, 1.080 šmajserskih metaka, 168 mina za teški i 96 mina za laki bacač, 38 ručnih bombi, 13 granata za protuoklopni top i 9 topovskih granata 75 mm.

---

[6] i [7] U pitanju je jedno te isto lice, ali redakcija nije ustanovila koje je ime tačno.

U ovoj borbi naročito su se istakle 2. i 3. četa 4. bataljona, 1. i 3. četa 2. bataljona kao i čitav 3. bataljon. Od pojedinaca su se istakli: komandiri četa Mihajlović Danko,[7] Šević Đorđe, Dugać Stevo, Vrban Josip, Miočinović Dragan, Cviprijanović Đuro, Filković Janko, pomoćnici komesara četa: Mišćević Miloš, Tepšić Pero, Žilec Stjepan, delegat Krmar Ilija, st. vodnici: Macekoviić Pavao, Belačić Tomo, Trdenić Ivan, vodnici: Martinec Stjepan, Hotman Pavao, Šuminec Stjepan, Ferko Tomo, ml. vodnici: Goljački Nikola, desetari: Hrković Juraj, Horvat Josip i Horvat Stjepan, borci: Skender Stjepan, Petrić Ilija, Gregčević Ivan, Šprem Josip, Knježić Đuro, Caganić Juraj, Kovač Stjepan, Skender Mato, Sečen Ivan, Lipovac Barica, Tomić Vera, Dušek Josip, Išvan Edo, Ljeskovar Slavko, Fućkala Juraj, Kanten Stjepan, Maretić Ferko i Živujnović Savo.

Od pojedinaca i cijelih jedinica vidno se nije nitko slabo pokazao osim nekolicine boraca, kojima je ovo bila prva borba.

Pripreme za ovu akciju sa borcima i rukovodiocima nisu u potpunosti izvršene radi kratkoće vremena. U toku same borbe osjetilo se, da mnogi rukovodioci nisu vješti procijeniti situaciju pravilno i na vrijeme, te su uslijed toga često gubili dodir sa neprijateljem. Upotreba pojedinih rodova vojske i njihov rad uzajamni vrlo rado su iskorišteni. U prvom momentu osjetio se nedostatak u vezi sa artiljerijom zbog manjkavosti telefonskog kabla. Veza je dosta dobro funkcionisala.

Iz ove borbe se može povući pouka, da se izvrši neopaženo podilaženje i raspored jedinica i oružja na polaznim položajevima za napad, te da se istovremeno uz koncentraciju sve vatre izvrši prodor na nekoliko mjesta, da bi se odmah u prvom momentu razbio moral i snaga neprijatelja, te da mu se ne bi dozvolilo sređivanje snaga; da se ima što bolja veza sa artiljerijom radi upravljanja i manevriranja vatrom i radi vršenja korekture; da se po mogućnosti još u toku dana izaberu položaji za artiljeriska oruđa i uzmu potrebni elementi radi što uspješnijeg gađanja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR, pukovnik sl. ots.

KOMANDANT, potpukovnik, **M.[8] Šumonja**

M.P.

[8] Miloš

BR. 66

PISMO POLITIČKOG KOMESARA 6. UDARNOG KORPUSA JA OD 19. APRILA 1945. ŠTABOVIMA PODREĐENIH JEDINICA DA, U VEZI SA SKORIM OSLOBOĐENJEM ZEMLJE, IZVRŠE POLITIČKE PRIPREME[1]

ŠTAB VI. UDARNOG KORPUSA
Narodno-Oslobodilačke Vojske
JUGOSLAVIJE[2]
K. Broj: Služb.
Dana: 19/IV 1945. u ——sati

ŠTABU XII i XL UD. DIVIZIJE
KORP. VOJ. OBLASTI[3]

Dragi drugovi,

Pred jedinicama našeg Šestog Korpusa, pred svim našim ustanovama i institucijama, pred svim našim borcima i rukovodiocima predstoje dani u kojima ćemo pokazat se pred našim još neoslobođenim narodom kao vojska osloboditeljica, kao sinovi domovine koji oslobađaju narod, zemlju od jarma njemačkog fašizma i ustaštva. I dok jedni strepe pred našim dolaskom i sa zebnjom nas očekuju, dotle stotine hiljade, bolje reći ogromna većina našeg naroda, već danas sa radošću očekuju dan kada će se konačno zahvaljujući slavnoj našoj Armiji potpuno i zauvijek osloboditi. Drugačije nas naš narod, koji četiri godine pati i strahuje, ne može dočekati već sa radošću i uzdahom olakšanja.

I zaista, mi svi dolazimo u do sad još podjarmljene krajeve, gradove i sela kao pravi i istinski oslobodioci. I u vezi toga i svaka naša riječ, svaki naš čin, svaki naš odnos sa narodom, sa starcima, djecom i ženama mora biti takav da oni osjete da je došao čas oslobođenja, da je prestala da ih mori njemačka fašistička neman i ustaška krvava strahovlada. Oni moraju da osjete da su došli novi ljudi koji su ih oslobodili i koji im nose novi i ljepši život.

Neprijatelj koji se sigurno tu i tamo uvukao u naše redove nastojat će da tu ljubav našeg naroda prema svojoj vojsci i svoje vojske prema svom narodu pomuti raznim nedozvolje-

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 10 — 14, k. 488.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Naslovi jedinica u dokumentu napisanom mastilom.

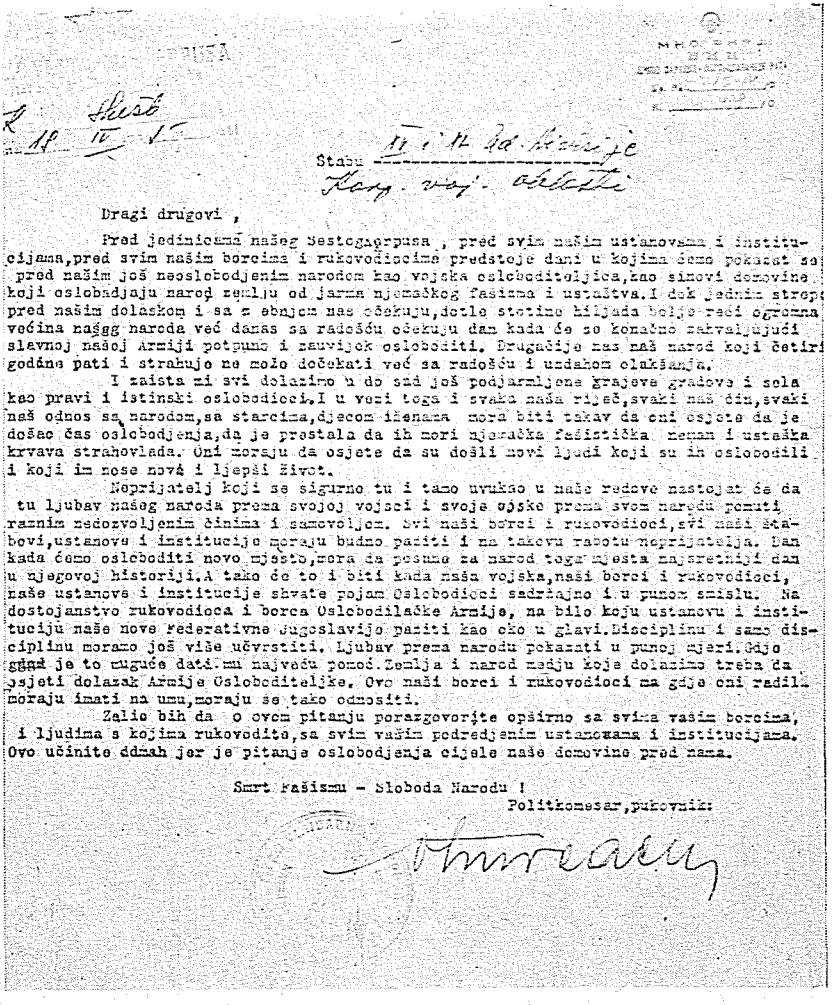

Štab 17. i 14. div. Kninje
Korp. voj. oblasti

Dragi drugovi ,

Pred jedinicama našeg Šestogakrpusa , pred svim našim ustanovama i institucijama,pred svim našim borcima i rukovodiocima predstoje dani u kojima ćemo pokazat se pred našim još neoslobodjenim narodom kao vojska osloboditeljica,kao sinovi domovine koji oslobadjaju narod zemlju od jarma njemačkog fašizma i ustaštva.I dok jednim stropr pred našim dolaskom i sa strahom nas očekuju,dotle stotine hiljada boljerasi ogromna većina naggg naroda već danas sa radošću očekuju dan kada će se konačno zahvaljujući slavnoj našoj Armiji potpuno i zauvijek osloboditi. Drugačije nas naš narod koji četiri godine pati i strahuje ne može dočekati već sa radošću i uzdahom olakšanja.

I zaista mi svi dolazimo u do sad još podjarmljene grajeve gradove i sela kao pravi i istinski oslobodioci.I u vezi toga i svaka naša riječ,svaki naš čin,svaki naš odnos sa narodom,sa starcima,djecom ženama mora biti takav da oni osjete da je došao čas oslobodjenja,da je prestala da ih mori njemačka fašistička nemam i ustaška krvava strahovlada. Oni moraju da osjete da su došli novi ljudi koji su ih oslobodili i koji im nose novi i ljepši život.

Neprijatelj koji se sigurno tu i tamo uvukao u naše redove nastojat će da tu ljubav našeg naroda prema svojoj vojsci i svoje vojske prema svom narodu pomuti raznim nedozvoljenim činima i samovoljem. Svi naši borci i rukovodioci,svi naši štabovi,ustanove i institucije moraju budno paziti i na takvu radnju neprijatelja. Dan kada ćemo osloboditi novo mjesto,mora da posmo za narod tog mjesta najsretniji dan u njegovoj historiji.A tako će to i biti kada naša vojska,naši borci i rukovodioci, naše ustanove i institucije shvate pojam Oslobodioci sadržajno i u punom smislu. Na dostojanstvo rukovodioca i borca Oslobodilačke Armije, na bilo koju ustanovu i instituciju naše nove federativne Jugoslavije paziti kao oko u glavi.Disciplinu i samo disciplinu moramo još više učvrstiti. Ljubav prema narodu pokazati u punoj mjeri.Gdje ggdd je to moguće dati mu najveću pomoć.Zemlja i narod među koje dolazimo treba da osjeti dolazak Armije Osloboditeljke. Ovo naši borci i rukovodioci na gdje oni radili moraju imati na umu,moraju se tako odnositi.

Želio bih da o ovom pitanju porazgovorite opširno sa svima vašim borcima, i ljudima s kojima rukovodite,sa svim vašim podredjenim ustanovama i institucijama. Ovo učinite odmah jer je pitanje oslobodjenja cijele naše domovine pred nama.

Smrt fašizmu - Sloboda Narodu !

Politkomesar,pukovnik:

Fotokopija dokumenta br. 66

nim činima i samovoljom. Svi naši borci i rukovodioci, svi naši štabovi, ustanove i institucije moraju budno paziti i na takovu rabotu neprijatelja. Dan kada ćemo osloboditi novo mjesto, mora da postane za narod toga mjesta najsretniji dan u njegovoj historiji. A tako će to i biti kada naša vojska, naši borci i rukovodioci, naše ustanove i institucije shvate pojam Oslobodioci sadržajno i u punom smislu. Na dostojanstvo rukovodioca i borca Oslobodilačke Armije, na bilo koju ustanovu i instituciju naše nove Federativne Jugoslavije paziti kao oko u glavi. Disciplinu i samodisciplinu moramo još više učvrstiti. Ljubav prema narodu pokazati u punoj mjeri. Gdje god je to moguće dati mu najveću pomoć. Zemlja i narod među koje dolazimo treba da osjeti dolazak Armije Osloboditeljke. Ovo naši borci i rukovodioci ma gdje oni radili moraju imati na umu, moraju se tako odnositi.

Želio bih da o ovom pitanju porazgovorite opširno sa svima vašim borcima, i ljudima s kojima rukovodite, sa svim vašim podređenim ustanovama i institucijama. Ovo učinite odmah jer je pitanje oslobođenja cijele naše domovine pred nama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M.P. Politkomesar, pukovnik:
Otmar Kreačić

BR. 67

IZVJEŠTAJ ŠTABA 9. UDARNE DIVIZIJE OD 19. APRILA 1945. ŠTABU 4. ARMIJE JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI, ORGANIZACIJI I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB
IX UDARNE DIVIZIJE IV JUGOSLOVENSKE ARMIJE
Pov. Op. br. 1/45—
19. aprila 1945. g.

Predmet: Opći vojno-organizacioni izvještaj za mjesec april 1945. godine.

ŠTABU IV JUGOSLOVENSKE ARMIJE

a) Operativna situacija:

Na sektoru ove Divizije u razdoblju od 20. marta do 20. aprila t. g. bilo je izrazitijih promjena. U samom početku II dal. prol. brigada prebačena je u Drniš a odatle u Novigrad. IV. splitska udarna brigada smejstila se na sektor Dubrovnik — Bar, dok je III udarna krenula iz Imotskog za Zadar. Divizija se sa II i III brigadom pomjeravala u pravcu neprijatelja, koji je držao sektor Karlobaga i O. Pag. Neprijateljske snage zadržavale su se u vlastitim garnizonima i uporištima, dobro utvrđenim, opasanim bodljikavom žicom, a nekada i minama.[2] Držali su se defanzivno. Neprijateljski garnizoni izmiješani su njemačkim i NDH snagama.

Neprijateljska aviacija nije se pojavljivala, dok je naša i savezn ička bila vrlo aktivna, napadajući neprijateljske garnizone, nanoseći im velike gubitke u ljudstvu i materijalu.

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom), u AVII, reg br. 22—1/7, k. 311 A.

[2] O tome Franz Schraml, u knjizi Kriegsschauplatz Kroatien (Franc Šraml, Bojište u Hrvatskoj), Kurt Vowinckel Verlag, Neckargemünd, 1962 (dalje: Šraml, n.d.), na str. 265, između ostalog kaže: »... osigurati obalu i duboko zaleđe, učinjeno je sve što je bilo u ljudskoj moći. Neprekidne akcije u unutrašnjosti i stalna izgradnja obale tekle su naporedo. Utvrđivanje obale je završeno. Izgrađena su mnoga betonirana skloništa, u betonu izliveni vatreni položaji i galerije u stijeni za smještaj rezervi i štabova. Stjenovito zemljište je neobično otežavalo radove. Vježbe, uzbune i probe povećavale su odbrambenu pripravnost i borbenu snagu... Pioniri su nastavili izgradnju određenih mjesta u jaka uporišta i između ostalog postavili minska polja da bi otežali eventualno iskrcavanje neprijatelja...«

U cilju čišćenja sjevernog dijela Jadranske obale od neprijatelja i likvidiranja neprijateljskih garnizona, naša je Divizija u sklopu Armije poduzela ofanzivne operacije na neprijateljska uporišta Konjsko, Baške Oštarije, Sušanj i Karlobag, te garnizone na O. Pagu, mjesto Pag, Staru i Novu Novalju.[3] U jakim naletima naših jedinica, ti su garnizoni poslije nepuna 2 dana borbe likvidirani, neprijatelj razbijen, djelomično uništen i zarobljen, a ostatak raspršen. Neposredno poslije tih operacija poduzete su nove operacije na neprijateljski garnizon u Jablancu i poslije jednodnevne žestoke borbe, isti je bio likvidiran a neprijatelj uništen.[4] Poslije pripreme od nekoliko dana izvršen je desant na O. Rab i poduzete su ofanzivne operacije na neprijateljske garnizone: mjesto Rab i njegovu bližu okolinu, te Rt Stojana i Kristofor. U jednodnevnoj žestokoj borbi neprijatelj je potpuno likvidiran.[5]

Likvidacijom neprijateljskih garnizona na O. Rabu stvoreni su uslovi za naše daljne ofanzivne operacije i u tu svrhu vrše se pripreme.

b) Organizacija štabova, jedinica i njihova ocjena:

...[6]

c) *Formacijsko stanje jedinica i njihova popuna:*

U ovom mjesečnom razdoblju prešlo se na formiranje jedinica prema novoj formaciji dobivenoj od Štaba IV Jug. Armije. Postagnuto je sljedeće stanje:

U rukovodstvu divizije i brigada formirani su svi otsjeci, predviđeni po formaciji. Uspostavljeni su svi referenti osim užeg dijela komande pozadine, te referenta za hemijsku službu, pošto za to nemamo stručnjaka. Političko-prosvjetni otsjek je formiran prema ranijoj formaciji i kao takav će dalje djelovati.

Skoro sve prištapske jedinice divizije i brigada formirane su, osim hemijske čete u Diviziji i hemijskih vodova po brigadama, te protuavionske mitraljeske čete u divizji. Brigade su formirane po formaciji.

---

[3] Napadna dejstva su izvedena na osnovu zapovijesti Štaba 4. armije JA od 2. aprila 1945 (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 18).

[4] Opširnije o rezultatima napada na pravcu Karlobag — Baške Oštarije i o izvršenom desantu na otok Pag i borbama za njegovo oslobođenje vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 21 i 26.

[5] Vidi tom XI, 4, dok br. 32.

[6] Redakcija je dio teksta izostavila koji se odnosi na personalna pitanja.

Artiljerijska brigada nije formirana zbog nedostatka ljudstva i materijala, te stoke i oružja predviđenog po formaciji. Divizion minobacača 122 mm nije uopće formiran, jer nema ni ljudstva ni oružja. Artiljerijski divizioni po brigadama također nisu iz istih razloga formirani.

Sve jedinice i otsjeci nisu popunjeni sa predviđenim brojem ljudi, radi pomanjkanja istih. Osjeća se potreba stručnog ljudstva, naročito artiljeraca. Za sve jedinice stvorene su jezgre, koje će se postepeno popunjavati. Za sada nemamo mogućnosti da jedinice popunimo sa novim ljudstvom. Tek dolaskom novomobilisanog ljudstva iz Makedonije, moći ćemo izvršiti popunu jedinica. Mobilisano ljudstvo na našem operativnom sektoru, sa strane tamošnjih pozadinskih vlasti, upućuje se za potrebe Sjevero-Jadranskog Otsjeka. Naša ranije ostvarena formacija je oslabila, radi odlaska Talijana[7] iz naših jedinica i upućivanja boraca u narodnu odbranu.[8]

Mogućnost boljeg i bržeg ostvarenja formacije leži u stvaranju uslova za mobilizaciju ljudstva na našoj operativnoj zoni, ali za naše potrebe. Osnovi za rad po novoj formaciji stvoreni su. Sa popunom ljudstva omogućit će se potpuni rad jedinica predviđen u novoj formaciji.

d) Brojno stanje i naoružanje:

Obzirom na brojnu jačinu, jedinice su sposobne za izvršenje postavljenih zadataka. Iz XIII brigade[9] pojačane su jedinice sa borcima, rukovodiocima i oružjem. Osjeća se nedostatak u prevoznim sredstvima (automobilima), da bi jedinice mogle blagovremeno izvršiti zadatke. To se do sada toliko ne osjeća, jer koristimo vodene puteve, ali na kopnu nijedna jedinica nije mogla na vrijeme prebaciti materijal, hranu i municiju a da ne govorimo o ljudstvu.

Sve brigade u pogledu ljudstva, u opadanju su, radi odlaska Talijana i gubitaka u posljednjim akcijama.

Raspolažemo sa dovoljnim brojem pješadijskog oružja i municije, ali teškog oružja, predviđenog po formaciji, nemamo. Zarobljeno teško oružje ne možemo koristiti, pošto nemamo ljudstvo i stoku za vuču. Oružje koje posjedujemo uglavnom je engleskog i njemačkog porijekla.

---

[7] O tome vidi dok. br. 82, napomenu 49 i 68.

[8] Riječ je o Korpusu narodne odbrane Jugoslavije.

[9] Naređenjem Štaba 4. armije JA od 15. marta 1945. godine, rasformirana je 13. dalmatinska brigada 9. divizije JA (Hronologija, str. 1085).

e) Socijalni i nasionalni sastav:

Iz pregleda socijalnog i nacionalnog sastava, koji se dostavlja u prilogu,[10] vidi se da većinu naših boraca pretstavljaju seljaci i radnici hrvatske narodnosti.

f) Nastava u jedinicama, školama i kursevima:

U ovom razdoblju pri Štabu Divizje završen je kurs za podoficire. Izvršene su sve pripreme za novi podoficirski kurs, koji će otpočeti 20. o.mj.

Obuka u jedinicama kroz protekli mjesec izvodila se redovito, sve do samih operacija, ali ove operacije su onemogućile da se u potpunosti ispuni predviđeni plan.

Nedostataka u borbi, kako kod boraca, tako i kod jednog dijela nižih rukovodioca, još uvijek ima. Kod boraca ovi nedostaci se sastoje u nekorišćenju prirodnih zaklona i pravljenju vještačkih zaklona, te prebacivanja pod zaštitnom vatrom. Kod nižih rukovodioca, desetara i vodnika, ne sprovodi se plan vatre i štednja municije. Službi izviđanja ne pridaje se dovoljno pažnje. Ti nedostaci ukazani su Štabovima sa napomenom, da se uz teoretsku obuku vrši i praktična primjena, kako bi borci i rukovodioci otklonili te nedostatke.

g) Specijalne jedinice i službe:

Opće stanje u našim jedinicama je zadovoljavajuće, obzirom na stanje koje je ranije u njima bilo. Stručna sprema i tehnička oprema još uvijek ne zadovoljavaju.

Izviđačke jedinice ne koriste se u svrhe kojima su namijenjene. Ljudstvo i rukovodstvo u jedinicama po kvalitetu je dobro, samo još starješinskom kadru nedostaje dovoljno stručnog znanja, da mogu potpuno odgovoriti svrsi.

Artiljerijski divizion sastoji se od 2 baterije američkih topova 75/1 mm i 1 baterije ruskih topova 75/1 mm. Stručna sprema, pokretljivost i snalažljivost našeg diviziona u svim prošlim operacijama bila je vrlo dobra i u potpunosti je zadovoljila.

Inžinjerske jedinice nisu u stanju da odgovore zadacima, koji se pred njih postavljaju. Kako rukovodiocima, tako i borcima nedostaje stručna sprema i znanje a i tehnička oprema je slaba. Sposobne su za izvršenje lakših i jednostavnijih zadataka. Požrtvovane su i u prošlom periodu izvršile su mnoge opravke puteva.

[10] i [13] Ti prilozi nisu pronađeni. Pregledi brojnog stanja ljudstva i naoružanja, te socijalnog i nacionalnog sastava divizije sa stajem na dan 31. marta i 30. aprila 1945. godine, objavljeni su u zbirnom pregledu 4. armije JA u tomu XI, knj. 4, kao dok. br. 12 i 72.

Jedinice za vezu po novom formacijskom sastavu popunjene su kako sa borcima, tako i rukovodiocima, te u potrebnom materijalu za vezu. Stručna sprema ljudstva još uvijek nije na potrebnoj visini, premda se stanje u ovom pogledu mnogo popravlja a naročito kod brigadnih četa za vezu. U operacijama se još uvijek [primjećuje] pomanjkanje samoinicijative kod boraca, desetara i vodnika. U zadnjim operacijama upotrebljavalo se za službu veze: radio-vezu, telefoni, kuriri i signalni metci. Veza je dobro funkcionisala.

Kod intendantskih jedinica nije se pristupilo ostvarenju novog formacijskog sastava, radi pomanjakanja kola i kamiona. Sve se radi po starome. Radi toga nailazi se na velike poteškoće pri snabdijevanju jedinica. Uprkos toga jedinice su na vrijeme bile u svemu snabdjevene.

Sanitetske jedinice u ovom prošlom razdoblju, kao i u operacijama, potpuno su izvršile postavljene zadatke. Organizacija sanitetske službe i broj ljudstva zadovoljavali su potrebe naših jedinica. Slabo prohodno zemljište nije ih nimalo omelo u njihovom radu. U jedinicama ove divizije nema slučajeva pjegavog tifusa. Stanje odjeće i obuće kod boraca je osrednje. Stambene prilike su zadovoljavajuće. Zdravlje boraca je dobro.

h) Moral, ishrana, oprema i problemi:

U toku posljednjih operacija moral i borbenost kod svih jedinica bila je dobra. Prema uočenim nedostacima podešen je plan rada i obuke boraca. Naročito se velika pažnja posvetila disciplini, vojničkom držanju i ponašanju boraca.

Ishrana boraca je dobra i redovna, ali se ipak osjeća potreba svježe hrane, pošto se jedu samo konzerve. Ishrana stoke je salaba. Naša divizija se nalazi na sektoru koji nema stočne hrane. Slaba ishrana stoke je uslovljena baš u ovome i u prevelikom broju grla po našim jedinicama.

Stanje odjeće i obuće osrednje.

Dezerterstvo kao problem, može se mirne duše reći, da ne postoji. Od kako smo se prebacili na ovaj sektor (Hrvatsko primorje) slučajevi dezerterstva nisu se zapazili. U pokretu bilo je nekoliko slučajeva dezerterstva. Dvojica dezertera su bili uhvaćeni u samom pokretu između Širokog Brijega i Omiša. Jedan od njih je pred bataljon streljan i to nije ostalo bez učinka. Odluku o streljanju dao je Vojni sud ove Divizije. Kod novodošlih boraca bilo je 2—3 slučaja samootrovanja travama i stvaranja rana, kako bi izbjegli borbu. Poslije akcija u Hercegovini, gdje su brci imali nepravilan odnos prema sta-

novništvu, ponovio se isti slučaj i na O. Pagu, samo u manjoj mjeri. U posljednjim akcijama na O. Rabu ovakvi slučajevi nisu se zapazili.

i) Naše namjere:

Prema naređenju Štaba Armije, naša Divizija dobila je zadatak, da izvrši desant na O. Cres i Lošinj,[11] da likvidira neprijateljske garnizone i da se tu zadrži do daljnjeg naređenja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar-P.Pukovnik: **I.[12] Radaković**
u.z. Komandant — P. Pukov.: **Josip Babin**

M.P.

Prilog: Pregled brojnog stanja i naoružanja i socijalni i nacionalni sastav.[13]

BR. 68

IZVJEŠTAJ ŠTABA 20. UDARNE DIVIZIJE OD 20. APRILA 1945. ŠTABU 4. ARMIJE JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI, ORGANIZACIJI I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB
XX UDARNE DIVIZIJE JA
Str. Pov. br. 26
20. IV. 1945. god.

Dostavlja vojno-organizacioni izvještaj od 19. III do 19. IV 1945. godine

ŠTABU IV ARMIJE

a) OPERATIVNA SITUACIJA:

Divizija djejstvuje ofanzivno u sklopu operacija, kojima rukovodi Armija i neprestano ima uvid na obostrani razvoj situacije kod neprijatelja i kod Divizije.

[11] O rezultatima desanta i borbi za oslobođenje tih otoka vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 35, 43 i 56.
[12] Ilija

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 23 — 1/7, k. 311 A.

1. Prva operacija: likvidacija neprijatelja na sektoru Lapac—Udbina,[2] presjecanje neprijateljskih snaga na grupi Gospić i grupi Bihać. Zadatak naše Divizije: sa dvije brigade razbiti neprijatelja na komunikaciji Udbina—Lapac i na taj način omogućiti jedinicama XXVI U. Divizije[3] uništenje Lapačke grupe desno i lijevo omogućiti jedinicama XIX U. Divizije[4] uništiti grupu kod Udbine. To je prva faza.

U drugoj fazi čim prije postaviti se čvrsto na prostoru Kamensko i na taj način onemogućiti povlačenje razbijenog neprijatelja te njegovo spajanje na sektoru Korenica—Dnopolje—Nebljusi i time omogućiti XIX U. Diviziji brzo napredovanje pravcem Udbina—Korenica[5]—Prijeboj, spajanje sa dijelovima IV korpusa[6], a XXVI Udarnoj diviziji gonjenje ispomagajući je u likvidaciji utvrđene linije Nebljusi.

Neprijatelj je sa jednim bataljonom i pridodatim dijelovima čvrsto posjeo komunikaciju Udbina—Lapac a naročito visove na Kuku.[7] Pravac našeg nastupanja veoma je teško savladljiv (Mazin—Klapavica—Kuk—Visuć), no zadatak je u potpunosti izvršen, zahvaljujući velikoj požrtvovanosti i zalaganju boraca i rukovodilaca.

Jedna naša brigada[8] u toj operaciji bila je na krajnjem desnom krilu Armije, obezbjeđujući operacije od pravca Bosanske Krupe. Ta brigada odigrala je važnu ulogu pri zauzimanju Bihaća.

2. Druga operacija: Bilaj—Gospić. Zauzeće Bilaja[9] je u vezi sa operacijama za Bihać. Neprijatelj je iz Gospića uputio Bihaću pomoć a mi smo dobili naređenje: izvršiti pritisak u pravcu Bilaja. Situacija se pokazala povoljna za likvidaciju.

Gospić je napadan u sklopu Armije[10], obuhvatno sa južne-jugozapadne strane, obezbjeđujući jednom brigadom svu ope-

---

[2] Opširnije o dejstvima jedinica divizije u području Lapac — Udbina vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 6.

[3] O borbama jedinica 26. divizije JA u toj operaciji vidi tom XI knj. 4, dok. br. 14.

[4] i [6] Detaljnije o dejstvima jedinica 19. divizije JA u području Udbine i Krbavskog polja vidi dok. br. 37, napomenu 4 i dok. br 72, napomenu 7.

[5] Sada: Titova Korenica.

[7] Taj pravac je branio 383. pješadijski puk njemačke 373. pješadijske divizije. Opširnije o neprijatelju u tom području vidi dok. br. 8, napomenu 6 i tom XI, knj. 4, dok. br. 14, napomenu 9.

[8] To je bila 8. brigada koja je u toj operaciji bila pridodata 26. diviziji. Ona je dejstvovala na desnoj obali rijeke Une. Detaljnije o tome vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 4 i 14.

[9] Bilaj je zauzet 26. marta 1945. Opširnije o tome vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 10.

[10] Opširnije o borbama za oslobođenje Gospića vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 18 i 22.

raciju sa pravca Karlobag—Crni Dabar. Neprijatelj je nejači i otpor je brzo skršen. Poslije toga Divizija se nalazi u armijskoj rezervi na prostoriji Čudin Klanac—Vrhovine—Zalužnica, a u isto vrijeme bila je kao obezbjeđenje dok se je neprijatelj nalazio u Ličkom Petrovom Selu. Neprijatelj se međutim povlači pravcem L. Petrovo Selo—Slunj, gonjen od jedinica IV korpusa[11], a mi smo izvršili pokret, ostavivši na dotadanjoj prostoriji jednu brigadu[12], na sektoru Josipdol—Potok i usput udarili na neprijatelja, koji se povlačio pravcem Slunj—Primišlje—Potok, bočno kod Primišlja, nanijevši mu velike gubitke i pospješivši njegovo povlačenje[13].

Divizija se zatim skoncentrisala na prostoriji Ogulin a odatle krenula pravcem Vrbovsko — Ravna Gora — Delnice sa zadatkom izbijanja na liniju Osilnica—Čabar—Prezid, sa ciljem obezbjeđenja armijskih operacija koje se izvode u Primorju. Momentalno divizija je izbila do Čabra i raspoređena: Štab Divizije Delnice, VIII U. brigada na pravcu Brod na Kupi, IX U. brigada Osilnica i kreće ka Čabru i X U. brigada Čabar i kreće ka Prezidu. Pred nama se nalaze veće skupine nedićevaca[14] i četnika[15], a zapadno od nas neprijatelj izvlači na brzinu materijal i ljudstvo iz Istre komunikacijom Mosun[16] —Stari Trg u pravcu sjevera. Neprijatelj je aktivan na sektoru Kočevje i vrši ofanzivu na slovenački slobodni teritorij oko Črnomelja.[17]

b) ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA:

. . .[18]

c) FORMACIJSKO STANJE JEDINICA I NJIHOVA POPUNA:

Promjena u formacijskom sastavu jedinica nije bilo. Vršimo pripreme i pristupit ćemo reorganizaciji jedinica po novom formacijskom sastavu čim dozvoli vojnička situacija. Popuna nismo dobijali.

---

[11] Detaljnije o borbama jedinica 4. korpusa JA u tom području vidi dok. br. 56, 61 i 82.

[12] U pitanju je 8. brigada, koja je dejstvovala u pravcu Generalskog Stola (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 83).

[13] Na tom području, borbe je vodila 9. brigada, sadejstvujući snagama 4. korpusa. Opširnije o tome vidi dok. br. 70, napomenu 17 i tom XI, knj. 4, dok. br. 83.

[14] Riječ je o pripadnicima Srpskog dobrovoljačkog korpusa (vidi dok. br. 19, napomenu 3).

[15] Vidi dok. br. 19, napomenu 2.

[16] Treba: Mošun.

[17] Opširnije o tome vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 57 i 64.

[18] Izostavljen dio teksta koji se odnosi na personalna pitanja.

d) BROJNO STANJE I NAORUŽANJE:

Brojno stanje i naoružanje vidi se iz priloženog pregleda.[19] Izvršena je popuna naoružanja.

e) NACIONALNI I SOCIJALNI SASTAV:

Prilaže se pregled.[20] Naročitih promjena nije bilo.

f) NASTAVA U ŠKOLAMA I JEDINICAMA:

U ovim prilikama nastava po jedinicama kao i kursevima veoma je otežana, pa se u tom pogledu zaostalo. Oficirski kurs koji se održavao pri diviziji završen je. Novi, prema naredbi štaba Armije, nije formiran. Po završenoj reorganizaciji biće formiran podoficirski kurs. Održan je radiofonski kurs pri ovoj diviziji, a za radiofonske stanice koje smo dobili.

Uza sve pokrete obavlja se obuka po jedinicama, kada to prilike dozvoljavaju, koristeći dnevno iskustvo i nedostatke. Politička nastava i rad na visini su, u čemu je od velike koristi naš Divizijski političko-prosvjetni odjel.

g) SPECIJALNE JEDINICE:

Specijalne jedinice u sastavu divizije, u toku svih operacija došle su do vidnog izražaja, a naročito to važi za naš inžinjerski bataljon čiji se rad vidi iz izvještaja koji se dostavlja.

Izviđačka četa pri štabu Divizije također se zalaže i sve više osposobljava za svoje zadatke.

h) MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA, ZDRAVSTVENO STANJE JEDINICA I RAZNI PROBLEMI KOJI SE POSTAVLJAJU:

Borbenost naših jedinica i moral naših boraca na zavidnoj su visini, što je uslovila opća situacija na frontovima a specijalno uspjesi naše Armije.

Ishrana u toku mjeseca bila je dobra i redovna prema predviđenoj tablici. Hrana se redovno otpremala do položaja te u tom pogledu nije bilo zastoja.

---

[19] i [20] Ti pregledi nisu pronađeni. Pregledi brojnog stanja ljudstva i naoružanja, te socijalnog i nacionalnog sastava divizije na dan 31. marta i 30. aprila 1945. objavljeni su u zbirnom pregledu 4. armije u tomu XI, knj. 4, kao dok. br. 12 i 72.

Zdravstveno stanje zadovoljava. Naročitih oboljenja nije bilo. Ranjenici su na vrijeme i u redu evakuisani.

Stanje odjeće i obuće dosta je dobro, premda je još uvijek nedostatno.

Nekih naročitih problema nema.

Divizija je sređena i čvrsta i sposobna je prema svom naoružanju i jačini da izvršava zadatke koje pretpostavljeni štab pred nju postavi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar—p. pukovnik
Bilobrk[21]

Komandant—p. pukovnik:
B.[22] **Pecotić**

M.P.

Prilozi: Pregled brojnog stanja i naoružanja
" socijalnog i nacionalnog sastava.

ŠTAB IV. ARMIJE
Odjeljenje organizacije
i popune
Str. pov. br. 41/45
21. aprila 1945 god.

Po prijemu na znanje[23]
u akta
Načelnik odjeljenja
p. pukovnik

[21] Mate
[22] Bogdan
[23] U originalu dopisano mastilom.

BR. 69

IZVJEŠTAJ ŠTABA 34. UDARNE DIVIZIJE OD 20. APRILA 1945. ŠTABU 4. UDARNOG KORPUSA JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI, ORGANIZACIJI I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB 34. UDARNE DIVIZIJE
IV. UDARNOG KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE
Op. Broj 59 Dne 20. IV 1945. g.

Opći vojno-organizacioni izvještaj za mjesec april 1945. g. dostavlja.—

ŠTABU IV. UDARNOG KORPUSA ARMIJE
J U G O S L A V I J E

1.) Operativna situacija

Koncem mjeseca marta, dok je divizija djelovala na sektoru Pokuplja, neprijatelj je držao sve posade kao i ranije, i vršio je manje ispade. Našom ofanzivom u Lici i Unskoj dolini[2], neprijatelj je počeo slabiti svoje garnizone, na Pokuplju, upućujući pojedine jedinice preko Slunja u pomoć napadnutom garnizonu u Bihaću.[3] U isto vrijeme neprijatelj je iz pravca Petrinje vršio ispade, sa ciljem privlačenja naših snaga. U takovoj situaciji dobila je naša divizija zadatak, da aktivnošću na Pokuplju privuče na sebe što veći broj neprijateljskih snaga, a ispadom iz Petrinje dobila je divizija zadatak da odbaci ovu grupaciju.[4] Po izvršenju ovog zadatka, angažovana je divizija na neprijateljsku grupaciju na sektoru Primišlje — Slunj[5]. Opća vojnička situacija ocrtava se u generalnoj ofanzivi Jugoslavenske Armije i općem povlačenju neprijatelja iz naše zemlje. Na sadašnjem sektoru ove divizije,

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 46—1/2, k. 1225.

[2] Opširnije o ofanzivi 4. armije JA u sadejstvu sa jedinicama 4. korpusa u istočnoj Lici i unskoj dolini vidi dok. br. 72, napomenu 7 i dok. br. 82, depeše od 21. do 30. marta i tom XI, knj. 4, dok. br. 4 i 65.

[3] Detaljnije o tim borbama vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 9.

[4] O borbama koje je u to vrijeme vodila divizija, vidi dok. br. 62.

[5] Opširnije o dejstvima u području Primišlja i Slunja vidi dok. br. 70.

t.j. na sektoru Generalski Stol — Karlovac, neprijatelj poslije povlačenja na ovu liniju organizuje odbranu Karlovca na liniji Lešće — Generalski Stol — Perjasica — Vukmanić, sa ciljem da odbrani Karlovac, te da na taj način odgodi naš napad na Zagreb. U dosadašnjem stavu neprijatelja ocrtava se prilična aktivnost, braneći svaku stopu terena, da bi na taj način sačuvao moral trupa i organizovanost svoje vojske. Neprijatelju je do sada uspjelo da svoje jedinice sačuva od dezorganizacije, zahvaljujući ulozi njegovog komandnog kadra. Jezgru neprijateljske vojske, koja se nalazi na ovom sektoru, sačinjavaju njemačke jedinice,[6] koje svojom upornošću uspijevaju zadržati i okupljati kvislinške snage. Naše jedinice stoje pred zadatkom općeg napada na predstraže Zagreba, pa se i u tom smislu vrše potrebne pripreme.[7]

2.) Organizacija štabova sa njihovom ocjenom

. . .[8]

3.) Formacijsko stanje jedinica i njihova popuna.

U svim brigadama formirane su sve jedinice predviđene u formacijskom pogledu, osim specijalnih jedinica, kao što su: jurišni pioniri i vodovi za vezu.
Odredi[9] imaju po dva bataljona, čete za vezu i sanitetske vodove.

Popuna jedinica se vrši mobilizacijom sa terena i uvrštavanjem prebjeglica iz neprijateljske vojske.

4.) Brojno stanje i naoružanje.[10]

Brojno stanje naše divizije, unatoč gubitaka u borbama,[11] održava se na istoj visini, zbog stalnog priliva novih boraca.

---

[6] O jačini tih snaga vidi dok. br. 82, depešu br. 52 od 20. aprila.

[7] U završnim operacijama za oslobođenje zemlje, 34. divizija je bila u sastavu 2. armije JA. O njenim dejstvima u sastavu armije vidi tom XI, knj. 2, dok. br. 72, 77 i 110.

[8] Tekst izostavljen jer se odnosi na personalna pitanja.

[9] Odnosi se na Turopoljsko-posavski, Karlovački i Posavski partizanski odred.

[10] Pregled brojnog stanja ljudstva i naoružanja jedinica 34. divizije JA za mjesec mart nalazi se u zbirnom pregledu 4. korpusa i objavljen je u ovoj knjizi kao dok. br. 41, dok za mjesec april nalazi se u AVII, reg. br. 9 — 5, k. 1225. Prema tom pregledu, divizija je imala slijedeće brojno stanje: oficira 100, političkih rukovodilaca 419, podoficira 908 i boraca 4.953. Ukupno: 6.380. Od naoružanja je imala: pušaka 2.809, automata 414, puškomitraljeza 224, teških mitraljeza 29, lakih bacača 33, teških bacača 14, pištolja 213, tromblonskih pušaka 4, protivtenkovskih pušaka 17, brdskih topova 65 mm 1, topova 75 mm 4, protivoklopnih topova 47 mm 3 i protivoklopnih mitraljeza 1.

[11] Prema listama gubitaka (AVII, reg. br. 18/1 i 28/1, k. 1226), divizija je imala slijedeće gubitke:

Naoružanje automatskim oruđem je dosta slabo, zbog toga što veliki broj puškomitraljeza, usljed istrošenosti nije ispravno, kao na pr. u Ud. Seljinoj brigadi, gdje više od 50% puškomitraljeza nije u ispravnosti.

Isto tako slabo je naoružanje u pogledu artiljerije. Naš divizion je malen i ne može zbog toga u dovoljnoj mjeri potpomoći pješadiju. Potrebno je da nam se dodijeli još jedna baterija topova, za koju imamo gotovu poslugu. Popuna municijom u sadanjem periodu zadovoljava.

5.) Socijalni i nacionalni sastav.

Vidi se iz priloženog pregleda.[12]

6.) Nastava u jedinicama i školama.

Nastava u pješadijskim jedinicama u posljednje vrijeme je gotovo izostala, zbog stalnih pokreta i borbi, tako da zadnjih mjesec dana nije rađeno gotovo ništa, izuzev nekoliko časova egzercira.

Nastava u podoficirskoj školi izvodi se permanentno, ali ona nije naročito efikasna, zbog slabog nastavnog kadra. Isto tako nastava u dopunskom bataljonu nije se izvodila dovoljno zbog slabosti štaba bataljona, kojega smo zbog propusta i griješaka smijenili.

Nastava u specijalnim jedinicama također je znatno popustila iz istih razloga kao i u pješadijskim jedinicama. Prekinuli smo kurs za vezu i usljed stalnog pokreta nismo ga obnovili.

Borbenost u jedinicama je na priličnoj visini.

Zbog priliva novih boraca smanjena je prodornost, koju su naše jedinice imale ranije. Naročito se to može reći za brigadu »Franje Ogulinca-Selje«, koja je izmijenjena u potpunosti u svom sastavu kako u borcima, tako i u rukovodiocima. Njen niži komandni kadar je momentano najslabiji od kada brigada postoji, zbog toga što je stari kadar izbačen, a novopostavljeni kadar nema dovoljno znanja i iskustva. Borbenost se je povećala u Žumberačkoj brigadi cijeneći po posljednjim borbama u Baniji.

---

a) u matru — poginulo: oficira 3, političkih rukovodilaca 16, podoficira 19 i boraca 72, a ranjeno: oficira 8, političkih rukovodilaca 26, podoficira 41 i boraca 199. Ukupno: 384.

b) u aprilu — poginulo: oficira 1, političkih rukovodilaca 3, podoficira 10 i boraca 45, a ranjeno: oficira 4, političkih rukovodilaca 18, podoficira 34 i boraca 176. Ukupno: 291.

[12] Za mjesec april nalazi se u AVII, reg. br. 4/7 — 5, k. 1225. Pregled socijalnog i nacionalnog sastava za mjesec mart 1945. prikazan je u zbirnom pregledu 4. korpusa JA (vidi dok. br. 42).

Stanje obuće i odjeće u diviziji je još uvijek slabo, obzirom na stalnu izmjenu boraca, ima gotovo 50% boraca slabo odjevenih, dok je stanje sa obućom zadovoljavajuće.

Ishrana u zadnje vrijeme je suviše jednolična, iako je donekle pojačana. Stalno se dobiva pasulj bez drugih artikala.

Zdravstveno stanje u zadnjih mjesec dana je zadovoljavajuće. Posljednjih dana pojavilo se je nekoliko slučajeva pjegavca, kojega su donijeli novomobilisani sa Karlovačkog terena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, p. pukovnik: **D. Govorušić**

Komandant, p. pukovnik: **M. Dasović**

M.P.

BR. 70

IZVJEŠTAJ ŠTABA 34. UDARNE DIVIZIJE OD 22. APRILA 1945. ŠTABU 4. UDARNOG KORPUSA JA O BORBAMA U PODRUČJU PRIMIŠLJA I SLUNJA[1]

ŠTAB 34. UDARNE DIVIZIJE
IV. UDARNOG KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE
Op. Broj 60 Dne 22. IV. 1945. g.

Predmet: Operativni izvještaj o ofanzivnim operacijama 7. IV. — 15. IV. 1945. g. na sektoru Primišlje — Slunj, dostavlja. —

ŠTABU IV. UDARNOG KORPUSA ARMIJE JUGOSLAVIJE

Operacije su se izvodile na potezu Primišljanski Tržić — Primišlje duž ceste Slunj — Rakovica. Prikazano na sekciji Karlovac 1:100.000.

Zemljište na kome su se operacije izvodile jeste brdovito i djelomično pošumljeno.

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 48—1/2, k. 1225.

Neprijatelj, u jačini dvije bojne XII. Ust. Zdruga[2] i jedan bataljon jägerovaca,[3] nalazio se na položajima Kurjevac — Primišlje, naoružani sa 3 haubice, 4 protukolska topa, 4 blinde i 2 tenka, a ostalo pješadijsko naoružanje.

Naša divizija dobila je zadatak,[4] sa dvije brigade da napadne neprijatelja na gore pomenutim položajima. Raspored neprijateljskih snaga je bio slijedeći: dve bojne ustaša i domobrana, njihov glavni položaj protezao se vojničkom ivicom Kurjevac k.[trig.] 429, te kota 320. Pretstražarski položaji protezali su se pravcem: Korana do k. 265, Zorići, Mutići, k. 266, Zorići, Devići k. 261, utvrđeni rovovima ispred predstražarskih položaja imali su isturene manje izviđačke dijelove. Najjača njihova oslona tačka na pretstražarskim položajima bila je s. Zorići, mala bezimena kota ispod slova „I" Rudenica. Bataljon jägerovaca je bio raspoređen južno od ceste Primišlje — Slunj, na liniji Glumačka [gl.] — Cerovita Glava — Glavica — Poličica — s. Ralići k. 368. Artiljerija je bila plasirana u Primišlju. Neprijatelj je na sjevernom dijelu navedenih položaja bio dosta slabo naoružan, imao je dva bacača i ostalo pješadijsko naoružanje. Artiljerija, koja je bila plasirana u Primišlju i raspolagala sa vrlo malom količinom granata.

Neprijateljske namjere su bile probiti se u pravcu Bihaća u pomoć napadnutom garnizonu, koji od naše vojske.[5] Naša definitivna odluka je bila napasti neprijatelja i odbaciti ga sa tih položaja u pravcu Karlovca. U napadu su sudjelovale Ud. Karlovačka brigada, Ud. brigada „Franje Ogulinca-Selje", potpomognute sa jednom baterijom brdskih topova.

Raspored naših jedinica u napadu je bio slijedeći: Ud. brigada „Franje Ogulinca-Selje", potpomognuta sa jednom baterijom brdskih topova, je napadala sjeverni dio neprijateljskog rasporeda na potezu r. Korana zaključno put Primišlje — D. Poloj; Ud. Karlovačka brigada, sa jednim bataljonom osiguranje od pravca Perjasice na cesti Perjasica — Barilovići i Perjasica — Mateško Selo, sa zadatkom sprječavanja eventualnom nadiranju neprijatelja od pravca Karlovca. Sa drugim bataljonom osiguranje iz pravca Tržića, na liniji Lončarska Glava — Bjelobrci k. 264, sa jednim bataljonom napadala neprijatelja sa sjeverozapadne strane desno od ceste Babina Jama — Škrbine — Kurjevac. Plan napada je bio 1. ovladati sa neprijateljskim pretstražarskim položajima, i spojiti se sa

---

[2] Te neprijateljske snage su pripadale 13. ustaško-domobranskoj diviziji.

[3] Iz sastava njemačkog 1. lovačkog dopunskog puka (vidi dok. br. 6).

[4] Pismeno naređenje nije pronađeno.

[5] Tako je u originalu.

lijevim krilom sa jedinicama VIII. Ud. divizije,[6] koje su napadale neprijatelja sa južne strane neprijateljskog rasporeda te po ovladanju tih položaja napasti neprijatelja na k. 429 Kurjevac. Uvodna borba je odpočela 7. IV. 1945. g. u 14,00 časova.

Zapovijest je izdata usmeno.

Do 17,00 časova jedinice potpomognute artiljerijskom vatrom ovladale su sa glavnim neprijateljskim pretstražarskim položajima, te produžile u napad na k. 429 Kurjevac. Neprijatelj u paničnom bijegu je napustio Kurjevac, tako da su naše jedinice izbile na Kurjevac. Švabe, kada su vidjeli da su naše jedinice ovladale sa glavnim položajem, izvršili su protunapad na naše lijevo krilo. Usljed jake pješadijske vatre i minobacačke, naše jedinice su bile prisiljene da se povuku sa lijevog krila, a zatim i ostale jedinice koje su izbile na Kurjevac k. 429. Istog dana u 20,00 časova su naše jedinice ponovo vršile napad na Kurjevac k. 429, kojeg je neprijatelj i ponovno odbio. Napad nije uspio iz razloga toga što je neprijatelj bacio jače snage za odbranu Kurjevca k. 429. Jedinice su zanoćile na neprijateljskim pretstražarskim položajima, koje je on prije držao i u toku noći uhvatile vezu sa VIII. Ud. divizijom, koja je napadala sa južne strane između Korane i Mrežnice.

8. IV. 1945. g. napad nije više poduziman, zbog novonastale situacije na sektoru Perjasice. U jutro u 07,00 časova neprijatelj je počeo nadirati od Barilovića cestom u pravcu Perjasice, gdje je naišao na bataljon Ud. Karlovačke brigade i bataljon je prihvatio borbu, ali usljed nadmoćnosti neprijatelja, bataljon je bio prisiljen da se povlači. Tom prilikom je bataljon uništio dva neprijateljska tenka, zatim se povukao preko r. Korane na Veljun, gdje se je i zadržao, nakon toga bile su prisiljene i ostale jedinice da se rokiraju, jer su bile ugrožene sa leđa. Ud. Karlovačka brigada sa tri bataljona se rokirala i zauzela južno od Primišlja k. 265, k. 264, i 248, t.j. na desnom krilu jedinica VIII. Ud. divizije, dok Ud. Seljina brigada se rokirala na sektor Mrzlo Polje, od kuda je kretala u sastav 13. divizije, zatim su jedinice Ud. Karlovačke brigade zaposjele k. 277 Livade; u 18,00 časova je Ud. Karlovačka brigada sa jednim bataljonom i III. Ud. brigada VIII. Ud. divizije sa jednim bataljonom izvršila napad na neprijatelja koji se nalazio na k. 368. Neprijatelj je davao žestok otpor i u sumrak je bio prisiljen da se povuče pod jakom artiljerijskom vatrom na

---

[6], [7] i [15] Redakcija nije pronašla nijedan operativni izvještaj Štaba 8. divizije JA o borbama u to vrijeme na tom prostoru. Štab 4. korpusa JA poslao je više depeša Glavnom štabu Hrvatske od 9. do 26. arpila 1945 (AVII, reg. br. 2—3, k 119/4) u kojima se, između ostalog, kaže da je u borbama u tom području sudjelovala 8. divizija (vidi dok. br. 56, napomenu 6 i dok. br. 82, napomenu 124).

Kurjevac i iste noći je napustio Kurjevac, i povukao se na položaje na liniji Poloj — Raletina. Iste noći je Ud. Karlovačka brigada preuzela položaje III. Ud. brigade VIII. Ud. divizije[7] i to k. 368 Glavica, do 416 Cerovita i 366.[8]

9. IV. 1945. g. Ud. Karlovačka brigada se rokirala na nove položaje i to zaposjela je Mutići k. 266, — Kukići k. 252 — Škrbine k. 261, — Pavešići[9] k. 280, gdje se je taga dana zadržala bez borbe.

10. IV. 1945. g. brigada na istim položajima vršila je izviđanje neprijatelja, te su se patrole ponekad sukobile.

11. IV. 1945. g. Ud. Karlovačka brigada je izvršila pokret sa gornjih položaja i smjestila se u Mrzlo Polje, sa III. bataljonom zaposjela položaj k. 389 Plješ,[10] od kuda izviđala neprijatelja, koji bi kretao iz Slunja putem prema Mrzlom Polju, dok je jedan bataljonom se nalazio preko Korane na cesti, koja vodi Slunj — Blagaj. Bataljon se nalazio na koti 282 sjeverno od s. Taborišta, sa zadatkom, u slučaju nailaska neprijatelja iz Slunja u pravcu Blagaja, napasti neprijatelja, te mu onemogućiti kretanje tom cestom.

12. IV. 1945. g. brigada se nalazila na istim položajima. III. bataljon Ud. Karlovačke brigade je imao zadatak držati k. 389 Plješ, sa istim zadatkom, pošto je neprijatelj nadirao iz pravca Primišlja prema Slunju, u susret 104. diviziji, koja se kretala od Rakovice u smjeru Slunja.[11] Poslije podne III. bataljon dobio naređenje da se povuče na Krniće Glavicu k. 367[12] i osigura lijevi bok brigade, II. bataljon Ud. K. B.[13] je zaposjeo Kuharcu[14] k. 305, i Glavicu k. 287, te toga dana brigada nije imala borbe.

13. IV. 1945. g. I. i III. bataljon Ud. Karlovačke brigade imali su zadatak napasti neprijatelja na Vel. Melnici k. [trig.] 518, a Malu Melnicu su napadale jedinice VIII. Ud. divizije.[15] Oba bataljona su podišla pod k. 518, te uz pomoć artiljerijske vatre izvršila juriš na kotu i ovladala sa istim položajima. II. bataljon je imao zadatak držati Krnić Glava k. 367, sa osiguranjem lijevog boka brigade, IV. bataljon nalazio se u G. Taborištu, prema selu Cvitovići. Neprijatelj je pošao u jačini od

---

[8] Pogrešno; treba: k. 358, Glavica (k. 416) i Cerovita Gl. (k. 366).
[9] Treba: Pavlešići.
[10] Treba: trig. 380 Pliješ.
[11] Njemačka 104. lovačka divizija probijala se u pravcu Karlovca radi pojačanja odbrane na liniji: Lešće — Generalski Stol — Perjasica — Krnjak — Vukmanić (vidi dok. br. 56 i 61).
[12] Treba: Krnića gl. (trig. 367).
[13] Karlovačke brigade
[14] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno je u pitanju Puharca.

16 kamiona i 3 tenka iz Slunja. Bataljon je napao neprijatelja i odbacio ga prema Slunju.

14. IV. 1945. g., prema naređenju štaba divizije, Ud. Karlovačka brigada dobila je zadatak da krene za neprijateljem, koji je odstupao iz Slunja prema Primišlju preko Vel. i Malog Plješa, Debele Glave k. 494 prema Glavici k. 416, Cerovite Glavice i dalje. Neprijatelj je zaposjeo i držao kotu 494 u jačini od jednog bataljona. II. bataljon Ud. K. B. dobio je zadatak napasti neprijatelja na pomenutoj koti. Bataljon je podišao, otvorio paljbu na neprijatelja. Neprijatelj je pustio bataljon na neposrednu blizinu i obasuo ga brzom paljbom, te bataljon nije uspio tog momenta odbaciti neprijatelja. 1. četa II. bataljona Ud. K. B. napala je neprijatelja sa južne strane i odbacila ga sa njegovih položaja. Bataljon je produžio gonjenje neprijatelja kroz šumu Poličica i Glavica k. 416 gdje se je bataljon zaustavio. I., III i IV. bataljoni kretali su se kolonom u rezervi preko k. 494 i na Glavicu k. 416. Lijevo od nas na Glumačkoj Glavici i Cerovitoj Glavici k. 366 napadale su jedinice IX. brigade XX. Dalmatinske Divizije.[16] U toku noći na gornjoj liniji brigada je ostala na pretstraži.

15. IV. 1945. g. brigada je na položajima na liniji Kučići[17] k. 277 — Glavica k. 416, — Cerovita Glavica k. 366. U 17,00 časova, po naređenju štaba divizije, brigada je dobila naređenje da napadne neprijatelja na Kurjevcu k. 429 i da ovlada istim. Bataljonima je izdata usmena zapovijest. U 18,00 časova, sve jedinice uzele su svoje posljednje položaje za napad i čekalo se naređenja za napad, međutim veza, koja se razvlačila za jedinicama, nije bila dobro organizovana, te usljed mrkle noći je zalutala i nije stigla na vrijeme da poveže štab brigade sa bataljonima, tako da su bataljoni dugo vremena čekali, dok su dobili vezu sa štabom brigade i naređenje koje su trebali da dobe[18] od štaba brigade za napad, te usljed toga se zakasnilo sa napadom, štab divizije kada je vidio da napad neće uspjeti donio je odluku da se prekine napad na neprijatelja.

16. VI. 1945. g. brigada je dobila smjenu od jedinica VIII. Ud. divizije i izvršila pokret na sektor Tounj.

Postavljeni zadatci u ovim operacijama nisu u potpunosti izvršeni, iz razloga toga, što je nastala nova situacija, t.j. nailazak i nadiranje neprijatelja od strane Karlovca. Gubitci neprijatelja u ljudstvu i materijalu iznose 85 mrtvih i 110 ra-

[16] Opširnije o borbama 9. brigade 20. divizije JA 14. aprila na tom području vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 83.

[17] Treba: Kukići.

[18] Treba: dobiju.

njenih, 49 zarobljenih, od toga 3 oficira. Zarobljeno oružja: 1 teški mitraljez, 1 laki mitraljez, 7 puškomitraljeza, od toga 6 šaraca, 2 šmajsera, 55 pušaka, 5 pištolja, 28 ručnih bombi, 16850 pušćanih i mitraljeskih metaka, 49 mina za teški bacač, 15 mina za laki bacač.

Naši gubitci iznose: 28 poginulih, među poginulima nalaze se: politdelegat Ud. Karlovačke brigade Golovrški Mirko, politdelegat Kobašić Drago, komandant bataljona poručnik Šterk Juraj; ranjeno 113, među kojima komesar bataljona Ud. b. „FOS" Guštin Lovro, pom. komesara bataljona Seljine brigade Logar Marijan, pom. komesara čete Žutić Stjepan, poručnik, poručnik Bočani Dragutin, zastavnik Marcetić Milan, st. vodnik Licitar Stjepan, vodnik Kirin Janko, vodnik Martinec Mirko, ml. vodnik komandir čete Dugač Franjo, desetar komandir čete Vrbas Josip, komandir čete Fudurić Mijo poručnik Ud. Karlovačke brigade, politdelegat Vinovrški Mijo, ađutant bataljona poručnik Višnjić Todor, delegat Vladika Anton, pomoć politkomesara čete Marković Josip, 11 nestalih. Od oružja izgubljeno 3 puškomitraljeza i 1 laki bacač, i 8 pušaka.

U ovim borbama utrošeno je municije i to:

Puščane i mitraljeske	48783 metaka
Šmajserske	1880 "
Mina za teški bacač	428 komada
Mina za laki bacač	373 "
Mina za Džon-Bull	38 "
Ručnih bombi	67 "
Granata za top 75 mm	526 "
Oštećeno	3 p. mitraljez
Oštečeno	2 t. bacača

U ovim operacijama istakli su se I. i III. bataljon Ud. Karlovačke brigade, u napadu na Melnicu i pokazali su svoju prodornost i izdržljivost, koje treba pohvaliti.

...[19]

KRITIKA AKCIJE:

U ovim operacijama je bila dosta slaba organizacija veze, naročito između štaba bataljona i štabova brigada, a zbog to-

[19] Izostavljeni tekst odnosi se na personalna pitanja.

ga je ponekad bio neuspjeh jednog napada i protunapada. Isto tako se slabo posvećivala pažnja izviđanju neprijatelja, koje je danas najvažnije u operacijama, zbog čega je bilo i neuspjeha pojedinih u ovim operacijama. Isto tako se dosta slabo cijenila situacija na bojištu od strane štabova bataljona, a ponekad i od štabova brigada. Upravljanje i rukovođenje sa operacijom je bilo dobro. Upotreba pojedinih oruđa, a naročito teških bacača je bila dobra. Uzajamni rad i saradnja artiljerije sa pješadijom je bila većinom dobro, jedino ponekad, a to je zavisilo od pješadije, koja je nastupala, da li je gubila na vremenu ili nije.

Taktički i borbeni postupci naših starješina i jedinica, t.j. nižih jedinica, nisu bili onako kako to treba, iz razloga toga što niži štabovi nisu cijenili situaciju kakva je to bila na položaju, tako da su izvještaji od pojedinih štabova bataljona ponekad dolazili, u kome su izvještavali, da se neprijatelj povukao sa položaja na kog oni nastupaju, a to nije tačno bilo, te po izbijanju na položaje neprijatelj je otvarao vatru na njih i stjerao ih sa položaja, jer se neprijatelj bio samo zaklonio od artiljerijske vatre i ostavio samo izviđače na položaju, te kada su stigle naše jedinice na neprijateljske položaje misleći da su ovladale položajem u tom momentu je neprijatelj otvorio jaku mitraljesku i minobacačku vatru, te ih odbacio sa položaja, te su ponovno jedinice izvještavale da je neprijatelj vršio protunapad, a kako to nije bilo tačno. Iz toga se vidi da naši niži štabovi ne znaju cijeniti situaciju kod neprijatelja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR, p. pukovnik:[20] KOMANDANT, p. pukovnik:[21]

M.P.

[20] Drago Govorušić
[21] Martin Dasović

LISTA GUBITAKA:

Poginulih, ranjenih i nestalih 34. Ud. divizije IV. Ud. Korpusa Jug. Armije o[u] borbi od 7. IV. 1945. g. do 15. IV. 1945. g. na sektoru Slunj — Rakovica.

JEDINICA	Poginulo					Ranjeno					Nestalo					OPASKA
	Oficira	Politrukov.	Podoficira	Boraca	SVEGA	Oficira	Politrukov.	Podoficira	Boraca	SVEGA	Oficira	Politrukov.	Podoficira	Boraca	SVEGA	
Ud. brigada „F. O. Selje“	—	2	3	7	12	2	3	5	56	66	—	—	—	3	3	
Ud. Karlovačka brigada	—	3	2	11	16	2	3	7	35	47	—	—	—	8	8	
UKUPNO:	—	5	5	18	28	4	6	12	91	113	—	—	—	11	11	

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR, p. pukovnik: KOMANDANT, p. pukovnik:

M.P.

BR. 71

IZVJEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE OD 24. APRILA 1945. GENERALŠTABU JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI OD 16. DO 24. APRILA[1]

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
Glavni Štab Hrvatske
Op. br. 293
24. aprila 1945. g. Koncept Za op.[2] [erativno]

Operativni izvještaj za vreme od 16. do 24. aprila 1945. godine.

IV. KORPUS:

Za ovo vrijeme IV. Korpus nalazio se na svojim položajima sa defanzivnim zadacima u širem smislu — odbrana oslobođene teritorije, sa pojedinačnim našim napadima. Po zauzimanju Ogulina[3] i spoljnih položaja kod Generalskog Stola od strane IV. Armije, Korpus je primio i ove položaje.[4] Za ovaj period vremena jedinice Korpusa izvele su slijedeće ofanzivne i defanzivne akcije:

---

[1] Kopija origanala (pisana na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 17 — 3, k. 118.

[2] U dokumentu dopisano mastilom.

[3] Opširnije o gonjenju neprijatelja na pravcu Josipdol — Ogulin vidi tom XI, knj. 4, dok. 103.

[4] Za vrijeme operacija 4. armije JA u Hrvatskom primorju i Gorskom kotaru, obezbjeđenje desnog armijskog boka vršile su jedinice 4. korpusa u sadejstvu sa jedinicama 20. divizije (vidi dok. br. 68, napomenu 14). Glavni štab Hrvatske naredio je depešom br. 29 od 14. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2 — 3, k. 119/4) Štabu 4. korpusa slijedeće:

„1) Od Generalštaba [JA] 4. armija dobila je zadatak da odmah krene dalje na zapad ka Istri i Trstu. U ovim operacijama vaš je zadatak da obezbedite desni bok 4. armije od pravca Zagreba, kao i od pravca Bos. Novog. Za izvršenje zadatka ispoljite najveću aktivnost na sektoru Karlovac — Sisak — Bos. Novi, kako bi neprijatelja što dalje odbacili na sever i po mogućnosti likvidirali Karlovac. Kad stignu divizije 2. i 5. korpusa [2. armije JA], vama će ovaj zadatak biti znatno olakšan.

2) Imajte u vidu da je neprijatelj u opštem povlačenju sa naše teritorije i da je razbijen na više sektora fronta, zato trebate ispoljiti najveću energičnost u izvršenju postavljenog zadatka."

Detaljnije o tome vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 33, 83, napomenu 38, i dok. br. 89, napomenu 45.

U toku 17. IV. jedinice Korpusa zadržale su neprijateljski ispad iz Karlovca, na liniji Popović Brdo — Cerovac — Vukmanić.[5]

19. IV. na sektoru Primišlje — Poloj naše snage su u napadu na liniji: Raletina (k. 432) — Klipinka (k. 444), koje su zauzele. Neprijateljski protunapad pred mrak je uspio i naše snage su se povukle.[6]

Ispad neprijatelja iz Generalskog Stola (položaj primljen od 20. Divizije IV. Armije,[7] a po jedinici 34. Divizije), odbijen je.

Naše jedinice su likvidirale neprijateljsko uporište Pračno, na komunikaciji Sisak — Petrinja.

21. IV. borbe na liniji Raletina — Poloj — Klipinka[8] produžuju se u toku cijeloga dana sa nesmanjenom žestinom.

Izvršen je napad naših snaga na neprijateljsko uporište s. Prošići.[9]

Neprijatelj je pravio ispad sa dvije kolone iz Barilovića i Vukmanića. Zadržan je od naših snaga kod Dugog Dola i Brezove Glave (k. 222).

22. IV. svi neprijateljski manji ispadi na oslobođenu teritoriju odbijeni su.

U svim ovim borbama neprijatelj je pretrpio slijedeće gubitke: mrtvih 182, ranjenih 234 i zarobljenih 4 oficira, 3 podoficira i 60 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeno: pušaka 62, „šarac" 1 i mnogo municije i druge spreme. Uništen 1 tenk.

Naši gubici iznose: 44 mrtva i 166 ranjenih.

X. KORPUS:

Nalazi se raspoređen na istom svom sektoru, s tim da je momentalno u operativnom smislu pod komandom Štaba III. Armije,[10] a s obzirom na njenu sadašnju ofanzivu na Slavonskom bojištu.

---

[5], [6], [8] i [9] Opširnije o borbama jedinica 4. korpusa JA kod Primišlja, na liniji Popović Brdo — Cerovac — Vukmanić i Raletina — Poloj — Klipinka, te za selo Prošići vidi dok. br. 61, 70 i 82, depeše br. 27, 58, 22 i 73 od 14, 19. i 21. aprila i tom XI, knj. 4, dok. br. 101.

[7] Zbog predstojećih operacija u Istri, Štab 4. armije JA naredio je 15. aprila 1945. Štabu 20. divizije (tom XI, knj. 4, dok. br. 33, 83 i 89) da odustane od napada na Generalski Stol i da sve svoje položaje preda jedinicama 4. korpusa.

[10] Vrhovni štab NOV i POJ poslao je depešu 1. januara 1945 (knj. 37, dok. br. 4) Glavnom štabu Hrvatske, u kojoj se kaže da 6. i 10. korpus, u operativnom smislu, ulaze u sastav 3. armije NOVJ, a njihove vojne oblasti ostaju i dalje pod neposrednom komandom Glavnog štaba Hrvatske. Generalštab JA obavijestio je depešom 24. marta 1945 (vi-

Samostalne akcije u ovo vrijeme Korpus je izveo slijedeće:

16. IV. noću naše snage napale su neprijatelja kod Našica,[11] gdje su postignuti slijedeći rezultati: ubijeno 220, ranjeno 268 i zarobljeno 176 Nijemaca, između kojih 7 oficira. Zaplijenjeno: 1 brzometni top, 1 teški mitraljez, 3 „šarca", 2 p. mitraljeza, 6 šmajsera, 70 pušaka, 1 tromblon i 1 radio-stanica. Uništeno 4 kamiona sa ratnim materijalom.

Naši gubici: 28 mrtvih i 46 ranjenih.

Istoga dana ispad neprijatelja iz Nove Gradiške u pravcu oslobođene teritorije odbijen je.

18. IV. likvidirano neprijateljsko uporište Kutjevo i Vetovo.[12] Ubijeno 60 i zarobljeno 58 Nijemaca. Zaplijenjeno: 1 top, 6 „šaraca", 50 pušaka, 10 šmajsera, 1 auto i 35 kola raznog ratnog materijala.

19. IV. naše snage razbile su jednu ustašku kolonu kod s. Jakšića, 8 km istočno od Sl. Požege.[13] Ubijeno: 60, zarobljeno 12 neprijateljskih vojnika . . .[14]

21. IV, u napadu na s. Međurić, na dijelove 191.[15] njem. divizije, postignuti su slijedeći rezultati: ubijeno 35, ranjeno preko 40 i zarobljeno 60 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeno: 2. p. mitraljeza, 1 teški bacač, veći broj pušaka, 300 granata „pancer fausta", 3 kamiona, 2 automobila, 1 motorcikl i veća količina municije.

Naši gubici: 22 većinom lakše ranjena.

Kroz ovo vrijeme diverzantske jedinice[16] imale su slijedeće uspjehe:

Na pruzi Virovitica — Koprivnica dignuto je u vazduh 5 transportnih vozova i postignuti rezultati: ubijeno 20 i ranje-

---

di tom XI, knj. 3, dok. br. 34, napomenu 13) Štab 3. armije da 10. korpus izlazi iz sastava 3. armije i da se stavlja pod komandu Glavnog štaba Hrvatske, a da 6. korpus i dalje ostaje u sastavu 3. armije. Od 16. aprila 1945 (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 57, napomenu 13) 10. korpus potčinjen je ponovno privremeno Štabu 3. armije JA.

[11] i [12] Jedinica 6. korpusa JA vodile su borbe kod Našica, Kutjeva i Vetova. Opširnije o tome vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 54 i 69.

[13] Napad su izvršile, 17. aprila 1945. godine, jedinice 2. brigade 33. divizije JA. Opširnije o tome vidi dok. br. 81, napomenu 16.

[14] Nastavak rečenice nejasan. U operacijskom dnevniku Štaba 10. korpusa piše da je u toj akciji još zaplijenjeno: tri topa (od kojih dva bez zatvarača), 10 teških bacača i 30 kola raznog materijala (AVII, reg. br. 12 — 31/4, k. 557).

[15] To je bila njemačka 181. divizija. Devetnaestog aprila, jedinice 1. brigade 33. divizije izvršile su napad na neprijatelja u s. Međurić (vidi dok. br. 81, napomenu 17).

[16] Opširnije o izvedenim diverzijama vidi dok. br. 83.

no 3 neprijateljska vojnika. Uništeno: 4 lokomotive i 16 vagona.

Na cesti Zagreb — Beograd naišla su na nagazne mine: 6 kamiona i 3 tenka. Ubijeno 9 neprijateljskih vojnika.

IV. ARMIJA:

Po oslobođenju cijele Like prebacila je svoje snage za oslobođenje Primorja sa ostrvima i Gorskog Kotara.[17] Kroz ovo vrijeme jedinice ove Armije uspjele su stići na staru jugoslavensko-talijansku granicu i sada vode operacije za samu Rijeku. Pravac daljnjeg njenog napada jeste pravac sjevero-zapad.

Oslobođenje se vršilo po danima kako slijedi:

16. IV. poslije dvodnevne borbe oslobođen je Novi, utvrđeno neprijateljsko uporište i naše snage gone neprijatelja u pravcu Selca i Crikvenice.[18]

Vode se borbe za Lokve i Mrzlu Vodicu.[19]

17. IV. oslobođeni su Selce i Crikvenica i naše snage stigle kod Kraljevice.

Izvršen desant na otok Krk.[20]

18. IV, poslije uporne borbe za svako neprijateljsko uporište, osobito Omišalj (ulične borbe), oslobođen je otok Krk.

Neprijateljski gubici iznose 600 mrtvih i 280 zarobljenih. Zaplijenjeno: 9 topova, 38 p. mitraljeza, 1 četvorocijevni mitraljez, 4 p. k. mitraljeza, 20 teških mitraljeza, 2 teška bacača, 2 laka bacača, 17 šmajsera, 7 bicikla, 1 motorni čamac, 20 konja sa spremom, 1 radio-stanica, 252 puške, 32 pištolja, 6 kareta, 3 magacina hrane i druge spreme. Uništeno: 2 dalekometna obalska topa, 3 p. k. topa i 1 kamion.

Naši gubici: 16 mrtvih i 54 ranjenih.

Na liniji Kraljevica — Plase — Zlobin — Fužine vode se žestoke borbe. U dosadašnjim borbama na sektoru Lokve — Mrzla Vodica neprijatelj je imao: ubijenih 102, ranjenih 120 i zarobljeno 15 neprijateljskih vojnika.

Naši gubici: 35 mrtvih, 68 ranjenih.

---

[17] Detaljnije o tome vidi tom XI, knj. 4, dok br. 103.

[18] i [21] Opširnije o borbama u području Rijeke, Bakra, Kraljevice, Selca, Crikvenice, Plasa, Fužina i Zlobina vidi tom XI, knj. 4, dok. br, 35, 43, 54, 67, 99 i 103.

[19] Borbe su vodile jedinice 43. divizije JA. Opširnije o tome vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 40.

[20] Desant na otok Krk izvele su 17. aprila 1945. godine jedinice 26. divizije JA. U desantu su učestvovala i dva bataljona mornaričke pješadije Kvarnerskog odreda Pomorske komande sjevernog Jadrana. Detaljnije o izvršenom desantu i borbama za oslobođenje otoka vidi tom VIII, knj. 3, dok. br. 163 — 169 i tom XI, knj. 4, dok. br. 45.

19. IV, nakon ogorčenih borbi na gornjoj liniji, oslobođena su mjesta: Kraljevica, Ružić Selo, Plase, Praputnjak i Bakar.[21]

U borbama za Novi — Crikvenica — Zlobin — Fužine, neprijatelju su naneseni slijedeći gubici: 628 ubijenih, 320 zarobljeno i veći broj ranjenih. Zaplijenjeno: 430 pušaka, 35 pištolja, 10 šmajsera, 30 „šaraca", 8 teških bacača, 5 lakih bacača, 3 radio-stanice, 11 telefona, 21 karetu, 8 konja te mnogo municije i druge spreme.

20. IV. U toku dana oslobođeno Škrljevo i Gor. Jelenje, te zauzeta važna tačka Kamenjak[22] (k. 838 i 497), te otvoren put našim jedinicama za Sušak.

22. IV. poslije žestokih borbi oslobođen je grad Sušak.[23]

Također po uspjelom desantu oslobođeni su otoci Cres i Lošinj.[24]

Gubici neprijatelja su ogromni, plijen se prebrojava.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant, generallajtnant[25]

---

[22] Na važno neprijateljsko uporište Kamenjak napadale su jedinice 19. divizije uz sadejstvo 13. i 43. divizije JA. Detaljnije o borbama u tom području vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 46, 92, 96 i 99.

[23] Opširnije o borbama za oslobođenje Sušaka vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 54 i 99.

[24] Desant na otoke Cres i Lošinj izvele su 20. aprila 1945. jedinice 9. divizije JA u sadejstvu sa jedinicama Pomorske komande sjevernog Jadrana. Detaljnije o izvedenom desantu i borbama za oslobođenje otoka vidi tom VIII, knj. 3, dok. br. 167 i 170 i tom XI, knj. 4, dok. br. 56.

[25] Ivan Gošnjak

BR. 72

IZVJEŠTAJ ŠTABA 4. UDARNOG KORPUSA OD 25. APRILA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O OPERATIVNOJ SITUACIJI, ORGANIZACIJI I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB IV. UDARNOG KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE
A. Broj 225
25. IV. 1945.

GLAVNI ŠTAB NOV I POH
Broj 2442 dne 26. IV 1945

OP.O[2]

P.

Opći vojno-organizacioni izvještaj za mjesec mart 1945 — dostavlja se

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

U prvoj polovici mjeseca marta djelovao je naš Korpus dekoncentrisano po divizijama na pravcu sjevera, juga i istoka naše oslobođene teritorije. Neprijatelj u to vrijeme na liniji Kostajnica — Sunja — Sisak — Zagreb — Karlovac vršio je defanzivne borbe iz pojedinih uporišta i nije bio aktivan u pravcu oslobođene teritorije. Na tim sektorima naše jedinice imale su inicijativu u svojim rukama. Na Pokuplju 34. udarna divizija likvidirala je neprijateljski garnizon Rečicu,[3] gdje je bila potpuno uništena III. bojna 12. pješ. zdruga 13. H. D.[4]

Na južnom i jugo-zapadnom sektoru bile su koncentrisane jače ustaške i njemačke snage i neke domobranske jedinice i to na liniji Novi — Bihać i Ogulin — Plaški. Neprijatelj je aktivno djelovao iz pravca Plaškoga preko Ličke Jesenice u pravcu Saborskog i Poljanka, te iz pravca Vaganca i Ličkog Petrovog Sela prema Prijeboju i Poljanku, u cilju povezivanja na čitavoj liniji Bihać — Ogulin i Bihać — Prijeboj — Babin Potok, te dalje sa neprijateljskim snagama u Korenici i Gac-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 39—1/2, k. 118.

[2] U originalu dopisano olovkom. Skraćenice znače: Operativnom odjeljenju — Pavlović.

[3] Opširnije o napadu na neprijateljsko uporište Rečicu vidi dok. br. 6, 16, 17 i 25.

[4] Neprijateljske snage u Rečici su pripadale 3. bojni 3. ustaškog zdruga ustaško-domobranske 13. hrvatske divizije (vidi dok. br. 6 i 25).

koj Dolini.[5] Na ova oba pravca 8. ud. divizija vodila je uporne borbe i u borbama oko Poljanka i Prijeboja u nekoliko mahova neprijatelj je razbijen i uspješno odbačen uz veće gubitke u ljudstvu i materijalu.

U drugoj polovini mjeseca marta, u vezi sa situacijom u Lici i nastupanjem IV. Armije prema sjeveru,[6] prebačena je 7. ud. divizija sa Banije na prostorije Tržačka Raštela — Gata i pristupilo se pripremama[7] za čišćenje Prijeboja, Drežnika, Vaganca, u cilju da se neprijatelju spriječi ostvarivanje njegovog plana, te da se povežemo sa našim snagama[8] koje su nastupale iz pravca Donjeg Lapca i Udbine prema Bihaću i Korenici.

34. udarna divizija sa dvije brigade zadržala se na Pokuplju, a jedna je prebačena na Baniju da zatvara pravac Petrinja — Glina.

21. III o g. otpočelo je čišćenje sa 7. i 8. ud. divizijom Prijeboja, Drežnika, zatim se je prešlo na čišćenje Ličkog Petro-

---

[5] Detaljnije o neprijateljskim snagama u tom području i prodoru na oslobođeni teritorij istočne Like vidi dok. br. 8, napomenu 6.

[6] Vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 4.

[7] U vezi sa predstojećom ofanzivom 4. armije JA u istočnoj Lici, Glavni štab Hrvatske naredio je 15. marta 1945 (AVII, reg. br. 2—3, k. 119/4) Štabu 4. korpusa da odmah počne sa koncentracijom i pregrupisavanjem svojih snaga na prostoru Slunj, Rakovica, Cazin. Zatim je naredio 19. marta da korpus u predstojećoj ofanzivi sadejstvuje 4. armiji sa zadatkom da napadne neprijatelja na liniji Prijeboj — Bihać i da se spoji sa snagama armije na prostoru Prijeboj, Korenica kao i da sadejstvuje s njom u daljnjim operacijama, a prema razvoju situacije.

U tom cilju, Štab 4. korpusa JA izdao je zapovijest 20. marta 1945 (AVII, reg. br. 3—1/1, k. 434), kojom je potčinjenim jedinicama postavio slijedeće zadatke:

— 7. divizija da napadne neprijatelja u sjevernom dijelu Vaganca, na Avdić br. i da zaposjedne položaje prema Izačić-Gradu;

— 8. divizija da u sadejstvu sa 7. divizijom napadne Vaganac sa zapadne strane, likvidira neprijateljsko uporište Čelopek i Cesarov kamen i blokira sa jednom brigadom Prijeboj sa sjeverne i zapadne strane, čime bi omogućila nesmetano dejstvo 7. divizije na Vaganac i zaposjedanje položaja prema Izačić-Gradu;

— Korpusna artiljerija da sa prostora Sadilovac potpomaže napad na Vaganac i Čelopek i da po potrebi otvara vatru i na drugim mjestima.

U toj operaciji 35. divizija 11. korpusa bila je potčinjena Štabu 4. korpusa i dobila je zadatak da napadne neprijatelja u Jezercu, blokira Prijeboj sa zapadne strane i spriječi eventualnu intervenciju neprijatelja na pravcu Čudin Klanac — Prijeboj.

O izvršenju zadatka vidi dok. br. 36, napomenu 13, i dok. br. 82, depeše od 21. do 30. marta, i tom XI, knj. 4, dok. br. 8, 16 i 65.

[8] Misli se na snage 4. armije JA.

vog Sela, Vaganca, Izačića, Brekovice i dalje svih uporišta na sjevero-istočnoj strani Bihaća, i na kraju, u sadejstvu sa jedinicama IV. Armije, očišćen je i grad Bihać.

U ovim borbama upornost i borbenost bila je na visini kod 7. i 8. ud. divizije i svaki je zadatak bio sa uspjehom izvršen. Postignuti su dobri vojnički rezultati.

Istovremeno dok su trajale borbe za Bihać, neprijatelj je nadirao[9] jakim snagama iz pravca Karlovca preko Perjasice za Slunj, od Ostrošca u pravcu Brekovice, a na Baniji izvršio je neprijatelj ispad sa pet ustaških bojni u pravcu Gline, gdje je bio izbio sa svojim prednjim dijelovima na liniju Šušnjar — Drenovac — Bijele Vode — Dragotina — Roviška — Majske Poljane — Jukinac. Neprijatelj je u svojoj pozadini palio sela i pljačkao. U vezi sa ovim ispadom, prebačene su na Baniju i ostale dvije brigade 34. ud. divizije i, nakon žešće borbe od tri dana, neprijatelj je bio odbačen u garizon Petrinju.[10]

Kolona koja je nadirala iz pravca Karlovca dostigla je bila svojim prednjim dijelovima do Rakovice, gdje je bila zadržana od dvije brigade 8. ud. divizije i jedne brigade 19. divizije i odbačena na prostorije oko Primišlja, gdje se zadržala duže vrijeme.[11]

Kolona koja je kretala iz pravca Ostrošca bila je zadržana na Brekovici, gdje je ostala i poslije čišćenja Bihaća.

Poslije borbi za Bihać, 7. i 8. ud. divizija bile su orijentisane i to: 7. u pravcu Gacke doline,[12] a 8. ud. divizija u pravcu neprijatelja koji je držao položaje oko Primišlja. 34. ud. divizija, sa dvije brigade, bila je također prebačena na prostoriju Veljun i orijentisana na neprijatelja oko Primišlja.[13] Jedna brigada 34. ud. divizije ostala je i dalje na Baniji, a jedna brigada 8. ud. divizije prema Bihaću.

Za sve vrijeme borbi u prošlom mjesecu neprijateljska avijacija nije bila aktivna, dok sa našim jedinicama taktički je sarađivala savezn ička avijacija i bombardovala pojedine objekte koje je držao neprijatelj.

---

[9] Opširnije o neprijateljskoj intervenciji sa pravaca Karlovac — Slunj, Otočac — Perušić — Gospić i od Ostrošca u pravcu Brekovice vidi dok. br. 82, depeše od 25. do 28. marta i tom XI, knj. 4, dok. br. 14, napomenu 10, i dok. br. 65.

[10] Detaljnije o borbama jedinica 34. divizije JA u području Gline i Petrinje vidi dok. br. 62.

[11] Opširnije o tome vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 9.

[12] Detaljnije o borbama jedinica 7. divizije JA u gackoj dolini vidi dok. br. 61.

[13] O rezultatima borbi jedinica 34. divizije JA vidi dok. br. 70.

II. ORGANIZACIJA ŠTABOVA:

U organizacionom pogledu kroz mjesec mart u Štabu Korpusa i u štabovima divizija bile su slijedeće promjene:

U Štabu Korpusa riješen je dužnosti šef operativnog otsjeka drug potpukovnik Mihajlo Vojnović i upućen na kurs u Beograd, a na njegovo mjesto postavljen je major drug Milan Trninić, dosadanji načelnik štaba 7. ud. divizije.

U štabu 7. ud. divizije za načelnika štaba postavljen je major drug Čakalo Jovo, dosadanji komandant III. brigade 7. ud. divizije. Za komandanta III. brigade postavljen je kapetan drug Sava Miočinović (koji je u aprilu poginuo). Za komandanta I. brigade ove divizije postavljen je poručnik drug Pjevac Đuro, dosadanji načelnik iste brigade. Dosadanji komandant I. brigade kapetan drug Babić Branko postavljen je za komandanta II. brigade. Za v.d. politkomesara I. brigade postavljen je drug Slobodan Bjelajac, dosadanji komesar bataljona iste brigade. Dosadanji politkomesar I. brigade major drug Mraković Janko razbolio se i nalazi se na bolovanju. Za načelnika I. brigade postavljen je poručnik drug Božić Radovan, do sada na dužnosti komandanta bataljona III. brigade. Za politkomesara II. brigade postavljen je drug Brković Branko, do sada na dužnosti u prop. otsjeku VII. ud. divizije. Za politkomesara III. brigade postavljen je major drug Kljaić Ljuban, dosadanji pomoćnik politkomesara II. brigade. Za načelnika brigade postavljen je kapetan drug Bila Mirko, dosadanji ađutant iste brigade. Štabovi brigada ove divizije zadovoljavaju i prilično se dobro snalaze.

U 8. ud. diviziji organizacione izmjene bile su u I. brigadi. Komandant ove brigade otišao je na kurs u SSSR, a na njegovo mjesto postavljen je major drug Dragan Pajić, dosadanji komandant III. brigade. U štabu II. brigade za pomoćnika politkomesara postavljen je drug Mićo Ležaić, dosadanji pomoćnik komesara bataljona iste brigade. Za načelnika štaba II. brigade postavljen je poručnik drug Tepšić Dušan, do sada komandant bataljona iste brigade. U štabu III. brigade nije bilo promjena. U štabu muslimanske brigade poginuo je politkomesar, pomoćnik politkomesara, a komandant je ranjen. Na dužnost komandanta postavljen je kapetan drug Meho Ćane, dosadanji komandant Krajiškog odreda. Za politkomesara postavljen je kapetan drug Arnautović Ismet, dosadanji politkomesar Krajiškog odreda, a za pomoćnika politkomesara kapetan drug Bajazet Bakalović, dosadanji komesar bataljona. Za načelnika štaba postavljen je poručnik drug Tepšić Dušan. Štabovi brigada dosta su dobri.

U štabu 34. ud. divizije poginuo je načelnik štaba major Karas,[14] a na njegovo mjesto postavljen je drug Boco Balaš, dosadanji komandant Karlovačke brigade. Štab Seljine brigade[15] ostao je bez načelnika, pošto je dosadanji načelnik kapetan drug Vuković ostao na kurs. U štabu Karlovačke brigade poginuo je pomoćnik politkomesara kapetan drug Furdek Janko, a na njegovo mjesto postavljen je poručnik drug Katušić Ivan, dosadanji pomoćnik politkomesara Karlovačkog partizanskog odreda. Štabovi brigada ove divizije zadovoljavaju u priličnoj mjeri.

Općenito može se reći za sve štabove brigada, a i štabove bataljona da nisu još u dovoljnoj mjeri savladali upotrebu specijalnih jedinica, teškog oružja u saradnji sa pješadijom u napadu, a isto tako i u obrani. Ima isto tako nedostataka u komandovanju, naročito kod nižeg komandnog kadra, što je došlo do izražaja u posljednjim operacijama.

III. FORMACIJSKI SASTAV

Kroz mjesec mart kod štaba Korpusa nisu formirane nove jedinice. U divizijama isto tako nisu vršene promjene u formaciji.

IV. BROJNO STANJE I NAORUŽANJE[16] za mjesec mart već je odaslano, a isto tako i **pregled socijalnog i nacionalnog sastava.**[17]

VI. OBUKA

Obuka teče po planu, o čemu je dostavljen poseban izvještaj.[18] Kod izvođenja obuke ima u toliko nedostataka što niži komandni kadar koji izvodi obuku sa borcima nije dovoljno teoretski izgrađen za vršenje nastave, pa su preduzete mjere da se ti nedostaci uklone, kako bi kursevi mogli davati što bolje rezultate.

VII. SPECIJALNE JEDINICE

a.) **Artiljerija.** Kroz mjesec mart nije bilo promjena u organizacionom i formacijskom sastavu artiljerijske brigade. Nedostaci i rad ove brigade dostaljen je u posebnom izvještaju.[19]

---

[14] Milutin
[15] Brigada „Franjo Ogulinac Seljo".
[16] Vidi dok. br. 41.
[17] Vidi dok. br. 42.
[18], [19], [20] i [22] Ti dokumenti nisu nađeni.

b.) U radu inžinjerskih jedinica, a i u njihovom formacijskom sastavu nije bilo u toku mjeseca promjena.

c.) O radu jedinica za vezu podnesen je poseban izvještaj.[20]

...[21]

IX. ISHRANA

Ishrana u svim jedinicama našeg Korpusa vršena je po novoj tablici i u mnogome se je popravila. Snabdijevanje se uglavnom vrši iz magazina. Doturanje hrane vrši se dosta dobro i do sada s te strane nije bilo većih nedostataka.

Oprema, odjeća i obuća sada je zadovoljavajuća kod svih jedinica i nema slučajeva bosotinje, a niti ljudi bez odijela.

Zdravstveno stanje ide na bolje. Slučajeva pjegavca ima vrlo malo i to uglavnom dolazi zbog kretanja jedinica po selima gdje vlada epidemija tifusa. O tome je detaljan izvještaj[22] posebno podnesen.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, pukovnik
V.[23] Holjevac

Komandant, potpukovnik
M.[24] Šumonja

M.P.

---

[21] Tekst izostavljen jer se odnosi na personalna pitanja.
[23] Vjećeslav
[24] Miloš

BR. 73

IZVOD IZ KNJIGE PRIMLJENIH DEPEŠA ŠTABA 10. KORPUSA JA O AKTIVNOSTI KALNIČKOG NOP ODREDA U APRILU 1945. GODINE[1]

Broj	SADRŽAJ	Tko šalje komu je dato u rad	Veza	RJEŠENJE
	...[2]			
	6. IV. 1945. **Od Kal. Odreda[3]**			
5.	Prešli smo na Kalnik. Središte Odreda u Botinovcu.			
		Huček[4]		
	Grupa 19	74/3		

[1] Knjiga predatih i primljenih depeša (pisanih na mašini, latinicom (u AVII, reg. br. 33—2/4, k. 1902—3.

[2] Da bi se izbjeglo ponavljanje, redakcija je izostavila neke depeše i to označila sa tri tačke.

O dejstvima Kalničkog NOP odreda u drugoj polovini marta 1945. vidi dok. br. 50.

[3] Kalnički NOP odred je bio u sastavu Grupe partizanskih odreda 10. korpusa JA. Štab 10. korpusa obavijestio je depešom br. 110/9 od 5. aprila 1945 (AVII, reg. br. 33/10—4, k. 1902—4) Štab odreda da je Štab Grupe partizanskih odreda rasformiran a Odred izravno potčinjen Štabu korpusa, kome će ubuduće sve izvještaje direktno slati. Međutim, tek je 14. aprila 1945 (vidi dok. br. 34, napomenu 4) izdana naredba o rasformiranju Štaba Grupe partizanskih odreda. Istom depešom Odred je obaviješten da mu je poslata radio-stanica za neposrednu vezu sa Štabom korpusa. Do tada, Štab odreda održavao je radio-vezu sa pretpostavljenom komandom preko Komande Kalničkog područja.

[4] Redakcija nije ustanovila o kome je riječ.

Broj	SADRŽAJ	Tko šalje komu je dato u rad	Veza	RJEŠENJE

...

8. IV. 1945.
Od Kalnika ddd

7. Stigli smo u sastav Odreda. Odred se tokom ove noći prebacio u Međumurje dobro.[5] Na putu smo za Prelog.

Čocićan[6]

Grupa 39 91/1

9. IV. 1945.

...

Od Kal. Odreda ddd

11. Nalazimo se u Prelogu. Novopridošlih 60.[7] Jedna četa u Čakovcu.

Gorenec[8]

Grupa 28 115/7

---

[5] Redakcija nije ustanovila kada je Štab 10. korpusa naredio Štabu Kalničkog NOP odreda da se prebaci u Međumurje, ali se iz depeše br. 110/9 od 5. aprila 1945 (AVII, reg. br. 33/10—4, k. 1902—3) saznaje da je Štab korpusa naredio Štabu odreda da ga izvijesti da li je primio naređenje da se prebaci u Međumurje i kada će izvršiti pokret.

U zborniku „Sjeverozapadna Hrvatska u NOB-u i socijalističkoj revoluciji", u članku Vladimira Kapuna „Međimurci na Kalniku" (dalje V. Kapun, n. čl.), na str. 565, između ostalog, se kaže: „Ipak se Kalnički partizanski odred s brojnim Međumurcima uspio još jednom probiti u Međimurje. Bilo je to 4. travnja 1945. kod Podbresta. Već slijedećeg dana krenuo je iz Preloga prema Čakovcu, koji je oslobođen 6. travnja 1945. ujutro..."

[6] Vjerovatno: Kocijan, politički komesar Kalničkog NOP odreda.

[7] Depešom br. 151/5 od 9. aprila 1945 (AVII, reg. br. 33/10—4, k. 1902—3), Štab 10. korpusa naredio je Štabu odreda slijedeće:

„Povežite se sa majorom Rakom [Rudi, komandant Kalničkog područja], koji se također nalazi u Međimurju. Pristupite mobilizaciji za naš Korpus. Drugovima iz NOO-a i Jedinstvene fronte pomažite kod uspostave narodne vlasti. Hitno i opširno izvještavajte o situaciji."

[8] Rade, komandant Kalničkog partizanskog odreda.

Broj	SADRŽAJ	Tko šalje komu je dato u rad	Veza	RJEŠENJE
	10. IV. 1945.			
	...			
	Od Kalničkog P.O.			
13.	U svakom mjestu uspostavljena narodna vlast. Narod je oduševljen prema našoj vojsci, prema Bugarskoj nije jer ista pljačka. Za mobilizaciju ima dobrih uslova. Svakog časa ima dosta novopridošlih. Trebamo za 500 ljudi odijela i oružja. Uhvatili smo tri šarca. U uskoj vezi smo sa štabovima Bugarske armije. Gorenec Grupa 113 128/11			
	11. IV. 1945.			
	...			
	Od Kalničkog odreda ddd			
15.	Radio-stanicu dajemo u štab bugarske divizije radi veze sa Kalnikom. Operacija preko Drave. Grenet[9] Grupa 39 130/2	Načelniku		Odgovoreno **u prednjoj depeši**[10]
	12. IV. 1945.			
	...			
	Od Kalničkog odreda			
18.	Podatke o kretanju nepr. između vaših jedinica i Drave kao i njegov raspored po garnizonima neophodno je dostaviti Štabu Kal. Odreda radi dejstva bugarskih jedinica[11] s ovu stranu	Voj. ob. **odsjek**		

[9] Vjerovatno Gorenec.

[10] Tom depešom je Štab 10. korpusa JA naredio istog dana (AVII, reg. br. 33/10—4, k. 1902—3) Štabu Kalničkog NOP odreda slijedeće: „Radio-stanicu odmah vratite u vaš štab. Podatke koje treba bugarska divizija može dobiti od nas preko vaše radio-stanice. Vi ne smijete ostati bez radio-stanice."

[11] Štab Kalničkog NOP odreda tražio je i 14, 16, 17, 19, 20. i 21. aprila (depeše br. 185/11, 189/12, 225/5, 223/6, 334/8, 350/14, 359/3 i 365/2) od Štaba 10. korpusa JA da mu za potrebe 10. divizije bugarske 1. armije dostavi podatke o rasporedu i jačini neprijateljskih snaga na pravcu dejstva. Štab korpusa je 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21. i 27. aprila (depeša br. 246/10, 247/1, 249/13, 248/12, 267/14, 269/16, 270/17, 271/18,

Broj	SADRŽAJ	Tko šalje komu je dato u rad	Veza	RJEŠENJE
	Drave.[12] Vod za vezu sa jednom Bug. Armijom.[13] Pejnović Grupa 180 147/8			
	Od Kalničkog odreda Stanje u Međimurju je dobro. Mobilizacija uspjeva, samo treba više naše vojske za uspostavljanje vlasti. Kocijan[14] Grupa 80 153/14			
	Od Kalničkog odreda Štabu korpusa za OZN-u III Robiću. Neophodna je veza za Međimurje. Šaljite je preko Kalnika. Bugari vrše pljačku i siluju žene. Bez vojske ne možemo pravilno odvijati rad, i sačuvati državnu imovinu. Bakarić Grupa 80 153/14		OZN-a III	
	13. IV. 1945.			
	... **Od Kalnič. Odreda**			
23.	Sa cijelim odredom nalazimo se na radu u Čakovcu. Zauzeli smo fabrike svile, tvornice, skladišta, bolnica itd. To smo preuzeli dok stigne od OZN-e bat.[15] sa ostalim licima. Radi se po voj-polit. rasporedu. Rade Gorenec Grupa 85 170/17	**Načelniku**		

272/19, 276/2, 299/7, 308/3, 321/4, 357/3 i 456/21) dostavio Štabu odreda tražene podatke (AVII, reg. br. 33/10—4, k. 1902—3).

[12] Misli se na lijevu obalu Drave.

[13] Nejasno. Vjerovatno bi ta rečenica trebalo da glasi: Vod za vezu održava vezu sa 1. bugarskom armijom.

[14] Politički komesar Kalničkog partizanskog odreda.

[15] Misli se na Bataljon narodne odbrane. Štab 10. korpusa JA naredio je depešom br. 280/6 od 15. aprila (AVII, reg. br. 33/10—4, k. 1902—3) Štabu odreda da preuzimanje tvornica, skladišta itd. vrši preko vojnopozadinskih ustanova i organa narodne vlasti i da postupak oko preuzimanja tih objekata zna major Rak.

Broj	SADRŽAJ	Tko šalje komu je dato u rad	Veza	RJEŠENJE
	15. IV. 1945.			
	...			
	Od Kalničkog odreda			
32.	Primili silu civila 290 boraca. Primili bi i više, ali sve civile treba dobro ispitati OZN-a II. Samo nam treba oprema i oružja, jer su svi u civilu.	Načelniku		
	Grupa 55 207/15			
	16. IV. 1945.			
	...			
	Od Kalničkog odreda ddd			
34.	OZN-a II. Ja sam stigao u Međimurje, dok Ladešić i drugovi, koji su predviđeni za pogranično povjerenstvo još nisu stigli. Imamo teškoće pošto nemamo vojsku. Mobilizacija dobro. Šaljite oružje da bi mogli pripremiti vojsku za Varaždin. Ovdje Bugari opljačkali sve.	OZN-i II		
	Švejk			
	Grupa 93 216/8			
	Od Kalničkog odreda ddd			
	Dali OZN-i 10 starih boraca i 50 novih. Mobilizaciju sprovode svuda komande mjesta i mobilizirane šalju nama. Garnizona vojska izlazi do podne na egzercir, a poslije podne politički časovi. Radi se sa vojskom cijeli dan. Imamo svoju glazbu. Živi se kasarnskim životom. Uredili smo za prehranu vojske. OZN-i više od 10 nismo mogli dati,[16] jer nemamo rukovodioca. Sa svima smo se sporazumjeli.	Načelniku		
	Gorenec			
	Grupa 143 217/9			

[16] Štab 10. korpusa JA bio je naredio depešom br. 279/5 od 15. aprila 1945 (AVII, reg. br. 33/10—4, k. 1902—3) Štabu odreda da uputi Vodu narodne odbrane 20 starih boraca. Istom depešom, Štab odreda je obaviješten da će mu potreban broj vojnih i političkih rukovodilaca biti upućen avionom preko Beograda.

Broj	SADRŽAJ	Tko šalje komu je dato u rad	Veza	RJEŠENJE
	18. IV. 1945.			
	...			
	Od Kalničkog odreda			
39.	Naše brojno stanje 470 (četiri stotine sedamdeset) bez dvije desetine koje se nalaze na Kalniku. One se nisu mogle prebaciti za Međimurje. Brojno stanje svakog časa se pojačava. Vojska je raspoređena na tri čete. Gorenec Grupa 95 223/6	Načelniku		
	19. IV. 1945.			
	...			
	Od Kalničkog odreda ddd			
40.	Primili smo 175 pušaka[17] ruskih, 40 novih boraca. Komesar odreda je otsutan od nas odkada smo na sektoru Međimurje. Pomaže u komandi mjesta Čakovec, dok se u samom mjestu komanda usavrši sve po direktivi O.K. K.P.H.[18] Varaždin dok će biti potrebniji našoj jedinici. Gorenec Grupa 110 352/16	Načelniku		
	20. IV. 1945.			
	Od Kalničkog odreda			
	Za mobilizaciju nećemo[19] — ceo Čakovec osigurava Odred. Mobilizaciju sprovode komande mjesta, a većinu novomobilisanih uzimaju komande mjesta, narodna odbrana, a ostatak daju nama. Ima izgleda da ćemo se			

[17] Štab 10. korpusa JA naredio je 27. aprila, depešom br. 47, Štadu odreda da se vojna sprema (odijela, cipele, veš i oružje) podijeli borcima, a ostatak sačuva za novomobilisane (AVII, reg. br. 33/10—4, k. 1902—3).

[18] Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske.

[19] Tako je u originalu.

kroz osam dana pojačati do 1000. Potrebno nam je vojno-političkih rukovodioca, jer smo polovicu starih boraca dali komandama mjesta i narodnoj odbrani...

Kocijan

Grupa 157

21. IV. 1945.

Od Kaln. P.O.

Do sada sva osiguranja u Čakovcu predali smo narodnoj zaštiti OZN-i III. Odred polazi u sela na mobilizaciju na dobrovoljnoj bazi. Politička situacija povoljna u Međimurju.

Kocijan

Grupa 63 364/1

23. IV. 1945.

Od Kalničkog odreda

42. Dvije čete nalaze se na terenu zapadno od Čakovca. Narod oduševljeno prima našu vojsku. Mobilizacija u Čakovcu proglašena za godišta 1920 do 1928. Brojno stanje 700 civila.

Grupa 72 391/18

27. IV. 1945.

...

Od Kalničkog odreda

45. Mobilizacija uspjeva na dobrovoljnoj bazi i to iz Venakovca.[20] U Čakovcu ne uspjeva jer su većinom stručnjaci koji su neophodno potrebni za rad.[21] Brojno stanje 800 ljudi.

Gorenec

Grupa 64

[20] Nije pronađeno na karti 1:100.000.

[21] Štab 10. korpusa JA naredio je 27. aprila 1945 (AVII, reg. br. 33/10—4, k. 1902—3) štabu odreda slijedeće: „Mobilišite i stručnjake, a mi ćemo ih poslije povući iz vojske prema potrebi. Nikakva stručnost ne može nikoga da oslobodi vojnih dužnosti..."

BR. 74

DOPIS GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE OD 28. APRILA 1945. ŠTABU 4. UDARNOG KORPUSA O STAVU GENERALŠTABA JA PO PITANJU ODNOSA IZMEĐU KOMANDI I ŠTABOVA OPERATIVNIH JEDINICA I VOJNOTERITORIJALNIH KOMANDI I USTANOVA[1]

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
Glavni Štab Hrvatske
Op. br. 311.
28. aprila 1945. g.

ŠTABU IV. UDAR. KORPUSA J.A.

Ministarstvo narodne Odbrane Demokratske Federativne Jugoslavije — Generalštab Jugoslavenske Armije — Organizacijsko odjeljenje, dopisom svojim Pov. br. 100 od 13. aprila 1945. godine, dostavilo je slijedeće:

„Na učinjeno pitanje od strane jedne vojnoteritorijalne komande, kakav je odnos jedinica, štabova i komandi koje nisu u sastavu vojnoteritorijalne komande prema vojnoteritorijalnim komandama u istom mjestu ili na istoj teritoriji u slučaju kada su rukovodioci dotičnih jedinica stariji po činu od rukovodioca teritorijalnih komandi. —

OBJAŠNJAVAM:

1. — Komande mjesta, dok ove budu postojale sa svojim dosadašnjim djelokrugom rada, odnosno komande gradova, su najviši vojnodisciplinski organi u pogledu održavanja reda, bezbjednosti i čuvanja ugleda Armije na određenoj im teritoriji ili gradu, bez obzira da li su na toj teritoriji ili u gradu, stalno ili privremeno dislocirane jedinice i komande većeg ranga od komande mjesta — grada i bez obzira da li su rukovodioci tih jedinica i komandi po činu viši od rukovodioca komande mjesta — grada.

Prema tome, sve jedinice, štabovi i komande izvan sastava teritorijalnih komandi, a koje su stalno ili privremeno dislocirane na teritoriji pojedine komande mjesta ili grada, u pogledu održavanja reda, bezbjednosti i čuvanja ugleda Armije, kao i u pogledu poslova i postupaka iz propisane nadležnosti komande mjesta — grada, potčinjene su komandi mjesta — grada i moraju sve zahtjeve iste u tom pogledu izvršavati.

[1] Ovjereni prepis originala (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 8—3, k. 434.

Svi rukovodioci jedinica, štabova i komandi dužni su izaći u susret komandi mjesta — grada i potpomoći joj u vršenju službe.

2. — Tamo gdje su rukovodioci kamande mjesta — grada mlađi po činu od rukovodioca napred navedenih jedinica, štabovi komandi, mjesta — grada, komande mjesta — gradova treba da upućuju zahtjeve dotičnih jedinica kao i da im sva saopštenja vrše u tonu mlađega.

3. — Komande mjesta — grada nemaju prava da upućuju takva naređenja i zahtjeve jedinicama stalno ili privremeno dislociranim na njihovoj teritoriji, a koje nisu u organskom sastavu komandi mjesta — grada, koje zadiru u organizaciju, zadatke, ulogu i unutrašnji rad dotičnih jedinica, bez obzira da li su rukovodioci komandi mjesta — grada mlađi ili stariji po činu od rukovodioca tih jedinica (štabova, komandi i ustanova).

4. — Jedinice, štabovi i komande izvan sastava vojnoteritorijalne komande, po rangu više od vojnoteritorijalnih komandi i čiji su rukovodioci višeg čina od rukovodioca vojnoteritorijalnih komandi, nemaju prava naređivanja vojnoteritorijalnim komandama, i ako su stalno ili privremeno dislocirani na teritoriji pojedine vojnoteritorijalne komande. No, vojnoteritorijalne komande dužne su da svima takvim kao i ostalim jedinicama, u granicama mogućnosti i ukoliko ne prelazi njihovu kompetenciju, izlaze u susret i ukazuju potrebnu pomoć.

5.— Vojnoteritorijalne komande polažu računa o svome radu i odgovorne su jedino svojoj pretpostavljenoj vojnoteritorijalnoj komandi.

6. — U hitnim i važnim slučajevima komande mjesta — grada mogu, na svoju odgovornost, upotrebiti, radi sprečavanja pojava koje bi mogle dovesti u opasnost bezbjednost i sigurnost teritorije, ili radi spašavanja stanovništva, narodne i privatne imovine u nesretnim slučajevima, dio jedinice — komande ili pojedina lica jedinica — komandi izvan sastava vojnoteritorijalne komande, bez obzira da li su rukovodioci tih jedinica stariji ili mlađi od rukovodioca komande mjesta — grada, bez prethodnog odobrenja rukovodilaca tih jedinica. No, komanda mjesta — grada dužna je u svakom slučaju, koliko može prije, izvijestiti svoje rukovodioce i obrazložiti svoj postupak.

7. — U mjestima gdje ne postoji komanda mjesta, a u kojima su smještene jedinice i vojne ustanove, najstariji komandant i politički komesar od smještenih jedinica, pored svoje redovne dužnosti, obavlja i dužnost komandanta i političkog

komesara mjesta u dotičnom mjestu sa djelokrugom: održavanje reda, bezbjednost i čuvanja ugleda Armiji. Oni imaju pravo i vlast u smislu napred navedenih zadataka komande mjesta, ali isključivo za dotično mjesto. Oni nemaju nikakvih posebnih organa za te poslove osim svoga štaba.

U smislu prednjeg objašnjenja, izdati potrebna naređenja i uputstva potčinjenim štabovima, jedinicama i komandama."

Dostavlja se prednje radi zanja i postupka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Rade Žigić v.r.

Komandant, general-lajtnant:
Ivo Gošnjak v.r.

M.P.

Točnost prepisa ovjerava:
Za načelnika Štaba,
pomoćnik, potpukovnik:
M.[2] Pavlović

DOSTAVLJENO:
K-di pozadine GŠH
Štabu IV. i X. Korpusa,
K-di I. art. i pješ. of. škole.

ŠTAB
IV UDARNOG KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE
Broj———
dne———194——

[2] Milutin

BR. 75

IZVJEŠTAJ SAOBRAĆAJNOG ODSJEKA VOJNE OBLASTI 4. UDARNOG KORPUSA OD 30. APRILA 1945. SAOBRAĆAJNOM ODJELJENJA KOMANDE POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O RADU ŽELJEZNIČKE, POŠTANSKO-TELEGRAFSKO-TELEFONSKE I TRANSPORTNE SEKCIJE I SEKCIJE ZA ODRŽAVANJE KOMUNIKACIJA U APRILU[1]

VOJNA OBLAST IV. UD. KORPUSA
JUGOSLAVENSKE ARMIJE
SAOBRAĆAJNI OTSJEK
Broj 356
30. IV. 1945

KOMANDI POZADINE G.Š.H.
Saobraćajno Odjeljenje

Dostavlja se mjesečni izvještaj o radu ovoga otsjeka za mjesec April 1945 g.

Organizaciono stanje

1. Željeznička sekcija
2. P.T.T. Sekcija
3. Transportna sekcija
4. Sekcija za nadzor i uzdržavanje komunikacija.

Željeznička sekcija:

U toku mjeseca vršena je reorganizacija radnih željez. četa i priprema radne snage za što bolji brži rad na obnovi željeznica, kako u sadanjem stanju, tako u momentu oslobođenja gradova sa kojima se spaja naša željeznica tj. Karlovac — Caprag.

Da bi se rad odvijao ubrzanim tempom dobivamo zarobljenike koji rade na pruzi.

Željeznička pruga Maja — Vrginmost je potpuno gotova solidno izgrađena. Dalje se vrši rad isto i to: od Maja — Bačuge, gdje je ranije prekopana, ubacuju se šinska polja a pod svako polje uvlači se od 4—6 pragova, zato da se može sa pružnim kolicima vršiti prevoz pragova, također se pristupilo istom poslu na dijelu pruge od Vrginmosta — Vojnića i na tom dijelu je prekopana posteljica. Od stanice Vojnić — Uti-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 27—1/9, k. 128.

nja treba da se izvrši prokopavanje i do Skakavca postavljanje.

Rezultat rada u ovom mjesecu nije zadovoljio prema prošlom,[2] uzroci su bili: a) nedostatak alata, b) nedostatak ljudstva i c) narodna sjetva. U toku mjeseca postavljeni su komandanti željezničkih stanica i linija, koje spadaju pod komandu Karlovac. Predlog za iste dostavljen je naslovu pod brojem 278 od 16. IV. 1945. g.[3]

P.T.T. Sekcija.

U toku mjeseca tj. odmah poslije oslobođenja Ogulina,[4] pristupljeno je reorganizaciji p.t.t struke u Karlovačkom i Žumberačkom području, jer su ista sada povezana sa ostalim Područjima ove Oblasti.[5]

Dvolančana linija je uspostavljena od Topuskog preko V. Kladuše do Cetingrada. Poslije oslobođenja Bihaća[6] izgrađena je linija Poljanak — Saborski — Lička Jesenica — Plavča Draga — Plaški — Josipdol — Ogulin i linija Lička Jesenica — Dabar, sve su ove linije jednolančane i polustalne. U toku je izgradnja linije Slunj — Primišlje — Ogulin preko Kukače (dvolančana).

Dovoz stupova na ovome potezu mnogo otežava rad. Nakon završetka ove linije pristupiće se podizanju dvolančane linije Slunj — Veljun — Karlovac, Slunj — Cetingrad i Slunj — Rakovica — Drežnik — Vaganac — Ličko Petrovo Selo — Bihać.

U vezi preuzimanja p.t.t ustanova prilikom oslobođenja gradova, Komandama područja data su uputstva koja su primljena od naslova.

Transportna sekcija.

Rad ove sekcije ovog mjeseca bio je kao i dosada uglavnom u prevoženju hrane za potrebe garnizona kao i za potrebe operativnih jedinica. Svi prevozi uglavnom vršeni su sa

[2] Vidi dok. br. 51.

[3] Taj dokumenat nije pronađen.

[4] Detaljnije o borbama za oslobođenje Ogulina vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 103.

[5] Riječ je o Banijskom, Bihaćkom, Prvom i Drugom kordunaškom i Turopoljsko-posavskom području (vidi dok. br. 11).

[6] Opširnije o borbama za oslobođenje Bihaća vidi dok. br. 82, depeše od 21 do 30. marta i tom XI, knj. 4, dok. br. 8, 16 i 65.

vozarskim eskadronima i kamionima ovoga otsjeka, jer mobilizacija kola preko saobraćajnih povjerenika Komandi Mjesta vrši se samo za najnužnije potrebe s obzirom na proljetne radove i mali broj sprege.

U toku mjeseca preveženo je:

Kolima	1,519.390 kg hrane
Prevaljeno	146.088 km
Utrošeno kola	7.511
" " za razne prevoze . .	3.906
Prevezeno ljudi	1.906
Kamionima prevezeno	20.500 kg hrane
Razne robe prevezeno	87.000 "
Prevezeno ljudi	605
Utrošeno benzina za prevoz i šoferski kurs	1.458 l
Utrošeno ulja	56 l
" drva	370 kg

Šoferski kurs počeo je 12. III. 1945 i isti ima završiti 10. V. 1945 i to 48 slušaoca.

Drugi šoferski kurs trebao je započeti 12. IV. 1945, ali se dosada mjesto pozvanih 70 javilo 24 druga. Čeka se na dolazak istih.

Sekcija za nadzor i uzdržavanje komunikacija.

Rad ove sekcije u toku mjeseca bio je uglavnom na popravku ceste tj. samo na pojedinim predjelima cesta koje su bile osjetljive za automobilski saobraćaj. Stanje ceste na sektoru ove Oblasti za sada donekle udovoljava, ali povratku istih treba čim prije pristupiti. Da bi se ovome radu moglo čim prije pristupiti bilo bi potrebno nekoliko kamiona koji bi razvažali kamen na one dijelove ceste gdje je to najpotrebnije.

Drobilica koja priređuje kamen na I. Kordunskom Području za sada ne radi radi pomanjkanja nafte, a ona koju je naslov uputio ovoj Oblasti ostala je u Slunju kod Saobraćajnog otsjeka IV. Ud. Karpusa i o njenom radu nemamo nikakvih podataka.

Organizacija radnih četa i bataljona prema dopisu naslova je u toku o čemu će se podneti izvještaj tokom mjeseca maja 1945. g.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

v. d. šefa Saobraćajnog otsjeka poručnik:
D. Mitić

Zamj. komandanta IV. ud. Korp. major:[7]

KOMANDA POZADINE
GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
JUGOSLAVENSKA ARMIJA
Saobraćajno odjeljenje
Primljeno 15/5 1945 god.
Riješeno ————

BR. 76

IZVJEŠTAJ EKONOMSKOG ODSJEKA VOJNE OBLASTI 4. UDARNOG KORPUSA OD KRAJA APRILA 1945. ODJELJENJU ISHRANE KOMANDE POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O ORGANIZACIJI, RADU I MATERIJALNOM STANJU KOMANDI PODRUČJA U MARTU[1]

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE JUGOSLAVENSKE ARMIJE
Odjeljenju ishrane

Dostavljamo mjesečni izvještaj za mjesec mart 1945 god. Izvještaj dostavljamo sa zakašnjenjem, radi pokreta koje je ova Oblast izvršila prilikom neprijateljskih ispada u Baniju.[2]

I. Rad sa Komandama Područja

1. Komanda Banijskog Područja.

a) Organizaciono stanje. Organizaciono stanje nije se promijenilo od zadnjeg izvještaja.[3] Ekonomat Klasnić ušao je po-

[7] Potpis nečitljiv.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 6—1/7, k. 128 A. Redakcija nije utvrdila kad je pisan izvještaj, ali, na osnovu datuma prijema u Glavnom štabu Hrvatske (30. aprila), proizlazi da je pisan krajem aprila 1945.

[2] O neprijateljskom prodoru na oslobođeni teritorij Banije vidi dok. br. 62.

[3] Vidi dok. br. 11.

novno u sastav Komande mjesta Glina. Taj ekonomat ima jedno slagalište za primanje i izdavanje hrane, pod kontrolom Komande mjesta Glina.

Rukovodeći kadar tog područja u stručnom pogledu je zadovoljavajući, dok se naročito niko ne ističe.

Odnosi sa Narodnim vlastima su vrlo dobri.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana svih jedinica vrši se isključivo iz vojnih magazina. Ishrana je bila dobra, kao i ishrana bolnica, radionica i kurseva.

Prikupljanje hrane vršilo se uglavnom iz dobrovoljnih priloga, a djelomično i iz rekvizicije i konfiskacije. Predviđena norma za sakupljanje hrane na tom području nije zadovoljena, radi ispada neprijatelja. Sakupljeno je 65 vagona hrane, dok je ostatak od 10 vagona u pitanju, jer je neprijatelj pri svom upadu palio i pljačkao, naročito u kotarevima Dvor, Petrinja i Kostajnica, koji su do sada najviše davali.

Iz istih razloga nije udovoljeno niti normi za stočnu hranu. U poluoslobođenom teritoriju općine Gora izvršena je rekvizicija, koja je dala 10 vagona sijena. Rekvizicija je vršena i na ostalom dijelu teritorija, ali nije dala zadovoljavajućih rezultata, te je snadbijevanje stočnom hranom bilo neredovito, a isto tako nema nikakovih zaliha. Stočne hrane prikupljeno je cca 40 vagona, što je tokom mjeseca i utrošeno. VII. U. Divizija snabdijevala se je stočnom hranom djelomično sa terena, na taj način što je prilikom svojih akcija izvlačila i sijeno za prehranu svojih konja.

Stanje odjeće i obuće donekle se je popravilo, te su zadovoljene najnužnije potrebe. Obučeno je oko 50%, a obuveno oko 80% ljudstva.

Nabavni centar ne postoji, nego se ta Komanda snabdjeva najnužnijim materijalom preko Nabavnog centra T. P. Područja,[4] odnosno preko ovog Otsjeka.

Prolazna kuhinja postoji pri Komandi mjesta Glina.

Prosječno ekonomsko stanje tog teritorija je dobro, no prilikom zadnjeg upada neprijatelja učinjene su znatne štete. Neprijatelj je zapalio i opljačkao 17 sela, no točni podaci o učinjenoj šteti nisu nam još poznati.

c) Novčano stanje se je prilično popravilo. Novac je ulazio uglavnom od dobrovoljnih priloga, te novčanih kazni, što se vidi iz priloženog blagajničkog izvještaja.[5]

---

[4] Odnosi se na Komandu Turopoljsko-pokupskog područja.

[5], [7], [8], [9], [10], [13] i [14] *Ti dokumenti* se nalaze u AVII, reg. br. 41—3, k. 128 A.

2. *Komanda Bihaćkog Područja.*[6]

a) Organizaciono stanje promijenilo se u toliko, što je rukovaoc spreme i materijala postavljen za ekonoma novoformirane Komande mjesta Bihać. Nedostaje pomoćnik referenta. Za magazionera bolnice IV/5 postavljen je jedan drug, koji je svršio knjigovodstveni kurs. U tom području još uvijek se osjeća pomanjkanje stručnog osoblja, kao i pismenih drugova.

Dne 11. III. 1945 održana je konferencija ekonoma Komandi mjesta, na kojoj su pretresana sva važnija pitanja, te postavljeni zadaci, naročito u pogledu sakupljanja hrane i obrade bašta.

Novoosnovana Komanda mjesta Bihać također oskudijeva na stručnom osoblju, te ima samo ekonoma. Taj nedostatak morat će se popuniti iz drugih Područja, čim završi Niži intendantski kurs.

Odnosi sa N.O.O.-ima su vrlo dobri.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana svih jedinica i ustanova vršila se je iz vojnih magazina, redovito i bez nedostataka i zastoja. Tako isto je bila dobra i ishrana bolnica i radionica. Poteškoće su bile u izradi kruha, jer su pekare imale premaleni kapacitet. Izgrađena je nova pekara u Tršcu sa kapacitetom od 1.000 kg kruha dnevno, koja je već započela sa radom. Također su pronađene dvije ispravne pekare u samom Bihaću, što je znatno olakšalo snabdijevanje jedinica na položaju kruhom.

Predviđena norma za sakupljanje hrane još nije udovoljena, ali se kampanja nastavlja, te će u najkraćem vremenu biti udovoljeno normi.

Prolazne kuhinje postoje pri Komandi Područja, te pri Komandama mjesta Vel. Kladuša, Cazin i Bihać. Ishrana je ista kao i ishrana vojnika vojnopozadinskih ustanova.

Nabavni centar ne postoji, jer je padom Bihaća otpala svaka mogućnost nabavke materijala sa neoslobođenog teritorija.

Ishrana stoke vrši se iz vojnih senjaka. Hrana se je sakupljala otkupom, te je bila zadovoljavajuća.

Rad radionica vidi se iz izvještaja,[7] a osjećala se nestašica materijala.

Stanje odjeće i obuće je vrlo slabo, te imade cca 60% ljudstva vrlo slabo odjevenog i cca 40% slabo obuvenih.

c) *Novčano stanje* je slabo, te postoji dug kod raznih nabavljača u iznosu od 800.000 kuna.

---

[6] Vidi dok. br. 11, napomenu 3.

3. *Komanda Karlovačkog Područja.*

a) Organizaciono stanje nije se promjenilo od zadnjeg izvještaja. Kako je to Područje većim dijelom neoslobođeno i izloženo stalnim ispadima neprijatelja, to su i mogućnosti rada vrlo ograničene, te se nije ukazala potreba za provođenje većih reorganizacija. Ljudstvo koje radi na tom teritoriju potpuno zadovoljava.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana ustanova vrši se uglavnom iz vojnih magazina, dok operativnih jedinica na tom teritoriju i nema. Karlovački P. Odred hrani se sa terena. Ishrana je bila dosta slaba, jer se, radi neprestanih upada neprijatelja, hrana vrlo teško sakuplja.

Nabavni centar postoji, ali, radi već spomenutih prilika, radi vrlo slabo.

Stanje odjeće i obuće je vrlo slabo. Odjeća dodijeljena od strane ovog Otsjeka još se nije prebacila.

Rad radionica također je vrlo skučen, a vidi se iz priloženih pregleda.[8]

Opće materijalno stanje tog teritorija dosta je dobro ali je rad na sakupljanju hrane ljudske i stočne gotovo nemoguć radi već spomenutih prilika.

c) Novčano stanje je vrlo slabo.

4. *Komanda I. Kordunskog Područja.*

a) Organizaciono stanje nije se promijenilo od zadnjeg izvještaja, te je u svemu usklađeno sa uputama ovog Otsjeka od 25. XI. 1944 god.

Prosječna stručna sposobnost sveg ljudstva ekonomske struke je dobra i zadovoljavajuća. Naročito se ne ističe nitko.

Stručno osoblje po Komandama mjesta je također zadovoljavajuće.

Odnosi sa N. O. O-ima su vrlo dobri.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana svih jedinica i ustanova vrši se isključivo iz vojnih magazina, te je kao i ishrana bolnica, radionica i kurseva bila dobra i zadovoljavajuća.

Hrana se sakuplja na dobrovoljnoj bazi, te otkupom na poluoslobođenom i još neoslobođenom teritoriju. Kampanja je završena i prikupljena hrana premašila je određenu normu, osim u mesu, koje se nije moglo izvući radi upada neprijatelja. Kako su ti upadi sada prestali, to će se rad nastaviti i izvući predviđene količine mesa.

Ušur je organizovan, te se u tom pogledu opažaju stalna poboljšanja, što se vidi iz izvještaja[9] o prihodima od ušura.

Prolazna kuhinja postoji samo pri Komandi mjesta Topusko sa dnevnim kapacitetom od 300—400 obroka.

Nabavni centar postoji, ali su mogućnosti rada vrlo slabe.

Zemunica imade 28 sa kapacitetom od cca 26 vagona. Hrana se sprema u nadzemne magazine.

Ribarska ekipa je organizovana, te se vrše pripreme za daljnji rad.

Otpaci kod klanja stoke se sakupljaju i upotrebljavaju za proizvodnju sapuna. Za proizvodnju ulja i masti nema mogućnosti.

Stoka se ishranjuje sa vojnih senjaka. Stočna hrana se sakuplja rekvizicijom i konfiskacijom, ali su mogućnosti vrlo malene radi iscrpljenosti teritorija, te ne postoje nikakve zalihe.

Stanje odjeće i obuće je dosta dobro. Zadužni spiskovi se vode.

Rad radionica je dosta ograničen, a vidi se iz priloženih pregleda.[10]

Opće ekonomsko stanje je dosta slabo. Teren je iscrpljen, a izgledi za dalje su znatno manji, jer jesenja sjetva većinom nije obavljena, a na jarom sjemenju se vrlo oskudijeva.

c) Novčano stanje popravilo se je u toku prošlog mjeseca. Blagajničke knjige vode se uredno.

5. Komanda II. Kordunskog Područja.

a) Organizaciono stanje. Organizaciono stanje nije se promijenilo. Sekcija je popunjena sa dovoljnim brojem ljudstva, koje uglavnom zadovoljava na svojim dužnostima.

Sa ekonomima Komandi mjesta održana je dne 16. III. 1945 konferencija na kojoj su pretreseni svi važniji problemi i podijeljeni zadaci za budući rad.

Odnosi sa N.O.O-ima su vrlo dobri.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana vojske, jedinica i ustanova, te bolnica, radionica i kurseva vrši se iz vojnih magazina. Ishrana je zadovoljavajuća. Za ishranu operativnih jedinica, koje su operisale na teritoriju tog područja prebacivala se je hrana iz drugih područja, jer je taj teritorij pasivan, te je jedva u stanju da prehrani vojnopozadinske ustanove na svom terenu.

Hrana se je sakupljala iz dobrovoljnih priloga, te je premašena postavljena norma, osim u mesu. Kako je taj teren iscrpljen i nema stoke, sakupljena je izvjesna svota novaca

(cca 1,500.000 kuna), koja će se upotrijebiti za kupovanje stoke i začina.

Također je premašena i norma u stočnoj hrani, ali je sva ta hrana i utrošena, te nema nikakovih zaliha.

Pitanje ušura znatno je sređeno, te su prihodi mnogo veći.

Radionice su također prilično sređene, iako su mogućnosti rada vrlo ograničene. Sa radnicima se održavaju tjedno kulturno-prosvjetni sastanci.

Stanje odjeće i obuće je još uvijek dosta slabo.

Nabavni centar nema gotovo nikakovih mogućnosti za rad.

Za obradu bašta predviđeno je 25 jutara zemljišta, te je već nabavljena veća količina sjemenja i pristupilo se je radu.

Opće ekonomsko stanje tog teritorija vrlo je slabo, jer je taj kraj gotovo potpuno pasivan. To se stanje u zadnje vrijeme još pogoršalo, jer je neprijatelj i na tom terenu prilikom zadnjih upada palio i pljačkao.

c) Novčano stanje dosta je slabo.

6. *Komanda Pokupsko-Turopoljskog Područja*

a) Organizaciono stanje. To stanje ostalo je isto, kao i u prošlomjesečnom izvještaju. U ekonomskoj službi zaposlen je dovoljan broj ljudstva, koje na svojim dužnostima potpuno zadovoljava. Naročito se ističe sam referent sekcije svojom marljivošću, disciplinovanošću i visokim shvaćanjem odgovornosti, te rukovaoc ljudske hrane kapetan Posavac svojom prodornošću i snalažljivosti na terenu.

Odnosi sa N.O.O-ima su dobri.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana vojske, bolnica, radionica i kurseva vršena je iz vojnih magazina, te je bila dobra i zadovoljavajuća.

Postavljena norma za sakupljanje hrane nije zadovoljena iz razloga, što je osiguranje sa komunikacije Zagreb — Sisak prerano povučeno iz operativnih razloga, te na taj način nije bilo moguće potpuno iskoristiti kotar Sisak i južnu Posavinu. Sama Posavina već je gotovo iscrpljena, jer, ukoliko je nije neprijatelj opljačkao, narod je sam rasprodao hranu, naročito u mjestima koja se nalaze u blizini neprijateljskih uporišta. Osim toga, postoje velike saobraćajne neprilike radi loših puteva, kao i pomanjkanja prevoznih sredstava, jer su Narodne vlasti uzele u zaštitu bređe kobile, kojih u Posavini ima najviše, i zabranile da se upotrebljavaju za teže prevoze.

Stanje odjeće i obuće donekle se popravilo.

Radionice su dobro organizovane, ali uslijed pomanjkanja materijila njihov je rad ograničen.

Ušur mlinova još uvijek nije potpuno organizovan, ali se sada radi na tome da se i to pitanje što prije sredi.

Bašte su uređene pri svim Komandama mjesta, te se sada radi na uređivanju istih.

Vakantnih posjeda obrađeno je u režiji same Komande Područja 8 jutara, dok će se daljnjih 12 jutara još obraditi.

Opće ekonomsko stanje tog teritorija je dosta slabo, jer je to područje već gotovo iscrpljeno, te su izgledi za daljnji rad vrlo slabi.

c) Novčano stanje popravilo se je donekle u prošlom mjesecu. Blagajničke knjige vode se uredno.

7) Komanda Žumberačkog Područja.

a) Organizaciono stanje provedeno je tačno po uputama ovog otsjeka a izmijenilo se utoliko što je dosadašnji referent poručnik Glišo Božić postavljen za zamjenika komandanta istog područja, a za referenta postavljen je st. vod. Edo Hron, dosadašnji ekonom Komande mjesta Jaska.[11] Svi drugovi koji rade po ekonomskoj grani zadovoljavaju na svojim dužnostima.

Odnosi sa N.O.O-ima su vrlo dobri.

b) Opće materijalno stanje. Ishrana ustanova, bolnica i radionica vrši se iz vojnih magazina. Operativnih jedinica momentalno na tom terenu nema.

Mogućnosti za sakupljanje hrane su vrlo malene, jer je slobodni dio tog teritorija iscrpljen, a na poluoslobođenom i još neoslobođenom teritoriju rad je nemoguć bez vojničkog osiguranja.

Stanje odjeće i obuće znatno se je popravilo jer se je uspjelo prebaciti svu robu, koja im je dodijeljena od strane ovog otsjeka.

Rad radionica je dobro organizovan, ali se i ovdje osjeća pomanjkanje materijala.

Opće ekonomsko stanje je dosta slabo. Slobodan dio teritorija je potpuno iscrpljen, dok bi se na poluoslobođenom i neoslobođenom teritoriju moglo još sakupiti izvjesne količine uz asistenciju operativnih jedinica.

c) Novčano stanje je dosta slabo.

---

[11] Jastrebarsko (kod Karlovca)

II. Rad ovog Otsjeka.

a) Organizaciono stanje promijenilo se utoliko što je dosadašnja tehničarka drugarica Čoklec Boža premještena u Sanitetski Otsjek, a na njezino mjesto došla je drugarica Pipić Olga. U samom rukovodstvu nije bilo nikakovih promjena. Referent materijalne sekcije postao je drug Jakulić Ivan, jer je drug Srećko Malić otišao u Beograd.

Organizacija ekonomskih sekcija po Komandama Područja također je ostala ista, osim manjih promjena koje su navedene u izvještaju o radu po Komandama Područja. Na svim područjima osjeća se još uvijek pomanjkanje potpuno stručnih kadrova, a napose dobro pismenih i verziranih ljudi za pravilno vođenje administracije.

b) Rad sekcija. Provijantska. Šef te sekcije, odnosno pom. šefa Otsjeka, kapetan Livojević[12] nalazio se je i u toku prošlog mjeseca veći dio vremena u južnoj Posavini na radu oko prebacivanja hrane i stoke. Taj je rad prekinut nakon što su operativne jedinice napustile komunikaciju Zagreb — Sisak, kako je navedeno u izvještaju Pokupsko-Turopoljskog Područja.

Intendant prehrane radi i dalje na dispoziciji i izdavanju hrane svim jedinicama i ustanovama na teritoriji ove Oblasti.

Poručnik Kosanović zadužen je po pekarama, te je obišao skoro sva područja i pristupio organizaciji pekara, kao i izgradnji novih, od kojih su neke već započele s radom.

Drug Šćetko radio je na organizaciji mlinova i sređivanju ušura, te su se u tom pogledu pokazala izvjesna poboljšanja.

Drug Branko Relić nalazio se je jedno vrijeme u Komandi Pokupsko-Turopoljskog Područja, a kasnije na terenu Bihaćkog Područja, naročito za vrijeme evakuacije ratnog plijena iz Bihaća.

Drug Milan Vujičić nalazi se još uvijek u Dalmaciji, kao i drug Platiša.

Materijalna sekcija. Ta sekcija nije se još uvijek dovoljno razvila, radi toga što se šefovi te sekcije tako često mijenjaju, pa joj je potrebna stalna pomoć i podrška samog šefa i pom. šefa Otsjeka. Novi referent te sekcije vrlo je agilan i sposoban, pa ima izgleda da će se prilike u toj sekciji u najskorije vrijeme srediti.

Rad radionica koje spadaju pod tu sekciju vidi se iz priloženih pregleda.[13]

---

[12] Zlatko

Garnizona sekcija i blagajna. Ta sekcija nema još dovoljno mogućnosti za veći rad. Stanje blagajne se je donekle popravilo.

Rad ostalih članova Otsjeka.

Ostali članovi obavljaju svoje dužnosti po kojima su zaduženi savjesno i uredno. Drug Vratarić obišao je sve Komande Područja po pitanju sređivanja knjigovodstva i administracije.

Sam šef Otsjeka, kao i pomoćnik šefa radili su također na terenu, te u samom Otsjeku, dajući direktive i uputstva svem osoblju.

Detaljni podaci vide se iz priloženih pregleda.[14]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. šefa ekonom. Otsjeka, Zamj. komandanta IV. U. Korpusa,
poručnik p. pukovnik:
Vladić[15] **Uroš Krunić**

M.P.[16]

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
KOMANDA POZADINE
GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
Odjeljenje za ishranu
I. Br. 977

Primljeno 30. 4. 1945. god.
Riješeno ————————

[15] Petar

[16] Okrugli pečat: Vojna oblast 4. korpusa NOV Jugoslavije — Ekonomski otsjek.

BR. 77

IZVJEŠTAJ ŠTABA 13. UDARNE DIVIZIJE OD 30. APRILA 1945. ŠTABU 4. ARMIJE JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI, FORMACIJSKOJ POPUNJENOSTI ŠTABOVA I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB
13. UDARNE DIVIZIJE
XI KORPUSA NOV[2]
Str. Pov. Broj 31/30. IV 1945

OPĆI VOJNO-ORGANIZACIONI IZVJEŠTAJ ZA MJESEC APRIL 1945. GOD. DOSTAVLJA. —

ŠTABU IV. JUGOSLAVENSKE ARMIJE

I. OPERATIVNA SITUACIJA

Operativno područje ove divizije od posljednjeg izvještaja[3] do danas je na sektoru: Srednja Gora — Podlapača — Ljubovo — Perušić — Kozjan, Otočac — Brlog — Brinje — Jezerane, Josipdol — Oštarije — Ogulin, Tounj — Generalski Stol, Lokve — Mrzla Vodica — Kamenjak — Grobničko Polje — Podkilavac — Klana.

Od prošlog izvještaja pa do 25. III. o g. Divizija se nalazila na sektoru Srednja Gora — Vrebac — Mekinjar i Udbina, gdje je sprječavala neprijatelju ispade na oslobođeni teritorij, a od 25. III. o. g. Divizija je, u zajednici sa ostalim jedinicama Armije, učestvovala u ofanzivi sa zadatkom bočnog osiguranja od pravca Gospića i Perušića.[4] Po zauzeću Bihaća[5] Divizija sa ostalim snagama Armije prelazi u ofanzivu na Perušić[6] — Otočac — Brlog — Brinje — Jezerane — Josipdol — Oštarije — Ogulin — Tounj i Generalski Stol. Po oslobođenju Tounja, Divizija je izvršila pokret na sektor Mrkopalj — Sun-

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 4 — 1/3, k. 915 A.

[2] Štab 11. korpusa je rasformiran 25. aprila 1945, pa je 13. divizija neposredno potčinjena Štabu 4. armije JA.

[3] Vidi dok. br. 28.

[4] Detaljnije o borbama u tom periodu vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 11.

[5] Opširnije o bihaćkoj operaciji vidi dok, br. 72, napomenu 7, dok. br. 82, depeše od 21. do 30 marta i tom XI, knj. 4, dok. br. 4 i 65.

[6] Detaljnije o borbama za oslobođenje Perušića vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 29.

geri, gdje je, u zajednici sa 43. Divizijom, izvršila napad na neprijateljsko uporište Lokve — Mrzla Vodica,[7] a po zauzimanju istih produžila gonjenje neprijatelja pravcem G. Jelenje — Kamenjak — Grobničko Polje — Podkilavac — Klana.[8]

U vremenu od 25. III. do 21. IV. o. g. Divizija je kao cjelina bila u stalnoj ofanzivi, dok na sektoru Klana neprijatelj je sredio svoje snage i zadržao nas na sjeveroistočnom dijelu Klane.

Za sve vrijeme izvršenja prednjih akcija Divizija je bila potpomognuta sopstvenom artiljerijom i artiljerijom dodijeljenom od Armije.

Svi zadatci koji su bili postavljeni pred ovu Diviziju izvršeni su sa uspjehom.

Za vrijeme ovih operacija neprijatelj je pružio žilav otpor na Tounju, Lokvama i Klani, dok na ostalim sektorima pod prvim našim udarcima neprijatelj se povlačio.

II. ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA SA NJIHOVIM OTSJECIMA.

Štab divizije: Komandant, pomoćnik politkomesara, načelnik štaba, šef operativnog otsjeka, šef izviđačko-obavještajnog otsjeka, šef otsjeka za vezu, šef otsjeka za evidenciju i popunu, šef šifrantskog otsjeka, šef administrativno-ekonomskog otsjeka, šef personalnog otsjeka, otsjek za organizaciju i transport, šef otsjeka za intendantsko snabdijevanje, šef otsjeka za ishranu, šef otsjeka za ratni plijen, šef financijskog otsjeka, divizijski ljekar, divizijski veterinar, vojni isljednik, sekretar suda.

Nedostaje: politkomesar Divizije, čiju dužnost vrši pomoćnik politkomesara Divizije. Zamjenik komandanta, ađutant čiju dužnost vrši kapetan Radović Miloš, u izviđačko-obavještajnom otsjeku nedostaje oficir tumač, u otsjeku za vezu nedostaje pomoćnik šefa za radio-vezu, u otsjeku za evidenciju i popunu nedostaje sekretar, divizijski topograf, šef političko-prosvjetnog otsjeka, komandant artiljerije, šef otsjeka za artiljerijsko snabdijevanje, načelnik inžinjerije, šef kemijske službe, komandant pozadine, načelnik štaba pozadine, šef vojnotehničkog otsjeka, šef automobilske službe, vojni tužioc, i pretsjednik suda.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: Komandant Divizije potpukovnik Vojvodić Dimitrije premješten je u Štab IV. Armije, a za komandanta Divizije postavljen je komandant

[7] i [8] Opširnije o tim borbama vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 95 i 96.

35. Ud. Divizije potpukovnik Grubor Nikola, politkomesar Divizije potpukovnik Matić Đuro premješten je za Generalštab, pomoćnik komesara major Kosovac Mića premješten je u štab XI. Korpusa, a za pomoćnika komesara Divizije postavljen je major Bude Bosnić, dosadašnji pomoćnik komesara 35. Ud. Divizije, načenik štaba major Jovo Lončarić nalazi se u bolnici od ranije, a dužnost načelnika štaba vrši major Počuča Milan, do sada načelnik štaba 35. Ud. Divizije.

Za šefa operativnog otsjeka Divizije postavljen je kapetan Rašeta Petar dosadašnji načelnik štaba III. brigade u 35. Ud. Diviziji, za šefa izviđačko-obaveštajnog otsjeka postavljen je drug Javornik Ivan, do sada ob. oficir 35. Ud. Divizije, za šefa otsjeka za vezu postavljen je kapetan Trbović Nikola, dosadašnji referent za vezu 13. Ud. Divizije, za šefa otsjeka za popunu i evidenciju postavljen je potporučnik Đukanović Petar, dosadašnji šef kancelarije 13. Ud. Divizije, za šefa šifrantskog otsjeka postavljen je drug Pećarić Zdravko, dosadašnji šef šifrantskog centra divizije, za šefa administrativno-ekonomskog otsjeka postavljen je poručnik Vukobratović Petar, za šefa personalnog otsjeka postavljen je drug Stanić Andre, za šefa otsjeka za organizaciju i transport postavljen je poručnik Grga Branko, za šefa otsjeka za intendantsko snabdijevanje postavljen je zastavnik Kovačević Petar, za šefa otsjeka za ishranu postavljen je drug Brnčić Ivo, za šefa otsjeka za ratni plijen postavljen je drug Ivanišević Rudolf, za šefa financijskog otsjeka postavljen je drug kapetan Vodanović Metod, za vojnog islednika postavljen je drug Jerković Milan, za sekretara suda postavljen je drug Horacijo Hrvoje, referent artiljerije kapetan Antić Emil premješten je u štab Korpusa.

Štab I. brigade: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, načelnik štaba, ađutant, šef operativnog otsjeka, šef izviđačko-obaveštajnog otsjeka i šef otsjeka za vezu. Nedostaje: zamjenik komandanta brigade jer se isti nalazi u bolnici, a drugi nije postavljen, šef otsjeka za evidenciju i popunu, šef šifrantskog otsjeka, šef administrativno-ekonomskog otsjeka, šef političko-prosvjetnog otsjeka, brigadni inžinjer-oficir, šef hemijske službe, komandant artiljerije, šef otsjeka za artiljerijsko snabdijevanje, komandant pozadine, šef vojnotehničkog otsjeka i šef finansijskog otsjeka.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: za komesara brigade postavljen je drug major Gojko Uzelac, do sada politkomesar II. brigade 35. Ud. Divizije, a komesar major Kosanović Nikica postavljen je za pomoćnika komesara II. brigade. Za pomoćnika politkomesara postavljen je drug Ivošević Nikica, do sada pomoćnik komesara II. brigade 35. Ud. Divizije, za

ađutanta postavljen je poručnik Medić Milan, komandant bataljona u 19. Ud. Diviziji, za šefa operativnog otsjeka postavljen je kapetan Boro Sušanj operativni oficir brigade, za šefa izviđačko-obaveštajnog otsjeka postavljen je poručnik Frković Pero, vojno-ob. oficir brigade, za šefa otsjeka za vezu postavljen je drug Stipanović Joso, st. vodnik, do sada komandir čete za vezu u brigadi.

Štab 1. bataljona: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, I. ađutant i II. ađutant. Nedostaje šef kemijske službe.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: Za komandanta bataljona postavljen je drug Mamula Vojo, v.d. komandanta 3. bataljona, a komandant istog bataljona poručnik Kosanović Milan premješten za komandanta 3. bataljona iste brigade. Za komesara bataljona postavljen je kapetan Kezele Ivan, bivši komesar bataljona u II. brigadi 35. Ud. divizije. Komesar bataljona kapetan Marušić Ivan postavljen je za komesara medico-sanitarnog bataljona divizije. Za I. ađutanta postavljen je zastavnik Kostić Mane, do sada zamj. komandanta bataljona u 35. Diviziji. Za II. ađutanta postavljen je drug Tatalović Nikola, do sada operativni oficir bataljona u 35. Diviziji.

Štab 2. bataljona: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara i II. ađutant. Nedostaje I. ađutant i šef kemijske službe.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: Komandant bataljona kapetan Carić Milan poginuo je, a za komandanta bataljona postavljen je potporučnik Labus Dane, do sada na dužnosti I. ađutanta u istom bataljonu, za II. ađutanta postavljen je poručnik Glišo Mamula.

Štab 3. bataljona: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, I. ađutant, II. ađutant. Nedostaje: šef za hemijsku službu.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: Komandant bataljona drug Glišo Mamula premješten je za komandanta 1. bataljona, a za komandanta bataljona postavljen je poručnik Kosanović Milan. Za I. ađutanta postavljen je poručnik Blanuša Đuro, zamj. komandanta bataljona u 35. Ud. Diviziji. Za II. ađutanta postavljen je poručnik Rade Martinović, zamj. komandanta bataljona u 35. diviziji.

Štab II. brigade: komandant, politkomesar, zamjen. komandanta, pomoćnik politkomesara, načelnik štaba, ađutant, šef operativnog otsjeka, šef izviđačko-obavještajnog otsjeka, šef otsjeka za vezu, šef otsjeka za šifru, šef političko-pros-

vjetnog otsjeka, komandant pozadine, šef otsjeka za ishranu, šef otsjeka za intendantsko snabdijevanje, šef otsjeka za evidenciju i popunu. Nedostaje: šef administrativno-ekonomskog otsjeka, brigadni inžinjer. oficir, šef hemijske službe, komandant artiljerije, šef otsjeka za artiljerijsko snabdijevanje, šef vojno-tehničkog otsjeka, šef financijskog otsjeka. Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: pomoćnik komesara brigade kapetan Blažević Anđelko premješten je u štab Korpusa, a za pomoćnika komesara brigade postavljen je major Kosanović Nikica, politkomesar I. brigade. Za ađutanta postavljen je kapetan Ivošević Dušan. Za šefa operativnog otsjeka postavljen je kapetan Ivošević Đuro. Za šefa izviđačko-obavještajnog otsjeka postavljen je poručnik Grga Komadina. Za šefa otsjeka za vezu postavljen je drug Opačić Luka. Za šefa otsjeka za šifru postavljen je drug Deželin Ivan. Za šefa političko-prosvjetnog otsjeka postavljen je poručnik Sekulić Anton. Za komandanta pozadine postavljen je potporučnik Gostović Đuro, za šefa otsjeka za evidenciju i popunu poručnik Trbović Mile, za šefa otsjeka za intendantsko snabdijevanje postavljen je drug Zrnić Pero.

Štab I. bataljona: komandant, komesar, pomoćnik komesara, I. ađutant i II. ađutant. Nedostaje šef za hemijsku službu.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: bivši komandant bataljona poručnik Mate Antonić prekomandovan je u III. brigadu, a za komandanta bataljona postavljen je poručnik Bude Đurić, dosadanji ob. oficir II. brigade 35. Ud. Divizije. Dosadašnji komesar bataljona Radule Anton premješten je na službu u Prop-otsjek brigade, a za komesara bataljona postavljen je Frančišković Stanko, dosadašnji komesar 4. bataljona I. brigade. Za I. ađutanta postavljen je drug Mile Tomić, bivši komandant 4. bataljona.

Štab 2. bataljona: komandant, komesar, pomoćnik politkomesara, I. ađutant i II. ađutant. Nedostaje: šef hemijske službe.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: za komesara bataljona postavljen je drug Baterić Zvonko, dosadašnji pomoćnik komesara bataljona u II. brig. 35. divizije. Komesar istog bataljona postavljen za komesara čete. Za I. ađutanta postavljen je drug Šojat Milan, zamj. komandanta bataljona u 35. diviziji. Za II. ađutanta postavljen je drug p. poručnik Vitas Gojko, zamj. komandanta bataljona u 35. diviziji.

Štab 3. bataljona: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, I. ađutant i II. ađutant. Nedostaje: šef hemijske službe.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: Komesar bataljona Rade Trbović stavljen na raspoloženje štabu brigade, a za komesara bataljona postavljen drug Mile Bajić, dosadašnji komesar bataljona u 35. diviziji. Pomoćnik komesara bataljona drugarica Turk Darinka premještena je u personalni otsjek brigade, a za pomoćnika komesara bat. postavljen je drug Radoslav Togunjac, komesar bataljona u istoj brigadi. Za I. ađutanta postavljen je drug poručnik Lončar Drago. Za II. ađutanta postavljen je drug p. poručnik Troha Anton. —

Štab III. brigade: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, zamjenik komandanta, načelnik štaba, šef operativnog otsjeka, šef izviđačko-obavještajnog otsjeka, šef otsjeka za vezu, šef političko-prosvjetnog otsjeka, šef otsjeka za ishranu, šef otsjeka za intendantsko snabdijevanje, brigadni ljekar. Nedostaje: Ađutant, šef otsjeka za evidenciju i popunu, šef šifrantskog otsjeka, brigadni inžinjer. oficir, šef hemijske službe, komandant artiljerije, šef otsjeka za artiljerijsko snabdijevanje, komandant pozadine, šef vojno-tehničkog otsjeka, šef financijskog otsjeka, šef administrativno-ekonomskog otsjeka, brigadni veterinar.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: komandant brigade kapetan Lončar Petar prekomandovan za štab Korpusa, a za komandanta brigade postavljen je major Breka Mane, dosadašnji komandant III. brigade 35. Ud. divizije, za šefa operativnog otsjeka postavljen je potporučnik Pešun Stjepan, za šefa izviđačko-obavještajnog otsjeka postavljen je drug Basarić Rade, za šefa otsjeka za vezu postavljen je poručnik Komadina Grga, za šefa političko-prosvjetnog otsjeka postavljen je poručnik Kosanović Rade, za šefa otsjeka za ishranu postavljen je zastavnik Dražić Ivan, za šefa otsjeka za intendantsko snabdijevanje postavljen je drug Dajč Božo.

Štab 1. bataljona: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, I. ađutant i II. ađutant. Nedostaje: šef hemijske službe.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: komandant bataljona Kosić Mane prekomandovan je u I. brigadu, a na njegovo mjesto za komandanta bataljona postavljen je drug Gnjatović Đuro, do sada komandant bataljona u 35. Ud. diviziji. Komesar bataljona kapetan Marušić Srećko prekomandovan je u štab Korpusa, a na njegovo mjesto postavljen je kapetan Vukelić Ivan, do sada na službi u štabu brigade. Za po-

moćnika komesara bataljona postavljen je drug Maljković Đuro, do sada pomoćnik komesara bataljona I. brigade ove divizije. Za I. ađutanta postavljen je drug Kuridža Stevo, a za II ađutanta drug Barić Ivan.

Štab 2. bataljona: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, I. ađutant i II. ađutant. Nedostaje: šef hemijske službe.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: komandant bataljona potporučnik Petrinović Branko premješten je za komandanta 3. bataljona iste brigade. Za komandanta ovog bataljona postavljen je drug Stipanović Simo, do sada komandant u III. brigadi 35. Divizije. Za politkomesara bataljona postavljen je kapetan Rađenović Mićo, do sada komesar bataljona u III. brigadi 35. divizije. Za pomoćnika politkomesara bataljona postavljen je drug Potkonjak Ilija, do sada pomoćnik komesara bataljona u III. brigadi 35. Ud. divizije. Raniji pomoćnik politkomesara bataljona Pleše Ivan prekomandovan je u pers. otsjek brigade. Za I. ađutanta postavljen je drug[9] , a za II. ađutanta postavljen je Kosanović Božo, do sada zamj. komandanta istog bataljona.

Štab 3. bataljona: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, I. ađutant i II. ađutant. Nedostaje: šef hemijske službe.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: komandant bataljona poručnik Butković Mate poginuo je, a za komandanta bataljona postavljen je potporučnik Petrinović Branko. Za I. ađutanta postavljen je drug Briški J o s o, a za II. ađutanta postavljen je drug[10] .— Za politkomesara bataljona postavljen je kapetan Radaković Joso, do sada politkomesar bataljona u III. brigadi 35. Div.

Štab inžinjeriskog bataljona: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, zamjenik komandanta, ađutant.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: Za zamjenika komandanta bataljona postavljen je potporučnik Zdelar Franjo, do sada komandant inžinjerijskog bataljona 35. Ud. divizije.

Bataljon za vezu: Komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, I. ađutant i II. ađutant.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: za komandanta bataljona postavljen je potporučnik Kokotović Jovo, do sada

[9] i [10] Tako je u originalu.

referent za vezu 35. Ud. divizije, za politkomesara postavljen je kapetan Rašeta Rade, za pomoćnika politkomesara postavljena je drugarica Pokrajac Milka. Za I. ađutanta postavljen je drug Vlaisavljević Dušan, za II. ađutanta postavljen je potporučnik Vučković Đuro.

Štab artiljerijskog diviziona: Rukovodioci ovoga štaba nisu postavljeni, pošto se taj divizion tek sada formira.

Štab mediko-sanitarnog bataljona: Komandant, komesar, pomoćnik politkomesara, st. ađutant, šef medicinsko-sanitetskog snabdijevanja i šef intendantskog snabdijevanja.

Promjene u ovom štabu bile su slijedeće: za komandanta bataljona postavljen je poručnik Polić Vladimir, do sada ref. saniteta divizije, za politkomesara postavljen je kapetan Marušić Ivan, do sada politkomesar u I. brigadi, za pomoćnika politkomesara postavljen je Korolija Tode, do sada pomoćnik politkomesara bataljona u 35. Diviziji. Za st. ađutanta postavljen je potporučnik Skunca Ivan, do sada zamjenik referenta saniteta I. brigade ove divizije, za šefa za medicinsko snabdijevanje postavljen je drug Bienenfeld Zlatko, do sada Referent apotekarstva 35. Ud. divizije. Za v.d. šefa intendantskog snabdijevanja postavljen je st. vodnik Čudić Stevo. Komandant bataljona poručnik Polić Vladimir premješten je za divizijskog ljekara u 43. Diviziju, a na njegovo mjesto postavljen je potporučnik dr. Tomašić Marijan.

III. OCJENA ŠTABOVA I JEDINICA:

. . .[11]

IV. FORMACIJSKO STANJE:

Ova Divizija ima tri brigade, inžinjerijski bataljon, bataljon za vezu, artiljerijski divizion u formranju, mediko-sanitarni bataljon, štapsku četu, izviđačku četu, auto-četu, radna četa pri Intendanturi.

Brigade su formirane od po tri bataljona sa tri pješadijske čete i mitraljeske čete, vod za vezu, izviđački vod.

Inžinjerijski bataljon formiran je od tri čete i to: pionirska, pontonirska i minerska četa i vod za vezu.

---

[11] Redakcija je izostavila personalne podatke o komandnom kadru.

Bataljon za vezu formiran je u tri čete, dok prema predviđenoj formaciji nedostaje štabna četa za vezu kao i ostala odjeljenja zbog nedostatka dovoljnog broja ljudstva i sredstava za vezu.

Mediko-sanitarni bataljon formiran je od dve čete i to: medicinska četa i evakuaciona četa.

Dana 2. IV. o.g. izvršena je popuna ove Divizije sa kompletne dvije brigade iz 35. Divizije i to: II. i III. brigadom i prištapske jedinice pri štabu 35. divizije.

Pomenute brigade ušle su u sastav odgovarajućih brigada ove Divizije, a 4. bataljon II. i III. brigade 13. Divizije pridodati su I. brigadi ove divizije. Jedinice pri štabu divizije ušle su u sastav jedinica pri štabu ove Divizije.

Ostale jedinice i odjeljenja koja po formaciji pripadaju Diviziji nisu se do sada mogla formirati zbog pomanjkanja ljudstva. U ovom vremenu primljen je izvjestan broj novomobilisanih boraca, a koji su većinom zarobljeni i raspoređeni su po jedinicama.

V. BROJNO STANJE I NAORUŽANJE:

Prilaže se po pregledu.[12]

Razlika u brojnom stanju od prošlog mjeseca je slijedeća: ulazak jedinica iz 35. Ud. divizije u sastav 13. Ud. divizije i popuna sa novomobilisanim ljudstvom.

VI. SOCIJALNO-NACIONALNI SASTAV:

Prilaže se pregled.[13] U istome ima dosta velikih razlika od prošlog izvještaja, a to je razlog koji smo naveli u brojnom stanju.

---

[12] Taj pregled se nalazi u AVII, reg. br. 30/7, k. 311 A. Zbirno brojno stanje ljudstva i naoružanja jedinica 13. divizije na dan 30. aprila 1945. godine objavljeno je u pregledu 4. armije JA (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 72).

Pregled brojnog stanja i naoružanja za mjesec mart 1945. objavljen je u ovoj knjizi u zbirnom pregledu 11. korpusa JA kao dok. br. 39.

[13] Taj pregled se nalazi u AVII, reg. br. 4 — 19/3, k. 915 A. Divizija je na dan 20. aprila imala: 1.445 starješina i 3.506 boraca. Ukupno: 4.951. Od toga: radnika 2.558, seljaka 1.429, intelektualaca 106, obrtnika i sitnih trgovaca 525, namještenika i srednjoškolaca 284, vojnih lica 24, policajaca i žandarma 15, a po nacionalnosti: Hrvata 3.303, Srba 1.502, Slovenaca 64, Crnogoraca 12, Muslimana 35, Talijana 18, Jevreja 7, Mađara 1, Slovaka 1, Nijemaca 3, i Poljaka 5.

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava na dan 20. marta 1945. objavljen je u ovoj knjizi kao dok. br. 29.

VII. NASTAVA U JEDINICAMA, ŠKOLAMA I KURSEVIMA:

Kako se kroz cijelo ovo vrijeme Divizija nalazi u pokretu i stalnim borbama, to se nastava po jedinicama nije mogla izvoditi jedino u iznimnim slučajevima kada se osjetila velika potreba da se borcima skrene pažnja na primijećene nepravilnosti.

Kod štaba Divizije održava se podoficirski kurs. Nastava u ovom kursu održava se po planu i programu dobivenom od štaba Korpusa. U ovom vremenu na podoficirskom kursu ima 45 slušaoca, koji su većinom izabrani od najboljih desetara i vodnika i uspijeh ovog kursa po dosadašnjem zapažanju biti će dosta dobar.

VIII. SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBA:

U našoj diviziji formirane su izviđačke jedinice, koje su do sada bile sa vrlo malim brojnim stanjem, dok ulaskom jedinica iz 35. Ud. divizije, izviđačke jedinice su se dosta popunile i upotrebljavaju se za namijenjene svrhe.

Veza: u ovoj diviziji u zadnjim operacijama i akcijama zadovoljila je. Poteškoće kod iste bile su utoliko što se ne raspolaže sa svim predviđenim sredstvima za vezu.

Radio-služba: u toku ovoga mjeseca radio-služba zadovoljila je u svom radu iako je bila unekoliko opterećena sa radom između više jedinica, a sa manjim brojem radio- stanica koje je imala na raspolaganju.

Vojno-obavještajna služba: zadovoljila je u zadnjim operacijama, dok prelaskom naših jedinica na sektor Gorskog Kotara i Istre i prihvatanjem frontalne borbe sa neprijateljem rad je otežan, što dovodi da potrebni podaci ne stižu na vrijeme, već sa izvjesnim zakašnjenjem.

Inžinjerijska služba: U svim ovim operacijama inžinjerijska služba zadovoljila, naročito u izgradnji manjih mostova i čišćenju i popravci komunikacija.

Sanitetska služba: Ova služba zadovoljava u radu. Svi ranjenici evakuisani su na vrijeme i istima ukazana je prva pomoć. U ovom vremenu nije bilo slučajeva ostavljanja ranjenika na položaju.

IX. MORAL, BORBENOST, ISHRANA, OPREMA, ZDRAVSTVENO STANJE I RAZNI PROBLEMI

Moral i borbenost boraca naše divizije je na dobroj visini, izuzev novoprimljenih — mobilisanih.

Ishrana naših jedinica vrši se po tablici propisanoj od strane Armije i ista je dosta dobra.

Zdravstveno stanje jedinica je dobro. Pojava zaraznih bolesti u toku ovoga mjeseca nije bilo.

Odjeća i obuća kod boraca naših jedinica do sada je bila dosta dobra, ali prilikom prijema većeg broja novomobilisanih odjeća i obuća je dosta slaba, tako da u našim jedinicama imade sada oko 1300 boraca sa vrlo lošom obućom i odjećom (civilna odijela).

Jedan od najvećih problema pred našom divizijom jeste odjeća i obuća, jer svakodnevno pristižu novomobilisani borci, a od odjeće i obuće do sada nije primljeno ništa.

Za novomobilisane borce do sada smo uspjeli izraditi kape od starih i pocijepanih odijela, ali ubuduće nemamo materijala niti za izradu istih.

U našim radionicama vrši se opravka odjeće i obuće, ali zbog pomanjkanja materijala neće moći udovoljiti potrebama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR, potpukovnik: KOMANDANT, potpukovnik.
N.[14] R. Grubor

[14] Nikola

BR. 78

IZVJEŠTAJ VOJNE OBLASTI 10. KORPUSA OD 5. MAJA 1945. KOMANDI POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O ORGANIZACIJI, RADU I MATERIJALNOM STANJU POZADINE U APRILU[1]

VOJNA OBLAST
X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG«
NOV i POJ[2]
A. broj 339
Dne 5. V 1945.

Predmet: Opći organizacioni izvještaj vojne pozadine.[3]

KOMANDI POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE JUGOSLAVENSKE ARMIJE

I

a) Politička situacija na ovoj oblasti bila je uslovljena sa vojničkom situacijom. Ona se od dana u dan popravlja. Najslabije stanje bilo je na Kalniku a to se još i danas odražava. Na tom sektoru je neprijatelj najviše bio jer su se naše jedinice borile za mostobran[4] a kasnije za obranu Slavonije i Moslavine.[5] Na taj način on je nastojao da ubaci mržnju između Srba i Hrvata te se pritom služio parolama: Srbi će svi da izginu u ovom ratu, Hrvati će nas Srbe prevariti, Tito je Hrvat i tome slično. Da bi neprijatelju bilo lakše širiti takove vijesti jest razlog što je i rad sa naše strane na tom sektoru bio slab jer su mnogi aktivisti morali napustiti taj sektor i skloniti se u Slavoniju. Narod na Kalniku i većinom Srbi mnogo su doprinesli za NOB-u, te ih je neprijatelj proganjao i uništavao na sve načine, ekonomski ih potpuno uništio, popalio čitava sela i vršio razna zvjerstva. Međutim, prije nekog vremena, nasjedajući paro-

[1] Kopija originala (pisanog na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 11—1, k. 1901—3.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[3] Izvještaj za mjesec mart 1945. godine objavljen je u ovoj knjizi kao dok. br. 55.

[4] Opširnije o borbama na virovitičkom mostobranu vidi dok. br. 5, napomene 5 i 8.

[5] Detaljnije o tim borbama vidi tom XI, knj. 3, dok. br 10, 11, 13, 22, 24 i 43.

lama — neprijatelja da neka ne bježe pred neprijateljem mnogi su ostali kod svojih kuća. Neprijatelj ih prvi puta nije dirao a kada je došao drugi puta onda ono što je uhvatio to je otjerao i neke na licu odmah i pobio. Veći dio naroda je dobro raspoložen prema NOB-i; iako stradao mnogo puta, još uvijek dijeli sa našima što ima, ali izvjesna grupa četnički raspoloženih elemenata nastoji da u ovoj teškoj situaciji još više štete i žrtava nanese našem narodu. Poslije održane konferencije, na kojoj je Srbima razjašnjena politička situacija kao i osnutak Jedinstvene vlade[6] i rad narodnih neprijatelja, stanje se popravilo. Situacija u Međimurju je vrlo dobra s obzirom na stanje toga naroda koji je bio pod okupacijom neprijatelja i gdje nisu smjeli čitati svoju štampu ni ispoljavati svoje nacionalne osjećaje i težnju za slobodom. Do danas se je već oko 2000 (dvije hiljade) dobrovoljaca javilo u redove Jugoslovenske Armije. Narod je sa oduševljenjem primio osnutak vlade Federalne Hrvatske[7] kao i Jedinstvene Jugoslavenske vlade.

Na sektoru Moslavine stanje se poboljšava iako je neprijatelju uspjelo dobar dio mobilisati i uvući u svoje redove zajedno sa dezerterima koji se nisu htjeli odazvati pozivu za stupanje u J. A. Predvodnici toga bili su baš dezerteri inspirisani politikom Mačekove klike[8] pod parolom čuvanja glave odlaskom k neprijatelju. Takova politika bila je prenesena i na sektor Bjelovarskog kotara gdje su neki govorili da što još sina nije pozvao iz partizana nek ide u domobrane, da im je tamo sigurna glava. Ali poslije poraza koji je zadesio neprijatelja kod Tomaša[9] gdje su baš takovi dezerteri iz domaćih okolnih sela bili poubijani, narod je vidio da se kod neprijatelja ne čuva glava.

Na podravskom sektoru bila je raširena milicija koja je naročito cvala na kotaru Đurđevac. Što nije bilo u redovnim formacijama neprijatelja bilo je u miliciji. Organizatori su članovi bivše HSS-e[10] koji su svojevremeno bili osnivači Zaštite a kasnije ustaše. Oni su uspjeli terorom da stvore miliciju. Danas, kad se oslobađa Podravina, veći dio milicionera je ostao kod kuće dok su organizatori pobjegli sa neprijateljem. Ona se i prije samog oslobođenja Podravine nije raz-

[6] Opširnije o tome vidi dok. br. 18, napomenu 20.

[7] Obrazovana je 14. aprila 1945. godine, na vanrednom zasjedanju ZAVNOH-a u Splitu.

[8] Riječ je o pristalicama Vladimira (Vlatka) Mačeka.

[9] Napad na Tomaš su izvele jedinice 33. divizije JA. Opširnije o tome vidi tom XI, knj, 3, dok. br. 15.

[10] Hrvatska seljačka stranka

vijala već slabila uslijed akcija naših manjih snaga koje su tama[ni]le njihove organizatore, kao i propagande usmene i pismene koja je bila dosta dobra i energična.

Usljed povoljne vojničke situacije u svijetu kao i kod nas stanje se sve više popravlja. Danas je svima jasno da smo mi sigurno pobijedili što dokazuje da je u posljednjih mjesec dana bio vrlo mali broj dezertera iako je mobilizacija vršena pod najtežom vojničkom situacijom na ovom sektoru.

Na sektoru Kutine postojala je organizirana oružana grupa koja je bila sastavljena iz dezertera povezanih sa ustašama u uporištu. Vođa te grupe neki Janjin Mile, borac iz 41. godine, je uhvaćen pa se grupa raspala i sada se ne zapaža njena aktivnost.

Rad narodnooslobodilačkih odbora, i to nižih općinskih i seoskih, bio je vrlo slab, skoro nikakav, jer je veći dio svih odbornika bio upućen u operativne jedinice a i neprijatelj nas je u posljednje vrijeme potpuno izbacio sa naše oblasti ostvario front i svaki rad bio je onemogućen. Sada, kako se oslobađaju pojedini dijelovi naše oblasti, aktivisti se vraćaju i počinju sa radom. Kosturi općinskih NOO-a su postojali i sada se popunjavaju. Odbori NOF-e su isto tako bili okrnjeni i nisu mogli raditi. Jedino se u posljednje vrijeme radilo na kotaru Garešnice i jednom dijelu kotara Bjelovar.

b) Ekonomska situacija je bila vrlo slaba. Razlog tome je bio taj što se raditi moglo jedino na teritoriju kotara Garešnice i općini Velika Pisanica. Općina Velika Pisanica je skoro potpuno iscrpljena a sa kotara Garešnice nisu se mogle naše jedinice i sva naša vojna pozadina snabdijevati.

Na Bjelovarskom području radila su svega dva mlina u samoj Velikoj Pisanici, i za potrebe jedinica koje su se nalazile tamo na terenu oni su zadovoljili. Hranilo se isključivo sa terena tj. sakupljalo se ono što je preostalo od prošlogodišnje kampanje, jer na tom sektoru je kampanja bila sprovedena ali se žito nije spremalo u bunkere iz razloga što je bilo takovo vrijeme da se nije moglo transportirati a nije bilo dovoljno prevoznih sredstava ni zemunica. Na tom dijelu ostalo je još priličnih količina žitarica koje se mogu i sada dobiti od naroda. Kampanja za mast bila je sprovađana i dosta je uspjela, ali zbog vrlo malog dijela oslobođenog područja nije mogla zadovoljiti potrebama.

Isto tako na sektoru Moslavačkog područja sav teret je spao samo na jedan kotar i sakupljalo se ono što je preostalo od prošlogodišnje kampanje.

Na sektoru Kalnika nije bilo nikakovih ekonomskih mogućnosti zbog stalnog prisustva i kontrole neprijatelja.

Moslavačko područje je uspjelo da pred samu ofanzivu neprijatelja izvuče četrdeset vagona žita i pohrani u Virovitičkom području.[11]

Zbog nedostatka masti, davalo se jedinicama vojne pozadine ulje od koštica koje se dobivalo iz uljara u Velikoj Pisanici, Tomašici i Mlinskoj.

Zbog takove situacije naše jedinice su se uglavnom snabdijevale sa Virovitičkog područja dok su se jedinice naše vojne pozadine snabdijevale sa terena od preostataka kampanje, rekvizicija i konfiskacija od narodnih neprijatelja. Jedinice ipak nisu oskudijevale u hrani dok je za jedinice vojne pozadine bio manjak soli koji se svakim danom sve više osjeća. Sa nabavkom robe iz uporišta je bilo dosta slabo, pošto je neprijatelj izašao iz uporišta i vršio stalne ofanzive i sve veze koje su prije postojale su sada izgubljene.

Snabdijevanje jedinica sa hranom tj. kruhom, mesom, brašnom i grahom te krumpirom u sadanjoj situaciji ne dolazi više u pitanje, jer je dobar dio naše oblasti baš u posljednja dva dana oslobođen. Pitanje masti biti će i dalje malo teško ali vjerujemo da ćemo naći još priličnu količinu masti pošto je narod mnogo masti sakrio u bunkere i sakrivao bojeći se da mu neprijatelj ne opljačka. Ujedno početi će se sa kampanjama za sabiranje hrane svih vrsta jer zato postoje sve mogućnosti.

Po pitanju obrade vakantnih posjeda i proljetne sjetve uopće lijepo se počelo ali je, uslijed dolaska neprijatelja na ovaj sektor, rad potpuno obustavljen. Dok su narodne vlasti uz pomoć vojnih zasijavale veće količine zemljišta dotle su pojedine komande područja obrađivale bašte i zasijavale sa svojim vlastitim snagama koliko se moglo. Sada se rad na proljetnoj sjetvi opet nastavlja. Poteškoća bila je i u tome što se raspolagalo sa malim brojem kola, konja i plugova pošto se kontrolisao mali sektor a s toga sektora trebala je sprega za operativne jedinice koje su na dulje vrijeme zadržavale zbog prevoza hrane i ranjenika, a manji broj koji je ostao bio je upotrebljen za sjetvu.

Stanje odjeće i obuće je dosta slabo. Svojevremeno su jedinice vojne pozadine bile donekle obučene ali, usljed ofanziva i popuna naših operativnih jedinica, mnogi su otišli u jedinice a pozadina se popunjavala novim ljudstvom sa

[11] Virovitičko područje je bilo u sastavu Vojne oblasti 6. korpusa JA.

terena. Naše radionice su brojčano slabe ali i kao takove ne mogu usljed prilika vojničkih raditi kao i usljed pomanjkanja materijala. Dok gornje kože nemamo skoro ništa donje imademo mnogo tako da se nove cipele ne mogu izrađivati.

U Velikoj Pisanici smo imali kožaru koja je bila prenešena iz Moslavine i izrađivala se samo gornja koža. Još je samo trebalo par dana i ona bi bila učinjena. Zbog dolaska neprijatelja koža je bila zakonspirisana ali ju je neprijatelj uspio pronaći.

II

Organizacija pojedinih odsjeka KVO[12] je dosta dobra tj. odsjeci su upotpunjeni iako je mnogo kadrova bilo povučeno. Kao cjelina odsjeci se još nisu potpuno isprobali u radu pošto za to i nije bilo mogućnosti jer se je KVO po dolasku na svoj teritorij uskoro morala opet povući u Slavoniju. Odsjeci su mladi i sastavljeni od drugova koji su povučeni iz područja i dodijeljeni iz jedinice te nemaju dovoljno iskustva u radu. Kako se pak naša oblast naglo oslobađa to se nalazimo u još težoj situaciji.

Odsjeci kao cjelina i međusobno se vrlo dobro slažu i zajedničkim sastancima koji se održavaju daje im se potpore u radu, kako bi mogli svoja djelovanja uskladiti i jedan odsjek drugome što više pomoći pošto se pojedinci upoznavaju sa zadacima i poteškoćama ostalih.

Saradnja sa Narodno oslobodilačkim odborima nije bila onakova kakova bi trebala biti ali iz razloga što se nije moglo raditi tj. ni oni ni KVO jer smo veći dio vremena bili odsutni sa svoga terena. Otkako smo došli ovamo nazad osjeća se mnogo razumijevanja i pomoći sa strane NOO-a i odbora JNOF-a koji su dali sve od sebe da se u što kraćem vremenu osposobi saobraćaj na porušenim komunikacijama, zajedno sa našim radnim i građevinskim četama.

PERSONALNI ODSJEK

Otkako je postavljen politkomesar KVO, ne znamo da li će odsjek kao samostalan i dalje ostati. Drug Ivan Kocković je potpuno zadovoljio na dužnosti šefa ovoga odsjeka. Poslovi po pojedinim komandama područja i komandama mjesta nisu bili najbolji zbog toga što se je teško vodila evidencija o ljudstvu usljed stalnog prebacivanja ljudi zbog situacije koja je

[12] Korpusna vojna oblast

to zahtijevala. Za sada u odsjeku rade dvije drugarice i jedan drug i mogu lako svršavati poslove ali oslobođenjem moraće se i taj odsjek pojačati.

Mobilni odsjek je zadovoljio u svome radu. Tu su zaposlena svega tri lica. Mobilizacija se u posljednje vrijeme vršila na svim područjima ali vrlo malo dok je Kalničko najviše poslalo jer je tamo mnogo prešlo prebjega iz neprijateljske vojske koja se počela raspadati kada su jedinice C.A. i Bug. A.[13] stigle pred Varaždin[14] s one strane Drave.[15] Mobilizacija se nastavlja po oslobođenju i Bjelovarsko i Kalničko područje je počelo sa mobilizacijom. U Međimurju je dobrovoljno se javilo oko 2000 (dvije hiljade) i do sada su se nalazili u Kalničkom Odredu, komandama mjesta i jedinicama narodne odbrane pošto nije bilo mogućnosti prebacivanja na ovaj sektor. Sada su pozvani da dođu preko Mađarske ovamo.

TEHNIČKI ODSJEK

Odsjek je upotpunjen i u njemu nije bilo nikakovih promjena od prošlog mjeseca. Uslijed vojničke situacije, ovaj odsjek nije radio onako kako bi on mogao raditi. Radionice su dosta dobre i imade stručnih i marljivih drugova ali na terenu koji je skučen nije se moglo raditi zbog pomanjkanja materijala i oruđa koje [je] još prošle ofanzive na Moslavinu propalo. Prije samog nadiranja neprijatelja pristupilo se izgradnji mostova ali nas je neprijatelj sprečio. Sada su ponovo stavljene u pogon pilane u Popovcu i Bulincu i intenzivno se radi na izgradnji porušenih mostova.

Saobraćajni odsjek je upotpunjen mladim drugovima koji su radili u područjima u manjem obimu i malo će se teško snalaziti na velikom oslobođenom sektoru gdje će trebati. Stanje saobraćaja i komunikacija je dosta loše. Pruge su uništene kao i mostovi na prugama. Potrebno je podizati nove stalne telefonske linije po glavnim cestama i prugama. Za sve to imade vrlo materijala i sposobnih ljudi pa će trebati neko vrijeme dok se drugovi ne osposobe za te poslove. Vozarski eskadroni su vrlo slabi kako kod ko-

[13] O dejstvima jedinica bugarske 1. armije na desnom krilu 3. armije JA vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 119, 124 i 141.

[14] Varaždin su oslobodile, 7. maja 1945. godine, jedinice 51. divizije JA. Opširnije o borbama za oslobođenje grada vidi tom XI, knj. 3. dok. br. 122, 135 i 141, napomenu 63.

[15] Misli se na lijevu obalu Drave.

mandi područja tako i kod KVO. Eskadroni koji su prije bili kod komandi područja uoči same ofanzive, predani su intendanturi X Korpusa. Rad pošta je do sada zadovoljavao ali usljed oslobođenja trebaće mnogo kadra za pošte. Kod nas [se] održavao poštansko-telegrafski kurs koji je baš ovih dana završio sa dobrim uspjehom. Sa kakovim materijalom sada raspolažemo u oslobođenom Bjelovaru i Đurđevcu[16] još ne znamo jer nismo o tom još primili izvještaj.

Ekonomski odsjek još uvijek nije reorganizovan po novim uputstvima jer smo baš u to vrijeme bili stalno u pokretu. Šefa ekonomskog odsjeka kapetana Željka Gumhaltera tražila je III Armija i mi smo po tom pitanju uputili depešu GŠH ali izgleda da ćemo ostati bez njega. Po naređenju GŠH trebamo uputiti pporučnika Franu Friganovića i Rudolfa Pencingera. Zatražili smo da nam ti drugovi ostanu, jer inače nećemo moći organizovati ekonomsku službu pošto nemamo ljudi s obzirom da smo se mi u ofenzivama riješili ljudi i poslali ih u jedinice koje danas teško dobivamo nazad. Iz područja nam je teško uzeti jer moramo stvoriti ekonomsku službu i u komandama gradova. Ekonomski odsjek nastojao je da se pomoću kampanja kad smo bili na našem teritotiju što više sakupi hrane za jedinice i da se one prehranjuju. Kako smo bili izbačeni iz našeg teritorija, naše jedinice X Korpusa isključivo se hranile iz Virovitičkog područja. Kakav je danas ekonomski odsjek, mogao bi zadovoljiti zadacima koji sada stoje pred nama.

SANITETSKI ODSJEK

Današnji šef sanitetskog odsjeka kapetan Medić [Stane] na traženje GŠH otišao je a na njegovo mjesto postavljen kapetan Dorbola Ivo, do sada na dužnosti upravnika bolnice X/1. Isti se na radu pokazao prilično agilan i organizovao je terapijsko odeljenje u kupkama u Daruvaru koje je dalo vrlo lijepih rezultata. Mnogi drugovi nakon liječenja 10—14 dana, koji nisu mogli uslijed ozljede žila micati prstima potpuno su ozdravili. Istim odjeljenjem rukovodi drug Babić koji je pokazao mnogo volje za taj rad.

Bolnica X/1 nalazi se direktno pod upravom KVO. Ona se prije nalazila u Končanici a sada je ostala u Daruvaru do daljnjega dok je ne povučemo u koji naš grad koji je sada oslobođen. Stanje ishrane u bolnici je bilo dosta dobro, dok

[16] Detaljnije o borbama za oslobođenje Đurđevca i Bjelovara vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 90, 113, 118 i 141.

je smještaj bio malo slabiji usljed stalnog pokreta. Kada su jedinice otišle malo dalje, a kirurška ekipa X Korpusa isto tako, onda su jedinice slale ranjenike u našu bolnicu a mi nemamo ni jednoga kirurga u bolnici. Mi smo na Vaš upit zatražili doktore koji su od nas otišli u Mađarsku i priključili se III Armiji ali nam nisu uopće odgovorili. Sada bi trebalo u komande gradova postaviti referente saniteta a mi ih nemamo.

Ljekova je bilo do sada dosta kao i zavojnog materijala ali, kako su jedinice mnogo trošile, to i njega nemamo baš u dovoljnoj mjeri da i dalje snabdijevamo jedinice. U pojedinim područjima referenti saniteta zajedno sa ambulantom snabdjeveni su najpotrebnijim i radili su dobro. Zaraznih bolesti nije bilo u većem zamahu na ovoj oblasti. Par slučajeva pjegavca koji su se pojavili na Bjelovarskom području u nekim selima uspjeli su se lokalizirati.

VETERINARSKI ODSJEK

Šef ovog odsjeka pporučnik Svjetličić[17] prilično se snašao na dužnosti i uspio je dosta dobro organizovati posao i u KVO i u komandama područja. Do sada su se uz vojničke konje liječili i civilni konji pošto narodne vlasti nisu imale dovoljan broj veterinara.

VOJNI SUD KVO

Rad vojnog suda zadovoljava u svom poslovanju. U posljednje vrijeme mnogo se posvetilo pažnje vijećima KVO pri komandama područja kako bi se njih osposobilo za poslovanje koje nas čeka u gradovima. Sudska vijeća pri komandama područja rade dobro osim sudskog vijeća kod komande Kalničkog područja koje je bilo slabo, neaktivno i nije uložilo dovoljno truda da bi naše sudovanje bilo onako kako to ono mora biti.

III

Komande područja doživjele su u toku ovoga mjeseca [aprila] niz promjena. Komanda Bjelovarskog područja [je] bila skoro cijeli mjesec na svome sektoru. Ista komanda nije mogla razviti svoj posao po sekcijama jer je imala vrlo mali teritorij, samo jednu općinu koja je bila slobodna, i to općina

[17] Franjo

Velika Pisanica. Neprijatelj se stalno zaletavao do pred samu Pisanicu. Pred kraj, područje je bilo izbačeno iz svog sektora i nalazilo se 10 dana na Virovitičkom području odakle se ponovo vratilo na svoj sektor u Veliku Pisanicu.

Komesar područja[18] otišao je za komesara Vojne Oblasti X Korpusa a na njegovo mjesto postavljen je drug Pero Vukadinović. Komandant područja kapetan Veljko Broz, po naređenju GŠH stavlja se na raspoloženje Ministarstvu narodne odbrane. Zamjenik komandanta Binički Ivan stavljen je po naređenju GŠH njemu na raspoloženje. Na njegovo mjesto postavljen je drug kapetan Pavle Todorović, do sada v.d. šefa tehničke sekcije Bjelovarskog područja. Mjesto komandanta za sada je upražnjeno. U tom području je sada sve izmijenjeno i ne znamo kako će se drugovi snaći na sadašnjoj dužnosti pošto nisu dovoljno upoznati sa radom područja.

Moslavačko područje je bilo na svom sektoru i to na dijelu kotara Garešnica. Za to vrijeme njezine sekcije radile su mnogo iako su bile skučene a naročito ekonomska sekcija pred kojom je ležao zadatak da prehranjuje skoro cijelu našu pozadinu i operativne jedinice. Za to vrijeme Moslavačko područje je uspjelo da prebaci 40 vagona (četrdeset) žita koje je ugrožavao neprijatelj i da ga prebaci u Virovitičko područje na sigurno mjesto. U ofanzivi se to područje dobro držalo sa svojim komandama mjesta. Pod kraj mjeseca i ono je bilo izbačeno iz svoga sektora u Slavoniju gdje se nalazilo oko 10 dana. Po dolasku nazad odmah je pristupilo izgradnji mostova [i] uspostavljanju mlinova. Isto područje kao cjelina potpuno je zadovoljilo na svome radu.

Dosadanji komesar Moslavačkog područja premješten je za komesara Brigade dok je na njegovo mjesto imenovan komesar Kalničkog područja drug Anđelić,[19] ali on još uvijek nije stigao ovamo pošto je prekinuta svaka veza sa Kalničkom odakle je neprijatelj stvorio front.

Kalničko područje

Po oslobođenju Međimurja, komandant područja major Mrak[20] otišao je u Međimurje da tamo organizuje komandu mjesta.[21] Na Kalniku je ostao samo komesar područja Anđelić

---

[18] i [25] Stjepan (Štef) Banac

[19] Mladen

[20] i [22] Rak Rudi

[21] Od operativnih jedinica u Međumurje je bio upućen Kalnički NOP odred. Opširnije o tome vidi dok. br. 73.

sa 4 komande mjesta i on je skroz do sada bio odsječen od nas, nego održavamo vezu samo sa radio-stanicom. Na Kalniku oni sada pomalo prihvaćaju novomobilisane odnosno one koji bježe pred neprijateljem i predaju se. Oni toga imaju već vrlo lijep broj ali sada ne mogu to nikuda prebaciti dogod im se front malo više ne primakne. Taj dio nema razvijen posao po sekcijama jer mu to prilike ne dozvoljavaju. Komande mjesta tuku neprijateljske manje grupacije i nanose im gubitke kao i rastjeravaju miliciju koja se tamo bila pojavila.

Drugi dio sa komandantom nalazi se u Međumurju. U Međumurju su uspostavljene dvije komande mjesta i to Čakovec i Prelog. Oni mobilišu na dobrovoljnoj bazi, prehranjuju jedinice Bugarskog korpusa koji se tamo nalazi, podižu željezničke pruge i grade mostove koje je neprijatelj u svom povlačenju uništio. Radnici uglja rade kao i vađenje i prerađivanje nafte. Do sada na zalihama imadu oko deset vagona nafte.

Komandant major Rak,[22] po traženju GŠH, upućuje se njemu na raspoloženje. Dosadanji zamjenik komandanta drug Šepetavc[23] postavljen je za komesara područja i nalazi se u Međumurju. Tako nam i to područje ostaje momentalno bez komandanta i zamjenika. To područje je odgovorilo svim postavljenim zadacima.

Područja su nam do sada dosta dobro radila sva tri ali nisu mogla razviti onakav posao kakav su trebala po pojedinim sekcijama jer to nisu dozvoljavale prilike. Brojčano su se područja, usljed ofanziva, smanjila i pojedine drugove iz sekcija uputili u operativne jedinice tako da su sada uoči pred oslobođenje ostala bez kadrova za komande mjesta i gradova, a osim toga su nam ostala okrnjena.

Odnos komandi područja jednih prema drugima bio je pravilan. Sve su komande područja imale prilike da se sklanjaju na sektor susjednog područja. Pri tom su područja jedno drugom izlazili u susret koliko se je to god moglo.

IV

Komande mjesta u toku ovoga mjeseca bile su vojne komande na svim područjima koje su djelovale kao operativne jedinice izbačene sa svoga sektora. Komande mjesta u navalama neprijatelja držale su se vrlo dobro i kroz borbu

[23] Šepetavec Milan

napuštale svoj sektor. Pošto su bile izbačene sa svog sektora, to su se teži dijelovi komandi mjesta, radionice, radne čete i pomoćno osoblje povukli u pozadinu a naoružane komande ostajale su na položajima. U najtežem stanju nalaze se komande Kalničkog područja koje skoro svakodnevno imaju borbu sa neprijateljem.

Komande mjesta Bjelovarskog područja bile su oslabljene brojčano i popunjene novim ljudstvom koje je nesposobno za borbu i ispočetka su se teško privikavale da budu svaki dan na položaju. Ali, kako je neprijatelj stalno se zaletavao i nadirao, to su se privikle i dobro držale kod nadiranja neprijatelja.

U hvatanju dezertera i mobilizaciji komande mjesta su se dobro snalazile.

Odnos komandi mjesta sa narodnim vlastima je pravilan. Nije do sada dolazilo do nekih razmimoilaženja sa narodnim vlastima nego su radile uvijek u sporazumu. Ta povezanost vidila se naročito za vrijeme nastupanja neprijatelja, gdje su se komande mjesta brinule da se povuče narod i pomogle narodnim vlastima da se narod smjesti u što sigurniju pozadinu. Tu i tamo znadu vojnici napraviti kakav manji prestup ali se takove stvari najstrožije kažnjavaju.

V

Usljed današnje situacije, a to je oslobođenje naše oblasti, kao najvažnije zadatke postavljamo si:

1. Organizaciono upotpuniti područja, kako samu komandu užu tako i širu, tj. pojedine sekcije i osposobiti za izvršavanje zadataka koji se oslobađanjem nameću.

2. Uspostaviti komande gradova Bjelovar, Čakovec i Varaždin i dati im potrebne kadrove i ljudstvo da bi iste mogle pravilno funkcionisati.

3. Uspostaviti što prije normalni saobraćaj i uspostaviti veze, te povećati zalihe hrane za naše jedinice.

4. Izvršiti što hitnije mobilizaciju svih snaga za popunu naše Jugosl. Armije.

5. Potpuno spriječiti dezerterstvo i provesti odlučnu borbu protiv ostataka milicije koji se sakrivaju kod kuća.

6. Stupiti u što tješnju saradnju sa narodnim vlastima i odborima JNOF-e kako bi što prije izgradili našu državu.

Prilažemo izvještaj pojedinih odsjeka osim tehničkog i saobraćajnog[24] kojima područja usljed stalnih pokreta nisu na vrijeme dostavila.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit-komesar—kapetan:
Š. B.[25]

Komandant—major:
sl. ot.[26]

BR. 79

IZVJEŠTAJ SAOBRAĆAJNOG ODSJEKA VOJNE OBLASTI 10. KORPUSA OD 7. MAJA 1945. SAOBRAĆAJNOM ODJELJENJU KOMANDE POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O ORGANIZACIONOM STANJU ODSJEKA I SEKCIJA I O NJIHOVOM RADU OD 15. MARTA DO 15. APRILA[1]

VOJNA OBLAST
X. Korpusa »Zagrebačkog« J. A.
Saobraćajni odsjek
Broj 363/1945
dne 7 maja 1945

KOMANDI POZADINE GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
(Saobraćajno odjeljenje)

Predmet:

Mjesečni izvještaj
za vrijeme od 15. III.
do 15. IV. 1945 god.

Organizacija:

Za protekli mjesec od 15. III. do 15. IV. o.g. u organizacionom pogledu nastale su sljedeće promjene:

Šef saobraćajnog odsjeka postavljen je na dužnost zamjenika komandanta korpusa, a na njegovo mjesto kao v.d.

---

[24] Ti prilozi nisu pronađeni. Pronađen je jedino izvještaj Saobraćajnog odsjeka za vrijeme od 15. marta do 15. aprila i objavljen je u ovoj knjizi kao dok. br. 79.

[26] Komandant je bio Mile Budisavljević.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 28—1/9, k. 128

šefa drug Mrak Viktor do tada šef P. t. sekcije. Za šefa P. t. sekcije nije postavljen nitko iz razloga što nemamo na raspolaganju drugova, a nije bilo niti potrebno radi situacije koja ovdje vlada tako da je drug Mrak morao da tu dužnost i dalje vrši sam.

U Sekciji za transport dodijeljen je kao pomoćnik šefa drug Tomo Litvić, koji je do sada bio zadužen za transport drva u šumskoj manipulaciji. Drugih promjena u odsjeku nije bilo, pa bi, prema tome, bilo stanje sljedeće:

v.d. Šefa odsjeka poručnik Mrak Viktor
Šef P. t. sekcije . . . . . [2]
Po radu na poštama zadužen je drug Šober Dragutin.
Šef kancelarije drug Ivčec Antun.
Šef Sekcije za nadzor i uzdržavanje komunikacija drug poručnik Holub Ladislav
Šef Sekcije za transport Malešev Emil, njegov pomoćnik drug Litvić Tomo.—

Rad odsjeka:

U toku ovog mjeseca rad odsjeka sastojao se uglavnom u prenošenju dobivenih direktiva i davanja uputa za budući rad. Rad se nije mogao razgranati s obzirom na neprijateljske ofanzive,[3] zbog kojih je otsjek bio većinom u pokretu i dobar dio tog vremena utrošio se na teritoriji VI. korpusa.

Pojedine sekcije:

Željeznička sekcija:

Ova sekcija stvarno ne postoji, te sada tu dužnost vrši drug poručnik Holub Ladislav, koji potpuno zadovoljava za sadašnje prilike jer sama sekcija skorom i nema nikakove mogućnosti rada. Jedini rad koji se obavljao bio je na uskotračnoj željeznici Brestovac — Podgarić, gdje se je izvažalo žito koje se je tamo nalazilo u bunkerima.

Posljednjom ofenzivom neprijatelj je uništio obadvije lokomotive tako da se izvoz žita vršio konjskom zapregom.

Od Oblasnog N.O.O.-a za Slavoniju dobili smo jednu lokomotivu koju do sada još nismo dopremili na mjesto, već to mislimo tek kad se taj sektor potpunoma očisti od neprijatelja.

Za komandante stanica, linija te šefa sekcije, predvidili smo potreban broj drugova, koje smo tražili od Štaba X.

[2] Tako je u originalu.

[3] Riječ je o neprijateljskoj ofanzivi u Moslavini. Opširnije o tome vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 10, 11, 13, 22, 24 i 43.

Korpusa, jer se svi nalaze u operativnim jedinicama. Na naše traženje su[4] nas izvijestili, pa Vam, prema tome, ne možemo za sada dostaviti njihovih imena.

Sekcija za nadzor i uzdržavanje komunikacija:

Navedena sekcija još uvijek nema većih mogućnosti rada, prema tome nije bila potrebna nikakova promjena u organizacionom stanju. Ista je radila sa referentom Moslavačkog područja i to samo na manjem dijelu teritorije, na popravku mostova i cesta koje su bile oštećene od neprijatelja. Sa ostalim referadama nije se moglo na terenu obavljati nikakovih radova jer nisu bile na svojim sektorima.

Sekcija za transport:

Također rad i ove sekcije ne može da se razgrana radi navedenih prilika. Rad sekcija bio je u nabavljanju konja za operativne jedinice, kao i prevoza žita, u Moslavačkom području iz ugroženog dijela na sigurnije mjesto i manjih dnevnih potreba u prevozu.

Počelo se prikupljanjem podataka o šoferima, mehaničarima, radionicama i alata, prema Vašem naređenju.[5] Sakupljanje tog ljudstva u čete još ne možemo odpočeti radi stalnih pokreta, već samo prikupljamo podatke gdje se nalaze, kako ćemo ih moći povući kada bude za to mogućnost, o čemu ćemo Vas po učinjenom izvijestiti.

Registracija motornih vozila i bicikla tokom mjeseca nije se vršila.

Vozarski eskadron Vojne Oblasti sastoji se od 26 drugova, 25 konja, 9 kola i 9 pari hamova, koji za sadanje prilike potpunoma podmiruju potrebe Vojne Oblasti.

U Moslavačkom području je eskadron dosta malen, sastav je sljedeći:

57 drugova, 15 konja, 6 kola, i 6 pari hamova. Sve potrebe podmirivale su se većim dijelom civilnim kolima.

U Bjelovarskom području vozarski eskadron nešto je pojačan od prošlog izvještaja. Brojno stanje ljudstva je 45, konja 49, kola 23, i hamova 23 para.

U Kalničkom području brojno stanje eskadrona je 24 druga, 57 konja, 9 kola, i 13 hamova a veće potrebe podmirilo se civilnim kolima.

Eskadron Moslavačkog područja kao i civilna kola vršila su sljedeće vožnje: 124 sa vojnim kolima [a] 973 sa civilnim kolima.

---

[4] Treba: nisu.

[5] To naređenje nije pronađeno.

Bjelovarsko područje: 576 sa vojnim kolima, a 487 sa civilnim kolima.

Kalničko područje: 120 sa vojnim kolima, a 36 sa civilnim kolima.

Poštansko telefonska sekcija:

Radovi u P. t. sekciji bili su isključivo u popravljanju već prije postojećih linija, koje je neprijatelj prilikom ofenzive jako oštetio.

Novo izgradnji[6] linija nije bilo niti se zato ukazala potreba.

Prilikom ofenzive bilo je po neprijatelju uništeno prilično tehničkog materijala pronalaskom bunkera u kojima je bio taj materijal konspirisan. Telefonske veze sa VI. Korpusom podržavale su se koliko god je to bilo moguće i to saradnjom operativnih jedinica.

Reorganizaciju P. t. sekcije još nismo izvršili, jer nam to nije moguće, već smo radi boljeg rada telefonsku radionu koja je bila u sastavu Tehničkog odsjeka, pripojili saobraćajnom odsjeku.

Čete za vezu u područjima pojačavaju se sa novomobiliziranim ljudstvom te otpuštenih iz operativnih jedinica.

Poštanske veze sa VI Korpusom podržavale su se po mogućnosti ali nije bila redovita. Veza sa Pokupljem bila je potpuno prekinuta radi neprijatelja koji je taj teren imao zaposjednut, te smo par puta uputili kurire da pokušaju prebacivanje ali nije im uspjelo.

Poštanski kurs završiti će se krajem mjeseca aprila, prema zapažanjima tokom nastave nadamo se dobrih rezultata. Kurs za nadziratelje završio je dne 7 aprila o. g. te je od 14 drugova bio uspjeh zadovoljavajući.

Brojno stanje poštanskih učenika je 36, kojima se nadamo da ćemo moći pokriti potrebe najhitnije u našoj oblasti.

Pojedina područja:

Moslavačko:

Tokom ovog mjeseca je i ovom području onemogućavan opširniji rad.

Područje je veći dio tog vremena proboravilo van svog sektora.

Jedini veći rad bio je izvlačenje žita iz ugroženog terena nakon što ga je neprijatelj napustio. U raznim bunkerima nalazilo se je oko 60 vagona žita koje se sve izvezlo.

---

[6] Treba: izgrađenih.

Sam rad Saobraćajne sekcije, osim navedenog, bio je u proučavanju dobivenih direktiva za budući rad, koji nam predstoji nakon oslobođenja našeg teritorija i u održavanju sastanaka. —

Bjelovarsko:

Ovo područje, nakon oslobođenog manjeg dijela svog sektora, počelo sa pojačanjem svog vozarskog eskadrona i čete za vezu. Na svim ostalim granama saobraćajne sekcije, nije se moglo preduzeti nikakvih mjera, osim priprema za budućnost. —

Kalničko:

U Kalničkom području stanje je nepromijenjeno od prošlog izvještaja.[7] U tom području nije bilo moguće poduzimati nikakovih radova.

Oslobođenjem Međumurja,[8] upućeno je na taj sektor sa šefom sekcije iz svake referade po jedan drug za preuzimanje i organizaciju rada na tom sektoru. Do sada izvještaja o radu na tom sektoru još nismo primili. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šef Saobraćajnog odsjeka:
poručnik:
V.[9] Mrak

Komandant Vojne Oblasti:
major:
Budisavljević[10]

JUGOSLAVENSKA ARMIJA
KOMANDA POZADINE
GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE
Saobraćajno odjeljenje
P. Br. 805

Primljeno 19. V. 1945 god.
Riješeno ————————

[7] Redakcija je pronašla samo izvještaj za mjesec januar 1945 (AVII, reg br. 32—2, k. 1901—2).

[8] Više o tome vidi dok. br. 73.

[9] Viktor

[10] Mile

BR. 80

IZVJEŠTAJ ŠTABA 28. UDARNE DIVIZIJE OD 10. MAJA 1945. ŠTABU 2. ARMIJE JA O BORBAMA ZA OSLOBOĐENJE ZAGREBA[1]

—N[2]— 28 div.[3]
Str. pov. Op. Broj: 42
Dana 10. maja 1945.

—A[4]—

1. **Početak i tok operacije:** Borba za Zagreb otpočela je nekoliko dana prije njegovog oslobođenja.[5] Naše jedinice su nastupale pravcem Lekenik — Velika Gorica — Zagreb.[6] Prvi ozbiljniji sukob sa neprijateljem je bio kod sela Lekenika, gde su njegove snage, nakon kratke ali oštre borbe bile odbačene ka Buševcu. Daljnjim gonjenjem razbijenog neprijatelja pristupilo se u zoru kada su pristigle naše jedinice, likvidaciji ovog mjesta, kojega je neprijatelj u toku noći angažujući civilno stanovništvo utvrdio za odbranu. Borba je bila žestoka, a neprijatelj je bio uporan i davao je žilav otpor. Njegovo dejstvo se napokon smanjilo kada smo forsiranjem desnog krila prešli potok Buna i zauzeli selo Turopolje, čime smo ugrozili levi neprijateljski bok. Ovim iznenadnim manevrom neprijatelj je bio prinuđen na brzo otstupanje. Novi položaji koje je on organizirao bili su na liniji Mraclin — Rakitovec, za koja mjesta je odmah nakon oslobođenja Buševca otpočela borba. Ovim prodorom koji je bio brz, iznenadan i energičan propao je plan neprijatelja da se sredi i utvrdi na liniji Kravarsko — Pečenica.[7] Njegove snage koje su ostale na komunikaciji Kravarsko — Buna, bile su ozbiljno ugrožene. Stoga je neprijatelj bio prinuđen da ubaci jače snage na liniji

[1] Original (pisan na mašini, ćirilicom) u AVII, reg. br. 11—2 I, k. 1125.

[2] Odnosi se na 28. diviziju JA (vidi tom XI, knj. 2, dok. br. 56).

[3] U originalu »28 div.« dopisano olovkom.

[4] Odnosi se na Štab 2. armije JA (vidi tom XI, knj. 2, dok. br. 56).

[5] Vidi zapovijesti Štaba 1. armije JA od 5. i 7. maja 1945 (tom XI, knj. 1, dok. br. 112 i 117) za gonjenje neprijatelja i oslobođenje Zagreba. O učešću divizija 2. armije JA u oslobođenju Zagreba vidi zapovijest Štaba 39. divizije JA od 5. maja (tom XI, knj. 2, dok. br. 89) i zapovijest Štaba 45. divizije JA od 6. maja (tom XI, knj. 2, dok. br. 90).

[6] Desno od jedinica 2. armije JA, na lijevoj obali rijeke Save, nastupala je 48. divizija 1. armije JA (vidi tom XI, knj. 1, dok. br, 117 i 138).

[7] Vjerovatno: Peščenica.

Mraclin — Rakitovec i da nas zadrži sve do njegovog izvlačenja od Kravarskog.

Drugi jači otpor je neprijatelj pružio na liniji V. Gorica — Novo Čiče. Mi smo po oslobođenju sela Mraclin i Rakitovec forsiranjem desnog krila jačim snagama napali Novo Čiče, a slabijim snagama ga zadržavali kod Velike Gorice. Selo Novo Čiče, s obzirom na ubacivanje naših jačih snaga, bilo je na brzinu osvojeno i borba je otpočela za samu Goricu. Obuhvatnim manevrom sa sjevera naše jedinice su uspjele da se dohvate prvih kuća, i ubacivanjem novih snaga da u vrlo kratkom vremenu likvidiraju mjesto. Odavle je uz pomoć naših tenkova otpočelo brzo gonjenje neprijatelja ka samom Zagrebu. Otpor je bio slabiji, ali dolaskom do pred Zagreb neprijatelj je, ubacivši nekoliko tenkova, davao sve žešći otpor, koji je skršen kod sela Remetinca, odakle je razbijeni neprijatelj delimično pobjegao uz Savu njenom desnom obalom, a djelimično je uspio da izbije na kolski most u vremenu kada su naše jedinice izbile na željeznički most. Borba je otpočela na samim mostovima i neprijatelj je u vrlo kratkom vremenu razbijen. Naše jedinice su sada, koristeći oba mosta, brzo prešle Savu i upale u sam Zagreb. Da bi stvorili mogućnost upada u grad i ostalim jedinicama koje su nam u susjedstvu sadejstvovale,[8] mi smo odmah po prelasku Save stvorili mostobran i organizirali odbranu mostova, gdje smo ostali stalno dok su druge jedinice prelazile preko i produžile sa gonjenjem neprijatelja.

2. **Kratak kritički osvrt na operaciju:** Što se tiče naših jedinica, operacije su tekle upravo po planu no sa izvjesnim zakašnjenjima usljed zamorenosti boraca. Druge jedinice koje su nam sadejstvovale desno i lijevo,[9] ukoliko smo mi primijetili, a što moramo napomenuti, nisu se držale određenog pravca, već su stalno težile da kreću glavnom komunikacijom koja je nama data za pravac. Tako je došlo do toga da je neprijatelj gonjen jednim široko razvučenim streljačkim strojem, a ne kao što bi to trebalo stalnim manevrima i obuhvatima ispresijecati ga i izolirati te tako uništavati.

3. **Detaljni rezultati (naši i neprijateljski gubitci):** U svim ovim operacijama neprijateljski gubitci su sljedeći:

Ubijeno 225,
Ranjeno 200,
Zarobljeno 188.

---

[8] i [9] Lijevo od 28. divizije nastupala je 39, a desno jedinice 45. divizije JA.

Zaplijenjeno: 95 karabina, 21 mitraljez, 10 šmajsera, 9 flakova, 3 pištolja, 132800 mauzer metaka, ručnih bombi 100 kom., 2 radio-stanice, 2 magacina sa odjećom, obućom i raznim artiklima ljudske hrane.

Naši gubitci: 10 mrtvih i 36 ranjenih. Od oružja i materijala nije ništa izgubljeno ni oštećeno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šef Operativnog otsjeka
kapetan:
Nik.[ola] S. Krajšić

BR. 81

IZVJEŠTAJ ŠTABA 10. KORPUSA OD 15. MAJA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O OPERATIVNOJ SITUACIJI, POPOPUNJENOSTI ŠTABOVA I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB X KORPUSA
ZAGREBAČKOG
Narodno-oslobodilačke-vojske
JUGOSLAVIJE
Op. broj: 100 str. pov.
Dana: 15/V 1945 u—— sati

Vojno organizaciski izvještaj
za mjesec april 1945. g.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE. —

I. — OPERATIVNA SITUACIJA:

Operativna situacija na sektoru našeg korpusa u mjesecu aprilu ove godine bila je u glavnom slijedeća:

U Moslavini neprijateljska aktivnost u početku mjeseca aprila ove godine ograničavala se u glavnom na držanje komunikacije Čazma — Narta[2] i glavne komunikacije Križ —

[1] Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 52—1/3, k. 557.

[2] Opširnije o borbama jedinica 32. divizije na komunikacijama Čazma — G. i D. Narta i rasporedu neprijatelja na tom području vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 27.

Banova Jaruga. Ove komunikacije neprijatelj je držao jačim snagama i povremeno vršio ispade iz svojih uporišta u pravcu slobodne teritorije. Svi ovi ispadi bili su u glavnom u samom svom početku od strane naših jedinica uspješno odbijeni.

Na sektoru Zagorje, Posavina, Bilogora i Podravina stanje početkom mjeseca aprila bilo je u glavnom bez većih promjena od prošlog izvještaja.[3]

U vezi sa općom situacijom na našem ratištu, a poglavito sa pretstojećom ofanzivom naših glavnih snaga 3. IV. u duhu dobivenog naređenja G. Š. H.[4] rokirane su naše jedinice[5] sa

[3] Vidi dok. br. 52.

[4] To naređenje redakcija nije pronašla.

[5] Štab 10. korpusa JA naredio je 2. aprila 1945. u 19 sati (AVII, reg. br. 19—1/1 k. 557) potčinjenim jedinicama slijedeće:

»U cilju pripreme za nove zadatke, jedinice 10. korpusa izvršiće 3. IV. ove godine pokret na nove prostorije. Za izvršenje prednjeg

NAREĐUJEMO:

1. — 32. DIVIZIJA:

1. — a) Ostaviće na sektoru Moslavine brigadu »Pavleka Miškine« sa zadatkom vezivanja neprijateljskih snaga na komunikaciji Čazma — Narta, sprečavanja njegovog prodiranja na oslobođenu teritoriju i izviđanja prema komunikaciji Čazma — Narta i Križ — Popovača — Banova Jaruga.

U izvršenju ovog svog osnovnog zadatka brigada će se povezati sa jedinicama Moslavačkog područja, koje se budu nalazile na tom sektoru. Pored toga, brigada »Pavleka Miškine« ima zadatak da preuzme zaštitu izvlačenja jedinica 32. i 33. divizije sa sadašnjih položaja. U ovome cilju ta brigada smeniće jedinice 32. i 33. divizije na njihovim položajima 3. ov. m. do 2,00 sata. Dalji postupak brigade u duhu situacije i dobivenog zadatka.

b) Sa ostalim snagama izvršiće otstupno — bočni marš pravcem: Šimljanica — V. Trnovitica — Pavlovac na prostoriju: V. Barna — V. Jasenovača, gde će smestiti dve brigade, a jednu brigadu (»Matija Gubec«) smestiće na prostoriju V. Grđevac—Pavlovac.

Brigada »Matija Gubec« ostaće do daljeg naređenja na tome prostoru sa zadatkom zatvaranja pravca: Bjelovar — V. Grđevac — Grubišno Polje i izviđanja na bjelovarskom sektoru i prema Bilogori. U ovome svom radu brigada će se povezati sa jedinicama Bjelovarskog područja koje se budu na tome sektoru nalazile.

c) Uputiće tokom noći 2/3. IV. ov. g. jedan bataljon I ili IV brigade u Grubišno Polje, gdje će se javiti šefu obaveštajnog odelenja štaba korpusa, od koga će primiti dalja naređenja.

d) Štab divizije u s. V. Barna.

2. — 33. DIVIZIJA:

2. — Pošto bude smijenjena sa položaja, izvršiće otstupni marš pravcem: Oštri Zid — Popovac — Palešnik na teritoriju: Hercegovac —V. Zdenci — M. Zdenci.

3. — Pokret organizovati tako, da zaštitnica 3. ov. m. u 3,00 sati pređe liniju: St. Ploščica — Krivaja — Šimljanik.

prostora: St. Ploščica — Berek — Krivaja — Šimljanica na prostor: Grubišno Polje — Vel. Grđevac — Hercegovac — Ladislav, a idućeg dana produžen je pokret i naše jedinice raspoređene su na prostor: M. Peratovica — G. Kovačica — Zrinska u cilju pripremanja akcije na podravsku komunikaciju,[6] u vezi sa ofanzivom I i III armije.[7]

Međutim 6. IV.[8] promenjen je taj zadatak našeg korpusa i dobili smo naređenje od G. Š. H., da sa našim jedinicama smenimo odmah VI korpus, koji treba da se pokrene na nov zadatak prema istoku, i preuzmemo odbranu Daruvarske kotline, zatvarajući pravce od Bjelovara, Suhopolja, Banove Jaruge i Okučana. Na osnovu toga naređenja, naše jedinice krenule su odmah na taj zadatak, izvršile smenu VI korpusa i zauzele nov raspored:

32. divizija: jedna brigada[9] ostavljena u Moslavini sa zadatkom vezivanja neprijateljskih snaga i aktivnog dejstva na komunikaciju Čazma — Narta i Križ — Banova Jaruga, jedna brigada[10] na otsjeku Bedenik — Bulinac zatvara pravac od Bjelovara i aktivno dejstvuje prema tome uporištu, jedna brigada[11] na otsjeku Pivnice — Đulavec zatvara pravac od Suhopolja i preduzima akcije na komunikaciju i željezničku prugu u Podravini a jedna brigada[12] ove divizije ostala je u divizijskoj rezervi u Pavlovcu. Štab divizije u V. Zdencima.

33. divizija: smenila je VI korpus i zauzela slijedeći raspored: jedna brigada[13] na prostoru Uljanik — Garešnica zat-

---

4.— Štab korpusa biće 3. ov. m. od 14 časova u Grubišnom Polju.

Intendantura i otsek za naoružanje štaba korpusa u s. Rašenici. Početak pokreta za ove delove sa sadanjih prostorija 3. ov. m. u 2,00 sata.«

[6] Štab 10. korpusa JA izdao je zapovijest 4. aprila 1945 (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 32) potčinjenim jedinicama za izbijanje na komunikaciju Virovitica — Kloštar i likvidaciju uporišta u Špišić-Bukovici.

[7] Vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 31 i 38.

[8] Vjerovatno je to bilo 4. ili 5. aprila, jer je Generalštab JA naredio depešom od 4. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2—15—2, k. 119/4) Glavnom štabu Hrvatske da 6. korpus krene na istok prema sremskom frontu, a 10. korpus da preuzme obezbeđenje daruvarskog područja. Za izvršenje tog naređenja, Štab 10. korpusa izdao je zapovijest 5. aprila 1945. u 19 sati (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 33) potčinjenim jedinicama za smenu 6. korpusa i odbranu slobodnog teritorija u Daruvarskoj kotlini.

[9] Treća brigada »Pavlek Mihovil Miškina«

[10] To je bila 2. brigada »Matija Gubec«.

[11] Riječ je o 1. brigadi »Braća Radić«.

[12] Četvrta brigada (Zagorska)

[13] To je bila 1. moslavačka brigada.

vara pravce ka Garešnici i pravac Poljana — Daruvar, jedna brigada[14] na prostoru Gaj — Kukunjevac zatvara pravce Banova Jaruga — Pakrac i Okučani — Lipik a jedna brigada ostala u rezervi[15] kod štaba divizije u Pakracu. 7. IV. upućena je ova brigada iz rezerve na sektor s. Orljavac u cilju zatvaranja komunikacije Slav. Požega — Pakrac i aktivnog dejstva u Požeškoj kotlini. Za vrijeme svog bavljenja u Požeškoj kotlini, ova brigada (II Moslavačka) imala je vrlo lijepe uspjehe.

U ovom vremenu vršene su uspješne akcije na komunikaciju Okučani — Banova Jaruga, kojom su prilikom napadane neprijateljske kolone u povlačenju (12. IV. kod s. Medara potpuno je uništena jedna nemačka kolona, kojom je prilikom ubijeno oko 180 Nijemaca i zaplijenjene velike količine ratnog materijala). Pored toga rušeni su željeznički i drugi mostovi u Podravini i ometan saobraćaj neprijatelja.

17. IV. II brigada 33. divizije u zasjedi kod s. Jakšić u Požeškoj kotlini potpuno je razbila njemački 1. Pol Rgt.[16] koji se pred našim glavnim snagama u Slavoniji povlačio prema Slav. Požegi. Ovom prilikom ubijeno je preko 80, zarobljeno 20 i ranjen veliki broj neprijateljskih vojnika. Zaplijenjene su velike količine ratnog materijala, među njim 2 topa kal. 75 mm, 10 teških bacača, 8 teških mitraljeza, 30 kola raznog drugog oružja i municije itd.

Isto tako I Ud. brigada 33. divizije razbila je 19. IV. kod Međurića jednu njemačku grupaciju 191. divizije[17] i tom prilikom ubijeno 35, ranjen veliki broj i zarobljeno 6 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeno je 3 kamiona, 3 putnička automobila i velike količine oružja i municije.

U drugoj polovini mjeseca aprila naš korpus u operativnom pogledu stavljen je pod komandu III armije[18] i 18. IV po njenom naređenju[19] izvršen je nov raspored naših snaga, i to:

— 33. divizija zadržala je zadatak osiguranja daruvarske kotline,[20] a

[14] Treća brigada »Nikola Demonja«.

[15] U rezervi je bila 2. moslavačka brigada. Detaljnije o tadašnjem rasporedu brigada 32. i 33. divizije JA vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 69, napomenu 7.

[16] To je bio 1. SS policijski puk. U to vrijeme u s. Jakšić bila su dva bataljona tog puka i dvije satnije ustaša 14. ustaškog zdruga (AVII, reg. br. 12 — 3/1, k. 486).

[17] Pogrešno; treba: 181. divizije.

[18] Od 16. aprila 1945. godine, 10. korpus je potčinjen privremeno Štabu 3. JA (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 57, napomenu 13).

[19] Vidi tom XI, knj. 3, dok br. 57.

[20] Štab 10. korpusa JA naredio je 18. aprila 1945. Štabu 33. divizije, da je osnovni zadatak divizije odbrana Daruvara i zatvaranje pravca: Grubišno Polje — Daruvar; Veliki Grđevac — Zdenci (V.

— 32. divizija rokirana je na prostor Voćin — Hum — Ćeralije, sa jednom brigadom na sektoru Pivnice — Đulavec,[21] u cilju sadejstva sa jedinicama III armije i likvidacije Mikleuša i Podravske Slatine napadom sa južne strane. U vezi sa ovim, 20. IV likvidiran je Mikleuš a 21. IV Podravska Slatina.[22]

21. IV. primili smo zapovest III armije,[23] po kojoj je 32. divizija dobila zadatak da likvidira Suhopolje a potom sa istočne strane napadne Viroviticu, a 33. divizija imala je usiljenim maršem sa svoje dosadanje prostorije da izbije na otsek Gakovo — Lončarica, sa koga da napadne Viroviticu sa severne i zapadne strane. Ova akcija naših divizija imala je da se sprovode u sadejstvu sa sagama III armije na ovome pravcu. Na osnovu prednjeg, jedinice VI korpusa[24] smenile su toga dana našu 33. diviziju kod Daruvara i ista je krenula usiljenim maršem na svoj cilj.

Na osnovu prednje zapovesti III armije otpočele su 23. IV uvodne borbe za Viroviticu napadom 32. divizije u zajednici za 16. divizijom[25] na Suhopolje i 33. divizije u sadejstvu sa 36. divizijom[26] na visove južno i jugozapadno od Virovitice,

---

i M.) — Grubišno Polje; Garešnica — Brestovac (Daruvarski) — Daruvar; Banova Jaruga — Daruvar i Lipik — Pakrac — Daruvar.

Zatim se u naređenju kaže da je, u cilju što uspješnije odbrane Daruvara, predviđena kao glavna odbrambena linija: Kik (trig. 571) — Ž. st. Vrijeska — Sv. Ana — Cikošev Salaš — s. Otkopi — Borisov Salaš — s. Stražanac — Gaj (k. 148) — s. Brestovac (Daruvarski) — Golubinjak. Istim naređenjem, Štab divizije je upoznat da je ta linija dijelom već utvrđena i to na otsjeku: Sv. Ana — Cikošev Salaš i na otsjeku s. Stražanac — s. Golubinjak, dok dalje utvrđivanje treba da preuzme inžinjerijski bataljon divizije pod neposrednim rukovodstvom načelnika inžinjerije korpusa, koji će dati detaljna uputstva komandantu inžinjerijskog bataljona (AVII, reg. br. 24/1, k. 557).

[21] Sada: Miokovićevo.

[22] Opširnije o borbama za oslobođenje tih mjesta vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 58, 59 i 66.

[23] Vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 60. Na osnovu ove zapovijesti Štaba 3. armije JA, Štab 10. korpusa izdao je 21. aprila 1945. godine svoju zapovijest potčinjenim jedinicama za oslobođenje Suhopolja i Virovitice (tom XI, knj. 3, dok. br. 61).

[24] Više o tome vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 69, napomenu 40 i 43.

[25] Detaljnije o borbama 16. divizije JA za oslobođenje Virovitice vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 71 i 80.

[26] U relaciji Štaba 36. divizije JA br. 299, od 23. juna 1945 (AVII, reg. br. 1—2/4, k. 1242 A), o borbama za oslobođenje Virovitice u vremenu od 22. do 25. aprila, kaže se:

»... Koliko je bio neprijatelj razbijen i desetkovan u borbama kod Mikleuša i Bukovice vidi se najbolje iz toga što je mogao dati sledeći otpor u cilju dobijanja vremena tek 34 km zapadno od Voćinskog kanala. Tu je neprijatelj zaposeo položaje za odbranu Viro-

vitice i to na liniji: Suhopolje — [Suhop.] Borovo — Pčelić — kanal Crna Jaruga — s. Naudovac.

Ispred ove linije neprijatelj ostavlja slabije zaštitničke delove sa zadatkom da ometaju nadiranje naših jedinica.

22. april:

VI. brigada po zauzimanju Sladojevaca u neprekidnom kontaktu sa slabijim neprijateljskim zaštitnim delovima pod borbom nadire ka Cabuni i u tom oslobađa s. D. Meljani — Bistrica, a u 08.00 časova oslobodila je s. Cabunu.

III. brigada u 03.00 časova izvršila je pokret iz Bukovice pravcem Podravska Slatina — Cabuna gde se je smestila.

V. brigada izvršila je pokret za D. Meljane, gde je ostala do 26. aprila.

23. april:

VI. brigada u toku noći zauzela je polazne položaje na liniji s. [Dugački] Lug — Jalžabetina — Mandinac — sa zadatkom da ovlada neprijateljskim položajima na kanalu Crnoj Jarugi, da zauzme s. Naudovac, a potom da odmah produži napad na Suhopolje i goni neprijatelja ka Virovitici.

U 05.00 časova započela je napad, u 09.00 ovladala je potokom Breznica, gde je neprijatelj davao prvi otpor.

Zbog velikog brisanog prostora i neaktivnosti jedinica desno i levo od nje, preko dana nije mogla da izvrši napad na kanal Crna Jaruga. Na ovom kanalu neprijatelj je imao već od ranije utvrđene položaje kojima je podilaženje bez vrlo jake artiljerijske pripreme danju nemoguće.

U 16.45 časova, posle artileriske i minobacačke pripreme, započeo je napad na neprijateljske položaje na ovoj liniji.

Naše jedinice, posle ogorčenih borbi, zauzimaju u 20.00 časova neprijateljske položaje i s. Naudovac, produžuju odmah gonjenje neprijatelja ka Suhom Polju u koje ulaze oko 23.00 časova. Ne zadržavajući se u Suhom Polju odmah produžuju nadiranje ka Suhom Polju — [Suhop.] Ovčari koga su već u to vreme oslobodile jedinice III brigade.

III. brigada u 12.00 časova kreće iz Cabune pravcem k. 192 — k. 222 — Pepelana — Trapinska — sa zadatkom da smeni na položaju južno od Suhog Polja — Borovo jedinice XXXII. divizije. U Trapinsko stiže u 17.30 časova, ali jedinice XXXII. divizije nisu htele da izvrše odmah smenu, jer su se pripremale za napad na neprijateljski položaj. Po likvidaciji neprijatelja na položajima kod Suhog Polja — Borovo jedinice III. brigade produžuju nadiranje ka Suhom Polju — Ovčari koga zauzimaju u 21.30 časova.

24. april:

Neprijatelj je zaposeo liniju Rezovac — N. Rezovac — kanal koji sa istočne ivice Novog Rezovca vodi ka drumu — kanal Kiselica.

III. brigada preko celog dana vodila je borbe na sektoru severno i južno od druma Suho Polje — Virovitica da protera neprijatelja sa ovih položaja koji su bili još od meseca januara fortifikacijski vrlo dobro uređeni.

VI. brigada u 10.00 časova izvršila je pokret pravcem Suho Polje — Ovčara — Suho Polje — Borovo — Pogledalo — Uskočka sa

koje je neprijatelj čvrsto držao. O neprijatelju se znalo da pred našim frontom imamo 1. kozačku diviziju,[27] koja je kao opća pobočnica svih neprijateljskih snaga u Podravini imala

zadatkom da na sektoru istočno od potoka Katinac do k. 192 smeni IV. brigadu XVI. divizije i da izvrši napad na Novi Rezovac, a po ovlađivanju istog produži nadiranje ka Virovitici.

U Uskočku VI. brigada stigla je u 13.00 časova a u 19.30 časova izvršila je smenu, s tim da se dva bataljona nalaze na položaju, a jedan u rezervi u Rezovačkim Krčevinama. U 21.30 časova započela je napad na k. 203, koji nije uspeo zbog toga što je neprijatelj uporno i žilavo branio selo Rezovac i k. 203 kao ključ celog ovog položaja.

III. brigada posle artilerijske pripreme u 18.30 časova (u artilerijskoj pripremi učestvovao je divizion »Kaćuša« Crvene Armije) preduzima napad na neprijateljske položaje. Neprijatelj je davao žilav i uporan otpor i čim se naše jedinice približile njegovim položajima on je izvršio protivnapad. Do 24.00, jedinice III. brigade neprestano su napadale na neprijateljske položaje, kada su morale zbog jakog neprijateljskog protivnapada da se povuku na polazne položaje.

25 april:

U toku dana 25. aprila i III. i VI. brigada preko celog dana vodile su borbe sa neprijateljem. Na sektoru VI. brigade neprijatelj sa k. 203 preduzima napad u 08.00 časova na levo krilo VI. brigade i uspio je da upadne u prve naše linije, koje su posle vrlo kratkog vremena protivnapadom svih jedincia VI. brigade povraćene i neprijatelj je odbijen na polazne položaje.

Jedna četa III. brigade uspela je da pronađe slabije posednute delove neprijateljskih položaja između pruge i druma, koje je zauzela, ali ih je zbog unakrsne neprijateljske vatre i bočne vatre od pravca Rezovca morala napustiti i povukla se je na polazne položaje.

Posle kratke artileriske pripreme u 18.00 časova u kojoj je takođe učestvovao divizion »Kaćuša« Crvene Armije naše jedinice su u 18.15 časova izvršile juriš na neprijateljske položaje. Posle ogorčenih borbi prsa u prsa VI. brigada zauzima k. 203 u 20.00 časova, a III. brigada u isto vreme razbija neprijateljske jedinice na položajima zapadno od Suhog Polja—[Suhop]. Čemernice i goneći u stopu neprijatelja u 21.15 časova oslobađa grad Viroviticu.

Po oslobođenju Virovitice jedan bataljon VI. brigade odmah produžuje gonjenje neprijatelja ka Špišić-Bukovici i do 24.00 časa oslobođava istu. Jedan deo tog bataljona produžio je odmah pokret u s. Lozan koga je neprijatelj napustio i zaposeo je isti.

U borbama za oslobođenje Virovitice u vremenu od 22. do 25. aprila naši gubici iznose:

a) u ljudstvu
10 poginulih
41 ranjenih

Neprijateljski gubici za ovo vreme iznose:

a) u ljudstvu
107 mrtvih
118 ranjenih.«

[27] Iz sastava njemačkog 15. SS-kozačkog konjičkog korpusa. Opširnije o kozačkim jedinicama vidi dok. br. 5, napomenu 11.

zadatak da držanjem visova južno od komunikacije osigurava povlačenje neprijateljskih snaga prema zapadu.

U dvodnevnim borbama očišćeni su svi visovi južno od Virovitice i Špišić-Bukovice od neprijatelja i time stvoreni povoljni uslovi za dalje prodiranje prema zapadu grebenom Bilo-gore kao i za likvidaciju Virovitice. Na gubitak svojih zaštitnih položaja južno od Virovitice i Špišić-Bukovice neprijatelj je oštro reagovao i uspjelo mu je privremeno da 24. ov. m. svojim protivnapadom odbaci lijevo krilo 33. divizije sa visova južno od Špišić-Bukovice. Našim kontranapadom povraćeni su istog dana ovi izgubljeni položaji i zadržani čvrsto u rukama.[28]

Naša 32. divizija smenjena je 24. IV. na sektoru Suhopolje po 16. diviziji i rokirana prema zapadu na Bilo-goru na prostor Tromeđak — Cremušina — Topolovica u cilju daljeg nadiranja prema zapadu cijelog našeg korpusa.[29]

Pošto su zauzeti svi visovi južno od Virovitice i Špišić-Bukovice, jedinice III armije zauzele su 26. IV Viroviticu.[30] Neprijatelj se povukao prema Pitomači. Na liniji: Drava — Pitomača — Grubišno Polje — Hercegovac — Banova Jaruga neprijatelj je privremeno uspio da sredi svoje položaje i uporno nastojao da zadrži naše dalje nadiranje prema zapadu kao i da nam nametne frontalnu borbu.

Međutim, u toku noći 27/28. IV.,[31] jedinice našeg korpusa (32. i 33. divizija) u snažnom naletu zauzele su s. Brzaju, Bogaz, Turske Grobove, Sječicu i izbile čak na Vis (k. 288) i time prekinule vezu između neprijateljskih jedinica sjeverno i južno od Bilo-gore, probile neprijateljski front i izvršile dubok prodor u neprijateljsku pozadinu, natkriljavajući i ugrožavajući neprijateljske snage, koje su branile Grubišno Polje i Bubanj kao i one koje su branile otsjek: Drava — Pitomača — Sedlarica.

Na ovaj način onemogućen je plan neprijatelja da nam nametne frontalnu borbu i uspori dalje nadiranje, te je zbog toga odmah pristupljeno eksploataciji ovog uspjeha našeg korpusa u cilju da se slomi neprijateljska odbrana na cijeloj liniji, te je u svom daljem radu naš korpus dobio zadatak da produži nadiranje grebenom Bilo-gore, stvarajući što dublji klin u neprijateljskom odbranbenom rasporedu.

Savlađujući teške terenske uslove i žilav neprijateljski otpor naše jedinice izbile su na širokom frontu na željezničku prugu Kloštar — Bjelovar 30. IV. t. g.[32] izvršivši time dubok

[28], [29], [31] i [32] Detaljnije o tim borbama vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 81, 101 i 123.

[30] Virovitica je oslobođena 25. aprila 1945. godine (tom XI, knj. 3. dok. br. 81).

i definitivan proboj neprijateljskog fronta, posle čega je na celom frontu uskoro prestao svaki organizovani otpor i neprijatelj je, pred pritiskom ostalih naših snaga I i III armije u neredu otstupio prema zapadu.[33]

II. — ORGANIZACIJA ŠTABOVA I JEDINICA

Organizacija štaba korpusa je potpuna i svi otsjeci uspješno i samostalno djeluju.

U sastavu korpusa nalaze se:

32. divizija
33. divizija

Štab Grupe partizanskih odreda rasformiran je.[34] Kalnički partizanski odred stavljen na raspoloženje Korpusu Narodne odbrane, Zagrebački partizanski odred ušao u sastav 33. divizije a Zagorski partizanski odred u sastav 32. divizije, no isti se još nalazi na njegovom sektoru Krapina — Zabok — Zlatar.

Dalje se u sastavu korpusa nalazi još Dopunski bataljon i oba artileriska diviziona, od kojih se jedan vratio iz Sombora[35] bez oruđa i stavljen privremeno pod komandu 32. divizije a jedan se još nalazi na putu iz Sombora, takođe bez oruđa.

32. divizija:

Koncem prošlog mjeseca, nakon smrti komandanta divizije majora Biškupa Petra, koji je podlegao ranama[36] zadobijenim u borbama za Suhopolje, postavljen je za v. d. komandanta major Jovanović Bogdan, dosada načelnik štaba ove divizije, a za načelnika štaba postavljen je kapetan Cikojević Branimir, komandant II brigade.

Do polovine prošlog mjeseca dužnost politkomesara vršio je major Gretić Ivica, a na njegovo mjesto došao je potpukovnik Blaha Gjuro, pomoćnik politkomesara 33. divizije. Koncem mjeseca aprila upućen je na višu školu pomoćnik politkomesara major Majer Boris, te je njegovo mjesto ostalo upražnjeno. Štab je prema tome nepotpun, jer mu nedostaju zamjenik komandanta i pomoćnik politkomesara.

[33] Opširnije o tome vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 141.

[34] Naredbom Štaba 10. korpusa JA br. 210 od 14. aprila 1945 (AVII, reg. br. 26/1 — 6, k. 1901—2) rasformiran je Štab Grupe partizanskih odreda.

[35] Vidi dok. br. 34, napomenu 5.

[36] Bio je teško ranjen 23. aprila u borbama za selo Pčelić (kod Suhopolja) i podlegao ranama 27. aprila 1945. Sahranjen je u Podravskoj Slatini. Odlikovan je Ordenom narodnog heroja.

Inače štab kao cjelina i pojedinačno dobro se snalazi i zadovoljava svojim radom.

Divizija u svom sastavu ima:

Štab divizije sa odgovarajućim jedinicama i ustanovama
Četa za vezu,
Bolničku četu,
Izviđačku četu,
Inžinjeriski bataljon
I Udarnu brigadu,
II brigadu,
III brigadu,
IV udarnu brigadu.

Sve četiri brigade imaju u svom sastavu po 3 bataljona. Ranije je IV udarna brigada imala 4 bataljona, ali je taj 4. bataljon rasformiran. Svaka brigada ima pored toga četu pratećih oruđa, četu za vezu, izviđački vod i bolnički vod.
...[37]

XXXIII. divizija:

Štab je potpun i svojim radom kao cjelina i pojedinačno zadovoljava. Za komandanta divizije postavljen je major Ćorković Dušan na mjesto p. puk. Antolović [Josipa], koji je upućen u viši kurs u Beograd.
...[38]

III. FORMACIJSKO STANJE JEDINICA:

Štab Grupe partizanskih odreda rasformiran je. Kalnički partizanski odred stavljen je na raspoloženje Korpusu Narodne Odbrane. Zagrebački partizanski odred ušao je u sastav 33. divizije a Zagorski partizanski odred u sastav 32. divizije, no isti se još nalazi na njegovom sektoru Krapina — Zabok — Zlatar.

Inače nije bilo drugih promjena.

IV. BROJNO STANJE I NAORUŽANJE:

Vidi prilog.[39]

---

[37] i [38] Redakcija je izostavila dio teksta koji se odnosi na personalne podatke o komandnom kadru.

[39] Taj prilog nije pronađen. Sačuvan je pregled brojnog stanja ljudstva i naoružanja 32. divizije na dan 10. maja (u AVII, reg br. 10 — 9, k. 1192 I) i 33. divizije od 8. maja 1945 (u AVII, reg br. 5 — 2/4, k. 1208 II). Pregledi brojnog stanja ljudstva i naoružanja 10. korpusa JA na dan 25. marta objavljeni su u ovoj knjizi kao dok. br. 34 i 35.

V. NACIONALNI I SOCIJALNI SASTAV

Vidi prilog.[40]

VI. NASTAVA U JEDINICAMA.

Zbog stalnih pokreta i borbi bilo je izvođenje nastave u jedinicama jako otežano. Zbog ovoga nije se mogla izvoditi nastava po unaprijed utvrđenom planu, već se je ona u većini slučajeva svodila na davanje uputstva za rad iz oblasti ratne službe, taktike, fortifikacije, nastave za gađanje itd. na položaju na licu mjesta. Vršeni su češći obilasci jedinica u prednjim linijama, kojom su prilikom otklanjane uočene pogriješke i davani potrebni savjeti.

Kod dopunskog bataljona nastava je izvođena uglavnom po predviđenom planu osim manjih otstupanja za vrijeme pojedinih pokreta. Obuka ljudstva u Dopunskom bataljonu trajala je 4 — 5 sedmica, u zavisnosti od situacije, a potom je ljudstvo upućivano u operativne jedinice. Nedostatak potrebnog stručnog nastavnog kadra u Dopunskom bataljonu jako je otežavao izvođenje nastave.

VII. SPECIJALNE JEDINICE I SLUŽBE

Izviđačke jedinice:

Izviđačke jedinice u toku mjeseca su znatno napredovale većom kontrolom nad njihovom obukom i izmjenom pojedinih starješina i ljudstva, koje nije za tu službu odgovaralo. Jedinice su dovoljne jačine da bi mogle odgovarati svojim zadatcima. Još uvijek se osjeća nedovoljno razumijevanje pojedinih starješina o važnosti izviđačke službe i o rezultata do kojih se preko nje može doći.

Jedinice za vezu:

Rad jedinica za vezu u potpunosti je zadovoljio svojim radom i požrtvovanošću u izvršavanju postavljenih zadataka.

Inžinjerske jedinice:

Još uvijek nije bilo moguće formirati inžinjerske jedinice, kako je formacijom predviđeno iako se svakog dana sve više osjeća nedostatak istih. Za sada postoje kod svake divizije Inžinjerski bataljoni sa po dvije čete. U toku mjeseca izvršena

[40] Redakcija taj prilog nije pronašla. Pregled socijalnog i nacionalnog sastava 10. korpusa JA u martu vidi u dok. br. 44.

je reorganizacija tih bataljona, tako da je četa jurišnih pionira pretvorena u minersku četu.

Inžinjerske čete su upotrebljavane prilikom utvrđivanja položaja kao instruktori pješadijskim jedinicama, a kod kompliciranih objekta kao izvršioci radova. Osim toga, ove jedinice vršile su miniranja ispred položaja naših jedinica, što se je u toku borbe pokazalo kao vrlo efikasno.

Inžinjerske jedinice korisno su upotrebljene prilikom zadnjih borbi za rušenje mostova i izradom novih i popravkom starih mostova.

Vojno obavještajna služba:

Vojno obavještajna služba je uglavnom zadovoljavajuća. Prikupljanje podataka o neprijatelju bilo je na vrijeme. Primijećeno je da starješine obavještajne službe ulažu sve više truda da na vrijeme dostave sve potrebne podatke o neprijatelju, kako bi se mogle donijeti pravilne odluke i pravilno procijeniti situaciju.

Sanitet:

Sanitet je zadovoljio u svakom pogledu i u svim jedinicama. Još uvijek se osjeća nedostatak u sanitetskom osoblju, a naročito u posljednjim borbama, kada smo imali velike gubitke.[41]

Intendantura:

Intendantura je u borbama zadovoljila tako da su borci na položajima redovito dobijali hranu. Osjeća se nedostatak u priboru za prigotavljanje jela na položajima i to naročito nedostatak brdskih i poljskih kuhinja, tako da se češće dogodi, da radi slabog suđa i jelo gubi kvalitetu.

Odsjek za naoružanje:

Popuna municijom u toku svih borbi u posljednjem mjesecu tekla je dobro i jedinice na položajima su uvijek bile snabdjevene municijom. Odsjeci za naoružanje nisu postali još dovoljno aktivni, ali se stanje znatno kod njih popravlja.

---

[41] Prema izvještaju referenta saniteta 32. divizije od 4. maja 1945 (AVII, reg br. 3 — 1/11, k. 1192 I), Divizija je od 19. do 30. aprila imala: ranjenih 514 i poginulih 111. Samo u borbama za oslobođenje Virovitice, od 21. do 25. aprila (AVII, reg. br. 8/3, k. 1209), 33 divizija imala je: mrtvih 28, a ranjenih 94.

VIII. MORAL, BORBENOST, ISHRANA, ZDRAVSTVENO STANJE I RAZNI PROBLEMI KOJI SE POSTAVLJAJU

Moral i borbenost naših jedinica su u porastu. Pored ostaloga, razlog ovome leži i u našem prelazu u ofenzivu na cijelom frontu. Uspješni razvoj događaja trgnuo je i one koji su inače u ranijim defenzivnim borbama bili skloni malodušnosti i popuštanju. Istina, broj ovakvih malodušnih nije nikako bio osobito velik, niti je bilo nekog većeg uticaja na opće stanje morala u našim jedinicama, koje je bilo na potrebnoj visini. Poteškoća je bilo samo sa novomobilisanim čiji je znatan broj u toku pretprošlog mjeseca ušao u sastav naših jedinica. Dezerterstvo je u toku prošlog mjeseca rapidno palo.

Zdravstveno stanje kod naših jedinica na dostojnoj je visini, te skoro u cijelom korpusu gotovo i nema zaraznih bolesti. Smanjuje se broj oboljelih od venerićnih bolesti.

Ishrana: *tekla je u toku prošlog mjeseca u redu. Poteškoće su nastale samo krajem mjeseca aprila zbog stalnih pokreta i borbi po teškom, pošumljenom i siromašnom zemljištu, kada se hrana, a osobito kruh nisu mogli na vrijeme pripremiti i doturiti do prednjih borbenih jedinica.*

Stanje opreme: dobro je. Bosih nema. Skoro svi vojnici, osim posljednje partije novomobilisanih, čiji je jedan dio još u civilu, imaju uniforme.

PROBLEMI KOJE TREBA JOŠ RIJEŠITI:

1) Podizanje nivoa općeg i stručnog vojnog obrazovanja kadra rukovodilaca.

2) Popuna ljudstvom uopće, a poglavito popuna vojnog i političkog kadra, koji je u posljednim borbama imao znatne gubitke.

3) Jačanje i podizanje vojničke discipline i osjećaja odgovornosti, kao i kontrola rada potčinjenih. Još uvijek se dešavaju slučajevi nedisciplina i nemarnog odnosa prema dobivenim zadatcima. Nastoji se da se ove štetne pojave što prije uklone.

4) Prelazom iz ratnog na redovno stanje pojavljuje se potreba da se naši rukovodioci i borci nauče i ostalim granama vojničke službe, osim čisto borbenih. Tako je na pr. potrebno zavesti vojnički rad u kasarnama, pojačati obuku u stražarskoj i patrolnoj službi, pojačati vojničku disciplinu, zavesti pravilan vojnički odnos između pretpostavljenih i potčinjenih, kao uopšte starijih i mlađih, ukloniti uobičajenu familijarnost, produžiti obuku u cilju uzdizanja opšte i stručne spreme kako

rukovodilaca tako i boraca, obratiti veću pažnju na držanje van kasarne, pozdravljanje itd.

Kao nov problem, pojavljuje se još i upoznavanje i obuka rukovodećeg kadra sa propisima vojne administracije, vojnim zakonima, propisima itd.

5) Na kraju, kao problem pojavilo se našim ulaskom u gradove potreba za sprečavanje pljačke, nasilja i uopće nepravilnog odnosa prema građanskom stanovništvu. U ovom pogledu preduzete su stroge mjere i sa krivcima se postupa najstrožije po zakonu.

...[42]

BR. 82

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA GLAVNOG ŠTABA JA ZA HRVATSKU UPUĆENIH GENERALŠTABU JA MARTA, APRILA I MAJA 1945. GODINE[1]

...[2]

ZA V. Š.[3] Brojno stanje ranjenika i bolesnika za drugu dekadu februara: **IV. korpus** — 1629, **VIII. Korpus** — 5686, **X. Korpus** — 367, **XI. Korpus** — 1185, za **VI. Korpus** nismo dobili podatke. 4 III. (G.[4])

...

ZA V. Š. U oštrim borbama na Kordunu snage IV. Korpusa uspjele su da u toku dana protivnapadima razbiju i potisnu neprijatelja sa pravaca Karlovca i Ogulina, zauzmu Tobolić i više drugih manjih mjesta, očiste Plaščansku Dolinu i zadrže neprijatelja kod Vaganca u pokušaju prelaza r. Korane.[5] —

---

[42] Nastavak dokumenta nije pronađen.

[1] Knjiga predatih i primljenih depeša u AVII, reg br. 2—2, k. 119/4. Depeše su pisane na mašini, latinicom, a zatim lijepljene u knjigu depeša.

[2] Da bi se izbjeglo ponavljanje, redakcija je izostavila neke depeše i to je označila sa tri tačke. Depeše Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske upućene Vrhovnom štabu NOV i POJ u februaru 1945. objavljene su u knj. 38, kao dok. br. 65.

[3] Vrhovni štab. Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

[4] Gošnjak

[5] Prema depeši Štaba 4. korpusa od 4. marta 1945 (AVII, reg. br. 2—3, k. 119/4) Glavnom štabu Hrvatske, jedinice 8. divizije su

U **Lici** neprijatelj jačine 3—4000 potpomognut tenkovima i artiljerijom od Lapca, Vrhovina i Gospića posle žestoke borbe ovladao Korenicom i Udbinom.[6] Borbe su u toku. Neprijatelj trpi velike gubitke, a samo kod IV. Korpusa imao 122 ubijena, više ranjenih i 15 zarobljenih. Zaplijenjena 2 p. mitraljeza, 15 pušaka i veća količina druge spreme. Uništen 1 tenk. — Diverzantske grupe na pruzi Zagreb — Sisak bacile u zrak oklopni voz, a na pruzi Dugo Selo — Bjelovar transportni voz sa vojskom i materijalom. Pruga Dugo Selo i Bjelovar presječena na 60 mjesta. U Zagrebu u jednoj Njemačkoj kafani bombom ubijena 3, a ranjeno 14 Nijemaca.[7] 4. III. 1945 (G.)

Br. 23

...

ZA V. Š. Borbe u Lici nastavljaju se svom žestinom.[8] Snage XI. Korpusa[9] protivnapadom su ponovo oslobodile Korenicu usprkos žestokog neprijateljskog otpora dok su se nepr. snage od Udbine uspjele spojiti kod sela Mekinjara[10] sa onima od Gospića. Naše jedinice vrše stalne protunapade, a neprijatelj da bi zadržao ovu liniju dovodi pojačanja od Lapca i Gospića. Obostrani su gubitci znatni. 5. III. 1945 (G.) Br. 28

...

ZA V. Š. Pošto su odbile neprijatelja na svim pravcima, snage 34. Divizije IV. Korpusa na Kordunu napale su jako nepr. uporište Rečicu kod Karlovca, i posle žestoke borbe uspjele da likvidiraju čitavu posadu i zauzmu uporište. Istovremeno odbijene sve intervencije od okolnih garnizona. Ubijeno 158 nepr. vojnika i 4 oficira. Zarobljeno 264 nepr. vojnika i 4 oficira. Uništeno je u ovoj borbi jedna bojna 10. zdruga 10. hrv. div.[11] Zaplenjeno 250 pušaka, 1 p. k. top, 3 bacača, 18 aut. oru-

napale neprijatelja kod Tobolića. Poslije žestokih borbi, neprijatelj je potisnut prema Tounju i Skradniku pretrpjevši gubitak od 50 mrtvih i oko 50 ranjenih. Uništen je jedan tenk, a zaplijenjena su dva puškomitraljeza i 15 pušaka. Naše jedinice imale su 7 mrtvih i 25 ranjenih. Neprijatelj se zatim povukao iz Plaščanske doline, ali pri pokušaju prelaza preko rijeke Korane odbijen je uz gubitak od 10 mrtvih i veći broj ranjenih.

[6], [8] i [12] Opširnije o neprijateljskom prodoru na oslobođeni teritorij istočne Like vidi dok. br. 8, napomenu 6.

[7] i [13] Opširnije o izvedenim diverzijama vidi dok. br. 4 i 46.

[9] i [10] Borbe su u tom području vodile 13. i 35. divizija. Detaljnije o tome vidi dok. br. 22 i i AVII, reg br. 2 — 22/3, k. 573: operacijski dnevnik Štaba 11. korpusa.

[11] Pogrešno. U Rečici je bila 3. bojna 3. ustaškog zdruga 13. ustaško-domobranske divizije. Opširnije o tom napadu vidi dok. br. 6 i 17, napomene 10 i 16.

žja i veća količina druge ratne spreme. U drugim akcijama ubijeno 43, zarobljeno 5 Nijemaca i legionera iz 373. Div. i jedne ustaške bojne 3. zdruga. Naši gubitci 9 mrtvih i 50 ranjenih. U Lici žestoke borbe su i dalje u toku. Stalnim protivnapadima naših jedinica neprijatelj trpi velike gubitke, što ga prisiljava na ubacivanje pojačanja od Vrhovina i Lapca. Veza Like sa Kordunom prekinuta.[12] 6. III. 1945 (G.) Br. 33

...

ZA V. Š. Za formiranje Štaba IV. Armije[13] pored generala Jakšića[14] dali smo: Načelnika Vojno-obav. Odelj. puk. Tomca Petra, Načel. nast. Odelj. puk. Kerenčina[15] Stjepana, majora Dumanić Antu,[16] refer. inžinj., majora Belić Vinka na radu u Operat. Odelj., Vazduhoplov. majora Matu Petrovića; Iz Otseka za vezu poručnika Antonijevića Vojislava i šefa radio-centra potporučnika Bujanić Peru, iz Saobraćajnog Odeljenja poručnika Polak Antu. Takođe predali smo ceo prot. av. divizion sa 18 »erlikona« i 6 kamiona. 7. III. 1945 (G.) Br. 38

ZA V. Š. Obzirom da pod naše rukovodstvo ostaje samo IV. Korpus, to smo rasformirali Operativni deo štaba radi efikasnije pomoći Armiji, a iz pojedinih Odeljenja ostavili smo samo referente za najnužnije poslove. Ukoliko bi Armiji još što trebalo ukazat ćemo moguću pomoć. 7. III. 1945 (G.)
Br. 39

...

ZA V. Š. U Lici žestoke borbe i dalje traju. Posle više dana teških borbi neprijateljske snage od Prijeboja i Babina Potoka uspjele su da se spoje, te je neprijatelj ovladao komunikacijom Ličko Petrovo Selo — Prijeboj — Babin Potok. Jačina nepr. snaga u ovoj ofanzivi cijeni se oko 10 bataljona. Namjera neprijatelja je vjerovatno ovlađivanje jednom od komunikacija za vezu između Bihaća i Gospića, presjecanje veze Lika — Kordun i pljačke materijala. Snagama 43. Divizije u Gorskom Kotaru predala se 4 oficira, 13 podoficira i 87 vojnika iz hrv. istarskog domobr. puka.[17] Diverzantske grupe uništile na više mjesta prugu Bjelovar — Križevci i srušile 1 betonski most.[18] 7. III. 1945. (G.) Br. 41

[13] Opširnije o formiranju 4. armije JA vidi dok. br. 8, napomenu 12.

[14] Pavle

[15] Kerečin

[16] Omaška; treba Mario (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 3).

[17] Vidi dok. br. 19, napomenu 12.

ZA V. Š. Saveznici bombardovali i mitraljirali željez. stanicu Srpske Moravice, koja se od 1943. godine nalazi u našim rukama. 7. III. 1945 (G.) Br. 37

. . .

ZA V. Š. Na **Kordunu** stanje bez znatnijih promjena. Na komunikaciji Generalski Stol — Josipdol uništeno 14 kamiona sa ljudstvom i materijalom. U Lici žestoke borbe i dalje traju. Snage 35. Divizije koje su bile opkoljene na prostoru Šeganovci — Farkašić uspjele su da se probiju ka jugu na oslobođenu teritoriju.[19] Na osvojenim položajima neprijatelj se utvrđuje, a naše jedinice vrše protivnapade da bi izvukle narod koji je ostao u teškom položaju u obruču. 8. III. 1945 (G.) Br. 45

ZA V. Š. — Broj nepokretnih ranjenika IV. Korpus 359, VIII Korpus 1286, X. Korpus 98, XI. Korpus 121. Za VI. Korpus nemamo podataka. 8. III. 1945. (G.) Br. 44

ZA V. Š. U Pokuplju vođene su žestoke borbe[20] sa jednom jačom neprijateljskom kolonom koja se od Karlovca uspjela probiti lijevom obalom Kupe do s. Kupčine. Nepr. je bio potpuno razbijen i natjeran u bjegstvo ka Karlovcu uz gubitke 100 ubijenih i 80 ranjenih. Naši gubitci 57 mrtvih i 80 ranjenih. Zaplijenjeno nešto spreme. U ostalim akcijama na Kordunu i Pokuplju ubijeno 41, ranjeno 20 nepr. vojnika. 9. III. 1945 (G.) Br. 56

Za V. Š. Od danas IV. Armija dostavljati će Vam dnevni borbeni izvještaj za XI. Korpus.[21] 9. III. 1945 (G.) Br. 57

. .

ZA V. Š. — U vezi sa novim dužnostima našega štaba,[22] smatramo da bi bilo potrebno da komandant i komesar dođu do

---

[19] Opširnije o borbama koje su u to vrijeme vodile jedinice 35. divizije JA vidi dok. br. 36.

[20] Borbe su vodile Karlovačka i Žumberačka brigada 34. divizije JA. One su 7. marta 1945. izvršile protivnapad na neprijateljske snage koje su od Karlovca bile prodrle niz lijevu obalu rijeke Kupe do D. Kupčine. Opširnije o toku i rezultatima borbe vidi dok. br. 57.

[21] Vidi dok. br. 8, napomenu 17.

[22] Generalštab JA poslao je 10. marta 1945. depešu (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Glavnom štabu Hrvatske slijedećeg sadržaja:

»Glavni štab ostaje na teritoriju Hrvatske kao vojnoteritorijalna komanda i operativno rukovodstvo za one jedinice koje su pod neposrednom vašom komandom. Glavni štab koordinira operacije svojih

vas. Molimo vas za odgovor da li odobravate dolazak.[23] — 10. III. 1945. (G.) Br. 58

...

ZA V. Š. Na sektoru IV. Korpusa borbe lokalnog karaktera. Na pruzi Sunja — Kostajnica napadnut jedan voz.[24] Spaljeno 7 vagona i uništena 2 topa. Ubijeno 15, zarobljeno 24 nepr. vojnika. 11. III. 1945 (G.) Br. 67

...

ZA V. Š. PROP. ODJELJENJU GENERALŠTABA — Broj nepismenih u jedinicama oko G. Š. H.[25] i u IV. Korpusu iznosi 1737. Od toga je potrebno bukvara ćirilicom 150, ostalo latinicom. XI. Korpus u sastavu IV. Armije treba 460 bukvara latinicom i 340 ćirilicom. Vojna pozadina nije obuhvaćena, nego operativne jedinice i bukvari su nam hitno potrebni. Pošto redovito nismo dobivali „Borbu" i „Politiku" to molimo da nam se uputi nekoliko kompletnih brojeva tih listova. 12. III. 1945 (G.) Br. 69

...

ZA V. Š. — Snage IV. Korpusa oslobodile su u Lici Plaški i Saborski.[26] Neprijatelj protjeran ka Dabru i Babinom Potoku. — 12. III. 1945. (G.) Br. 73

...

ZA V. Š. Veza vaše dep. br. 37 od 10. III.[27] U našim jedinicama i vojnim ustanovama bilo je 420 crvenoarmejaca. 386 na

---

jedinica sa operativnim snagama, armijama, koje operišu severno i južno od Save.

Vaš Štab je rukovodeći [organ] svim poslovima oko materijalnog obezbeđenja svih operacija koje se izvode na vašem području. Vašem štabu pripadaju svi poslovi koji se izvode na vašem području. Vašem štabu pripadaju svi poslovi oko mobilizacije, popune, registrovanja i bezbednosti na teritoriju Hrvatske. Vi možete izvjesnim kadrovima pojačati 4. i 3. armiju, ali tako da se vaš aparat za komandovanje, upravu i administraciju ne oslabi.

[23] Generalštab JA odgovorio je depešom br. 5 od 16. marta 1945 (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Glavnom štabu Hrvatske da komandant i politički komesar dođu na referisanje u Beograd.

[24] Na pruzi Sunja — Kostajnica, diverzije je više puta uspješno izveo 2. diverzantski odred Grupe diverzantskih odreda. Opširnije o tome vidi dok. br. 46.

[25] Glavni štab Hrvatske

[26] U području Saborskog borbe je u to vrijeme vodila 35. divizija JA (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 7).

[27] Redakcija tu depešu nije pronašla.

putu je za Beograd, a 34 uputit ćemo ovih dana.[28] 13. III. 1945 (G.) Br. 74

...

ZA V. Š. Snage IV. Korpusa vode žestoke borbe sa neprijateljem koji nastoji od Vaganca preći r. Koranu i prodrijeti ka Drežniku [Drežnik-Grad]. Svi dosadašnji pokušaji završeni su sa neuspjehom i uz znatne gubitke po neprijatelja.[29] 14. III. 45 (G.) Br. 79

...

ZA V. Š. Pošto su odbile sve pokušaje neprijatelja da od Vaganca pređe r. Koranu, snage IV. Korpusa[30] snažnim protivnapadom razbile su neprijatelja, prešle reku i u gonjenju očistile od neprijatelja veći broj naseljenih mjesta. Ubijena 72, a zarobljeno 25 neprijateljskih vojnika iz 999. festungs bat.[31] i 1 bat. 847. puka 392. Div.[32] Zaplijenjeno 1 t. bacač, 3 šarca, 30 pušaka i veću količinu druge spreme. Naši gubitci 4 mrtva i 16 ranjenih. 15. III. 1945 (G.) Br. 82

...

ZA GENERALŠTAB [JA]: Nastavljaju se i dalje teške borbe[33] sa neprijateljem koji nastoji da se od Vaganca spoji sa pojačanjima koja nadiru od Saborskog. Na pravcu Vaganca neprijatelj je potisnut uz gubitke 40 mrtvih i 15 zarobljenih Nijemaca, dok je od Saborskog uspio da zauzme Poljanak i Selište. Zaplijenjena su 3 šarca i 22 puške i druge spreme. Naši gubitci 3 mrtva i 14 ranjenih. 16. III. 45. (P.[34]) Br. 87

...

ZA GENERALŠTAB: Brojno stanje ranjenika i bolesnika za III. dekadu februara: IV. Korpus 731, VIII. Korpus 7392, X.

---

[28] i [33] O upućivanju crvenoarmejaca u Beograd vidi dok. br. 19, napomenu 11.

[29] Noću 13/14. marta 1945, neprijatelj je pokušao prijeći rijeku Koranu na tri mjesta, ali su ga jedinice 8. divizije JA, uz znatne gubitke, vratile na polazne položaje (AVII, reg. br. 2—3, k. 119/4).

[30] i [33] Borbe su vodile, 14. i 15. marta, Muslimanska i 3. brigada 8. divizije JA, u sadejstvu sa dijelovima 35. divizije JA (AVII, reg. br. 2—3, k. 119/4).

[31] Festungsbataillon (tvrđavski bataljon). O njemačkim jedinicama sa oznakom »999« vidi dok. br. 36, napomenu 12.

[32] To je njemačka 392. legionarska »Plava« divizija.

[34] Pavlović

Korpus 435, XI. Korpus 1121. Za VI. Korpus još nema podataka. 16. III. 1945. (G.) Br. 84

...

ZA GENERALŠTAB. — Snage IV. Korpusa u sađejstvu sa 35. div. protjerale su nepr. iz Selišta i Poljanka ka Saborskom i time mu onemogućile da se spoji sa snagama Vaganca. Ubijeno 45, zarobljeno ——— nepr. vojnika. Zaplijenjeno 24 puške i druge spreme. 1 bat. VIII. div.[35] na prostoru Ogulina ubio 40 ustaša prilikom njihovog ispada u cilju pljačke. — 17. III. 1945. (G) Br. 95

ZA GENERALŠTAB: U VI. Korpusu ima 891 ranjenik, od toga predviđeno 289 za evakuaciju. 17. III. 1945 (P.) Br. 90

...

ZA GENERALŠTAB: Na Kordunu pojačana patrolna djelatnost. U Pokuplju odbijeni manji ispadi neprijatelja. 18. III. 1945. (G.) Br. 1

...

ZA GENERALŠTAB: Na sektoru IV. Korpusa borbe lokalnog značaja. U Pokuplju odbijeni ispadi neprijatelja ka Pisarovini. Ubijeno 30, ranjeno oko 60 neprijateljskih vojnika. 19. III. 1945. (P.) Br. 5

...

ZA GENERALŠTAB: Čehoslovački državljani u našim jedinicama mole da im se dozvoli povratak u domovinu. Da li da ih šaljemo i kojim putem.[36] 19. III. 1945 (P.) Br. 4

...

ZA GENERALŠTAB: — Na sektoru IV. Korpusa pojačana izviđačka djelatnost. — 20. III. 1945. (P.) Br. 83

---

[35] Štab 4. korpusa izvijestio je 16. marta 1945. Glavni štab Hrvatske da je jedan bataljon 8. divizije iz zasjede ubio 30 ustaša i 6 konja iz 2. bojne 17. zdruga (AVII, reg br. 2—3, k 119/4). Prema obavještajnom izvještaju Glavnog štaba Hrvatske od 1. marta 1945 (AVII, reg. br. 2—1/3, k. 119), taj zdrug je bio u sastavu ustaško-domobranske 13. hrvatske divizije.

[36] Generalštab JA obavijestio je depešom br. 18 od 22. marta 1945 (AVII, reg. br. 2—2, 119/4) Glavni štab Hrvatske da se za sada ne može dozvoliti povratak čehoslovačkih državljana u njihovu domovinu.

...

ZA GENERALŠTAB: Saveznici traže u Zadru zgrade za formiranje njihove bolnice kapaciteta do 300 kreveta. Molimo za objašnjenje da li im se može dozvoliti organizacija ove bolnice.[37] 21. III. 1945. (P.) Br. 9

ZA GENERALŠTAB. — U vezi ofanzive naših jedinica u Lici,[38] snage IV. Korpusa i 35. div. zauzele su Plitvička Jezera, Plitvički Ljeskovac, Prijeboj, Lič. Petrovo Selo i Vaganac. Nepr. je razbijen i povlači se ka Bihaću i Gackoj Dolini. Naše jedinice nastavljaju gonjenje. 21. III. 1945. (P.) Br. 12

...

ZA GENERALŠTAB. — Pošto su razbile neprijatelja na prostoru Vaganac — Ličko Petrovo Selo, snage IV. Korpusa nastavile su sa energičnim gonjenjem nepr. ka Bihaću.[39] Na uzastopnim položajima nepr. je davao ogorčen otpor i po svaku cijenu nastojao zaustaviti nadiranje naših snaga ka Bihaću, ali je svuda ponovo razbijen. Zauzeto je više naseljenih mjesta, među kojima Baljevac — Vrkašić — Turija — Brekovica i Prašići[40] i naše jedinice izbile na lijevu obalu Une na frontu širokom 15 km. Odbijeni su jaki nepr. protivnapadi od Zavalja i Bihaća. Gubitci nepr. su veliki. U ruke naših jedinica pale su velike količine ratnog materijala. Borba se nastavlja.[41] — 22. III. 1945. (P.) Br. 93

...

ZA GENERALŠTAB: Na sektoru Bihaća u toku su vrlo žestoke borbe.[42] Snage IV. Korpusa, pošto su razbile jednu auto-

[37] Depešom br. 21 od 22. marta 1945 (AVII, reg br. 2—2, k. 119/4), Generalštab JA obavijestio je Glavni štab Hrvatske da se saveznicima može odobriti formiranje bolnice u Zadru.

[38] Riječ je o ofanzivi 4. armije JA u sadejstvu sa jedinicama 4. korpusa (vidi dok. br. 72, napomenu 7).

[39] Depešom br. 93 od 21. marta 1945 (AVII, reg. br. 2—3, k. 119/4), Glavni štab Hrvatske naredio je Štabu 4. korpusa slijedeće:

„Produžiti sa napadom ka Bihaću radi vezivanja neprijateljskih snaga u Bihaću. U slučaju da [4.] Armija odluči iskoristiti eventualne povoljne uslove i pristupi likvidaciji Bihaća, sadejstvovati Armiji u uništenju neprijatelja i oslobođenju grada. Po ovom stajati sa armijom u tijesnoj vezi. Ako Armija preduzme pregrupaciju snaga radi razvijanja dalnjih operacija u zapadnoj Lici, držati blokadu neprijateljskog garnizona u Bihaću i osigurati Armiji sa ovog pravca slobodu izvršenja operacije."

[40] Treba: Prošići.

[41], [42] i [60] Opširnije o rezultatima borbi za oslobođenje Bihaća vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 8, 14, 15, 16 i 65.

mobilsku kolonu na komunikaciji Pokoj — Ostrožac, izvršile su nasilni prelaz reke Une i zauzele selo Pokoj. Zauzimanjem ovoga sela neprijatelju je prekinuta željeznička pruga i put od Bihaća na sjever, dolinom Une, te se obruč oko Bihaća sve više steže. Ubijeno 116, zarobljeno 24 i ranjen veći broj nepr. vojnika. Zaplijenjena 3 topa, 11 automatskih oruđa, 108 pušaka i nekoliko motornih vozila. Uništen 1 top i 1 kamion. 23. III. 1945 (P.) Br. 17

...

ZA GENERALŠTAB: Veza dep. br. 23 od 24. III.[43] Sedma i osma divizija (bez jedne brigade) nalaze se sjeverno i sjev. zapadno i zap. od Bihaća, angažovane u borbi za Bihać. Jedna brigada[44] VIII. Div. na prostoru Plaškog. 34. Div. glavninom u Pokuplju orijentisana ka komunikacijama Karlovac — Zagreb i Zagreb — Sisak. Jedna brigada[45] na Baniji. Unska Operativna Grupa ušla je u sastav VIII. Div. kao IV. Brigada.[46] 24. III. 1945 (P.) Br. 19

...

ZA GENERALŠTAB: U toku dana sa pojačanim snagama prebačenim na desnu obalu Une, jedinice IV. Korpusa u zajednici sa snagama koje nadiru s juga, potpuno su zatvorile obruč oko Bihaća. Neprijatelj je pokušao da se probije preko Pokoja za Ostrožac, ali je bio odbijen uz velike gubitke.[47] Daljnjim žestokim borbama naše su jedinice potpuno razbile nepr. odbranu, zauzele sva okolna naseljena mjesta i prodrle u 13 sati u sam grad. Neprijatelj je potpuno dezorganizovan, i u panici po grupama nastoji se izvući ili se predaje. Oslobođenje Bihaća očekuje se svakoga časa. U selu Draganići, 6 km sjeverno od Karlovca, naše jedinice likvidirale neprijateljsku posadu i ubile 15 nepr. vojnika, među kojima dva oficira. Ostalo se razbježalo. Uništen 1 tenk. Zaplijenjena 2 kamiona, 1 teški ba-

[43] Tom je depešom (AVII, reg. br. 2—2, k. 119/4) Generalštab JA naredio Glavnom štabu Hrvatske da hitno dostavi raspored jedinica 4. korpusa.

[44] U pitanju je 1. brigada (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 8).

[45] U pitanju je Žumberačka brigada 34. divizije JA (AVII, reg. br. 38—3/2, k. 118).

[46] Vidi dok. br. 17, napomenu 9.

[47] Dana 23. marta bila su osujećena dva pokušaja proboja izvršena na putu za Pokoj. Jedan napad je preduzeo na svoju ruku jedan ustaški bataljon, a drugi pukovnik Šenher iz Transportnog puka za zaprečavanje, također u jačini jednog bataljona, sa nekoliko protivtenkovskih i četvorocjevnih protivavionskih oruđa, ali je tom prilikom poginuo sa mnogim vojnicima (Šraml, n.d., str. 222).

cač i druge spreme. Diverzantska grupa Odreda na Osječkoj pruzi kod stanice Mikleuš digla u zrak 1 voz, uništena 2 vagona i lokomotiva oštećena. Na pruzi Zagreb — Brod kod Nove Gradiške dignut u zrak voz sa ratnim materijalom. Uništena 2 vagona, a lokomotiva i 1 vagon oštećeni. Kod Čačinaca uništen 1 tenk. Pruga Požega — Velika porušena na 90 mjesta, srušena 3 betonska mosta. Kod Banove Jaruge također dignut u zrak 1 voz. Uništena 2 vagona, lokomotiva teže oštećena. [48] 24. III. 1945 (P.) Br. 20

...

ZA GENERALŠTAB. — U Dubrovniku se nalazi neki italijanski kapetan Graciani i izjavljuje da ima vaše odobrenje za sakupljanje svih italijanskih vojnika i zarobljenika sa oslobođene teritorije. Pošto sa ovim nismo upoznati molimo za objašnjenje.[49] — 25. III. 1945. (Ž.) Br. 21

ZA GENERALŠTAB: U toku dana vođene su u Bihaću žestoke ulične borbe. Nepr. je davao vrlo jak otpor, ali je razbijen i naše jedinice u sadejstvu sa snagama 26. Div.[50] osvojile su skoro čitav grad. Ostatci nepr. snaga grčevito se brane na desnoj obali Une iz nekoliko utvrđenih kuća. Sa sektora Karlovac — Generalski Stol neprijatelj je 24. III. snagama jačine oko 3000 ustaša i Nijemaca krenuo preko Korduna u pomoć opkoljenom garnizonu u Bihaću. U toku dana izbio je u Slunj, a sa jednom drugom kolonom nadire od Plaškog ka Rakovici. Slabije snage IV. Korpusa angažovane su u borbi sa ovim kolonama. Preduzete su mjere da se ove nepr. snage zadrže i odbace.[51] Diverzantska grupa Odreda na putu Zagreb — Beograd uništila 2 njemačka kamiona puna vojnika.[52] 25. III. 1945. (G.) Br. 24

ZA GENERALŠTAB: Obzirom da je glavnina snaga IV. Korpusa angažovana na sektoru Bihaća, smatramo da bi bilo vrlo korisno da Slovenci[53] bace izvjesne snage na prostor Karlo-

[48] i [52] Detaljnije o rezultatima izvedenih diverzija vidi dok. br. 46 i 47.

[49] i [68] Generalštab JA obavijestio je depešom br. 45 od 3. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2—2, k. 119/4) Glavni štab Hrvatske da talijanske vojnike koji se nalaze u jedinicama Jugoslavenske armije, ako to oni žele, treba uputiti u Italiju, dok talijanske ratne zarobljenike treba i dalje zadržati u logorima.

[50] Opširnije o rezultatima borbi jedinica 26. divizije JA za oslobođenje Bihaća vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 14.

[51], [55], [58] i [61] Detaljnije o tome vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 9.

[53] Misli se na snage 7. korpusa JA u Beloj krajini. O dejstvima jedinica 7. korpusa u to vrijeme vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 13.

vac — Ogulin, radi vezivanja neprijateljskih snaga iz ovih garnizona, te Vas molimo da im ovo naredite ukoliko im situacija dozvoljava. 25. III. 1945 (G.) Br. 25

...

ZA GENERALŠTAB: Borba za Bihać još je u toku. I pored grčevitog otpora neprijatelja[54] zauzeta je jako utvrđena željeznička stanica i neprijatelj se brani još samo iz bolnice. Pokušaj opkoljenog neprijatelja da se probije ostao je bezuspješan. Žestoke borbe vode se sa jakom nepr. kolonom potpomognutom tenkovima i artiljerijom koja je jutros od Slunja krenula u pomoć garnizonu u Bihaću.[55] Neprijatelj je i iz Ostrošca krenuo drugom kolonom[56] sa obje strane Une kako bi odbacio naše snage od Bihaća. Težište borbi u toku dana bilo je zadržavanje i odbijanje ovih dviju kolona. Neprijatelj je jutros nešto bio dobio u zemljištu, ali je protunapadom odbačen. Pojedini položaji prelaze više puta iz ruke u ruke. Neprijateljski gubitci u ljudstvu su vrlo veliki, a na prostoru Bihaća zaplijenjene su ogromne količine ratnog materijala. Savezn̈ička avijacija je bombardovala i mitraljirala nepr. na prostoru Slunja i u dolini Une. 26. III. 1945 (P.) Br. 27

...

ZA GENERALŠTAB: Neprijatelj pokušava iz više pravaca da interveniše u cilju rasterećivanja snaga iz Bihaća. Danas je u borbu ubacio još jednu kolonu, koja je od pravca Petrinje prodrla u blizinu Gline.[57] Protiv-napadom naših snaga ova je kolona odbačena do sela Graberja. Kolonu koja je nadirala od Slunja napale su dve brigade VIII. Div. [i] 1 brig. 19. Div. potpomognute tenkovima i uspjele su da je razbiju i sada je gone prema Slunju.[58] Sjeverno od Bihaća, na prostoru Brekovica — Vrelo u toku je borba sa neprijatelj. kolonom koja na-

---

[54] U navedenom Šramlovom djelu, o borbama u okruženom Bihaću, na str. 222, između ostalog, se kaže: „... Već cijelu nedjelju je trajala krvava borba u Bihaću okružene divizije [373. legionarske „Tigar"] i obruč je postajao sve manji. Dok je neprijatelj pojačavao svoju artiljerijsku, minobacačku i mitraljesku vatru (sa mnogo eksplozivnih zrna) i stalno upotrebljavao lovačke bombardere, dotle je, zbog neprestanih gubitaka, psihičkih napora i duševnog pritiska, naša borbena snaga bivala sve slabija..."

[56] Sa tog pravca, opkoljenim neprijateljskim snagama u Bihaću bila su upućena dva bataljona 734. puka njemačke 104. lovačke divizije (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 14, napomenu 10).

[57], [67] i [81] Borbe sa tom neprijateljskom kolonom su vodile jedinice 34. divizije JA (vidi dok. br. 62).

pada od Ostrošca. U Pokuplju 34. Div. likvidirala je ustaško uporište Zdenčinu,[59] 20 km. jugozapad. od Zagreba. Ubijeno 40, a zarobljeno 30 ustaša. Zaplijenjeno 7 p. mitr., 70 pušaka i druge spreme. 27. III. 1945 (G.) Br. 30

...

ZA GENERALŠTAB: Poslije višednevnih žestokih uličnih borbi oslobođen je Bihać.[60] Svi pokušaji neprijatelja da intervenišu sa raznih pravaca pomogne snagama u Bihaću i promeni rešenje situacije u svoju korist, ostali su bezuspješni. Neprijateljska kolona na prostoru Slunja potpuno je razbijena i naše su jedinice 27 ov. m. u sadejstvu sa snagama 19. Divizije[61] goneći neprijatelja ušle u Slunj. Gonjenje se nastavlja ka Primišlju. Neprijateljska kolona koja je napadala od Petrinje ka Glini protjerana je u Petrinju. U ovim borbama neprijatelj je pretrpeo vrlo teške gubitke u ljudstvu i materijalu. Na prostoru Brekovica — Ostrožac nastavljaju se teške borbe sa neprijateljem, kome su pristigla znatna pojačanja sa dosta protiv-kolskih oruđa. Detaljnije podatke o neprijateljskim gubicima i zaplijenjenom materijalu dostaviti ćemo naknadno. 28. III. 1945 (G.) Br. 34

...

ZA GENERALŠTAB: Brojno stanje ranjenika i bolesnika za I. dekadu marta: **IV. korpus** 1600, **VIII korpus** 7412, **VI. korpus** 891, **XI. korpus** 1210, **X. korpus** 503. 29. III. 1945. (G.) Br. 38

ZA GENERALŠTAB: Brojno stanje ranjenika i bolesnika za II. dekadu marta: **IV. korpus** 1611, **VI. korpus** 535, evakuirano avionima 350, **VIII. korpus** 6172, **X. korpus** 250, evakuirano 469, **XI. korpus** 596. 29. III. 1945 (G.) Br. 39

ZA GENERALŠTAB: U **IV. korpusu** odlikovano bolničara-ki ordenom za hrabrost 12, medaljom za hrabrost 12. 29. III. 1945 (G.) Br. 40.

...

ZA GENERALŠTAB: 104. lov. div., komandant gen. Ludwiger,[62] ima u sastavu 724. i 734. lov. puk i 654. art. puk, pionir-

[59] Detaljnije o napadu na Zdenčinu vidi dok. br. 38 i 66.

[62] Hartvig Ludviger

ski, izviđački, poljski,[63] protukolski i bataljon za vezu. 654. art. puk. ima 3 diviziona po 4 baterije. Jačina div. oko 6000. Borbena sposobnost slaba. Nacionalni sastav 70% Nijemaca iz Južne Amerike, 25% Talijana, Česi, Poljaci i Srbi. Divizija potpada pod komandu 91. A. K.[64] U povlačenju iz Grčke bila je podijeljena u manje „Marsch grupe". Zadržala se na sektoru Sarajevo — Zenica — Busovača i sudjelovala u napadu na Travnik. U januaru 1945. preko Broda i Našica prebačena na mostobran na Dravi. Od 734. puka jedan bat. uništen, a ostali dijelovi pretrpeli velike gubitke. U Ostrožac stigao čitav 724. puk i štab Div. Ranije identifikovan na sektoru Bihaća 2. bat. 734. puka[65] i dijelovi 654. art. puka. Vjerojatno je cijela divizija stigla na sektor Ostrožac — Bos. Krupa. Div. ima 6 tenkova. Iz saslušanja zarobljenika. 29. III. 1945 (G.) Br. 36

...

ZA GENERALŠTAB: Na sektoru IV. Korpusa bez većih promjena. Neprijatelj sa pravca Karlovac — Slunj, protjeran je u Primišlje gdje se zadržao. U toku dana stiglo mu je pojačanje od Karlovca jačine 1200 Nijemaca. Na prostoru Ostrožca neprijatelj drži položaje Jankovac (K. 383), sjeverno od Pokoja (Brekovicu i Spahiće i Prošiće). Diverzantske grupe Odreda na pruzi Zagreb — Osijek digle u vazduh jedan transportni i 1 oklopni voz. Uništena lokomotiva i 10 vagona. Neprijatelj pretrpio velike gubitke u ljudstvu i materijalu. 29. III. 1945 (G.) Br. 43

...

ZA GENERALŠTAB: Sa našom auto-kolonom vršimo snabdijevanje Armije i IV. Korpusa. Sa sadanjim stanjem voznoga parka jedva smo u mogućnosti da regulišemo pravilno snabdijevanje, s tim što su ovi kamioni stalno u upotrebi, pa se nema mogućnosti za njihovo redovno čišćenje i opravke. Ovo preti bržem onesposobljavanju kamiona, pogotovo kad nema-

[63] Tako je u originalu. Nije utvrđeno na koji se bataljon misli.

[64] Divizija je u drugoj polovini marta 1945. godine upućena iz rejona Drave u dolinu Une u sastav 15. brdskog armijskog korpusa (Šraml, n. d., str. 309).

[65] O tome Erih Šmit-Rihberg, u navedenom djelu, na str. 101 i 102, između ostalog, kaže: „... Stanje u prostranom području 15. planinskog armijskog korpusa u Lici bilo je krajnje kritično... Od 104. lovačke divizije bili su najprije prebačeni željeznicom u sastav 15. planinskog armijskog korpusa samo jedan bataljon i jedan dio komore, a glavnina se nalazila spremna kod Zenice..."

mo rezervnih dijelova. Produžavanjem komunikacijskog pravca sa ovolikim brojem kamiona teško će se moći osigurati uredno snabdijevanje. Stoga molimo, da nam se hitno dodijeli veći broj kamiona, kako bi pitanje snabdijevanja u predstojećim operacijama što bolje riješili. Također potreban izvjestan broj „Džipova" za motorizaciju artil. IV. Korpusa. 30. III. 1945 (G.) Br. 44

ZA GENERALŠTAB: Na sektoru Bihaća naše jedinice vode borbu sa neprijateljem koji je od Osredaka napadao na s. Vrelo. Na sektoru Primišlje — Slunj neprijatelj je sa pojačanjima pristiglim od Karlovca ponovo preduzeo napad ka Slunju i borbe su u toku. U borbama koje je IV. Korpus vodio od 21 do 28 marta, neprijatelj je pretrpio sljedeće gubitke. Zarobljeno 792 oficira, podoficira i vojnika, a ubijeno 1135. Zaplijenjeno 10 topova, 12 bacača, 87 mitraljeza, 32 šmajsera, 56 pištolja, 602 puške do pola miliona metaka razne vrste, 3000 ručnih bombi, više hiljada topovskih granata i mina za bacače, 12 motornih vozila, 50 bicikla, 100 konja, 50 kola i 1 magacin sa hranom. Uništena 2 tenka, 3 oklopna automobila, 29 kamiona i 8 luksuznih automobila. Ubijeno 172 konja. Zapaljeno više slagališta municije i ostalog ratnog materijala. Sopstveni gubitci: 145 mrtvih i 603 ranjena. U ovim borbama sve su se jedinice IV. Korpusa dobro držale, a naročito se istakla VIII. Div.[66] pod komandom kdanta potpukovnika Joce Tarabića i komesara potpukovnika Bijedić Šukrije. 30. III. 1945. Br. 46

...

ZA GENERALŠTAB: Na Kordunu neprijatelj ubacuje u borbu nove snage sa raznih pravaca i nadire ka oslobođenom teritoriju. Jutros jedna kolona jačine 6 bojni iz Petrinje probila se do Gline,[67] dok je neprijateljskim snagama ka prostoru Primišlja ponovo od Karlovca stiglo pojačanje. U toku su žestoke borbe na obadva pravca. Na sektoru Ostrožca neprijatelj sa dosta jakim snagama stalno napada i uspio je da uz velike gubitke dobije nešto u zemljištu. 31. III. 1945. Br. 50

...

ZA GENERALŠTAB: U Dubrovniku je skoncentrisan veći broj Italijana i traže dozvolu za odlazak u Italiju. Italijanski vojnici iz naših jedinica pozivaju se na neki sporazum o kome

[66] Vidi dok. br. 72, napomenu 21.

nama ništa nije poznato i takođe traže odlazak u Italiju. Pošto o ovom nismo obavešteni molimo za objašnjenje da li da im se daju dozvole za odlazak. Takođe da li je što predviđeno za repatriranje italijanskih ratnih zarobljenika.[68] 1. IV. 1945 (G.) Br. 51

ZA GENERALŠTAB: Snage IV. Korpusa odbile su uz velike gubitke po neprijatelja sve njegove pokušaje da se sa pravca Karlovac — Primišlje probije ka Slunju i od Petrinje ka Glini. Na sektoru Ostrožca odbijeni su više puta preduzimani napadi ka selu Vrsta, dok su naše jedinice protivnapadom na desnoj strani Une zauzele sela Spahići i Jezero. Gubitci neprijatelja i na ovom sektoru su takođe znatni. Glavnina IV. Korpusa vrši pregrupaciju u vezi sa predstojećim operacijama Armije.[69] 33. Div. X. Korpusa na prostoru Čazma — Ivanić Grad napala je i uništila jednu kolonu 1. Hrv. Ud. Div.[70] Ubijeno 120, zarobljeno 17 nepr. oficira i vojnika, dok je broj ranjenih mnogo veći. Zaplijenjena 3 t. bacača, 7 šaraca, preko 100 pušaka i veća količina drugog ratnog materijala. Uništena 4 kamiona. Sopstveni gubitci: 4 mrtva i 14 ranjenih.[71]
1. IV. 1945 (G.) Br. 52

ZA GENERALŠTAB: Obaviješteni smo da u Srbiji ima municije za haubice 100/17. Mi smo u velikoj oskudici i ne možemo je nigdje dobiti. Molimo da nam se ista u što većoj količini pošalje avionima u Zemunik. Prednost imaju granate.[72]
1. IV. 1945 (G.) Br. 53

...

ZA GENERALŠTAB. — Jutros u zoru kod Zadra spustio se jedan njemački sanitetski avion. Od posade ima 4 Nijemca i 4 Amerikanca. Navodno došli sa jednog bečkog aerodroma. Avion smo predali komandi aerodroma Zemunik, Nijemce

[69] Misli se na operacije 4. armije JA za konačno oslobođenje zapadne Like (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 18). U toj operaciji 4. korpus je dobio zadatak da sa raspoloživim snagama dejstvuje na pravcu Drežnik-Građ — Lička Jesenica — Dabar sa zadatkom vezivanja neprijateljskih snaga na pravcu: Čudin Klanac — Vrhovine — Gacka dolina. O izvršenju tog zadatka vidi dok. br. 49, 56, 61 i 70.

[70] To je *ustaško-domobranska 1. hrvatska udarna divizija.*

[71] Opširnije o rezultatima borbi jedinica 33. divizije JA vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 29, 43 i 45.

[72] i [144] Depešom br. 21 od 23. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Generalštab JA obavijestio je Glavni štab Hrvatske da je avionima u Zemunik (kod Zadra) poslato 1000, a da će za koji dan biti poslato još 1000 komada granata.

zadržali, a Amerikance predali američkoj Misiji kod nas. — 2. IV. 1945. (G.) Br. 55

ZA GENERALŠTAB. — Brojno stanje ranjenika i bolesnika za I. dekadu marta: IV. Korpus 1600, VIII. Korpus 7.412, VI. Korpus 891, X. Korpus 503, XI. Korpus 1210. Za drugu dekadu marta: IV. Korpus 1611, VI. Korpus 535; avionima evakuirano 350, VIII. Korpus 6.172, X. Korpus 250, evakuirano 469, XI. Korpus 596. — 2. IV. 1945. (G.) Br. 54

ZA GENERALŠTAB. — Vašom depešom br. 94 od 9. marta[73] obaviješteni smo da je engleskom majoru Owen Reedu[74] dozvoljen ulazak i odobren rad,[75] te da zameni misiju kapetana Birda.[76] Major Reed je ostao ovdje i ako se kapetan Bird nalazi pri IV. Korpusu. Prilikom učinjene posjete major Reed izjavio je: 1) Da nema nikakve veze sa Engleskom vojnom misijom u Zadru, koju vodi major Cricton.[77] 2) Njegov je zadatak da engleske zvanične krugove upozna sa pravim unutrašnjim političkim stanjem u našoj zemlji. 3) Naročito da ustanovi i obavijesti o držanju naših vlasti na oslobođenom teritoriju prema kolaboracionistima. 4) Da radi na boljem razumijevanju britanskih vladinih krugova za partizanski pokret. 5) Svoj posao bi obavljao u tjesnoj saradnji sa organima NOP-a. Dalje traži slobodu kretanja po oslobođenom teritoriju kako bi se na licu mjesta uvjerio o prilikama. Za eventualno naše nezadovoljstvo prema savezničkim vojnim licima, kaže da će posredovati. Izjavljuje da je poslat od Engleske obavještajne službe iz Bari-a a svoj položaj označuje kao »politički ataše«. Izgleda da u engleskoj misiji[78] vlada neko trvenje. 2. IV. 1945. (Ž.)[79] Br. 56

---

[73] Ta depeša se nalazi u AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4.

[74] Oven Rid

[75] Za vrijeme razgovora u Beogradu, od 21. do 24. februara 1945. godine (vidi tom XI, knj. 4, str. 921—931), između vrhovnog komandanta NOVJ maršala Josipa Broza Tita i glavnog komandanta savezničkih snaga na Sredozemlju feldmaršala Harolda Aleksandera, dogovoreno je da se savezničkim oficirima za vezu pri štabovima NOVJ izlazi u susret kako bi dobili podatke o rasporedu, brojnom stanju i naoružanju i moralu neprijateljskih snaga. Također je dogovoreno da im treba pokazati i zaplijenjene dokumente koji se odnose na vojnu, ekonomsku i političku situaciju na teritoriju koji drži neprijatelj, kao i da se sarađuje po pitanjima vojnoobavještajne službe.

[76] Kapetan Byrd J. H, šef Engleske vojne misije pri Štabu 4. korpusa JA (vidi tom V, knj. 38, dok. br. 65).

[77] Krajton

[78] Detaljnije o engleskim misijama u Hrvatskoj vidi knj. 38, dok. br. 65, str. 442.

[79] Žigić

ZA GENERALŠTAB: Potreban nam je slijedeći materijal za vezu: 15 kom. stanica SCR, 45 stanica SET 48, 50 kom. stanica SET 38, 40 akumulatora 6 v., 30 kom. optič. aparata, 20 telef. centrala od 10 brojeva, 30 telef. centrala od 5 ili 6 brojeva, 100 komada telefona poljskih induktorskih, 200 flaša sumporne kiseline, 200 članaka od 1.5 volta, 50 kolutova izolir vrpce, 5 poljskih ručnih radionica za vezu.[80] 2. IV. 1945 (G.) Br. 57

ZA GENERALŠTAB: Na sektoru IV. Korpusa bez znatnijih promjena. Naše slabije snage angažovane u odbijanju neprijateljskih napada sa pravca Karlovca, Petrinje i Bihaća. Na sektoru X. Korpusa jača obostrana izviđačka aktivnost. 2. IV. 1945 (G.) Br. 59

...

ZA GENERALŠTAB: Na Baniji naše snage razbile nepr. kolonu sa pravca Petrinje i Kostajnice i protjerali ostatke u polazne baze.[81] Na sektoru Slunja također odbijen jači nepr. napad od Primišlja, dok je sa pravca Ostrožca neprijatelj dobio nešto u zemljištu. Na sektoru X. Korpusa — Moslavina odbijeni ispadi[82] neprijatelja ka selima Samarici i Bereku uz gubitke 48 mrtvih, preko 100 ranjenih i 2 zarobljena nepr. vojnika. Sopstveni gubitci 8 mrtvih i 4 ranjena. Diverzantska grupa Odreda na pruzi Zagreb — Varaždin digla u zrak njemački transportni voz. Broj žrtava i uništenog materijala vrlo veliki.[83] 3. IV. 1945 (G.) Br. 67

...

ZA GENERALŠTAB: Jutros u 6 časova u sadejstvu sa snagama IV. Armije jedinice IV. Korpusa preduzele su napad na

---

[80] Depešom br. 46. od 4. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2—2, k. 119/4) Generalštab JA obavijestio je Glavni štab Hrvatske da se obrate Jadranskoj komisiji u Splitu koja će im izdati tražena sredstva i materijal. Pošto Jadranska komisija nije raspolagala tim sredstvima, to nije ništa ni izdano.

[82] U operacijskom dnevniku Štaba 10. korpusa JA (AVII, reg. br. 12—30/4, k. 557), u stavu od 2. aprila 1945, o tim ispadima se kaže da je u 8 sati neprijatelj, u jačini dvije satnije, izvršio nasilno izviđanje naših položaja kod s. Ivanske, a da je u 14 sati, u jačini dvije bojne, napao položaje 32. divizije kod s. Berek. Taj napad je odbijen uz gubitak od 20 mrtvih, oko 60 ranjenih i dva zarobljena neprijateljska vojnika. Istovremeno jedna neprijateljska pukovnija napala je položaje 33. divizije kod s. Samarica i ovladala istim uz gubitak od 28 mrtvih i 55 ranjenih, dok su naši gubici bili: 8 mrtvih i 44 ranjena.

[83] i [86] Toga dana je diverziju izveo 3. diverzantski odred Grupe diverzantskih odreda na pruzi Zagreb — Banova Jaruga (vidi dok. br. 83).

neprijatelja u Gackoj Dolini.[84] Snažnim naletom zauzeto je jako nepr. uporište Dabar i produženo dalje napredovanje ka Glavacima, sjeverno od Otočca dok je druga kolona zauzela uporišta Letinac i Lipice i doprla do sela Stajnica (3 km istočno od Jezerane na komunikaciji Otočac — Ogulin).[85] Neprijatelj trpi velike gubitke. Ponovljeni napadi neprijatelja na prostoru Ostrožca i Primišlja odbijeni su. Na sektoru X. Korpusa patrolne aktivnosti. Diverzantska grupa Odreda[86] na pruzi Zagreb — Varaždin digla u vazduh njemački transportni voz. Uništena lokomotiva i 2 vagona. 4. IV. 1945 (P.) Br. 72

...

ZA GENERALŠTAB: Produžujući nadiranje ka Gackoj Dolini[87] jedinice IV. Korpusa zauzele su nepr. uporište Glavace. U toku je borba za uporište Škare gde nepr. daje žilav otpor. Kolona koja je nadirala ka Jezeranima zauzela je uporište Stajnica i vodi žestoke borbe na položajima istočno od linije Brinje — Križpolje — Jezerane gde neprijatelj vrši stalne protivnapade radi odbacivanja naših snaga od komunikacije. Komunikacija Brinje — Ogulin presječena je na Kapeli kod Carske Kuće kota 924. Na prostoru Primišlja neprijatelj uzaludno pokušava da se probije ka Slunju, dok je sa prostora Ostrožca uspio da izbije u Ličko Petrovo Selo i Prijeboj. Diverzantske Grupe Odreda u Varaždinu digle su u zrak jedno njemačko skladište ratnog materijala. Na pruzi Varaždin — Koprivnica digle u zrak 2 transportna voza. Na sektoru X. Korpusa bez znatnih aktivnosti. Jedinice su u pokretu prema novoodređenom zadatku.[88] 5. IV. 1945 (G.) Br. 79.

...

ZA GENERALŠTAB: Grupa od 130 engleskih oficira i vojnika, naoružana automatskim oruđima i saboterskim materijalom, traži dozvolu za odlazak za Istru, radi izvršenja saboterskih akcija na komunikacijama i u pozadini neprijatelja. Izjavljuju da imaju Vaše odobrenje, traže objavu i preporuku na naše organizacije da im izađu u susret i pruže pomoć. Kako o prednjem nemamo podataka, molimo za obavještenje da

---

[84] U pitanju je napad za konačno oslobođenje zapadne Like (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 18).

[85], [87], [90], [94] i [97] U tom području borbe je vodila 7. divizija JA (vidi dok. br. 61).

[88] O tome detaljnije vidi dok. br. 81.

li im je ovaj rad odobren i da li da izdamo dozvolu. Molimo hitan odgovor.[89] 6. IV. 1945 (G.) Br. 83

ZA GENERALŠTAB: Jednice IV. Korpusa u svom nadiranju ka komunikaciji Otočac — Ogulin zauzele su na istoj niz jakih nepr. uporišta među kojima Križpolje, te Jezerane i Razvalu, i ovladale sa čitavim dijelom komunikacije između Brinja i Modruša.[90] Ovim je presječena neprijatelju odstupnica ka Ogulinu i naše se jedinice spojile sa snagama u G.[orskom] Kotaru.[91] Na sektoru Primišlje — Slunj neprijatelj i dalje pokušava sa uzaludnim napadima, dok je našim protunapadom neprijatelj protjeran iz Prjeboja[92] ka Ličkom Petrovom Selu. U svim ovim borbama neprijatelj je pretrpio velike gubitke u ljudstvu i materijalu. Na pruzi Virovitica — Podr. Slatina diverzantske grupe digle u vazduh jedan oklopni voz. 6. IV. 1945. (G.) Br. 87

...

ZA GENERALŠTAB: Na aerodrom Zemunik stiglo 450 drugova iz II. i 192 iz V. Korpusa radi prebacivanja avionom za Beograd. Na aerodromu već čeka 170 iz naših jedinica i Armija, kao i 390 Sovjetskih građana[93] i prebacuju se po dijelovima. Molimo da se naredi II. i V. Korpusu da u buduće svoje ljudstvo ne šalju na ovaj aerodrom gdje su smještajne prilike teške i gubi se mnogo vremena prevaljujući ovako daleki put pješke i na čekanju na samom aerodromu, već da ih upućuju neposredno za Beograd. 7. IV. 1945. (G.) Br. 88

ZA GENERALŠTAB. — Jedinice IV. Korpusa zauzele su jako nepr. uporište Brinje[94] i napreduju ka Žutoj Lokvi na pravcu Senja i ka Modrušu na pravcu Ogulin. Na sektoru Primišlja

[89], [126] i [127] Depešom br. 60 od 9. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Generalštab JA naredio je Glavnom štabu Hrvatske da za sada ne dozvoli ulazak u Istru grupi engleskih oficira i vojnika. Međutim, jedna grupa od oko 60 vojnika i oficira ipak se iskrcala u Istru, bez znanja i odobrenja Glavnog štaba Hrvatske, pa je bila pritvorena. O ovome slučaju Glavni štab Hrvatske izvijestio je, depešom br. 28 od 15. aprila, Generalštab JA, pa je ovaj, depešom br. 17 od 17. aprila 1945, naredio da uhapšene engleske oficire i vojnike puste na slobodu (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4).

[91] Misli se na jedinice 43. divizije JA koje su dejstvovale u pozadini neprijatelja (vidi dok. br. 31 i tom XI, knj. 4, dok. br. 92 i 103). Štab 4. korpusa je, depešom br. 8 od 6. aprila u 19 sati (AVII, reg. br. 2 — 3, k. 119/4), izvijestio Glavni štab Hrvatske da je uspostavljena veza sa jednom brigadom 43. divizije.

[92] Treba: Prijeboj.

i L. P. Sela[95] odbijeni daljni neprijateljski napadi. X. Korpus smijenio je jedinice VI. Korp.[96] Na njegovom sektoru bez većih aktivnosti. — 7. IV. 1945. (G.) Br. 91

...

ZA GENERALŠTAB. — Jedinice IV. Korpusa zauzele su nepr. uporište Modruš,[97] na komunikaciji Brinje — Ogulin, dok su na sektoru Primišlje — Slunj energičnim protivnapadom odbacile nepr. ka sjeverozapadu i vode borbu za Primišlje.[98] Na sektoru Ličko Petrovo Selo sa pojačanjima pristiglim od Ostrožca neprijatelj se uspio probiti do Vaganca.[99] U borbama od 4 do 8 ov. m. jedinice ovoga Korpusa ubile su 232, a zarobile 108 nepr. vojnika i oficira. Zaplijenjeno 6 topova, 18 teških mitraljeza, 6 šaraca, 7 t. bacača, 268 pušaka, 8 radio stanica i veliku količinu municije te drugog rat. materijala. Uništena 2 topa, 3 traktora, 7 kamiona i 5 drugih motornih vozila, te zapaljeno nekoliko magazina sa municijom i spremom. Naši gubitci 129 mrtvih i 50 ranjenih. Na sektoru X. Korpusa izviđačka djelatnost. Nagaznim minama uništeno 2 kamiona sa vojskom. Diverzantske grupe Odreda na pruzi Zagreb — Nova Gradiška dignule u zrak 1 njemački transportni voz, a na pruzi Virovitica — Slatina uništile 1 oklopni voz. Kod Okučana uništena 2 kamiona sa vojskom i 1 tenk.[100] 8. IV. 1945 (P.) Br. 93

...

ZA GENERALŠTAB: Veza depeše br. 56 od 7. IV.[101] Na aerodromu Zemunik nalazi se iz V. Korpusa 72 druga namijenjeni za kurseve u SSSR i 113 za kurseve pri Generalštabu. Iz II. Korpusa 69 za SSSR i 352 za Generalštab. Iz IV. Armije i

---

[95] Odnosi se na Ličko Petrovo Selo.

[96] Štab 10. korpusa naredio je 5. aprila potčinjenim jedinicama da preuzmu položaje u Daruvarskoj kotlini od jedinica 6. korpusa. Opširnije o tome vidi dok. br. 81.

[98] i [104] Borbe su vodile jedinice 8. i 34. divizije JA. Opširnije o tome vidi dok. br. 70.

[99] i [108] Na tom području borbe su vodile jedinice 7. divizije JA. Detaljnije o tome vidi dok. br. 61.

[100], [110], [119], [122], [145], [179] i [181] Opširnije o izvedenim diverzijama vidi dok. br. 83.

[101] Tom je depešom (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Generalštab JA naredio Glavnom štabu Hrvatske da obustavi dalje prebacivanje avionima kursista u Beograd za predviđene kurseve u SSSR i pri Generalštabu JA i da dostavi izvještaj koliko se kursista i iz kojih jedinica nalazi u Zemuniku.

IV. Korpusa 133 za kurseve pri Generalštabu. Kursisti su bili upućeni za sve vrste kurseva za koje se tražilo. Molimo za objašnjenje da li ćemo kursiste iz II. i V. Korpusa uputiti u njihove jedinice.[102] 9. IV. 1945 Br. 94

...

ZA GENERALŠTAB: Jedinice IV. Korpusa posle dvodnevne žestoke borbe razbile su neprijatelja na sektoru Primišlje — Tržić[103] i ovladale sa ova dva neprijateljska uporišta.[104] Nastavlja se gonjenje ka Karlovcu. Ubijeno 202, zarobljeno 70, ranjeno 197 nepr. vojnika i oficira. Zaplijenjena 3 šarca, 2 bacača, 70 pušaka, veću količinu municije i druge spreme. Snage koje nastupaju komunikacijom Brinje — Ogulin vrše nasilna izviđanja ka Josipdolu. Na sektoru Ličko Petrovo Selo — Vaganac patrolna djelatnost. Na sektoru X. Korpusa borbe lokalnog značaja. Diverzantska Grupa Odreda na komunikaciji Virovitica — Koprivnica digla u vazduh njemački oklopni voz. 9. IV. 1945 (Ž.) Br. 98

...

ZA GENERALŠTAB: Kursiste artiljerce zadržaćemo za nastavni centar br. 2. Po tom pitanju dogovorili smo se sa generalom Obradovićem.[105] To ćemo učiniti i sa kursistima za pješadijske kurseve. Kursiste pilote uputićemo za Beograd prema Vašem naređenju. Još ostaju kursisti za radio-mehaničare, za tenkovske jed., za konjicu, za šifrantski, za tehnič. službe, za medicinare i sanitet. pomoć., za automobil., za mehanič., radiotelegrafski, inžinjerski i za vazduhoplovnu podoficirsku školu. Molimo Vas za obavještenje da li ćemo i ove kursiste upućivati avionom.[106] 10. IV. 1945 (Ž.)
Br. 2

...

ZA GENERALŠTAB: Neprijateljske snage sa sektora Ličko Petrovo Selo — Vaganac u jačini oko 5000 iz sastava [njema-

[102] Depešom br. 62 od 10. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Generalštab JA naredio je Glavnom štabu Hrvatske da se iz Zemunika avionima prebace samo kursisti piloti, a ostale, pa i one iz 2. i 5. korpusa, da zadrže za Nastavni centar br. 2.

[103] U pitanju je Tounjski Tržić.

[105] Branko

[106] Depešom br. 70 od 12. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119 /4) Generalštab JA naredio je Glavnom štabu Hrvatske da kursiste za radio-telegrafiste, radio-mehaničare, automobiliste, konjicu i inžinjerijsku podoficirsku školu ne upućuje avionima u Beograd, dok će ostale naknadno upućivati kada se za njih otvore novi kursevi.

čke] 104. i 10. hrv. div.[107] potpomognute sa nešto tenkova, uspjele su da se probiju do Rakovice. Žestoke borbe su u toku. Ovim snagama neprijatelj je nastojao da pojača sektor Ogulin — Karlovac, ali je zadržan snažnim otporom jedinica IV. Korpusa[108] čime je omogućen uspjeh naših snaga na sektoru Ogulina.[109] Neprijateljske snage koje su sa pravca Karlovca nastupale ka Primišlju odbačene na polazne položaje. Na sektoru X. Korpusa borbe lokalnog karaktera. Diverzantske grupe Odreda na pruzi Zagreb — Banova Jaruga digle u vazduh dva transportna voza. Pruga Virovitica — Suhopolje porušena na 6 mjesta.[110] 10. IV. 1945 (G.) Br. 5

...

ZA GENERALŠTAB: Kalnički odred koji je prebačen u Međumurje[111] izvještava, da je naša vojska oduševljeno primljena. Narodna vlast se postavlja po svim selima. Za nekoliko dana mobilisano 500. Dalji uslovi za mobilizaciju vrlo dobri, samo hitno trebaju oružja i spreme. Molimo da im se pošalje oružja i municije obzirom da im se ne može poslati preko X. Korpusa zbog fronta na Dravi.[112]
11. IV. 1945 (G.) Br. 6

...

ZA GENERALŠTAB: Nama nije poznat nijedan slučaj incidenata u posljednje vrijeme sa Englezima,[113] osim slučaja povodom spuštanja njemačkog sanitetskog aviona o kome smo javili depešom br 55 od 2. IV. Posada aviona bili su 4 Nijemca i 4 Amerikanca. Saveznici su tražili da se odmah puste i jedni i drugi. Nama je ovaj slučaj bio sumnjiv i zadržali smo svu posadu da ih ispitamo, jer su Amerikanci bili njemački zarobljenici. Englezi i Amerikanci[114] su protestovali i šef Engl.

[107] To je ustaško-domobranska 10. hrvatska divizija. Ona je u bihaćkoj operaciji pretrpjela velike gubitke (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 65).

[109] Opširnije o borbama u području Ogulina vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 103.

[111] i [112] Krajem marta i početkom aprila 1945 (vidi dok. br. 50), Kalnički partizanski odred dejstvovao je na Kalniku, kad je dobio naređenje od Štaba 10. korpusa da se prebaci u Međumurje. Detaljnije o njegovom djelovanju u tom području vidi dok. br. 73.

[113] i [116] Zbog spuštanja njemačkog aviona u Zemuniku i događaja oko toga, Englezi su se preko svog predstavnika žalili, pa je Generalštab JA depešom br. 67 od 11. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2—2, k. 119 /4) naredio Glavnom štabu Hrvatske da dostavi o tome izvještaj.

[114] Detaljnije o engleskim i američkim misijama vidi knj. 38, dok. br. 65, str. 442.

misije major Krajton prilikom posjeta drsko je prijetio da će obustaviti svako slanje pomoći ako se Amerikanci smjesta ne puste. Zadržani Amerikanci nekorektno su se ponašali i nisu htjeli dati o sebi nikakve podatke, niti na koji način su došli do aviona i kako im je bjekstvo omogućeno, a sobom nisu imali nikakvih dokumenata da bi se utvrdio identitet. Poslije dva dana Amerikance smo pustili. Ovo je bilo u Zadru, a ništa nam nije poznato o bilo kakvom incidentu po pitanju njihovog osoblja u Zemuniku. 11. IV. 1945 (G.) Br. 8

...

ZA GENERALŠTAB: Jedinice IV. Korpusa prešle su u napad na nepr. kolonu koja je preko Vaganca izbila u Rakovicu. Poslije žestokih borbi zauzeto je Ličko Petrovo Selo i Vaganac, zatim Maglić Brdo i k. 550 (zapadno od komunikacije Drežnik[115] — Rakovica). Namjera je neprijatelja da se probije za Karlovac. U pokušaju daljnjeg probijanja ka Slunju neprijatelj je uspio da ovlada k. 517 sjev. od Rakovice. Veza ove kolone sa Ostrožcem je prekinuta i izložena našim koncentričnim udarima. Trpi velike gubitke. Intervencija nepr. snaga od Karlovca preko Poloja za prihvat ove kolone odbijena je. Borbe su u toku na oba pravca. U opštem napadu na Ogulin snage VII Div. zauzele su još dva preostala nepr. uporišta na ovom prostoru Trojvrh i Vojnovac. Trojvrh je bio najjači neprijateljski utvrđeni položaj na ovom sektoru. Na sektoru X. Korpusa borbe lokalnog značaja. 11. IV. 1945 (g.)
Br. 12

...

ZA GENERALŠTAB: Veza vaše depeše br. 68 od 11. IV.[116] — Našom depešom br. 55 od 2. IV. izvijestili smo, da se toga dana rano u zoru spustio jedan njemački avion u blizini Zadra. Posada se sastojala od 4 Amerikanca vazduhoplovca i 4 Nijemca. Amerikanci su bili u njemačkom zarobljeništvu, gdje su se u zatvoru upoznali sa 4 Nijemca koji su također bili u zatvoru. Svima zajedno uspjelo je preko neke veze pobjeći iz zatvora, dokopati se navedenog aviona i sa njim pobjeći sa jednog od aerodroma u blizini Beča, te spustiti se na našu slobodnu teritoriju. Amerikance smo poslije dva dana predali

[115] Treba: Drežnik-Grad. Depešom od 11. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2—3, k. 119/4), Štab 4. korpusa izvijestio je Glavni štab Hrvatske da su noću 10/11. aprila zauzeli Ličko Petrovo Selo, Vaganac i Čelopek, da napadaju prema Izačiću i Drežnik-Gradu i da će sa 8. divizijom preći u napad na lijevi bok neprijatelja koji kreće prema Rakovici.

Američkoj vojnoj misiji, a Nijemce smo zadržali u našem zarobljeništvu. Avion je predat našoj Komandi aerodroma u Zemuniku, a tipa je transportni »Ju-52«. Ovo ima veze i sa našom depešom br. 8 od 11. IV. 1945.

12. IV. 1945 (G.) Br. 14.

...

ZA GENERALŠTAB: Duž komunikacije Rakovica — Slunj u toku su žestoke borbe sa 104. njemačkom div., koja nastoji da se probije za Karlovac. Podvrgnut snažnim udarcima glavnine snaga IV. Korpusa[117] prebačenih sa sektora sjev-zapadne Like, koje napadaju sa više strana, neprijatelj trpi velike gubitke. Zauzeta je Čatrnja, Drežnik, Grabovac i Lipovača. Borba se vodi za Rakovicu, dok su prednji neprijateljski dijelovi izbili u s. Broćanac. Ubijeno je 280, zarobljeno 70 nepr. oficira i vojnika. Zaplijenjeno 5 topova, 10 kamiona, veći broj automatskih oruđa i pušaka, te veći broj kola sa municijom i drugi ratni materijal. Slabije naše snage angažovane su u borbi na sektoru Ogulin — Karlovac i u zadržavanju neprijateljske kolone, koja od pravca Karlovca nastoji prihvatiti kolonu od Rakovice. Borbe se nastavljaju. Na sektoru X. korpusa[118] naše jedinice odbile su ispad neprijatelja od Čazme, dok je u napadu na jednu nepr. kolonu kod Okučana ubijeno 70, a ranjeno 35 nepr. vojnika. Ubijeno 50 konja, te zaplijenjena veća količina oružja i druge spreme. Diverzantske grupe Odreda na pruzi Virovitica — Koprivnica digle u vazduh jedan transportni voz; na komunikaciji Zagreb — Banova Jaruga uništile 3 njemačka kamiona s vojskom; na pruzi Zagreb — Varaždin digle u vazduh transportni voz sa vojskom i materijalom i prugu Koprivnica — Varaždin presjekle na više mjesta.[119] 12. IV. 1945 (G.) Br. 16

---

[117], [120] i [123] Detaljnije o tim borbama vidi dok. br. 62 i 71.

[118] U operacijskom dnevniku Štaba 10. korpusa JA zapisano je 11. aprila 1945 (AVII, reg. br. 12 — 30/4, k. 557) da je u Moslavini odbijen neprijateljski napad na k. 188 (3 km istočno od Čazme) i da je tada izbačeno iz stroja 20 neprijateljskih vojnika i zaplijenjeno 7 pušaka. Dana 12. aprila zabilježeno je da su na glavnoj komunikaciji, između Okučana i Medara, dva bataljona 33. divizije napala neprijateljsku kolonu i da je ubijeno 50, a ranjeno 30 Nijemaca, a zaplijenjen jedan puškomitraljez, četiri puške, jedan automat i druga sprema. Zatim se napominje da je, prema naknadno primljenim podacima, neprijatelj imao 186 mrtvih. Na kraju se kaže da je toga dana porušen i jedan most kod Suhopolja.

...

ZA GENERALŠTAB: Na Kordunu, svom žestinom nastavljaju se borbe sa 104. njemačkom div.[120] Da bi je spasao od uništenja, neprijatelj je znatno pojačao od Karlovca, snage kod Primišlja, i ove su uspjele da se na prostoru Slunja spoje sa kolonom koja se probijala od Rakovice. Neprijatelj trpi velike gubitke. Zauzeta je Rakovica, Oštarski Stanovi i Broćanac i neprijatelj se progoni ka Slunju. Naša avijacija uspješno je bombardovala neprijatelja na ovom prostoru. Jedinice X. Korpusa u napadu na nepr. kolonu kod Suhopolja[121] ubile 118 nepr. vojnika i porušile 1 most. Diverzantske grupe Odreda na pruzi Zagreb — Sisak digle su u vazduh 1 voz, dok su na pruzi Zagreb — Banova Jaruga bacile u vazduh 3 voza, kojom prilikom je uništeno 3 lokomotive i 16 vagona. Broj žrtava znatan. U Virovitici na ulazu u stanicu dignut je u vazduh transportni voz. Pruga Zagreb — Karlovac porušena na 30 mjesta, pruga Zagreb — Sisak na 78 mjesta, i Zagreb — Dugo Selo na 88 mjesta. Na aerodromu Borongaj kod Zagreba spaljen 1 avion tipa »Dornier«.[122] 13. IV. 1945 (G.) Br. 23

...

ZA GENERALŠTAB: Za treću dekadu marta brojno stanje ranjenika i bolesnika: **IV. korpus** 1763, **VI. korpus** 570, **VIII. korpus** 5961, **X. korpus** 784, **XI. Korpus** 464. 13. IV. 1945 (G.) Br. 19

...

ZA GENERALŠTAB: Na Kordunu jedinice IV. Korpusa[123] pošto su savladale jak otpor neprijatelja na Melnici i Lađevcu zauzele su Slunj te nastavljaju ka Primišlju[124] gonjenje razbijenih snaga 104. Div. i kolone koja je od Karlovca izvršila prihvat. U borbama od 8. do 12. ov. m. 104. Div. pretrpjela

[121] O tome napadu na neprijateljsku kolonu kod Suhopolja, u operacijskom dnevniku Štaba 10. korpusa (AVII, reg. br. 12 — 30/4, k. 557) ništa nije zapisano. Vjerovatno je došlo do omaške prilikom dešifrovanja depeše, jer se u isto vrijeme govori o napadu na neprijateljsku kolonu između Okučana i Međara i o rušenju mosta kod Suhopolja, koji su izvršeni 12. aprila (vidi dok. br. 81).

[124] U tom području u borbama je sudjelovala i 9. brigada 20 divizije JA (vidi dok. br. 70, napomenu 17). Depešom od 14. aprila (AVII reg. br. 2 — 3, k. 119/4), Štab 4. korpusa izvijestio je Glavni štab Hrvatske da zaštitni dijelovi kolone (njemačke 104. lovačke divizije) koja se probijala preko Slunja u pravcu Primišlja još drže Cerovitu glavu (k. 366) i k. 368 zapadno od sela Dumovići i da dijelovi 34. divizije i dalje potiskuju neprijatelja. Zatim se u depeši kaže da su dijelovi 20. divizije izbili na Glumačku glavu i Gladna brda, a da su 7. i 8. divizija razmještene na prostoru Rakovica — Slunj.

je vrlo velike gubitke u ljudstvu i materijalu. Ubijeno 991, zarobljeno 145, ranjeno preko 500 nepr. oficira i vojnika. Zaplijenjeno 6 topova, 33 automatskih oruđa, 8 teških bacača, 230 pušaka, 42 strojnice, 22 pištolja, 8 kamiona, 1 motorcikl, 11 tromblona, 5 radio-stanica, jedna telef. centrala, 19 telefona, 55 konja, 12 kola sa raznovrsnim ratnim materijalom, 15 kareta te velike količine puščane i artiljerijske municije. Uništeno 17 motornih vozila, 6 radio-stanica, ubijeno 80 konja, spaljene veće količine hrane i druge spreme. Od potpunog uništenja ovu dic.[125] je spasila nepr. intervencija od Karlovca. Sopstveni gubici: 105 mrtvih i 247 ranjenih. Na sektoru 10. Korpusa borbe lokalnog karaktera. 14. IV. 1945 (P.)

Br. 27

...

ZA GENERALŠTAB: DDD — Šef engleske misije izvestio nas je da je grupa od oko 60 engleskih oficira i vojnika uhapšena od naših jedinica u Istri. Ovdje se radi o većoj grupi engleskih oficira i vojnika koja je tražila da se prebaci u Istru, o čemu smo javili depešom br. 83 od 6. IV. Veza depeše br. 60 od 9. IV.[126] Međutim ova grupa se bez našeg znanja i odobrenja ipak iskrcala u Istru. Mi smo još ranije obavijestili 43. Diviziju i ostale organizacije da bi se ove grupe mogle iskrcati, te je vjerovatno da su i pritvoreni s obzirom da nisu imali nikakve dozvole ili odobrenja. Dostavljamo radi znanja.[127]
15. IV. 1945 (P.) Br. 28

...

ZA GENERALŠTAB: Na Kordunu naše jedinice zauzele su Primišlje i odbacile neprijatelja ka Poloju. Borbe se nastavljaju. Na sektoru X. Korpusa borbe lokalnog karaktera.
15. IV. 1945 (P.) Br. 32

...

ZA GENERALŠTAB: Na Kordunu, na sektoru Primišlje bez promjena. Neprijatelj iz Karlovca ispao u jugo-istočnom pravcu i zadržao se na liniji Popović Brdo — Vukmanić — Cerovac. Jedinice IV. Korpusa uhvatile vezu sa 29. Div.[128] kod

[125] Treba: div. (diviziju).

[128] Maršujući od Sarajeva preko Bosanske krajine, 29. divizija je stigla u okolinu Bihaća, kada je, naređenjem Generalštaba JA od 20. aprila 1945, stavljena pod komandu 4. armije. Štab 4. armije naredio je 21. aprila Diviziji da se iz rejona Bihaća što prije prebaci na prostor Ogulina (AVII, reg. br. 28—1, k. 1146/II i 2—2, k. 311). Detaljnije o pokretu i borbama 29. divizije u sastavu 4. armije vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 106.

sela Golubića 7 km jugoistočno od Bihaća. 17. IV. 1945 (P.) Br. 40

ZA GENERALŠTAB. — Na sektoru Primišlje neprijatelj se zadržao na položajima Raletina — Klipinka. U toku dana izviđačka djelatnost. Jedinice IV. Korpusa smjenjuju snage Armije[129] na pravcu G.[eneralski] Stol. Na sektoru X. Korpusa bez promjene. — 17. IV. 1945. (P.) Br. 58

...

ZA GENERALŠTAB: DDD — Veza depeše br. 88 od 16. IV. 1945[130] — Poslije oslobođenja Bihaća, kad su se naše snage orijentisale ka zapadnoj Lici, u Bihaću je ostala samo komanda mjesta. Pojavom jačih neprijateljskih snaga na sektoru Ostrožca i njegovih upada u oslobođenu teritoriju, komanda mjesta napustila je grad. Neprijatelj u Bihać nije ulazio jačim snagama, već samo kontrolisao upućivanjem od pravca Ostrožac — Pokoj. Sada se u njemu nalaze dijelovi 29. Divizije. 19. IV. 1945 (Ž.) Br. 48

ZA GENERALŠTAB: U vezi depeše br. 76 i 77 od 13. IV. 1945.[131] o obrazovanju Komande II. pješad. oficir. škole, molimo za obavještenje da li će u ovu školu ući dosadašnji oficirski kursevi kod VIII. i XI. Korpusa. Njihovom fuzijom sa našom oficirskom školom olakšalo bi se formiranje nastavnog centra br. 2. Ako se ovo odobri, molimo da se naredi IV. Armiji da nam ih u kompletnoj sastavi stavi na raspoloženje.[132] 19. IV. 1945 (Ž.) Br. 49

ZA GENERALŠTAB: Na sektoru Primišlje — Poloj u toku su žestoke borbe sa jakim nepr. snagama, koje su se utvrdile na zauzetim položajima. Neprijatelj daje ogorčen otpor. Poje-

[129] Opširnije o tome vidi dok. br. 71, napomenu 4.

[130] Tom je depešom (AVII, reg. br. 2—2, k. 119/4) Generalštab JA naredio Glavnom štabu Hrvatske da izvijesti da li je Bihać poslije oslobođenja padao u neprijateljske ruke i tko se tada u njemu nalazio.

[131] Prema tim depešama, 2. pješadijska oficirska škola imala bi dva kursa: kurs za komandante bataljona i brigada, sa oko 200 slušalaca, i kurs za vodnike i komandire četa, sa oko 1000 slušalaca. Bilo je predviđeno da kursevi traju četiri mjeseca (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4).

[132] Depešom br. 14 od 22. aprila (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4), Generalštab JA obavijestio je Glavni štab Hrvatske da se dosadašnji oficirski kursevi 8. i 11. korpusa stavljaju na raspolaganje Komandi 2. pješadijske oficirske škole, o čemu je obaviješten i Štab 4. armije. Također je tada odlučeno da se škola smjesti u Zadru.

dini položaji na liniji Raletina kota (trig.) 432 — Klipinka kota [trig.] 444 prelazili su više puta iz ruku u ruke. Na sektoru Generalski Stol odbijen je ispad neprijatelja ka našim položajima. Na sektoru Ostrožca dijelovi IV. Korpusa zauzeli su Brekovicu i Kulu Bisovaču kota 498 i vode borbu za selo Prošići.[133] Diverzantske grupe Odreda na pruzi Virovitica — Slatina digle u vazduh dva transportna voza.[134] 19. IV. 1945. (G.) Br. 22

...

ZA GENERALŠTAB: Na sektoru Karlovca neprijatelj je u zadnje vrijeme znatno ojačao svoje snage i još uvijek se osjeća tendencija pojačanja snaga na ovom prostoru. Brojna jačina iznosi oko 20.000 vojnika, od toga oko 13000 Nijemaca, 7000 legionara i ustaša. Od jedinica zapažene su [njemačka] 104. Div., dijelovi 369. i 392. Div.,[135] 22. njem. div. te tri njemačka polic. puka, zatim 2. i 13. hrv. div.[136] sa drugim manjim jedinicama raznoga sastava. Još nije provjereno prisustvo čitavog 91. armijskog Korpusa, čiji je štab stigao u Karlovac. Razlog prisustva ovako jakih snaga je dvojak: 1) Odbrana Zagreba s juga i zaštita komunikacija u dolini Save ka Austriji i 2) Omogućavanje i zaštita povlačenja nepr. snaga istočno i jugoistočno od Zagreba, a po tom a) povlačenje ovih snaga preko Metlike i dalje preko Slovenije ili b) probijanje za Rijeku. Ove snage su ojačane većim brojem tenkova, raspolažu sa artiljerijom i utvrđuju se na čitavom sektoru. U borbama sa jedinicama IV. Korpusa na sektoru Primišlja pokazuju izvandrednu upornost i žilavost. U ovakvoj situaciji, snage kojima raspolažemo nedovoljne su za definitivno čišćenje ovoga prostora i oslobođenje Karlovca. Prisustvom snaga 29. Div. u dolini

[133] i [142] U tom području borbe su vodile jedinice 7. divizije JA. Opširnije o tome vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 101.

[134] Diverziju je izveo 2. diverzantski odred Grupe diverzantskih odreda (vidi dok. br. 85).

[135] i [152] To su bili dijelovi 369. legionarske „Vražje" i 392. legionarske „Plave" divizije. Njemačka 392. legionarska divizija bila je raspoređena na prostoru: Gospić, Otočac, Ogulin i Senj (vidi dok. br. 8, napomenu 6), ali je, prema obavještajnim izvještajima Glavnog štaba Hrvatske od 22. i 24. marta 1945 (AVII, reg. br. 3 — 17/7, k. 119), u području Bihaća bio i 1. bataljon 847. pješadijskog puka te divizije. U izvještaju od 21. aprila (AVII, reg. br. 4 — 21/7, k. 119) kaže se da se na sektoru Karlovca nalaze razbijeni dijelovi 392. legionarske divizije, koji su se povukli iz oblasti Josipdol — Ogulin i da se iz doline Une, zajedno sa 104. lovačkom divizijom, pod borbom povukao i pomenuti 1. bataljon 847. pješadijskog puka. Detaljnije o gonjenju neprijatelja na pravcu Josipdol — Ogulin vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 103.

[136] Odnosi se na ustaško-domobransku 2. i 13. hrvatsku diviziju.

Une, glavninu snaga IV. Korpusa orijentisati ćemo na pravcu Karlovca radi zaštite desnoga boka [4.] Armije i iskorištenje povoljne mogućnosti za likvidaciju Karlovca.[137] 20. IV. 1945. (G.) Br. 52

...

ZA GENERALŠTAB: Na Kordunu i dalje se vode borbe na položajima sjev. od Primišlja. Ubijeno 84, ranjeno 123, zarobljena 3 nepr. vojnika. Naši gubici 16 mrtvih i 76 ranjenih. Diverzantske Grupe Odreda na putu Zagreb — Brod uništile 2 tenka i 5 kamiona. 20. IV. 1945. (G.) Br. 60

...

ZA GENERALŠTAB:[138] Desni bok i pozadinu IV. Armije neprijatelj u sadašnjoj situaciji može najozbiljnije da ugrozi sa pravca Karlovac — Ogulin, obzirom na prisustvo jačih snaga na prostoru Karlovac. Za zatvaranje ovog pravca upotrebljene su snage IV. Korpusa, koje su dosta razvučene, ali se postiglo osiguranje po dubini. U slučaju da prebacimo izvjesne snage radi pomaganja Slovencima u Beloj Krajini[139] na oba pravca imali bi relativno slabe snage u odnosu na neprijatelja, čime bi se smanjila sigurnost zatvaranja pravca Karlovac — Ogulin. Iz navedenih razloga smatramo da ne bi trebalo da slabimo snage na ovom pravcu.[140] 21. IV. 1945. (G.) Br. 71

---

[137] Opširnije o tome vidi dok. br. 71, napomenu 4 i 7. Karlovac je oslobođen 7. maja 1945.

[138] Depešom br. 1 od 19. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Generalštab JA naredio je Glavnom štabu Hrvatske da osigura pravac Karlovac — Ogulin radi obezbjeđenja nesmetanog prodiranja jedinica 4. armije prema zapadu i da pomognu snage 7. korpusa u Beloj krajini.

[139] U to vrijeme jedinice 7. korpusa JA vodile su teške borbe sa neprijateljem (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 47 i 57).

[140] Vrhovni komandant JA, maršal Josip Broz Tito, depešom br. 20 od 22. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) naredio je Glavnom štabu Hrvatske slijedeće:

„Naredili smo 2. armiji da po brzoj likvidaciji Banja Luke, [Bosanskog] Novog i [Bosanske] Krupe prebaci svoje jače snage na rejon Ogulina za likvidaciju Karlovca i dalnjeg nadiranja prema severu. Ove snage pristići će u rejon Ogulina do kraja meseca. Za to vreme 4. korpus najupornijom borbom neka obezbedi uvođenje ovih snaga u akciju. Potrebno je da blagovremeno uhvatite kontakt sa Štabom 2. armije koji se nalazi kod Banja Luke."

Glavni štab Hrvatske, depešom br. 16 od 25. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2—3, k. 119/4), obavijestio je Štab 4. korpusa da su dvije divizije i Artiljerijska brigada 5. korpusa 2. armije JA u pokretu preko Bihaća na prostor Ogulin — Karlovac.

...

ZA GENERALŠTAB: Na Kordunu nastavljaju se borbe sa neprijateljem na sektoru sjeverno od Primišlja, koje položaje vrlo uporno brani i vrši protiv-napade. Zapadno od Generalskog Stola odbijen je jedan jači ispad neprijatelja.[141] Južno od Karlovca neprijatelj sa jednom kolonom iz pravca sela Barilovića prešao je Koranu i nadire ka selu Krnjaku, ispred koga je zadržan. U Dolini Une vode se borbe za selo Prošići.[142] U ovim borbama izbačeno je iz stroja 192 neprijateljskih vojnika. Uništen 1 tenk. Zaplijenjen 1 šarac, 12 pušaka i druge spreme. Za X. Korpus ne dostavljamo dnevni borbeni izvještaj, obzirom da je u operativnom pogledu privremeno pod III. Armijom.[143] 21. IV. 1945. (G.) Br. 73

ZA GENERALŠTAB: Ako postoje mogućnosti, molimo Vas da nam avionima koji dolaze u Zemunik šaljete municije za haubice 100/17.[144] Ovu municiju ne možemo nigdje dobiti, te smo morali ova oruđa kod IV. Korpusa magazinirati. 21. IV. 1945. (G.) Br. 74

...

ZA GENERALŠTAB: Sa prostora Karlovac—Generalski Stol nepr. izvršio ispad sa nekoliko pravaca. Poslije oštre borbe svuda odbiven uz velike gubitke. Nepr. kolona koja je u toku jučerašnjeg dana napadala južno od Karlovca ka Krnjaku razbijena i odbačena na prolazne položaje. Diverzantske Grupe Odreda na pruzi Virovitica — Koprivnica digle u vazduh 2 transportna voza.[145] 22. IV. 1945. (G.) Br. 79

...

ZA GENERALŠTAB: DDD — Veza depeše br. 12 od 21. IV.[146] U dolini Une od Ostrožca do zaključno sa Sunjom raspoređena je 12. bojna iz 4. i 10. hrv. div.,[147] 3 bataljona Nijemaca, os-

---

[141] U borbama koje je vodila 34. divizija JA 19. aprila zapadno od Generalskog Stola, neprijatelj je imao 10 mrtvih i veći broj ranjenih, dok su naši gubici bili: 5 mrtvih i 11 ranjenih (AVII, reg. br. 2 — 3, k. 119/4).

[143] Vidi dok. br. 81, napomenu 18.

[146] Tom je depešom (AVII, reg. br. 2—2, k. 119/4) Generalštab JA naredio Glavnom štabu Hrvatske da hitno izvijesti o operativnoj situaciji u dolini Une i na području: Banije, Korduna, Pokuplja, Žumberka i Gorskog kotara, koju liniju drži neprijatelj i kojim snagama i gdje su raspoređene jedinice 4. korpusa.

[147], [150] i [153] To su bile ustaško-domobranske 2, 4, 10, 13. i 14. hrvatska divizija.

tataka 373. Div.,[148], 2 tvrđavska i 1 ziherungs bataljon.[149] Svi ovi bataljoni su brojno vrlo slabi; ni jedan ne prelazi jačinu od 300 vojnika. Slabog su morla i discipline, a ostaci su razbijenih nepr. jedinica. Nepr. se sprema da napusti dolinu Une. Prvo povlačenje bilo bi do Bos. Novog. Neprijatelj je na ovoj liniji neaktivan, a upućeno pojačanje za Ostrožac vjerovatno je radi zaštite izvlačenja nepr. snaga sa tog sektora. Prema nekim podatcima, zadnjih dana otpočelo je izvlačenje nepr. snaga sa ove linije. Na Baniji, na prostoru Petrinja — Caprag — Sisak raspoređene su 6—7 bojni iz 4. i 14. hrv. div.[150] te 1 bataljon Nijemaca. Ove jedinice također su brojno slabe i slabog kvaliteta. Na Pokuplju i Kordunu nepr. snage raspoređene su na liniji: Greda — Turopolje — Mraclin — Vel. Gorica — Odra — Remetinec — Rakov Potok — Zdenčina — Jaska[151] — Draganići — Karlovac — Duga Resa — Generalski Stol. Ovu liniju posjedaju dijelovi njemačkih 104., 392.[152] i 22. Div., 3 polic. puka, te 2. i 13. hrv. div.[153] sa drugim manjim jedinicama, raznoga sastava. Na našem operativnom području ovo je najjača nepr. grupacija. Raspolaže sa znatnim brojem tenkova i artiljerijom. Razlog prisustva ovako jakih snaga na ovom prostoru pretpostavljamo da je onaj iznet u našoj depeši br. 52 od 20 aprila. U G.[orskom] Kotaru ispred fronta IV. Armije[154] nalazi se 237. njemačka div., 3 diviziona obal. artiljerije, nešto Italijana te Đujićevi četnici. U Žumberku se nalazi jedan policijski bataljon na liniji Samobor — Rakitje. Raspored naših snaga je slijedeći **VIII. div.** sa jednom brigadom za sada na položajima Brekovica — Vrelo. Povući će se u sastav glavnine po zauzeću Ostrožca. Sa ostalim snagama zatvara pravac od Kolovrat — ž. st. Skakavac — Jurjevac k. 219 — Tušilović — Koranski Brijeg; i između Korane i Mrežnice sjeverno od Primišlja na liniji: Perići[155] — Lončari — Stojakovići — Bjelo Brdo — k. 254. **VII. div.** u rezervi na prostoru Josipdol — Oštarije — Podveljun sa dvije brigade, a sa jednom brigadom zatvara pravac prema Petrinji. **34. div.** između Mrežnice i Dobre sa dvije brigade na prostoru sjev. od D. Dubrave, na položajima: Katić — Slat — k. 200 — Vidina Loza, a

---

[148] U bihaćkoj operaciji njemačka 373. legionarska „Tigar" divizija pretrpjela je vrlo velike gubitke, te je aprila 1945. popunjena. Poslije popune imala je dva grenadirska puka sa po dva bataljona, jedan protivoklopni i dva artiljerijska diviziona sa po dvije baterije topova (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 65 i 101).

[149] Sicherungsbataillon — bataljon za osiguranje.

[151] Jastrebarsko

[154] Opširnije o neprijateljskim snagam u to vrijeme ispred fronta 4. armije JA vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 51.

[155] Vjerovatno: Povići kod Primišlja.

sa jednom brig. po dogovoru sa Slovencima, između Dobre i Kupe, na prostoru s. Prilišće za zatvaranje pravca prema Kupi. Odredi su raspoređeni: Jedan na prostoru Cazina, jedan na Baniji, a jedan u Pokuplju.[156] 23. IV. 1945 (G.) Br. 80

...

ZA GENERALŠTAB: Posle dvodnevnih borbi naše jedinice zauzele su Ostrožac i Gnjilovac,[157] jaka nepr. uporišta u Dolini Une. Na Karlovačkom sektoru neprijatelj je od pravca Karlovca izvršio jak pritisak na naše snage između Dobre i Kupe, pravcem Maletić — Vukova Gorica u cilju odbacivanja naših jedinica, ali je uz velike gubitke odbiven.[158] Diverzantske grupe Odreda na komunikaciji Zagreb — Banova Jaruga uništile 2 kamiona s vojskom. 23. IV. 1945. (G.) Br. 82

...

ZA GENERALŠTAB. — Veza vaše depeše br. 79 od 23. IV.[159] Komandanti: VII. ud. div. potpukovnik Pavlović Milan, VIII. ud. div. potpukovnik Tarabić Joco, 34. Divizije potpukovnik Dasović Martin, v. d. komandanta 32. Div. major Ćorković Dušan,[160] 33. Div. pukovnik Antolović Josip; kdant Grupe diverz. Odreda pukovnik Hariš Ivan. Komesari: VII. Ud. Div. Knežević Milan; VIII. Ud. Div. Bijedić Šukrija; 34. Div. Govorušić Drago; 32. Div. Blaha Gjuro; 33. Div. Mutak Vladimir i Diverz. Grupe Odreda Mandić Vaso. 24. IV. 1945. (G.) Br. 84

---

[156] Krajiški NOP odred je djelovao na prostoru Cazina, Banjski na Baniji, a Turopoljsko-posavski u Pokuplju.

[157] Prema depeši Štaba 4. korpusa br. 95 od 23. aprila (AVII, reg. br. 2 — 3, k. 119/4) Glavnom štabu Hrvatske, napad na Ostrožac i Gnjilovac izvršili su 1. brigada 7. divizije i Krajiški NOP odred 8. divizije JA.

[158] Štab 4. korpusa izvijestio je depešom 23. aprila (AVII, reg. br. 2 — 3, k. 119/4) Glavni štab Hrvatske da je neprijatelj toga dana od 6 sati vršio pritisak od Karlovca u pravcu Vukove Gorice prema položajima koje je držala 1. brigada 34. divizije JA. Tom prilikom neprijatelj je imao 15 mrtvih, 36 ranjenih i dva zarobljena, a zaplijenjeno: dva puškomitraljeza i 10 pušaka.

[159] Tom je depešom (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Generalštab JA naredio Glavnom štabu Hrvatske da odmah dostavi imena svih komandanata i političkih komesara divizija i samostalnih jedinica van sastava divizija pod njegovom komandom.

[160] Major Dušan Ćorković nije tada bio v.d. komandanta 32, već v.d. komandanta 33. divizije, jer je potpukovnik Josip Antolović u to vrijeme bio na školovanju u Beogradu (vidi dok. br. 52, napomenu 12). Kamandant 32. divizije bio je major Petar Biškup, koji je 23. aprila teško ranjen i podlegao ranama, pa je major Bogdan Jovanović postao v.d. komandanta (vidi dok. br. 81, napomenu 36).

...

ZA GENERALŠTAB: Na prostoru Karlovca neprijatelj je snagama oko 2.000 Nijemaca i ustaša, potpomognut tenkovima i artiljerijom, uspio poslije žestoke borbe koja je vođena cijeli dan, da se probije od Generalskog Stola i ovlada komunikacijom Generalski Stol — Bosiljevo—Bosanci. Na ovoj liniji neprijatelj je zadržan. Na sektoru sjeverno od Primišlja snažnim napadom naših jedinica, probijeni su utvrđeni nepr. položaji, na prostoru Poloja zauzeto i uporište Perjasica i neprijatelj odbačen na liniji D. Perjasica — Kurije k. 242 — Sudari. Na oba sektora borbe su u toku.[161] Neprijatelj je pretrpio znatne gubitke. Neprijateljski ispad jugoistočno od Karlovca ka selu Vukmaniću odbijen je uz velike gubitke po neprijatelja. VII. Div. sa prostorije Josipdol — Oštarije — Podveljun prebacili smo jugozapadno od komunikacije Generalski Stol — Vinica, radi pojačanja naših snaga na ovom prostoru, zatvaranja pravca ka Vrbovskom i napada na neprijatelja koji je ovladao ovom komunikacijom. 24. IV. 1945. (G.) Br. 88

...

ZA GENERALŠTAB: Na prostoru između rijeke Dobre i Kupe snage IV. Korpusa vode žestoke borbe sa neprijateljem duž komunikacije Generalski Stol — Bosiljevo — Bosanci.[162] Protiv-napadom naše su jedinice zauzele važno saobraćajno čvorište Bosanci i odbacile neprijatelja na liniju: Vukova Gorica — Mrzljak — Bosiljevo. Na dijelu komunikacije Lešće — Bosiljevo vode se osobito oštre borbe i neprijatelj daje grčevit otpor vršeći stalne protivnapade sa težnjom da zadrži ovu komunikaciju. Selo Lešće i k. 461 Privis prelazila je nekoliko puta iz ruku u ruke. Na prostoru Perjasica između Korane i Mrežnice nastavlja se sa pritiskom naših snaga. U ovim borbama neprijatelj trpi velike gubitke. Diverzantske grupe Odreda na pro-

---

[161] i [162] Dana 24. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2 — 3, k. 119/4) Štab 4. korpusa izvijestio je Glavni štab Hrvatske da je noću 23/24. aprila neprijatelj sa linije Raletina—Klipinka otpočeo povlačenje u pravcu Perjasice, da ga gone jedinice 8. divizije i da su 24. aprila do 9 sati prednji goneći dijelovi izbili na liniju: D. Visočka — D. Poloj — Mišin vrh (k. 470). U zoru toga dana neprijatelj je krenuo jačim snagama sa pravca Netretić — Generalski Stol u pravcu Bosiljeva i Vinice i sa prednjim dijelovima prešao Bosiljevo. Prema depeši od 25. aprila, neprijatelj koji nadire tim pravcem do 13 sati izbio je u Bosance a manjim snagama napredovao prema Zdihovu i Uvali. U tom području borbu je vodila Karlovačka brigada 34. divizije, ali je u pomoć bila upućena 7. divizija sa zadatkom da napadne i odbaci neprijatelja na polazne položaje.

storu Pakraca uništile su jednu nepr. patrolu. Ubijeno je 19 nepr. vojnika. 25. IV. 1945. (G.) Br. 93

ZA GENERALŠTAB: DDD — Veza depeše br. 28 od 25. IV.[163] — Na sektoru Karlovca linija naših prednjih dijelova proteže se: rijeka Kupa kod Rečice — zap. ivica s. Skakavac — zap. padine Debele Kose i Vel. Brda i kod s. Tušilović izbija na r. Koranu — desnom obalom Korane do zaseoka Varoš (istočno od D. Perjasice) gdje prelazi na lijevu obalu Korane — sjev. padine Đekića Brda — kota 222 — kota 280 Sv. Ilija — Sudari i kod k. 220 Kolečajsko Brdo izbija na Mrežnicu, prelazi na lijevu obalu i vodi na kotu 223 — zaseok Mirići — kota 213 Stative Drage — Duga Gora — k. 146 gdje izbija na rijeku Dobru, prelazi je i paralelno komunikaciji Lešće — Bosiljevo vodi preko Vučjaka i k. 461 Privis na s. Hrsina, gdje skreće na sjever i preko kote 469 V. Družac presjeca put Bosiljevo — Bosanci — Lokve — Matoševka i kod s. Glavica izbija na Kupu i zatvara nepr. mostobran na Kupi kod Karlovca. 25. IV. 1945. (G.) Br. 94

...

ZA GENERALŠTAB: Na Karlovačkom sektoru duž komunikacije Lešće — Bosiljevo nastavljaju se žestoke borbe.[164] Sa prispjelim pojačanjima neprijatelj je prešao u protivnapad u cilju da odbaci naše snage od ove komunikacije. Gradišće kota 258, Vučjak i Špehari prelazili su nekoliko puta iz ruku u ruke. Pred mrak naše su se jedinice zadržale na liniji kota 380 — kota 314 — Šperlak kota 225 — M. Družac kota 315. Na ostalim sektorima bez promjene. VIII. Div. vrši pripreme za pokret ka IV. Armiji.[165] 26. IV. 1945 (G.) Br. 99

---

[163] Tom je depešom (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Vrhovni komandant JA naredio Glavnom štabu Hrvatske da dostavi izvještaj gdje je prednja linija jedinica na sektoru Karlovca.

[164] i [166] Opširnije o borbama 7. divizije JA na tom području vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 101.

[165] i [167] Vrhovni komandant JA naredio je 25. aprila 1945 (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Glavnom štabu Hrvatske da pripremi jednu najjaču i najbolje opremljenu diviziju koja će biti upućena u sastav 4. armije.

Na dan 20. aprila 1945 (AVII, reg. br. 8/3, k. 828), 8. divizija 4. korpusa JA imala je slijedeće brojno stanje: Štab sa prištapskim dijelovima—92 borca, podoficira, politička rukovodioca i oficira; Inžinjerijski bataljon—137; Izviđačka četa—85; Četa za vezu—112; Sanitetska četa—125; Bojna komora—40; Trupna komora—180; 1. brigada—1571; 2. brigada—1667; 3. brigada—1352; Muslimanska brigada—1502; Krajiški NOP odred—494; Brdski divizion—368 i Dopunski bataljon—70. Uku-

...

ZA GENERALŠTAB: Na sektoru Bosiljeva jedinice VII. Divizije protunapadom uspjele su da zauzmu Špehare, te Vučjak i Gradišće kota 258 i izbiju na komunikaciju Lešće — Bosiljevo.[166] Na ostalim sektorima bez promjene. VIII. Divizija tokom 28. ov. mj. biti će koncentrisana na prostoru Ogulina i spremna za pokret u sastav IV. Armije.[167] 27. IV. 1945 (G.) Br. 4

...

ZA GENERALŠTAB: Stranih narodnosti ima u **IV. Korpusu:** Talijana 297, Poljaka 9, Austrijanaca 2, Rusa 17, Bugara 2, Čeha 22, Nijemaca 5, Mađara 8, Holanđana 1, Rumunja 1, Danaca 2, Slovaka 1, Jevreja 2. U **X. Korpusu:** Talijana 65, Rusa 147, Jevreja 3, Mađara 141, Čeha 181, Nijemaca 13, Ukrajinaca 13, Slovaka 2, Poljaka 14, Francuza 5, Engleza 4, Gruzina 1, ostalih 18. U **VI. Korpusu KVO:** Talijana 27, Francuza 21. Jevreja 27, Rusa 13, Čeha 209, Nijemaca 16, Mađara 15, Poljaka 12, Slovaka 4, Ukrajinaca 4, Austrijanaca 2 i Rusina 6. Za **KVO VIII, i XI. Korpusa** javiti ćemo naknadno. Veza Vaše depeše br. 69 od 30. III. 1945.[168] 28. IV. 1945 (G.) Br. 7

ZA GENERALŠTAB: DDD — Depeša br. 16 od 28. IV. primljena. VIII. Div. otpočela pokret određenim pravcem.[169] Sa III. Div. uhvaćena veza.[170] 28. IV. 1945 (G.) Br. 10

...

ZA GENERALŠTAB: — Na prostoru Karlovca VII. i 34. div. vršile nasilna izviđanja. — 28. IV. 1945. (Ž.) Br. 14

---

pno: 7.795 boraca, podoficira, političkih rukovodilaca i oficira. Od naoružanja, divizija je imala: pušaka 2.851, automata 483, puškomitraljeza 298, teških mitraljeza 41, lakih bacača 19, teških bacača 27, ručnih raketnih bacača 14, pištolja 308, tromblonskih pušaka 10, brdskih topova 8, protivkolskih topova 7, protivkolskih pušaka 16 i protivavionska mitraljeza 3.

[168] Tom je depešom (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Generalštab JA naredio Glavnom štabu Hrvatske da izvjesti koliko ima u jedinicama boraca strane narodnosti.

Na dan 31. marta 1945 (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 12) u 4. armiji bilo je: 2.057 Talijana, 57 Rusa, 73 Jevreja, 19 Mađara, 39 Čeha, 248 Nijemaca, 210 Poljaka i 75 ostalih.

[169] Pokret je izvršen pravcem: Ogulin — Brod (na Kupi) — Čabar — Prezid. Opširnije o pokretu i borbama 8. divizije u sastavu 4. armije JA vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 104.

[170] Iz sastava 2. armije JA. O tome vidi tom XI, knj. 2, dok. br. 72 i 73.

...

ZA GENERALŠTAB:[171] U logorima **XI. Korpusa** imade 32 oficira, od toga 17 Hrvata, 10 Nijemaca i 5 Austrijanaca; vojnika 257 legije, 48 Francuza, 170 Talijana koji su u logoru Gospić. U logoru Otočac ima 293 Nijemca, 137 Talijana i 127 Poljaka. U logoru Gračac 109 Nijemaca. Kod navedenih legionara radi naša komisija koja ih preslušava i upućuje u jedinice. 29. IV. 1945 (G.) Br. 18

...

ZA GENERALŠTAB: Ratnih zarobljenika u **IV. Korpusu** ima 9 viših oficira, 51 podoficir, 678 vojnika. Po narodnostima: 27 Poljaka, 37 Rusa, 132 Nijemca, 97 Italijana, 445 Hrvata. Logori sa zarobljenicima nalaze se u Slunju i Vrginmostu. Veza naše[172] depeše br. 16 od 16. IV. 1945[173] 29. IV. 1945 (G.) Br. 17

ZA GENERALŠTAB: Na sektoru Karlovca posle žestoke borbe VII. Div. zauzela je Bosiljevo, važnu saobraćajnu raskrsnicu, te Mrzljak i Vukovu Goricu, i produžava dalje napredovanje. Ubijeno 150 nepr. vojnika, veći broj ranjeno. Oštećen 1 tenk. Naši gubitci 48 mrtvih i 18 ranjenih. Krajiški Odred u borbama kod Bos. Krupe zarobio 22 legionara i 12 domobrana. Zaplijenjena veća količina ratne spreme. 29. IV. 1945. (P.) Br. 23

...

ZA GENERALŠTAB. — DDD — veza [vaše] depeše br. 26. od 29. IV.[174] Uputili smo 30. ov. mj. u zoru VII. div. IV. Korpusa prema određenom zadatku. — 30. IV. 1945. (G.) Br. 25

---

[171], [173] i [180] Depešom br. 16 od 16. aprila (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Generalštab JA naredio je Glavnom štabu Hrvatske da dostavi izvještaj koliko ima zarobljenika po narodnostima, u kojim se mjestima nalaze logori i da se sa ratnim zarobljenicima postupa u duhu Ženevske konvencije.

[172] Treba: vaše.

[174] Tom je depešom (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Vrhovni komandant JA naredio Glavnom štabu Hrvatske da se, osim Osme, odmah stavi na raspolaganje Štabu 4. armije još jedna divizija i da se uputi usiljenim maršem tamo gdje naredi Štab armije. Generalštab JA naredio je depešom br. 29, od 30. aprila, Glavnom štabu Hrvatske da uputi 7. diviziju u sastav 4. armije. Štab 4. armije naredio je 30. aprila (vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 76, napomenu 14) Štabu 4. korpusa da 7. divizija izvrši pokret pravcem 8. divizije i da što prije izbije u rejon Št. Peter na Krasu (sada: Pivka.).

...

ZA GENERALŠTAB: Brojno stanje ranjenika i bolesnika za II. dekadu aprila: **IV. Korpus** 1347, **V.O. VI. Korpusa** nema podataka, **V.O. VIII. Korpusa** 5552, **X. Korpus** 913, **V.O. XI. Korpusa** 162. 30. IV. 1945. (G.) Br. 29

...

ZA GENERALŠTAB: Obzirom da su sve divizije IV. Korpusa privremeno potpale pod operativno rukovodstvo IV. i II. Armije[175] to će do daljega Armije dostavljati za njih dnevne borbene izvještaje. 1. V. 1945 (G.) Br. 20

...

ZA GENERALŠTAB. — u **KVO**[176] **XI. Korpusa** ima stranih državljana: 16 Italijana, 4 Poljaka, 2 Nijemca i 1 Austrijanac. 1. V. 1945 (G.) Br. 34

...

ZA GENERALŠTAB. — DDD — Danas 1. maja **oslobođeni** su **Trst, Tržič i Gorica.**[177] — 1. V. 1945. (G.) Br. 48

...

ZA GENERALŠTAB. — U X. Korpusu odlikovano je bolničkog osoblja: 8 Ordenom za hrabrost i 79 Medaljom za hrabrost. — 2. V. 1945. (G.) Br. 75

Opširnije o pokretu i borbama 7. divizije u sastavu 4. armije vidi tom XI, knj. 4. dok. br. 101.

Krajem aprila 1945 (AVII, reg. br. 8 — 1/5, k. 814), 7. divizija JA imala je slijedeće brojno stanje: Štab sa prištapskim dijelovima — 380 boraca, podoficira, političkih rukovodilaca i oficira; Inžinjerijski bataljon — 188; Izviđačka četa — 57; Četa za vezu — 126; Divizijsko previjalište — 173; 1. brigada — 1.405; 2. brigada — 1.488; 3. brigada — 1.558; Banijski NOP odred — 473 i Artiljerijski divizion — 400. Ukupno: 6. 248 boraca, podoficira, političkih rukovodilaca i oficira. Od naoružanja divizija je imala: 2.375 pušaka, 388 automata, 209 puškomitraljeza, 72 laka mitraljeza, 9 teških mitraljeza, 24 laka bacača, 23 teška bacača, 268 pištolja, 11 tromblonskih pušaka, 8 brdskih topova, 8 protivkolskih topova, 19 protivkolskih pušaka i 11 ručnih raketnih bacača.

[175] U završnim operacijama za oslobođenje zemlje, u sastavu 2. armije JA bila je 34. divizija. Opširnije o njenim dejstvima u tom periodu vidi tom XI, knj. 2, dok. br. 77 i 110.

[176] Korpusna vojna oblast

[177] Opširnije o borbama za oslobođenje tih gradova vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 90, 105 i 107.

...

ZA GENERALŠTAB. — DDD — Za komandanta II. pješad. ofic. škole potreban je jedan sposoban stariji oficir. Obzirom da ne znamo formaciju upućujemo u Beograd komesara škole radi upoznavanja i objašnjenja po raznim pitanjima. Normalan rad škole uslovljen je nastavnicima kojih mi nemamo, te ih je potrebno najhitnije poslati i to 27 oficira sposobnih za predavanje vojnih predmeta. Škola bi mogla otpočeti sa radom 15. maja, ako do toga dana stignu traženi nastavnici, a u vezi njihova dolaska i početka rada škole, molimo da se iz IV. Armije pozove za niži kurs 200, a za viši 18 slušalaca. Molimo za obavijest radi pozivanja slušalaca iz naših jedinica.[178] — 3. V. 1945. (G.) Br. 84

ZA GENERALŠTAB: Diverzantska Grupa Odreda na pruzi Zagreb — Sisak dignula u vazduh njemački transportni voz. Ista pruga presječena na više mjesta.[179] 3. V. 1945. (G.) Br. 28

...

ZA GENERALŠTAB: Naše zalihe na dan 1 maja su: cipela 9.228, bluza 1.020, hlača 2.315, košulja 19.163, gaća 913, čarapa 6.717, i ćebadi 1.950. Nedostaje nam cipela 51.500, bluza 60.000 hlača 58.500, košulja 42.500, gaća 60.000, čarapa 54.500 i ćebadi 87.500. Za bolnice nam je potrebno: plahta 57.400, slamarica 28.700, bolničkih mantlova 28.700, bolničkih košulja 28.700

---

[178] Depešama br. 69, 70 i 71 od 11. maja 1945 (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119/4) Generalštab JA odgovorio je Glavnom štabu Hrvatske slijedeće:

„Prvog juna neka otpočne rad 2. oficirska škola u Zadru. Po završetku četvoromjesečnog kursa izvršiće se spajanje 1. i 2. oficirske škole u jednu centralnu pješadijsku školu. Druga oficirska škola je pod vašom komandom i treba joj ukazati svestranu pomoć. Naređeno 4. armiji da im dodijeli saobraćajna sredstva i ukazuje materijalnu pomoć. Preduzeli smo mjere da se odrede sposobni rukovodioci i dodijeli potreban broj nastavnika. Kako [je] ostalo malo vremena za pripreme, potrebno [je] da jače izrazite vaš uticaj na sve pripreme. Preduzmite mjere da snabdijevanje škola odijelom, hranom, učionica pisaćim materijalom, duvanom itd. organizujete pravilno. Težište rada u ovom periodu prenosi se na usavršavanje kadrova. Prema vašem razrezu koga je donio komesar Bojović, naređeno jedinicama da upute slušaoce. Iz 4. i 10. korpusa, divizije KNOJ-a i Diverzantskih jedinica pozovite predviđeni broj slušaoca."

i bolničkih gaća 28.700. Nedostajuće količine su za operativne jedinice i za oblasti. Male zalihe koje imamo određene su za novo-mobilisane prilikom oslobođenja Karlovca i Zagreba i ove količine ni u kom slučaju neće moći podmiriti potrebe. 4. V. 1945. (G.) Br. 46

ZA GENERALŠTAB: U zadnjih 5 mjeseci uputili smo iz IV. Korpusa za Generalštab 16 viših, 64 niža oficira, 14 rukovodioca bez čina i 233 viša i niža oficira za razne kurseve pri Generalštabu i SSSR. Kadar za Komande gradova i vojne ustanove u vezi sa oslobođenjem naše zemlje morati ćemo također pretežno uzimati iz toga Korpusa tako, da se pred nas ozbiljno postavlja pitanje održanja nivoa njegovih štabova. Stanje u X. Korpusu i Korpusnim Vojnim Oblastima nije ništa bolje, ako ne gore. 5. V. 1945 (Ž.) Br. 12

...

ZA GENERALŠTAB: Na području **IV. Korpusa** u logoru Čemernica[180] ima 300 ratnih zarobljenika, od toga Hrvata 119, Srbin 1, Italijana 94, Poljaka 26, Čerkeza 1, Holandeza 2, Švaba 78. Među zarobljenicima ima 20 hrvatskih oficira, 2 poljska i 1 njemački. 5. 5. 1945. (Ž.) Br. 19

ZA GENERALŠTAB: Diverzantske grupe Odreda na pruzi Sisak — Zagreb dignule u vazduh 1 njemački transportni voz. Uništena lokomotiva i 16 vagona. Broj mrtvih i ranjenih preko 150.[181] 6. V. 1945. (P.) Br. 52

...

ZA GENERALŠTAB: Brojno stanje ranjenika i bolesnika za III. dekadu aprila: vojna oblast **IV. Korpusa** 1258, vojna oblast **VI. Korpusa** nema podataka, vojna oblast **VIII. Korpusa** 6037, vojna oblast **X. Korpusa** 636. **X. Korpus** 788, vojna oblast **XI. korpusa** 410. 7. V. 1945. (P.) Br. 98

...

ZA GENERALŠTAB: Prodiranjem i udaljavanjem naših jedinica sve više ka sjeveru i sjevero-zapadu, u pozadini su ostale grupe razbijenih nepr. jedinica, koje se zadržavaju na masivima Velebita i Kapele i drugim šumama. Neprijatelj do sada nije bio aktivan. Naoružan je puškama i šmajserima, a poneka veća grupa ima i koji bacač. Slično je i na prostoru između Drave i Save. U pozadini nema operativnih jedinica, koje bi

mogle preduzeti čišćenje i uništavanje ovih grupa, čije prisustvo ugrožava komunikacije i ustanove u pozadini. VII. i VIII. Div. IV. Korpusa još su na raspoloženju IV. Armije i nalaze se u Sloveniji, dok je 34. Div. dislocirana na prostoru Sisak — Petrinja — Karlovac — Samobor. X. Korpus nalazi se u Zagrebu i raspoređen je po rejonima radi osiguranja i održavanja reda. Obzirom na njegovo brojno stanje trebalo [bi] ga i pojačati[182] za izvršenje svoga zadatka. Ne možemo računati na njegove snage za čišćenje prostora oko Zagreba, gdje također ima razbijenih ostataka neprijatelja. U vezi izloženoga predlažemo: 1) Da se VII. i VIII. Div. vrate iz sastava IV. Armije, kako bi se mogle upotrebiti u čišćenju pozadine. 2) Da snagama IV. Korpusa pojačamo X. Korpus u Zagrebu i 3) Da neke slavonske jedinice preduzmu čišćenje teritorija između Save i Drave. 11. V. 1945 (G.) Br. 66

...

ŽA GENERALŠTAB: Brojno stanje zarobljenika u **XI. Korpusu KVO:** 45 oficira od toga 15 Hrvata, 1 Rus, 3 Poljaka, 14 Nijemaca, 10 Austrijanaca i 2 Čeha. Podoficira 202, od toga 22 Hrvata, 2 Rusa, 21 Talijan, 14 Poljaka, 7 Čeha, 104 Nijemca, 33 Austrijanca. Vojnika 948, od toga 130 Hrvata, 73 Rusa, 271 Talijan, 131 Poljak, 15 Čeha, 222 Nijemca, 22 Francuza, 91 Austrijanac i 22 Holanđana. Nalaze se u logorima. U Gospiću 280, u Otočcu 582, u Crikvenici 333. 13. V. 1945 (P.) Br. 17

ZA GENERALŠTAB: Brojno stanje zarobljenika u **Vojnoj Oblasti VIII. Korpusa:** Logor **Split** — Vojnika 47, Italijana oficira 2, Poljaka 66,[182] Poljaka vojnika 5, Francuza vojnika 1, legionara 1, Logor **Sinj** — Nijemaca oficira 2, vojnika 8, Poljaka vojnika 8, Austrijanaca 5 vojnika i 1 oficir, legionara 64. Logor **Vis** — Nijemaca vojnika 2, Italijana vojnika 113, Poljaka vojnika 1, Austrijanaca vojnika 10. Logor **Knin:** Nijemaca vojnika 237, Italijana 384, Poljaka vojnika 57, Austrijanaca vojnika 58, Čeha vojnika 58, Logor **Korčula** — Italijana vojnika 77, Logor **Metković**—Nijemaca vojnika 5, Poljaka vojnika 5, Austrijanaca vojnika 14, Rusa vojnika 1, Čeha 1 oficir i 1 vojnik. 13. V. 1945. (P.)

ZA GENERALŠTAB: Veza depeše br. 66 od 11. V. Snage X. Korpusa u Zagrebu pojačali smo sa 28. Div. i jednom brig. 34. Div. Sa ovim pojačanjem Zagrebački garnizon imati će dovo-

[182] Tako je u originalu.

ljno snaga. Situacija u Zagrebu se normalizuje. Danas je I. Armija organizovala defile trupa kroz Zagreb. Sve je prošlo u redu. 13. V. 1945 (G.) Br. 32

. . .

ZA GENERALŠTAB:[183] — DDD — 15. maja broj zarobljenika. **IV. oblast** Karlovac 5000, Čemernica 410, Glina 500, Maja 500, Sisak 131. Iz Celja najavljeno 20.000, svega 26.541. **VI. oblast** nema. **VIII. Oblast** Knin 741, Sinj 88, Split 122, Korčula 77, Metković 24, Vis 126, svega 1178. **X Oblast** Prečko 15.000, Vrapče 943, Zagreb 4190. Ove sve OZNA još razvrstava i neki će biti pušteni. Bjelovar 8000, svega 28133. **XI Oblast** u Gospiću, Otočcu i Senju 1195. Kod Sušaka 20.000, svega 21195. Ukupno 77047. — 16. V. 1945. (G.) Br. 1

BR. 83

IZVJEŠTAJ ŠTABA GRUPE DIVERZANTSKIH ODREDA OD 16. MAJA 1945. GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE O IZVEDENIM DIVERZIJAMA U DRUGOJ POLOVINI MARTA, APRILU I PRVOJ POLOVINI MAJA 1945. GODINE[1]

ŠTAB GRUPE
DIVERZANTSKIH ODREDA NOVJ.[2]
Op. broj: 26
Dana: 16. V. 1945 g.

Glavni štab NOV i POH
Broj 2603 dne 16. V 1945.

Predmet: Operativni izvještaj —

GLAVNI ŠTAB HRVATSKE JUGOSLOVENSKE ARMIJE. —

Šaljemo **Vam** polumjesečne izvještaje kao i naknadne koje još niste dobili:

Akcije I. diverzantskog odreda, koji operiše na prostoru VI. Korpusa:

17. III. 1945. Na pruzi Virovitica—Podr. Slatina, između Cabune i Suhopolja, postavljena je mina. O

[183] Depešom br. 52 od 15. maja 1945 (AVII, reg. br. 2 — 2, k. 119 /4) Vrhovni komandant JA naredio je Glavnom štabu Hrvatske da najhitnije izvijesti koliko je brojno stanje zarobljenika na dan 15. maja i u kojim su mjestima prikupljeni.

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 20—1/3, k. 118.

[2] Vidi dok. br. 1, napomenu 2.

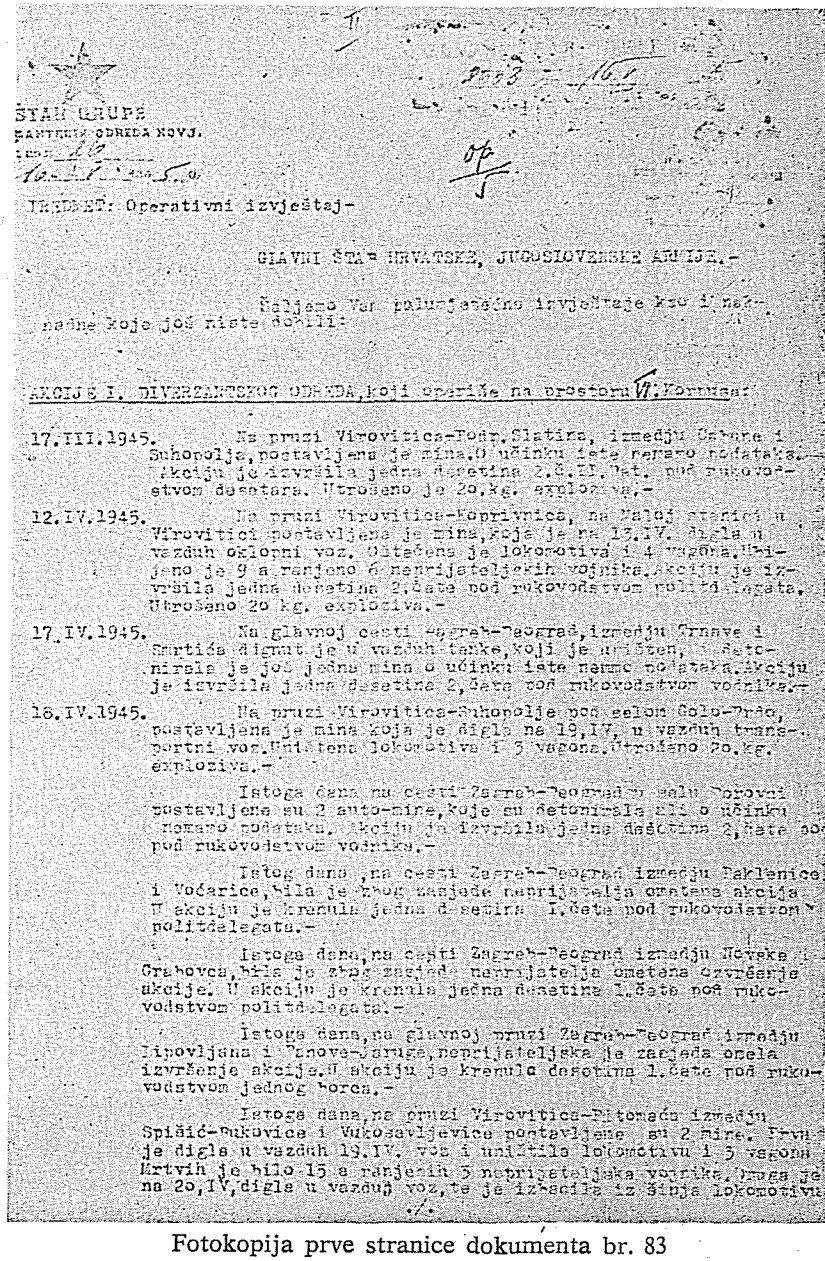

ŠTAB GRUPE
PARTIZANSKIH ODREDA HRVJ.

PREDMET: Operativni izvještaj-

GLAVNI ŠTAB HRVATSKE, JUGOSLOVENSKE ARMIJE.-

Šaljemo Vam polumjesečne izvještaje kao i nadnevne koje još niste dobili:

AKCIJE I. DIVERZANTSKOG ODREDA, koji operiše na prostoru V. Kapruna:

17.III.1945. Na pruzi Virovitica-Podr. Slatina, između Čačinaca i Suhopolja, postavljena je mina. O učinku iste nemamo podataka. Akciju je izvršila jedna desetina 2.č.II.bat. pod rukovodstvom desetara. Utrošeno je 20 kg. eksploziva.-

12.IV.1945. Na pruzi Virovitica-Koprivnica, na Valoj stanici u Virovitici postavljena je mina, koja je na 13.IV. digla u vazduh oklopni voz. Oštećena je lokomotiva i 4 vagona. Uništeno je 9 a ranjeno 6 neprijateljskih vojnika. Akciju je izvršila jedna desetina 2.čete pod rukovodstvom politdelegata. Utrošeno 20 kg. eksploziva.-

17.IV.1945. Na glavnoj cesti Zagreb-Beograd, između Crnave i Smrtića dignut je u vazduh tenk, koji je uništen, detonirala je još jedna mina o učinku iste nemamo podataka. Akciju je izvršila jedna desetina 2.čete pod rukovodstvom vodnika.-

18.IV.1945. Na pruzi Virovitica-Suhopolje pod selom Golo-Brdo, postavljena je mina koja je digla na 19.IV. u vazduh tranportni voz. Uništena lokomotiva i 3 vagona. Utrošeno 20 kg. eksploziva.-

Istoga dana na cesti Zagreb-Beograd u selu Borovi postavljene su 2 auto-mine, koje su detonirale ali o učinku nemamo podataka. Akciju je izvršila jedna desetina 2.čete pod pod rukovodstvom vodnika.-

Istog dana, na cesti Zagreb-Beograd između Daklenice i Voćarice, bila je zbog zasjede neprijatelja ometena akcija. U akciju je krenula jedna desetina 1.čete pod rukovodstvom politdelegata.-

Istoga dana, na cesti Zagreb-Beograd između Nevreke i Grabovca, bila je zbog zasjede neprijatelja ometena izvršenje akcije. U akciju je krenula jedna desetina 1.čete pod rukovodstvom politdelegata.-

Istoga dana, na glavnoj pruzi Zagreb-Beograd između Lipovljana i Donove-Jaruge, neprijateljska je zasjeda onela izvršenje akcije. U akciju je krenula desetina 1.čete pod rukovodstvom jednog borca.-

Istoga dana, na pruzi Virovitica-Pitomača između Spišić-Bukovice i Vukosavljevice postavljene su 2 mine. Prva je digla u vazduh 19.IV. voz i uništila lokomotivu i 3 vagona. Mrtvih je bilo 15 a ranjenih 5 neprijateljska vojnika. Druga je na 20.IV. digla u vazduh voz, te je izbacila iz šinja lokomotivu

./.

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 83

učinku iste nemamo podataka. Akciju je izvršila jedna desetina 2. č. II. Bat. pod rukovodstvom desetara. Utrošeno je 20 kg exploziva.

12. IV. 1945. Na pruzi Virovitica—Koprivnica, na Maloj stanici u Virovitici postavljena je mina, koja je na 13. IV. digla u vazduh oklopni voz. Oštećena je lokomotiva i 4 vagona. Ubijeno je 9 a ranjeno 6 neprijateljskih vojnika. Akciju je izvršila jedna desetina 2. čete pod rukovodstvom politdelegata. Utrošeno 20 kg exploziva.

17. IV. 1945. Na glavnoj cesti Zagreb—Beograd, između Trnave i Smrtića dignut je u vazduh tenk, koji je uništen, i detonirala je još jedna mina, o učinku iste nemamo podataka. Akciju je izvršila jedna desetina 2. čete pod rukovodstvom vodnika. —

18. IV. 1945. Na pruzi Virovitica—Suhopolje pod selom Golo Brdo, postavljena je mina koja je digla na 19. IV. u vazduh transportni voz. Uništena lokomotiva i 3 vagona. Utrošeno 20 kg exploziva. —

Istoga dana na cesti Zagreb—Beograd u selu Borovci postavljene su 2 auto-mine, koje su detonirale a o učinku nemamo podataka. Akciju je izvršila jedna desetina 2. čete pod rukovodstvom vodnika. —

Istog dana, na cesti Zagreb—Beograd između Paklenice i Voćarice, bila je zbog zasjede neprijatelja ometena akcija. U akciju je krenula jedna desetina I. čete pod rukovodstvom politdelegata.—

Istoga dana, na cesti Zagreb—Beograd između Novske i Grabovca, bilo je zbog zasjede neprijatelja ometeno izvršenje akcije. U akciju je krenula jedna desetina 1. čete pod rukovodstvom politdelegata.—

Istoga dana, na glavnoj pruzi Zagreb—Beograd između Lipovljana i Banove Jaruge, neprijateljska je zasjeda omela izvršenje akcije. U akciju je krenula desetina 1. čete pod rukovodstvom jednog borca.—

Istoga dana, na pruzi Virovitica—Pitomača između Špišić-Bukovice i Vukosavljevice postavljene su 2 mine. Prva je digla u vazduh 19. IV. voz i uništila lokomotivu i 3 vagona. Mrtvih je bilo 15 a ranjeno 3 neprijateljska vojnika. Druga je na 20. IV. digla u vazduh voz, te je izbacila iz šinja lokomotivu i 3 vagona. Akciju je izvršio jedan vod 1. čete II. Bataljona pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno je 20 kg exploziva. —

19. IV. 1945. Na glavnoj pruzi Zagreb—Beograd pod selom Donji Rajić postavljena je mina, o učinku iste nemamo podataka. Akciju je izvršila jedna desetina 2. čete pod rukovodstvom komandira. Utrošeno je 20 kg exploziva.—

Istoga dana, na cesti Zagreb—Beograd, između Trnave i Smrtića, neprijateljska zasjeda omela je izvršenje akcije. U akciju je krenula desetina pod rukovodstvom vodnika.

Istoga dana, na cesti Zagreb—Beograd neprijateljska zasjeda omela je izvršenje akcije. U akciju je krenula desetina pod rukovodstvom jednog borca.—

Istoga dana, na cesti Zagreb—Beograd, neprijateljska zasjeda omela je izvršenje akcije. U akciju je krenula jedna desetina 1. čete pod rukovodstvom vodnika.

20. IV. 1945. Na cesti Zagreb—Beograd, kod sela Donji Rajić, neprijateljska zasjeda omela je izvršenje akcije. U akciju je krenula jedna desetina 2. čete pod rukovodstvom vodnika.—

Istoga dana, na cesti Zagreb—Beograd između Lipovljana i Banove Jaruge, dignuta su u vazduh 2 neprijateljska kamiona koja su uništena. Akciju je izvršila jedna desetina 1. čete pod rukovodstvom vodnika.—

Istoga dana, na položaju kod sela Brezovca vođena je borba sa 100 Čerkeza[3] konjice koji su bili odbijeni. 21. IV. počeo je ponovno neprijatelj da navire iz sela Baira za Brezovac ali je ponovno bio odbijen. Poslije je bila četa

[3] Čerkezima su nazivani pripadnici njemačkih kozačkih konjičkih jedinica. Opširnije o tim snagama vidi dok. br. 5, napomenu 11.

smijenjena na položaju po II. Bataljonu XVI. Brigade,[4] i koliko se moglo konstatovati imao je neprijatelj oko 15 mrtvih. U akciji je sudjelovala jedna četa I. Bataljona pod rukovodstvom komandanta bataljona.—

23. IV. 1945. Kod stanice Špišić-Bukovica postavljena je mina, kako voz nije naišao to je ista drugi dan izvađena. Akciju je izvršila jedna desetina 1. čete II. Bataljona pod rukovodstvom vodnika.—

Istoga dana, u selu Borovci zarobljena su 4 Nijemca i to 1 oficir (kapetan), 1 podoficir i 2 vojnika i zarobljeno: 2 pištolja sa opasačima, 3 torbice, 2 čuturice, 3 porcije. Akciju je izvela straža kod II. bataljona pod rukovodstvom informativca bataljona.—

Istog dana na pruzi Virovitica—Pitomača kod Vukosavljevice postavljena je mina, ali kako voz nije naišao to je ista drugi dan izvađena. Akciju je izvršila jedna desetina 1. čete II. bataljona pod rukovodstvom desetara.—

5. V. 1945. Na pruzi Lipik—Banova Jaruga između Plavog mosta i želj. stanice Poljana izvađeno je 17 pješadijskih mina, a 3 su uništene. Neprijatelj je ostavio 4 ruska šmajsera i 2 puške.

11. V. 1945. Na pruzi Jasenovac—Novska, izvađene su 2 peš. mine, a na pruzi Novska—Rajić uništeno je 8 mina-pješadijskih.—

12. V. 1945. Na pruzi i cesti Okučani—Rajić izvađeno i poništeno je 15 nagaznih mina.—

Akcije II. diverzantskog odreda, koji operiše na prostoru IV. Korpusa. —

14. III. 1945. Kod Petrinje u šumi postavljena je parola[5] koja je ubila 2 ustaša. Akciju je izvršilo 10 boraca pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno

[4] Odnosi se na Omladinsku brigadu „Joža Vlahović" 40. divizije JA. O dejstvima divizije u tom području vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 64. 69 i 81.

[5] Riječ je o antifašističkoj paroli pod koju je bila stavljena mina.

je 2 kg exploziva, 1 poskočni aparat,[6] 1 kom. rud. kapsla.—

15. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Beograd između Dugog Sela i Ostrna, dignut je u vazduh transportni voz sa njemačkim vojnicima. Mrtvih je bilo 80 a ranjeno 130. Uništena je lokomotiva a 5 vagona su oštećena. Prilaz pruzi zbog mrtvih straža je jako otežan. Akciju je izvelo 20 boraca pod rukovodstvom desetara. Utrošeno je 20 kg exploziva.—

Istoga dana na pruzi Zagreb—Beograd između Ostrne i Dugog Sela dignut je u vazduh njem. transportni voz. Uništeno je 9 vagona a lokomotiva je oštećena. Mrtvih i ranjenih je bilo 150 njem. vojnika. Akciju je izvelo 15 boraca, pod rukovodstvom vodnika 2. čete I. Bataljona.—

Istog dana, na cesti Dvor—Kostajnica kod Unčana postavljene su dve mine, o učinku istih nemamo podataka. Akciju je izvršila desetina 2. č. II. bataljona pod rukovodstvom vodnika. Utrošene su 2 tenk-mine N. K. 5.—

17. III. 1945. Kod Petrinje u selu Taborištu postavljena je parola i 4 pješadijske mine, od kojih su 2 detonirale i ubile 3 ustaše a ostale su stupile u dejstvo ali podatke o učinku nemamo. Akciju je izvršio jedan vod 2. čete II. batalj. pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno je 4 peš. mine 2 kg. exploziva, 5 rud. kapsla, 4 poskočna aparata, i vučni aparat.[7]—

Istoga dana na cesti Bos. Novi u šumi na putu za Javornik postavljena je paklena kutija koja je ubila 4 a ranila 3 neprijateljska vojnika. Akciju je izvršilo 10 boraca 2. č. II. Bataljona pod rukovodstvom politdelegata. Utrošeno je 5 kg exploziva, 1 poskočni aparat i jedna rudarska kapsla.—

Istoga dana, u selu Dol. Dobretin prihvatili smo borbu sa neprijateljem koji se je kretao iz Bos. Novog te je isti odbijen. Bilo je mrtvih i ranjenih ali nam broj nije poznat.

[6] Vrsta mine.
[7] U pitanju je potezna mina.

U akciji je sudjelovao jedan vod 2. čete II. Bataljona pod rukovodstvom komandira čete. Utrošeno je 95 belg. mitraljez-metaka i 150 šmajser-metaka.—

18. III. 1945. Na cesti Bos. Novi — Bihać, kod Čađavice, postavljena je parola koja je ubila 5 neprijateljskih vojnika. Akciju je izvršilo 12 boraca pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 5 kg eksploziva, 1 vučni i 1 poskočni aparat, 1 rud. kapsla.—

Istoga dana, na cesti Dvor—Kostajnica, u selu Unčani, likvidirano[8] je od ustaškog bandita 2 konja, 4 kom. svinja, 1 junica. Akciju je izvršilo 20 boraca 1. čete II. Bat. pod rukovodstvom pom. politkomesara čete.—

Istoga dana, na cesti Dvor—Kostajnica, u selu Struga, dignut je u vazduh kamion sa vojskom i ratnim materijalom. Bilo je mrtvih i ranjenih ali nam broj nije poznat. Akciju je izvršilo 18 boraca pod rukovodstvom zamj. komandira 2. č. II. batalj. Utrošene su 2 tenk-mine.—

18. III. 1945. Na cesti Sisak—Sunja, kod rijeke Save postavljeno je 5 tenk-mina i jedna patrola. Podatke o učinku nemamo. Akciju je izvelo 8 boraca, pod rukovodstvom komesara 2. čete I. Batalj. Utrošeno 2 kg eksploziva, 1 poskočni i 1 vučni aparat.—

19. III. 1945. Na pruzi Beograd—Zagreb, između Ostrne i Prečeca dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništena lokomotiva i 10 vagona. Mrtvih je bilo 150, a ranjenih 70 njem. vojnika. Akciju je izvršilo 14 boraca pod rukovodstvom komesara 2. čete I. bataljona. Utrošeno 200 kg eksploziva, 4 rudarske kapsle, 2 magazna aparata i 24 m brzogoreće korde.—

Istoga dana između Kostajnice i Sunje u selu Panjanima postavljena je patrola[9] koja je stupila u dejstvo, ali podataka nismo dobili. U akciji je sudjelovalo 5 drugova pod rukovod-

[8] Vjerovatno se htjelo reći rekvirirano.
[9] Omaška; treba: parola.

stvom desetara. Utrošeno je 4 kg eksploziva, 1 poskočni aparat, 1 rudarska kapsla.

Istoga dana je banda pljačkala u selu Dobretinu kod Bos. Novog te je 2. četa II. Bat. pod rukovodstvom komandira čete bandu potisnula u njen garnizon. Mrtvih i ranjenih je bilo ali točnih podataka nemamo. Utrošeno je 685 mitraljeske municije i 1.270 šmajser-municije. Borba se je vodila 7 sati.—

20. III. 1945. Na cesti Kostajnica—Mečenčani, kod Obrkuruzara,[10] postavljene su 4 šrapnel-mine o učinku istih nemamo podataka. Akciju je izvršilo 7 boraca pod rukovodstvom politdelegata. Utrošeno je 4 kg eksploziva i 4 šrapnel-mine. — 5 vučnih aparata i 5 rudarskih kapsla. —

22. III. 1945. Na cesti Sunja—Kostajnica kod sela Majur postavljene su 2 tenk-mine, koje su detonirale ali o učinku nemamo podataka. Akciju je izvršilo 7 boraca 1. čete II. Bataljona, pod rukovodstvom vodnika. Utrošene 2 N. K. 5 mine.

Istoga dana, na pruzi Zagreb—Beograd, između Sesveta i Kraljevca dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Mrtvih i ranjenih je bio veći broj ali konkretnih podataka nemamo. Uništeno 6 vagona a lokomotiva je oštećena. Utrošeno je 20 kg eksploziva, 2 rudarske kapsle, 2 nagazna aparata, 22 met. brzogorećeg štapina. Akciju je izvršilo 12 boraca 2. čete I. bataljona pod rukovodstvom vodnika.—

Istog dana, na pruzi Zagreb—Beograd, između Sesveta i Kraljevca dignut je u vazduh njemački oklopni vlak. Uništena je lokomotiva a 3 vagona su oštećena. Mrtvih i ranjenih je bilo ali je broj nepoznat. Akciju je izvršilo 7 boraca 2. čete I. Bataljona pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno je 20 kg expl.

Istoga dana na pruzi Zagreb—Beograd, između Kraljevca i Dugog Sela dignuta je u vazduh velika željez. dizalica koja je potpunoma uništena. Akciju je izvršilo 7 boraca pod ru-

[10] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno su u pitanju Kukuruzari.

kovodstvom delegata 2. čete I. Bataljona.— Utrošeno 20 kg eksploziva.

23. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Beograd, između Sesveta i Kraljevca dignut je u vazduh njem. transportni vlak. Mrtvih je bilo 90 a ranjenih 100. Uništena lokomotiva i 10 vagona. Akciju je izvršilo 8 boraca 2. čete I. Bat. pod rukovodstvom desetara. Utrošeno je 20 kg eksploziva, 1 nagazni aparat i 1 rud. kapsla.—

24. III. 1945. Kod Kostajnice na Velešnjanskom groblju postavljene su 3 peš. mine i jedna parola sa benzinskim buretom, koja je ubila 4 a ranila 7 neprijateljskih vojnika. Akciju je izvršilo 7 boraca pod rukovodstvom vodnika 1. čete II. Bataljona. Utrošeno 3 mine M. K., 2 kg eksploziva, 1 vučni aparat. —

25. III. 1945. Na pruzi Zagreb — Beograd, između Prečeca i Ivanića,[11] neprijateljska zasjeda omela je izvršenje akcije. U akciju je krenulo 12 drugova 2 čete I. Bataljona pod rukovodstvom pom. komesara čete. U sukobu sa neprijateljem utrošeno je 50 šmajserske i 40 mitraljeske municije.—

26. III. 1945. Na pruzi Bos. Novi — Bihać, kod Blatine[12], dignut je u vazduh njemački transportni voz. Uništena je lokomotiva dok je 7 vagona oštećeno. Mrtvih i ranjenih je bio veći broj ali nam točan podatak nije poznat. Akciju je izvršilo 8 boraca 2. č. II. Bataljona pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno je 25 kg eksploziva, jedan nagazni aparat i rudarska kapsla.—

Istoga dana na pruzi Zagreb—Beograd između Kraljevca i Sesveta dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništeno je 5 vagona a lokomotiva je oštećena. Mrtvih je bilo 90, a ranjenih 50. Akciju je izvršilo 9 boraca 2. čete I. Batalj. pod rukovodstvom komesara čete. Utrošeno 20 kg eksploziva, 1 nagazni aparat i rudarska kapsla.—

---

[11] i [15] Odnosi se na Ivanić-Grad.

[12] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno je u pitanju Bušević Blatna.

Istoga dana, na pruzi Zagreb — Beograd, između Dugog Sela i Ostrne dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništeno je 8 vagona a lokomotiva je oštećena. Mrtvih i ranjenih je bio veći broj ali točno brojku ne znamo. Akciju je izvršilo 10 boraca 2. čete I. Bataljona pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 18 kg eksploziva, 1 nagazni aparat i rud. kapsla.

27. III. 1945. Na cesti Petrinja — Hrastovac, postavljeno 7 tenkovskih mina, o učinku istih nemamo podataka. Akciju je izvršilo 6 boraca 1. čete II. Bataljona pod rukovodstvom desetara.—

28. III. 1945. Na cesti Kostajnica — Mečenčani kod Prevršca postavljene su 7 tenkovske mine koje su detonirale, ali o učinku nemamo podataka. Akciju je izvršilo 7 boraca 1. čete II. Bataljona pod rukovodstvom vodnika.—

Istoga dana, na pruzi Bos. Novi — Bihać, kod Čađavice, uništeno je 60 šinja. Akciju je izvršilo 30 boraca 2. čete II. bataljona pod rukovodstvom komandira čete. Utrošeno 45 kg eksploziva, 15 temp. olovaka, 40 m brzogoreće i 3 m sporogoreće korde, 15 km. prajmera i 15 rudarskih kapsla.—

Istoga dana napala je banda selo Borojeviće, gdje je 1. četa II. Bataljona imala svoju bazu. Četa se povukla na kote više sela i vodila borbu te odbila neprijatelja nakon trosatne borbe. Bilo je mrtvih i ranjenih ali ih je neprijatelj odvukao kod povlačenja. Utrošeno je 250 mitraljeskih i 400 kom. šmajser-metaka. Akcijom je rukovodio komandir i komesar čete.—

Istoga dana, na pruzi Zagreb—Beograd, između Dugog Sela i Ostrne, neprijateljska zasjeda omela je izvršenje akcije. U akciju je krenulo 8 boraca pod rukovodstvom vodnika.

30. III. 1945. Na cesti Zagreb — Sisak, između Vukovine i Buševca, postavljene su 2 tenkovske mine koje su detonirale ali o učinku istih nemamo podataka. Akciju je izvršilo 8 boraca 2. čete I. Bataljona pod rukovodstvom vodnika.—

Istoga dana, na cesti Kostajnica — Kuruzari[13] kod Obrkuruzara, postavljene su 4 pješadijske mine koje su detonirale, ali o učinku istih nemamo podataka. Akciju je izvršilo 5 boraca 1. čete II. Bataljona pod rukovodstvom desetara.—

31. III. 1945. Na cesti Kostajnica—Kuruzari, postavljeno je 9 tenk. mina sa poskočnim aparatima. Iste nisu detonirale. Akciju je izvršilo 10 boraca pod rukovodstvom komandira čete.—

Istoga dana, na pruzi Zagreb—Beograd, između Ostrne i Prečeca neprijateljska zasjeda omela je izvršenje zadatka. U akciju je pošlo 7 boraca pod rukovodstvom vodnika 2. čete I. Bataljona.—

Istoga dana, na pruzi Zagreb—Beograd, između Sesveta i Kraljevca, neprijateljska zasjeda omela je izvršenje zadatka. U akciju je krenulo 13 boraca pod rukovodstvom zamj. komandira čete.—

Istoga dana na pruzi Zagreb — Beograd, između Kraljevca i Ostrne, neprijateljska zasjeda omela je izvršenje zadatka. U akciju je krenulo 15 drugova pod rukovodstvom vodnika. Kod tog susreta utrošeno je u borbi 260 šmajser-metaka.—

Istoga dana, na cesti Vukovina—Kuće postavljene su 2 parole. Jedna je detonirala i ubila civila a od detonacije druge nismo dobili podataka. Akciju je izvršilo 6 drugova pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 6 kg exploziva, 2 vučna aparata, 2 rudarske kapsle, 1 m sporogoreće korde.

1. IV. 1945. Prilikom nailaska bande iz Sunje i Kostajnice, 1. č. 2. bataljona pod rukovodstvom komandira i komesara čete.[14] Banda je odbijena i istjerana iz Plandišta i Mečenčana. Utrošeno 526 kom. mitraljeske i 1370 šmajserske municije.—

---

[13] Treba: Kukuruzari.

[14] Tako je u originalu. Vjerovatno bi ta rečenica trebalo da glasi: 1. četa 2. bataljona pod rukovodstvom komandira i komesara čete stupila je u borbu.

2. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Beograd, između Ivanića i Križa postavljena je mina, kod koje je korda sabotirala, te ju je banda pronašla i izvadila. U akciji sudjelovalo je 8 boraca pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 20 kg eksploziva, 1 nagazni aparat i rudarska kapsla.—

Istoga dana, [na pruzi] Zagreb—Beograd, između Ivanića[15] i Dejanovca[16] postavljena je mina, o učinku iste nemamo podataka. Kada su se vraćali sa pruge, sjetio se je desetar Davidović Veljko da je zaboravio na pruzi rezervni nagazni aparat i vrativši se po njega, nedaleko mine zapucala je banda na njega i ubila ga. U akciji je sudjelovalo 10 boraca 1. čete I. Bataljona pod rukovodstvom delegata. Utrošeno 220 kg eksploziva, 2 nagazna aparata, i rud. kapsla.—

4. IV. 1945. Na cesti Kostajnica—Čukur, postavljene su 5 peš. mine, o učinku istih nemamo podataka. U akciji je sudjelovalo 8 drugova pod rukovodstvom vodnika.—

5. IV. 1945. Na cesti Sunja — Sisak, kod Petrinje postavljene su 5 tenkovske mine, o učinku istih nemamo podataka. U akciji je sudjelovalo 6 boraca pod rukovodstvom vodnika.—

6. IV. 1945. Na cesti Kostajnica—Majur, u selu Panjani postavljene su 2 magnetne mine koje su ubile 3 a ranile 6 ustaša. Akciju je izvršilo 7 boraca pod rukovodstvom delegata 1. čete II. Bat. Utrošeno 6 kg eksploziva, 2 upaljača i 2 rudarske kapsle.—

Istoga dana, na cesti Kostajnica—Majur, u selu Panjani, postavljene su 4 pešadijske mine, koje su detonirale. O učinku istih nema podataka. Akciju je izvršilo 5 drugova pod rukovodstvom desetara.—

7. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Sisak, između Vel. Gorice i Mraclina, uništeno je 44 šinja, isto tako postavljene su 2 mine, o učinku istih nemamo

[16] Treba: Deanovec.

podataka. Akciju je izvršilo 40 drugova 1. čete I. Bataljona pod rukovodstvom vodnika.—

Istoga dana, na pruzi Zagreb—Beograd, između Ivanića i Križa dignut je u vazduh njemački transportni vlak, ostalih podataka nismo dobili. U akciji je sudjelovalo 10 boraca 1. čete I. Bataljona pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 40 kg eksploziva, 4 rudarske kapsle i 2 nagazna aparata.—

8. IV. 1945. Na putu iz Peščenice za Veleševac na seoskom mostu u zasjedi dočekana je kolona ustaša koja je raspršena i potisnuta natrag u uporište. U akciji je sudjelovalo 10 boraca pod rukovodstvom desetara 2. čete I. Bataljona. Utrošeno je 70 kom. mitralj. i 160 šmajser municije.—

Istog dana, na pruzi Zagreb—Beograd, između Ostrne i Prečeca uništeno je 24 šinja. U akciji je sudjelovalo 10 drugova pod rukovodstvom komandanta I. Bataljona i u suradnji sa Posavskim Odredom.[17] Utrošeno 24 kg eksploziva, 24 m brzogoreće korde, 6 rudarskih kapsla, 12 prajmera i 3 m sporogoreće korde. Pri povlačenju iz akcije prihvatili smo sa neprijateljem borbu i utrošili 200 šmajser-metaka. —

Istog dana, na pruzi Zagreb—Sisak, dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništena je lokomotiva i 2 vagona. Mrtvih i ranjenih je bilo ali nam je broj nepoznat. U akciji je sudjelovalo 20 boraca 2. čete. I. Bataljona pod rukovodstvom vodnika i delegata. Utrošeni 18 kg eksploziva, 1 nagazni aparat i rud. kapsla. —

9. IV. 1945. Kod Bos. Novog u selu Stanića [Poljana] dočekali smo bandu koja je nadirala iz Bos. Novog, te smo ju natjerali natrag u uporište. Na bijegu ostavila je banda napljačkanu robu, koju smo vratili vlasnicima. U akciji je sudjelovalo 20 drugova pod rukovodstvom pom. politkomesara 1. čete II. Bataljona. Utrošeno 57 šmajser i 20 puščanih metaka. —

[17] i [20] Vidi dok. br. 46, napomenu 11.

10. IV. 1945. Nad Bos. Novim na koti 302 postavljene su 3 peš. mine koje su detonirale. Od jedne ubijen je jedan a ranjena 3 njemačka vojnika. U akciji je sudjelovalo 8 drugova pod rukovodstvom vodnika 1. čete II. Bataljona. Utrošeno 3 mine M. K. 2 —

Istog dana, na pruzi Zagreb—Karlovac, između Horvata i Zdenčine uništeno je 60 šinja. Akciju je izvršilo 14 boraca pod rukovodstvom komandira 2. č. II. Bataljona. Utrošeno 45 kg exploziva, 15 rudarskih kapsla, 15 prajmera, 20 m brzogoreće i 4 m sporogoreće korde. —

Istoga dana, između Vukovine i Kuća prema Vukovini bila je zasjeda I. bataljona II. Odreda i 2. četa I. Bat. III. Odreda, pod rukovodstvom k-danta II. Odreda. —

11. IV. 1945. Na cesti Sunja—Blinjski Kut, kod Brđana, postavljene su 4 tenkovske mine koje su detonirale, o učinku istih nemamo podataka. Akciju je izvršilo 8 boraca 2. čete II. Bataljona pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 12 kg exploziva, 4 bakelit-upaljača [i] 4 rudarske kapsle.—

Istog dana, na pruzi Zagreb—Karlovac, kod Draganića, uništeno 40 šinja. Akciju je izvršilo 12 drugova pod rukovodstvom vodnika i delegata 1. čete I. Bataljona. Utrošeno 24 kg exploziva, 25 m brzogoreće i 4 m sporogoreće korde, 10 rudar. kapsla i 20 prajmera.—

Istog dana, na pruzi Zagreb—Sisak, kod Vel. Gorice uništeno je 40 šinja. Akciju je izvršilo 40 drugova pod rukovodstvom pom. politkomesara II. čete II. Bataljona. — Utrošeno 30 kg exploziva, 20 prajmera, 10 rud. kapsla, 25 m brzogoreće i 4 m sporogoreće korde. —

12. IV. 1945. Na cesti Gornji Hrastovac—Krčevo, postavljene su 2 tenk. mine od kojih je jedna detonirala, ali o učinku nemamo podataka. Akciju je izvršilo 6 boraca pod rukovodstvom desetara 1. čete II. Bataljona. Utrošeno 8 kg exploziva, 2 upaljača, 2 poskočna aparata, 4 rudarske kapsle, 1 m sporogoreće korde. —

Istog dana, na pruzi Zagreb—Beograd, između Kraljevca i Dugog Sela i Ostrne i Prečeca, zbog neprijateljske zasjede, bila je ometena akcija. U akciji su krenuli 16 boraca pod rukovodstvom delegata. —

Na pruzi Zagreb—Beograd, između Kraljevca i Dugog Sela, zbog neprijateljske zasjede bila je ometena akcija. U akciju je krenulo 13 boraca pod rukovodstvom desetara. —

Istoga dana, na pruzi Zagreb—Beograd, između Ostrne i Prečeca, zbog neprijateljske zasjede i jakog osiguranja nije se mogla akcija izvršiti. U akciju je krenulo 8 boraca pod rukovodstvom politdelegata. —

14. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Beograd, između Križa i Popovače, zbog neprijateljskog jakog osiguranja nije se mogla izvršiti akcija. U akciju je krenulo 10 boraca pod rukovodstvom desetara a u suradnji jednog bataljona OZN-e.[18]—

Istog dana, na pruzi Zagreb—Beograd, između Dugog Sela i Kraljevca, zbog jakog osiguranja i neprijateljskih patrola nije se mogao izvršiti zadatak. U akciju je krenulo 10 drugova pod rukovodstvom vodnika. —

15. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, između Ivanića i Dejanovca uništeno je 160 šinja. Akciju je izvršio I Bataljon pod rukovodstvom komandanta bataljona a u suradnji sa I. Bat. III. Odreda. Prilaz na prugu je bio jako otežan jer smo morali voditi borbu sa neprijateljem i otjerati ga od pruge da možemo izvršiti zadatak. — U akciji sudjelovalo je 125 boraca. Utrošeno je 160 kg. exploziva, 40 rudarskih kapsla, 40 prajmera, 70 m brzogo. i 20 m sporogorećeg štapina, 850 šmajser-metaka i 300 mitraljeske municije. Tom prilikom ranjen je lakše naš drug.

17. IV. 1945. Kada smo se vraćali sa akcije sa pruge zadržali smo se na odmoru u selu Topolje i isto vreme izbacili osiguranje na most na potoku

[18] To je bila jedinica Korpusa narodne odbrane Jugoslavije (KNOJ-a).

Črnecu. U 10 sati naišla je neprijateljska patrola na zasjedu koja je otvorila vatru na iste. Tom prilikom ubijeno je 5 neprijateljskih vojnika a 8 je ranjeno. Utrošeno 435 šmajser i 1.700 kom. mitraljeske municije.

3. V. 1945. Na pruzi Zagreb—Sisak, između Hrašća i Lomnice bačen je u vazduh transportni voz. Uništeno 6 vagona, ostalih podataka nemamo.

Istog dana, na pruzi Zagreb—Sisak, između Mraclina i Vel. Gorice, uništeno je 8 šinja i postavljena mina koja je detonirala, ostalih podataka nemamo.—

3. V. 1945. Na pruzi Karlovac — Zagreb, kod Draganića uništeno 100 šinja. —

Istog dana na pruzi Zagreb—Sisak, zbog jakih neprijateljskih kolona koje se kreću cestom nije se mogla izvršiti akcija. U akciju jesu krenula 2 bataljona pod rukovodstvom kdanta Odreda. —

Istog dana, na pruzi Zagreb—Sisak, između Vel. Gorice i Odre dignut je u vazduh transportni voz. Uništeno 11 vagona a lokomotiva je oštećena. Mrtvih i ranjenih bilo je 150 neprijateljskih vojnika.—

Akcije III. diverzantskog odreda:

13. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod stanice Borongaj, dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništena lokomotiva i 12 vagona. Ima 6 mrtvih i 8 ranjenih njemačkih vojnika. Promet stajao je 13 sati. Na povratku iz akcije u Trnavi kraj Zagreba zarobljen je časnički namjesnik i zarobljen pištolj. U akciji je sudjelovala jedna desetina 2. čete I. Bataljona pod rukovodstvom komandanta bataljona. Utrošeno 14 kg exploziva, 1 aparat br 1, 3 rudarske kapsle. —

15. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod stanice Čućinac,[19] zbog neprijateljske zasjede nije se mogla izvršiti akcija. Na povratku zarob-

[19] Na karti 1:100.000 piše: Čulinec.

ljen je protuzrakoplovni podoficir i predan P. P. Odredu.[20] U akciji sudjelovala jedna desetina pod rukovodstvom komandanta I. Bata ljona.

Istoga dana na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod stanice Sesvete, postavljena je nagazna mina koja je po neprijatelju pronađena. U akciji sudjelovala je jedna desetina 2. čete I. Bataljona pod rukovodstvom komes.[ara] bataljona. Utrošeno 12. kg exploziva, 1 nagazni aparat, 3 rudarske kapsle.—

Istoga dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Prečeca, dignut je u vazduh njemački transportni vlak. Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Mrtvih 5 a ranjenih nepoznati broj. U akciji sudjelovala je jedna desetina 1. čete I. bataljona pod rukovodstvom komesara čete. Utrošeno 15 kg exploziva, 1 nagazni aparat, 3 rudarske kapsle. —

17. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod stanice Sesvetski Kraljevec, dignut je u vazduh njemački transportni vlak, ostalih podataka nemamo. Akciju izvršila je jedna desetina 2. čete pod rukovodstvom delegata. Utrošeno 14. kg exploziva, aparat br. 1 i 3 rudarske kapsle.

Istoga dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod stanice Ivanić Grad, dignut je u vazduh transportni vlak sa Čerkezima. Uništena lokomotiva i 16 vagona. Mrtvih i ranjenih imade 300 neprijateljskih vojnika i oficira. Promet je stajao 18 sati. U akciji sudjelovala je jedna desetina 1. čete I. bataljona pod rukovodstvom komesara čete. Utrošeno 15 kg exploziva, 1 aparat br. 1., rudarske kapsle. —

19. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga kod Prečeca, zbog neprijateljske zasjede i osiguranja, nije se mogla izvršiti akcija. U akciju krenula je jedna desetina pod rukovodstvom komesara 2. čete I. bataljona. —

20. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga kod Ostrna, zbog neprijateljskog osiguranja, nije se mogla izvršiti akcija. U akciju krenula je je-

dna desetina 1. čete I. Bat. pod rukovodstvom vodnika.

21. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Deanovca, dignut je u vazduh transportni vlak. Ostalih podataka nemamo. Akciju je izvršila jedna desetina 1. čete I. bataljona pod rukovodstvom zamj. komandira čete. Utrošeno je 13 kg eksploziva, 1 aparat br. 1, 3 rudarske kapsle. —

Istoga dana na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Sesvetskog Kraljevca, zbog jakog neprijateljskog osiguranja nije se mogla izvršiti akcija. U akciju krenula je jedna desetina 2. č. I. Bat. pod rukovodstvom vodnika. —

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Sesveta, radi jakog neprijateljskog osiguranja nije se mogla izvršiti akcija. U akciju krenula je jedna desetina 2. č. I. Bataljona pod rukovodstvom vodnika.—

22. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod stanice Dugo Selo, zbog jakog neprijateljskog osiguranja nije se mogla izvršiti akcija. U akciju krenula je jedna desetina, pod rukovodstvom desetara 2. č. I. Bataljona. —

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Sesveta, dignut je u vazduh njem. transportni vlak, ostalih podataka nema. U akciju krenula je jedna desetina pod rukovodstvom delegata 2. č. I. Bataljona.—

23. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Prečeca, zbog jakog neprijateljskog osiguranja nije se mogao izvršiti zadatak. U akciji sudjelovala je jedna desetina 2. č. I. Bat. pod rukovodstvom komesara čete. —

24. III. 1945. Kod sela Resnik, kraj Sesveta, zapucala su naša dva druga na kolonu ustaša od 120 vojnika te su ubili 2 a jednog teže ranili. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima radi velike nadmoćnosti neprijatelja. — Utrošeno 64 šmajser-metka. —

Istog dana na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Sesveta, nije se zbog neprijateljskog osiguranja mogla izvršiti akcija. U akciju krenula je jedna desetina pod rukovodstvom delegata 2. čete I. Bataljona. —

25. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod stanice Borongaj, dignut je u vazduh njemački transportni vlak, ostalih podataka nemamo. U akciji je sudjelovala jedna desetina 2. čete I. Bat. pod rukovodstvom komandanta bataljona. Utrošeno 14 kg exploziva, nagazni aparat, 3 rudarske kapsle. —

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Sesvetskog Kraljevca, nije izvršena akcija zbog jakog osiguranja nego je na vlak otvorena vatra kao i na patrolu. Broj mrtvih i ranjenih nepoznat. Utrošeno 90 šmajser-metaka, 15 komada mauzer. U akciji sudjelovala je jedna desetina 2. čete I. Batalj. pod rukovodstvom komesara.

Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Deanovec, dignut je u vazduh njem. transportni vlak. Ostalih podataka nemamo. U akciji sudjelovala je jedna desetina 1. čete I. Bataljona pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 13 kg exploziva, 1 aparat i 3 rudarske kapsle. —

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Križa, dignut je u vazduh transportni vlak. Ostalih podataka nemamo. U akciji sudjelovala je jedna desetina 1. čete I. bataljona pod rukovodstvom komesara čete. Utrošeno 14 kg exploziva, jedan nagazni aparat i 3 rudarske kapsle. —

27. III. 1945. U selu Žitnjak kraj Zagreba ubijen je ustaški poručnik i zarobljen jedan kamion Gradske Električne Centrale. Akcija je izvršena pod vrlo teškim okolnostima zbog samog dolaska u blizini grada. Akciju su izvršila 2 borca 2. čete I. bataljona. Utrošeno 30 šmajser-metaka. —

30. III. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Širinca, postavljena je mina koju je neprijatelj pronašao. U akciji sudjelovala je desetina 1.

čete I. Bataljona pod rukovodstvom delegata. Utrošeno 14 kg eksploziva jedan nagazni aparat i 3 rudarske kapsle.

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Ivanić-Grada, nije se mogla akcija izvršiti zbog jake neprijateljske zasjede. U akciju pošla je jedna desetina 1. čete I. Bataljona pod rukovodstvom vodnika. —

1. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Širinca, dignut je u vazduh transportni vlak. Uništena je lokomotiva i 6 vagona, ostali podatci nepoznati. Akciju izvršila je jedna desetina 1. čete I. Bataljona pod rukovodstvom zamjenika komandira. Utrošeno 15 kg eksploziva, 1 nagazni aparat i 3 rudarske kapsle.—

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Ivanić-Grada postavljena je mina koju je neprijatelj pronašao. Akciju izvršila je jedna desetina 1. čete I. Bataljona pod rukovodstvom vodnika. — Utrošeno 14 kg eksploziva 1 nagazni aparat i 3 rudarske kapsle. —

2. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Ivanić-Grada, dignut je u vazduh transportni vlak, ostalih podataka nemamo. U akciji sudjelovala je jedna desetina 1. čete I. Bataljona pod rukovodstvom komesara. Utrošeno 14 kg eksploziva, 1 nagazni aparat, 3 rudarske kapsle. —

3. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Ostrne, zbog osiguranja jakog od neprijatelja, nije akcija uspjela. U akciju je krenula jedna desetina 2. čete I. Bataljona pod rukovodstvom delegata. —

Istoga dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Dugog Sela, zbog osiguranja neprijatelja nije se akcija mogla izvršiti. U akciju krenula je jedna desetina 2. čete I. Bataljona pod rukovodstvom desetara.—

Istoga dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Ostrne, dignut je u vazduh transportni vlak. Uništena lokomotiva i 7 vagona. Broj mrtvih i ranjenih je nepoznat. Akciju je izvršila desetina 2. čete I. Bataljona pod rukovod-

stvom vodnika. Utrošeno 15 kg eksploziva, jedan nagazni aparat i 3 rudarske kapsle.

U Žitnjaku zarobljeno 7 domobrana bez oružja, 2 para kola i konja, akciju su izvršila dva borca. — 2. čete I. Bat.

4. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Prečeca, dignut je u vazduh transportni vlak. Uništeno 7 vagona a lokomotiva je oštećena, ostali podatci nepoznati. Akciju izvršila desetina 1. č. I. Bat. pod rukovodstvom pom. politkomesara. Utrošeno 14 kg exploziva, 1 nagazni aparat i 3 rudarske kapsle.

7. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Deanovca, postavljena je mina koju je neprijatelj pronašao. Akciju su izvršili 1 desetina 1 čete I. Bat. pod rukovodstvom zamj. k-dira. Utrošeno 14 kg exploziva, 1 nagazni aparat, 3 rudarske kapsle. —

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Ivanić-Grada dignut je u vazduh njem. transportni vlak. Uništena je lokomotiva a 5 vagona oštećena. Bilo je 50 mrtvih i ranjenih. Akciju je izvršila 1 desetina pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno je 14 kg. exploziva,1 nagazni aparat i 3 rudarske kapsle.

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod stanice Širinec, postavljena je mina koju je neprijatelj pronašao. Akciju je izvršila jedna desetina 2. čete pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 13 kg exploziva i jedan nagazni aparat, 3 rudarske k.

8. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Sesveta, uništeno je 100 šinja. Akcija je izvršena pod teškim okolnostima budući se je morala izvršiti na juriš i pod neprijateljskom vatrom. U akciji je sudjelovalo 31 borac pod rukovodstvom komandanta bat. Utrošeno 100 kg exploziva, 25 rudarskih kapsla. —

10. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Deanovca, dignut je u vazduh transportni vlak. Ostalih podataka nemamo. Akciju je izvršila

desetina 2. čete I. Batalj. pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 15 kg exploziva, nagazni aparat, i 3 rudarske kapsle.

Istog dana na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Ivanić-Grada, dignut je u vazduh transportni vlak. Ostalih podataka nema. Akciju je izvršila desetina 1. č. I. Bat. pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 14 kg exploziva, nagazni aparat i 3 rudarske kapsle.

Istog dana na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Deanovca dignut je u vazduh transportni vlak o kome nema podataka. Akciju je izvršila desetina pod rukovodstvom zamj. komandanta I. Bataljona. Utrošeno 14 kg exploziva, nagazni aparat i 3 rudarske kapsle. —

Istog dana, u selu Kuće, 1. četa I. Bataljona u sastavu sa II. Odredom bila je u zasjedi ali neprijatelj nije naišao. Akcijom je rukovodio komandant II. Odreda. —

11. IV. 1945. Na glavnom pomoćnom aerodromu Zagreb — Borongaj, uništen je avion „Dornier" bombarder dvomotorac. Akciju su izvršila 4 borca pod rukovodstvom komandanta I. Bataljona. Utrošeno 2 kg exploziva, 3 temp. olovke, 3 rudarske kapsle.

Istog dana na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, između stanice RK. Borongaj, dignut je u vazduh teretni vlak, uništena je lokomotiva i 2 vagona, ujedno je napucano na vlak, broj žrtava je nepoznat. Akciju je izvršila desetina pod rukovodstvom komandanta I. Bataljona. Utrošeno 14 kg exploziva, 1 nagazni aparat i 3 rudarske kapsle. —

12. IV. 1945. Na aerodromu Zagreb—Borongaj nije uspjelo postaviti mine u avione ali zbog jakih osiguranja nije uspjelo. Akciju je vršila jedna desetina pod rukovodstvom k-danta I. Bat.

12. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Ivanić-Grada, postavljena je mina koju je neprijatelj pronašao. Akciju je izvršila desetina pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno je 13 kg exploziva, 1 nagazni aparat i 3 kapsla. —

13. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga kod stanice Čulinec dignut je u vazduh transportni vlak sa stokom. Uništena je lokomotiva i 3 vagona a nekoliko je oštećeno. Akciju je izvršila desetina pod rukovodstvom komandanta I. batalj. Utrošeno 15 kg exploziva, nagazni aparat i 3 rudarske kapsle. —

Istoga dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga kod Ivanić-Grada, radi neprijateljske zasjede nije mogla biti izvršena akcija, nego je napucano na neprijatelja. Broj mrtvih i ranjenih nije nam poznat. Akciju je izvršila desetina pod rukovodstvom vodnika 1. čete I. bataljona. Utrošeno: 1 engleska bomba i 200 šmajser-metaka.

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Križa, radi jakog osiguranja neprijatelja nije se mogla izvesti akcija, pod rukovodstvom vodnika 2. čete I. Batalj.

14. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga kod stanice Deanovac, akcija nije uspjela zbog jakog osiguranja. U akciju krenula je desetina 2. čete I. Bat. pod rukovodstvom vodnika.—

16. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, između Ivanića i Deanovca 40 boraca I. Batalj. III. Odreda sa 8 puškomitraljeza očistilo je prugu od neprijatelja. I. Bataljon II. Odreda uništio je 160 šinja. Akcija je izvršena pod borbom na juriš. Akcijom za čišćenje pruge rukovodio je komandantov zamjenik I. Bat. III. Odreda. Utrošeno 2770 metaka za puško-mitraljez, 1958 šmajserskih i 280 mauzer-metaka.—

17. IV. 1945. Kad smo se vraćali iz akcije sa pruge u selu Topolju naruna je hrana.[21] 1. četa I. Bata. III. Odreda izbacila u zasjedu na most na Crnac[22] patrolu. Kada je naišao neprijatelj iz Ivanić-Grada u jačini od 150 vojnika, prva četa otvorila je vatru na neprijatelja koji je imao 5 mrtvih i 8 ranjenih. Akcijom je rukovodio zamj. komandanta I. Bataljona. Utrošeno 1700

[21] Tako je u orginalu. Vjerovatno: naručena je hrana.
[22] Treba: Črnec.

kom. mitraljeske, šmajserske 435, a mauzer 90 kom. municije. Mi smo imali jednog lakše ranjenog druga. —

19. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga kod stanice Prečec radi jakog osiguranja nije akcija uspjela. U akciju krenula je desetina 2. č. I. Bat. pod rukovodstvom zamj. komandira.

22. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga kod Dugog Sela, akcija nije uspjela zbog jakog neprijateljskog osiguranja. U akciju je krenula jedna desetina 2. čete I. Bat. pod rukovodstvom komandira.—

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod stanice Čulinec, akcija nije uspjela zbog jakog osiguranja. U akciju je krenula desetina pod rukovodstvom delegata 2. čete I. Bat. —

Na cesti Garešnica—Banova Jaruga u selu Kaniška Iva bačen je u vazduh betonski most dug 4 metra. U akciji sudjelovalo je 4 borca pod rukovodstvom vodnika. Utrošeno 40 kg eksploziva, 3 štapinske kapsle. —

23. IV. 1945. Na cesti Gorica—Sisak, u Vukovini dignut je u vazduh most dug 22 metra. Akciju je izvršila desetina pod rukovodstvom komesara 2. čete I. Bat.

24. IV. 1945. Na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Deanovca, dignut je u vazduh vlak, dalnjih podataka nema. Akciju je izvršila desetina pod rukovodstvom desetara 1. čete I. Bataljona. Utrošeno 14 kg eksploziva, nagazni aparat i 3 rudarske kapsle.

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Križa akcija nije uspjela zbog jakog neprijateljskog osiguranja. U akciju je išla desetina pod rukovodstvom desetara 1. č. I. bat.

Istog dana, na pruzi Zagreb—Banova Jaruga, kod Vidrenjaka, akcija nije uspjela zbog neprijateljskog osiguranja. Akciju je izvela desetina pod rukovodstvom desetara 1. čete I. Bat.

Na cesti Križevci—Zagreb, kod sela Tkalec, uništen je luksuzni auto. Ubijen šofer i civil, te uništen kamion sa Švabama. Bilo je 3 mrtva Švaba i šofer.

Istoga dana, na cesti Ludbreg [—] Varaždinske Toplice naletili su Nijemci na mine te je bilo 2 mrtva i 4 ranjena.

26. IV. 1945. Na cesti Križevci—Koprivnica, postavljene su mine na koje je naišao kamion sa pšenicom te je bilo 2 mrtva i 3 ranjena. —

27. IV. 1945. Na cesti Rasinja—Prkos, postavljene su mine te je ubijen i ranjen po jedan neprijateljski vojnik. —

29. IV. 1945. U selu Rezovcu zarobljena su 4 Švaba, 1 kapetana, 1 podoficira i 2 vojnika, 3 pištolja.

30. IV. 1945. Kod povlačenja iz sela Ivanec na Kalniku, minirali smo bazu bataljona, te je tom prilikom ubijeno 4 mrtva, o ranjenima nemamo podataka. —

Istoga dana, desetina pod rukovodstvom komesara I. Bataljona između Virovitice — Rezovca i Suhopolja čistili su minska polja te izvadili 2 a uništili 6 mina. —

1. V. 1945. Na cesti Zagreb—Sisak, kod Lekenika, postavljena je patrola koja je ubila 3 ustaša a broj ranjenih je nepoznat.

Istog dana, na cesti Zagreb—Sisak kod Poljane, postavljene su dve antitenkovske mine koje su detonirale, o učinku nemamo podataka. —

Istog dana, na cesti Zagreb—Sisak kod sela Dužice, dignut je u vazduh ustaški kamion sa prikolicom. Ima 12 mrtvih a broj ranjenih je nepoznat. —

3. V. 1945. Na pruzi Varaždin—Koprivnica, dignut je u vazduh njemački transportni vlak sa vojskom i ratnim materijalom kod Subotice, ostalih podataka nema.—

7. V. 1945. U selu Gracu[23] desetina I. bat. pod rukovodstvom zastavnika uništili su avionsku bombu tešku 30 kg.

Istog dana u selu Pitomača pronađena su minska polja, izvađeno je 25 komada a uništeno 10 komada njemačkih nagaznih mina. Akciju je vodila desetina pod rukovodstvom zastavnika.

8. V. 1945. Kod Pitomače uništena je granata težine 25 kg a kod Đuretine na Dravi izvađeno je 4 komada a uništeno 30 kom. nagaznih mina, nadalje u Đuretini uništena tenkovska mina od 5 kg. — Akciju je izvršila desetina pod rukovodstvom zastavnika. Utrošeno 6 kg exploziva i 30 kapsla.

9. V. 1945. Na cesti između Virovitice i Lozana, uništena je tenkovska mina. Akciju su izvršila 2 druga. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Vaso Čanak

Zamj. komandanta, major:
Borivoj S. Milićević

M.P.

[23] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno je u pitanju St. Gradac (kod Virovitice).

BR. 84

IZVJEŠTAJ ŠTABA 9. UDARNE DIVIZIJE OD 20. MAJA 1945. ŠTABU 4. ARMIJE JA O OPERATIVNOJ SITUACIJI, ORGANIZACIJI I OPĆEM STANJU JEDINICA[1]

ŠTAB
IX UDARNE DIVIZIJE IV JUGOSLOVENSKE ARMIJE
OPERATIVNI OTSJEK
Str. pov. br. 32/45.—
20. maja 1945 g.—

ŠTABU IV JUGOSLOVENSKE ARMIJE

Predmet: Opći vojno-organizacioni izvještaj od 20 aprila do 20 maja 1945 g. —

a) Operativna situacija:

U razdoblju od 20 aprila do 20 maja t.g. na sektoru ove Divizije bilo je bitnih promjena. II i III brigada ove Divizije po završetku operacija na O. Rabu[2] izvršile su desant na otoke Cres i Lošinj u cilju oslobađanja istih od Nijemaca i Talijana. Neprijatelj se utvrdio u nekoliko garnizona betonskim bunkerima, bodljikavom žicom i nagaznim minama.[3] Najvažnija uporišta neprijateljske odbrane bila su Tovar, Osor, mjesto Cres i Rosulja.[4] Poslije 2 dana jake borbe, naše jedinice i Kvarnerski Odred uništile su i zarobile neprijatelja na ta dva otoka.[5]

IV Splitska brigada izvršila je pokret iz Dubrovnika u sastav Divizije sa 2 bataljona, dok je jedan bataljon ostao u Baru.[6] U sastav Divizije ova brigada došla je na O. Cresu.

U cilju oslobađanja Istre, Trsta i Slovenačkog Primorja, naša divizija, u sastavu Armije, dobila je zadatak desanta[7] na

---

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 3 — 1/8, k. 311 A.

[2] O izvršenom desantu na otok Rab i borbama za njegovo oslobođenje vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 32.

[3] Vidi dok. br. 68, napomenu 2.

[4] Treba: Rosuja.

[5] Opširnije o izvršenom desantu i borbama za oslobođenje Cresa i Lošinja vidi tom XI, knj. 4, dok br. 56.

[6] Bataljon je u Baru dočekivao novomobilisane obveznike sa Kosova (AVII, reg. br, 12/5 k. 847).

[7] Detaljnije o izvršenom desantu i borbama u području Opatije, Rijeke i Trsta vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 91.

prostor Brseč — Mošćenice a potom napad na neprijateljske garnizone Laurana[8] — Ičići — Opatija — Volosko — Rukavac i pritisak na neprijatelja u leđa, koji se nalazio na sektoru Rijeka — Klano [Klana], i koji se borio sa dijelovima naše Armije. Sa manjim dijelovima naša Divizija vršila je obezbeđenje od Pulje [Pula], gledajući da po mogućnosti likvidira neprijateljska uporišta Sv. Nedelja — Strmac — Labin — Krpana[9] — Arsa [Raša]. Jedan manji dio snaga plasiran je na sektoru V. i M. Učke u cilju osiguranja leđa i boka od eventualne neprijateljske intervencije. U borbama sa neprijateljem likvidirana su neprijateljska uporišta Laurana, Ičići, Opatija, Veprinac, Volosko i Rukavac, te Sv. Nedelja, Strmac, Labin, Kapran[10] i Arsa. Naše jedinice koje su vršile obezbjeđenja na sektoru V. i M. Učke razbile su jedan neprijateljski bataljon koji je imao namjeru da napadne naše jedinice na sektoru Laurana — Rukavac.

Neprijatelj je koncentrisao 1047 puk[11] na sektoru Vranje u cilju napada našim jedinicama u leđa. Naša Divizija dobila je zadatak, da koncentrira dvije brigade, a potom da razbije i uništi ovu neprijateljsku grupaciju, te da nakon toga produži usiljenim maršem u pravcu Trsta, čisteći putem sve manje neprijateljske garnizone. Jedna brigada je i dalje ostala na sektoru Volosko — Rukavac — Matulje u cilju vršenja pritiska na neprijatelja, dok je Kvarnerski Odred vršio pritisak na neprijateljsko uporište u Pulju.

Naše su jedinice razbile, uništile i zarobile neprijateljsku grupaciju u Vranji i Boljunu, očistile neprijateljska uporišta Borut, Buzet, S Sergie [Črni Kal], Villa Decani [Pasja Vas], Monte d'Oro, Zaulu [Žavlje] i napale sam grad Trst. U uličnim borbama likvidirale su sva neprijateljska uporišta u gradu i spojile se u centru grada sa dijelovima XX. Divizije.[12]

---

[8] Talijanski naziv za Lovran. Za vrijeme izvođenja operacija za oslobođenje Istre, štabovi i komande jedinica su se služili talijanskim kartama.

[9] i [10] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se odnosi na Krapan.

[11] Iz sastava njemačke 237. pješadijske divizije. Njoj su pripadali i 1046. i 1048. pješadijski puk. Divizija je bila u sastavu 97. armijskog korpusa.

[12] Opširnije o borbama jedinica 20. divizije JA za oslobođenje Trsta vidi tom XI, knj. 4. dok. br. 105 i 107.

Mno. engl.

Ш Т А Б
IX UDARNE DIVIZIJE IV JUGOSLOVENSKE ARMIJE
OPERATIVNI ODSJEK

Str.pov.br. 32/45.

20 maja 1945 g.-

ŠTAB IV JUGOSLOVENSKE ARMIJE

Predmet: Opći vojno-operativni izvještaj od 20 aprila do 20 maja 1945 g.-

a/Operativna situacija.

U razdoblju od 20 aprila do 20 maja t.g. na sektoru ove Divizije bilo je bitnih promjena. II i III brigada ove Divizije po završetku operacija na O. Rabu izvršile su desant na otoke Cres i Lošinj u cilju oslobođenja iteih od Nijemaca i Talijana. Neprijatelj se utvrdio u nekoliko garnizona, betonskim bunkerima, bodljikavom žicom i magacinima. Najjačnija uporišta neprijateljske odbrane bila su Tovar, Osor, mjesto Cres i Rosulja. Poslije 2 dana jake borbe naše jedinice i Kvarnerski Odred uništile su i zarobile neprijatelje na ta dva otoka.

IV Splitska brigada izvršila je pokret iz Dubrovnika u sastav Divizije sa 2 bataljona, dok je jedan bataljon ostao u Baru. U sastav Divizije ova brigada došla je na O. Cres.

U cilju oslobođenja Istre, Trsta i Slovenačkog Primorja, naša divizija u sastav Armije, dobila je zadatak desanta na prostor Brseč - Mošćenice a potom napad na neprijateljske garnizone Lovran - Ičići - Opatija - Volosko - Rukavac i pritisak na neprijatelja u ledja, koji se nalazio na sektoru Rijeka - Klano, i koji se borio sa djelovima naše Armije. Sa manjim djelovima naša Divizija vršila je obezbeđenje od Pulje, gledajući da po mogućnosti likvidira neprijateljska uporišta Sv. Nedjelja - Strmac - Labin - Krpana - Arsa. Jedan manji dio snaga plasiran je na sektoru V. i M. Učke u cilju osiguranja ledja i boka od eventualne neprijateljske intervencije. U borbama sa neprijateljem likvidirana su neprijateljska uporišta Lovrana, Ičići, Opatija, Veprinac, Volosko i Rukavac, te Sv. Nedjelja, Strmac, Labin, Krpan i Arsa. Naše jedinice koje su vršile obezbeđenja na sektor V. i M. Učke razbile su jedan neprijateljski bataljon, koji je imao namjeru, da napadne naše jedinice na sektoru Lovrana - Rukavac.

Neprijatelj je koncentrisao 1047 puk na sektoru Vrane u cilju napada našim jedinicama u ledja. Naša Divizija dobila je zadatak, da koncentrira dvije brigade, a potom da razbije i uništi ovu neprijateljsku grupaciju, te da nakon toga produži usiljenim maršem u pravcu Trsta, čisteći putem sve manje neprijateljske garnizone. Jedna brigada je i dalje ostala na sektoru Volosko - Rukavac - Matulje u cilju vršenja pritiske na neprijatelja, dok je Kvarnerski Odred vršio pritisak na neprijateljsko uporište u Pulju.

Naše su jedinice razbile, uništile i zarobile neprijateljsku grupaciju u Vrani i Boljunu, očistile neprijateljska uporišta Borut, Buzet, S. Sergije, Villa Decani, Monte d'Oro, Zaulu i napale sam grad Trst. U uličnim borbama likvidirale su sve neprijateljska uporišta u gradu i spojile se u centrupu grada sa djelovima XX. Divizije.

Po izvlačenju neprijatelja sa sektora Rijeke-Klano, naša brigada koja je operisala na tom sektoru, progonila je neprijatelja u stopu nanoseći mu gubitke u ljudstvu i materijalu, oslanjajući se sa lijevim krilom na XIII., a sa desnim na XX. Diviziju.

Radi ove neprijateljske grupacije koja se je povlačila sa sektora Rijeke-Klano, radi obezbjeđenja Trsta, naše su dvije brigade koje su se nalazile u Trstu, izvršile pokret u pravcu Našteli Novi i zatvarale su pravac preme Trstu. Po likvidaciji te neprijateljske grupacij

Fotokopija prve stranice dokumenta br. 84

Po izvlačenju neprijatelja sa sektora Rijeke — Klana,[13] naša brigada, koja je operisala na tom sektoru,[14] progonila je neprijatelja u stopu nanoseći mu gubitke u ljudstvu i materijalu, oslanjajući se sa lijevim krilom na XIII,[15] a sa desnim na XIX. Diviziju.[16]

Radi ove neprijateljske grupacije koja se je povlačila sa sektora Rijeka—Klana, radi obezbjeđenja Trsta, naše su dvije brigade,[17] koje su se nalazile u Trstu, izvršile pokret u pravcu Kaštel Novi [Castelnuovo—Podgrad] i zatvarale pravac prema Trstu. Po likvidaciji te neprijateljske grupacije na sektoru Fontana [Knežak] — [Ilirska] Bistrica, naša se Divizija povratila u Trst, gdje se je i smjestila.

b) Organizacija štabova, jedinica i njihova ocjena.

U toku ovog perioda u štabovima naših brigada izvršene su znatne izmjene i popune, tako da i pored toga što se neki brigadni rukovodioci nalaze na kursevima, svi štabovi su potpuni. Do ovih izmjena i popuna je došlo zbog stanja u pojedinim štabovima i odlaska rukovodioca na razne kurseve a u svrhu da bi se rad štabova kao cjelina što bolje uskladio. Ove izmjene i popune pokazale su se korisne i pravilne, te je rad i život u našim štabovima u ovom periodu normalnije tekao i odvijao se.

. . .[18]

Sve naše brigade i jedinice organizovane su po novoj formaciji, te je stanje u tom pogledu kod sviju jednako. Sposobnost i spremnost za izvršenje bilo kakvih zadataka kod svih naših jedinica približno je jednaka i ista, s napomenom što pojedini niži rukovodioci smjelije, bolje i upornije vode svoju jedinicu. Ova pojava naročito je uočljiva u III. ud. brigadi.

c) Formacijsko stanje jedinica i njihova popuna:

Streljačke brigade u toku ovoga mjeseca dana formirane su i popunjene sa novopridošlim ljudstvom. Kod streljačkih

---

[13] Riječ je o pokušaju proboja okruženih jedinica njemačkog 97. armijskog korpusa iz područja Ilirske Bistrice preko Ljubljane u Austriju. Detaljnije o tome vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 108, napomenu 18.

[14] U tom području je napadala 2. dalmatinska proleterska brigada, koja je u riječkoj operaciji sadejstvovala 19. diviziji JA (vidi tom XI, knj. 4, dok br. 91, napomenu 39).

[15] Vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 96.

[16] Vidi tom XI, knj. 4, dok. br. 100.

[17] Odnosi se na 3. i 4. brigadu.

[18] Tekst izostavljen, jer se odnosi na personalna pitanja o komandnom kadru.

brigada formirani su svi otsjeci i djeluju na svom polju rada, samo se osjeća nedostatak stručnog ljudstva. Nismo formirali artilerijske jedinice po streljačkim brigadama ni hemijske vodove, pošto je sa Vaše strane naređeno da se isti ne formiraju, jer se nije ukazala potreba za to. Političko-prosvjetni otsjeci i otsjeci kadrova formirani su i popunjeni.

U art. brigadi formiran je divizion brdskih topova, odnosno popunjen, dok je prot. tenk. art. divizion nanovo formiran sa 4 P. K. baterije. Izvršeno je novo formiranje prot. tenk. art. diviziona, prema direktivama štaba Artilerije u Armiji, kao i Štaba Divizije. Osjeća se nedostatak stručnog ljudstva, ali se stalnim radom usposobljava novo ljudstvo u rukovanju sa oružjem. Odsjek za evidenciju i popunu u Diviziji stalno popunjava sa stručnim ljudstvom art. brigadu.

Pri art. brigadi formiran je vod prot. avion. mitraljeza i nastavlja se sa formiranjem čete.

Art. brigada ima potpun broj ljudstva prema novoj formaciji, ali, s obzirom da ne raspolaže sa motornim vozilima, moraćemo joj dati više ljudstva nego se to predviđa u formaciji. U organizaciji Štaba artiljerijske brigade osjeća se nedostatak stručnog ljudstva, tako da Štab nema odgovarajuće ljudstvo prema formaciji i pojedine dužnosti su zauzeli nestručni ljudi.

Štab Divizije i prištapske jedinice potpuno su formirane po novoj formaciji. Svi otsjeci formirani su već ranije i sada se uglavnom popunjuju sa potrebnim brojem ljudstva.

Ne pojavljuju se poteškoće kod ostvarenja formacije u pogledu ljudstva, jer se sa istim raspolaže u dovoljnoj mjeri, ali nemamo dovoljno stručnog osoblja i iz toga razloga osposobljavanje ovih jedinica biti će vrlo otežano.

d) Brojno stanje i naoružanje dostavljamo u prilogu,

e) Socijalni i nacionali sastav u prilogu Vam dostavljamo.[19]

f) Nastava u jedinicama, školama i kursevima:

U ovom razdoblju na Rabu održan je kurs za niže vojne rukovodioce, zatim srednji partijski i Skojevski kurs.

Kurs za niže vojne rukovodioce pohađali su oko 40 drugova, koji su vodnici, zamj. komandira četa, kao i neki komandiri četa. Kurs još nije završen. Srednji Partijski kurs odmah je bio prekinut, pošto je glavni rukovodioc ovoga kur-

[19] i [21] Te priloge redakcija nije pronašla. Pregled brojnog stanja ljudstva i naoružanja divizije, sa stanjem na dan 30. aprila 1945. godine, objavljen je u zbirnom pregledu 4. armije JA u tomu XI, knj. 4, kao dok. br. 72.

sa otišao u III. ud. brigadu kao pomoćnik politkom. ove brigade. Pred 3 dana završen je Skojevski kurs, kojega su pohađali 40 najboljih Skojevaca a među njima nekoliko najboljih vodnih delegata. Uspjeh na ovom kursu je bio dosta dobar.

Vojnička obuka u jedinicama kroz protekli mjesec dana nije održavana, radi operacija, koje je naša Divizija izvodila, te se prema tome nije mogao potpuno ispuniti predviđeni plan.

Još uvijek ima nedostataka u borbi kod jednog manjeg dijela boraca i rukovodioca. Kod boraca se ovi nedostatci ispoljuju u nepravilnom prebacivanju, korišćenju prirodnih zaklona i dovoljnom neoprezu. Kod nižih rukovodioca naročito kod desetara i vodnika, ne sprovodi se plan vatre i štednja municije. Svi ovi nedostaci ukazani su Štabovima sa napomenom da se uz teoretsku obuku vrši praktična primjena, kako bi se ti nedostaci što prije i što radikalnije otklonili.

g) Specijalne jedinice i službe:

Opće stanje u našim jedinicama je zadovoljavajuće. Stručna sprema i tehnička oprema još uvijek nedostaju.

Izviđačke jedinice ne iskorištavaju se dovoljno u svrhu koja im je namijenjena. Ljudstvo a isto tako i rukovodstvo u jedinicama po kvalitetu je dosta dobro, samo starešinskom kadru nedostaje dovoljno stručne spreme da bi mogli u potpunosti zadovoljiti.

Artiljerijski divizion sastoji se od 2 baterije američkih topova od 75/1 mm, jedne baterije ruskih topova od 75/1 mm, te jedna baterija prot. kol. topova. U prošlim operacijama pokazala se stručna sprema, pokretljivost i snalažljivost našeg diviziona i u potpunosti je zadovoljavala.

Inžinjerske jedinice nisu u stanju da izvrše zadatke, koji se pred njih postavljaju. I borcima i rukovodiocima nedostaje stručno znanje i sprema. Tehnička oprema je slaba. Ove jedinice sposobne su za izvršenje lakših i jednostavnijih zadataka. U prošlim operacijama pokazale su se požrtvovane u opravku puteva i mostova.

Jedinice za vezu po novom formacijskom sastavu popunjene su borcima, rukovodiocima i potrebnim materijalom. Stručna sprema ljudstva djelomično zadovoljava. Osjeća se oskudica u stručnom kadru. U operacijama za protekli mjesec dana osjetilo se da niže rukovodstvo nema dovoljno samoinicijative u radu. U zadnjim operacijama upotrebljavalo se za službu veze: radio-veza, telefon, kuriri i signalni metci. Veza je dosta dobro funkcionisala.

Kod intendantskih jedinica pristupilo se je ostvarivanju novog formacijskog sastava. Još uvijek nedostaje potreban broj kola sa upregom i kamiona. Uza sve to jedinice su u proteklim operacijama na vrijeme u svemu snabdjevane.

Sanitetske jedinice u proteklom razdoblju potpuno su izvršile postavljene zadatke. Broj ljudstva i organizacije sanitetske službe zadovoljavala je potrebe naših jedinica. U jedinicama ove Divizije nema slučajeva pjegavog tifusa. Stanje odjeće i obuće kod boraca je dobro. Stambene prilike su dobre. Zdravlje boraca je također dobro.

h) Moral, ishrana, oprema i problemi:

U toku posljednjih operacija moral i borbenost kod svih jedinica naše Divizije bila je vrlo dobra. Prema uočenim nedostacima podnesen je plan rada i obuke boraca. Naročita se pažnja posvetila disciplini, vojničkom držanju i ponašanju boraca.

Ishrana boraca dobra je i redovna. Ishrana stoke još nije dobra iako se u zadnje doba znatno popravila.

Stanje odjeće i obuće je dosta dobro. Doduše ima raznolikosti u boji odjeće. To dolazi od mnogo zapljenjene robe u posljednjim akcijama.

U čitavoj Diviziji ne postoji nijedan slučaj dezerterstva.

Za sada se nije u našoj Diviziji pojavio nikakav veći problem. Međutim, dolaskom novomobilisanih boraca, ubrzo će biti stavljeno na dnevni red pitanje odjeće i obuće, jer su odijela na starim borcima prilično istrošena i uskoro će biti neupotrebljiva.

i) Naše namjere:

S obzirom na to da je rat završio, naša Divizija operativnih namjera nema. Jedino se pristupilo sređivanju jedinica.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar — P. Pukovnik: **I.[20] Radaković**

Komandant — P. Pukovnik: **Ljubo Truta**

MP

Priloga: 2.—[21]

---

[20] Ilija

BR. 85

RELACIJA ŠTABA 12. UDARNE DIVIZIJE ŠTABU 3. ARMIJE JA O BORBAMA OD 21. APRILA DO 21. MAJA 1945. GODINE[1]

ŠTAB XII. UDARNE DIVIZIJE
Jugoslavenske Armije
Operativni otsjek
Broj: 17
Dana ——— 1945

Predmet: Bojna relacija od 21. IV. do 21. V. 1945 g. — dostavlja se

ŠTABU III. ARMIJE JUGOSLAVENSKE ARMIJE
(Operativni otsjek)

21. IV. 1945 g.[2] Štab divizije nalazio se u Daruvaru, XII. Prol. Ud. brigada u Badljevini, IV. Ud. Brigada u Trojeglavi, III. Čehoslovačka Brigada u Dežanovcu. Jedinice su bile na odmoru, te za vrijeme odmora vršene su vježbe, smotra oružja, kao i nastave gađanja. Obezbeđenja u glavnom bila su davana od neprijateljskih uporišta, i to od Banove Jaruge, Garešnice. Neprijatelj istoga dana izašao sa nekim manjim snagama u s. Poljanu[3] i Antunovac, gdje je vršio pljačku nad narodom, te još istoga dana se vratio u svoje polazne baze Banova Jaruga, Garešnica.

22. IV. 1945 g. Štab divizije u Daruvaru, XII. Prol. Ud. Brigada u Badljevini, IV. Ud. Brigada u Trojeglavi, III. ČS. [čehoslovačka] Brigada u Dežanovcu sa isturenim jednim bataljonom u s. Uljanik. U toku dana sređivanje jedinica, kao i

[1] Original (pisan na mašini, latinicom) u AVII, reg. br. 5 — 1/2, k. 883.

[2] Toga dana rasformiran je Štab 6. korpusa, pa je 12. divizija potpala pod neposrednu komandu Štaba 3. armije JA (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 68). Prvog aprila 1945. godine, 6. korpus JA imao je 8.736 ljudi. Od naoružanja je imao: 3.265 pušaka, 642 automata, 348 puškomitraljeza, 69 mitraljeza, 63 laka i teška minobacača, 24 protivkolske puške, jedan protivkolski top, dvije haubice 105 m/m i 3 protivavionska mitraljeza (AVII, reg br. 5/3, k. 292: Pregled brojnog stanja i naoružanja 3. armije JA).

[3] Dan ranije, 20. aprila, 1. brigada 33. divizije 10. korpusa JA odbila je napad jačih neprijateljskih snaga od sela Poljane prema Gaju i Antunovcu. Opširnije o tome vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 69, napomenu 40.

oružja. Istoga dana došao je u sastav artiljerijski divizion koji je bio dodijeljen od VI. Korpusa.[4]

23. IV. 1945 g. Štab divizije u Daruvaru, XII. Prol. Ud. Brigada u Badljevini, IV. Ud. Brigada u Trojeglavi, kao i sa nekim dijelovima isturenim u Brekinjskoj. III. ČS Brigada u Dežanovcu. Brigade na odmoru i sređivanju. Istoga dana vršeno je preformiranje brigada ove divizije, dolazi u sastav IV. Brigade III. ČS. Brigada, a iz IV. Brigade jedan bataljon XII. Prol. Brigadi.[5] Istoga dana stiže u 20 sati zapovijest od Štaba III. Armije da se jedinice ove divizije prebace na sektor Vel. Grđevac, Gor. Kovačica, Čađavac, radi odbacivanja neprijatelja koji je od pravca Bjelovar krenuo. U vezi s tim izdana je zapovijest[6] i jedinice kreću po zapovijesti na zadatak.

---

[4] Od 29. marta 1945. Artiljerijski divizion 6. korpusa bio je u sastavu Artiljerijske brigade 51. divizije 3. armije JA (AVII, reg. br. 5 — 7/5, k. 1404A).

[5] Preformiranje jedinica izvršeno je na osnovu naređenja Štaba 12. divizije JA od 23. aprila 1945 (AVII, reg. br. 5/1, k. 883) u kojem se kaže da Štab 4. brigade uputi 24. aprila do 8 sati jedan kompletan bataljon (sa komandnim kadrom, naoružanjem i opremom) u sastav 12. proleterske brigade, a da Štab 3. čehoslovačke brigade uputi cjelokupno svoje ljudstvo, naoružanje, opremu i komoru u sastav 4. brigade. Također je naređeno da se Štab Čehoslovačke brigade, sa brigadnom arhivom, po predaji ljudstva stavi na raspolaganje, 24. aprila do 14 sati, Štabu divizije.

[6] Štab 12. divizije JA izdao je zapovijest 23. aprila u 23,30 sati (AVII, reg. br. 6/1, k. 883), kojom su brigadama postavljeni slijedeći zadaci:

— 12. proleterska brigada dobila je zadatak da izvrši nastupni marš u toku noći 23/24. aprila i da izbije na liniju: Veliki Grđevac — Gornja Kovačica, a zatim da napadne neprijatelja (sa dva bataljona) u pravcu Čađavac — Bačkovica, a sa tri bataljona na pravcu Veliki Grđevac.

— 4. brigada trebalo je da izvrši pokret, 24. aprila u 22 sata, pravcem: Dežanovac — V. Zdenci — Pavlovac — Veliki Grđevac — Bulinac, sadejstvujući na desnom krilu sa 12. proleterskom brigadom, i da napadne neprijatelja na prostoru Velika Pisanica — Nova Rača.

Brigade nisu postupile po toj zapovijesti, jer je neprijatelj iznenada sa jačim snagama zaposjeo s. Sokolovac, Imsovci, Palešnik i Hercegovac i stigao do Gornje Kovačice, pa je u takvoj situaciji Štab divizije naredio 24. aprila (AVII, reg. br. 7 — 1/1, k. 883) 12. proleterskoj brigadi da odmah sa tri bataljona zatvori cestu od Hercegovca i Pavlovca za M. i V. Zdence, a dva bataljona da uputi preko M. Grđevca i Zrinske i da napadne neprijatelja u Gornjoj Kovačici, sa sigurnim obezbjeđenjem od Velike Pisanice.

Štab 12. proleterske brigade je obaviješten da je i 4. brigada dobila novi zadatak da napadne neprijatelja u Imsovcima i Sokolovcu, a da 40. divizija JA nastupa od Lipika i da je već zaposjela sa jednom brigadom Uljanik i Hrastovac, dok su joj druge dvije brigade u pokretu.

24. IV. 1945 g. Štab divizije u Daruvaru, XII. Prol. Ud. Brigada u Grubišnom Polju — Velika Barna, IV. Ud. Brigada u Dežanovcu (Sekcija Bjelovar 1:100000). XII. Prol. Ud. Brigada u 23 sata odpočela napad na Gor. Kovačicu ali nije uspjela neprijatelja da izbaci iz sela, već bila prisiljena da se povuče na položaje u istočni dio sela Vel. Barna.

25. IV. 1945. g. Štab divizije u Maloj Barni, u 8 sati XII. Prol. Ud. brigada sa tri bataljona u istočnom dijelu sela Vel. Barna, ostatak snaga na liniji k. 169, k. 189, k. 214 — Topolovica, k. 162 (Sekcija Bjelovar 1:100000), IV. Ud. Brigada došla je na položaje u jugozapadnom dijelu Grubišnog Polja i osigurava položaj prema Vel. Zdencima, i pruzi Grub. Polje — Pavlovac. XII. Prol. Ud. brigada vodila čitav dan uporne bojeve na liniji Vel. Barna — Mali Grđevac — Kroševina,[7] iako [je] neprijatelj vršio nekoliko napada, i to potpomognutim minobacačkom i artiljerijskom vatrom, nije uspio XII. Prolet. Ud. Brigadu otisnuti sa gore navedenog položaja. IV. Ud. Brigada, držeći napred pomenute položaje, bila je napadnuta od strane neprijatelja sa pravca Zdenci — želj. pruga Zdenci — Grubišno Polje, i u prvom naletu u 14,30 časova bila je odbačena i djelimično razbijena, te se povukla iz Grubišnog Polja sa dva bataljona za Rašenicu, a jednim bataljonom ostala na položaju sjeveroistočni dio sela Grubišno Polje, tj. zauzeo položaj k. 167, jugoistočno od Grub. Polja sve do potoka Peratovica. U momentu kada je IV. Ud. Brigada povukla svoje snage iz Grubišnog Polja, XII. Prol. Ud. brigada obezbeđuje si svoj lijevi bok i daje jedan bataljon na svoje lijevo krilo od Grubišnog Polja i Pljoštine. U 19,30 časova rokiranje u desno snaga 40. divizije sa sektora Končanica — Vel. Zdenci na sektor Rašenica — Grubišno Polje, gdje preuzimaju položaje IV. Ud. brigade, i snage 40. divizije vežu se sa svojim desnim krilom na krilo—lijevo XII. Prol. brigade. Istoga dana IV. Ud. Brigada prebacuje se u s. Mala Barna, Branjski Vinogradi,[8] Mala Jasenovača, sređuje jedinice, i ostaje kao divizijska rezerva. XII. Prol. brigada ostaje i dalje na položajima, tj. na liniji Vel. Barna — k. 169 — k. 189 — k. 214. Na desnome krilu održava vezu sa jedinicama X. Korpusa[9] a na lijevome sa 40. divizijom.

Još isti dan u 18 časova štab divizije se smještava u Maloj Peratovici. Veza sa jedinicama održavana je pomoću telefona, radio-stanicama, a brigade sa bataljonima telefonom, i malim bataljonskim radiostanicama.

---

[7] Treba: Krševine.
[8] Treba: Velikobarnski Vinogradi.
[9] Vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 74, napomenu 5 i dok. br. 75.

Štabovi brigada pravilno su rukovodili sa ovom operacijom, tako da neprijatelj nije mogao da ispuni svoje namjere i da probije položaje koje su držale jedinice XII. Brigade. Povlačenje IV. Brigade sa napred napomenutog položaja bilo je predviđeno s tim, što je pred tri sata zarobljen neprijateljski vojnik koji je dao tačne podatke o namjerama neprijatelja, kao i jačinu. Sastav neprijatelja bio je: Švabe, ustaše, i plava hrvatska udarna divizija.[10] Komandant istih jedinica kao i ostalo rukovodstvo nije nam poznato.

Ishod borbe: neprijateljski gubici za vrijeme ove borbe jesu: 105 ubijenih, 165 ranjenih. Zaplijenjeno od materijala i oružja nije ništa.

Naši gubici: 6 mrtvih, 60 ranjenih, 39 nestalih, izgubljen 1 šarac, 1 puškomitraljez, 4 puške, uništen 1 šarac, 2 puškomitraljeza.

26. IV. 1945 g. Štab divizije u Maloj Peratovici, XII. Prol. ud. brigada na položaju u Barni,[11] k. 169 i k. 161, IV. Ud. brigada sa jednim bataljonom u Maloj Jasenovači i Maloj Barni, a 1 bataljon na k. 183 u pravcu Male Peratovice. XII. prol. ud. brigada istoga dana na gore pomenutim položajima, i čeka smjenu od XI. divizije.[12] Smjena XI. divizije bila je u 20 sati istoga dana navečer, gdje ujedno dobiva XII. Proleterska i IV. Ud. brigada zadatak za napad na Gor. Kovačicu, i Vel. Grđevac. Istoga dana vođene su borbe ali sa manjom žestinom. Neprijatelj je zaustavljen i drži položaje. Fortifikacijska utvrđenja bila su dobra, i to se praktikovalo najviše „Vučje rupe".

27. IV. 1945 g. Štab divizije Mali Grđevac, XII. Proleterska u pokretu za napad na Gor. Kovačicu, IV. Ud. brigada pokret za napad na Vel. Grđevac. Napad je predviđen u 2 časa poslije pola noći, ali zbog nagomilavanja jedinica XVI. i XI. Krajiške divizije, zbog zakrčenja puta jedinice nisu stigle odpočeti napad u određeno vrijeme, već su odpočele u 5,30 sati napad na položaje koje je neprijatelj zaposjeo istočno od Gor. Kovačice, tj. kotama 165, 173, 169. Borba je odpočela na pomenutoj liniji ali neprijatelj je istu čvrsto zaposjeo[13] tako da naše jedinice su vršile nekoliko uzastopnih napada i nisu uspjele razbiti, tj. očistiti zaposjednute neprijateljske polože-

[10] To su bili dijelovi ustaško-domobranske 5. hrvatske divizije. Detaljnije o neprijateljskim snagama u tom području vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 75, napomenu 5 i dok. br. 81, napomenu 11.

[11] Treba: Velika Barna.

[12] Više o toj smjeni vidi tom XI, knj. 3, dok. br 77, napomenu 15, dok. br. 113, napomenu 4 i knj. 1, dok. br. 105, napomenu 18.

[13] Opširnije o neprijateljskim snagama u tom području vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 77, napomenu 12.

je. Borba je trajala do 17 časova istoga dana, i stiže naređenje[14] da se jedinice povuku sa položaja, gdje preuzimaju položaj jedinice XVI.,[15] XI, i XVII. divizije.[16] Za vrijeme ove borbe bila je dosta dobra saradnja sa artiljerijom XI. Krajiške divizije, koja je bila zadovoljavajuća.

Za nepostignuti cilj i izvršen zadatak XII. i IV. brigade krivnja je sva na tome što nije bilo dovoljna količina teškog oružja, a koliko je bilo artiljerije ili minobacača, koje su potpomagali napad našim jedinicama nije bilo dovoljno granata za topove kao i mina za bacače. Veza je održavana s jedinicama XI. Krajiške divizije i sa jedinicama X. Korpusa,[17] koje su držale položaj na desnom krilu našeg položaja.

Ishod borbe: U ovoj borbi izbačeno je iz stroja 224 neprijateljska vojnika. Plijen: 1 puškomitraljez, 1000 metaka.

Naši gubici: 27 mrtvih, 56 ranjenih, 4 nestala. Izgubljeno 1 puškomitraljez, 6 pušaka, 1 šmajser.

28. IV. 1945 g. Štab divizije u Topolovici i XII. Proleterska. IV. Udarna brigada u Cremušini, Osječka Ud. brigada[18] krenula za smjenu jedinicama XVI. divizije[19] na sektoru Zrinska — Brzaja. XII. proleterska na odmoru i sređenju jedinica, te priprema se za predstojeći zadatak. IV. Ud. brigada u Cremušini na odmoru i sređenju jedinica. Osječka Ud. brigada došla je u sastav divizije[20] kao i sa odmora kojega je vršila u Vel. Peratovici, i kreće na zadatak i smjenu jedinica XVI. divizije na sektoru sjeverno i sjeverozapadno od Brzaje k. 224 i k. 248, te priprema za napad sa jedinicama XVI. divizije na k. 233 — Javorovac sa kojeg je neprijatelj odbačen nakon dvosatne borbe. Napad je bio koordiniran sa jedinicama XVI. i Osječke Udarne brigade. Istoga dana primljena je zapovijest za smjenu jedinica XXXVI divizije,[21] koji su se

---

[14] Riječ je o zapovijesti Štaba 3. armije JA od 26. aprila (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 77).

[15] i [19] O dejstvima jedinica 16. divizije JA vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 111.

[16] Toga dana, 17. divizija JA, kao armijska rezerva, ulazi u borbu. Detaljnije o borbama divizije u to vrijeme vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 113.

[17] To su bile jedinice 32. divizije 10. korpusa JA. Više o tome vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 101.

[18] i [20] Do tada je Osječka brigada bila u sastavu 51. divizije JA. Detaljnije o tome vidi dok. br. 59, napomenu 1.

[21] i [23] U relaciji Štaba 36. divizije JA br. 299 od 23. juna 1945 (AVII, reg. br. 1 — 2/4, k. 1242 A), o borbama na području Vukosavljevice, Turnašice i Sedlarice, u vremenu od 26. do 30. aprila, piše:

„... 26. april:

Posle oslobođenja Virovitice naša divizija određena je za Armijsku rezervu i na dan 26. aprila smestila je se na prostoriji Virovitica

— Špišić Bukovica i to: III, V, [i] artiljeriska brigada sa komandom pozadine, M.S.B. [Medicinsko-sanitetski bataljon] i štabom divizije u Virovitici, a VI. brigada u Špišić Bukovici.

27. april:

Na dan 27 aprila divizija je dobila novi zadatak da razbije neprijateljsku odbrambenu liniju: Radetić Brdo [Radotić, trig. 238] — Vukosavljevica, Turnašica —, Sedlarica i da time omogući dalje nadiranje jedinicama LI. divizije, koje se nalaze desno od nas.

U cilju izvršenja zadataka, III. brigada izvršila je rano ujutro pokret iz Virovitice pravcem Špišić Bukovica — Gradina — Srednja Zanoga i smenila sa položaja jedinice XXXII. divizije na sektoru desno do k. 245 (kod Gradine), a u levo do k. 242 (Kekova kota).

VI. brigada dobila je zadatak da zauzme položaj desno od III brigade preko k. 131 na železničkoj pruzi do Lendave (zaključno).

V. brigada u toku dana izvršila je pokret iz Virovitice do prostorije Korija — Golo Brdo, gde se je smestila kao diviziska rezerva.

Artiljeriska brigada zauzela je položaje na prostoriji okolina Špišić Bukovica.

Posle podne V. brigada produžila je pokret sa prostorije Korija — Golo Brdo pravcem Bilogore i u toku noći 28/29 aprila smenila je jedinice XXXIII divizije sa položaja desno do k. 242 (Kekova kota) a u levo do Dugačke kose (zaključno).

Neprijateljska odbrambena linija bila je Đolta—železnička stanica Vukosavljevica — Radetić Brdo — k. 235 — k. 273 — k. 262, na ovoj liniji neprijatelj je imao još iz meseca januara i februara fortifikaciske vrlo dobro uređene položaje koje je zaposeo.

III i VI. brigada posle jače artiljeriske priprema izvršile su u 21.45 časova napad na železničku stanicu Vukosavljevica — Radetić Brdo. Neprijatelj je te tačke uporno branio jer su one bile ključ položaja i posle ogorčenih borbi naše jedinice ponovo su zauzele polazne položaje.

Naša artilerija je za vreme napada vrlo uspešno potpomagala rad naših pešadiskih jedinica sa preciznim pogocima na neprijateljske položaje na Radetić Brdo i direktnim pogocima uništila je dva bunkera kod železničke stanice Vukosavljevica. Takođe je isto pogodila i železničku stanicu koju je neprijatelj bio pretvorio u jako uporište.

28. april:

III i VI. brigada izvršile su u toku dana ponovo tri juriša na Radetić Brdo i železničku stanicu, ali svaki put su se morali povući na polazne položaje zbog žilavog neprijateljskog otpora.

29. april:

Pred zoru 29. aprila XII. divizija smenila je našu VI. brigadu i đesnokrilni bataljon III. brigade koji je napadao na Radetić Brdo. Po smenjivanju VI. brigada izvršila je pokret ka Turskim Grobovima kao diviziska rezerva.

U toku dana ponudila je grupa Čerkeza oko 300 vojnika da se preda.

Vođeni su pregovori koji nisu doneli pozitivnih rezultata. Pošto se čerkeske jedinice do 10.00 časova ovoga dana nisu htele predati, naše jedinice izvršile su u toku dana sve pripreme za likvidaciju neprijateljskih položaja. U 19.30 časova započeo je opšti napad na sektoru naše divizije.

nalazili na liniji južnom dijelu s. Lozan preko k. 144, južne padine Radotić-Brda trigon. 238. Sa tih položaja jedinice XXXVI. divizije bile su smijenjene u 23 časa i 30 min. po XII. Prol. Ud. brigadi. IV Ud. brigada zauzima položaj južno od Lozana a Osječka Ud. brigada čeka smjenu od jedinica XVII divizije. Istoga dana nisu vođene borbe, osim Osječka Brigada imala zadatak[22] da u saradnji sa jedinicama X. Korpusa i XVI. divizije istjera neprijatelja sa linije Javornik. Zadatak je bio izvršen. Sa operacijom Štab Osjeke ud. brigade dobro je rukovodio.

Ishod borbe: gubici neprijatelja jesu 11 mrtvih i više ranjenih. Plijen: 1 puškomitraljez, 3 puške, 1 šmajser, 1 pištolj, i 2000 metaka. Naši gubici: 8 poginulih, 11 ranjenih, 5

Neprijateljske jedinice već su bile desetkovane i demoralisane neprekidnim i upornim napadom naših jedinica.

Posle žestokih borbi i žilave odbrane neprijatelja, naše jedinice u 22.30 časova probile su prvu neprijateljsku odbrambenu liniju.

30. april:

Naše jedinice nisu dozvolile neprijatelju da se na novoj liniji sredi, već su ga gonile vatrom i pokretom i tako u 01.00 časova zauzele drugu neprijateljsku odbrambenu liniju na severnim padinama Bilo Gore, odnosno na južnim ivicama sela Vukosavljevica — Turnašica — Sedlarica. Posle zauzimanja te linije naše jedinice do zore ovladale su selima Vukosavljevica — Turnašica — Sedlarica, a V. brigada u toku celoga dana vodila je ogorčene borbe za severni deo sela Velika Črešnjevica koga je u sumrak zauzela.

Na taj način dalja neprijateljska odbrana sela Pitomača—Otrovanec bila je onemogućena i jedinice LI. divizije mogle su dalje nastupati do s. Kloštar.

Naše jedinice na dan 30. aprila zadržale su se u selima Sedlarica — Turnašica — Vukosavljevica — Vel. Črešnjevica i to:

III. brigada u Turnašici, V. brigada u Vel. Črešnjevici, VI. brigada u Sedlarici i Haršanju [trig. 262], artileriska brigada ostala je na svojim položajima.

Naši gubici u vremenu razbijanja tih neprijateljskih položaja iznose:

a) u ljudstvu:

39 poginulih
299 ranjenih

Neprijateljski gubici za ovo vreme iznose:

a) u ljudstvu:

180 mrtvih
430 ranjenih
8 zarobljenih..."

[22] Štab 12. divizije JA naredio je 28. aprila 1945. u 7,50 sati (AVII, reg. br. 11/1, k. 883) Štabu Osječke brigade da odmah zaposjedne k. 204, južno od s. Brzaje, put između Zrinske i Brzaje, k. 205, k. 142, k. 248, k. 255 i k. 168 prema Turskim Grobovima i da opkoli neprijatelja u području Bubanj i Javorovac (k. 233). Istodobno je naređeno da Brigada drži vezu na lijevom krilu sa 4. brigadom, a na desnom sa jedinicama 33. divizije 10. korpusa JA.

nestalih. Izgubljene dvije protutenkovske puške. Veza sa jedinicama održavana je pomoću radiostanice, a sa bataljonima pomoću malih bat. radiostanica.

29. IV. 1945 g. Štab divizije u Koriji, XII. Proleterska linija Radotić Brdo — trigon. 238, IV. ud. brigada u južnom dijelu s. Lozan, Osječka Ud. brigada u pokretu sa sektora Brzaja i dolazi u Špišić Bukovicu kao divizijska rezerva. XII. Prol. Ud. brigada posjela liniju južne padine Radetić Brda, Trigon. 238 i u desno do k. 144. IV. Ud. brigada u 3,30 časa posjela liniju desno od k. 144 na južni dio s. Lozan i smijenila VI. brigadu XXXVI divizije. U 20,25 sati otpočeo napad jedinica XII. i IV. brigade pravcem Radotić Brdo — Vukosavljevica — Turnašica — Črešnjevica, kao i pravac napada bio usmjeren pravcem stanice Špišić Bukovica sjev. zapad. do k. 123 i neprijatelj je potisnut, pravac napredovanja naših jedinica Babino Brdo — k. 133 i u pravcu Otrovanec — Sedlarica. U 22,30 časova sa pomenutim pravcem nastupanja naših jedinica potpomagala je artiljerijom XXXVI divizija, gdje se neprijatelj naglo povukao iz Turnašice, Sedlarice i obrazovao odbrambenu liniju Pitomača — Črešnjevica — Otrovanec. Sa pomenutom akcijom rukovodio je preko brigada štab divizije, a brigade direktno sa bataljonima. Ishod borbe. Zaplijenjeno nije ništa a niti su nam poznati event. ostali neprijateljski gubici. Sopstvenih gubitaka nismo imali. Veza sa štabovima brigada kao i štabovima bataljona održavala se pomoću radiostanica i telefona. Vezu sa susjednim jedinicama održavali smo na lijevome krilu sa jedinicama X. Korpusa a na desnom krilu sa jedinicama XXXVI[23] i 51. divizije.[24]

30. IV. 1945 g. Štab divizije Špišić Bukovica, XII. prol. Turnašica, Osječka Špišić Bukovica, IV. ud. Turnašica, XII. Prol. brigada sa jednim bataljonom držala položaj u zapadnom dijelu s. Sedlarica gdje je imala vezu sa jedinicama XXXVI divizije.[25] Na svojem desnom i lijevom krilu. Ostale

[24] i [26] U izvještaju Štaba 51. divizije o dejstvima u to vrijeme ne spominje se održavanje veze na lijevom krilu sa jedinicama 12. divizije JA (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 118).

[25] Prvog maja 1945. godine 36. divizija imala je: 10.451 po spisku, 2.659 u rashodu i 7.792 na licu oficira, podoficira i borca. Od naoružanja divizija je imala: pušaka 4.977, protivkolskih pušaka 162, automata-mitraljeta 1.787, puškomitraljeza 491, teških mitraljeza 62, protivavionskih mitraljeza 12, bacača 120 mm 10, bacača 82 mm 67, bacača 50 mm 56, bacača 48 mm 10, bacača 45 mm 2, haubica 105 mm 2, haubica 122 mm 2, topova ZIS-3 76 mm 4, topova 76 mm M-27 (pukovskih) 12, protivkolskih topova 45 mm 20, protivkolskih topova 55 mm 1, protivkolskih topova 40 mm 1, pištolja raznih 250 i pištolja signalnih 119.

jedinice ove divizije bile su na odmoru. IV. ud. brigada sa jednim bataljonom pokret iz Špišić Bukovice za pustaru Đoltu, a zatim u Podaršanj. Isti bataljon bio je na odmoru, održani su vojni i polit. časovi. Sa dva bataljona napadnut je neprijatelj u Otrovancu, borba je počela u devet sati, a trajala do 11. Jedinice IV. brigade nisu uspjele neprijatelja izbaciti iz sela Otrovanec, već su bili prisiljeni da se povuku na položaje ispod Sedlarice do k. 131. Istovremeno sređeni su bataljoni i odpočet je ponovo napad na Otrovanec u 19,30 časova, i trajao je do 19,50 časova. Neprijatelj je bio izbačen iz s. Otrovanec, te je nastavljeno gonjenje neprijatelja preko Dinjca [Dinjevac], Kladare i Kloštra.

Sa pomenutom operacijom rukovodio je štab IV. brigade.

Ishod borbe: gubici neprijatelja jesu 20 izbačenih iz stroja i 3 zarobljena vojnika.

Naši gubici: poginula 3, ranjeno 17, nestalo 2. Ciljevi toga dana postignuti su, neprijatelj je razbijen i nastavljeno je gonjenje po jedinicama 51. divizije[26] ispred koje se neprijatelj povlačio, tj. neprijateljska glavnina. Veza istoga dana održavana je pomoću radiostanice i telefona.

1. V. 1945 g.[27] Štab divizije u Pitomači, XII. Prol. u Dinjevcu, Osječka u Sedlarici, IV. u Otrovancu. Jedinice ove divizije dana 1. V. bile su na odmoru, te sređivale jedinice, te proslavile 1. maj — državni praznik. Obezbeđenja davana su unutar jedinica kao i patroliranja, veza je održavana na lijevom krilu sa jedinicama X. Korpusa a na desnom 51. divizije. Veza sa jedinicama održavala se pomoću radiostanice i telefona.

2. V. 1945 g. Štab divizije u s. Prugovac, XII. Prol. Dinjevac, Osj. Ud. brigada u Suha Katalena, a IV. ud. brigada Suha Katalena. Jedinice toga dana nisu bile angažovane u borbi a niti na položajima, već sređivanje jedinica i čišćenje oružja i lične spreme.

3. V. 1945 g. Štab divizije u s. Kegljevac, XII. Prol. na Bilu[28]—Dugi Brdo,[29] Osječka na Bilu, a IV. brigada na Bilu k. 255. U 4 sata ujutro jedinice ove divizije izvršile su pokret[30]

---

[27] Toga dana je 12. divizija u operativnom pogledu stavljena pod komandu Štaba 10. korpusa JA (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 90).

[28] Postoje Bilo (k. 264) i Bilo (k. 267).

[29] Na karti 1:100.000 piše: Dugi Br.

[30] Štab 12. divizije JA izdao je 3. maja 1945. zapovijest (AVII, reg. br. 16/1, k. 883) potčinjenim jedinicama za dalje nadiranje prema sjeverozapadu radi presjecanja komunikacije Bjelovar — Virje i likvidacije uporišta Rakitnica.

preko Bila — Jabučnica — Duga Gora.[31] Osječka i IV. brigada imala je zadatak da se spoji sa jedinicama XXXIII divizije X. Korpusa,[32] i da ispita stanje na sektoru Rakitnica — Hampovica. Osječka Ud. brigada imala je zadatak da likvidira, ukoliko se nalazi neprijatelj u selu Rakitnici, te da prijeđe cestu Rakitnica — Hampovica i zauzme položaje Trnovka — k. 237, trigon. 217,[33] preko Jabučeta do k. 239, IV. ud. brigada imala je zadatak da zaposjedne cestu od Virja sve do k. 239 jugozapadnom dijelu s. Hampovica, i da produži do Gradine. Na svojem desnom krilu da drži vezu sa jedinicama X. Korpusa. XII. brigada u divizijskoj rezervi na Dugi Brdo. Postavljeni zadaci jedinicama ove divizije toga dana su postignuti. Zadaci koji su postavljeni pred jedinice postignuti su i ovladali smo istoga dana cestom Virje — Bjelovar. Neka količina neprijatelja koji se nalazio na cesti Virje — Bjelovar, na sektoru Hampovica — Rakitnica u brzom naletu naših jedinica razbijen je.

Ishod borbe: U ovoj borbi neprijatelj je imao 7 mrtvih i 30 ranjen. Od oružja i ratnog materijala nije zaplijenjeno ništa.

Naši gubici: 6 poginulih, 28 ranjenih. U oružju i ostalom materijalu nismo imali gubitaka.

Veza sa jedinicama nije bila uspostavljena telefonska radi toga što jedinice su bile čitav dan u pokretu, već veza je održavana radiostanicama, sa brigadama, a sa bataljonima malim bat. radiostanicama.

4. V. 1945 g. Štab divizije u Rakitnici, XII. prol. Lipovo Brdo, Osječka ud. brigada Lipovo Brdo, IV. ud. brigada Rakitnica. XII. Ud. brigada bila je u neposrednoj blizini fronta kao divizijska rezerva, te je istoga dana krenula na zadatak da goni neprijatelja u koliko se nalazi u selima Pavlin Kloštar, Široko Selo, Srijem, Mala Branjska, sa zadatkom da zaposjedne položaje i ovlada komunikacijom Lepavina — Sokolovac.

Osječka udarna brigada imala je zadatak da likvidira selo Kapelu u toku dana, vršila je s manjim i većim snagama napad na Kapelu, ali nije uspjela protjerati neprijatelja iz Kapele. Istoga dana u 19 sati u koordinaciji sa jedinicama

---

[31] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno Duga Greda.

[32] Opširnije o dejstvima jedinica 33. divizije 10. korpusa vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 123.

[33] Nije pronađeno na karti 1:100.000. Vjerovatno se odnosi na trig. 270.

XXXII divizije X Korpusa[34] napali neprijatelja i nakon 50 minuta borbe isteran je neprijatelj iz Kapele u pravcu Bjelovara. Još u toku noći Osječka udarna brigada po likvidaciji Kapele krenula je, te čistila sela od zaostataka neprijatelja i to Pavlin Kloštar, Topolovac, Povelić, Ruševac, M. Sesvete i Carevdar.

IV Udarna brigada kreće iz Rakitnice i čisti sela od ostataka neprijatelja i to: Pavlin Kloštar, Tvrda Rijeka, Jakopovec, te istoga dana čistila sela Gornji Križ, Malu Mučnu, te imala zadatak da izbije na komunikaciju Križevci — Sokolovac — Koprivnica i da ovlada komunikacijom na prostoru od Sokolovca do Velike Mučne.

Postavljeni zadatak pred jedinice izvršen je. Jedinice ove divizije ovladale su komunikacijom Koprivnica — Križevci, te nastavili dalje izviđanje.

Ishod borbe: Ubijeno 16 neprijateljskih vojnika i 9 ranjenih.

Naši gubitci: 9 poginulih, 16 ranjenih. Od oružja uništen jedan šarac i tri puške. Veza je održavana na lijevom i desnom krilu sa jedinicama XXXVI divizije[35] i sa jedinicama

---

[34] U cilju daljeg nastupanja i ovladavanja linijom D. Velika — G. Križ — Topolovac — Povelić, Štab 12. divizije izdao je zapovijest 4. maja 1945. godine u 04.05 sati (AVII, reg. br. 17/1, k. 883), a na osnovu zapovijesti Štaba 3. armije JA od 4. maja u 14 sati (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 103). Istog dana, prema zapovijesti Štaba 10. korpusa (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 104), 12 divizija je dobila zadatak da nadire pravcem: G. Križ — Sokolovac i da presječe komunikaciju Koprivnica — Križevci i izvrši diverziju pruge prema Koprivnici.

[35] Štab 3. armije JA izdao je zapovijest potčinjenim jedinicama 4. maja 1945 (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 103) za oslobođenje Koprivnice i Križevaca, prema kojoj je 36. divizija dobila zadatak da produži sa nastupanjem pravcem: s. Rijeka — s. Prkos — Duga Rijeka — s. Slanje i da po izbijanju na prostor s. Slanje — s. Leskovec potpomaže likvidaciju Ludbrega, a po izbijanju kod s. Rijeka da bočno potpomaže pri oslobođenju Koprivnice, a zatim da glavnim snagama produži napad na Varaždinske Toplice i Varaždin sa južne strane.

Za izvršenje tog zadatka, Štab 36. divizije izdao je svoju zapovijest 5. maja 1945 (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 115), kojom je regulisao rad potčinjenih jedinica.

U cilju nastavljanja brzog gonjenja neprijatelja ka prostoriji Varaždin — Novi Marof i oslobođenja Varaždina, Štab 3. armije JA izdao je zapovijest 6. maja 1945 (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 119), prema kojoj je 36. divizija dobila zadatak da produži nastupanje pravcem: Duga Rijeka — Leskovec — Tuhovec — Varaždinske Toplice, a zatim da napadne Varaždin sa jugozapadne i južne strane. Bilo je pre-

đviđeno da poslije oslobođenja Varaždina u gradu kao garnizonska jedinica ostane 36. divizija dok ne dobije novo naređenje.

Izvještaj Štaba 36. divizije za dejstva od 5. do 8. maja nije pronađen. Pošto je redakcija naknadno pronašla relaciju Štaba 36. divizije br. 312 od 30. juna 1945 (AVII, reg. br. 1 — 1/5, k. 1242 A) u kojoj se govori o borbama za oslobođenje Koprivnice, Varaždinskih Toplica i Varaždina, odlučili smo da objavimo izvod iz te relacije koji se odnosi na pomenuta dejstva. O tim borbama u relaciji kaže se:

„... 5. maj

U toku ovoga dana naše jedinice produžile su borbe za neprijateljski položaj vodeći žestoke borbe sa neprijateljem koji je uporno branio pristup na komunikaciju Koprivnica — Bjelovar. Borba je trajala sve do 10.00 časova ovoga dana kada su jedinice VI. brigade veštim manevrom desnog krila uspele da probiju neprijateljsku odbranu ispred sela Jagnjedovca i zauzmu pom. selo. Zauzećem sela Jagnjedovca bio je ugrožen neprijateljski levi bok i stoga je neprijatelj preduzeo povlačenje sa ovih položaja. Naše jedinice, uvidevši ugrožen položaj neprijatelja kao i komešanje, iskoristile su ovu priliku i snažnim naletom uspele su odbaciti neprijatelja sa ovih položaja. Neprijatelj je pom. položaje napustio u paničnom begu, samo su se izvesni delovi, nemajući verovatno veze sa ostalim svojim jedinicama, zadržali na k. 294. Posle kraćeg vremena našim jedinicama je uspelo likvidirati neprijatelja i na k. 294.

1. bataljon V. brigade koji je držao položaj ispred s. Draganovca u 8.00 časova odbio je jači neprijateljski protivnapađ i spremao se da izvrši ponovni napad na pom. selo ali je međutim smenjen od strane 1. bataljona XII. brigade i krenuo odmah u pravcu Jagnjedovac — Rijeka.

Videći ovakvu situaciju kod neprijatelja, a da se ne bi neprijatelju dalo vremena i mogućnosti, naše jedinice produžile su uzastopno gonjenje neprijatelja u pravcu Koprivnice i s. Rijeka i Velika Mučna.

III. brigada u pravcu s. Velika Mučna koje je zauzela u 15.30 časova; gde se smestila radi sređivanja i odmora.

2. bataljon VI. brigade nastavlja odmah gonjenje neprijatelja u pravcu Koprivnice i uspeva, goneći u stopu neprijatelja, prodreti u samu Koprivnicu ne dajući vremena da se zadrži na odbranbenim linijama grada Koprivnice, gde otpočinje ulična borba koja je trajala od 14.00 do 16.00 časova. Pošto jedinice LI. divizije još nisu bile stigle do Koprivnice a neprijatelj je izvršio jak protivnapađ, ovaj bataljon se je povukao na položaj južno od Koprivnice. Oko 16.00 časova pristižu jedanice LI. divizije koje u zajednici sa 2. bataljonom VI. brigade, da posle ogorčenih uličnih borbi i posle više uzastopnih napada i protivnapada u 23.30 časova zauzmu grad Koprivnicu.

U vremenu borbe za Koprivnicu 3. bataljon VI. brigade u svom naletu uspeva da u 15,00 časova zauzme selo Rijeka.

1. bataljon VI. brigade izvršio je pokret iz s. Jagnjedovca preko St. Grada u Rijeku gde je stigao istog dana u 17.00 časova. Odmah po oslobođenju grada Koprivnice 2. bataljon VI. brigade vratio se u s. Rijeka gde je stigao 6 maja u 02.00 časova, gde se sa ostalim jedinicama VI. brigade smestio radi prenoćišta i odmora.

2. bataljon V. brigade izvršio je pokret preko s. Hudovljana — St. Grad do Rijeke gde je stigao u 21.00 časova, dok je 3. bataljon iste brigade izvršio pokret iz s. Hudovljani pravcem St. Grad odakle je u

14.00 časova produžio nadiranje pravcem Subotica — Rasinja — M. Rijeka. Ispred s. Subotice naišao je na neprijatelja koji je na njih otvorio mitraljesku vatru ali je bataljon posle kraće borbe uspeo da protera neprijatelja i nastavi dalje nadiranje na svom pravcu. 1. i 2. bataljon V. brigade produžili su nadiranje u toku noći 5/6 maja pravcem Rijeka — Rasinja, odakle je 2. bataljon nadirao u pravcu Segovine a 1. bataljon pravcem Ivančec — M. Rijeka — Duga Rijeka — Jasenovac [Jesenovac] — Slanje.

Naša artiljerija ovoga dana uspješno je tukla neprijateljske kolone koje su se povlačile pravcem Koprivnica — Ludbreg za vreme napada 2. bataljona VI. brigade na Koprivnicu.

6. maj

Posle likvidacije Koprivnice neprijatelj se povukao i u cilju zadržavanja daljeg napredovanja naših jedinica zaposeo liniju trig. 338 — k. 353 (Stražbenica) — Medved.

Naš zadatak:

Proterati neprijatelja sa gore pom. linije i nastaviti dalje nadiranje opštim pravcem Prkos — Duga Rijeka — Leskovec — Tuhovec — Varaždinske Toplice i po ovlađivanju istim izvršiti napad na Varaždin sa južne i jugozapadne strane.

Ovoga dana naše jedinice nastavile su gonjenje neprijatelja i to VI. brigada pravcem Domaje — Vrhovac — Radeljevo — Ribnjak — Duga Reka — Jasenovac — Leskovec. U svom nadiranju 3. bataljon VI. brigade naišao je ispred sela Jasenovca na slabije neprijateljske delove koje je uspeo posle kraće borbe proterati.

III. brigada izvršila je pokret iz s. Velika Mučna pravcem Vrhovac — Prkos — Radeljevo — Ribnjak — Duga Rijeka gde je ostala kao diviziska rezerva.

Komanda pozadine i M.S.B. [Medicinsko-sanitetski bataljon] izvršili su pokret u s. Rasinje.

Raspored naših jedinica za napad na neprijateljske položaje trig. 338 — k. 353 — Medved bio je sledeći:

VI. brigada zauzela je polazni položaj jugoistočno od sela Leskovec sa 1. i 3. bataljonom a 2. bataljon ostao je u rezervi pozadi polaznog položaja brigade.

V. brigada zauzela je polazni položaj desno od VI. brigade za napad na k. 353 — trig. 338.

Artileriska brigada sa teškim divizionom zauzela je položaj na južnoj ivici s. Globočec, sa dve baterije pukovske artilerije severozapadno od s. Bolfan, a sa jednom baterijom pukovske artilerije južno od s. Jasenovca, dve baterije teških bacača 120 mm južno od s. Jasenovac i jednom baterijom teških bacača 120 mm na južnoj ivici s. Bolfan.

Štab divizije izvršio je pokret iz s. Rijeke u s. Duga Rijeka.

Napad je otpočeo u 14. 00 časova, Za ovlađivanjem ovim položajem razvila se ogorčena borba sa Čerkezima koja je trajala sve do 23 časa. U toku borbe naše su jedinice uspele nekoliko puta da prodru u neprijateljske položaje, ali je neprijatelj protivnapadima odbijao naše jedinice. U 23.00 časova naše jedinice su potpuno razbile neprijateljsku odbranu i odmah produžile dalje gonjenje neprijatelja i to VI. brigada pravcem Leskovac [Leskovec], koje zauzima u 24.00 časova, zatim produžuje napad na selo Svibovec, koje zauzima u 06.00 časova 7. maja i produžava dalje gonjenje neprijatelja i pri tome u 09.00 čas. 7 maja zauzima s. Tuhovec.

V. brigada produžavajući dalje nadiranje uspeva da do 24.00 časova zauzme s. Slanje vodeći pri tom borbe sa zaštitnim delovima neprijateljskih jedinica.

Naša artilerija uspešno je sadejstvovala sa našim jedinicama i tukla neprijateljska mitraljeska gnezda na položaju Medved — k. 353 — trig. 338.

7. maj

Po izgubljenom položaju Medved — k. 353 — trig. 338, neprijatelj se povukao i utvrdio za odbranu Varaždinskih Toplica na liniji Kaštelanec — k. 280 — Martinkovec — istočna ivica Varaždinskih Toplica —drum Varaždinske Toplice — Kalnička Kapela.

U cilju razbijanja ove neprijateljske linije, naša divizija zauzela je sledeći polazni polažaj za napad i to:

V. brigada izvršila je pokret iz s. Slanja pravcem Rukljevina, odakle se raspoređuje i to: 1. bataljon od Malog Vrha do k. 228, 2. bataljon u blizini s. Martinkovec (k. 309), a sa 3. bataljonom zaposeda položaj ispred mesta Jalžabet radi bočnog osiguranja.

VI. brigada zauzela je sledeći polazni položaj: 1. bataljon severno i južno od druma Tuhovec — Varaždinske Toplice, 3. bataljon levo od njega preko Škarnika — k. 273 Horvatevac [Horvatovec] — Pišćanovec k. 264 — Varaždinske Toplice koje napada sa južne strane.

III. brigada kao diviziska rezerva izvršila je pokret iz D. Reke do Tuhoveca.

Artileriska brigada sa divizionom teških bacača zauzela je položaj severno i južno od s. Tuhovec, a sa teškim divizionom zauzela je položaj severno od s. Svibovec.

Štab divizije sa prištabskim jedinicama izvršio je pokret iz Duge Rijeke u s. Leskovec.

Komanda pozadine i M.S.B. izvršili su pokret iz Rasinje za s. Slanje.

Napad je otpočeo na neprijateljski položaj u 15.00 čas. i posle ogorčene borbe VI. brigada uspeva u 18.30 časova da razbije neprijateljsku odbranu i zauzme Varaždinske Toplice.

Toga dana oko 20.00 časova primili smo depešu Štaba III Jugoslovenske Armije o kapitulaciji Nemačkih snaga i naređenja da se neprijatelju uputi ultimatum o predaji. U vezi ove depeše iz V. i VI. brigade upućeni su obaveštajci sa pismenim ultimatumom ali je neprijatelj u to vreme već bio preduzeo brzo povlačenje u pravcu Varaždina.

Po zauzimanju Varaždinskih Toplica VI. brigada ostaje u Varaždinskim Toplicama, dok jedinice V. brigade produžuju gonjenje neprijatelja pravcem Jakopovec — Varaždin. Pošto je Varaždin bio oslobođen od jedinica LI. divizije V. brigada je u toku noći 7/8 maja ušla u Varaždin bez borbe.

8. maj

Ovoga dana III. brigada izvršila je pokret pravcem Varaždinske Toplice — Beretinec [Beketinec] — Varaždin.

Štab divizije, VI. brigada, Artileriska brigada, Komanda pozadine i M.S.B. izvršile su ovoga dana pokret pravcem Varaždinske Toplice — Varaždin gde su se smestile radi sređivanja.

Pošto jedinice LI. divizije nisu progonile neprijatelja jugozapadnim pravcem prema Čargovcu, to je odmah upućen 1. bataljon III brigade da zaposedne položaj južno od Čargovca do železničke pruge radi obezbeđenja Varaždina. Pošto su jedinice XII. divizije proterale

X Korpusa.[36] Istoga dana nije bila uspostavljena telefonska veza sa brigadama, radi velikog pokreta, već smo vezu održavali pomoću radio stanica, a sa bataljonima pomoću malih bataljonskih radio stanica.

5. V. 1945 godine Štab divizije u s. Gornje Sredice, XII Prol. brigada na položaju od Donjare do Lepavine, drži obronke brda iznad komunikacije Križevci — Koprivnica. Osječka udarna brigada istoga dana u svom nastupanju čisti sela te izbila je na obronke istočno od Carevdara, te presjeca komunikaciju Koprivnica — Križevci. IV Udarna brigada čisti k. 290 južno od Sokolovca, također ovladava komunikacijom Koprivnica — Križevci, te još istoga dana ulazi u Sokolovac.

Postignuti ciljevi t.j. zadatci izvršeni su, ovladale su naše jedinice gore pomenutom komunikacijom i na tome sektoru očistile teren od neprijatelja, koji se povlačio u pravcu Koprivničke Rijeke i Poganac.

Ishod borbe: Ubijeno 51 neprijateljska vojnika i više ranjeno. Zaplenjeno: 1 šarac i jedan laki bacač, onda 24 puške, 7 bicikla, 7 konja i 30.000 Mauzerske municije. Naši gubici: 2 poginula, 8 ranjenih.

6. V. 1945 godine. Štab divizije u Sokolovcu, XII Proleterska u Lepavini, Osječka udarna brigada Carevdar, IV brigada u Sokolovcu.

XII Proleterska brigada još istoga dana vrši pokret na liniju Križevci — Varaždin[37] i to pravcem Lepavina, Koprivnička Rijeka, Ivanova Strana, gdje se sukobila sa neprijateljem, te nastavila čišćenje, koje je trajalo do 7. V. do 4 sata ujutro. Osječka udarna brigada u divizijskoj rezervi, kreće istim pravcem XII Proleterske brigade.

IV udarna brigada istoga dana vrši pokret iz Sokolovca — Sveti Petar, Veliki Poganac — Ivanec, gdje u nastupnom maršu sukobila se sa neprijateljem jugoistočno od Drenovca kojega je u dvosatnoj borbi razbila. Zadatci koji su bili postavljeni pred ovu diviziju nisu bili u potpunosti izvršeni, te

neprijatelja iz s. Šijanec ovaj bataljon povukao se u sastav brigade...".

O dejstvima ostalih jedinica potčinjenih Štabu 3. armije u tom periodu vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 141.

[36] Detaljnije o rezultatima dejstva jedinica 32. divizije 10. korpusa vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 153.

[37] Zapovješću Štaba 10. korpusa JA od 5. maja 1945 (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 109), 12. divizija je dobila zadatak da produži nadiranje pravcem: Sokolovac — V. Poganac — Apatovac — Kalnik — Sudovec i da izbije na komunikaciju Varaždin — Križevci. Za izvršenje tog zadatka Štab 12. divizije izdao je 5. maja zapovijest (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 110) potčinjenim jedinicama za energično nastupanje pomenutim pravcem i za presijecanje komunikacije Križevci — Varaždin.

nisu jedinice istoga dana ovladale komunikacijom Varaždin — Križevci, kako je to bilo predviđeno, stoga razloga što su jedinice na putu naišle na dosta jakog neprijatelja, koji se žilavo borio.

Ishod borbe: Prikazaće se na datum 7. V. 1945 godine.

Veza održavana je na lijevome krilu sa jedinicama XXXII divizije X Korpusa, a na desnom krilu sa jedinicama XXXVI divizije. Sa brigadama nije uspostavljena telefonska veza radi stalnog pokreta jedinica, već je veza održavana pomoću radio stanica.

7. V. 1945 godine. Štab divizije u Ljubešćici, XII Proleterska brigada u s. Srdije, te još istoga dana kreće preko Kalnika k. 620, Peca i smještava se u s. Ljubešćica. Osječka udarna brigada kreće pravcem Obrijež — Sudovec — Možđovec[38] i smještava se u Možđevcu. IV udarna brigada završava čišćenje neprijatelja i gonjenje istoga prema Varaždinskim Toplicama, te odmara u Kalničkom Ljubelju. Ishod borbe: za dan 6. V. 1945 godine i 7. V. 1945 godine jesu: 199 ubijeno neprijateljskih vojnika, 296 ranjenih, 24 zarobljeno. Zaplijenjeno: 1 top, 10 bacača, 11 mitraljeza, 31 puška, 122 granate za top, 735 mina i 111.000 mitraljeske municije, te mnogo drugog ratnog materijala.

Naši gubitci: 25 poginulih, 75 ranjenih, 4 nestalih. Od materijala nije ništa izgubljeno, a niti oštećeno.

Operacije za period od 21. IV. do 5. VII. 1945 godine vođene su na sektoru Bjelovar — Čazma — Đurđevac, Čakovec, kao i ostali pokreti ove divizije.

8. V. 1945 godine. Štab divizije u Beketincu, štab XII Proleterske u Beketincu, Osječka udarna brigada u pokretu za Ivanec, IV Udarna brigada u Seketinu. XII Proleterska brigada i IV brigada u pokretu za gore pomenuta sela nije naišla na otpor neprijatelja.

Osječka udarna brigada u pokretu iz Možđevca za Seketin, te iz Seketina za Ivanec, gdje se na putu t.j. ispred Ivanca u selima sukobila sa neprijateljem, koji je držao privremeno položaje, kako ne bi naše jedinice istoga dana ušle u Ivanec. Neprijatelj je bio istjeran iz položaja i zauzet je Ivanec. Postavljeni zadatci pred jedinice izvršeni su.

Ishod borbe. Mrtvih neprijateljskih vojnika nije bilo, dok je bilo zarobljeno 176. Od materijala zarobljeno je jedan (1) top 76 mm, 10 mitraljeza, 107 pušaka i više drugog ratnog materijala.

Sopstvenih gubitaka nije bilo.

---

[38] Treba: Možđenec.

9. V. 1945. godine. Štab divizije u Jazbini. Štabovi brigada u pokretu.[39]

XII. Proleterska brigada nastupala je pravcem Beketinec — Ivanec — Jerovec — Kameničko Podgorje — Kozminci, gdje je odmarala do jutra. Nakon toga dobila je zapovjest za pokret Leskovec — Lancova Vas za Orehovu Vas.

Osječka udarna brigada pokret iz Ivanca — Kameničko Podgorje — Krali — Macelj — Kozminci — Zald,[40] gdje je odmarala do jutra. Također slijedi zapovjest za pokret pravcem Lancova Vas — Šikole, gdje vrši odmor.

IV. udarna brigada vršila pokret istim pravcem kao i XII Proleterska.

Veza sa jedinicama nije se uspostavljala pomoću telefona, već se održavala pomoću radio-stanica.

10. V. 1945. Štab divizije u Brezuli. Štab XII. Proleterske sa jedinicama Orehova Vas. Osječka udarna brigada u Šikoli — Rače. IV ud. brigada u pokretu Jazbina — Leskovec — Sv. Vid — Lancova Vas — Šikole — Fram.

Jedinice se odmaraju i sređuju se za predstojeći pokret. U ovome pokretu ni jedna jedinica ove divizije nije naišla na otpor neprijatelja.

...[41]

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ŠEF OPERATIVNOG OTSJEKA: **Hanzl Josip**

NAČELNIK ŠTABA, major: **Petar Romanić**

M.P.

---

[39] Štab 3. armije JA izdao je zapovijest 7. maja u 24 sata (vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 124) potčinjenim jedinicama za nastupanje na pravcu Maribor — Dravograd — Celovec. Prema toj zapovijesti, 12. divizija dobila je zadatak da nadire pravcem: Ivanec — Jazbina — Kozminci — Lancova Vas, a za izvršenje tog zadatka Štab 12. divizije izdao je zapovijest 8. maja 1945. u 20 sati (AVII, reg. br. 20—1/1, k. 883) kojom je regulisan rad i pokret brigada.

[40] Treba: Zakl.

[41] Izostavljeni tekst se odnosi na dalje pokrete i dejstva divizije u pravcu Austrije, gdje je učestvovala sa ostalim jedinicama 3. armije JA u razoružanju neprijateljskih jedinica i njihovom sprovođenju u zarobljeničke logore. Opširnije o tome vidi tom XI, knj. 3, dok. br. 154.

REGISTAR

LIČNA IMENA

A

Adamik Augustin — 79
Adermah — 385
Ajdinović Ljuban — 79
Aleksander Harold — 503
Anđelić Mladen — 465
Antić Emil — 148, 149, 448
Antolić Josip — 270
Antolović Josip — 293, 484, 519
Antonić Josip — 148, 151
Antonić Mate — 450
Antonijević Vojislav — 490
Aračić Nikola — 136
Aralica Nikola — 148
Arnautović Ismet — 421

B

Babaja Vitomir — 274
Babić Branko — 421
Babić Petar — 185
Babin Josip — 397
Bačani Dragutin — 410
Bajić Mile — 451
Bakalović Bajazet — 421
Bakarić — 427
Balaš Boco — 422
Balen Šime — 93, 190—191
Balen Tomo — 113
Banac Stjepan (Štef) — 465, 468
Barbin Slavko — 213
Barić Ivan — 452
Bartolin Vlado — 327
Basara Mićo — 230
Basara Mile — 233
Basarić Rade — 451
Bastajić Bude — 377
Baterić Zvonko — 450
Begović Ostoja — 369
Belačić Tomo — 387
Belavić Mijo — 377
Belić Vinko — 490
Belošević Stjepan — 270, 273
Bezbradica Gojko — 175
Biga Milan — 174
Bienenfeld Zlatko — 453
Bijedić Šukrija — 79, 501, 519
Bila Mirko — 421
Bilobrk Mate — 223, 401
Binički Ivan — 465
Bird (Byrd) J. H. — 503
Biškup Petar — 292, 483, 519
Bjelajac Slobodan — 421
Blaha Đuro — 483, 519
Blanuša Đuro — 449
Blažević Anđelko — 450
Blažević Tomislav — 327
Boc Ivan — 238
Bogdanić Ivan — 92
Bojović — 525
Bolić Rade — 236, 237
Boljkovac Dragutin — 377
Boromisa Đuro — 371
Borozan Marijan — 45
Bosnić Bude — 448
Božičnik Milan — 269—271
Božić Glišo — 443
Božić Radovan — 421
Božović Božo — 12, 138
Brajak Jure — 377
Brečić Ante — 181
Breka Mane — 451
Briški Joso — 452
Briški Stjepan — 151
Brković Branko — 421
Brković Petar — 149
Brnčić Ivo — 448
Brnčić Zvonko — 127
Broz Josip Tito — 110, 503, 516
Broz Veljko — 465
Budisavljević Mile — 196, 205, 320, 468, 472
Bujan Filip — 148
Bujanić Fero — 490
Bukvić Bogdan — 148
Bulat A. Milan — 18, 30, 268

Bulat Tešo — 79
Bulat Veljko — 332
Bulić Frano — 301
Buneta Krste — 129
Butković Alojz — 149
Butković Mate — 452

C

Caganić Ivan — 331
Caganić Juraj — 387
Carević Miloš — 386
Carić Milan — 449
Carić Nikola — 103
Cikojević Branimir — 483
Ciprijanović Đuro — 387
Crnković Stjepan — 150
Crnobrnja Bogdan — 118
Crnojević Mile Ljubomir — 366
Crnokrat Đuro — 129
Cuculić Mirko — 174
Cvetković Joso — 384
Cvetović Milan — 236
Cvijanović Đuro — 148

Č

Čakalo Jovo — 284, 324, 421
Čanak Vaso — 554
Čavlović Drago — 327
Čičak Mijo — 377
Čikulin Ivan — 386
Čivić Anton — 384
Čoklec Boža — 444
Ćorić Živko — 223
Čubra Dane Đuro — 103
Čubrilo Dušan — 173
Čudić Stevo — 453

Ć

Čanaglić Đoko — 348, 355
Ćane Meho — 421
Čorkovič Dušan — 293, 484, 519

D

Dabić Vaso — 103
Dajč Božo — 451
Dasović Martin — 62, 71, 76, 141, 144, 145, 328, 378, 379, 405, 411, 519
Davidović Veljko — 540
Dekanić Josip — 272
Dešić Pero — 238, 239
Devčić Milan — 150
Deželin Ivan — 450
Diduljica Simo — 233, 237
Dorbola Ivo — 463
Drakulić Bude — 92
Drapšin Petar — 66
Dražić Ivan — 451
Drezga Božidar — 11
Drobnjak Petra Milovan — 357
Dronjak Milojko — 172
Drvodelić Mijo — 327
Dugač Franjo — 410
Dugać Stevo — 387
Duh Josip — 327
Dulić Đuro — 63
Dumanić Mario — 490
Dušek Josip — 70, 387

Đ

Đaković Lazo — 129
Đerki Antun — 113
Đujić Momčilo — 118, 518
Đukanović Petar — 448
Đurić Bude — 175, 450

E

Erceg Dušan — 175

F

Fauković Šandor — 377
Ferić Marko — 305
Ferko Tomo — 387
Fićur Nikola — 85
Filipović R. Ljubomir — 279, 298, 305, 307
Filipović Martin — 87
Filipović Nikola — 70
Filković Janko — 387
Fiolić Ivan — 70
Frančišković Stanko — 450
Frank Ivan — 149
Friganović Franjo — 197, 316, 317, 463
Frković Petar — 148, 449
Fućak Danko — 79
Fučkala Juraj — 387
Fučkala Jure — 72
Fudurić Mijo — 410
Furač Janko — 242
Furdek Janko — 327, 422

G

Gabrić Janka Lazo — 150
Gajski Mile — 377
Galović Đuro — 175
Galović Mane — 237
Genzić Tomo — 196
Glumac Ilija — 174
Gnjatović Đuro — 451
Golovrški Mirko — 410
Goljački Nikola — 387
Goranić — 316
Gorenec Rade — 425—430
Gorjanac Blaž — 233, 241
Gostović Đuro — 450
Gostović Mile — 174
Gošnjak Ivan — 67, 106, 417, 433
Govednik Tone — 239
Govorušić Drago — 62, 71, 79, 141, 144, 145, 328, 378, 379, 405, 411, 519
Graciani — 497
Grafenštajn (Gravenstein) — 131
Graho Ivan — 79
Graorac Ilija — 103
Grčić Milan — 231
Grdak — 269, 271
Gregčević Ivan — 387
Gretić Ivica — 483
Grga Branko — 448
Gršak Mile — 377
Grubić Lavoslav — 11
Grubišić Franjo — 306
Grubor R. Nikola — 156—157, 178, 448, 456
Gumhalter Željko — 196, 205, 463
Guštin Lovro — 410

H

Hadžemović Pero — 199
Hanzl Josip — 579
Hariš Ivan — 519
Hartvig Ludviger — 499
Hercegonja Gabro — 70
Heruc Predrag — 327
Holub Ladislav — 469
Holjevac Vjećeslav — 81, 100, 423
Horacijo Hrvoje — 448
Horvat — 88
Horvat Josip — 387
Horvat Stjepan — 387
Hotman Pavao — 387
Hrković Juraj — 387
Hrnčić Suljo — 331
Hron Edo — 443
Hrstić Dušan — 78
Hrustić Ahmet — 331
Hruška Berislav — 316
Hudeček Ivan — 229, 230
Hursijević Drago — 226, 228, 229

I

Ilić Ante — 274
Ilijić Miloš — 129
Imprić Đuro — 234, 239
Išvan Edo — 387
Ivanić Dušan — 173
Ivanišević Rudolf — 448
Ivčec Antun — 469
Ivošević Dušan — 450
Ivošević Đuro — 450
Ivošević Nikica — 448
Ivošević Žarko — 148
Ivšan Josip — 70

J

Jagarčec Nikola — 70
Jakić Augustin — 136
Jakovčev Nikola — 301
Jakša Franjo — 377
Jakšić Pavle — 490
Jakulić Ivan — 444
Jandrić Dušan — 78
Janjac Alojzije — 327
Janjić Tripe Milorad — 366
Janjin Mile (Spori) — 311, 459
Jašić Alaga — 331
Javornik Ivan — 448
Jelača Mićo — 240
Jelača Miloš — 129
Jelenić Petra Janko — 377
Jerković Đuro — 386
Jerković Mate — 170—171, 205—206, 298
Jerković Milan — 448
Jon Karlo — 305
Jovanović Bogdan — 292, 483, 519
Jovetić Nikola — 151
Juvan Franjo — 270

K

Kadijević Veljko — 11
Kajfeš Vlado — 134, 149
Kajić Nikola — 314
Kanten Stjepan — 387
Karas Milutin — 60, 79, 327, 422
Katušić Ivan — 422
Kaurić Ivana Stevo — 366, 367
Kažimir Vidan — 11
Kelebuda Simo — 235, 242

Kenig Ervin — 369
Kerečin Stjepan — 490
Keser — 331
Kesić Dušan — 235
Kezele Ivan — 449
Kihalić Pero — 361
Kirin Janko — 410
Kirinčić Drago — 381
Klašnjić Boško — 174
Klicov — 180
Kljaić Ljuban — 421
Knebl Franjo — 76, 79
Knežević Dušan — 175
Knežević Milan — 78, 103, 284, 309, 324, 373, 519
Knežević Milan — 174
Knježić Đuro — 387
Kobašić Drago — 410
Kocijan — 287, 425, 427, 430
Kocković Ivan — 315, 461
Kokanov Milutin — 327
Kokot Jovo — 45
Kokotović Jovo — 452
Komadina Grga — 450, 451
Komadina Rade — 226—238, 241
Korać Dušan — 12, 138, 235, 239
Korolija Tode — 453
Kosanović Božo — 150, 452
Kosanović Milan — 444, 449
Kosanović Nikica — 448, 450
Kosanović Nikola — 331
Kosanović Rade — 451
Kosovac Mića — 448
Kostanjčar Blaž — 270, 273
Kostić Mane — 150, 449, 451
Kotur Nikola — 103
Kovač Stjepan — 387
Kovačević Petar — 448
Kovačić Franjo — 229, 233
Kovačić Slavko — 80
Kovačić Zvonko — 290
Kozjan Mato — 239
Krajačić Josip — 63
Krajčić Nikola — 475
Krajton (Cricton) — 503, 510
Kreačić Otmar — 391
Kreštalica Mate Janko — 366
Krinf — 96
Krmar Ilija — 387
Kršuljan Andrija — 129
Krunić Uroš — 78, 89, 290, 445
Kukić Dragan — 239
Kukić Mihajlo — 238
Kukić Rade — 242
Kuprešanin Ilija — 174
Kuridža Stevo — 129, 452
Kurir Mario — 92
Kurjaga Dane — 332
Kuzmanić Milan — 150

L

Labus Dane — 174, 175, 449
Labus Ljubo — 174
Ladešić — 428
Ladika Petra Anton — 144
Lakić Stevo — 173
Lamer — 316
Latković Vjekoslav — 327
Lazić Stojan — 232, 234
Lendarić Ivan — 70
Lenac Mirko — 156 — 157, 178
Lenić Anton — 149
Lešković Ivan — 196
Levak Franjo — 332
Ležaić Mićo — 421
Licitar Stjepan — 410
Lipovac Barica — 387
Litvić Tomo — 469
Livojević Zlatko — 88, 89, 444
Logar Marijan — 410
Lončar Dragan — 331
Lončar Drago — 451
Lončar Đuro — 175
Lončar Petar — 451
Lončarić Jovo — 148, 448
Lucijanić Ivan — 327
Lulik Josip — 327

LJ

Ljeskovar Slavko — 387

M

Maceković Pavao — 387
Maček Vladimir (Vlatko) — 458
Magličić Leo — 384
Majer Boris — 292, 483
Makec Stjepan — 272
Malešev Emil — 469
Maletić Veljko — 114
Malić Anton — 348, 355
Malić Janko — 144
Malić Srećko — 88, 444
Malović Petar — 327
Maljković Đuro — 452
Mamula Glišo — 449
Mamula Vlado — 327
Mamula Vojo — 449
Mandić Vaso — 519
Maravić Rade — 149
Maravić Živko — 149
Marcetić Milan — 410
Marčetić Mile — 180
Maretić Ferko — 387
Marinković Josip — 136

Marinković Silvestar — 301
Marković Ilija — 150
Marković Josip — 327, 410
Martinec Mirko — 410
Martinec Stjepan — 387
Martinić Stjepan — 327
Martinović Rade — 449
Marušić Ivan — 449, 453
Marušić Srećko — 451
Maslovara Miloš — 70
Matаković M. Mijo — 144
Matančić Mato — 315
Matetić Vlado — 9
Matić Đuro — 130, 134, 156—157, 170, 448
Matijević Ivan — 150
Mavračić Nikola — 357
Medić Milan — 449
Medić Stane — 317, 463
Miculinić Predrag — 148
Mihajlović Danko (Stanko) — 386, 387
Mihaljević Marijan — 149
Mihić Mato — 79
Mikec Stjepan — 270
Mikšić Josip — 377
Mikulandi Pavao — 197
Mikuličić Mladen — 134
Milanović Dušan — 150
Milićević S. Borivoj — 18, 30, 268, 554
Milun Vjekoslav — 301
Minakov Ivan — 242
Minić Dušan — 237
Miočinović Dragan — 387
Miočinović Sava — 78, 421
Miošević Borislav — 114
Miščević Miloš — 387
Mišković Dušan — 174
Mitić D. — 437
Mitić Jovan — 235, 237, 241
Mlinarić Ivan — 285
Mohorić Bartol — 134
Montikov Nikola — 151
Mrak Viktor — 469, 472
Mraković Janko — 421
Mrkić Dragan — 86
Mrkonjić Milan — 377
Mrzljak Srećko — 134
Mutak Vladimir — 519
Mužić — 184

N

N. Mirko — 305
Nađ Kosta — 33
Nagari — 45
Navratil Mladen — 377
Negodić Roko — 136
Nikitović Đorđe — 136

O

Obradović Branko — 508
Obradović Milan — 223
Olivari Grga — 306
Omanović Mehmed — 331
Omazić Milutin — 78
Opačić Luka — 450

P

Pajić Dragan — 79, 421
Papić Nikola — 228 — 230, 239, 240
Parmač Stanko — 185
Pavičić Ivan — 11
Pavković — 180
Pavlica Mile — 129
Pavlica Miloš — 129
Pavlović Milan — 103, 284, 309, 324, 373, 519
Pavlović Milutin — 106, 418, 433
Pecotić Bogdan — 401
Pećarić Zdravko — 448
Pejnović — 427
Perić Nikola — 305
Peričić Romano — 80
Perišin S. Ivan — 274, 279, 298
Pencinger Rudolf — 463
Pešun Stjepan — 451
Peterfaj Slavko — 271, 272
Petljak Franjo — 270, 272
Petranović Branko — 151
Petrinović Branko — 452
Petrić Ilija — 387
Petrov Josip — 129
Petrović Dimitrije — 80
Petrović Mate — 490
Pezelj Đuka — 316, 317
Piljković Ante — 301
Pisačić Baro — 72
Pistotija Emilija Eugenio — 103
Pjevac Đuro — 421
Pleše Ivan — 224, 225, 227, 230, 231, 234, 452
Pleše Straho — 151
Pličić Stanko — 361
Počuča Milan — 448
Počuča Nikola — 174
Pokrajac Đuro — 148
Pokrajac Milka — 453
Polak Ante — 490
Polić Vladimir — 453

Popec Dragutin — 273
Posarić Vjekoslav — 377
Posavac — 442
Potkonjak Ilija — 452
Potočnjak Bero — 124
Predović Janko — 236
Prekaj Anton — 377
Premuž Pavao — 377
Prevendar Jože — 226, 236, 241
Prijić — 181
Prodanović Jova — 348
Prodanović Jovica — 348
Prodanović Stanko — 114
Prša Jure — 92
Puljak Matija — 327
Putak Marijan — 273

R

Radaković Ilija — 397, 562
Radaković Joso — 452
Radanović Đuro — 224, 225, 230, 232
Radišević Bogdana Đuro — 366
Radišić Milan — 100
Radojčić Branko — 237
Radošević Zvonko — 149
Radović Miloš — 447
Radović Pero — 151
Radula Anton — 450
Rađenović Mićo — 175, 452
Rađenović Pajo — 174
Rajović Rado — 114
Rajšić Dmitar — 173, 175
Rak Rudi — 425, 427, 465, 466
Rakić Đuro — 327
Ranaci Stjepan — 271, 272
Randić Artur — 92
Ranogajec Vlado — 317
Rašeta Jovo — 174
Rašeta Petar — 448
Rašeta Rade — 453
Rašeta Stevan — 129
Rašić Nikola — 371
Rašić Pero — 89
Ratković Pantelija — 142
Relić Branko — 89, 444
Revnik Josip — 173
Rid Oven (Reed Owen) — 503
Robić — 427
Rogić D. Živko — 205 — 206
Roguljić Drago — 301
Roksandić Stanko — 333
Romanović Petar — 579
Rončević Pero — 228, 231
Rudić Pero — 369
Runtas Anton — 377

S

Samardžić Mirko — 228
Santini Zvonimir — 180
Sečen Ivan — 387
Sekulić Anton — 450
Senjanović Arsen — 301
Sestrić Ivan — 327
Sinobad Đ. Branko — 298
Sirk Anton — 94—96
Skelin Ivo — 301
Skender Mato — 387
Skender Stjepan — 387
Skendžić Perica — 174
Skočilić Jože — 95—96, 124, 127, 162
Skunca Ivan — 453
Slatkov Ivana Oleg — 144
Slavo Skorupan — 384
Smetko Eduard — 70
Smoljenović Petra Nikola — 368
Spahić Salih — 361
Spišić Stevo — 70
Srzić Nikola — 274
Stanić Andre — 448
Stanić Dmitar — 150, 151
Stapar Damjan — 368, 371
Starešinić Slavko — 327
Stipanić Drago — 92
Stipanović Joso — 449
Stipanović Simo — 452
Stock Rudolf — 45
Stupar Bogdan — 136
Sudar — 316
Sukunda Đuro — 103
Surla Marko — 174
Sušanj Boro — 449
Svilokos Mirka Adam — 103
Svetlečić Mato — 271, 272
Svjetlečić Franjo — 317, 464

Š

Šakanović Halil — 79
Šakić Mićun — 93, 190—191
Šćetko — 89, 444
Šebalj Nikole Josip — 144
Šegan Milan — 134
Šepak — 269
Šepelj Jovo — 377
Šepetovec Milan — 466
Šerbula Milan — 364
Šević Đorđe — 387
Šibl Ivan — 9, 298
Šijan Nikola — 174
Škriljevski Georg — 327
Šmalc Veljko — 92
Šober Dragutin — 469

Šojat Milan — 175, 450
Šolc — 49
Šprem Josip — 387
Štajner Ivan — 377
Šteković Branko — 224, 225, 228, 229, 232, 233, 235, 236, 237, 241
Šteković Vujo — 226, 227, 232, 233, 238
Šterk Juraj — 327, 410
Štimac Ferdo — 148
Štimac Josip — 332
Štimac Matija — 151
Štir — 350
Štulić Dušan — 174
Šubašić Ivan — 110
Šuminec Stjepan — 387
Šumonja Miloš — 81, 100 205 — 206, 334, 381, 384, 387, 423
Šušnjić Dušan — 92

T

Tandarić Stjepan — 377
Tarabić Joco — 78, 501, 519
Tatalović Nikola — 449
Tepšić Dušan — 421
Tepšić Pero — 387
Tešija Antun — 269, 272
Teveli Dragutina Mihaljo — 144
Todorović Pavle — 465
Todorović Petar — 368
Togunjac Radislav — 451
Tojagić Milan — 190, 384
Tomac Petar — 490
Tomašić Marijan — 453
Tomić Milan — 114
Tomić Mile — 450
Tomić Vera — 387
Tomljenović B. — 172
Tomulić Ante — 103
Trbojević Gojko — 173
Trbojević Ljuban — 114
Trbojević Mile — 175
Trbović Gojko — 151
Trbović Mile — 450
Trbović Nikola — 148, 448
Trbović Rade — 451
Trdenić Ivan — 387
Trninić Milan — 421
Troha Anton — 451
Truta Ljubo — 556
Tumir Ladislav — 377
Turk Darinka — 451

U

Uzelac Gojko — 448

V

Varičak Vlada — 129
Vascarac Sulejman — 79
Veršić Ivan — 129
Vignjević Milutin — 265
Vincelj Bara — 70
Vinovrški Mijo — 377, 410
Višnjić Todor — 410
Vitas Gojko — 450
Vladić Petar — 88, 89, 445
Vladika Anton — 410
Vladušić Dušan — 181
Vlaisavljević Dušan — 95—96, 124, 162, 453
Vlasov — 32
Vodanović Metod — 448
Vojnović Mihajlo — 78, 421
Vojvodić Dimitrije — 98, 130, 134, 156 — 157, 170, 447
Volk — 316
Vranić Đuro — 151
Vrban Josip — 387
Vučić Bartolo — 72
Vučković Đuro — 453
Vučković Mile — 332
Vučković Miloš — 129
Vugrić Josip — 232
Vujić Mile Stjepan — 366
Vujičić Milan — 444
Vujnović Simo — 149
Vukadinović Ilija — 80
Vukadinović Jovo — 148
Vukadinović Pero — 465
Vukelić Ivan — 150, 451
Vukelić Perica — 174
Vukman Jure — 301
Vukmirović Milan — 173, 174
Vukmirović Vaso — 368, 371
Vukobratović Petar — 448
Vukojević Nikola — 274, 277
Vuković — 422
Vulje Ivan — 377

Z

Završki Branko — 377
Zdelar Franjo — 452
Zebić Janko — 78
Zebić Salko — 327
Zec Radovan — 173
Zlatić Lina — 305
Zmajlović Josip — 70
Zoretić Augustin — 92
Zorić Aleksa — 332
Zrnić Pero — 450

Ž

Žigić — 503, 514
Žigić Rade — 433
Žilec Stjepan — 387
Živić Mije Ivan — 144
Živković Simo — 332
Živujnović Savo — 387
Žiža Nikola — 231, 240, 242
Žunić Nikola — 377
Župetić Marko — 384
Žutić Stjepan — 410
Žužić Sakib — 331
Žužinjak Petar — 327

GEOGRAFSKI NAZIVI

A

Adžamovci (kod N. Gradiške) — 244, 254, 256
Amruševo (kod Samobora) — 186, 188, 386
Antunovac (kod Pakraca) — 244, 245, 563
Apotovac (kod Kalnika) — 577
Austrija — 35, 515, 559, 579
Avdić br. (kod Izačić-Grada) — 419

B

Babići (kod Slunja) — 373
Babin Kraj (kod Mazina) — 213
Babin Potok (G. i D., kod Vrhovina) — 65, 67, 77, 106, 127—130, 146, 147, 167, 172, 281, 418, 490, 492
Babina glav. (k. 1097, kod Udbine) — 208—212, 214, 215
Babina gora (pl.) — 108
Babina jama (izvor, kod Primišlja) — 406
Babino brdo (k. 131, kod Pitomače) — 570
Bačkovica (kod Bjelovara) — 564
Bačuga (G. i D., kod Petrinje) — 288, 374, 375, 434
Badljevina (kod Pakraca) — 35—37, 563, 564
Bair (kod Novske) — 532
Bajar (V. i M., šuma, kod Osijeka) — 343, 349, 353, 354
Bajići (kod Mazina) — 209, 210, 213
Bakar — 159, 163, 416, 417
Bakšaiš (kod Bihaća) — 105
Balačko brdo (kod Zvečeva) — 38
Baljevac (kod L. P. Sela) — 105, 171, 366, 495
Banija — 65, 77, 130, 374, 404, 419, 420, 437, 496, 504, 417—519
Bankovci (kod Sl. Požege) — 36
Banova Jaruga (kod Kutine) — 13—15, 22—32, 34, 49, 109, 245, 249, 252, 253, 256—259, 261, 262, 264, 268—273, 476—479, 482, 497, 504 509, 511, 512, 519, 531—533, 543—552, 563
Banja Luka — 516
Bar — 392, 555
Barč (u Mađarskoj) — 34, 107, 335
Bari — 503
Barilović (kod Karlovca) — 86, 406, 407, 414, 517
Barkovići (kod Jastrebarskog) — 164
Bastaji (V. i M., kod Grubišnog Polja) — 34, 107, 111
Baška Voda (kod Makarske) — 179, 278, 279
Baške Oštarije (kod Gospića) — 183, 393
Bazova gl. (k. 772, kod Sl. Požege) — 39, 40, 42, 43
Beč — 510
Bedenik (kod Bjelovara) — 477
Bednja (r., kod Varaždina) — 260
Begović (kod Gospića) — 217, 219
Beketinec (kod Varaždina) — 576, 578, 579
Bekteže (kod Kutjeva) — 44, 45
Bela krajina — 497, 516
Beli Manastir — 346
Belo Selo (kod Fužina) — 162
Benkovac — 66, 150, 179
Beograd — 19—21, 79, 110, 149, 229, 233, 240, 241, 244—248, 250—256, 293, 416, 421, 428, 444, 484, 492, 497, 503, 506, 507, 508, 519, 525, 531, 532, 534, 536—541, 543
Berek (kod Bjelovara) — 477, 504
Bihać — 14, 64, 65—67, 77, 79, 105, 130, 157, 206, 214, 216, 219, 227,

233, 235, 236, 238, 239, 241, 281, 289, 302, 330, 374, 402, 406, 418—420, 435, 439, 444, 446, 490, 495—501, 504, 513—516, 535, 537, 538
Bijela (kod Daruvara) — 41, 42, 49, 109
Bijela Stijena (kod Okučana) — 110
Bijele Vode (kod Gline) — 376, 420
Bijelo Brdo (kod Osijeka) — 343—346, 349, 350
Bijelo Polje (kod Mostara) — 135
Bil. Novo Selo (kod Gospića) — 217—219
Bilaj (kog Gospića) — 146, 217—219, 398
Bilo (k. 264, kod Bjelovara) — 571, 572
Bilo (k. 267, kod Bielovara) — 571, 572
Bilo (k. 830, kod Voćina) — 47
Bilo-gora (pl.) — 32—34, 41, 53, 112, 114, 286, 294, 312, 476, 482, 568, 569
Bilje (kod Osijeka) — 344, 347, 350
Biljevina (kod Lič. Jesenice) — 323
Biograd na Moru — 66, 136, 179, 277
Bistra (G. i D.) — 68
Bistrica (kod Podr. Slatine) — 480
Biškupci (kod Sl. Požege) — 36, 37, 49
Biškupići (kod Brinja) — 359, 360
Bizovac (kod Osijeka) — 340, 341
Bjela strana (br., kod Kostajnice) — 99
Bjelobaba (kod Udbine) — 208, 209, 214
Bjelo br. (kod Primišlja) — 518
Bjelo Polje (kod T. Korenice) — 177
Bjelobrci (kod Primišlja) — 406
Bjelovar — 14, 22—25, 27, 28, 30, 33, 107, 203, 259, 261, 264, 266, 310, 312, 459, 463, 467, 477, 489, 490, 528, 564, 571—574, 578
Blagaj (kod Slunja) — 408
Blatnica (potok, kod Karlovca) — 60, 61
Blatno jezero — 31, 32
Blatuša (kod Vrginmosta) — 288
Blinjski Kut (kod Siska) — 542
Bliznica (k. 448, kod Slunja) — 371
Bobići (kod Otočca) — 280, 282, 356
Bobotski kanal (kod Osijeka) — 341
Bodegraji (kod Okučana) — 252
Bogaz (kod Grubišnog Polja) — 482
Bokanjac (kod Zadra) — 207
Bokšić (kod Našica) — 32
Bolfan (kod Koprivnice) — 575
Bolman (kod Belog Manastira) — 336
Boljun (kod Pazina) — 556
Borićevac (kod Lapca) — 207, 212
Borisov salaš (kod Daruvara) — 479
Borki (D., Srd., i G., kod Daruvara) — 41—43, 49, 109, 111
Borojevići (kod Kostajnice — 538
Borongaj (kod Zagreba) — 26, 29, 268, 271, 512, 544, 547, 550
Borovac (kod Okučana) — 245, 247, 250, 253, 254, 531, 533
Borovo — 344, 349
Borut (kod Pazina) — 556
Bosanci (kod Gen. Stola) — 520, 521
Bosanska krajina — 302, 513
Bosanska Krupa — 398, 500, 516, 523
Bosanski Novi — 14, 227, 233, 235 236, 238, 239, 241, 413, 516, 518, 534—538, 541, 542
Bosansko Grahovo — 276—278, 303
Bosiljevo — 520—522
Bosna — 32, 35, 302, 304
Bošt (deo Ogulina) — 120
Botinovec (kod Koprivnice) — 424
Božjakovina (kod Zagreba) — 22, 26, 28
Bratina (kod Pisarovine) — 58, 190, 325, 326, 383
Bratuljevci (kod Sl.Požege) — 36
Brckovljani (kod Dugog Sela) — 22
Brđani (kod Bos. Novog) — 237, 542
Brekinjska (kod Daruvara) — 564
Brekovica (kod Bihaća) — 420, 495, 498—500, 515, 518
Brestača (kod Novske) — 245, 247, 249, 256
Brestovac (kod Garešnice) — 266, 268, 316, 469, 479
Brezina (predio, kod Pisarovine) — 101
Brezno (kod Brinja) — 159, 160, 162
Brezov Most (kod Križevaca) — 286

Brezova Glava (kod Karlovca) — 414
Brezovac (kod Novske) — 532
Brezovac (kod Srba) — 210, 213
Brezovača (šuma, kod Sunje) — 99
Brezovica (kod Zagreba) — 56, 58, 72, 101, 143, 239, 383
Brezovljani (kod Bjelovara) — 24, 27
Brezovo polje (predio, kod Bučja) — 42
Brezula (kod Sl. Bistrice) — 579
Brinje (kod Ogulina) — 120, 157, 159, 162, 163, 280—282, 307, 356—364, 446, 505—508
Brlog (kod Otočca) — 446
Brnjeuška (kod Gline) — 375
Broćanac (kod Širokog Brijega) — 10, 511, 512
Brod-Moravice — 120
Brod na Kupi — 399, 522
Brotnja (kod D. Lapca) — 136, 210, 213
Brseč (kod Plomina) — 556
Brusnik (kod Pakraca) — 41
Brušane (kod Gospića) — 219
Bruvno (kod Gračaca) — 210, 214, 215
Brzaja (kod Grubišnog Polja) — 482, 567, 569, 570
Bubanj (kod Grubišnog Polja) — 482, 569
Bučica (Donja i Gornja, kod Gline) — 83
Bučje (kod Pakraca) — 38
Bučko Kamensko — vidi Kamenska (kod Bučja)
Budim (kod Voćina) — 39
Budimpešta — 31
Budina kosa (k. 928, kod T. Korenice) — 132
Budrovci (kod Jastrebarskog) — 163—165, 380, 381
Budvaj (kod Valpova) — 336
Bugarska — 426
Buje — 121
Bukovica (Nova i G., kod Podr. Slatine) — 255, 479, 480
Bulinac (kod Bjelovara) — 462, 477, 564
Buna (potok) — 473
Buna (M. i V., kod V. Gorice) — 75, 473
Bunić (kod T. Korenice) — 105, 130—132, 146, 148, 149, 172
Busovača — 500
Buševac (kod V. Gorice) — 239, 473, 538
Buševića Blatna (kod Bos. Krupe) — 537
Buzet — 556
Buzin (kod Zagreba) — 72—75

C

Cabdin (kod Jastrebarskog) — 236, 237
Cabuna (kod Podr. Slatine) — 480, 528
Caginec (kod Ivanić-Grada) — 261
Caprag — 14, 434, 518
Carevdar (kod Križevaca) — 262, 573, 577
Carska kuća (k. 924, kod Brinja) — 505
Cazin — 79, 106, 419, 519
Celinac (kod Ivanić-Grada) — 262
Celovec — 579
Celje — 528
Cerovac (kod Osijeka) — 341
Cerovac (kod Karlovca) — 414, 513
Cerovita gl. (k. 366, kod Slunja) — 406, 408, 409, 512
Cesarov kamen (k. 552, kod L. P. Sela) — 321—323, 365—367, 419
Cetingrad — 290, 435
Cikošev salaš (kod Daruvara) — 479
Cikote (kod Bučja) — 42
Cim (kod Mostara) — 135
Cipelovac (k. 817, kod Sl. Požege) — 39, 40
Cirkvena (kod Bjelovara) — 22, 24, 27, 260, 264
Cremušina (kod Daruvara) — 482, 567
Cres (o.) — 397, 417, 555
Cres (na o. Cresu) — 555
Crikvenica — 119, 157—159, 416, 417
Crna jaruga (potok) — 480
Crna Mlaka (kod Jastrebarskog) — 61
Crna Vlast (kod Vrhovina) — 127—129, 146, 147, 150, 167, 168, 170
Crni Dabar (kod Gospića) — 399
Crni vrh (k. 786, kod Gospića) — 219
Crni vrh (k. 936, kod Otočca) — 282
Cvetkovec (kod Koprivnice) — 26, 28
Cvitović (kod Slunja) — 408

Č

Čabar (kod Prezida) — 399, 522
Čačinci (kod Našica) — 247—249, 255, 497
Čađavac (kod Bjelovara) — 564
Čađavica (kod Bos. Novog) — 233, 535, 538
Čađavica (kod D. Miholjca) — 34, 107
Čaglin (kod Vetova) — 32, 44, 45
Čakovec — 14, 425, 427, 429, 430, 466, 578
Čanak (kod Ramljana) — 67, 132, 146
Čanković Selo (kod Udbine) — 96
Čardak (k. 411, kod Slunja) — 372
Čardak (k. 789, kod Otočca) — 129
Čargovec (kod Varaždina) — 576
Častinjak (šuma, kod Karlovca) — 60
Čatrnja (kod Plitvičkih Jezera) — 172, 511
Čavnik (kod Bihaća) — 105, 106
Čazma — 205, 310, 475—477, 502, 511, 578
Čelopek (trig. 528, kod Plitvičkih Jezera) — 67, 105, 321—323, 366—368, 419, 510
Čemernica — 526, 528
Češljakovci (kod Sl. Požege) — 39—41
Čiče (N. i St., kod V. Gorice) — 474
Čikola (r.) — 303
Čojluk (kod Udbine) — 208
Čorkova Uvala (kod Vrhovina) — 323
Črešnjevica (kod Đurđevca) — 570
Crnec (kod Ivanić-Grada) — 544, 551
Crni Kal (S. Sergie, kod Trsta) — 556
Crnkovec (kod Zagreba) — 260
Crnomelj — 399
Čudin klanac (k. 828, kod Vrhovina) — 127, 128, 167, 171—173, 281, 399, 419, 502
Čuići (kod Slunja) — 371
Čujića Krčevina (kod T. Korenice) — 173
Čukur (M. i V., kod Kostajnice) — 540
Čulinec (kod Zagreba) — 269, 544, 551, 552

Ć

Ćeralije (kod Podr. Slatine) — 49, 108, 109, 479
Ćukovec (kod Koprivnice) — 259, 260, 263, 267

D

D. Kupčina (kod Pisarovine) — 60, 74, 106, 142, 236, 325—327, 491
D. Meljani (kod Podr. Slatine) — 480
D. Velika (kod Križevaca) — 573
D. Visočka (kod Primišlja) — 520
Dabar (kod Otočca — 77, 106, 167, 280—283, 356—358, 492, 502, 505
Dabrina (kod Gline) — 376
Dalmacija — 65, 66, 89, 92, 130, 444
Dalj (kod Vukovara — 343, 344, 349
Darda — 346, 350
Darići (kod Jastrebarskog — 381
Daruvar — 31, 32, 35, 39, 41, 42, 46, 49, 50, 53, 108—111, 317, 463, 478, 479, 563—565
Daruvarska kotlina — 50, 51, 477, 507
Deanovec (kod Ivanić-Grada) — 25—27, 261, 262, 270, 271, 540, 543, 546, 547, 549—552
Debela gl. (brdo, kod Slunja — 409
Debela kosa (kod Tušilovića) — 521
Debelo Brdo (kod Titove Korenice — 130—132, 146, 147, 167, 168
Debeljača (trig. 777, kod Lapca) — 206
Delnice (kod Kočevja) — 399
Demić (kod Gline) — 376
Derin Gaj (kod Gospića) — 216
Desinec (kod Jastrebarskog) — 61, 230, 237
Desmerice (kod Ogulina) — 160
Devići (kod Primišlja) — 406
Dežanovac (kod Daruvara) — 563—565
Dilj (pl.) — 35, 44, 45, 46, 108
Dinjevac (kod Pitomače) — 571
Divoselo (kod Gospića) — 217, 220
Divuša (kod Bos. Novog) — 227, 239, 241
Dnopolje (kod Lapca) — 217, 398
Dobra (r.) — 518—521
Dobra voda (potok, kod Kutjeva) — 44

Dobretin (G. i D., kod Bos. Novog) — 225, 227, 241, 534, 536
Dobrovac (kod Pakraca) — 250
Doljani (kod D. Lapca) — 136, 207, 215
Doljanovac (kod Sl. Požege) — 41, 42
Domaje (kod Koprivnice) — 575
Donja Suvaja — vidi Suvja (D. i G., kod Srba)
Donjara (kod Križevaca) — 264, 577
Donji Grad (kod Osijeka) — 353
Donji Karin (kod Benkovca) — 135
Donji Lapac — vidi Lapac (D. i G.)
Donji Miholjac — 32, 107
Draga (kod Sl. Požege) — 36
Draganići (kod Karlovca) — 56, 58, 61, 143, 163, 164, 240, 242, 380, 381, 496, 518, 542, 544
Draganićka šuma (kod Jastrebarskog) — 165
Draganovac — 574
Dragotina (kod Gline) — 376, 420
Drava (r.) — 14, 31, 107, 335—340, 342—347, 349, 350, 353—355, 426, 427, 462, 482, 500, 509, 526, 527, 554
Dravograd — 579
Draženovići (kod Brinja) — 359, 360
Drenova gl. (k. 614, kod Lapca) — 212
Drenovac (kod Gline) — 420
Drenovec (kod Varaždi. Toplica) — 286, 577
Drežnica (G., D., i Sr., kod Ogulina) — 67, 159, 160, 162
Drežnik (kod Samobora) — 188
Drežnik-Grad (kod Plitvičkih Jezera) — 65, 104, 321, 324, 356, 368, 369, 419, 435, 493, 502, 510, 511
Drniš — 66, 275, 277, 279, 392
Drvar — 277, 278, 303
Dubci (kod Makarske) — 279
Dubica — 19, 21, 77, 223—225, 230, 231
Duboka r. (kod Voćina) — 37, 39
Duboko (predio, kod Udbine) — 97, 130, 132, 133
Dubranec (kod V. Gorice) — 75, 76
Dubrava (kod Garešnice) — 201
Dubrava (predio, kod Gospića) — 217, 219
Dubrava (kod Ivanić-Grada) — 259
Dubrave (predio, kod Voćina) — 39
Dubrave (D. i G., kod Gen. Stola) — 230, 518
Dubrovnik — 66, 275, 301, 306, 392, 497, 501, 555
Duga Gora (kod D. Perjasice) — 521
Duga greda (k. 264, kod Bjelovara) — 572
Duga Resa — 518
Duga Rijeka (kod Koprivnice) — 573, 575, 576
Dugačka kosa (kod Virovitice) — 568
Dugački Lug (kod Podr. Slatine) — 480
Dugarica (k. 782, kod Otočca) — 282
Dugi br. (kod Bjelovara) — 571
Dugi Dol (kod Karlovca) — 414
Dugo Selo (kod Zagreba) — 14, 15, 19, 22—30, 79, 238, 241, 262, 263, 270, 273, 489, 512, 534, 536, 538, 543, 546, 548, 552
Duhovi (kod Garešnice) — 244
Dulepski potok (kod Ivanić-Grada) — 261
Dumlije (kod Pisarovine) — 102
Dumovići — 512
Dunav (r.) — 335, 342, 344, 349
Duzluk (kod Orahovice) — 47
Dužica (kod Lekenika) — 553
Dvor na Uni (kod Bos. Novog) — 229, 438, 534, 535

Đ

Đakovo — 32, 243
Đekića brdo (kod D. Perjasice) — 521
Đolta (kod Virovitice) — 568, 571
Đulavec (sada Miokovićevo) — 40, 41, 44, 477, 479
Đurđevac (kod Koprivnice) — 458, 463, 578
Đuretina (kod Virovitice) — 554

E

Ernestinovo (kod Osijeka) — 341

F

Feričanci (kod Našica) — 32, 34, 248
Fram (kod Sl. Bistrice) — 579

Frkašić (G. i D., kod Titove Korenice) — 128, 175, 491, 495
Fundakov vrh (kod T. Korenice) — 131, 132
Fužine (kod Delnica) — 416, 417

G

G. Greda (kod Ivanić-Grada) — 261
G. Vrhovci (kod Slav. Požege) — 37, 39, 48, 49, 252, 254
Gacka dolina — 128, 168, 280, 281, 358, 418—420, 495, 502, 505
Gaćeško (kod Perjasice) — 229
Gaj (k. 148, kod Daruvara) — 478, 479
Gaj (kod Pakraca) — 244, 250, 563
Gakovo (kod Grubišnog Polja) — 114, 115, 479
Garešnica (kod Kutine) — 32, 33, 201, 245, 266, 268, 312, 459, 465, 477, 478, 479, 552, 563
Gata (G. i D., kod Plitvičkih Jezera) — 419
Gazije (kod Orahovice) — 47
Generalski Stol — 14, 56, 158, 229, 230, 365, 366, 399, 403, 408, 413, 414, 446, 491, 497, 514, 515, 517, 518, 520
Gladna brda (kod Slunja) — 512
Glavace (kod Otočca) — 282, 357, 505
Glavica (brdo, kod Jezerana) — 362
Glavica (kod Vinice) — 521
Glavica (k. 416, kod Slunja) — 406, 408, 409
Glavica (trig. 506, kod Zvečeva) — 38, 40
Glibodol Dabarski (kod Lič. Jesenice) — 282, 283, 358
Glina — 288, 374—376, 379, 419, 420, 498, 499, 501, 502, 528
Glina (r.) — 375, 376
Glinsko Novo Selo — 375
Globočec (kod Koprivnice) — 575
Glovančina kanal (kod Osijeka) — 341
Glumačka gl. (k. 394, kod Slunja) — 406, 409, 512
Gnjilovac (kod Cazina) — 67, 519
Godinjak (kod N. Gradiške) — 244
Golo brdo (k. 223, kod Virovitice) — 531, 568
Golubić (kod Bihaća) — 514
Golubinjak (kod Daruvara) — 479
Gomirje (kod Ogulina) — 158
Gora (kod Petrinje) — 83, 374, 375, 438
Goranci (kod Mostara) — 10
Gorica — 119, 524
Gorica (kod Pisarovine) — 382, 383
Gorica (predio, kod Udbine) — 133
Gorička (kod Bos. Novog) — 236
Gornja Kovačica (kod Bjelovara) — 477, 564—566
Gornje Jelenje (kod Rijeke) — 119, 417, 447
Gornje Sredice (kod Križevaca) — 577
Gornji kraj (kod Brinja) — 159, 163
Gornji Križ (kod Koprivnice) — 573
Gorski kotar — 119, 413, 416, 490, 506, 517, 518
Gospić — 64—66, 119, 128, 157, 167, 206, 215, 217—219, 398, 420, 446, 489, 490, 515, 528
Graberje (kod Gline) — 376, 498
Grabik (kod Osijeka) — 340
Graboštani (kod Kostajnice) — 99, 100
Grabovac (kod Drežnik-Grada) — 322, 369, 370, 511
Grabovac (kod Novske) — 531
Grabovnica (kod Čazme) — 265
Grabušić (kod T. Korenice) — 177
Gračac — 147, 206, 215—217, 303, 306
Gradac (M. i V., kod Gline) — 376
Gradac (kod Kutjeva) — 44, 45
Gradac (kod Metkovića) — 135, 136
Gradec (kod Pisarovine) — 78
Gradec (kod Ivanić-Grada) — 23, 24, 58, 59, 259, 262, 263
Gradići (kod V. Gorice) — 69
Gradina (k. 622, kod Mostara) — 10
Gradina (brdo, kod Virovitice) — 568, 572
Gradišće (k. 258, kod Bosiljeva) — 521, 522
Gradište (kod Kutjeva) — 45, 111
Grčka — 500
Grđevica (kod Bučja) — 40
Greda (kod Turopolja) — 518
Grmeč (pl.) — 14
Grobničko polje (kod Rijeke) — 446, 447
Grobinština (predio, kod Rijeke) — 159, 160
Grubišno Polje (kod Daruvara) — 107, 108, 111, 476, 477, 479, 482, 565

Gruda (kod Dubrovnika) — 277
Gudci (kod V. Gorice) — 76
Gušće (kod Siska) — 77

H

Hađer (kod Gline) — 375, 376
Haljeva šuma (kod Belog Manastira) — 337
Hampovica (kod Đurđevca) — 572
Haršanj (trig. 262, kod Pitomače) — 569
Hasan Breg (kod Pisarovine) — 58, 101, 102, 382, 383
Hercegovac (kod Daruvara) — 33, 34, 267, 268, 476, 477, 482, 564
Hercegovina — 396
Hinić (kod Turjanskog) — 168
Homoljac (kod Titove Korenice) — 128, 130, 131, 146
Homoljačko polje (kod T. Korenice) — 131
Horvati (kod Samobora) — 19, 21, 68, 226, 241, 242, 542
Horvatovec (kod Varaždi. Toplica) — 576
Hrastovac (G. i D., kod Kostajnice) — 99, 100, 225, 228, 230, 232—234, 237, 238, 538, 542, 564
Hrastovac (šuma, kod Kostajnice) — 100
Hrašće (kod Zagreba) — 20, 72—76, 544
Hrsino (kod Bosiljeva) — 521
Hrsovo (kod Bjelovara) — 27
Hruščica (kod Zagreba) — 263
Hrvatska — 491, 492, 503
Hrvatski Leskovac (kod Zagreba) — 14, 19, 68, 239, 240, 242
Hrvatsko primorje — 120, 159, 396 399, 413, 416
Hudi Bitek (kod Zagreba) — 72
Hudovljani (kod Koprivnice) — 574
Hum (kod Voćina) — 39, 46, 479

I

Ičići (kod Opatije) — 556
Igalo — 306
Igrane (kod Makarske) — 135, 279
Ilić (kod Mostara) — 135
Ilića k. (k. 1229, kod Lapca) — 206, 208
Ilirska Bistrica — 559
Ilova (r.) — 268
Imotski — 10, 275, 276, 279, 392
Imsovci (kod Daruvara) — 564
Istra — 64, 67, 119—121, 123, 413, 414, 506, 513, 555
Italija — 119, 497, 501, 502
Ivančec (kod Koprivnice) — 575
Ivanec (kod Kalnika) — 313, 553, 577, 578 579
Ivanica (kod Trebinja) — 306
Ivanić-Grad — 13, 29, 238, 261, 264, 269, 272, 310, 502, 537, 540, 541, 543, 545, 548—551
Ivanov vrh (k. 1093, kod Udbine) — 207, 208, 210—212
Ivanova str. (k. 255, kod Križevaca) — 577
Ivanovo Selo (kod Daruvara) — 34
Ivanska (kod Bjelovara) — 504
Ivanščica (pl.) — 15
Ivanja Reka (kod Zagreba) — 263
Ivanjska (kod Bos. Krupe) — 234
Ivčevića kosa (predio, kod Korenice) — 131
Izačić-Grad — 365, 419, 420, 510
Izačić Selo (kod L. P. Sela) — 366

J

Jablanac (kod Karlobaga) — 220
Jabučeta (kod Đurđevca) — 572
Jabučnica (predio, kod Bjelovara) — 572
Jabuka (Almoš, kod Osijeka) — 344
Jagnjedovac — 574
Jagodnjak (kod Belog Manastira) — 336—338
Jaića vrh (k. 729, kod Gospića) — 217
Jakopovec (kod Varaždina) — 573, 576
Jakšići (kod Sl. Požege) — 415, 478
Jalžabet (kod Varaždina) — 263, 576
Jalžabetina (kod Podr. Slatine) — 480
Jamarica (kod Novske) — 245, 249, 255
Jambrešić (kod Jastrebarskog) — 190
Jame (kod Gline) —375
Jamnica (kod Pisarovine) — 60, 382
Jamnička Kiselica (kod Pisarovine) — 78
Jamnička Velika (kod Pisarovine) — 190, 382

Jankovac (k. 383, kod Bihaća) — 500
Jankovac (kod Sl. Drenovca) — 40, 42—44, 253
Jankovića vrh (trig. 1254, kod Lapca) — 216
Janja-Lipa (kod Pakraca) — 249
Jarica (predio, kod Samobora) — 188, 190
Jasenica (kod Novigrada) — 209
Jasenovac — 533
Jasenovača (M. i V., kod Daruvara) — 566
Jaska (Jastrebarsko) — 56, 61, 230, 236, 237, 385, 518
Jastrebinka (trig. 1139) — 10
Javornik (predio, kod Bos. Novog) — 534
Javorovac (predio, kod V. Pisanice) — 567, 569
Javorovica (predio, kod Bučja) — 42, 43
Jazbina (kod Krapine) — 579
Jemaruša (k. 1114, kod Lapca) — 213
Jerovec (kod Ptuja) — 579
Jesenovac (kod Koprivnice) — 575
Ješevica (predio, kod Jastrebarskog) — 165
Jezerane (kod Brinja) — 120, 157—159, 162, 163, 280—282, 307, 356—363, 446, 505, 506
Jezerce (kod Plitvičkih Jezera) — 173, 322, 419
Jezero (kod Bihaća) — 502
Josipdol — 77, 361, 362, 365, 399, 413, 435, 446, 491, 508, 515, 518, 520
Josipovac (kod Osijeka) — 340—342, 353, 355
Jošane (G. i D., kod Udbine) — 132, 133, 146, 147, 211, 212
Jovac (kod Sl. Požege) — 39, 40, 42, 43, 46
Jovčići (kod Gline) — 376
Jukinac (kod Gline) — 420
Juriša (kod Pisarovine) — 58, 101
Jurišina metla (k. 1164, kod Turjanskog) — 168
Jurjevac (k. 219, kod Karlovca) — 518

K

Kajgana (kod Daruvara) — 266, 268
Kalnik — 15, 263, 284, 285, 286, 310, 311, 313, 317, 318, 424, 457, 460, 465, 466, 509, 553, 577, 578
Kalje (kod Samobora) — 78
Kameničko Podgorje (kod Ptuja) — 579
Kamenska (kod Sl. Požege) — 35—37, 43, 47, 49—51, 108—110
Kamenski Šušnjari (kod Sl. Požege) — 38, 47—50
Kamenski Vučjak (kod Sl. Požege) — 37, 39, 40, 47—50
Kamensko (V. i M., kod D. Lapca) — 97, 398
Kamensko (kod Karlovca) — 233
Kamenjak (kod Delnica) — 417, 446, 447
Kamenjuša (kod Gospića) — 217, 220
Kandić (kod Udbine) — 212, 214, 216
Kaniška Iva (kod Garešnice) — 552
Kantarovci (kod Sl. Požege) — 49
Kapela (kod Varaždi. Toplica) — 572, 573, 576
Kapela (pl.) — 177, 526
Kapela (trig. 1092, kod Jezerana) — 120, 162, 362, 505
Kapovac (tt 792, kod Kutjeva) — 37—40
Kaptol (kod Sl. Požege) — 35—38, 40, 41, 44
Karašica (kod Valpova) — 337, 339—342
Karin (D. i G., kod Benkovca) — 66, 302, 304
Karlobag (kod Gospića) — 183, 220, 304, 306, 392, 393, 399
Karlovac — 14, 19, 20, 55—60, 65, 78, 104, 105, 119, 123, 142—144, 157—159, 163, 164, 226, 228, 230, 237, 239—242, 281, 325, 365, 380, 381, 385, 403, 406, 408, 409, 413, 414, 418, 420, 434, 435, 488, 489, 491, 496—498, 500—502, 504, 508—512, 515—523, 526—528, 542, 544
Kastav — 118, 119, 121
Kaštelanec (kod Varaždi. Toplica) — 576
Kat. Selišće (kod Ivanić-Grada) — 25, 264
Katić (kod D. Dubrava) — 518
Katići (kod Slunja) — 373
Katinac (potok) — 481
Kegljevac (kod Bjelovara) — 571
Keić (kod Gen. Stola) — 229
Kekova kota (k. 242, kod Virovitice) — 568
Kepčije (kod Bos. Novog) — 236
Keserovac (predio, kod Gospića) — 219

Kihalac (kod Gline) — 375
Kik (trig. 571, kod Daruvara) — 479
Kinjačka (kod Siska) — 227
Kiselica (kanal, kod Virovitice) — 480
Kiselica (kod Pisarovine) — 74
Kladare (kod Pitomače) — 571
Klade (k. 1108, kod Lapca) — 216
Klana (kod Rijeke) — 446, 447, 556, 559
Klanac (brdo, kod Turjanskog) — 132, 168
Klapavica (kod Gračaca) — 210, 211, 215, 398
Klasnić (D. i G., kod Gline) — 376, 437
Klašnica (kod Titove Korenice) — 128
Klašnica (trig. 455, kod Plaškog) — 322
Klenovača (trig. 483, kod Slunja) — 370
Klinča Selo (kod Samobora) — 188, 385, 386
Klipinka (trig. 444, kod Slunja) — 414, 514, 515, 520
Klisa (kod Voćina) — 46, 48
Klobuk (kod Ljubuškog) — 10
Klokočevac (kod Daruvara) — 28, 267, 268
Klokočica (k. 743, kod Sl. Požege) — 46
Kloštar (kod Virovitice) — 107, 477, 482, 569, 571
Kloštar Ivanić (kod Ivanić-Grada) — 28, 259
Kneja (predio, kod Jastrebarskog) — 166, 325, 326
Knežak (Fontana, kod Ilirske Bistrice) — 559
Kneževa voda (kod Zvečeva) — 37, 39, 40, 42
Knin — 66, 275—279, 301—303, 306, 527, 528
Kninsko polje — 207, 210
Kočevje — 399
Kolarić (kod Vojnića) — 290
Kolečajsko (brdo, kod D. Dubrava) — 521
Kolovrat (predio, kod Karlovca) — 518
Komarovac (kod Sl. Požege) — 37
Kometnik (kod Voćina) — 46, 47
Kompator (kod Ivanić-Grada) — 25, 264
Končanica (kod Daruvara) — 34, 317, 463, 565
Kondrić (kod Đakova) — 243
Konjsko (kod Gospića) — 131, 393
Konjkovsko (kod Jastrebarskog) — 381
Kopačevo (kod Osijeka) — 346, 347
Koprivnato br. (kod Sl. Drenovca) — 42, 43
Koprivnička Reka — 285, 577
Koprivnica — 14, 15, 21, 22, 23, 24, 26, 28, 31, 259, 260, 262—264, 266, 286, 415, 508, 511, 517, 531, 553, 573—575, 577
Korana (r.) — 67, 369, 406—408, 488, 489, 493, 517, 518, 520, 521
Koranski Brijeg (kod Karlovca) — 518
Korčula (o.) — 277, 527, 528
Kordun — 56, 65, 77, 104, 130, 172, 177, 488—491, 494, 497, 512, 513, 516—518
Korenica (sada Titova Korenica) — 65, 67, 128, 132, 136, 172, 212, 398, 418, 419, 489
Koreničani (kod Daruvara) — 111
Koreničke Kapela (kod T. Korenice) — 172, 323
Koreničke kotlina — 65, 172
Korija (kod Virovitice) — 568, 570
Korita (predio, kod T. Korenice) — 132
Korlati (predio, kod Zvečeva) — 49
Kosa (k. 922, kod Korenice) — 131
Kosovac (kod Okučana) — 257
Kosovo — 555
Kosovo (brdo, kod Slunja) — 372, 373
Kostajnica — 14, 20, 21, 65, 77, 98, 99, 105, 225, 227—230, 232—235, 239, 241, 418, 438, 492, 504, 534—540
Kostajnički Majur — 99
Kostreši (kod Sunje) — 21, 224
Košted (k. 665, kod Sl. Požege) — 48
Kotoriba (kod Čakoveca) — 14
Koturić (kod Bučja) — 47
Kovačevac (kod Pisarovine) — 327
Kovačevići (kod Mazina) — 209, 210, 214
Kozaperovica (kod Gline) — 376
Kozara (pl.) — 14
Kozarica (kod Novske) — 249
Kozja draga (k. 903, kod Udbine) — 207
Kozjan (kod T. Korenice) — 132, 446
Kozminci (kod Ptuja) — 579
Kraguj (kod Pakraca) — 41
Krali (kod Ptuja) — 579

Kralje (kod Bihaća) — 105
Kraljevčani (kod Gline) — 376
Kraljevec (kod Zagreba) — 20, 21, 240, 241, 269, 271, 382, 383, 536, 537, 539, 543, 545—547
Kraljevica — 416, 417
Kramarići (kod Pisarovine) — 74, 190
Krapan (kod Labina) — 556
Krapina — 68, 483, 484
Krapinske Toplice — 68
Kras — 119, 120
Krašić (kod Jastrebarskog) — 120
Kravarsko (kod V. Gorice) — 75, 473, 474
Krbava — 129
Krbavica (kod Titove Korenice) — 130, 132, 172, 193
Krbavska dolina — 157, 171
Krbavsko polje — 65, 66, 97, 98, 133, 179, 398
Krčevina (predio, kod Jastrebarskog) — 61
Krčevo (kod Kostajnice) — 99, 542
Kremen (trig. 1591, kod Mazina) — 210, 214, 216
Krišpolje (kod Brinja) — 162, 307, 357—360, 363, 364, 505, 506
Krivaj (kod Novske) — 245, 249
Krivaj (pust., kod Sl. Požege) — 36
Krivaja (kod Garešnice) — 476, 477
Krivi Put (kod Senja) — 120, 163
Križ (kod Ivanić-Grada) — 259, 262, 271, 475—477, 540, 541, 543, 547, 551, 552
Križevci — 14, 26, 27, 28, 259—264, 285—287, 490, 553, 573, 577
Krk (o.) — 416
Krka (r.) — 303
Krnića gl. (trig. 367, kod Slunja) — 408
Krndija (pl.) — 42, 44, 46, 108
Krnjak (kod Vojnića) — 290, 366, 408, 517
Krnjakov vrh (k. 540, kod Plitvičkih Jezera) — 321—323, 367, 368
Kruševo (kod Sl. Požege) — 38, 48, 49
Kuće (kod Zagreba) — 539, 542, 550
Kučište (kod Orebića) — 277
Kuk (trig. 1172, kod Lapca) — 133, 209, 398
Kukići (kod Primišlja) — 408, 409
Kukunjevac (kod Pakraca) — 250, 478
Kukuruzari (kod Kostajnice) — 536, 539
Kula Bisovača — 515
Kuljani (kod Dobrljina) — 229, 238
Kupa (r.) — 56—58, 143, 326, 327, 491, 519—521
Kupčina (kod Jastrebarskog) — 78
Kupčina (r.) — 60, 61, 164—166, 325—327
Kupčinska šuma (kod Jastrebarskog) — 60, 165, 242
Kupčinsko polje (kod Pisarovine) — 325
Kupinec (kod Samobora) — 186, 189, 190, 385, 386
Kurije (k. 242, kod Karlovca) — 520
Kurjak (kod Udbine) — 133
Kurjevac (trig. 429, kod Primišlja) — 406—409
Kuselj (kod Vrhovina) — 323
Kutina — 30, 258, 311, 459
Kutjevo (kod Sl. Požege) — 38, 39, 41, 44—47, 108, 112, 415
Kuzma (kod Voćina) — 37, 44

L

Labin — 556
Ladimirevci (kod Valpova) — 339—342
Ladislav — 477
Lađevac (kod Okučana) — 247, 250, 251, 253—256, 512
Lakronštajnova pst. (pustara, kod Osijeka) — 344
Lancova Vas (kod Ptuja) — 579
Lapac (G. i D.) — 64—66, 136, 157, 171, 172, 206—210, 212—214, 216, 398, 419, 489, 490
Lasinja (kod Vrginmosta) — 326
Lazina (kod Jastrebarskog) — 61, 164
Lebrnica (kod Gline) — 376
Lekenik (kod Siska) — 473, 553
Lekneno (kod Zagreba) — 260
Lendava (predio, kod Virovitice) — 568
Leniki (predio, kod Hercegovca) — 267
Lepavina (kod Kalnika) — 286, 572, 577
Leskovec (kod Varaždin. Toplica) — 573, 575
Leskovec (Sp. i Zg., kod Ptuja) — 579

Lešće (kod Otočca) — 129, 132, 365, 403, 408, 520, 521
Letinac (kod Brinja) — 280—283, 356, 357, 359, 505
Levanjska Varoš (kod Đakova) — 243
Lič (kod Crikvenice) — 159
Lič. Jesenica — 77, 283, 323, 324, 418, 435, 502
Lič. Kaldrma — 302
Lički Čitluk (kod Gospića) — 217, 220
Lički Osik — 218, 219
Ličko Petrovo Selo — 65, 67, 106, 171, 172, 206, 321—323, 356, 365—368, 399, 418—420, 435, 490, 495, 505—508, 510
Lika — 56, 65, 77, 104, 106, 130, 131, 136, 147, 157, 158, 171, 172, 176, 177, 179, 206, 281, 302, 304, 416, 419, 489—492, 495, 500, 505, 511, 514
Lika (r.) — 65, 219
Lipar (kod Slunja) — 372
Lipice (kod Brinja) — 280—283, 356, 357—359, 505
Lipik (kod Pakraca) — 43, 46, 49, 109, 478, 479, 533, 564
Lipov vrh (k. 540, kod Zvečeva) — 47, 48
Lipovac (D. i G., kod Sl. Požege) — 254
Lipovac (šuma, kod Valpova) — 339
Lipovac (kod Slunja) — 322, 371
Lipovača (kod Drežnik-Grada) — 369, 370, 511
Lipovljani (kod Novske) — 248, 252—254, 256, 257, 531, 532
Lipovo Brdo (kod Bjelovara) — 572
Lisac (k. 481, kod Plaškog) — 322
Lisičine (kod Voćina) — 39, 44, 251
Livade (kod Slunja) — 407
Livno — 306
Lokve (kod Delnica) — 416, 446, 447
Lokve (predio, kod Bosiljeva) — 521
Lom (k. 883, kod Voćina) — 42, 43, 46, 47
Lomnica (potok) — 72
Lomnica (D. i G. kod Zagreba) — 69, 75, 76, 544
Lončar (kod Udbine) — 208, 209, 214
Lončari (kod Primišlja) — 518
Lončarica (kod Grubišnog Polja) — 479
Lončarić (k. 971, kod Lapca) — 209
Lončarska gl. (k. 390, kod Primišlja) — 406
Lončarski vis (trig. 491, kod Kutjeva) — 44, 45
Lonjsko polje (predio, kod Ivanić-Grada) — 29
Lošinj (o.) — 397, 417, 555
Lotine (kod Bos. Kostajnice) — 226
Lovinac (kod Gračaca) — 96, 147, 179, 217, 275, 277, 306
Lovran — 556
Lozan (kod V. Pisanice) — 554, 569, 570
Ludbreg — 25, 260, 266, 267, 286, 553, 573, 575
Lučani (kod Brinja) — 364
Lučelnica (kod Pisarovine) — 383
Lučinci (kod Sl. Požege) — 36
Ludina (M. i V., kod Ivanić-Grada) — 25, 264
Lug (kod Otočca) — 281, 356
Luka (kod Karlovca) — 55—60, 143, 147
Luka (kod Ivanić-Grada) — 26
Lukač (kod Sl. Požege) — 38
Lukavača (kod Imotskog) — 10
Lukavec (kod V. Gorice) — 74, 75
Lumbardenik (k. 1111, kod Lapca) — 210
Lupoglav (kod Ivanić-Grada) — 28
Luščani (kod Gline) — 375

Lj

Ljeskovac (k. 730, kod Udbine) — 208, 209
Ljubelj (kod Varaždin. Toplica) — 578
Ljubešćica (G., D. i S., kod Varaždin. Toplica) — 578
Ljubljana — 559
Ljubovo (kod Gospića) — 130—132, 146, 147, 446
Ljubovo (predio, kod Udbine) — 129
Ljubuški — 66
Ljutoč (k. 695, kod Voćina) — 38, 42, 43

M

M. Buna (kod V. Gorice) — vidi Buna (M. i V.)

M. Družac (k. 315, kod Bosiljeva) — 521
M. Melnica (k. 471, kod Slunja) — 373, 408
M. Mlaka (kod Zagreba) — 72, 73, 234
M. Obljaj (k. 835, kod Vrhovina) — 168
M. Rijeka (kod Koprivnice) — 575
M. Velika (kod Sl. Požege) — vidi Velika (M. i V.)
Macelj (G. i D., kod Ptuja) — 579
Mađarska — 33, 108, 111, 117, 310, 315, 462, 464
Maglić brdo (kod Drežnik-Grada) — 510
Maja (r., kod Gline) — 288
Maja (ž. st., kod Gline) — 288, 376, 434, 528
Majar (kod Đakova) — 243
Majske Poljane (kod Gline) — 376, 420
Majur (kod Kostajnice) — 536, 540
Majurec (kod Križevaca) — 262
Makarska — 179, 279
Makedonija — 394
Mala Barna (kod Daruvara) — 565, 566
Mala Branjska (kod Koprivnice) — 572
Mala Kapela (kod Lič. Jesenice) — 283, 358. 362
Mala Mučna (kod Križevaca) — 573
Mala Učka (kod Opatije) — 556
Maletić (kod Duge Rese) — 519
Mali Čanak (kod Titove Korenice) — 146
Mali Grđevac — 564—566
Mali Halan (kod Lovinca) — 306
Mali vrh (brdo, kod Varaždt. Toplica) — 576
Maljen (trig. 684, kod Brinja) — 360, 361
Mandina gl. (k. 812, kod Lapca) — 206, 207, 212
Mandinac (trig. 233, kod Podr. Slatine) — 480
Maretići (kod Jastrebarskog) — 190
Maribor — 579
Marića draga (pl., kod Lapca) — 217
Marija Bistrica — 68
Marinbrod (kod Gline) — 375
Marinovac (kod Križevaca) — 287
Marjančaci (kod Valpova) — 340
Marjin (zaselak s. Koprivnička Rijeka) — 285
Martijanec (kod Ludbrega) — 266, 267
Martinkovec (kod Varaždt. Toplica) — 576
Mašić (kod Okučana) — 246, 255, 258
Mateško Selo (kod Gen. Stola) — 406
Matića gradina (k. 789, kod Udbine) — 211
Matića krčevina (predio, kod L. P. Sela) — 322, 323
Matoševka (predio, kod Bosiljeva) — 521
Matulje — 556
Mavračići (kod Samobora) — 187, 189, 386
Mazin — 136, 207—210, 214—216, 398
Mazinska pl. (k. 1122, kod Lapca) — 206, 208
Mečenčani (kod Kostajnice) — 536—539
Medak (kod Gospića) — 131, 133, 146, 147, 168, 179, 215, 217, 219, 220
Medari (kod Okučana) — 258, 478, 511, 512
Medved (k. 346, kod Varaždt. Toplica) — 575, 576
Medveđak (k. 846, kod T. Korenice) — 132
Međugorje (brdo, kod Udbine) — 146
Međumurje — 14, 15, 425, 427, 428, 430, 458, 462, 465, 466, 472, 509
Međurić (kod Novske) — 245, 247, 248, 257, 415, 478
Mekinjar (D. i G., kod Udbine) — 96, 97, 130, 132, 133, 146, 147, 151, 210, 446, 489
Melnica (trig. 518, kod Slunja) — 373, 408, 409, 512
Metković — 135, 275, 276, 279, 306, 527, 528
Metlika — 515
Mihaljevac (kod T. Korenice) — 172
Mihaljevci (kod Sl. Požege) — 256
Mihaljevo brdo (k. 344, kod Sl. Drenovca) — 37
Mijači (kod Bučja) — 40
Mikleuš (kod Podr. Slatine) — 255, 479, 497
Miklouš (kod Čazme) — 200
Mikša (kod Pisarovine) — 190
Milaševci (kod Čazme) — 265
Miletić (kod Lovinca) — 219, 220
Milivojevci (kod Sl. Požege) — 36

Mioković (kod Pisarovine) — 102, 383
Mirići (kod D. Perjasice) — 521
Mišin vrh (k. 470, kod Primišlja) — 520
Mišljenovac (kod Lapca) — 212
Mlinska (M. i V., kod Bjelovara) — 460
Močila (kod Slunja) — 373
Modruš (kod Ogulina) — 158, 159, 281, 363, 506, 507
Mogorić (kod Gospića) — 131, 133, 146, 147
Moslavina — 31, 195, 197, 198, 205, 294, 310—312, 316, 317, 457, 458, 461, 469, 475, 477, 504, 511
Mostar — 10—12, 135, 178, 182, 275, 276, 279, 306
Moščenica (kod Petrinje) — 77
Moščenice (kod Plomina) — 556
Mošun (kod Ilirske Bistrice) — 399
Možđenec (kod Varaždž. Toplica) — 578
Mraclin (kod Zagreba) — 20, 70, 228, 232, 473, 474, 518, 540, 544
Mrcine (kod Dubrovnika) — 277
Mrežnica (r.) — 14, 407, 518, 520, 521
Mrkopalj (kod Delnica) — 160, 446
Mrkoplje (kod Bučja) — 40, 47, 48, 50
Mrsinj (kod T. Korenice) — 132, 172
Mrzla Vodica (kod Delnica) — 416, 446, 447
Mrzlo Polje Močilačko (kod Slunja) — 407, 408
Mrzljak (kod Jastrebarskog) — 165, 520, 523
Mt. d'oro (k. 158, kod Trsta) — 556
Mudrić glavica (k. 501, kod Plaškog) — 280
Musulinski Potok (kod Ogulina) — — 158, 160
Mutelić (kod Udbine) — 212
Mutići (kod Primišlja) — 406, 408

N

N. Rezovac (kod Virovitice) — 480, 481
Nard (kod Valpova) — 335, 336, 339, 340
Nardska Skela (kod Valpova) — 335, 337, 339
Nardska šuma — 337
Narta (D. i G., kod Bjelovara) — 310, 475—477
Našice — 32, 44, 107, 248, 342, 415, 500
Naudovac (kod Virovitice) — 480
Nebljusi — 65, 136, 171, 216, 398
Nebljuška gorica (k. 587, kod Lapca) — 217
Neteka (kod Srba) — 207, 210, 213
Netretić (kod Gen. Stola) — 520
Nezavisna Država Hrvatska — 392
Nikšići (kod Gospića) — 219
Ništevići (kod Bos. Novog) — 228
Nova Gradiška — 247, 248, 253, 254, 256, 415, 497, 507
Nova Kapela-Batrina (kod Sl. Požege) — 32
Nova Rača — 564
Nova Subocka (kod Novske) — 245, 247, 251, 252, 254, 256
Novalja (St. i N., na o. Pagu) — 393
Novi — 157, 416—418
Novi Marof — 573
Novigrad — 207, 211, 215, 216, 277, 392
Novo Brdo (kod V. Gorice) — 75
Novo Selo (kod Garešnice) — 200, 312, 316
Novska — 247, 249, 531, 533

O

Obljaj (trig. 800, kod Turjanskog) — 168
Obreško polje (kod Valpova) — 336, 339
Obrež (kod Varaždž. Toplica) — 578
Obrież (G. i D., kod Pakraca) — 36
Obrovac — 10, 12, 66, 135, 147, 179, 183, 207, 215, 275, 277, 304, 306
Odolj (kod Mostara) — 10
Odra (kod Zagreba) — 19, 20, 21, 68, 69, 72—74, 76, 78, 231, 240, 242, 518, 544
Ogulin — 65—67, 105, 119, 120, 157, 158, 161, 230, 361, 363, 399, 413, 418, 435, 446, 488, 498, 505—511, 513, 515, 516, 522
Okučani — 247, 252—254, 257, 477, 478, 507, 511, 512, 533
Omiš — 10, 396
Omišalj (na Krku) — 416
Ondić (kod Udbine) — 209, 210, 214
Opatija — 555, 556
Orahovica (kod Našica) — 34, 39, 44—47, 108, 247—250, 255

Oraovac (kod Lapca) — 216, 219
Oraško Brdo (kod Lapca) — 214—216
Orašnica (r., kod Knina) — 303
Orebić — 277
Orehova Vas (kod Slov. Bistrice) — 579
Orljavac (kod Sl. Požege) — 36, 49, 478
Osijek — 255, 335, 340, 342, 344, 349, 350, 353
Osijek (kod Križevaca) — 286
Osilnica (kod Kočevja) — 399
Osor (na Lošinju) — 555
Osredak (kod Cazina) — 501
Ostrna (V. i M., kod Zagreba) — 19, 29, 229, 231, 233, 238, 270, 273, 534, 535, 538, 539, 541, 543, 545, 548
Ostrovica (k. 768, kod Gospića) — 217, 219
Ostrožac (kod Bihaća) — 106, 420, 496, 499—502, 504, 505, 507, 510, 514, 515, 517—519
Oštarije — 446, 518, 520
Oštarski Stanovi (kod Slunja) — 512
Oštri Zid (kod Garešnice) — 476
Otkopi (kod Daruvara) — 479
Otočac — 64—66, 119, 128, 130, 157, 171, 280, 282, 361, 420, 446, 505, 506, 515, 528
Otoka (kod Bos. Krupe) — 227, 241, 242
Otrovanec (kod Pitomače) — 569—571
Ozalj (kod Jastrebarskog) — 78, 120, 159
Ozeblin (trig. 1651, kod Lapca) — 217
Ožegovce (kod Pakraca) — 113

P

Padališta (predio, kod Udbine) — 97, 133
Pađene (kod Knina) — 276
Pag — 393
Pag (o.) — 207, 392, 393, 397
Paklenica (kod Novske) — 245, 252, 253, 531
Pakoštane — 277
Pakrac — 32, 35, 43, 46, 49, 50, 109—111, 478, 479, 521
Pakrani (kod Daruvara) — 42, 43, 109
Palešnik (kod V. Zdenaca) — 265, 476, 564
Palež (predio, kod Vrhovina) — 281, 282
Pančevo — 137
Panos (k. 900, kod Vrhovina) — 168
Panjani (kod Kostajnice) — 20, 224, 535, 540
Panjik (kod Valpova) — 339
Papuk (pl.) — 34, 37—39, 41, 42, 45, 47, 53, 108, 114, 342
Pasja Vas (Villa Decani, kod Trsta) — 556
Pašjan (V. i M., kod Bjelovara) — 266
Paukova (V. i M., kod Sunje) — 99, 236
Pavlešići (kod Primišlja) — 408
Pavlin Kloštar (kod Koprivnice) — 572, 573
Pavlovac (kod Grubišnog Polja) — 476, 477, 564, 565
Pavučnjak (kod Samobora) — 56, 189
Pazin — 120
Pčelić (kod Suhopolja) — 480, 483
Peca (k. 620, kod Varažd. Toplica) — 578
Pećani (kod Udbine) — 131, 133, 147
Penezići (kod Pisarovine) — 58, 383
Pepelana (kod Virovitice) — 480
Peratovica (M. i V., kod Daruvara) — 477, 565, 566
Peratovica (potok) — 565
Perjasica (kod Karlovca) — 229, 366, 403, 406—408, 420, 520, 521
Perković — 275, 277
Perkovići (kod Brinja) — 359
Perlići (kod Brinja) — 360
Pernari (kod Brinja) — 358—360
Perušić — 67, 132, 206, 420, 446
Peščenica (kod V. Gorice) — 473, 541
Petkov Breg (kod Samobora) — 188
Petlovac (kod Belog Manastira) — 336
Petrašića v. (trig. 960, kod Udbine) — 214
Petrijevci (kod Osijeka) — 340—342, 350
Petrinić Polje (kod Otočca) — 281
Petrinja — 14, 20, 77, 83, 237, 281, 288, 374—377, 379, 402, 414, 419, 420, 438, 499, 501, 502, 504, 518, 527, 533, 534, 538, 540
Petrov vrh (k. 697, kod Našica) — 37, 39, 44, 45, 108, 109

Petrov vrh (tt 615, kod Daruvara) — 43
Pirovac (kod Šibenika) — 277
Pisarovina — 74, 78, 87, 101, 106, 326, 382, 494
Pišaćuša (pl.) — 132
Pišćanovec (kod Varaždin. Toplica) — 576
Pištalska kosa (k. 1207, kod Mazina) — 214, 216
Pištana (G. i D., kod Đurđenovca) — 249, 250
Pitomača (kod Virovitice) — 32—34, 107, 482, 532, 533, 554, 569—571
Pivnica (kod Voćina) — 44, 46, 110, 477, 479
Plantaža (šuma, kod Karlovca) — 58
Plantaža (predio, kod Gospića) — 219
Plase (kod Rijeke) — 119, 416, 417
Plaščanska dolina — 65, 67, 77, 104, 106, 280, 321, 322, 488, 489
Plaški (kod Slunja) — 65, 67, 77, 104, 119, 281, 365, 418, 435, 492, 496, 497
Plavča Draga (kod Plaškog) — 67, 435
Pleso (kod Zagreba) — 23, 27, 258—260
Pleternica (kod Sl. Požege) — 45, 108, 112
Pliješ (trig. 418, kod Slunja) — 408, 409
Plitvička Jezera — 172, 495
Plitvički Ljeskovac — 323, 324, 495
Ploča (G. i D., kod Udbine) — 179, 209, 217
Ploče (kod Metkovića) — 277, 279
Pljoštine (predio, kod Grubišnog Polja) — 565
Pobjenik (kod Čazme) — 264
Podaršanj (kod Virovitice) — 571
Podborski Batinjani (kod Daruvara) — 36
Podbrđani (kod Križevaca) — 285
Podgarić (kod Garešnice) — 317, 469
Podgora — 135, 136, 279
Podgorje (kod Pisarovine) — 382
Podgrad — 559
Podkilavac (kod Rijeke) — 446, 447
Podlapac (kod Udbine) — 146, 147, 446
Podravlje (kod Osijeka) — 344, 350, 353
Podravina — 7, 15, 31, 197, 294, 458, 476, 477, 478, 481
Podravska Slatina — 31, 34, 41, 50, 255, 479, 480, 483, 506, 507, 515, 528
Podsreće (kod Sl. Požege) — 49
Podveljun (kod Oštarija) — 518, 520
Poganac (V. i M., kod Križevaca) — 286, 313, 577
Pogledalo (kod T. Korenice) — 132
Pogledalo (k. 257, kod Virovitice) — 480
Pogledić (predio, kod Gline) — 376
Pokoj (kod Bihaća) — 496, 500, 514
Pokuplje — 55, 56, 78, 106, 329, 402, 418, 419, 491, 494, 496, 499, 517, 518, 519
Police (predio, kod T. Korenice) — 132
Poličica (šuma, kod Slunja) — 406, 409
Poličnik (kod Zadra) — 207
Poloj (D., G. i Sr., kod Primišlja) — 406, 408, 414, 510, 513, 514, 520
Poljakovci (kod Sl. Požege) — 48, 49
Poljana (kod Pakraca) — 244, 245, 247, 248, 257, 478, 533, 563
Poljana (kod Lekenika) — 553
Poljanak (kod Plitvičkih Jezera) — 77, 172, 323, 324, 418, 419, 435, 493, 494
Poljanec (kod Ludbrega) — 22, 24
Poljica (kod Zadra) — 207
Poljice (kod Udbine) — 214, 216
Ponikve (kod Ogulina) — 158
Ponor (kod Titove Korenice) — 128
Ponori (predio, kod Sl. Drenovca) — 38, 39, 47
Popovac (kod Garešnice) — 462, 476
Popovača (kod Ivanić-Grada) — 79, 476, 543
Popovci (kod Bučja) — 47
Popović Brdo (kod Karlovca) — 20, 228, 414, 513
Poreč — 121
Posavina — 15, 87, 89, 314, 442, 444, 476
Posušje — 10, 279
Potočani (kod Voćina) — 40
Potok (kod Ogulina) — 399
Povelić (kod Križevaca) — 573

Povići (kod Primišlja) — 518
Požeška kotlina — 34, 478
Pračno (kod Siska) — 414
Praputnjak (kod Kraljevice) — 417
Prečec (kod Ivanić-Grada) — 19, 29, 229, 233, 269—273, 535, 537, 539, 541, 543, 545, 546, 549, 552
Prečko — 528
Predraga (kod Benkovca) — 135
Prekoblatnice šuma (kod Karlovca) — 60
Prekopa (kod Gline) — 375, 376
Prekrižje (kod Jastrebarskog) — 120
Prelog — 425, 466
Preobraženje (kod Udbine) — 210
Preseka (kod Zagreba) — 261
Prespa (kod Bjelovara) — 267
Prevršac (kod Kostajnice) — 538
Prezid — 399, 522
Prijeboj (kod Plitvičkih Jezera) — 65—67, 77, 172, 173, 174, 179, 323, 366, 398, 418, 419, 490, 495, 505, 506
Prijeka (kod Gline) — 376
Primišlje (G. i D., kod Slunja) — 67, 105, 280, 322, 399, 402, 405—407, 409, 414, 420, 435, 499—502, 504—509, 512—518, 520
Prilišće (kod Karlovca) — 519
Priseka (predio, kod Lapca) — 206
Privis (k. 461, kod Bosiljeva) — 521
Prkos (kod Koprivnice) — 553, 573, 575
Prkosi (kod Lapca) — 214—216
Prokike (kod Brinja) — 162, 364
Prošići (kod Cazina) — 414, 495, 517
Prugovac (kod Pitomače) — 571
Psunj (pl.) — 40, 41, 46, 108, 109
Puharca (brdo, kod Slunja) — 408
Puklica (kod Daruvara) — 111
Pula — 119, 120, 556
Puntera (kod Pule) — 119
Pupovac (kod Turjanskog) — 168

R

Rab — 393
Rab (o.) — 393, 397, 555, 560
Rače (Zg. i Sp., kod Slov. Bistrice) — 579
Radeljevo (kod Koprivnice) — 575
Radičevići (kod Pisarovine) — 102
Radlovac (kod Đurđenovca) — 249, 250
Radljevac (p.) — 303
Radotić (trig. 238, kod Virovitice) — 568—570
Radovanci (kod Sl. Požege) — 39
Radovin (kod Zadra) — 207
Radulovac (kod Orahovice) — 47
Rajić (G. i D., kod Novske) — 246—248, 251, 253, 254, 533, 534
Rajkovići (kod Brinja) — 282, 359
Rajnovci (kod Lapca) — 214—216
Rakitje (kod Samobora) — 518
Rakitnica (kod Bjelovara) — 571—573
Rakitovec (kod Zagreba) — 473, 474
Rakov Potok (kod Samobora) — 19, 186, 189, 386, 518
Rakovica (kod Slunja) — 130, 281, 322, 356, 367, 369—372, 405, 412, 419, 420, 435, 497, 509—512
Raletina (trig. 432, kod Slunja) — 414, 514, 515, 520
Ralići (kod Slunja) — 406
Ramljane (kod Vrhovina) — 65, 129, 132, 168
Rasinja (kod Koprivnice) — 261, 263, 267, 553, 575
Rastovac (predio, kod Garešnice) — 245
Rastovača (kod Imotskog) — 10
Rastovača (kod Plitvičkih Jezera) — 172
Raša (Arso, kod Labina) — 556
Rašenica (D. i G., kod Daruvara) — 477, 565
Ratkovac (kod Okučana) — 254, 255, 257
Ravanjsko (kod Novigrada) — 208, 209
Ravča (kod Čapljine) — 279
Ravna Gora (kod Kočevja) — 399
Ravna gora (pl., kod Našica) — 108, 109
Ravna gora (predio, kod Voćina) — 38, 46, 108, 109
Ravnice (kod Bos. Novog) — 227, 237, 239
Razdolje (predio, kod T. Korenice) — 132
Razvala (kod Brinja) — 307, 356, 361, 362, 506
Rebić (kod Udbine) — 96, 97, 133, 146, 210
Rečica (kod Karlovca) — 55—59, 61, 74, 101, 105, 106, 142, 143, 164, 418, 489, 521

Remetinec (kod Zagreba) — 239, 240, 474, 518
Repinec (kod Križevaca) — 263
Resnik (kod Zagreba) — 271, 546
Rešetari (kod N. Gradiške) — 254, 256
Rezovac (kod Virovitice) — 480, 481, 553
Rezovaćke Krčevine (kod Virovitice) — 481
Ribnik (kod Gospića) — 217—220
Ribnjak (kod Koprivnice) — 575
Rijeka — 119, 416, 515, 555, 556, 559
Rijeka (kod Koprivnice) — 573, 574
Rosuja (na o. Cresu) — 555
Rovišće (kod Bjelovara) — 22, 24, 27, 30, 260, 264
Roviška (kod Gline) — 420
Rožan Breg (kod Pisarovine) — 325—327
Rt Kristofor (na o. Rabu) — 393
Rt Stojana (na o. Rabu) — 393
Rteševo (trig. 1338, kod Udbine) — 212, 214
Rujan (kod Imotskog) — 10
Rukavac (kod Opatije) — 556
Rukljevina (kod Varaždi. Toplica) — 576
Runjavi vrh (kod Udbine) — 147
Ruševac (kod Koprivnice) — 573
Ruševo (kod Sl. Broda) — 44, 45
Ružica (razv., kod Orahovice) — 47
Ružić Selo (kod Kraljevice) — 417

S

Saborski (kod Ogulina) — 172, 323, 435, 492—494
Sadilovac (kod L. P. Sela) — 368, 419
Salaj kanal (kod Osijeka) — 341
Samarica (kod Čazme) — 205, 310, 317, 504
Samatovci (kod Osijeka) — 340, 341
Samobor — 68, 518, 527
Santorić (kod Pisarovine) — 74
Sarajevo — 500, 513
Sarajevo (predio, kod Mazina) — 209, 213, 216
Sara pst. (pustara, kod Gline) — 376
Sarvaš (kod Osijeka) — 343—346, 349, 350, 353
Satnica (kod Valpova) — 340
Sava (r.) — 77, 79, 89, 473, 474, 492, 515, 526, 535
Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika — 110, 136, 148, 151, 421, 526
Sažije (kod Bučja) — 40
Sedlarica (kod Bjelovara) — 482, 567—571
Segovina (kod Koprivnice) — 575
Sekani vršak (k. 691, kod Lapca) — 212
Seketin (kod Varaždina) — 578
Sekulinci (kod Slat. Drenovca) — 47
Selce (kod Osijeka) — 341
Selce (kod Novoga) — 416
Selišće (kod Brinja) — 159
Selište (kod Plit. Jezera) — 172, 494
Selište (k. 905, kod Udbine) — 214
Senj — 66, 119, 157—159, 361, 363, 506, 515, 528
Sertić Poljana (kod Plitvičkih Jezera) — 172, 173
Sesvete (kod Zagreba) — 20, 25, 240, 269
Sesvete (M. i V., kod Križevaca) — 68, 536, 539, 545, 546, 547, 549, 573
Severin (kod Bjelovara) — 267
Sigetac (predio, kod Valpova) — 339
Sinj — 10, 213, 275, 306, 527, 528
Sisak — 13, 14, 19, 20, 21, 65, 77, 78, 87, 105, 227—229, 231, 232, 234, 237, 239, 240, 263, 413, 414, 418, 442, 444, 496, 512, 518, 525—528, 535, 538, 540—542, 544, 552, 553
Sitnik (brdo, kod Otočca) — 282
Sječica (kod Virovitice) — 482
Sjedinjene Američke Države (SAD) — 110
Skakavac (kod Karlovca) — 435, 518, 521
Skrad — 120
Skradin — 277
Skradnik (kod Ogulina) — 372, 489
Sladojevci (kod Podr. Slatine) — 480
Slanje (kod Koprivnice) — 573, 575, 576
Slat (kod D. Dubrava) — 518
Slat. Drenovac — 34, 36—43, 47, 108, 248, 249

Slavonija — 13, 15, 30, 31, 35, 50, 108, 109, 294, 335, 343, 457, 461, 465, 578
Slavonska Požega — 32, 36, 108, 110, 111, 252, 253, 255, 415, 478, 497
Slavonski Brod — 13, 32, 497, 500, 516
Slovenačko primorje — 119, 555
Slovenija — 515, 527
Slovinci (kod Kostajnice) — 225
Sluki (kod Samobora) — 190, 386
Slunj — 83, 280, 289, 356, 370—372, 399, 402, 405, 406, 408, 409, 412, 419, 420, 435, 436, 497—502, 504—507, 510—512
Smilčić (kod Benkovca) — 135, 215, 277, 306
Smokrić (kod Lovinca) — 220
Smokvica (na o. Korčuli) — 277
Smoljanac (kod Plitvičkih Jezera) — 106
Smoljanovci (kod Sl. Požege) — 49
Smrtić (kod N. Gradiške) — 244—246, 248, 531, 532
Sokolovac Daruvarski — 564, 572, 573, 577
Solin (kod Splita) — 303
Sombor — 170—171, 291, 483
Sovjak (trig. 605, kod Zvečeva) — 38
Spahići (kod Bihaća) — 502
Split — 10, 274—278, 289, 302, 303, 305, 458, 504, 527, 528
Srb — 136, 206, 213, 215
Srbija — 502
Srdije (kod Varaždv. Toplica) — 578
Srednja Gora (kod Udbine) — 96, 133, 146, 147, 446
Srednja zanoga (predio, kod Virovitice) — 568
Sredozemlje — 503
Srem — 35
Srijem (kod Koprivnice) — 572
Srpske Moravice — 160, 491
St. Bolman (kod Valpova) — 337, 338
St. Grabovac (kod Novske) — 252
St. Grad (kod Koprivnice) — 574
St. Gradac (kod Virovitice) — 554
St. Kapela (kod Sl. Požege) — 252
St. Klenje (predio, kod D. Kupčine) — 326
St. Petrovo Selo (kod N. Gradiške) — 254, 256
St. Ploščica (kod Garešnice) — 476, 477
St. Straža (ž. st., kod Knina) — 303
Stajnica (kod Ogulina) — 280—283, 356, 357—359, 362, 505
Stanić-Poljana (kod Bos. Novog) — 541
Stara Drava (rukavac) — 343, 344
Stari Trg pri Ložu (kod Cerknice) — 399
Starigrad — 277
Starjak (kod Pisarovine) — 58, 70, 74
Staro Zvečevo — vidi Zvečevo
Stative (G. i D., kod Karlovca) — 78, 120
Stative drage (kod D. Perjasice) — 521
Staza (kod Sunje) — 19
Stevkina ada — 342
Stipanov grič (k. 1234, kod Turjanskog) — 129
Stojakovići (kod Primišlja) — 518
Strane (br., kod Kostajnice) — 21
Strašnik (kod Gline) — 374, 375
Stražanac (kod Daruvara) — 267, 268, 479
Stražbenica (k. 1262, kod Lapca) — 216
Stražbenica (k. 353, kod Varaždv. Toplica) — 575
Straženman (kod Sl. Požege) — 36, 37, 39, 48, 49
Striježevica (kod Bučja) — 47
Strmac (kod Labina) — 556
Strmica — 275—278, 303
Struga (kod Bos. Novog) — 230, 535
Stubljani (Stubalj, kod Kostajnice) — 99, 100
Stupnik (kod Zagreba) — 19
Subotica (kod Koprivnice) — 553, 575
Sučevići (kod Gračaca) — 306
Sudari (kod G. Perjasice) — 520, 521
Sudovec (kod Kalnika) — 577, 578
Suha Katalena (kod Pitomače) — 571
Suhaja (kod Čazme) — 265
Suhopolje (kod Virovitice) — 46, 49, 477, 480—483, 509, 511, 512, 528, 531, 553
Suhopoljska Čemernica (kod Virovitice) — 481
Suhopoljska Ovčara (kod Virovitice) — 480
Suhopoljsko Borovo (kod Virovitice) — 480
Sukošan — 136

Sungeri (kod Delnica) — 446, 447
Sunja — 14, 19—21, 65, 77, 98, 99, 105, 223—225, 227, 228, 230—234, 418, 492, 517, 535, 536, 539, 540, 542
Sunja (r.) — 99, 100
Supetar (na o. Braču) — 277
Sušak — 119, 157—159, 417, 528
Sušanj (kod Gospića) — 393
Suvaja (D. i G., kod Srba) — 136, 210, 213
Sv. Ana (kod Daruvara) — 479
Sv. Bogorodica (kod Sunje) — 99
Sv. Helena (kod Križevaca) — 287
Sv. Ilija (kod G. Perjasice) — 521
Sv. Ivan Žabno (kod Bjelovara) — 24, 27
Sv. Klara (kod Zagreba) — 21, 70, 72—74, 231
Sv. Lazar (kod Gline) — 376
Sv. Nedelja (kod Labina) — 556
Sv. Petar (trig. 202, kod Križevaca) — 577
Sv. Petar (kod Ogulina) — 120
Sv. Petar u šumi — 67
Sv. Rok (kod Lovinca) — 147, 217, 218, 220
Sv. Vid (kod Il. Bistrice) — 579
Svibovec (kod Varaždi. Toplica) — 286, 575, 576
Svračkovo Selo (kod Udbine) — 132, 133

Š

Šag (kod Valpova) — 339, 340
Šantorić (kod Pisarovine) — 58
Šaš (kod Kostajnice) — 20
Šašinovec (kod Zagreba) — 25
Šebalji (kod Brinja) — 359, 360
Šeganovac (kod Korenice) — 177, 491
Šegestin (kod Bos. Kostajnice) — 226, 231
Šibenik — 10, 275—277, 279, 301, 306, 316
Šijanec (kod Varaždina) — 577
Šikole (kod Slov. Bistrice) — 579
Šiljakovina (kod V. Gorice) — 75, 76
Šimljanica (kod Garešnice) — 476, 477
Šimljanik (kod Garešnice) — 476
Širića Brijeg — 10
Širinec (kod Ivanić-Grada) — 25, 27, 272, 547—549
Široka Kula — 129
Široki Brijeg (sada: Ličtica) — 10, 11, 66, 178, 179, 279, 396
Široko Selo (kod Koprivnice) — 572
Šišljavić (kod Karlovca) — 60, 325
Škarnik (kod Varaždi. Toplica) — 576
Škorića brdo (k. 1064, kod Lapca) — 210
Škrbine (kod Primišlja) — 406, 408
Škrljevo (kod Kraljevice) — 417
Škvadre (predio, kod Gospića) — 218
Špehari (kod Bosiljeva) — 521, 522
Šperlak (brdo, kod Bosiljeva) — 521
Špišić-Bukovica — 477, 481, 482, 532, 533, 568, 570, 571
Št. Peter na Krasu (sada Pivka) — 523
Šušnjar (M. i V., kod Gline) — 376, 420
Šušnjari — vidi Kamenski Šušnjari

T

Taborište (kod Slunja) — 408, 534
Tavan (k. 1090, kod Mazina) — 214, 216
Tavani (predio, kod Vrhovina) — 168
Tenja (kod Osijeka) — 344
Teočak (kod Lapca) — 214—216
Tepavci (kod Slunja) — 373
Tijesno (kod Šibenika) — 277
Tkalec (G. i D., kod Križevaca) — 553
Tobolić (kod Slunja) — 67, 488, 489
Točak (k. 877, kod Voćina) — 37, 42, 43, 46, 47
Tokat (kod Gospića) — 219
Tolić (kod Udbine) — 132, 147
Tomaš (kod Bjelovara) — 458
Tomašica (kod Daruvara) — 268, 460
Tomin Gaj (kod Gračaca) — 216
Tominci (kod Brinja) — 282
Tominčeva Draga (kod Brinja) — 358
Topolovac (kod Križevaca) — 573
Topolovec (kod Pisarovine) — 59
Topolovica (kod Daruvara) — 482, 565, 567
Topolje (kod Ivanić-Grada) — 543, 551

Topolje (predio, kod Valpova) — 339
Topusko — 64, 288—290, 435
Toranj (kod Sl. Požege) — 36, 37
Torovi (kod Novske) — 256, 257
Tounj (kod Ogulina) — 409, 446, 447, 489
Tounjski Tržić — 508
Tovar (k. 123, na Lošinju) — 555
Trapinska (kod Virovitice) — 480
Travnik — 500
Trenkovo (kod Sl. Požege) — 36, 252, 256
Trnava G. (kod Okučana) — 248, 531, 532
Trnovac (kod Titove Korenice) — 128, 130, 131, 146, 167, 173
Trnovitica (M. i V., kod Bjelovara) — 266
Trnovka (k. 237, kod Đurđevca) — 572
Trojaci (predio, kod Zvečeva) — 38, 40
Trojeglava (kod Daruvara) — 563, 564
Trojvrh (kod Plaškog) — 280, 321, 322, 356, 365, 510
Trokut (predio između Sunje, Kostajnice i Dubice) — 230
Tromeđa (k. 713, kod Sl. Požege) — 39, 45, 46
Tromeđak (kod Daruvara) — 482
Trpanj — 277
Trst — 119, 413, 524, 555, 559
Trtnji (kod Brinja) — 360
Trupinski gaj (šuma, kod Daruvara) — 267
Tržac — 439
Tržaška Raštela (kod Plitvičkih Jezera) — 419
Tržić Primišljanski (kod Slunja) — 406
Tržič — 524
Tučepi (kod Makarske) — 179, 276, 279
Tuhovec (kod Varaždi. Toplica) — 573, 575, 576
Tuk (brdo, kod Vrhovina) — 282
Tulići (kod Mazina) — 209
Turanj (kod Karlovca) — 20, 233
Turija (kod Mostara) — 279
Turija (kod Bihaća) — 495
Turjanski — 146, 168
Turjanski klanac (kod T. Korenice) — 132
Turkalji (kod Slunja) — 370
Turnašica (kod Virovitice) — 567—570
Turopolje (kod Zagreba) — 78, 473, 518
Turski grobovi (predio, kod Virovitice) — 482, 568, 569
Tušilović (kod Karlovca) — 67, 518
Tvrda Rijeka (kod Koprivnice) — 573
Tvrđavica (kod Osijeka) — 350, 353

U

Učka (pl.) — 120
Udbina — 65, 67, 96, 133, 136, 146, 172, 179, 206—216, 398, 419, 446, 489
Ugljara (kod Osijeka) — 341
Udine — 119
Uljanik (kod Garešnice) — 244, 477, 563, 564
Umac (k. 577, kod Sl. Požege) — 48, 49
Una (r.) — 14, 65, 77, 235, 398, 496, 498, 500, 516, 517, 519
Unčani (kod Bos. Novog) — 231, 237, 238, 534, 535
Uskočka (k. 252, kod Virovitice) — 480, 481
Utinja (kod Karlovca) — 434, 435
Uvačka gl. (k. 905, kod Voćina) — 37—40, 42, 43, 47
Uvala (kod Zdihova) — 520

V

V. Družac (k. 469, kod Bosiljeva) — 521
V. Obljaj (k. 827, kod Vrhovina) — 168
Vagan (kod Lapca) — 206, 208, 210, 220
Vaganac (G. i D, kod Plitvičkih Jezera) — 65, 67, 77, 104, 106, 321, 365, 367, 368, 418—420, 435, 488, 493—495, 507, 508, 510
Valpovo — 32, 339, 340, 342
Varaždin — 14, 15, 21—24, 26, 28, 203, 259, 260, 263, 266, 428, 462, 467, 504, 505, 511, 553, 573, 574, 576
Varaždinske Toplice — 260, 286, 553, 573—576, 578
Varoš (zaselak, kod D. Perjasice) — 521
Vasina kosa (brdo, kod Mostara) — 10

Vel. Mlaka (kod Zagreba) — 70, 72—74
Vel. potok (potok, kod Pisarovine) — 326
Vela Učka (kod Opatije) — 556
Velaluka (na o. Korčuli) — 277
Velebit (pl.) — 220, 526
Veleševac (kod Zagreba) — 541
Velešnja (kod Kostajnice) — 537
Velika (M. i V. kod Sl. Požege) — 35, 36—43, 252, 253, 255, 256, 497
Velika Barna — 476, 565, 566
Velika Brešnjavica — 569
Velika Britanija — 110
Velika Črešnjevica (kod Đurđevca) — 569
Velika Gorica — 13, 19—21, 23, 27, 68, 70, 72—74, 87, 228, 231, 232, 240, 242, 258—260, 473, 474, 518, 540, 544, 552
Velika Jasenovača (kod Grubišnog Polja) — 476
Velika Kladuša — 289, 290, 435
Velika Mučna (kod Križevaca) — 573—575
Velika Pisanica (kod Bjelovara) — 34, 265, 310, 312, 318, 459, 461, 465
Velika Siča (kod Brinja) — 282
Velika Trnovitica (kod Garešnice) — 476
Velika Jamnička (kod Pisarovine) — vidi Jamnička Velika
Veliki Grđevac (kod Grubišnog Polja) — 32, 34, 116, 476, 477, 478, 564, 566
Veliki Kut (kod Brinja) — 282, 359
Veliki znoš (br., kod Pisarovine) — 102
Velikobarnski Vinogradi (kod Daruvara) — 565
Veliko brdo (kod Tušilovića) — 521
Veljun (kod Karlovca) — 407, 420, 435
Veprinac (kod Opatije) — 556
Vetovo (kod Sl. Požege) — 35—39, 41, 44, 415
Vidakovići (kod Brinja) — 360
Vidina loza (predio, kod D. Dubrava) — 518
Vidrenjak (kod Ivanić-Grada) — 552
Vihovići (kod Mostara) — 135
Vinica — 520
Vinkovci — 13
Vinjerac (kod Zadra) — 277
Vir (o.) — 207
Virje (kod Đurđevca) — 571, 572
Virovitica — 7, 16, 31—34, 116, 415, 477, 479—482, 506—509, 511, 512, 515, 517, 528, 531—533, 553, 554, 567, 568
Vis (o.) — 66, 110, 527, 528
Vis (k. 288, kod Virovitice) — 482
Visoki brijeg (kod Pisarovine) — 102, 383
Visuć (kod Udbine) — 133, 207, 209, 398
Višnjevača (predio, kod Drežnik-Grada) — 322
Vitina (kod Ljubuškog) — 10, 276
Vivodina (kod Jastrebarskog) — 120
Voćarica (kod Novske) — 253, 531
Voćin — 34, 36, 41, 43, 44, 46, 47, 49—51, 108—110, 479
Vodeni dol (k. 745, kod Udbine) — 208
Vojakovac (kod Križevaca) — 285
Vojnić — 288, 434
Vojnovac (kod Plaškog) — 280, 510
Volavje (potok, kod Karlovca) — 60, 165
Volinja (kod Bos. Novog) — 238, 239
Volosko (kod Opatije) — 556
Vranja (kod Lovrana) — 556
Vrapče (kod Zagreba) — 528
Vrata (kod Fužina) — 160, 162
Vratnik (k. 733, kod Dabra) — 283
Vrbanci (kod Jastrebarskog) — 164
Vrbovec (kod Ivanić-Grada) — 23, 24, 26, 28, 259—263
Vrbovsko (kod Kočevja) — 399, 520
Vrebac (kod Gospića) — 146, 217, 446
Vrelo (kod Cazina) — 498, 501, 518
Vrginmost — 288, 434
Vrgorac — 279
Vrh Kapele (k. 884, kod Brinja) — 120
Vrh. Rudopolje (kod Vrhovina) — 281
Vrhovac (kod Koprivnice) — 575
Vrhovci — vidi G. Vrhovci (kod Sl. Požege)
Vrhovine — 77, 128, 129, 168, 170, 171, 281, 399, 489, 490, 502
Vrijeska (ž. st., kod Daruvara) — 479
Vrijeska (D. i G., kod Daruvara) — 36
Vrletuša (k. 1035, kod Udbine) — 214
Vrpolje — 278
Vrsta (kod Bihaća) — 502
Vršak (brdo, kod L. P. Sela) — 322
Vršak (kod Brinja) — 282

Vrščić (Samograd, trig. 860, kod Udbine) — 214
Vršine (kod Lapca) — 206
Vučjak (k. 898, kod T. Korenice) — 132
Vučjak — vidi Kamenski Vučjak (kod Sl. Požege) —
Vučjak (brdo, kod Umola) — 521, 522
Vučje Topolje (kod Valpova) — 336
Vuići (kod Križevaca) — 285
Vujnovića brdo (k. 583, kod Gospića) — 218, 219
Vukmanić (kod Karlovca) — 86, 366, 403, 408, 414, 513, 520
Vukova Gorica (kod Karlovca) — 519, 520, 523
Vukelić (kod Slunja) — 372
Vukomerić (kod V. Gorice) — 75, 383
Vukosavljevica (kod Virovitice) — 532, 533, 567—570
Vukovar — 349, 350
Vukovići (kod Brinja) — 282, 359
Vukovina (kod Zagreba) — 229, 239, 538, 539, 542, 552

Z

Zabok — 68, 483, 484
Zabrdski Tisovac (kod Sl. Požege) — 38
Zadar — 64, 207, 215, 275, 277, 278, 301, 306, 392, 495, 502, 503, 510, 514, 525
Začvorsko (kod Zagreba) — 72
Zagorje (D. i G., kod Ogulina) — 158
Zagorje — 15, 476
Zagreb — 13—15, 19—22, 24—30, 68, 70, 73, 74, 78, 226, 228—234, 237—242, 244—248, 250—256, 258, 259, 261—264, 268—273, 314, 343, 380, 385, 386, 403, 413, 416, 418, 442, 444, 473, 474, 489, 496, 497, 499, 500, 504, 505, 507, 509, 511, 512, 515, 516, 519, 525—528, 531, 532, 534, 536—553
Zagrebačka gora — 15
Zagvozd (kod Imotskog) — 279
Zakl (kod Ptuja) — 579
Zaklopac (D. i G., kod Srba) — 210, 213
Zaklopača (kod L. P. Sela) — 323, 367
Zalužnica (kod Otočca) — 282, 399
Zamet (kod Rijeke) — 119
Zamršje (kod Karlovca) — 58, 59
Zapolje (kod Otočca) — 280, 282, 356
Zaprešić (kod Krapine) — 14, 15
Zaselje (kod Udbine) — 147
Zavalje (kod Bihaća) — 105, 171
Zdelarov breg (kod Pisarovine) — 102
Zdenčina (kod Jastrebarskog) — 56, 58, 70, 74, 101, 106, 143, 164, 185—190, 226, 236, 241, 383, 385, 386, 499, 518, 542
Zdenci (M. i V., kod Daruvara) — 34, 266—268, 476, 477, 478, 564, 565
Zdihovo — 520
Zemunik (kod Zadra) — 135, 277, 502, 506—511, 517
Zenica — 500
Zidani Most — 15
Zlatar — 483, 484
Zlobin (kod Delnica) — 67, 162, 416, 417
Zorići (kod Primišlja) — 406
Zrinska (kod Grubišnog Polja) — 477, 564, 567, 569
Zrnići (kod Brinja) — 159
Zubar (k. 701, kod Gospića) — 219
Zut (kod Bos. Novog) — 241
Zvečaj — 162
Zvečevo (Staro i Novo, kod Sl. Požege) — 36—41, 43, 46—50, 109, 113

Ž

Žabica (kod Gospića) — 219
Žavlje (Zaulu, kod Trsta) — 556
Željava (kod L. P. Sela) — 322, 366
Žeravica (kod Pisarovine) — 58, 101, 102, 382, 383
Žitkovčica (kod V. Gorice) — 75
Žitnjak (kod Zagreba) — 272, 273, 547, 549
Živogošće (kod Makarske) — 135, 136
Živulja (kod T. Korenice) — 132, 146
Žumberak — 56, 78, 106, 120, 123, 517, 518
Žunci (kod Pisarovine) — 58, 101
Žuta Lokva (kod Brinja) — 281, 506

VOJNE JEDINICE I KOMANDE I OSTALI POJMOVI

Armije

NOVJ:

— 1-va — 109, 349, 350, 473, 483
— 2-ga — 403, 413, 473, 516, 522, 524
— 3-ća — 31, 33, 34, 109, 198, 199, 335, 342, 414, 415, 462—464, 477—479, 482, 483, 492, 517, 563, 564, 567, 573, 576, 579
— 4-ta — 11, 66, 67, 104, 105, 118, 121, 125, 135—137, 157, 158, 171, 172, 175, 178, 179, 181, 182, 184, 185, 191, 206, 207, 215, 216, 274, 275, 278, 281, 298, 321, 322, 330, 392—395, 397, 398, 400—402, 413, 414, 416, 419, 420, 446, 447, 454, 477, 490—492, 495, 502, 504, 507, 513, 514, 516, 518, 521—525, 527, 555, 563

bugarske:

— 1-va — 462

Bataljoni

NOVJ:

— Inžinjerijski 35. divizije — 156—157
— Narodne odbrane — 427
— Pionirski 13. divizije — 131, 133, 147, 152, 156—157, 452
— Prateći GŠ Hrvatske — 174

italijanski:

— „Pino Budičin" (Budicin) — 95—96

njemački:

— 6. dobrovoljački policijski — 48
— 499. rezervni lovački — 119
— 999-ti — 172, 493
— Dopunski 373. divizije — 172
— „Taralek" 104. lovačke divizije — 157

ustaško-domobranski (bojne):

— 3-ći 3. ustaškog zdruga — 105, 142, 418, 489
— 4-ti ustaški — 167, 172
— 6-ti 20. stajaćeg zdruga — 68
— 8-mi 11. divizije — 356, 357

Brigade

NOVJ:

— 1-va 7. divizije — 99, 281—284, 322—324, 356, 358, 361, 367—370, 421, 519, 524
— 1-va 8. divizije — 167, 421, 521
— 1-va 13. divizije — 96—98, 128, 129, 132—134, 146, 148, 149, 151, 152, 156—157, 167, 448, 450—454
— 1. dalmatinska proleterska 26. divizije — 10, 11, 136, 216
— 1 (moslavačka) 33. divizije — 293, 415, 477, 478, 563
— 1-va 35. divizije — 156—157, 173, 174
— 1-va 43. divizije — 95—96, 120, 121, 123, 124, 159, 160—163
— 1. tenkovska — 66
— 2-ga 7. divizije — 78, 282, 284, 322—324, 356—361, 363, 365, 366, 367, 371, 421, 524
— 2-ga 8. divizije — 421, 521
— 2. dalmatinska 9. divizije — 181, 392, 559
— 2-ga 13. divizije — 128, 129, 131—134, 149, 150, 152, 156—157, 167—169, 449, 454
— 2 (moslavačka) 33. divizije — 266, 293, 415, 478

— 2-ga 35. divizije — 156—157, 173, 174, 177, 448—450, 454
— 2-ga 43. divizije — 85, 95—96, 120—123, 163
— 3-ća 7. divizije — 56, 58, 59, 61, 99—103, 143, 282, 284, 322, 324, 358, 360—363, 372, 421, 524
— 3-ća 8. divizije — 77, 79, 407, 408, 421, 493, 521
— 3-ća 9. divizije — 559
— 3-ća 13. divizije — 96—98, 132, 133, 147, 148, 150—152, 156, 157, 167, 450—452, 454
— 3 („Nikola Demonja") 33. divizije — 293, 478
— 3-ća 35. divizije — 128, 129, 156—157, 173, 175, 177, 448, 451, 454
— 3-ća 36. divizije — 336, 338—341, 480, 481, 568, 569, 574—576
— 3-ća 43. divizije — 95—96, 121, 123, 124, 159, 160, 162, 163,
— 3. KNOJ-a — 204
— 3. prekomorska — 10
— 4-ta 12. divizije — 35—39, 42, 44—47, 49, 62, 563—573, 577—579
— 4. vojvođanska — 39, 481
— 4. splitska — 392, 555
— 4 (Zagorska) 32. divizije — 292, 476, 477, 484
— 5. prekomorska — 207, 208, 210—213, 215, 217, 218, 220
— 5-ta 19. divizije — 180, 182
— 5-ta 36. divizije — 338—341, 480, 568, 569, 574—576
— 6-ta 19. divizije — 180
— 6-ta 36. divizije — 338—341, 480, 481, 568—570, 574—576
— 7. vojvođanska 51. divizije — 353, 355
— 8-ma 20. divizije — 206—208, 210—213, 216, 219, 220, 398, 399
— 8. vojvođanska 51. divizije — 343, 344, 349, 350, 353—355
— 9-ta 20. divizije — 97, 206—219, 399, 409, 512
— 10-ta 20. divizije — 207, 208, 210—213, 215—219, 399
— 11. dalmatinska udarna — 10—12
— 12. dalmatinska — 10, 11, 136
— 12. proleterska — 35—48, 62, 267, 335, 563—567, 569—572, 574, 577—579
— 12. vojvođanska 51. divizije — 345, 350
— 13. dalmatinska 9. divizije — 394
— 14-ta 19. divizije — 181
— 16. vojvođanska — 32, 34, 533
— 18. udarna — 36—39, 41—44, 46—49
— Artiljerijska 4. armije — 136, 281, 322, 394
— Artiljerijska 5. korpusa — 516
— Artiljerijska 7. korpusa — 66
— Artiljerijska 8. korpusa — 66
— Artiljerijska 36. divizije — 568, 575, 576
— „Braća Radić" (1-va 32. divizije) — 292, 476, 477, 484
— Dopunska 8. korpusa — 66
— „Jan Žiška" — 35—44, 46—49, 62, 563, 564
— „Franjo Ogulinac Seljo" (1-va 34. divizije) — 56, 58—61, 68, 70—76, 79, 143, 145, 164, 185, 376—379, 382, 385, 404, 406, 407, 410, 412, 422, 519
— Karlovačka (2-ga 34. divizije) — 56, 58—62, 68, 71—73, 75, 76, 143—145, 163, 165, 166, 325—328, 373 376, 379—381, 406—410, 412, 422, 491, 520
— „Matija Gubec" (2-ga 32. divizije) — 264, 292, 476, 477, 483, 484
— „Pavlek Mihovil Miškina" (3-ća 32. divizije) — 292, 476, 477, 484
— Muslimanska 8. divizije — 77, 105, 331, 332, 493, 521
— Osječka — 34, 108, 335, 343, 345, 348, 349, 353, 567, 569—573, 577—579
— Omladinska „Joža Vlahović" — 36—38, 40—42, 44, 46—48, 333, 533
— Virovitička — 36, 38, 40—44, 46—48
— Žumberačka — 56, 57, 59—61, 68, 72, 74, 75, 78—80, 143, 145, 325—327, 375, 379, 404, 491, 496

ustaško-domobranske (zdrugovi):

— 1. gorski — 32, 36
— 2. ustaški — 335
— 3-ći 13. divizije — 55, 105, 142, 418, 489
— 4-ti 11. divizije — 119, 280
— 10-ti 10. divizije — 106
— 12. pješački — 55, 280
— 14. pješački — 374, 478
— 17-ti — 55, 280, 494
— 18-ti 11. divizije — 119, 280
— 20. stajaći — 68
— Pavelićev tjelesni — 374

Divizije

NOVJ:

— 3-ća — 522
— 7-ma — 56, 58, 59, 61, 65, 77—81, 101, 105, 143, 205—206, 230, 280, 281, 307, 321, 322, 329, 330, 356, 419—421, 438, 496, 505, 507, 510, 512, 515, 518—524, 527
— 8-ma — 65, 77—79, 105, 130, 167, 205—206, 281, 322, 331—333, 369, 370, 407—409, 419—421, 488, 493—495, 498, 501, 507, 510, 512, 518—523, 527
— 9-ta — 66, 392, 394—396, 417, 555, 556, 560, 561
— 11-ta — 566, 567
— 12-ta — 33, 35—40, 42—44, 46—50, 62, 108, 109, 114, 115, 267, 335, 349, 388, 563—565, 569—571, 573, 576, 577, 579
— 13-ta — 66, 90, 91, 94, 95, 96, 127—130, 133, 146—148, 152, 154, 156—157, 167, 169, 171, 178, 190—191, 194, 210, 212, 215, 417, 446, 451, 454, 455, 489, 559
— 15-ta — 66
— 16-ta — 33, 34, 39, 335, 340, 481, 566, 567, 569
— 17-ta — 567, 569
— 18-ta — 66
— 19-t a— 11, 66, 178—181, 398, 417, 420, 449, 498, 499, 559
— 20-ta — 65, 97, 206, 207, 210—213, 215, 219, 220, 397, 398, 399, 409, 413, 414, 512, 556
— 26-ta — 9—11, 66, 135—137, 215, 216, 217, 219, 398, 416, 497
— 28-ma — 473, 474, 527
— 29-ta — 306, 513—515
— 32-ga — 170—171, 205—206, 264, 291, 292, 475—480, 482—484, 486, 504, 519, 567, 568, 573, 577, 578
— 33-ća — 170—171, 199, 205—206, 266, 291, 293, 415, 458, 476—479, 482—484, 486, 502, 511, 519, 563, 568, 569, 572
— 34-ta — 55—58, 60, 61, 65, 68, 72, 75, 78—81, 101, 102, 105, 138, 142, 143, 145, 159, 163, 164, 170—171, 188, 190, 205—206, 229, 325, 331, 372—374, 376, 379, 380, 382, 385, 402, 403, 405, 406, 409, 414, 418—420, 522, 489, 491, 498, 499, 507, 512, 517—520, 524, 527
— 35-ta — 66, 77, 90—92, 94, 95, 129, 130, 152, 156—157, 167—169, 171—178, 190—191, 193, 335, 419, 448—454, 489, 491, 492, 495
— 36-ta — 33, 34, 335, 336, 479, 576, 569, 570, 573, 574, 578
— 39-ta — 473, 474
— 40-ta — 33, 35—44, 46—50, 109, 113, 388, 533, 564, 565
— 43-ća — 66, 85, 92, 94—96, 118, 120, 121, 125—127, 150—152, 157, 158, 161, 162, 190—191, 194, 416, 417, 447, 453, 490, 506, 513
— 45-ta — 474
— 48-ma — 473
— 51-va — 33, 34, 335, 341, 342, 344, 345, 349, 350, 353, 354, 462, 564, 567, 569, 570, 574, 576

bugarske:

— 3-ća — 342
— 10-ta — 426

četničke:

— Dinarska — 118

njemačke:

— 1. kozačka konjička — 32, 481
— 2. kozačka konjička — 32
— 3. konjička — 32
— 7. SS „Princ Eugen" — 34, 37—39, 41—43, 46
— 11. vazduhoplovna pješadijska — 335, 341
— 22-ga — 515, 518
— 104. lovačka — 157, 321, 365—367, 408, 498, 499, 500, 509, 511, 512, 515, 518
— 181-va — 415, 478
— 188. brdska lovačka — 119
— 237-ma — 518, 556
— 369. legionarska „Vražja" — 515
— 373. legionarska „Tigar" — 65, 77, 96, 131, 157, 172, 398, 490, 498, 518
— 392. legionarska „Plava" — 65, 77, 119, 131, 157, 167, 172, 280, 263, 493, 515, 518

ustaško-domobranske:

— 1-va — 32, 49, 374, 502
— 2-ga — 68, 385, 515, 517, 518
— 3-ća — 335
— 4-ta — 99, 374, 517, 518
— 5-ta — 566
— 7-ma — 32, 34
— 10-ta — 65, 106, 131, 157, 509, 517

— 11-ta — 119, 131, 157, 167, 172, 218, 280, 356, 357
— 13-ta — 55, 105, 142, 163, 185, 186, 280, 325, 361, 382, 406, 418, 489, 494, 515, 517, 518
— 14-ta — 517, 518

Divizioni

NOVJ:

— Artiljerijski 7. divizije — 282, 284, 322—324, 524
— Artiljerijski 13. divizije — 131—133, 147, 151, 152, 156—157, 168, 453
— Artiljerijski 34. divizije — 56, 58, 59
— Artiljerijski 35. divizije — 128, 156—157, 173
— Artiljerijski 43. divizije — 95—96
— Artiljerijski 6. korpusa — 564
— Artiljerijski 11. korpusa — 66, 94—96, 190—191
— Brdski motorizovani — 11
— Motorizovani 4. armije — 323

njemački:
— 392. artiljerijski — 128

Grupe

NOV I POJ:

— diverzantskih odreda Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske — 13, 15—18, 30, 223, 243, 333, 492, 497, 500, 504, 505, 507—509, 511, 512, 515—517, 519, 520, 525, 526, 528
— Istarska NOP odreda — 95—96, 120, 190—191
— NOP odreda 10. korpusa — 170—171, 264, 285, 286, 291, 293, 424, 483, 484
— Primorsko-goranskih NOP odreda — 190—191
— Unska operativna — 65, 77, 79, 81, 105, 106, 331, 332, 496

Komande mjesta:

— Beograd — 120
— Berek — 199
— Bihać — 439
— Brač — 301
— Cazin — 439
— Čačinci — 108, 115
— Čaglin — 115
— Daruvar — 318
— Gaj (kod Pakraca) — 114, 115
— Glina — 83, 438
— Grubišno Polje — 114, 115
— Hvar — 301
— Jastrebarsko — 443
— Kindrovo — 115
— Lasinja — 87
— Lipik — 115
— Orahovica — 115
— Ostrošinci — 115
— Pakrac — 114, 115
— Pleternica — 115
— Pisarovina — 87
— Podravska Slatina — 108, 115
— Severin — 85
— Sošice — 88
— Slavonska Požega — 115
— Topusko — 86, 441
— Trogir — 301
— Udbina — 97
— Velika Kladuša — 84, 334, 439
— Virovitica — 108, 115
— Vis — 301

Korpusi

NOVJ:

— 2-gi — 413, 506—508
— 4-ti — 13, 17, 19, 64—68, 72, 76—80, 82, 89, 98, 101, 104—106, 138, 139, 142, 145—146, 158, 159, 167, 170—171, 173, 175, 179, 205—206, 229, 281, 284, 288, 289, 293, 294, 307, 321, 322, 324, 325, 329, 330, 333, 356, 374, 379, 380, 382, 385, 398, 399, 402—405, 412—415, 418, 419, 421—423, 431, 433, 434, 436, 437, 445, 488, 489, 491—497, 499—517, 519—528, 533
— 5-ti — 413, 506—508, 516
— 6-ti — 13, 15, 30, 31, 33, 34, 47, 50, 52, 62, 63, 107, 109, 113, 243, 267, 313, 314, 318, 335, 388, 414, 415, 469, 471, 477, 479, 488, 491, 494, 499, 503, 507, 512, 522, 524, 528, 563, 564
— 7-mi — 66, 516, 527
— 8-mi — 9—12, 64—66, 104, 105, 135, 205—206, 488, 493, 499, 503, 512, 514
— 10-ti — 7, 13, 17, 18, 21, 23, 26, 31, 32, 34, 36, 79, 108, 170, 171, 197, 198, 204—206, 258, 264, 266,

285, 186, 317, 414, 415, 424—430, 433, 457, 463, 464, 469, 475—478, 483—485, 488, 491, 493, 499, 502—505, 507—514, 517, 522, 524, 526, 527, 563, 565, 567, 569—573, 577, 578
— 11-ti — 64—67, 77, 90, 93—96, 104, 105, 118, 121, 125, 127, 130, 146, 147—149, 152, 156—157, 162, 163, 167, 168, 171, 173, 176, 190—191, 211—213, 215, 220, 419, 446 448, 450, 451, 488, 489, 491, 492, 494, 499, 503, 512, 514, 523, 524, 527
— 12-ti — 34
— narodne odbrane Jugoslavije (KNOJ) — 170—171, 204—206, 483, 484, 525, 543

nedićevski:

— Srpski dobrovoljački (SDK) — 119, 399

njemački:

— 15. SS kozački konjički — 65, 481, 500
— 91. armijski — 500, 515
— 97. armijski — 119, 556, 559

Odredi

NOV I POJ:

— 1. diverzantski — 13, 15, 16, 18, 30, 243, 528
— 1. istarski — 95—96
— 2. diverzantski — 13—16, 18, 19, 223, 224, 229, 230, 268, 272, 333, 492, 515, 533, 550
— 2. istarski — 95—96
— 3. diverzantski — 14, 15, 17, 18, 21, 243, 258, 287, 504, 542, 544, 551
— Banijski — 205—206, 519, 524
— Diljski — 46, 108
— Kalnički — 28, 170—171, 264, 265, 285, 287, 293, 424—430, 462, 465, 483, 484, 506
— Karlovački — 78, 159, 170—171, 205—206, 332, 403, 422, 440
— Krajiški — 79, 205—206, 331, 332, 421, 519, 521, 523
— Kvarnerski odred Pomorske komande sjevernog Jadrana — 416, 555, 556
— Moslavački — 25, 27, 30, 170—171
— Posavski — 79, 80, 170—171, 205—206, 229, 269, 273, 293, 332, 403, 541, 545
— Primorsko-goranski — 95—96, 120, 151, 159, 160, 162, 163, 191—194
— Samoborsko-jaskanski — 80
— Turopoljsko-posavski — 205—206, 331, 403, 519
— Zagorski — 170—171, 286, 293, 483, 484
— Zagrebački — 170—171, 293, 483, 484

Područja

NOVJ:

— Banijsko — 82, 145—146, 435, 437
— Bihaćko — 82, 84, 145—146, 435, 439, 444
— Biokovsko-neretvansko — 274, 276, 277, 278, 301, 302, 306
— Bjelovarsko — 108, 197, 199, 201, 203, 310—313, 317—319, 459, 462, 464, 465, 467, 471, 472
— Brodsko — 52, 112—115, 117
— Diljsko — 53
— Dubrovačko — 298, 301
— Južne Dalmacije — 205—206, 274, 301, 306
— Kalničko — 108, 199, 203, 310, 313, 316, 317, 319, 425, 462, 465, 467, 471, 472
— Karlovačko — 82, 85, 123, 145—146, 158, 160, 435, 440
— Kninsko — 136, 278, 302
— Moslavačko — 108, 197, 199, 201, 312, 417—320, 459, 460, 465, 470, 471, 476
— Novogradiško — 52, 112, 114—116
— Osječko — 52, 112—115
— Požeško — 52, 53, 112—117
— Sjeverne Dalmacije — 205—206, 274—276, 278, 298, 301—303, 306

— Slatinsko — 52, 53, 112, 113, 115, 116
— Splitsko — 277
— Srednjodalmatinsko — 205—206, 275, 277, 301
— Šibensko — 301
— Turopoljsko-pokupsko — 82, 83, 87, 141, 145—146, 438, 442, 444
— Virovitičko — 52, 112, 114—117, 199, 460, 463, 465
— Zadarsko — 301
— Zagorsko — 199, 203
— Žumberačko — 82, 88, 123, 145—146, 435, 443
— Prvo kordunaško — 82, 85, 145—146, 175, 435, 436, 440
— Drugo kordunaško — 82, 86, 145—146, 435, 441

Pukovi

bugarski:

— 24-ti 3. divizije — 342

četnički:

— 3. SDK — 119

njemački:

— 1. lovački dopunski — 163, 186, 280, 325, 382, 406
— 1. SS policijski — 478
— 1. rezervni — 78
— 5. SS policijski — 50
— 22-gi 11. vazduhoplovne divizije — 341
— 112. artiljerijski (1088) — 119
— 136. brdski (901) — 119
— 137. brdski (902) — 119
— 138. brdski (903) — 119
— 139. brdski (904) — 119
— 383-ći — 172, 398
— 384-ti 373. divizije — 96, 172
— 654. artiljerijski — 499, 500
— 724-ti — 321, 499, 500
— 734-ti — 321, 498—500
— 846-ti 392. legionarske divizije — 119, 172, 280, 281, 363
— 847-mi — 128, 167, 172, 280, 281, 493, 515
— 1046-ti — 556
— 1047-mi — 556
— 1048-mi — 556

ustaško-domobranski (pukovnije):

— 20. pješačka — 374
— Hrvatsko-istarska — 121

Vojne oblasti:

— 4. korpusa — 82, 145—146, 158, 175, 289, 329, 330, 434, 437, 445
— 6. korpusa — 107, 113, 199, 310, 460, 526, 528
— 8. korpusa — 205—206, 274, 276, 298, 305, 522, 524, 526, 527
— 10. korpusa — 195, 200, 309, 312, 315, 317, 320, 457, 461, 463—465, 468, 470, 526, 528
— 11. korpusa — 522, 524, 526—528

Štabovi

— Generalštab JA — 7, 64, 78, 79, 104, 120, 136, 137, 173, 174, 205, 304, 316, 413, 414, 431, 448, 477, 488—517, 519—528
— Glavni Hrvatske — 13, 17, 18, 33, 50, 55, 64, 66, 68, 76, 78, 81, 82, 90, 92, 93, 98, 104, 105, 107, 120, 148, 149, 173, 174, 185, 195, 196, 205, 223, 242, 243, 274, 281 288, 290, 291, 298, 305, 306, 309, 316, 322, 328, 331, 334, 374, 380, 382, 385, 407, 413—415, 418, 419, 431, 433, 434, 437, 445, 457, 463, 465, 466, 468, 472, 475—477, 488, 491, 492, 494—497, 502, 504, 506—510, 512, 514—517, 519—523, 525, 528
— Vrhovni NOV i POJ — vidi Generalštab JA

Ostali pojmovi

Jedinstvena narodnooslobodilačka fronta (JNOF) — 197, 461, 467
komandant Jugozapada (Grupa armija „C") — 119

komandant Jugoistoka (Grupa armija „E") — 119
Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije — 110
Narodnooslobodilački front (NOF) — 110
Hrvatska seljačka stranka — 458
Odjeljenje zaštite naroda (OZN-a) — 16, 26, 111, 198, 203, 205—206, 317, 528
Oblasni NOO za Dalmaciju — 302
Oblasni NOO Slavonije — 316, 469
Oblasni NOO za Zagrebačku oblast — 197
Okružni NOO za Gorski kotar — 92
Okružni NOO za Liku — 91
Okružni NOO Varaždin — 203, 204
Okružni komitet KPH — Varaždin — 429
Pomorska komanda sjevernog Jadrana — 66, 417
Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine (ZAVNOBiH) — 82
Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH) — 302, 305, 458

SADRŽAJ

BORBE U HRVATSKOJ 1945. GODINE

— mart—maj —

Dokumenti jedinica Jugoslavenske armije

Strana

Naređenje Štaba 10. korpusa JA od 1. marta 1945. štabovima potčinjenih jedinica o narednim zadacima komandnog kadra nakon iskustava stečenih u dvomjesečnim borbama u Podravini — — — — — — — — — — — — — 7

Izvještaj Štaba 26. udarne divizije od 1. marta 1945. Štabu 8. udarnog korpusa JA o operativnoj situaciji, organizacionoj strukturi i općem stanju jedinica — — — — — 9

Izvještaj Štaba Grupe diverzantskih odreda od 1. marta 1945. Glavnom štabu Hrvatske o operativnoj situaciji, organizacionoj strukturi i općem stanju jedinica — — — — 13

Izvještaj Štaba Grupe diverzantskih odreda od 1. marta 1945. Glavnom štabu Hrvatske o izvedenim diverzijama 2. i 3. diverzantskog odreda — — — — — — — — — 18

Izvještaj Štaba 6. udarnog korpusa od 2. marta 1945. Štabu 3. armije JA o dejstvima podređenih jedinica od 10. februara do 2. marta u Podravini i Slavoniji — — — — — 31

Zapovijest Štaba 34. udarne divizije JA od 3. marta 1945. potčinjenim jedinicama za napad na Rečicu — — — — — 55

Naređenje Štaba 12. udarne divizije JA od 4. marta 1945. podređenim štabovima i rukovodiocima za sređenje jedinica, učvršćenje discipline i izvođenje nastave — — — — — 62

Izvještaj Glavnog štaba Hrvatske od 6. marta 1945. Generalštabu JA o formacijskom stanju jedinica i operativnoj situaciji od 26. februara do 6. marta — — — — 64

Izvještaj Štaba 34. udarne divizije od 6. marta 1945. Štabu 4. udarnog korpusa JA o napadu na Odru — — — — — 68

Izvještaj Štaba 4. udarnog korpusa od 7. marta 1945. Glavnom štabu Hrvatske o operativnoj situaciji, organizacionoj strukturi i općem stanju jedinica — — — — — — 76

Izvještaj Ekonomskog odsjeka Vojne oblasti 4. udarnog korpusa od 7. marta 1945. Ekonomskom odjeljenju Glavnog štaba

Strana

Hrvatske o organizaciji, radu i materijalnom stanju komandi područja u mjesecu februaru — — — — — — 82

Izvještaj Štaba 11. korpusa od 9. marta 1945. Veterinarskom odjeljenju Glavnog štaba Hrvatske o radu veterinarske službe i o brojnom i zdravstvenom stanju stoke — — — 90

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 43. divizije JA od 11. marta 1945. godine — — — — — — — — 95 i 96

Izvještaj Štaba 13. udarne divizije od 12. marta 1945. Štabu 11. korpusa JA o napadu na Mekinjar i Rebić — — — — 96

Izvještaj Štaba 4. udarnog korpusa od 13. marta 1945. Glavnom štabu Hrvatske o napadu na voz kod Sunje — — — — 98

Izvještaj Štaba 7. udarne divizije od 14. marta 1945. Štabu 4. udarnog korpusa JA o osiguranju napada na Rečicu — — 101

Izvještaj Glavnog štaba Hrvatske od 16. marta 1945. Generalštabu JA o formacijskom stanju jedinica i operativnoj situaciji od 6. do 16. marta — — — — — — — — — 104

Izvještaj Štaba 6. udarnog korpusa od 16. marta 1945. Glavnom Štabu Hrvatske o radu korpusne vojne oblasti u januaru i februaru — — — — — — — — — — — — 107

Izvještaj Štaba 43. divizije od 16. marta 1945. Štabu 11. korpusa JA o operativnoj situaciji, organizacionoj strukturi i općem stanju jedinica — — — — — — — — — — 118

Izvještaj Štaba 43. divizije od 17. marta 1945. Štabu 11. korpusa JA o organizaciji i radu organa za naoružanje u diviziji 125

Izvještaj Štaba 13. udarne divizije od 18. marta 1945. Štabu 11. korpusa JA o napadu na Čudin klanac i Crnu Vlast — — 127

Izvještaj Štaba 13. udarne divizije od 18. marta 1945. Štabu 11. korpusa JA o borbama u rejonu Homoljca, Krbavice, Bunića, Ljubova, Debelog Brda i Mekinjara i o proboju iz neprijateljskog obruča — — — — — — — — — — 130

Izvještaj Štaba 26. udarne divizije od 18. marta 1945. Štabu 4. armije JA o operativnoj situaciji, organizacionoj strukturi i općem stanju jedinica — — — — — — — — — — 135

Izvještaj Štaba 34. udarne divizije od 18. marta 1945. Štabu 4. udarnog korpusa JA o brojnom stanju ljudstva i naoružanju sa objašnjenjem rashoda u martu 1945. godine — 138

Izvještaj Štaba 34. udarne divizije od 19. marta 1945. Štabu 4. udarnog korpusa JA o napadu na uporište Rečicu — — 142

Pregled brojnog stanja ljudstva i naoružanja vojnoteritorijalnih jedinica i ustanova Vojne oblasti 4. udarnog korpusa JA od 20. marta 1945. godine — — — — — — — — 145 i 146

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva vojnoteritorijalnih jedinica i ustanova Vojne oblasti 4. udarnog korpusa JA od 20. marta 1945. godine — — — — — 145 i 146

Izvještaj Štaba 13. udarne divizije od 20. marta 1945. Štabu 11. korpusa JA o operativnoj situaciji. formacijskoj popunjenosti štabova i općem stanju jedinica — — — — — 146

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 13. udarne divizije JA od 20. marta 1945. godine — — — — — 156 i 157

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava ljudstva 35. udarne divizije JA od 20. marta 1945. godine — — — — — 156 i 157

Strana

Zapovijest Štaba 43. divizije JA od 21. marta 1945. štabovima podređenih jedinica za dejstva u pozadini neprijatelja radi bržeg nastupanja jedinica 4. armije u Lici — — — — 157

Zapovijest Štaba Karlovačke brigade 34. udarne divizije JA od 22. marta 1945. podređenim jedinicama za napad na uporište Budrovci — — — — — — — — — — — — 163

Izvještaj Štaba 13. udarne divizije od 24. marta 1945. Štabu 11. korpusa JA o napadu na Crnu Vlast — — — — — — 167

Pregled brojnog stanja ljudstva, stoke i prevoznih sredstava 10. korpusa JA na dan 25. marta 1945. godine — — — 170 i 171

Pregled naoružanja jedinica 10. korpusa JA na dan 25. marta 1945. godine — — — — — — — — — — — — 170 i 171

Izvještaj Štaba 35. udarne divizije od 25. marta 1945. Štabu 11. korpusa JA o operativnoj situaciji, formacijskoj popunjenosti štabova i općem stanju jedinica — — — — — 171

Izvještaj Štaba 19. udarne divizije od 26. marta 1945. Štabu 4. armije JA o operativnoj situaciji, organizaciji i popunjenosti potčinjenih štabova i općem stanju jedinica — — 178

Zapovijest Štaba udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo« od 26. marta 1945. potčinjenim jedinicama za napad na Zdenčinu 185

Pregled brojnog stanja ljudstva i naoružanja 11. korpusa JA od 28. marta 1945. godine — — — — — — — — 190 i 191

Izvještaj Ekonomskog odsjeka Vojne oblasti 10. korpusa od 29. marta 1945. Komandi pozadine Glavnog štaba JA za Hrvatsku o organizaciji, radu i materijalnom stanju komandi područja u februaru — — — — — — — — — — 195

Pregled brojnog stanja ljudstva i naoružanja jedinica 4. udarnog korpusa JA na dan 31. marta 1945. godine — — 205 i 206

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava 4. udarnog korpusa JA od 31. marta 1945. godine — — — — — — — — 205 i 296

Pregled brojnog stanja ljudstva na ishrani pri Vojnoj oblasti 8. udarnog korpusa JA na dan 31. marta 1945. godine — 205 i 206

Pregled socijalnog i nacionalnog sastava 10. korpusa JA na dan 31. marta 1945. godine — — — — — — — — 205 i 206

Izvještaj Štaba 20. udarne divizije od 31. marta 1945. Štabu 4. armije JA o dejstvima u mjesecu martu — — — — 206

Izvještaj Štaba 2. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda od 31. marta 1945. Glavnom štabu Hrvatske o izvedenim diverzijama — — — — — — — — — — — 223

Izvještaj Štaba Grupe diverzantskih odreda od 1. aprila 1945. Glavnom štabu Hrvatske o izvedenim diverzijama 1. i 3. diverzantskog odreda — — — — — — — — — — 243

Izvještaj Saobraćajnog odsjeka Vojne oblasti 8. korpusa od 3. aprila 1945. Saobraćajnom odjeljenju Komande pozadine Glavnog štaba Hrvatske o organizaciji i radu poštansko-telegrafsko-telefonske službe i Čete za vezu u mjesecu martu 274

Zapovijest Štaba 7. udarne divizije JA od 3. aprila 1945. potčinjenih jedinicama za napad na Dabar, Letinac, Lipice i Stajnice i presjecanje komunikacije Jezerane — Brinje 280

Strana

Izvještaj Štaba Kalničkog partizanskog odreda od 3. aprila 1945. Štabu Grupe partizanskih odreda 10. korpusa JA o dejstvima u području Kalnika od 21. do 31. marta — — — 285

Izvještaj Saobraćajnog odsjeka Vojne oblasti 4. udarnog korpusa od 5. aprila 1945. Saobraćajnom odjeljenju Komande pozadine Glavnog štaba Hrvatske o radu Željezničke, Poštansko-telegrafsko-telefonske i Transportne sekcije i Sekcije za održavanje komunikacija u mjesecu martu — — 288

Izvještaj Štaba 10. korpusa od 5. aprila 1945. Glavnom štabu Hrvatske o operativnoj situaciji, popunjenosti štabova i općem stanju jedinica — — — — — — — — — 291

Izvještaj Saobraćajnog odsjeka Vojne oblasti 8. udarnog korpusa od 7. aprila 1945. Saobraćajnom odjeljenju Komande pozadine Glavnog štaba Hrvatske o organizacionom stanju i radu odsjeka i sekcija komandi područja u martu — 298

Izvještaj Štaba 7. udarne divizije od 7. aprila 1945. Štabu 4. udarnog korpusa JA o neprijateljskim gubicima u borbama kod Jezerana, Razvale, Krišpolja i Brinja — — — — 307

Izvještaj Vojne oblasti 10. korpusa od 9. aprila 1945. Komandi pozadine Glavnog štaba Hrvatske o organizaciji, radu i materijalnom stanju pozadine u martu — — — — — — 309

Zapovijest Štaba 7. udarne divizije JA od 9. aprila 1945. štabovima određenih jedinica za napad na neprijateljsku kolonu na pravcu Česarov kamen — Ličko Petrovo Selo — Čelopek — — — — — — — — — — — — 321

Izvještaj Štaba 34. udarne divizije od 9. aprila 1945. Štabu 4. udarnog korpusa JA o borbi u D. Kupčini — — — — 325

Izvještaj Štaba 4. udarnog korpusa od 10. aprila 1945. Komandi pozadine Glavnog štaba Hrvatske o radu i stanju intendanture — — — — — — — — — — — — 329

Zapovijest Štaba Osječke udarne brigade 12. divizije JA od 11. aprila 1945. potčinjenim jedinicama za forsiranje rijeke Drave — — — — — — — — — — — — 335

Izvještaj Štaba Osječke udarne brigade 12. divizije JA od 15. aprila 1945. Štabu 51. udarne divizije JA o forsiranju Drave i borbama za oslobođenje Osijeka — — — — — 349

Izvještaj Štaba 7. udarne divizije od 16. aprila 1945. Štabu 4. udarnog korpusa JA o izvršenom napadu na Dabar, Letinac, Lipice, Stajnice, Jezerane, Razvalu, Brinje i Trojvrh i o borbama na komunikaciji Ličko Petrovo Selo — Drežnik-Grad — Rakovica — Slunj — — — — — — 356

Izvještaj Štaba 34. udarne divizije od 18. aprila 1945. Štabu 4. udarnog korpusa JA o borbama u području Gline — — 374

Izvještaj Štaba 4. udarnog korpusa od 19. aprila 1945. Glavnom štabu Hrvatske o napadu na uporište Budrovci — — — 380

Izvještaj Štaba 4. udarnog korpusa od 19. aprila 1945. Glavnom štabu Hrvatske o borbi kod Pisarovine — — — — — 382

Izvještaj Štaba 4. udarnog korpusa od 19. aprila 1945. Glavnom štabu Hrvatske o napadu na Zdenčinu — — — — — 385

Pismo političkog komesara 6. udarnog korpusa JA od 19. aprila 1945. štabovima određenih jedinica da, u vezi sa skorim oslobođenjem zemlje, izvrše političke pripreme — — — 388

Strana

Izvještaj Štaba 9. udarne divizije od 19. aprila 1945. Štabu 4. armije JA o operativnoj situaciji, organizaciji i općem stanju jedinica — — — — — — — — — — — — 392

Izvještaj Štaba 20. udarne divizije od 20. aprila 1945. Štabu 4. armije JA o operativnoj situaciji, organizaciji i općem stanju jedinica — — — — — — — — — — — — 397

Izvještaj Štaba 34. udarne divizije od 20. aprila 1945. Štabu 4. udarnog korpusa JA o operativnoj situaciji, organizaciji i općem stanju jedinica — — — — — — — — — 402

Izvještaj Štaba 34. udarne divizije od 22. aprila 1945. Štabu 4. udarnog korpusa JA o borbama u području Primišlja i Sunja — — — — — — — — — — — — — 405

Izvještaj Glavnog štaba Hrvatske od 24. aprila 1945. Generalštabu JA o operativnoj situaciji od 16. do 24. aprila — — 413

Izvještaj Štaba 4. udarnog korpusa od 25. aprila 1945. Glavnom štabu Hrvatske o operativnoj situaciji, organizaciji i općem stanju jedinica — — — — — — — — — — 418

Izvod iz knjige primljenih depeša Štaba 10. korpusa JA o aktivnosti Kalničkog NOP odreda u aprilu 1945. godine — — 424

Dopis Glavnog štaba Hrvatske od 28. aprila 1945. Štabu 4. udarnog korpusa o stavu Generalštaba JA po pitanju odnosa između komandi i štabova operativnih jedinica i vojnoteritorijalnih komandi i ustanova — — — — — — — 431

Izvještaj Saobraćajnog odsjeka Vojne oblasti 4. udarnog korpusa od 30. aprila 1945. Saobraćajnom odjeljenju Komande pozadine Glavnog štaba Hrvatske o radu Željezničke, Poštansko-telegrafsko-telefonske i Transportne sekcije i Sekcije za održavanje komunikacija u aprilu — — — — 434

Izvještaj Ekonomskog odsjeka Vojne oblasti 4. udarnog korpusa od kraja aprila 1945. Odjeljenju ishrane Komande pozadine Glavnog štaba Hrvatske o organizaciji, radu i materijalnom stanju komandi područja u martu — — — — 437

Izvještaj Štaba 13. udarne divizije od 30. aprila 1945. Štabu 4. armije JA o operativnoj situaciji, formacijskoj popunjenosti štabova i općem stanju jedinica — — — — — 446

Izvještaj Vojne oblasti 10. korpusa od 5. maja 1945. Komandi pozadine Glavnog štaba Hrvatske o organizaciji, radu i materijalnom stanju pozadine u aprilu — — — — — 457

Izvještaj Saobraćajnog odsjeka Vojne oblasti 10. korpusa od 7. maja 1945. Saobraćajnom odjeljenju Komande pozadine Glavnog štaba Hrvatske o organizacionom stanju odsjeka i sekcija i o njihovom radu od 15. marta do 15 aprila — 468

Izvještaj Štaba 28. udarne divizije od 10. maja 1945. Štabu 2. armije JA o borbama za oslobođenje Zagreba — — — 473

Izvještaj Štaba 10. korpusa od 15. maja 1945. Glavnom štabu Hrvatske o operativnoj situaciji, popunjenosti štabova i općem stanju jedinica — — — — — — — — — 475

Izvod iz knjige depeša Glavnog štaba Hrvatske upućenih Generalštabu JA marta, aprila i maja 1945. godine — — — 488

Strana

Izvještaj Štaba Grupe diverzantskih odreda od 16. maja 1945. Glavnom štabu Hrvatske o izvedenim diverzijama u drugoj polovini marta, aprila i prvoj polovini maja 1945. godine — — — — — — — — — — — — — — 528

Izvještaj Štaba 9. udarne divizije od 20. maja 1945. Štabu 4. armije JA o operativnoj situaciji, organizaciji i općem stanju jedinica — — — — — — — — — — — — — 555

Relacija Štaba 12. udarne divizije Štabu 3. armije JA o borbama od 21. aprila do 21. maja 1945. godine — — — — 563